FARUK MERCAN

ONLAR BAŞROLDEYDİ

DK

FARUK MERCAN

ARAŞTIRMA

ONLAR BAŞROLDEYDİ

HAYAT BİR SAHNEYSE BAŞROLDE HEP BİRİLERİ VARDIR

Genelkurmay başkanının ağladığı gün

Çevik Bir'in deviremediği başkan

MOSSAD'ın Abdullah Öcalan projesi

Alaattin Çakıcı anlatıyor: Din devletine karşıyım

başkanı anlatıyor: Zengin olmanın yolu uyuşturucudan geçer

Bir komutanın savaşı

Darbeyi önleyen iki komutan

Muhsin Yazıcıoğlu, Abdullah Çatlı'yı anlatıyor

Babaları toplayan polis müdürü: Terörün altın bağlantısı vardı

Abdullah Çatlı'nın kayıp çantası

Hükümet düşüren kasetlerdeki işadamı

Mehmet Ağar'ın bin operasyonu: Örtülü de yaptı, örtüsüz de...

Sırlar kasasına ne oldu?

Bir skandal, bir adalet bakanı, bir savcı, bir sanık

DK DOĞAN KİTAP

Onlar Başroldeydi

ONLAR BAŞROLDEYDİ

Yazan: Faruk Mercan

Yayın hakları: © Doğan Kitapçılık AŞ
1. baskı / nisan 2007 / ISBN 978-975-293-561-7

Kapak tasarımı: Yavuz Korkut
Baskı: Altan Basım Ltd. / Yüzyıl Mahallesi
Matbaacılar Sitesi 222/A 34200 Bağcılar - İSTANBUL

Doğan Kitapçılık AŞ 19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 246 52 07 / 542 Faks (212) 246 44 44
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Onlar Başroldeydi

Faruk Mercan

DK DOĞAN KİTAP

İçindekiler

Önsöz 11

Birinci bölüm

Çevik Bir'in deviremediği başkan 21

İkinci bölüm

Özal suikastçısı Demirağ'ın örgütü 36

Üçüncü bölüm

Genelkurmay başkanının ağladığı gün 59

Dördüncü bölüm

Mossad'ın Abdullah Öcalan projesi 72

Beşinci bölüm

Ankara'yı sarsan suikastlar 83

Altıncı bölüm

Alaattin Çakıcı anlatıyor: Din devletine karşıyım 100

Yedinci bölüm

Herkesin Abisi Doktor Seyfi Basa: Masonluk da bozuldu 107

Sekizinci bölüm

Psikolojik savaş uzmanı bir asker: Doktor Yıldırım Aktuna 112

Dokuzuncu bölüm

DGM başkanı anlatıyor: Zengin olmanın
yolu uyuşturucudan geçer 126

Onuncu bölüm

Ankara'da bir iktidar oyunu 133

On birinci bölüm

Bir komutanın savaşı 147

On ikinci bölüm

"Hürriyet"i alamadı, her şeyini kaybetti 154

On üçüncü bölüm

"Fotoğraftaki üçüncü kişi Kenan Evren'di" 161

On dördüncü bölüm

Başbakana Anayasa fırlattıran savcı 171

On beşinci bölüm

Darbeyi önleyen iki komutan 178

On altıncı bölüm

Sırlar kasasına ne oldu? 186

On yedinci bölüm

Borsacının ölüm dosyası: Yener Kaya'ya ne oldu? 191

On sekizinci bölüm

Kenan Evren'in kızı Şenay Gürvit'in yönettiği operasyon 202

On dokuzuncu bölüm

Muhsin Yazıcıoğlu, Abdullah Çatlı'yı anlatıyor 221

Yirminci bölüm

Özal'ı İsviçre'de Şekerci'yle buluşturan adam 233

Yirmi birinci bölüm

Borsa kralının hikâyesi 240

Yirmi ikinci bölüm

Babaları toplayan polis müdürü:
Terörün altın bağlantısı vardı 248

Yirmi üçüncü bölüm

Kemal Horzum nasıl mahkûm oldu? 257

Yirmi dördüncü bölüm

Özal ile Karamehmet'in Libya buluşması 263

Yirmi beşinci bölüm

Beş esrarengiz kaza, beş ölüm 266

Yirmi altıncı bölüm

Abdullah Çatlı'nın kayıp çantası 277

Yirmi yedinci bölüm

Veli Küçük'ün Irak kehaneti 283

Yirmi sekizinci bölüm

Babaların avukatı anlatıyor:
NATO subayları uyuşturucu kaçırdı 290

Yirmi dokuzuncu bölüm

Hükümet deviren emniyet müdürü 304

Otuzuncu bölüm

Mehmet Ağar'ın bin operasyonu:
Örtülü de yaptı, örtüsüz de... 313

Otuz birinci bölüm

Hükümet düşüren kasetlerdeki işadamı 322

Otuz ikinci bölüm

Nesim Malki'nin 14 milyar doları var mıydı? 333

Otuz üçüncü bölüm

Özal zehirlendi mi? 341

Otuz dördüncü bölüm

İhtilalin ayak sesleri 361

Otuz beşinci bölüm

Çankaya'nın kara kutusu 371

Otuz altıncı bölüm

Bir bakan, beş lider 383

Otuz yedinci bölüm

Özal'ı morartan Fenerbahçe maçı 390

Otuz sekizinci bölüm

"Kurtlar Vadisi"nin savcısı 395

Otuz dokuzuncu bölüm

Askerin Özal'a bırakmadığı iki imza 400

Kırkıncı bölüm

Operasyon bakanı 404

Kırk birinci bölüm

Bir skandal, bir adalet bakanı, bir savcı, bir sanık 412

Kırk ikinci bölüm

Korkmaz Yiğit'i banda alan bakan 423

Kırk üçüncü bölüm

Abdi İpekçi cinayetindeki esrar perdesi 427

Kırk dördüncü bölüm

Selanik bombacısı o muydu? 435

Kırk beşinci bölüm

Demirel'in sırdaşı 442

Kırk altıncı bölüm

Erbakan'ın Meclis'i Ayasofya'da açma planı 451

Kırk yedinci bölüm

Hazine müsteşarını manşet yapan 50 000 dolar 454

Önsöz

Türkiye'de son yıllarda fırtına gibi olaylar yaşandı. Siyasetteki çalkantılar, terör, suikastlar, toplumsal olaylar, iş ve medya dünyasını sarsan operasyonlarda bazı aktörler hep ön plana çıktı. Bu kişiler, ya olayların tam göbeğindeydiler ya da meydana gelen gelişmelerin en önemli aktörleriydi. Kamuoyu her zaman onların ne diyeceğini merak etti.

Gazetecilerin, tarihin taslağını yazan kişiler oldukları söylenir. Şüphesiz bu tarih taslağının en önemli parçalarından biri, başroldeki bu aktörleri konuşturmaktır. İşte bu kitap, son yılların çok önemli 100 civarında aktörüyle yapılan konuşmalardan ve bu konuşmaların etrafında yapılan araştırmalardan oluşuyor.

Bazı insanları konuşmaya ikna etmek ne kadar zorsa, onlardan başrolünde oldukları olayların detaylarını koparabilmek de o kadar zordur. Gazetecilik mesleğinin belki de en zor taraflarından biri işte budur. Önüne teybinizi koyduğunuz kişiyi gerçekten konuşturmalısınız. Bunu konuşmanın başından sonuna kadar sadece kontra sorularla muhatabınızı sıkıştırarak yapamazsınız. Karşınızdaki kişinin konuşma boyunca gelişen psikolojisini gözlemleyerek güçlü sorularla onu çözmeniz gerekiyor. Önemli bir diğer nokta, tatmin edici cevap alamadığınız bazı unsurları ayrı bir araştırmayla okura sunmaktır.

Bu kitapta işte bunu yapmaya çalıştım. Sadece bu kişilerle konuşmakla yetinmedim. Yıllar içinde onları yakından izledim. Haklarında medyada çıkan bilgileri taradım. O sebeple bu çalışma klasik bir röportaj kitabı değildir. Örneğin, seçkinler kulübü olarak bilinen ve yakın zamana kadar, "hükümetler kurup hükümetler deviren" bir güç odağı olarak anılan Büyük Kulüp'ün Başkanı Duran Akbulut, "devlet operasyonu"nu andıran bir girişimle koltuğundan uzaklaştırılmaya çalışıldı. 28 Şubat sürecinin güçlü ismi Orgeneral Çevik Bir ile Oyakbank, Akbank ve Garanti Bankası üst düzey yöneticileri, Akbulut'a karşı birleştiler. Ama Akbulut; Gündüz Kaptanoğlu, Fuat Miras, Emin Cankurtaran, Mehmet Ağar gibi kişilerin desteğiyle Çevik Bir grubunu yenilgiye uğrattı.

Duran Akbulut'la da konuşup Büyük Kulüp'teki bu hesaplaşmanın perde arkasını araştırdıktan sonra, devleti yönlendiren bir güç olarak

bakılan Encümen-i Daniş'e yöneldim. Hem Büyük Kulüp'ü hem de Encümen-i Daniş'i ilk defa bu kadar yakından tanıyacaksınız.

"Borsacının Ölüm Dosyası: Yener Kaya'ya Ne Oldu?" bölümü, dört ayrı kişiyle saatler süren konuşmalardan ve bu konuşmaların ardından yapılan geniş çaplı bir araştırmadan sonra ortaya çıktı. Aynı durum, "Özal Suikastçısı Demirağ'ın Örgütü" bölümünde de söz konusu oldu. Hem Yener Kaya cinayeti olayında hem de Özal suikastında esrar perdesinin aralandığını göreceksiniz.

On yıl boyunca konuştuğum insanlara, kamuoyunun cevabını merak ettiği soruları yönelttim, doğru ve eksiksiz cevaplar almaya çalıştım. Yaptığım röportajlarda, konuşmamız bitmeden oturduğu koltuktan kalkarak, "Söyleşimiz burada bitmiştir" diyen tek kişi, 1990'lı yılların kudretli Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral oldu. "Ankara'nın dokunulmaz savcısı" Demiral'ı bu kadar kızdıran soruyu ve yıllardır sırları hâlâ çözülemeyen "Ankara suikastları"nın perde arkasını okuyacaksınız.

PKK lideri Abdullah Öcalan'ı, 1970'li yıllarda Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (SBF) öğrenciyken gözaltına aldıran, sorgulayan ve tutuklatan askeri savcı Baki Tuğ'du. *Cumhuriyet* gazetesi başyazarı Uğur Mumcu, 1993 yılı başında öldürülmeden önce cevabını aradığı kritik bir soru için Baki Tuğ'a başvurdu. Öcalan'ın SBF öğrencisiyken Milli İstihbarat Teşkilatı'yla bir ilişkisi olup olmadığını araştıran Mumcu, eğer 24 ocak 1993 günü Ankara'da arabasına konulan bombanın patlaması sonucunda hayatını kaybetmeseydi, üç gün sonra Baki Tuğ'la buluşacaktı. Ankara'da oturup saatlerce konuştuğumuz 1970'li yılların etkili askeri savcısı Baki Tuğ'la Mumcu'nun işte bu yarım kalan araştırmasını ve gerçekleşmeyen o randevuyu konuştuk.

İş âleminin altın çocuğu olarak nam salan, bir zamanların medya ve banka patronu Erol Aksoy, yükselişini ve düşüşünü anlattı. Erol Simavi'nin yaptığı "*Hürriyet*'in tamamını sana vereyim" teklifinden sonra neler olduğunu ve Erol Aksoy'un neden *Hürriyet*'in sahibi olamadığını göreceksiniz.

İstanbul'un ünlü cildiye doktoru Seyfi Basa, cemiyet hayatının renkli isimlerinden biriydi. Hülya Avşar'dan Zeki Müren'e pek çok isim onun hastası olmuştu. Basa, Demirel başbakan olduğunda göreve getirdiği ilk başhekimdi, Erbakan iktidara geldiğinde ise görevden alınan ilk kişiydi. Büyük Kulüp üyesi olan ve bir zamanlar burada başkan yardımcısı olarak görev yapan Basa, hem Mehmet Ağar'ın hem de Alaattin Çakıcı'nın "Abi" dediği şahsiyetti. Gazinoda yan masada oturan ünlü Kabadayı Dündar Kılıç, onun masasının karşısına geçip selam vererek gazinodan çıkar ve "Sizin karşınızda içki içmek bana yakışmaz" derdi. İddialara göre bir ara İsveç'te gözaltına alınan Fenerbahçe Kulübü Başkanı Ali Şen'i gidip kurtaran kişi oydu. Masonlukta 32. dereceye kadar yükse-

cek kadar ilerlemiş biri de olan Basa'yla, masonluktan içinde bulunduğu cemiyet hayatına kadar uzanan bir konuşma yaptık.

28 Şubat sürecinde, askerin baskısı altındaki Necmettin Erbakan hükümetinde ilk çözülme Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna'nın istifası oldu. Onu diğer istifalar ve koalisyon ortağı DYP'den kopuşlar izledi. Yıldırım Aktuna'nın çok az bilinen bir özelliği, yarbay rütbesine kadar 17 yıl boyunca Türk Silahlı Kuvvetleri'nde askeri doktorluk yapmış olmasıydı. Babası da bir askerdi ve tümgeneral rütbesine kadar ulaşmıştı. Aktuna'nın eski bir asker olması; 28 Şubat sürecinde Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı'yla en sık görüşen bakan olmasını sağladı. Karadayı'nın, "Bu hükümet gidecek" mesajını Başbakan Yardımcısı Tansu Çiller'e getirdiğinde Çiller, "Hayır, ben Amerika'yla her gün konuşuyorum. Bunlar darbe filan yapamaz" diyordu. Ama haklı çıkan Karadayı oldu ve hükümet gitti. Yıldırım Aktuna işte böylesine kritik roller üstlenmiş bir politikacıydı. Üstelik önemli bir özelliği daha vardı: Tansu Çiller'in başbakanlığı döneminde devlet bakanıyken Başbakanlık Psikolojik Savaş Merkezi ona bağlıydı. Ve Aktuna bu psikolojik savaş merkezinin lideri olarak da çok ilginç roller oynamıştı.

Aktuna'yla konuşmamız işte böylesine enteresan bir askeri doktorun ve politikacının portresini açığa çıkardı. Seyfi Basa ve Yıldırım Aktuna bölümlerinde, Türkiye tarihinde önemli roller oynamış bu iki sıradışı doktorun hikâyesini bulacaksınız.

Turgut Özal'ı İsviçre'de ünlü para tüccarı Muhammed Şekerci'yle buluşturan kişi olarak ün kazanan Berber Yaşar lakaplı Yaşar Aktürk'le, İstanbul'daki "Zürih" adlı otelinde, onun bir zamanlar Türkiye'nin en güçlü bankacısı olmanın eşiğinden nasıl döndüğünü konuştuk. Yaşar Aktürk'ün Merkez Bankası başkanlarını transfer edecek ve istediği kişileri milletvekili seçtirecek kadar güçlü olduğunu o gün öğrendim.

Alaattin Çakıcı her zaman kamuoyunun merak ettiği biri oldu. 1980'li yıllardan beri pek çok olayın ya kahramanıydı ya da bu olaylar hakkında önemli bilgilere sahipti. Uzun uğraşlardan sonra Çakıcı'yla bir akşam İstanbul'da karşı karşıya oturduk. Masadan kalktığımızda tam on saati aşan bir konuşma yapmıştık. İş dünyasındaki ve siyasetteki ilişkileriyle eşine az rastlanır bir aktör olan Çakıcı'nın açıklamalarını okuduktan sonra bir döneme daha farklı bakacaksınız.

1980'li yıllarda Emlak Bankası'nı 90 milyon dolar dolandırmakla suçlanan ve Turgut Özal suikastı dosyasında ismi geçen işadamı Kemal Horzum, Ankara'da yargılandığı davada beraat etmek üzereydi. Gelişmeleri duyan Başbakan Özal sinirlenmişti. Davanın seyrini değiştirecek bir avukat bulunmasın isteyen Özal'a verilen isim Ahmet Pekin'di. Böylece bu davaya giren ve Horzum'un mahkûm olmasını sağlayan Avukat Pekin, 2000'li yıllara gelindiğinde İstanbul piyasasının en ünlü finans avukatıydı. Uluslararası ölçekte iş yapan, pek çok devasa Batılı

bankanın ve şirketin Türkiye'deki hukuk müşaviri ve avukatı olan Pekin'in 2005 yılında devlete ödediği vergi 2,5 trilyondu. Böylece İstanbul'da en fazla vergi verenlerin girdiği 100 kişilik listede 26. sıraya oturan Pekin'le hem Kemal Horzum olayını hem de onun avukatlık serüvenini konuştum.

İstanbul'da son yıllarda Susurluk davası başta olmak üzere pek çok önemli davaya bakan Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanı Sedat Karagül'le yıllarca Türkiye gündemini meşgul eden bu dosyaları konuştuk. DGM Başkanı Karagül, uyuşturucu âleminden Türkbank davasına kadar tarihi değerde açıklamalar yaptı. "Türkiye'de zengin olmanın yolu uyuşturucudan geçer" sözünün ne anlama geldiğini göreceksiniz.

Babaların avukatı olarak ünlenen Ekrem Marakoğlu, otuz yıl boyunca Kumarhaneler Kralı Ömer Lütfi Topal, Hacı Mirza, Abuzer Uğurlu, Halil Havar, Fevzi Öz gibi kişilerin avukatlığını yapmıştı. 1996'da öldürülen Ömer Lütfi Topal'ın gizli ilişkileri başta olmak üzere bu dünyada olup bitenlere yıllarca tanıklık etmişti. Akdeniz'de 14 ton uyuşturucuyla yakalanan Lucky-S gemisi davası başta olmak üzere İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki pek çok ağır uyuşturucu davasının sanıklarını o savunmuştu. Üst düzey bir devlet yetkilisinin deyimiyle, Marakoğlu adeta o âlemin kara kutusuydu. İşte o kara kutuyu açmaya çalıştım. Bazı NATO subaylarının da uyuşturucu kaçakçılığında rol aldığını öne süren Marakoğlu'nun açıklamalarını okudukça küçükdilinizi yutacaksınız.

Ertaç Tinar, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın bir suikastla ortadan kaldırılması için Türk Emniyeti ile İsrail istihbarat teşkilatı Mossad arasında yapılan görüşmelere aracılık eden kişiydi. Dönemin Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ı İstanbul'da ve Tel Aviv'de Mossad yöneticileriyle buluşturan kişi de Tinar'dı. Bu proje için İsraillilere ödenen milyon dolarlar, Tinar'ın İsviçre'deki banka hesapları üzerinden İsrail'e havale edildi. Ertaç Tinar'ın gizli görevleri bunlarla sınırlı değildi. Tinar'la konuştuğumda tarihi bir itirafta bulundu ve "Defalarca Bekaa Vadisi'ne gittim" dedi.

Peki, 60 yaşına dayanmış olan bu ilginç uluslararası silah tüccarı neden defalarca PKK'nın Lübnan'daki karargâhının bulunduğu Bekaa Vadisi'ne gitmişti? Tinar konuşmamız boyunca bazı sorularım karşısında birkaç defa eliyle boğazını işaret edip, "Fazla konuşursam beni yaşatmazlar" dediğinde itiraf edeyim ki, sorduğum her soruyla çok tehlikeli sularda yüzdüğümü hissettim ve ürperdim. Tinar, bu kitabın yazımı sürerken 2005 yılı temmuz ayında İstanbul'da öldüğünden, onunla yaptığımız konuşma daha da önemli hale geliyor. Çünkü bu röportaj hemen hemen Tinar'la yapılan ilk ve tek konuşma olma özelliğini taşıyor. Altmışıncı doğum günü partisi için Cenevre'de Romanya Kralı Mihai'nin yirmi beş yıl oturduğu göl kıyısındaki yirmi odalı, dört dönüm bahçeli

malikâneyi satın alacak kadar enteresan bir kişilik olan Tinar'ın, İstanbul'da bir hastane odasında yanı başında kimse olmadan ölümüyle sonuçlanan ibret verici hikâyesini okuyacaksınız.

Ankara'da fırtına gibi operasyonlar yapan Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Talat Şalk'la yaptığımız konuşma, önemli bilgiler ortaya çıkardı. Şalk, "1993-1995 arasında Türkiye'yi askeri darbenin eşiğinden döndürdük" derken, faili meçhullerden kitlesel terör eylemlerine uzanan pek çok olaya ışık tutuyordu.

Milli İstihbarat Teşkilatı'nda (MİT) uzun yıllar üç numaralı isim olarak çalışan ve MİT'in kara kutusu haline gelen Mehmet Eymür'le bugüne kadar hiç konuşulmamış olayların perdesini araladık. Emniyet Teşkilatı'nda 1980'lerin başında mafyayı ve yeraltı dünyasını dize getiren polis müdürü olarak bilinen Atilla Aytek'le Ankara'da Gençlerbirliği Spor Tesisleri'nde bir araya geldik ve her zaman merak edilen bu karanlık dünyanın labirentlerinde dolaştık.

Nail Keçili, iş dünyasında ve siyasette en önemli figürlerden biriydi. O Türkiye'nin reklam kralıydı. Kendi deyimiyle, iş dünyasındaki yüz milyonlarca dolarlık reklam pastasını medya patronları arasında paylaştıran; kavga ettiklerinde onları İstanbul Sarıyer'deki ofisinde barıştıran kişiydi. Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner ile *Sabah* Gazetesi Genel Yayın Müdürü Zafer Mutlu'yu ofisinde buluşturup barıştıran ve *Sabah*'a yeniden bazı devlet imkânlarının yolunu açan da oydu. 1999 yılı sonbaharında Egebank'ın sahibi Yahya Murat Demirel'in arkasına geçip onu Türkiye'nin bir numaralı banka patronu yapmak için kampanya başlatan, Yahya Murat Demirel'le birlikte tutuklanıp cezaevine konulan, Kartal Cezaevi'nde Dinç Bilgin'le ve Cavit Çağlar'la aynı koğuşu paylaşan kişi de oydu. Özel uçak sahibi Reklam Kralı Keçili işte böylesine ilginç bir hayat serüveninin kahramanıydı. Onunla, "Dallas" dizisini andıran serüvenini konuştuk.

Türkiye'nin en güçlü medya patronu olmanın eşiğindeyken büyük bir çöküş yaşayan ve cezaevine düşen işadamı Korkmaz Yiğit'le İstanbul'daki ofisinde, arkasında Musevi sermayesi olup olmadığını ve öldürülen esrarengiz banker Nesim Malki'yle ilişkilerini konuştuk. Korkmaz Yiğit, Türkbank skandalının kahramanıydı. Anlattıkları, iş âleminde o güne değin hiç görülmemiş bir yükselişin ve çöküşün hikâyesiydi.

Petrol Ofisi ihalesini kazanarak büyük bir çıkış yapan, Nesim Malki'yle ortaklaşa Sümerbank'ı alan, ama cezaevine kadar uzanan öteki bir çöküş hikâyesinin kahramanı olmaktan kurtulamayan Hayyam Garipoğlu'yla onun hikâyesini ve Nesim Malki'nin gizli dünyasını konuştuk.

Turgut Özal'ın gözde valilerinden Kutlu Aktaş, 1999 seçimleri öncesinde bağımsız İçişleri bakanı olunca bakanlık makamında Türkbank skandalının kahramanı Korkmaz Yiğit'le yaptığı konuşmayı banda almıştı. Kutlu Aktaş, işadamı Yiğit'i neden ve nasıl gizlice banda aldığını anlattı.

Tuğgeneral Veli Küçük, terörün en yoğun olduğu dönemde Diyarbakır'da Jandarma Alay Komutanlığı yapmıştı. JİTEM'in kurucularından biri olarak gösteriliyordu. 1996'da general olmadan önceki son görevi Kocaeli Jandarma Alay Komutanlığı'ydı. Abdullah Çatlı'yla telefon görüşmeleri ortaya çıkınca, Genelkurmay tarafından hakkında soruşturma başlatıldı. Kendini savunurken, bu gibi kişilerle istihbarat amacıyla görüştüğünü belirtti. Veli Küçük, Susurluk'taki kazadan sonra Balıkesir emniyet müdürünü arayıp Abdullah Çatlı'nın cenazesinin Sami Hoştan'a teslim edilmesini isteyen kişiydi aynı zamanda. 2000 yılında emekliye ayrıldıktan sonra bu sefer, "Kızıl Elma" ya da "ulusalcılık" olarak nitelendirilen Kuvayı Milliye hareketleri içinde yer alan Veli Küçük, "Araplar Irak'tan kovulacak, orada bir Yahudi devleti kurulacak" diyordu. Veli Küçük araştırması, ortaya çok enteresan bir portre çıkardı.

Muhsin Yazıcıoğlu, 12 Eylül 1980 öncesinde Ülkü Ocakları genel başkanıydı ve yardımcısı da Abdullah Çatlı'ydı. Yazıcıoğlu, 3 kasım 1996'da Susurluk'taki trafik kazasında ölen Çatlı'nın Nevşehir'deki cenaze töreninde hazır bulundu. Abdullah Çatlı'nın kim olduğunu ve hangi olayların içinde yer aldığını en iyi bilen kişilerden biri Yazıcıoğlu'ydu. Acaba Çatlı, 1980 öncesinde de bir devlet görevlisi miydi? 12 Eylül İhtilali'nden sonra devlet adına Fransa'da arkadaşlarıyla ASALA'ya karşı eylemler yaparken, o tarihte cezaevinde olan Yazıcıoğlu, bundan haberdar mıydı? Muhsin Yazıcıoğlu'yla konuşmamız; onun cezaevindeyken Abdullah Çatlı'ya önemli bir mesaj gönderdiğini ortaya çıkardı. Ülkücü hareketin liderlerinden Yazıcıoğlu'yla hem Abdullah Çatlı'yı hem de MHP lideri Alparslan Türkeş'ten kopuşunu konuştuk.

Mehmet Keçeciler, Turgut Özal'ın en yakın çalışma arkadaşlarından biriydi. Özal, 1982'de başbakan yardımcılığından istifa ettikten sonra Side'ye tatile gidip orada parti kurma kararı alınca yanına çağırdığı ilk kişi Keçeciler'di. Side'deki evde, Turgut Özal ve eşi Semra Özal üst katta, Mehmet Keçeciler alt katta kalıyordu. ANAP'ın çatısı işte o evde kuruldu. İktidara gelen Özal'ın başbakanlık yıllarında Keçeciler, partinin ikinci adamıydı. Paris'te eğitim görmüş, kaymakamlık yapmış, devletin içini bilen biri olan Keçeciler'in bir diğer özelliği, 12 Eylül 1980 öncesinde Milli Selamet Partisi'nden Konya belediye başkanı olmasıydı. 6 eylül günü Konya'da yapılan meşhur Kudüs Mitingi'nde Erbakan ve arkadaşlarıyla birlikte en ön safta yürüyenlerden biri de oydu. Keçeciler'le konuşmamız, 12 Eylül İhtilali'yle ilgili tarihi bir sırrı ortaya çıkardı.

Ali Baransel, Çankaya Köşkü'nde Kenan Evren'li yılların en yakın tanığıydı. Çankaya Köşkü'nü, zaman zaman Bizans entrikalarının da döndüğü bir saraya benzeten Baransel, Kenan Evren'le ilişkilerinin iki defa nasıl kopma noktasına geldiğini, Evren'in cezaevinde uzun süre tutulan Milliyetçi Hareket Partisi lideri Alparslan Türkeş'in salıverilmesini nasıl sağladığını anlattı.

Kaya Toperi, 17 nisan 1993 günü Ankara'da Hacettepe Üniversitesi'nde Turgut Özal'ın ölüm haberini duyuran kişi olarak toplumun hafızasına yerleşti. Ali Baransel, Kenan Evren için ne ise Kaya Toperi de Turgut Özal için oydu. Çankaya'da Özal'lı yılları anlamak için başvurulması gereken kişilerden biriydi. Yıllar sonra kendisiyle yaptığım röportajda, birkaç defa gözyaşlarını tutamayacak kadar Özal'a bağlılığı ve sevgisi sürüyordu. Onunla, Turgut Özal'ın Kürt sorununu bitirme projesini konuştuk. Ayrıca, "Özal zehirlendi mi?" sorusuna da cevap aradım.

Faik Tarımcıoğlu, 1980'li yıllarda İstanbul'da sıkıyönetim askeri savcısıydı. Yüzlerce terör suçlusunu sorguladı. İnsancıl bir savcıydı. Şiddet olmadıkça insanların mağdur edilmesine karşıydı. Bu sebeple dönemin İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Haydar Saltık'la karşı karşıya kaldı. Orgeneral Saltık'ın girişimleriyle askeri savcılığı biten Tarımcıoğlu, dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ'un beğendiği bir askerdi. Üruğ'un desteğiyle Turgut Sunalp liderliğindeki Milliyetçi Demokrasi Partisi'nden (MDP) siyasete girdi. MDP tasfiye olunca Anavatan Partisi'ne katıldı. Turgut Özal, 18 haziran 1988 günü ANAP kongresinde suikasta uğrayınca yanına ilk çağırdığı kişilerden biri Tarımcıoğlu oldu. Özal, ona, "Faik bana kim ateş etti?" sorusunu yöneltti. Faik Tarımcıoğlu'yla hem o gün Özal'la konuştuklarını, hem suikast günü kongre salonunda gördüğü otomatik tüfekli ikinci suikastçıyı, hem de askeri savcılık yıllarında tanık olduğu olayları konuştuk.

Borsayı canlandırmak üzere 1988'de İsviçre'den İstanbul'a gelen Nasrullah Ayan, 1990'lı yılların borsa kralıydı. Altı yıl içinde borsayı şaha kaldırdı ve borsadaki işlemlerin neredeyse yüzde 25'ini yönetir hale geldi. Ama bir süre sonra dramatik çöküşünü önleyemedi. O 1994'te çökerken; yanında çalışan kişilerden biri olan Milli İstihbarat Teşkilatı eski müsteşar yardımcısı Tümgeneral Sedat Semerci'nin oğlu Osman Semerci, dünyanın bir numaralı yatırım bankası Merrill Lynch'in sayılı üst düzey yöneticilerinden biri oldu. Nasrullah Ayan'la işte bu sıradışı hikâyesini konuştuk.

Eski bir askeri hâkim olan İlhami Yelekçi, İstanbul Emniyeti'nin avukatıydı ve bazı örgütlerce "kontrgerillanın avukatı" olarak anıldı. Hem askeri hâkimlik hayatında hem de avukatlığı boyunca yüzlerce ilginç olayın içinde yer alan, Çapanlardan Yıldırımlara kadar uyuşturucu davalarından yargılanan pek çok kişinin 20'ye yakın davasında da avukat olarak cüppe giyen Yelekçi'nin, içinde çok önemli belgeler, 600 milyar lira değerinde para, altın ve mücevher bulunan 300 kilogram ağırlığındaki çelik kasası, bir gece İstanbul'daki ofisinden çalındı ve bir daha bu kasanın izine rastlanamadı. Yelekçi'yle işte bu esrarengiz olayı ve tanık olduğu öteki olayları konuştuk.

Gelmiş geçmiş en güçlü Emniyetçilerden biri olan Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Mehmet Ağar'la Ankara'da Meclis'in karşısındaki Celal

Bayar Köşkü'nde oturup derin devleti konuştuk.

Türk siyaset tarihinde 40 yıl boyunca rol alan Süleyman Demirel'in birkaç kara kutusundan söz edilecekse, kuşkusuz bunlardan biri Ekrem Ceyhun'dur. O, hep Demirel'in yanındaydı. Demirel, 1975'te başbakan olduğunda onu başbakanlık müsteşarı yaptı ve örtülü ödenek kasasını ona teslim etti. Demirel 1977'de milletvekili seçtirdiği Ceyhun'u bakan yaptı. 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra siyasete ara veren Demirel, 1991'de yeniden başbakan olunca, Ekrem Ceyhun'u yine bakan yaptı. Demirel 1993'te Cumhurbaşkanı olup Çankaya Köşkü'ne çıkınca Ceyhun'u da yanına aldı. Demirel Köşk'ten ayrılana kadar cumhurbaşkanı başdanışmanı sıfatıyla Ceyhun da onunla birlikteydi. Ceyhun'un bir diğer özelliği, zaman zaman Süleyman Demirel ile Turgut Özal arasında köprü görevi görmesiydi. Onunla Demirel-Özal ilişkilerinin bazı bilinmeyenlerini ortaya çıkarmaya çalıştım.

Mehmet Moğultay'la konuştuğumda adalet bakanıydı. Bakanlık binasındaki odasında sorular yönelttiğim Moğultay, İSKİ (İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi) skandalı olarak bilinen olayın patlak vermesiyle siyasi tartışmaların odağına yerleşen kişiydi. İSKİ soruşturmasını yapan İstanbul Cumhuriyet Savcısı Selim Ulaş, Moğultay'ın dokunulmazlığının kaldırılması için Meclis'e fezleke göndermişti. Moğultay kızgındı. Yönelttiğim bazı soruların onu nasıl daha da kızdırdığını bugün bile hatırlıyorum. Zaman zaman bakanlık koltuğundan kalktı, arka odaya geçip yeni dosyalar getirdi. Bu dosyaları kullanarak Savcı Selim Ulaş'ın görevini kötüye kullandığını öne sürdü. Bazıları kendi partisinden olmak üzere politikacılardan ve işadamlarından oluşan bir grubun İstanbul'da bir otelde gizli toplantı yaparak bakanlıktan düşürülmesine dair karar aldıklarını öne sürdü. Moğultay'la İSKİ skandalını konuştuk.

Ergun Göknel denince akla İSKİ skandalı gelir. 1993'te patlak veren skandal, İSKİ Genel Müdürü Ergun Göknel'in cezaevine girmesiyle sonuçlandı. Göknel ısrarla, "Müteahhitlerden alınan paralar bana değil, mensubu olduğum partinin kasasına gitti" dese de o gürültü içinde sesini duyuramadı. Ama yıllar sonra yazdığı bir kitaba Uğur Dündar önsöz yazdı. Emin Çölaşan onun yazdığı bir kitabı köşesinde tanıttı. Yetmişinci yaş günü edebiyat dünyası tarafından "gülün ustası" temasıyla kutlanan şair ve felsefeci Hilmi Yavuz da Dündar ve Çölaşan gibi Göknel'e sahip çıktı. Ergun Göknel'le yaptığım bu konuşma, onun çok enteresan hayat hikâyesini gün yüzüne çıkardı. Çünkü 1968'de *Aydınlık* dergisi onun evinde kurulmuştu ve Mahir Çayan onun yakın arkadaşıydı. Göknel, dağa çıkmaya karar veren Çayan'ı bir gece sabaha kadar dil döküp bu kararından vazgeçirmeye çalışmıştı. Göknel'le hem bu devrimci geçmişini hem de İSKİ skandalından birkaç ay önce yaptığı esrarengiz Amerika gezisini konuştuk.

Yavuz Çaylan, *Milliyet* Gazetesi Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi cina-

yetinde Mehmet Ali Ağca'yla birlikte, "ikinci suikastçı" olarak anılan kişiydi. İddialara göre arabayla Ağca'yı olay yerine götüren ve suikasttan sonra Ağca'yı tekrar oradan uzaklaştıran kişi Çaylan'dı. Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanan ve birkaç yıl cezaevinde kalan Çaylan yıllar sonra Milliyetçi Hareket Partisi'nde Merkez Karar Yönetim Kurulu üyesi ve milletvekili adayı oldu. Yavuz Çaylan'la Abdi İpekçi cinayetini konuştuk.

Oktay Engin, Türk siyaset tarihine "bombacı" olarak geçmişti. 5 eylül 1955 gecesi Selanik'te Atatürk'ün evine bomba atılması üzerine ertesi gün İstanbul'da Rumları hedef alan 6-7 Eylül Olayları meydana gelmişti. İddialara göre, Atatürk'ün evine bomba atılması olayı bizzat Türk yetkililerce organize edilmişti. Amaç, Türkiye'de infial uyandırıp halkı Rumların üzerine salmaktı. Çünkü Türkiye ile Yunanistan arasındaki Kıbrıs sorunu hararetli bir dönemindeydi. O tarihte Selanik Hukuk Fakültesi öğrencisi olan Engin, acaba gerçekten de bombayı Atatürk'ün evine atan veya olayı organize eden kişi miydi? Olayın üzerinden yarım yüz yıl geçmişti. Engin, Yunanistan'da bir süre cezaevinde kalıp Türkiye'ye dönünce emniyet müdürlüğü ve valilik yapacak kadar devlette yükseldikten sonra emekli olup köşesine çekilmişti. Onunla İzmir'de buluşup siyaset tarihimizin bu enteresan olayını konuştuk.

Bu kitabın, Türkiye'nin yakın tarihini oluşturan işte bu olaylar zincirinin başrolündeki kişilerin anlatımlarıyla, yakın tarihimizdeki bazı karanlık noktalara ışık tutmasını umuyorum.

17 şubat 2007
İstanbul

Birinci bölüm

Çevik Bir'in deviremediği başkan

Tarih 10 mart 2002. Zenginlerin ve seçkinlerin mekânı olarak bilinen Büyük Kulüp'te sıradışı bir başkanlık seçimi vardı.

120 yıl boyunca baronların, kontların, prenslerin, paşaların başkanlık yaptığı; eski başbakanların, Genelkurmay başkanlarının, orgeneallerin, diplomatların, müsteşarların, işadamlarının, sosyetenin üst kesiminden insanların üye olduğu bir kulüp burası. Osmanlı'dan bugüne devam edebilen sayılı kurumlardan biri. 1950'li yıllardan beri hükümetler kurup hükümetler devirme gücü olduğu düşünülmüş.

İstanbul'un Kadıköy yakasında Çiftehavuzlar'da, üçüncü cumhurbaşkanı Celal Bayar'dan alınan köşk, yıllar içinde etrafındaki Hazine arazileriyle genişletilip yeni binalarla görkemli bir tesise dönüştürülmüş. Her yıl yapılan ihtişamlı yaza merhaba partileriyle, bazı güzellik yarışmalarının finalleri televizyonda verilmeden önce, güzelleri kulübe getirtip üyelerine özel gösterim yaptırmasıyla farklı bir kulüp.

10 mart 2002 günü; 1996'dan beri başkanlık görevini yürüten işadamı Duran Akbulut'un karşısına; işadamı Mehmet Kuriş'in başkanlığında çarpıcı bir liste çıktı. Kuriş'in ekibindeki bazı isimler şunlardı: 28 Şubat sürecinin simge ismi emekli Orgeneral Çevik Bir, Oyakbank Genel Müdürü Mehmet Özdeniz, Sabancı Grubu'na ait Akbank Yönetim Kurulu Üyesi Hamit Belli, Doğuş Holding'e ait Garanti Bankası Yönetim Kurulu Başkanvekili Yücel Çelik, Çukurova Holding'in patronu Mehmet Emin Karamehmet'e yakınlığıyla bilinen işadamı Ayhan Bermek, Kara Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral Muhittin Fisunoğlu, emekli orgeneral Sabri Deliç. İş Bankası eski genel müdürü Ünal Korukçu da, listede yer almamakla birlikte bu ekibi destekliyordu. Liste, Duran Akbulut yönetimini kesin olarak devirecek şekilde tasarlanmıştı.

Bu güç mücadelesi o gün bütün açıklığıyla ortaya çıktı. İş dünyasından Fuat Miras, Emin Cankurtaran, İbrahim Kosif, Gündüz Kaptanoğlu, Mehmet Özcan gibi isimler Duran Akbulut'un yanında yer aldı. Salonda oylama sırasında dikkatimi çeken bir olay, Mehmet Ağar'ın Fuat Miras'la yan yana oturmasıydı. Bu, onun da Duran Akbulut'u desteklediği anlamına geliyordu. Kulüp üyesi olarak oy kullananlar arasında Alaattin Ça-

kıcı'nın kız arkadaşı Aslı Ural'ın annesi modacı Canan Yaka ile yakın arkadaşı Mustafa Kefeli de vardı. Oylama öncesi konuştuğum Canan Yaka, oyunu Duran Akbulut'a vereceğini söyledi. Duran Akbulut'u destekleyen Fuat Miras'ın yanına gittiğimde, "Çevik Paşa'nın o listeyi niye tercih ettiğini bir türlü çözemedim" dedi. Oylama sonucunda Duran Akbulut, Mehmet Kuriş'ten 460 oy daha fazla alarak yeniden başkan seçildi.

Fuat Miras, Orgeneral Çevik Bir'in neden rakip listede yönetime talip olduğunu anlayamadığını anlatıyordu, ama o gün bazı üyeler bana, "Devlet, kulüp yönetimini devirme kararı aldı" dediler. Bu üyelerin iddiasına göre, devletin ağır toplarının üyesi olduğu kulübün üzerine Türkbank skandalının gölgesi düşmüştü. Çünkü Alaattin Çakıcı'nın isminin karıştığı Türkbank ihalesi davasında Büyük Kulüp Başkanı Duran Akbulut ve "gölge başkan" olarak gösterilen Emin Cankurtaran da sanık olmuş, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanmışlardı. İşte bu sebeple devlet, kulüpte operasyon yapma kararı almıştı ve bunu 28 Şubat sürecinin güçlü ismi Orgeneral Çevik Bir'e yaptırıyordu. Operasyonun başarıyla sonuçlanması için de Orgeneral Bir'in yanında Oyakbank, Akbank, Garanti Bankası üst düzey yöneticileri ve bazı orgeneraller yer almıştı.

Peki, Akbulut ve Cankurtaran, Türkbank skandalı davasında neden sanık olmuşlardı? Bu sorunun cevabını, dönemin Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Aykut Cengiz Engin'in açtığı dava dosyasındaki bir tutanaktan verelim. Çukurova Holding Yönetim Kurulu ve İcra Komitesi Üyesi Osman Berkmen, 22 ekim 1998 günü savcıya verdiği ifadede, 29 mayıs 1998 günü Akbulut ve Cankurtaran'ın kendisini ziyarete geldiğini belirtip şöyle devam ediyor:

> Bu görüşmede Çukurova Grubu'nun Türk Ticaret Bankası ihalesine girip girmeyeceğini benden öğrenmek istediler. Bu bilginin kendilerinden Alaattin Çakıcı tarafından istendiğini beyan ettiler. Ben kendilerine ihaleye prensip olarak girmek istemediğimizi söyledim. Kendileri bana bu kararın nihai olup olmadığını sordular.

Hem Akbulut hem de Cankurtaran savcılık ifadelerinde bu konuşmayı doğrulamıyorlar.

Eğer, "Devlet kulüp yönetimini gözden çıkardı" diyenlerin iddiası doğruysa; bunun sebebi, Türkbank dosyasındaki işte bu ilişkilerdi. Ama seçim sonucu şaşırtıcıydı: Devlet, kulüp yönetimini devirmeyi başaramadı! Üstelik Duran Akbulut, "derin devlet" olarak nitelendirilen bazı isimlerin desteğine sahip olduğunu o gün kongre salonunda açıkça gösterdi. Mehmet Ağar'la birlikte Anayasa Mahkemesi eski başkanı Yekta Güngör Özden de Akbulut'u destekledi.

Tam dört yıl sonra, 12 mart 2006 günü Büyük Kulüp'te çok daha ilginç bir başkanlık yarışı yaşandı. Çevik Bir ve Mehmet Kuriş, dört yıl

önce devirmeye çalıştıkları Başkan Duran Akbulut'un yanında yer aldılar, onun listesinden yönetime girdiler! Emekli orgeneral Necati Özgen, Demirellerin damadı İlhan Kesici, Adalet eski bakanı Mehmet Moğultay, Hazine eski müsteşarı Tevfik Altınok da Akbulut'un listesindeydi.

Bu sefer Duran Akbulut'un rakibi, yönetici arkadaşı Avukat Yağız Ali Dağlı'ydı. Dağlı, 2002'den beri yönetim kurulu üyesi olarak kulübü Akbulut'la birlikte yönetmişti, şimdi onu devirmeye çalışıyordu. Listesinde ise Kara Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral Aytaç Yalman vardı. Oyakbank'tan Mehmet Özdeniz, işadamı Osman Çarmıklı ve eski başbakan Mesut Yılmaz'ı Yüce Divan'da savunan Profesör Uğur Alacakaptan da Dağlı'nın listesindeydi. Oylama sonucunda Duran Akbulut'a 1 565, Yağız Ali Dağlı'ya 926 oy çıktı.

Bu hızlı saf değiştirmeler, bazı kulüp üyelerinin bile kafasını karıştırdı. Hangi tarafın derin devlet olduğunu kestirmek gerçekten güçtü. Öyle ya, derin devleti Çevik Bir mi, Mehmet Ağar mı, Aytaç Yalman mı, Yekta Güngör Özden mi temsil ediyordu? Duran Akbulut Türkbank davasında sanıksa, rakibi Yağız Ali Dağlı da onu bu davada savunan avukattı. Üstelik eski bir Milli Savunma bakanının oğlu olan Avukat Dağlı, Duran Akbulut'un Türkbank davasında beraat etmesini sağlayan kişiydi. Ve Dağlı, dört yıl boyunca Büyük Kulüp'ü Akbulut'la birlikte yönetmişti. O halde kim kimi devirmeye çalışıyordu? Yoksa bütün mesele, 2002 rakamlarıyla 150 trilyon lira malvarlığı olan, yılda 4,5 trilyon gelir elde eden kulübün tepesine oturmanın dayanılmaz cazibesi miydi? Duran Akbulut daha 1996'da görüştüğü gazeteciye, "Sizin anlayacağınız parasız bir kulüp değiliz" diyerek repoda tuttukları nakit paranın miktarını açıklamıyor muydu?

Kimin daha derin olduğu, kimin kimi devirmeye çalıştığı karışmıştı, ama bir gerçek ortaya çıkmıştı: Duran Akbulut'un etrafında oluşmuş olan koalisyon hayli güçlü ve derindi. Hem de öyle derindi ki, Refahyol hükümetini deviren Çevik Bir'i dört yıl önce yenilgiye uğrattığı gibi, zamanı gelince onu içine çekmişti. Ama Büyük Kulüp'te bir ayrışma ve hesaplaşma olduğu da açıktı. Nitekim Akbulut yönetimini devirmeye çalışan Avukat Dağlı, üyelik ücreti olan 25 milyarı ödeyen herkesin kulübe alındığını, toplumun tasvip etmediği bazı kimselerin üye yapıldığını, onlarla yan yana görünmek istemeyen eski üyelerin kulübe uğramaz olduklarını belirtiyordu. Dağlı'ya göre kulübün bazı ihaleleri de sorunluydu.

"Artık hükümet deviremiyoruz"

124 yıllık bir geçmişi olan Büyük Kulüp'te Duran Akbulut, başkanlık koltuğuna oturan yirmi sekizinci kişi. Burası bir anlamda iktidardaki politikacılar ile işadamlarının buluştuğu bir mekân. Bir örnek vermek gerekirse, 1996 itibariyle 4 338 üyenin 87'si eski ve yeni bakan, 148'i yerli ve yabancı diplomattı. Üyelerin yarıdan fazlası ise işadamıydı. Nitekim

1998'de üye sayısı 4 800'e ulaştığında, bunun 3 000'i işadamı, 1 800'ü ise politikacı, asker, bürokrat ve diplomattı. 2002'de toplam üye sayısı 5 700, 2006'da 6 000 civarında olduğunda bu oran yine hemen hemen aynıydı.[1]

Cumhurbaşkanları ve başbakanların şeref üyesi kabul edildiği kulüpteki üst düzey asker üyeler arasında Genelkurmay eski başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, Kara Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral Necdet Öztorun da var. Kongrelerinde dikkatimi çeken diğer bazı üyeler şunlardı: işadamı Şehmuz Tatlıcı, dönemin TRT Genel Müdürü Yücel Yener, Hikmet Çetin, Faruk Süren, Özdem Sanberk, Bedrettin Dalan, Ali Balkaner, Doktor Seyfi Basa.

Kulübün temelleri, 1882'de İngiltere'nin İstanbul Elçisi Sir Alfred Sandison tarafından atılmış. İngiliz elçinin başlattığı girişimle diplomat, yönetici ve işadamlarından oluşan 30 kurucu üyeyle 5 mart 1882 günü kurulan kulübün ismi "Cercle a'Pera" olarak konulmuş. Başkanlığı Almanya Büyükelçisi Baron Hirschfeld üstlenmiş, ilk yönetim kurulu 9 kişiden oluşmuş. Yabancı büyükelçilerin, diplomatların ve bazı Türklerin girebildiği bu kulübün ilginç bir özelliği de, dönemin Osmanlı Sultanı II. Abdülhamid'in çevresinden kişileri içine almaması. Başta kurucular arasında yer alan Abdülhamid'in damadı Hamid Bey, Abdülhamid'in yaveri İzzet Bey'in listeye alınması reddedilince kulüpten ayrılmış. Kulübün tarihini yazan Orhan Koloğlu'nun anlattığına göre, üyeler özel buluşmalarını Abdülhamid'in hafiyelerinden uzak yapmayı tercih ediyordu.

1884'te adı Cercle d'Orient olarak değiştirilen kulüp, 1936'da Büyük Kulüp adını alıyor. Ama Cercle d'Orient ismini de ambleminde kullanmayı sürdürüyor. 1936'da maddi sıkıntıya giren, üye sayısı 100'e kadar inen kulüp, 1960'lı yıllara doğru yeniden toparlanıyor. Yüz yıl kulübe ev sahipliği yapan Beyoğlu'ndaki bina Osmanlı Bankası'na satılınca kulüp Kadıköy Çiftehavuzlar'daki şimdiki yerine, Celal Bayar'ın muhteşem köşküne taşınıyor ve köşkün etrafında yeni binalar yapılarak şimdiki tesisler oluşturuluyor. Köşkünü buraya tahsis eden Celal Bayar da 1927'den beri kulübün üyesiydi.

Kulübün ilk başkanları yabancı büyükelçiler, onları İttihatçı liderler izlemiş. Talat Paşa ve Cemal Paşa buraya üye olmuş. Cumhuriyet döneminde Yahya Kemal, Necmettin Sadak, Celal Bayar, Yunus Nadi, Kılıç Ali, Kâzım Taşkent, Cevher Özden, Falih Rıfkı Atay, Ali Fuat Cebesoy, Şükrü Kaya, Ahmet Salih Korur (Adnan Menderes'in müsteşarı) gibi kişiler üye olmuş.[2]

1. 1942'ye kadar 552 üye arasında 33 bakan 148 büyükelçi vardı. 1987 itibariyle de 2 660 üye arasında 56 bakan, 160 yerli ve yabancı diplomat vardı.

2. 1975'e kadarki başkanlar şöyle: Baron De Hirschfeld, Muhsin Han, S. E. de Melidow, Prens Maurocordato, Baron de Calice, Comte de Dudzcele, Baron de Marschall, S. E. Mahmud Muhtar, Baron de Kangenheim, Mustafa Reşid Paşa, G. O. Wallenberg, Abdülhak Hamid Tarhan, Cemil Topuzlu, Fethi Okyar, Numan Menemencioğlu, Necmettin Sadak, Saffet Baştimar, Tevfik Rüştü Aras, Cavit Ekin, Mükerrem Sarol, Hüsnü Çakır, Hamdi Akça, Ali Esat Birol, Sahir Kurutluoğlu.

Büyük Kulüp, siyasi gelişmelerden o kadar etkilenen bir yer ki, darbe dönemlerinde burada da "askeri yönetime" geçilmiş. Örneğin, 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden hemen sonra, ihtilalcilerle iyi geçinmek için eski bir Milli Savunma bakanı olan Hüsnü Çakır başkan yapılmış. Kulüpte sivil yönetime ancak 1963'te Çakır'ın ölümünden sonra geçilmiş. 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında kulüp üyelerine Silahlı Kuvvetler'e 1 000'er lira bağışta bulunma çağrısı yapılmış. 28 Şubat sürecinin yaşandığı 1997'de benzer bir durum yaşandı. Komutanların isteğiyle yürürlüğü konulan sekiz yıllık eğitime katkı için kulüp üyelerinden 1 trilyon 100 milyar lira bağış toplandığı gibi üyeler 43 tane okul yapıp devlete teslim etti.

1975'te başkan olan Raif Dinçkök, 1994'e kadar bu görevi aralıksız 19 yıl sürdürüyor. Duran Akbulut, 1969'da 32 yaşındayken kulübe üye oluyor ve Dinçkök'le beraber 19 yıl boyunca yönetim kurulunda yer alıyor. Dinçkök'ün ölümü üzerine 1994'te eski başbakan Bülend Ulusu kulüp başkanı olunca Akbulut da ikinci başkan oluyor. 11 şubat 1996 günü Ulusu görevi bırakınca, 59 yaşındaki Duran Akbulut yeni başkan seçiliyor. Onun başkanlığındaki yönetim kurulunda yer alan isimler ise şunlar: Profesör Korkmaz Altuğ (ikinci başkan), Adnan Başer Kafaoğlu, Emin Cankurtaran, Ali Dinçkök, Sabi Ruso, Nevzat Özgen, Nuri Çolakoğlu, Gündüz Kaptanoğlu.

Akbulut'un en belirgin özelliği, Rockland ayakkabı marketleri, Esem terliklerinin sahibi ve Adidas'ın Türkiye'deki patronu işadamı Emin Cankurtaran'ın ortağı olması. *Ekonomist* dergisiyle 1996'da yaptığı söyleşide kendisini şöyle anlatıyor: "İstanbul'a 16-17 yaşında geldim. Tezgâhtarlık ve vitrin işiyle başladığım iş hayatında verdiğim mücadeleyle, bugünkü konumumu sağladım."

Tezgâhtarlıktan seçkinlerin başkanlığına gelebilmek gerçekten de övünülecek bir başarı hikâyesi olsa da ve Akbulut, "İki yıl başkanlık görevini üstlenen Sayın Bülend Ulusu, bu dönem göreve devamı etmeyi arzu etmedi" dese de, Ulusu'nun başkanlığı bırakmasının altında bir "kumarhane olayı" var. Üstelik bu olay sebebiyle Büyük Kulüp İstanbul polisi tarafından bir süreliğine mühürleniyor. Polisin Büyük Kulüp'e girebilmesi büyük bir olaydı. Çünkü kulübün tarihinde biri Osmanlı döneminde, ikisi Cumhuriyet döneminde olmak üzere polis buraya ancak üç defa girebilmişti.[3] Bu dördüncüydü. Şimdi bu olayı anlatalım.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Ahlak ve Kumar Masası ekipleri, 27 aralık 1995 gecesi, Büyük Kulüp kumarhanesini bastılar ve mühürlediler. Çünkü burada kumar oynatılması yasaktı. O günlerde bu konuyu yakından izleyen *Hürriyet* gazetesi yazarı Yıldırım Çavlı'nın 3 ocak

3. Büyük Kulüp'e 1917'de yapılan baskının sebebi, Alman yanlısı olmayan bazı işadamlarına gözdağı vermekmiş. Cumhuriyet dönemindeki ilk baskını 1975'te, İstanbul Emniyeti Asayiş Şubesi Yıldırım Ekipler Amiri Sadettin Tantan yapıyor. Ama Tantan, yaptığı bu baskından sonra görevden alınıp pasif bir göreve çekiliyor. Kulübe üçüncü baskını yıllar sonra Asayiş Şube Müdürü Bahattin Zengin, 29 mart 1994 gecesi yapıyor ve Büyük Kulüp mühürleniyor.

1996 günü yazdığına göre, kumarhane mühürlendi, ama kulüpte kimse gözaltına alınamadığı gibi isim tespiti de yapılmadı, kumar makinelerine el konulmadı.

İşte bu olay, Bülend Ulusu'nun Büyük Kulüp başkanlığını bırakmasına yol açtı. Nitekim Ulusu, o günlerde Yıldırım Çavlı'ya, "Kumarhane benim başkan olmamdan önce açılmış. Artık buraya başkan olduğuma bin pişmanım" deyip şöyle devam ediyordu:

> Bana başkanlık teklif ettikleri zaman düşündüm. Kulüpte Abdülhak Hamid, Cemil Topuzlu, Numan Menemencioğlu gibi saygın kişiler başkanlık yapmış, ben de bir sakınca görmedim. Bu olaylardan sonra şubat ayında başkanlığı devretmeyi düşünüyorum. Benim, ismimi kullanarak kumarhane için girişim yapacağımı kimse düşünmemelidir... Ben Başbakanlık Konutu'nda otururken yemek ücretini cebimden öderdim. Yani başbakan olduğum halde devlet kesesinden yemek yemezdim. Benim 3 yıl 3 aylık başbakanlık dönemimde Başbakanlık Konutu'nun masraflarının tutarı 220 000 liradır. Benden sonraki başbakanın bir yıllık masrafı ise 920 milyon liradır. Çiftehavuzlar'da kendi oturduğum bir apartman dairem var, bir de Bodrum'da küçük bir yazlık evim var. 40 yıllık askerlik ve 3 yıllık başbakanlıktan sonra hepsi iki tapu. Tamamen emekli maaşımla geçiniyorum.

İşte Ulusu'nun bu şekilde görevi bırakmasından sonra başkan olan ve 2010 yılına kadar başkanlıkta kalacak Duran Akbulut'la İstanbul'daki fabrikasında oturduk ve bu ilginç kulübü konuştuk.

Fenerbahçe Spor Kulübü'nde Ali Şen'in 1998'de başkanlığı bırakmasından sonra Aziz Yıldırım, Vefa Küçük ve Ömer Çavuşoğlu arasında büyük bir başkanlık yarışı yaşandı. Fenerbahçe'deki bu başkanlık seçiminden kısa bir süre önce Emin Cankurtaran, "Kulüpte bir araya geldik. Vefa Küçük'ü destekleme kararı aldık" dedi. O tarihte Vefa Küçük Fenerbahçe başkanı seçilemediğine göre Büyük Kulüp, Fenerbahçe başkanlığını kaybetmiş oldu...

Öyle bir şey yok... Bir defa Büyük Kulüp'te böyle bir karar alınmaz. Seçime üç gün kala Ali Şen, Emin Cankurtaran'ı davet etmiş. Çok eski ahbabıdır. Emin Bey'in Vefa Bey'i desteklemesini istemiş. O da, "Vefa Bey'i destekliyoruz, destekliyorum, ben kendim" demiş. Ama Büyük Kulüp'te kimse böyle bir karar alamaz. Büyük Kulüp'teki Fenerbahçe kongre üyeleri olarak, kongre Fenerbahçe'ye yararlı kimi seçerse, her zaman onun yanında oluruz, destek oluruz. Faydalı olursa yanındayız, olmazsa bir yerde onu devirmeye çalışırız. Birkaç arkadaşım seçim günü aradılar. "Kime oy verelim?" dediler. Aziz Yıldırım'a oy vermelerini söyledim. Ben kongreye gitmedim, o pazar günü rahatsızdım.

"Eğer Fenerbahçe başkanını beğenmezsek devirmeye çalışırız" dediniz. Beğenmediğiniz başkanı devirmektense, seçimden önce beğendiğiniz adayı desteklemek daha kolay değil mi?

Biz şunu söylemek istiyoruz. Mesela ben çok faydalı olacağına inandığım için Aziz Yıldırım'ı destekledim. Genç, hevesli, hem ekonomik gücü hem kapasitesi müsait. Ama faydalı olamazsa, bir defa taraftar maçta deviriyor. Bizim taraftarımız fanatik taraftar. 1974'lerde şampiyon olduğumuz sene; Vefa takımıyla veya Karagümrük'le berabere kaldık diye Emin Bey'e tribünlerden bozuk para attılar. (O tarihte Emin Cankurtaran Fenerbahçe başkanıydı.)

Büyük Kulüp'te kaç Fenerbahçe kongre üyesi var?

150-200 civarında. Ama bizim öyle Kadıköy grubu, Aziz Yılmaz'ın grubu gibi bir grubumuz yok. Zaten bizim üyelerimiz de hiçbir şekilde ne bir gruba girer, ne de bir grubu temsil eder.

Ama Büyük Kulüp'ün bir imajı var. Hükümetler kurup hükümetler deviren bir kulüp olarak biliniyor. Fenerbahçe başkanlık seçimine ilgi duymaması mümkün mü?

İlgi duyuyoruz, duymamamıza imkân yok. Ama karar alamayız. Böyle bir karar kesin olarak alınmadı. Ben başkan olarak söylüyorum. Orada Emin Bey'in, "Ben Vefa Bey'i tutuyorum" demesi, Ali Şen tarafından Büyük Kulüp olarak empoze edildi.[4]

Eğer siz Vefa Küçük'ü destekleseydiniz o mu seçilirdi?

Yok, zannetmiyorum, benim bir reyim var

Büyük Kulüp bir karar alsaydı demek istedim...

Biz böyle bir karar alamayız. Bizim üyelerimiz öyle grupların ağzına bakıp karar almaz. Üyeler, "Sen nasıl böyle bir karar alırsın?" der. Bu kararı aldığımız zaman Büyük Kulüp olmamız ortadan kalkar. Bizim üyelerimiz de böyle bir kararı kabul etmez.

Ama öyle bir karar alınmış gibi algılandı. 1996'da *Ekonomist* dergisine verdiğiniz söyleşide şöyle diyorsunuz: "Burada politikacılar var, askerler var, işadamları var. Herkes oturup sohbet ediyor, sosyal aktivitelerden yararlanıyor. Ama bir özelliğimiz var işte. Kabineler kuruyoruz, kabineler bozuyoruz anlayacağınız..."

Orada çok abartılmış. Bakın, ben size Büyük Kulüp başkanlarının isimlerini söyleyeyim. Tevfik Rüştü Aras, Mükerrem Sarol, Necmettin Sadak, Hamdi Akça, Hüsnü Çakır. Bunlar Demokrat Parti'nin kurucuları. O zaman bütün kabineler falan bu kulüpte yapılıyormuş.

4. Ali Şen, 1981-1983 ve 1994-1998 yılları arasında Fenerbahçe başkanlığı yaptı.

Yani şimdi sadece sosyal faaliyetler yapan bir kulüp müsünüz?

Evet, ama bizim üyelerimiz işadamı, politikacı ve bürokrat. Yukarıda (kulübün üst katı) toplantı salonumuz var. Orada oturur, konuşurlar, tartışırlar. 1960'lı yıllarda hükümetleri kuran, devleti yöneten isimler var. Ama o eskidendi. Şimdi tartışmadan başka bir şey yok.

Büyük Kulüp'e üye olabilmek için ya önde gelen bir işadamı ya bir diplomat ya bir üst rütbeli asker veya kararnameyle atanmış üst düzey bir bürokrat olmak gerekiyor. Yukarıdaki salonda yapılan bu toplantılardan sonra ne oluyor? Hiç karar alınmaz mı?

Yok, karar alınmaz. Siyasi hiçbir şey olmaz. Bakın onu da anlatayım. Üyemiz olan Celal Adan'ın kulüpte Tansu Çiller için verdiği yemeğe biz 35 işadamı olarak gittik. Bir partinin başkanı, ama kadın bir tek şey yapmadı. Çünkü tüzüğümüz çok sarih. Siyasi toplantılar, siyasi hareketler, siyasi konuşmalar yapılamaz.[5]

Ama "Eğer Fenerbahçe başkanını beğenmezsek devirmeye çalışırız" demiştiniz...

Şimdi bizim her partiden üyemiz var. Milli Selamet Partisi'nden bile üyemiz var. Refah Partisi (Fazilet Partisi) İstanbul Milletvekili Cevdet Akçalı bizim üyemiz. Biz, bu memlekete senelerce hizmet etmiş, devlete 30-40 yılını vermiş insanlara, üst kademe bürokratlara hizmet veriyoruz. Devletin bir ton memuru var. Herkesi alamıyoruz. Mesela üye olmak isteyen 300 profesör var. Ama kulübe giriş ücretinin dörtte birini ödeyerek üye olmak istiyorlar. Alamıyoruz, çünkü tüzüğümüz buna müsait değil. Bazı profesör üyelerimiz var. Ama giriş ücreti çok düşükken girmişler.[6]

Çok ilginç, üst düzey bürokratları alıyorsunuz, ama bu 300 profesörü alamıyorsunuz. Giriş ücretinin hepsini ödemeleri gerekiyor.

Alamıyoruz. Tüzüğümüze göre, bakanları, milletvekillerini, üçlü kararnameyle veya Bakanlar Kurulu kararnamesiyle atanmış bürokratları, büyükelçileri, valileri, genel müdürleri, dörtte bir giriş ücretiyle ala-

5. Kulüp, 1996'dan beri siyasi parti faaliyetlerine ev sahipliği yapmıyor. Çünkü o yıl Milliyetçi Hareket Partisi'nin bir toplantısında kulübe MHP bayrakları asılması rahatsızlık uyandırdı. Süleyman Demirel'in katıldığı ve Sibel Can'ın konser verdiği sekiz yıllık eğitime katkı gecesinden sonra gazetelerde, "Demirel Sibel Can'ın göğüslerine baktı" şeklinde haberler çıkması üzerine magazin gazetecileri de artık kulübe alınmıyor. Haberlere göre işadamı Kadir Has gecede Sibel Can'a, "Bütün malım senin olsun Sibel" demiş; Demirel de, "Bu kız için değer vallahi" karşılığını vermişti. Duran Akbulut'un, "O kadar para topladık, Sibel Can'ın gölgesinde kaldık" sözleri boşuna değildi.

6. Örneğin 1995'te kulübe giriş ücreti 600 milyon lira, 1996'da 1 milyar lira, 1998'de 2 milyar liraydı. 2006 itibariyle ise 25 milyar lira oldu. Kararnameyle atanmış bürokratlar üye olduklarında üyelik ücretinin dörtte birini ödüyorlar. İlk yıllarda bu ücretler nispeten düşüktü. 1926'da giriş ücreti 200 lira, yıllık aidat 60 liraydı. 1980'de giriş ücreti 400 000 liraydı.

biliyoruz. Profesörler kararnameyle atanmadıkları için, YÖK'e bağlı oldukları için alamıyoruz.[7]

Mesut Yılmaz, Turgut Yılmaz, Yalım Erez gibi kişilerin yanı sıra Mehmet Ağar da kulübün üyesi. Bir üyeniz olarak Mehmet Ağar'ın Susurluk kazasından sonra içine girdiği güç duruma üzüldünüz mü?

Şahsi kanaatimi söylüyorum. Ben Mehmet Ağar'ı 29-30 yaşında rahmetli Şükrü Balcı'nın (1980'lerin başındaki İstanbul emniyet müdürü) yanına geldiğinde tanıdım. Rahmetli Şükrü Balcı, benim hemşerimdi. Balcı, Ağar'ı kaymakamlıktan, Birinci Şube'nin (Siyasi Şube) başına getirdi. Ağar, "Müdürüm ben birinci şube müdürlüğü yapamam. Bana müdür muavinliği ver, alışayım ondan sonra" dedi. Şükrü Bey onu Birinci Şube, Siyasi Şube müdürü yaptı. Çok iyi bir polis, gözünü budaktan sakınmayan bir arkadaşımız. Mehmet Ağar'ın bilerek hata yaptığına hayatta inanmıyorum, inanamıyorum. O günkü ortamda bunu (Susurluk tartışmalarını) ta Kenan Evren'e kadar dayandıranlar var.

Böyle güç duruma düşen bir üyeniz için bir şeyler yapar mısınız?

Güç durumda olursa, benim inandığım bir insansa, yapacağım bir şey olursa yaparım. Çünkü ben o insana yüzde bin inanıyorum. Ve Ağar için üzülüyorum. Bu şekilde karalanmasına, suçlanmasına üzülüyorum.

Bir üyeniz olarak Mesut Yılmaz'ın başbakan olmasında katkınız oldu mu?

Hayır, yani olamaz. Niçin bu kadar Büyük Kulüp üzerinde duruyorsunuz? Bunlar 1955'li, 1960'lı yılların olayları...

NATO müteahhidinin zaferi

Peki, Büyük Kulüp'ü yenilgiye uğratan Aziz Yıldırım kimdi? Metin Aşık'ın Fenerbahçe başkanı olduğu 1990-1992 döneminde futbol şube sorumlusu olarak görev yapan Yıldırım, Türkiye'de "NATO müteahhitleri" olarak ünlenen ve askeri ağırlıklı ihaleler alan işadamları listesinin önde gelen isimlerinden biriydi. Dayıları Faruk ve Cengiz Yalçın da NATO müteahhitleriydi. Kimilerine göre, zaten Yıldırım'ın elinden tutup onu NATO müteahhidi yapan kişi dayısı Faruk Yalçın'dı. Nitekim Yıldırım, Fenerbahçe Kongresi'ne sunduğu yönetim kurulu listesinin başına, akrabası Osman Yalçın'ı yazdı.

Yıldırım, başkan seçilmesinden sonra, *Sabah* gazetesine verdiği rö-

7. Oysa 1954'te bir kulüp üyesi şöyle diyordu: "Kulüp zannımca zenginler kulübünden değildir. Parayı veren düdüğü çalar demek değildir. Kulüp azası olmaya layık, fakat para veremeyecek kimseleri düşünmek lazımdır. Yüksek kaliteli kimseleri parası yoktur diye almamak doğru olmaz."

portajda, servetini soran gazeteci Mine Şenocaklı'ya şu ilginç açıklamayı yaptı: "Baştan söyleyeyim, öyle eroinci, kokainci değilim." Babası ilkokul öğretmeniydi, 1973'te kurdukları aile şirketi 1977'de bütünüyle ona geçmişti. NATO'ya elektronik hat kuran, havaalanı yapan Yıldırım'ın bir diğer önemli işi, 1996-2000 döneminde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Edirne'den Kars'a kadar güvenli haberleşmesini sağlayan "TAFİCS" projesiydi. Bu işi Siemens'le birlikte yapmıştı.

Dayıları Yalçın ailesinin devletteki gücü için sadece bir örnek verelim. Cengiz Yalçın'ın oğlu Neşet Yalçın'ın 1997 yılı temmuz ayında yapılan düğününe dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı ve eşi Seren Karadayı da katıldı. Yalçın ailesinin yeni gelini, 1993'te ölen Alo Mintax'ın sahibi Ekrem Dürüst'ün kızı Şirin Dürüst'tü. Organizesini Vakko'nun üstlendiği, ünlü keman virtüözü Vanissa Mae ve Coco Loco dans grubunun katıldığı düğünde damadın nikâh şahidi amcası Faruk Yalçın, gelinin şahidi ise Orgeneral Karadayı'ydı. Yıllar sonra bu sefer Yalçın ailesi, Dürüst ailesine gelin verdi. Faruk Yalçın'ın küçük kızı Süreyya, Ekrem Dürüst'ün oğlu Kerem'le evlendi. Süreyya, 2006 yaz aylarında, Bodrum plajlarında elinden düşürmediği kedisi, rengârenk kıyafetleri, tekneye falcı getirtmesiyle, büyük gazetelerin sürmanşetlerinden inmedi.

Orgeneral Kıvrıkoğlu'nun Encümen-i Daniş'e katılması

Açıkçası, Büyük Kulüp'te yaşanan bu gelişmelere tanık olana ve Duran Akbulut'la yaptığım bu konuşmaya kadar, kulübün hâlâ Ankara üzerinde önemli bir ağırlığı olduğunu düşünüyordum. Ama "Artık hükümet deviremiyoruz" diyen Duran Akbulut haklıydı. Çünkü Büyük Kulüp, bu karmaşık görünümüyle Ankara üzerindeki etkisini kaybetmişti.

Büyük Kulüp bu şekilde inişe geçerken 2000'li yıllar, "Encümen-i Daniş"in yükselişine sahne oldu. Eski Genelkurmay başkanları Hüseyin Kıvrıkoğlu, Necdet Üruğ, İsmail Hakkı Karadayı; eski başbakan Bülend Ulusu, Turgut Özal döneminin Meclis başkanı Necmettin Karaduman, eski Dışişleri bakanları Emre Gönensay ve İlter Türkmen; emekli orgeneraller Atilla Ateş, Ahmet Çörekçi, Necdet Öztorun, Süreyya Yüksel, Nahit Özgür, İbrahim Şenocak; eski bakanlar Fethi Çelikbaş, Cahit Aral, Mustafa Aysan, Safa Reisoğlu; emekli büyükelçiler Oğuz Gökmen, Temel İskit, Fahir Alaçam, Oktay İşcen... Listenin tamamı kırk kişiden oluşuyor. Bunlar, "Danışma Kurulu" anlamına gelen Encümen-i Daniş'in 2004 yılı itibariyle üyeleriydi.

Sanırım son yıllarda ölen şu Encümen-i Daniş üyelerinin isimlerine bakarsak bu "Büyük Devlet Jürisi"nin nasıl bir geçmişe sahip olduğunu görebiliriz: Hava Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral Muhsin Batur, Deniz Kuvvetleri eski komutanı Oramiral Kemal Kayacan; emekli orgeneraller

Kemal Atalay, Fikret Esen, Adnan Ersöz, Ragıp Uluğbay, İrfan Özaydınlı; emekli Oramiral Haydar Olcaynoyan, emekli Korgeneral Faruk Güventürk, emekli Tümamiral Sezai Orkunt; eski bakanlar Hıfzı Oğuz Bekata, İlyas Seçkin, tıp profesörü Hikmet Altuğ, emekli büyükelçi Necdet Özmen. İşte ölen bu üyelerin yerine, aralarında Hüseyin Kıvrıkoğlu, Atilla Ateş, İlter Türkmen, Emre Gönensay'ın bulunduğu yenileri seçildi.

Bu insanlar ayda iki defa düzenli olarak bir araya gelince, doğal olarak ne konuştuklarını, oradaki konuşmaların ne tür sonuçlar doğurduğunu merak ettim ve 2004 yılı temmuz ayında bazı üyelerle irtibat kurdum. Encümen-i Daniş yeni üyelerinin de katılımıyla İstanbul'da, Moda Deniz Kulübü'nde on beş günde bir toplanıyor ve ülke sorunlarını tartışıyordu.[8]

Encümen-i Daniş, kimilerine göre devlete rota çizmeye çalışan gizli bir "güç odağı", kimilerine göre hükümetlere yön vermek isteyen bir teşekkül, kimilerine göreyse yalnızca emektar eski devlet görevlilerinden oluşan normal bir sohbet grubuydu. Yeni üyelerin ancak oybirliğiyle dahil olabildiği Encümen-i Daniş'te dönem başkanlığını en yaşlı üye üstleniyordu. Encümen-i Daniş araştırmasını yaptığım 2004 yılı temmuz ayında genel başkan, Adnan Menderes ve Süleyman Demirel hükümetlerinde Sanayi ve Ticaret bakanlığı yapmış olan 92 yaşındaki Fethi Çelikbaş, genel sekreter ise ANAP'lı eski bakan Cahit Aral'dı.

Fethi Çelikbaş ve Cahit Aral, Encümen-i Daniş'ten önce Anavatan Partisi'nde (ANAP) buluşmuş iki politikacıydı. 1989'da ANAP Burdur milletvekili olarak Meclis'teyken Turgut Özal'a karşı cumhurbaşkanı adayı olan Çelikbaş'a verilen 18 oydan biri de Cahit Aral'a aitti. Çünkü Aral, Necmettin Karaduman ve Kaya Erdem gibi isimlerle birlikte ANAP'ta Turgut Özal'ın cumhurbaşkanı olmasına karşı çıkan "Aksaçlılar" grubunun içindeydi. Cumhurbaşkanlığı yarışında Özal'ın rakibi Fethi Çelikbaş'tı ve "Aksaçlılar" oylarını Çelikbaş'a verdiler. Cahit Aral'ın bir diğer özelliği, 1986'da Sanayi ve Ticaret bakanıyken "Çernobil kazası" meydana geldiğinde, Karadeniz bölgesindeki çayın radyasyondan etkilenmediğini göstermek için kamera karşısında çay içmesiydi. Onun isminin Cahit, oğlunun isminin Yalçın olması bir rastlantı değildi. Baba-oğul, bir Encümen-i Daniş üyesi olan ünlü gazeteci Hüseyin Cahit Yalçın'ın ismini ve soyadını almışlardı.

Faaliyetleri 1980'lerin sonunda kamuoyuna yansıyan Encümen-i Daniş, özellikle 1995'te Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e ve Başbakan Tansu Çiller'e gönderdiği bir mektupla dikkat çekti. Encümen-i Daniş'in o zamanki üyeleri mektupta şunları yazdılar:

8. Tıpkı Büyük Kulüp gibi, Encümen-i Daniş toplantılarına ev sahipliği yapan Moda Deniz Kulübü'nü de İstanbul'daki İngilizler kurmuştu. 1935'te Atatürk'ün isteğiyle, burası İsmet İnönü'nün onursal başkanlığında Türk üyeler de kabul etmeye başlıyor. Kulübün ilk idare heyeti Celal Bayar'ın başkanlığında Fazıl Özis, Muvaffak İşmen, A. Hendel, Zeki Rıza Sporel, Arthur ve Rejinald Whittal'dan oluşmuş.

Uzun zamandan beri açıkça ve pervasızca, Anayasa'ya dayalı demokratik ve laik düzenimizi kökten tahrip etmeyi ve yerine şeriata dayalı devlet düzenini zorla uygulamayı amaçlayan beyan, eylem ve davranışlara girildiği görülmektedir. Türkiye'yi temelinden yıkmak, ülkeyi ve milleti bölmek isteyen sorumsuz kurum ve kişilere karşı şu yasal, idari ve yargıya yönelik ciddi tedbirlerin alınmasını öneririz: Cumhuriyet'in temel nitelikleri ve laikliğin korunması, Tevhidi Tedrisat Kanunu'nun tavizsiz uygulanması, Kuran kursları ve imam hatip liselerinin sayılarının azaltılarak sıkı denetime alınması, bu amaçlarla çağdaş ve laik her türlü önlemin alınması.

Mektubun basına sızdırıldığı 1995 başlarında Türkiye'de ilginç bir tartışma vardı. Başbakan Tansu Çiller; eski başbakanlar, Genelkurmay başkanları ve Dışişleri bakanlarından oluşacak bir "Yüksek İstişare Heyeti" (YİH) kurulması projesini ortaya atmıştı. Nitekim bu heyet Doğan Güreş, Yıldırım Akbulut ve Murat Karayalçın gibi isimlerin katılımıyla ilk toplantısını yaptı, ama devamı gelmedi. Bir teze göre, Encümen-i Daniş'in mektubundan rahatsızlık duyan Çiller, hem bu mektubu basına sızdırmış hem de onlara alternatif bir yapı olarak YİH'i düşünmüştü. Ama YİH, varlık kazanıp Encümen-i Daniş'in yerini alamadı.

Peki, yarım yüzyıldan fazla bir süredir varlığını sürdüren, her dönemde etkili isimlerin katılımıyla güçlenebilen, zaman zaman devlete ve hükümetlere yön verdiği söylenen Encümen-i Daniş'in sırrı neydi? Silahlı Kuvvetler komuta kademesine yakın olması ve askeri konulardaki yazılarıyla tanınan *Radikal* gazetesi yazarı Mehmet Ali Kışlalı, 2004 yılı haziran ayında "Encümen-i Daniş" başlığını taşıyan bir yazısıyla bu grubu yeniden gündeme getirdi. Geçmiş dönemde, Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Emin Yalman, Falih Rıfkı Atay ve Yusuf Ziya Ortaç gibi gazeteciler de Encümen-i Daniş üyesi olduğundan, bu yazısı sebebiyle Kışlalı'nın Encümen-i Daniş üyesi olup olmadığını merak ettim. Ancak konuştuğum Kışlalı, "Öyle bir şansım yok. Devlete en üst kademede hizmet etmiş çok önemli şahsiyetleri alıyorlar. Bizim orada yerimiz yok" cevabını verdi.

Grubun ismi nasıl Encümen-i Daniş oldu?

Grubun "Encümen-i Daniş" ismini nasıl aldığını, babası Tayfur Sökmenoğlu gibi bir Encümen-i Daniş üyesi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi eski başkanvekili Murat Sökmenoğlu'na sordum. Sökmenoğlu bunu şöyle anlatıyor: "Adı Encümen-i Daniş değildi. 1980 öncesinde Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk bizim Suadiye'deki evimizde yapılan toplantıya gelince, 'Sizler etkili ve yetkili insanlarsınız. Etkili bir kurulsunuz, encümen-i danişsiniz' diyor. Böylece ismi Encümen-i Daniş oldu."

Encümen-i Daniş'in eski başkanlarından Hıfzı Oğuz Bekata, grubu

tanımlarken, "düşünce üreten, dünya sorunları karşısında Türkiye'nin durumunu irdeleyen bir akademi" sözlerini kullanmıştı. Yine eski bir Encümen-i Daniş başkanı olan Profesör Hikmet Altuğ, "Gün görmüş bir entelijansiyayız" demişti. Yıllar sonra yeni üyelerden İlter Türkmen, "Encümen-i Daniş'in çok parlak bir tarihi var, eski başbakanlar, hayli kıymetli adamlar buradan geçmiş. Şimdi de tamamı devlet kadrosundan, önemli kimseler var" diyor.

Encümen-i Daniş'in kurucuları arasında Tayfur Sökmenoğlu haricinde, Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Şemsettin Günaltay, Falih Rıfkı Atay, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refet Bele, Fahrettin Altay, Kâzım Orbay, Kâzım Özalp gibi isimler var. Sonraki yıllarda gruba Hasan Saka, Nihat Erim, Suat Hayri Ürgüplü gibi başbakanlık yapmış isimler katılıyor. Gruba ismini veren Fahri Korutürk de bir Encümen-i Daniş üyesiydi. Grubun cumhurbaşkanına ve başbakanlara, zaman zaman da Genelkurmay başkanlarına, Yüksek Askeri Şûra üyelerine ve Meclis başkanlarına mektup göndermesi geleneği Demokrat Parti dönemine kadar uzanıyor. Örneğin, Adnan Menderes'in başbakanlığı döneminde Milliyetçiler Derneği'nin kapatılmasında Encümen-i Daniş'in yaptığı uyarının etkisi olduğu söylenir.

Mehmet Ali Kışlalı üye değildi, ama köşe yazarlığı yaptığı halde Encümen-i Daniş üyesi olan iki kişi vardı: *Hürriyet* gazetesi yazarı İlter Türkmen ve *Radikal* gazetesi yazarı Profesör Mustafa Aysan. Her ikisi de eski bakan sıfatıyla gruba dahil olmuşlardı. Milli İstihbarat Teşkilatı eski müsteşarlarından Korgeneral Behçet Türkmen'in oğlu olan İlter Türkmen,[9] Dışişleri eski bakanı, Mustafa Aysan ise Ulaştırma eski bakanıydı.

2001'den beri Encümen-i Daniş üyesi olduğunu belirten Dışişleri eski bakanı İlter Türkmen, "Şu ana kadar Başbakan Tayyip Erdoğan'a hiç mektup gönderildi mi?" soruma, "Hayır" cevabını veriyor. 1982-1983 arasında Ulaştırma bakanı olarak görev yapan ve 1994'ten beri Encümen-i Daniş üyesi olan Profesör Mustafa Aysan, "Cumhurbaşkanı ve başbakanlara mektup gönderilmesi çok ender olur. Benim on senelik üyeliğim içinde galiba iki defa oldu" diyor. Yakın zamanda hem Aydın Doğan'a ait Doğan Holding'de hem de Hüsnü Özyeğin'e ait FIBA Holding'de üst düzey görevler üstlenen Aysan, Encümen-i Daniş'e gizli bir güç merkezi gözüyle bakılmasını şöyle yorumluyor:

"Burası fikir alışverişi yapılan bir düşünce grubu. En iyi tarifle bir think tank. Bizim fazla bir gücümüz yok. Orada çok güzel bir bilimsel güç, deneyim gücü var. Bunlar bir güçse tamam, ama hiçbirinin yaptırım gücü yok. Daha çok bir deşarj grubuyuz. Çok da gevşek bir grup.

9. İlter Türkmen aynı zamanda Büyük Kulüp üyesi. Hatta, Duran Akbulut ile Çevik Bir arasında büyük yarışa sahne olan başkanlık seçiminde üçüncü başkan adayı oydu. Büyük Kulüp yönetimine talip olan Türkmen'in listesinde eski bakanlar Cahit Aral, Doğancan Akyürek, emekli koramiral Işık Biren, emekli korgeneral Selahattin Çetiner gibi isimler vardı.

On beş günde bir toplanır; ama gelmezseniz şöyle olur diye bir şey yok. Eski dostların gelenek gibi devam ettirdiği gayri resmi bir topluluğuz... Fazla gizliliğimiz yok, ama grubu teşhir etmeyiz, fazla yaymayız. Çünkü serbestçe konuşmak, sohbet etmek istiyoruz. Hiçbir şeyimiz yazılı değil. Orada konuşulanların içimizde kalması çok değerli bir vasfımız. Orada herkes kendini rahatlıkla ifade etsin diye yazılı olmayan bir kuralımızdır. Bu yüzden Encümen-i Daniş'in içi hakkında en basit bir bilgiyi dahi size vermiş olmak istemem."

Yeni üyelerle kan tazeledi

İlter Türkmen, neler konuştuklarını sorduğumda, "Genellikle o gün gündemde hangi konu öne çıkmışsa o görüşülüyor. Dış politika bol bol görüşülüyor. Kıbrıs ve Irak çok görüşülen konular arasında. Laiklik meselesi de görüşülüyor" cevabını veriyor. Grubun en belirgin özelliklerinden biri, yaş ortalamasının çok yüksek olması, çünkü üyelik ömür boyu sürüyor. İlter Türkmen bunu, "Son seyahatinize kadar oradan ayrılmazsınız, emeklilik yok. O yüzden çok genç bir kuruluş değiliz. Mesela başkanımız Fethi Çelikbaş üniversitede benim hocamdı" sözleriyle anlatıyor. Bir üyenin gruptan çıkarılması veya ayrılması geleneği yok. Örneğin Encümen-i Daniş'in kurucularından Tayfur Sökmenoğlu, 1980'de öldüğünde 88 yaşındaydı.

Yukarıda isimlerini sıraladıklarım dışında öteki bazı Encümen-i Daniş üyeleri şunlar: emekli korgeneral Hasan Sağlam, hukuk profesörü Şener Akyol, eski bakanlar Mehmet Sağlam, Orhan Dikmen, İlhan Evliyaoğlu; İstanbul eski belediye başkanı Faruk Ilgaz, emekli tümgeneral Ahmet Serter, emekli vali ve senatör Cemal Tarlan.

Şu kişiler, üyelikleri devam etmesine rağmen, ilerlemiş yaşları sebebiyle toplantılara katılamıyor: emekli tümgeneral İsmail Hakkı Akgün, hukukçu Ekrem Amaç, emekli kurmay albay Emin Aytekin, İçişleri eski bakanı Mukadder Öztekin, emekli koramiral Necmettin Sönmez, eski bakan Nüvit Yetkin, emekli kurmay albay Semih Yürük, emekli korgeneral Kemal Taran.

Yeni katılımlarla kan tazeledi denecek kadar güç kazanan Encümen-i Daniş'in daha uzun yıllar varlığını sürdüreceği anlaşılıyor. 1989'da arkadaşları Fethi Çelikbaş'ı cumhurbaşkanı yapamadılar, ama Türkiye'de cumhurbaşkanı, başbakan, Genelkurmay başkanı, birçok eski parlak komutan, politikacı ve diplomattan oluşan bu kadar etkili üyeye sahip ikinci bir "sohbet grubu" olmadığı kesin. Ben bu konuşmaları yaptığımda hepsinin gönlünden geçen temenni, eski bir Encümen-i Daniş'çi abileri olan altıncı Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün oğlu Osman Korutürk'ün Milli Güvenlik Kurulu'nun ilk sivil genel sekreteri olmasıydı. Osman Korutürk, Milli Güvenlik Kurulu'nun ilk sivil genel sekreteri olama-

dı, ama Türkiye'nin Irak nezdindeki özel temsilcisi olarak görev yaptıktan sonra 2005'te Türkiye'nin Paris büyükelçisi olarak atandı.

Önümüzdeki yıllarda gücünden hiçbir şey kaybetmesi beklenmeyen Encümen-i Daniş'te olabilecek tek değişiklik, bu "Büyük Devlet Jürisi"nin kendisine yeni bir isim bulması. Ancak Mustafa Aysan, "İsmini değiştirmeyi hiç düşünmedik" diyor.

İkinci bölüm

Özal suikastçısı Demirağ'ın örgütü

1988 yılı nisan ayında, Başbakan Turgut Özal'ın eşi Semra Özal'a, bir mektup gönderildi. Üzerinde, "Sayın Semra Özal, Türk Kadınını Koruma ve Yüceltme Genel Başkanı, Ankara" yazan mektubun içeriği aynen şöyleydi:

Sevgili Semra Hanım,

Bu mektubu lütfen sonuna kadar okuyun. Siz ve aileniz için büyük önem taşımaktadır. Sizi çok takdir ediyoruz, yaptığınız olumlu çalışmalar ve iyilikler hep gündemde. Sayın Yeğinmen Semra, bizler yıllarca bu vatan için çalışan Atatürk milliyetçileriyiz. Şimdiki durumu kısaca özetlersek; milliyetçi mukaddesatçıların bir kısmı Türkiye'de, bir kısmı yurtdışında, bir kısmı hapishanelerde, bir kısmı da mezarda. Milliyetçiler, Tanrı'dan başka hiçbir şeyden korkmaz, tertemiz kanlarını bu vatan için akıttılar. Komünizme karşı set oldular. Eğer bizler olmasaydık, siz de olmayacaktınız. Güzel arabalarınız, evleriniz, tatlı rüya gibi yaşantınız olmayacaktı. Ve biz Özal'ı destekledik, iktidara geldi. ANAP içinde 70-75 arası milletvekilimiz var. Bizden mezara giden kurtuldu. Ya hapishanedekiler? Ortaçağ yaşantısının, her türlü işkencenin sürdüğü hapishaneler adeta bir cehennem misali. Bizleri buradan, yani arkadaşlarımızı buradan kurtaracak olan sensin. (Lütfen okumaya devam edin, son pişmanlık fayda vermez).

Şu anda dışarıda milliyetçiler büyük bir teşkilat içinde (her türlü silahlı eylem için). Bütün istediğimiz bir af. Bütün dünya devletleri af verdi. Sovyet Rusya, Doğu Almanya, Filipinler, İran, Afganistan, Polonya, Libya gibi. Biz sizden hırsızların, fiili livatacıların, ırz düşmanlarının, uyuşturucu kaçakçılarının affını istemiyoruz. Bizim istediğiniz, sadece kader kurbanları, mert, yiğit, milliyetçilerin affedilmesi. Özal'a baskı yapın. Biz biliyoruz ki eğer af olmazsa, af yoksa siz de yoksunuz. Örgütümüz sizi ve ailenizi yok etmeyi amaçlıyor. 1. Önce çocuklarınız yok edilecek, 2. Sonra sen ve Özal sülalesi. Bu imkânsız, diyeceksiniz. Belki ben diyorum ki, "Zafer, benimdir diyenindir" (K. Atatürk). O güzel çocuklarınız. Efe, Ahmet, Zeynep Amerika'da da okusa, İngiltere'de de okusa peşindeyiz. Evlat acısının ne demek olduğunu bilir misiniz? Yeryüzünde en büyük acıdır. Size

yemin ediyorum ki bu acıyı tattırırız. Bizim fidan gibi yiğit gençlerimiz komünizm kurşunuyla toprağın bağrına girerlerken, anaları, babaları evlat acısını tattılar.

Ansızın en mutlu anınızda bu acıyı size tattırabiliriz, Azrail sizi bulmadan, kara haberi almadan, gel af için Özal'ı ikna et. Eğer af yoksa (gök girsin kızıl çıksın) yeminimiz kutsaldır. Kurban bayramına kadar size müsaade, af varsa en güzel günler senin, yoksa siz de yok olacaksınız. Turgut Özal diyecek ki, "Korkma hiçbir şey yapamazlar." O her şeyi bildiğini sanıyor. Ama onun son siyasi hayatı. 4,5 yıl sonra başbakanlığı kaybedecek, bir tek koruma polisiyle kalacak. O zaman onun en karanlık günleri olacak. Son sözümüz. Af milliyetçiler için ya özgürlük çiçekleri gibi açacak ya da ölüm sizleri yakalayacak. Sen Sayın Yeğinmen, hapishanelerde birkaç gün yatsaydın intihar ederdin. Hapishaneler cehennemden farksız. Cehennem nedir bilir misin sen? Bilmiyorsan öğren.

Mektupta iki defa geçen "Yeğinmen", Semra Özal'ın kızlık soyadıydı. İki ay sonra Semra Özal adına aynı adrese ikinci mektup gönderildi. 4 haziran 1988 tarihini taşıyan mektup birincisinden biraz farklıydı. Bu mektupta daha ilginç bir yöntem uygulanmıştı. Mektuba Özal ailesinin resimleri yapıştırılmış ve bu resimlerin etrafına şu yazıları yazılmıştı:

Şu güzelliğe, temizliğe, saflığa bakın. Bunlara kıyılır mı hiç? Bunlara, iki prense ve prensese kıyılmazsa Türk milliyetçileri affedilmeli, Kurban'da kutsal bayramda, en güzel bayramda. Semra Hanım günah değil mi bu çocuklara? Onları nasıl seviyorsan bizleri de sev ve affet milliyetçileri. Siz affederseniz hapishaneler boşalmalı, milliyetçiler kurtarılmalı, Semra Hanım yazık değil mi bu güzelliklere.

Semra Özal'a ikinci mektubun gönderilmesinden 13 gün sonra, 18 haziran 1988 sabahı Ankara'da Anavatan Partisi'nin olağan kongresi toplandı. O sabah saat 9.50'de Ankara Gaziosmanpaşa'daki Başbakanlık Konutu'ndan ayrılan 002 kırmızı plakalı makam arabasında Anavatan Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Turgut Özal, eşi Semra Özal, Koruma Müdürü Musa Öztürk vardı. Özal kongrenin toplandığı Ulus'taki Atatürk Kapalı Spor Salonu'na geldiğinde salon hınca hınç dolmuştu. Delegeler, bakanlar, milletvekilleri, ANAP üyeleri, izleyiciler, gazeteciler onu bekliyordu.

Özal çifti, salona girdiğinde alkışlar eşliğinde büyük bir tezahüratla karşılandı. Başbakan ve eşi için parti kurucuları ve bakanların bulunduğu bölümde, en önde iki koltuk hazırlanmıştı. Ancak Özal koltuğa oturmadı ve doğrudan konuşma kürsüsüne yöneldi. Çünkü eşi Semra Özal hastaydı ve iğneyle ayakta duruyordu. Özal, kongreye yalnız gitmesinin yanlış bir izlenim uyandıracağını belirterek, hastalığına rağmen eşinin

kendisine eşlik etmesini istemişti. Semra Hanım da, kongrede fazla beklemeden, hemen konuşmasını yapıp ayrılması şartıyla bunu kabul etmişti. Zaten Semra Hanım'ın rahatsızlığı sebebiyle kongreye biraz da geç kalmışlardı. Başbakan, delegeleri ve partilileri selamlamak için salon turu atmayı düşünse bile bu mümkün olamayacaktı, çünkü 10 000 kişilik kapasitesi olan Atatürk Spor Salonu ağzına kadar doluydu.

Kürsüye çıkıp konuşmaya başlayan Özal, saatler 12.30'a doğru ilerlerken sözlerini şöyle sürdürdü: "Yurtdışına çıkış, biz geldiğimizde iki senede bir defa cebinizde 400 dolar, ama öyle bir ekonomik durum var ki, siz o 400 doları alırsınız, bir bavulla çıkarsanız, dönerken maşallah on bavulla gelirsiniz. Tabii karaborsadan döviz almış, bavulları Türkiye'de olmayan şeylerle doldurmuş veyahut da işçi kardeşinden bir şeyler almış Almanya'dan bavullarla gelirsiniz. Şimdi bu işi değiştirdik. Buyur kardeşim..."

Saat 12.30'du. Özal kürsüde tam da "Buyur kardeşim" dediği anda, kendisine doğrulmuş silahtan ilk kurşun geldi. Bu kurşun, Özal'ın sağ eline isabet etti. Başbakan, parmağına isabet eden kurşun ve yüzüne yansıyan acıyla birlikte ani bir hareketle kendini kürsünün altına doğru atarken, ikinci kurşun mikrofon borusuna isabet etti. 32 yaşındaki suikastçı Kartal Demirağ'ın kullandığı İngiliz yapımı tabancada beş kurşun vardı, tabanca ikinci kurşundan sonra tutukluk yaptı. Demirağ, Özal'a iki el ateş ettikten sonra nara atar gibi bağırdı. Sonra, tabancalı sağ eli havada olmak üzere geriye doğru yarım daire çizdi ve bağırmasına devam etti.

Salon, koruma polislerinin suikastçıyı hedef alan kurşunlarıyla inlerken, Özal yerinden doğrulmak istedi. Ancak, eşi Semra Özal üzerine kapanmıştı. Biraz sonra kürsüye ulaşabilen doktoru Cengiz Aslan da, Semra Özal gibi başbakanın üzerine kapandı. Doktor Cengiz Aslan, Özal'ın elinden akan kanları görünce, sürünerek az ötedeki tıbbi yardım çantasına ulaşmaya çalıştı, ancak Özal'ın doğrulduğunu görünce geri döndü ve bulduğu temiz bir mendille kurşun yarasını bastırıp bağlayarak akan kanı durdurmaya çalıştı.

Polislerin ateş hattındaki suikastçı Kartal Demirağ, o mermi yağmuru altında takla atarak ve yuvarlanarak çıkış kapısına doğru yöneldi. Maliye Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in koruma polisi Ziya Ayaz'ın kurşunuyla sağ kolundan ilk yarayı alan Demirağ, yuvarlanarak kaçışını sürdürürken sağ koluna iki kurşun daha isabet etti. Demirağ'ın Özal'a ilk kurşunu sıkmasından, polislerin açtığı karşı ateşle yakalanmasına kadar 18 saniye geçmişti. Suikastçının takla atışları ve yuvarlanışı, o kadar silahtan çıkan onlarca mermiye rağmen koluna gelen üç kurşun dışında ölümcül bir yara almamasını sağlamıştı. Yakalanıp hastaneye götürüldüğünde, görevini tamamlayıp tamamlayamadığını bilmiyordu. Yanındaki polislere, "Başbakana bir şey oldu mu?" sorusunu yö-

neltti. İlk kurşunla Özal'ın göğüs bölgesini, ikinci kurşunla karın bölgesini vurmayı hesaplamıştı. Ne var ki, öldürücü noktaları hedef alan her iki kurşun da hedefini bulmamıştı. Ancak suikastı başarısız kılan asıl faktör, Özal'ın salona girerken kendisi için ayrılmış koltuğa oturmadan, konuşmasını yapmak üzere kürsüye yönelmesiydi. Eğer doğrudan konuşmaya geçmeyip koltuğa otursa, suikastçıyla arasındaki mesafe en fazla beş metre olacaktı. Böylece suikasttan kurtulması hemen hemen imkânsızlaşacaktı. Oysa Özal kürsüye çıkınca aradaki mesafe 10,95 metreye çıkmıştı. Aslında bu mesafe de, nişan hattı üzerinde hassas bir ayarlamaya ihtiyaç olmadan, tabancanın göz hizasına kaldırılmasıyla Özal'ın öldürücü bölgelerini vurmak için yeterliydi. Ama Özal'ın göğsünün üst kısmına ulaşması gereken ilk mermi eline, karnına ulaşması gereken ikinci mermi kürsüdeki mikrofon borusuna isabet etti.

Özal, kürsünün arkasından doğrulduktan sonra, kendisine yapılan bütün uyarılara rağmen salonu terk etmedi. Polisin salona hâkim olmadığı ortaya çıkmıştı, ancak başbakan, kurşunların yarıda kestiği konuşmasını sürdürmeye kararlıydı. Konuşmasının ikinci bölümüne şöyle başladı: "Hemen şunu sözlerimin başında bilhassa belirtmek istiyorum. Allah'ın verdiği ömrü onun isteğinden başka alacak yoktur. Biz de ona teslim olmuşuzdur. Muhterem arkadaşlarım, sizlere konuşmamın kesildiği yerde vaktiyle yasak olan yurtdışına çıkışları anlatıyordum. Bugün yurtdışına çıkışlar serbest hale geldi. İstediğiniz kadar çıkabilirsiniz, istediğiniz kadar döviz alabilirsiniz..."

Başbakan, suikastçıya ve onun arkasındaki güçlere meydan okurcasına 45 dakika daha konuştu. Kendisine sıkılan kurşunu 1980 öncesinin silahlı eylemlerine benzetti ve Türkiye'nin yeniden 1980 öncesine götürülmek istendiğini vurguladı. Siyasetçilerin geçmişte bazı sanayiciler tarafından kandırıldığını, ithalat yasakları sebebiyle içeride üretilmiş malları pahalıya satan bu sanayicilerin milleti inlettiğini anlattı: "Bizden evvelki iktidarların hepsi 'sanayileşelim' demişler; sanayileşelim, ama bir türlü bu işin yollarını bulamamışlar. Bilgi yok, bilememişler. Bazı sanayiciler onları kandırmış, 'Gümrükleri koy, ithali yasakla, biz içeride yaptığımızı satalım' demiş. 'Öyle pahalı mallar yapsın ki, millet inim inim inlesin.' Karşımızdakiler ne diyor biliyor musunuz? Karma ekonomik sistem, işte o karma ekonomik sistem dalavere sistemidir. Resmen dalavere sistemidir. Birtakım sanayiciye birtakım havadan para kazanana havadan para kazandırma sistemidir."

"Özal, ya sen öleceksin ya da ben!"

Enteresan bir rastlantıyla, tam da Özal geçmişin döviz yasaklarından, kaçakçılıktan, karaborsadan bahsederken, suikastçı silahını ateşlemişti. Özal, suikastın ikiye böldüğü konuşmasını tamamlayıp kongre

salonundan çıktıktan sonra Başbakanlık Konutu'na geldi. Yaralanan parmağının röntgen filmi çekildikten sonra, doktoru Cengiz Aslan ve aynı zamanda doktor olan İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli yarayı dikti. Bir süre sonra konuta İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Vecdi Gönül ve Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk geldiler. Özal'ın suikast sonucunda yaralandığına ilişkin bir zabıt tutanağına ihtiyaç vardı. Tutanak yazıldı ve Doktor Cengiz Aslan ile doktor unvanı bulunan İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli tarafından imzalandı.

12 gün boyunca tedavi edilen suikastçı Kartal Demirağ, 29 haziran günü sorguya alındı ve soruşturmayı yürüten Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi savcıları Nusret Demiral, Tevfik Hancılar ve Ülkü Coşkun tarafından 16 gün sorgulandı. Demirağ'ın cebinden çıkan bir takvim yaprağında kendi el yazısıyla aynen şunlar yazılıydı:

> Özal, ya sen öleceksin ya da ben. Sen ki Türklüğü ve İslam'ı öldürdün. Hapishaneleri Ortaçağ zindanlarına çevirdin. Kader kurbanlarına bir af dahi vermedin. Türk yurdunda senin sayende açlık, yokluk, zina, fuhuş ve imkânsızlık çoğaldı. "Çağ atlıyoruz" dedin, evet Türk yurdunda çağ atlattın, ama ileriye değil geriye çağ atlattın. Hep Türk yurdunda diyorum, Türkiye demiyorum, neden? Çünkü İngilizcede Türkiye hindi demekmiş. Biz ki büyük Türk milleti Yüce Allah'ın askerleri, hiç hindi olabilir miyiz? Atatürk, Türkiye ismini koyarken acaba Türkiye'nin İngilizcede hindi olduğunu biliyor muydu? Ey Özal sen ki hastalandığın zaman soluğu hemen Amerika'da alıyorsun. Ya biz hastalandığımız zaman soluğu nerede alıyoruz? Soluk alabilirsek tabii. Sana oy verenler, seni sevenler ölmesin, gebersin. Ya ben öleceğim ya sen. Türk milletinin kurtuluşu ancak Yüce Allah'ın kitabı Kuran'a uymakla gerçekleşir. Bize yıllarca hiçbir işe yaramayan kitaplar okuttunuz ve günahkâr olduk. Neden mi? Kuran'ı okumadığım için, onun emirlerini bilmediğim için Yüce Allah'ın huzuruna varmaya utanıyorum. Ki, o merhamet edenlerin, bağışlayanların en ulusudur, en yücesidir. Kısacası Türklük kanımız, İslam canımız dedik; çıktık yola. Bu dünyanın yaşantısı geçicidir, sizleri aldatmasın. Her can ölümü tadıcıdır.

Sorgu, Semra Özal'a gönderilen iki esrarengiz mektubu kimin yazdığını da ortaya çıkardı. Ekspertiz raporlarına göre mektuplardaki el yazısı Kartal Demirağ'a aitti.[1] Savcılar olay günü salonda olan kişiler başta olmak üzere pek çok kişinin ifadesini aldılar. İkisi gazeteci olmak üzere üç kişi, suikast anı ve öncesini savcılara anlatırken, Kartal Demirağ'ın yanında ikinci bir kişi daha bulunduğunu belirttiler. O gün salonda olan Ankara'nın Mamak ilçesi Ortaköy muhtarı Ali Ünal ifadesinde şunları söyledi:

1. 19 temmuz 1988 tarihli ekspertiz raporunda bu mektubun Kartal Demirağ'ın el yazısıyla yazıldığı tespit edildi. Diğer mektup için de yapılan ekspertiz incelemesi sonucunda verilen 11 temmuz 1988 tarihli raporda, yazıların Kartal Demirağ'a ait olduğu belirlendi.

Birkaç kişiyi iterek öne geçmek isteyen bir kişinin tabancasını çekip öndeki kişinin omzuna koymak suretiyle Sayın Turgut Özal'a ateş ettiğini gördüm. Bu kişiye müdahale edip önlemek istedim. Ancak tabanca kabzasıyla yüzüme vurdu, beraber yere düştük. Sonradan bu kişi bağırarak geriye doğru kaçmaya çalıştı. Ancak boğuşma sırasında yine tanımadığım ve göremediğim bir kişi arkadan bana vurdu. Tabancayla ateş edenin üzerinde tişört ve kot pantolon vardı.

Gazeteciler Nevzat Turgay Esmer ve Bülent Hamdi Eşkinat da savcılara, kongreyi izlemek üzere Atatürk Spor Salonu'na geldiklerinde bahçede Kartal Demirağ'ın yanında spor kıyafetli bir kişiyi daha gördüklerini anlattılar.

Suikastçının portresi

Peki, suikastçı Kartal Demirağ kimdi ve sorgusunda neler anlattı? 1956 yılında Afyon'un Dazkırı ilçesinde dünyaya gelen Kartal Demirağ'ın babası İbrahim Demirağ devlet memuruydu. Kartal Demirağ, ilk ve ortaokulu değişik ilçelerde bitirdikten sonra babasının tayini Denizli'nin Güney ilçesine çıktı. Ülkü Ocakları'yla burada, Şevki Acaroğlu vasıtasıyla tanıştı. Onun verdiği *Dokuz Işık*, *Bozkurtların Ölümü* gibi kitapları okudu, ilk defa bu dönemde, 1971-1973 yıllarında ortaokul öğrencisiyken çeşitli eylemlerde yer aldı. Öğrenciler arasında yaşanan taşlı, sopalı, bıçaklı kavgalara katıldı. Bu kavgaların birinde Dev-Gençli Hüsnü Dereli'yi yaraladı ve tutuklandı. Bir hafta cezaevinde kaldı, yaşı küçük olduğundan serbest bırakıldı.

Burada lise yoktu. O yüzden liseye, Buldan ilçesinde yurtta kalarak devam etti, ama başarısız oldu. Babasının tayini Çardak ilçesine çıkınca onun yanına döndü ve liseye burada devam etti. 1973 sonlarında Çardak'ta solcu bildiği Raşit Yener'le kavga edince yeniden tutuklandı. Bir süre Çardak Cezaevi'nde yattı. Liseyi bitirmeden; 1975-1976 döneminde karşıt gruplardan iki öğrenci, "Bize silah çekti" iddiasıyla savcıya şikâyette bulununca bir daha tutuklandı.

1977'de burada liseyi bitirdi. 1977-1978 döneminde, Çardak'ta Kör Dede lakabıyla anılan Dede Acılı'dan Çek marka bir tabanca satın aldı. O günleri anlatırken, "Öğrenciler arasında ülkücü ve solcu ayrımı vardı. Silahlı kavgalar vardı. Kendimi korumak maksadıyla tabanca aldım" diyor. Üniversite sınavında Denizli Eğitim Enstitüsü'nü kazandı. 1979'da burada hâkimiyet ülkücü gençlerden solcu gençlere geçince okula devam edemedi. 1978-1979 döneminde Dazkırı'da Kemal Durhan'ın başkanlığında Ülkücü Gençlik Derneği kurulduğunda ikinci başkanlık görevini üstlendi. Bu görevi 1980 başlarına kadar sürdü. Demirağ anlatıyor:

Bu derneğin amacı, Türk milliyetçiliğinin ve Türk devletinin güçlülüğüne çalışmaktı. Aslında silahlı mücadeleyi benimsemedik. Ancak solcu grupların silahlanmaları üzerine bazı üyelerimiz bu harekete silahlanmak suretiyle karşılık verdiler. Bu görevim 1980 yılı başlarına, yani eğitim enstitüsüne tekrar kayıt oluncaya kadar devam etti ve okuma sırasında ülkücü faaliyetleri bıraktım.

Denizli'deki okulu bıraktıktan sonra Ankara Eğitim Enstitüsü'ne kayıt yaptırarak bir süre burada okudu. Kütahya Eğitim Enstitüsü'ne nakil yaptırdı. 1980 sonlarında buradan mezun oldu. Ocak 1981'de Çanakkale Öğretmen Yetiştirme Merkezi kurslarına katıldı. Öğretmen adayı olarak ilk görev yeri, Adıyaman'ın Yedioğlu köyüydü. 1981 sonunda Muğla'da Öğretmen Yetiştirme Merkezi kursuna katıldı, bu kursu yarım bıraktı. Köyceğiz'in Akköprü köyüne tayini çıktı. Özal'a ateş ederken kullanacağı tabancayı bu yıllarda Mehmet Çermek isimli bir kişiden satın aldı. İngiliz malı yarı otomatik Webley-Scott marka 7,65 çapındaki bu tabanca sekiz mermi alıyordu. 1983'te yarım bıraktığı kursu Mersin Öğretmen Yetiştirme Kursu'nda tamamladı ve Ardahan'ın Çağlacık köyüne tayini çıktı.

1983-1985 döneminde Ardahan'da öğretmenlik yaptı. Ardahan Belediye Oteli resepsiyonunda tanıştığı Hayati İpek'in nüfus cüzdanını alıp kendi fotoğrafını yapıştırdı.[2] İleride kullanmak üzere kitapları arasına koyup sakladı. 1985 ağustosunda Dazkırı'da Abdullah Şengül isimli bir kişiyle bir düğünde kavga etti. Şengül'ün kendisine çektiği bıçağı elinden alıp onu yaraladı. Birkaç gün kaçtıktan sonra teslim oldu. İki yıl önce yaz tatiline Dazkırı'ya geldiğinde çıkan tartışmada Şengül kendisine hakaret etmişti ve bu olayı unutmamıştı. Adam öldürmeye teşebbüs suçundan 10 yıl ağır hapis cezası aldı. Dinar Cezaevi'ne konuldu. 19 ocak 1988 günü Dalaman Tarım Açık Cezaevi'ne nakledildi.

Osman Atay, Kartal Demirağ'ın Dazkırı'dan arkadaşıydı. Atay, 1980 öncesi İsviçre'ye, Afyonlu işadamı Kemal Horzum'un yanına gitmiş, gece kulüplerinde ve kumarhanelerde çalışmıştı. Türkiye'deyken işsizdi, İsviçre'ye gitmesinden sonra zenginleştiği fark ediliyordu. Hakkında çeşitli soruşturmalar olduğu için yurtdışında bulunan Horzum'un yanındaydı. Osman Atay, Dinar Cezaevi'nde Şeref Ünal isimli kişiyi ziyarete gittiğinde Demirağ'ı da ziyaret etti. Demirağ'a, "İsviçre'ye gelseydin bu işler başına gelmezdi, rahat ederdin" dedi ve biraz para verdi. 1987 yılı yaz aylarında Kurban Bayramı sebebiyle Osman Atay, Dinar Cezaevi'ne tekrar geldi ve Kartal Demirağ'la yalnız görüştü. Olayın bundan sonrasını Demirağ şöyle anlatıyor:

2. Kartal Demirağ suikasttan sonra yakalandığında bu kimlik kartı incelendi. Demirağ sadece fotoğraf yapıştırmakla yetinmemişti. İpek'in 1965 olan doğum tarihini de 1955 olarak değiştirmişti.

"Sen ufak işlerin adamı değilsin"

Kemal Horzum, Türkiye'de cezaevlerinde ve yurtdışında adamlarına yardımlarda bulunurdu. Bu kişilere para yardımı yapardı. Genel af çıkarılmasını, cezaevlerindeki ve yurtdışındaki adamlarının serbest kalmasını sağlamaya çalışıyordu. Osman Atay bana, Özal hükümetinin affa kesinlikle karşı olduğunu söyledi. Tarım Açık Cezaevi'ne naklolacağını söylediğimde, Osman Atay, cezaevi müdürüne söyleyerek yardımcı olabileceğini, cezaevinden çıktığımda bana yardım yapabileceklerini belirtip İsviçre'nin Basel şehrinde Uzvil Oteli'nin adresini verdi. "Senin gibi mert, gözü pek, yiğit kişilere ihtiyacımız var. Her türlü yardımı yapabiliriz" deyip 50 000 lira para yardımında bulundu. 31 aralık 1987 tarihinde Osman Atay tekrar bana geldi. Açık görüş yaptık. Bundan sonra Dalaman Tarım Açık Cezaevi'ne nakil için dilekçe verdim. Buradan firar edebileceğini Osman Atay'a söylediğimde bana Caddebostan'da (İstanbul) Levinglom adlı gece kulübünün adresini verdi. Pasaport çıkartmak için benden bir fotoğraf aldı. Osman Atay, pasaport işini, Caddebostan'daki gece kulübünde Şeyh Bedrettin isimli kişinin çözümleyeceğini açıkladı. Kemal Horzum ve ekibi Özal hükümetinin uygulamalarından şikâyetçiydi. Özal hükümetinin kaçakçılığı önleme konusundaki ekonomik politikası ile af çıkarmama konusundaki politikası Kemal Horzum'u ve yurtdışında bulunan kişileri rahatsız etti. Osman Atay bana, "Sen ufak işlerle cezaevinde çürüyorsun, yapacaksan büyük iş yap" dedi.[3]

Kartal Demirağ, Dalaman Cezaevi'nden 22 ocak 1988 günü kaçtı. Daha önce Ardahan'da temin edip kendi fotoğrafını yapıştırdığı Hayati İpek kimliğini kullanmaya başladı. Demirağ'ın cezaevinden kaçtığı günden Ankara'ya geldiği 16 haziran gününe kadar geçen yaklaşık beş aylık sürede, Semra Özal'a yazdığı iki mektup hariç tam olarak ne yaptığı bilinmiyor. Anlatımlarına göre, 26 ocak günü Antalya'ya, ertesi gün Ankara'ya gidiyor, dayısına uğruyor. Cezaevinden bir arkadaşının kardeşiyle görüşmek için Zonguldak Ereğlisi'ne gidiyor. 30 ocak günü İzmir'e geliyor. (O söylemiyor, ama 23 ocak günü Fethiye'de olduğunu ve burada bir pansiyonda kaldığını savcılar tespit ediyor.) Şubat ayında Dazkırı'ya geliyor. Haziran başına kadar Dazkırı'da kalıyor, annesinin evinde saklanıyor. Nisan ayında Semra Özal'a ilk mektubunu gönderi-

3. Bu anlatımlardan, Demirağ'ın, Özal'a af çıkarmadığı gerekçesiyle ateş ettiği gibi bir sonuç çıkıyor. İlginç olan Demirağ'ın 9 şubat 1992 günü Ankara Kapalı Cezaevi'ndeyken *Nokta* dergisine verdiği röportajdaki şu sözlerle bunu yalanlaması: "Benim suikasttaki amacım sadece af değildi. Af vermiyor diye suikast yapılmaz. Nedeni, benim çektiğim acılardı. Cezaevinde gördüğüm haksızlıklardı. Özal'la bunu niye bağdaştırdım? Biz cezaevinde yemekleri yağ içinde yıkayıp yerken, Özal şatafatlı bir hayat sürüyordu. Televizyonu aç Özal çıkıyor, kapat Özal çıkıyor... Geçmişte çok acı çektik. O zaman PKK yoktu ama Dev-Yol vardı, TİKKO vardı. Biz bunlarla savaştık. Ama ne oldu? Devlet bize sahip çıkmadı. Bütün gençlerimiz hücrede, mezarda çürüdü. Kimisi de Almanya'ya kaçtı..."

yor. Annesine ait bir arsayı 900 000 liraya satıyor, bankaya yatırıyor. Bu paranın bir bölümüyle 300 mark döviz alıyor ve Webley-Scott marka tabancasını da yanına alıp Adana'ya gidiyor. Burdur'a geçip 4 haziran günü Semra Özal'a, Türk Kadınını Güçlendirme Vakfı'nın Ankara'daki adresine ikinci mektubunu gönderiyor. Bu mektubunda Başbakan Özal'ın af çıkarmasını istiyor. Cezaevi firarisi olmasına rağmen Adana'da üniversite hastanesinde çeşitli muayenelerini yaptırıyor. Mersin'e geçiyor, kiralık bir ev arıyor. Gözüne kestirdiği bir sarrafı soymaya karar veriyor, ancak sonradan vazgeçiyor.

Suikast sabahı midesine ağrı giriyor

16 haziran perşembe günü Adana'dan Ankara'ya geliyor. O gece kaldığı otelin adını vermiyor. (Ama savcılar kaldığı bu otelin İtfaiye Meydanı'ndaki Otel Tarabya olduğunu tespit ediyorlar.) 17 haziran gecesi Numune Palas Oteli'ne yerleşiyor. 18 haziran cumartesi sabahı kalktığında midesinin ağrıdığını hissediyor. Bir lokantaya gidip işkembe çorbası içiyor. Saat 11.00'e doğru otelde beş mermi koyduğu tabancasının ağzına mermiyi sürüyor. Adana'dan satın aldığı kot pantolonunu, armalı tişörtünü ve spor ayakkabılarını giyiyor. Silahını ve küçük Kur'an-ı Kerim'ini el çantasına koyuyor. Üzerine "Özal, ya sen öleceksin ya da ben" yazdığı takvim yaprağını cebine koyup aşağıya iniyor. Otelin parasını ödüyor ve bir taksiye atlayıp kongrenin yapılacağı salona geliyor. Kartal Demirağ bundan sonrasını şöyle anlatıyor:

> Arama yapılmadığı için kongreye girdim. Başbakan Turgut Özal'ın oturacağı yerin tam karşısına geldim. Turgut Özal kürsüde konuşmaya başladığında iki el ateş ettim. Üçüncü elde tabanca tutukluk yaptı. Bu arada beni bir şahıs (muhtar Ali Ünal) geriye doğru çekti ve tuttu. Onun yüzüne tabancayla vurdum. Tabancalar patladı, bu arada sağ kolumdan yaralandığımı hissettim. Hadiseden sonra İstanbul'da Osman Atay'ın söylediği Caddebostan'da Şeyh Bedrettin'in bulunduğu Levinglom isimli gece kulübüne gitmeyi düşündüm. Ancak yaralandığım için yakalanıp hastaneye getirildim.

Kartal Demirağ savcılara, "Eylemi af çıkarılmaması sebebiyle yaptım" dedi ve şöyle devam etti:

> 1971-1972'de Denizli'nin Güney ilçesinde Kanlıgöl denilen bölgede Ülkücü Gençlik olarak topluca jimnastik ve spor yaptık. Ankara Ticari İlimler Akademisi'nde okuyan Şevki Acaroğlu'ndan karate dersleri aldık. 1978-1979 yıllarında Dazkırı'da Ülkücü Gençlik Derneği'nin ikinci başkanlığını yaptığım dönemde silahlı eğitim atışları yaptık. Olayda kullandığım

tabancayla daha önceden çalışmalar yaptım. Bu tabancayla altmışa yakın mermi atışı yaptım, tabanca daima üçüncü mermide tutukluk yaptı.[4]

Polis laboratuvarında Kartal Demirağ'ın kanı üzerinde yapılan incelemede herhangi bir uyuşturucu, uyarıcı madde ve alkol bulunmadı. Adli Tıp Kurumu incelemesi de aynı sonucu verdi. Soruşturma sırasında, Kartal Demirağ'la boğuştuğunu söyleyen muhtar Ali Ünal'a, ikinci suikastçıyı gördüklerini söyleyen gazetecilere, Demirağ'ın eli tabancalı resmini çeken foto muhabirine ve Kartal Demirağ'a salonda tatbikat yaptırıldı. TRT ve Emniyet kameralarının kaydettiği bu tatbikatta anlatımların gerçeğe uygun olduğu tespit edildi.

Özal: Bana kim ateş etti Faik?

DGM savcıları, Kartal Demirağ'ın ilişkileri üzerinden suikastı çözmeye çalışırken, Başbakan Turgut Özal da, kongre salonundan ayrılır ayrılmaz suikastın arkasındaki güçlerin peşine düştü. Eski bir sıkıyönetim askeri savcısı olan Anavatan Partisi Milletvekili Faik Tarımcıoğlu, suikast günü kongre salonunda Kartal Demirağ'a oldukça yakın bir noktadaydı. Dolayısıyla o gün olup bitenleri en yakından görenlerden biriydi. Faik Tarımcıoğlu'yla yaptığım konuşma önemli bir bilgiyi daha ortaya çıkardı.

Turgut Özal, 18 haziran 1988 günü kongre salonunda Kartal Demirağ'ın silahından çıkan kurşunların böldüğü konuşmasını bitirip Başbakanlık Konutu'na gidince yanına çağırdığı kişilerden biri de Tarımcıoğlu'ydu. 12 Eylül 1980 İhtilali öncesinde ve sonrasında İstanbul'da sıkıyönetim askeri savcılığı yapmış olan Tarımcıoğlu'na sorduğu soru şuydu: "Faik, bana kim ateş etti?" Ateş eden kişi, 1956 Afyon Dazkırı doğumlu Kartal Demirağ olduğuna göre Özal'ın cevabını aradığı soru, onun kimler hesabına ateş ettiğiydi. Faik Tarımcıoğlu, suikasttan birkaç saat sonra Başbakanlık Konutu'nda Özal'la yaptığı bu konuşmayı şöyle anlatıyor:

"'Özal seni istiyor' dediler. Gittim, bir koltukta oturuyordu, karşısına oturdum. 'Faik bana kim ateş etti?' dedi O anda bütün birikimimi formüle edip kullanmak zorundaydım. 'Sayın Başbakanım, siz bütün rejimi, sistemi değiştirdiniz. Rejimi bambaşka bir rejim haline soktunuz. Eski sistemden nemalanan büyük kaçakçılar, sanayi ara maddelerini kaçak olarak getirenler ve döviz kaçakçılığı yapanlar bundan çok müşteki (şikâyetçi) oldular, büyük ıstırap çektiler. Çünkü Türkiye ekonomisini bu trilyonlarla kaçak olarak yürütüyorlardı. Döviz kaçak olarak giriyordu, herhangi bir şey ithal ettiğiniz zaman İsviçre'deki kaçakçıla-

4. Kartal Demirağ, cezaevindeyken *Nokta* dergisine verdiği röportajda bu konuda şunları söyledi: "Ben bayağı eğitim gördüm. 5-6 kişi gelse ben hallederim. Eğitimi 12 Eylül öncesinde komando kamplarında, Kayseri'de, Elazığ'da gördüm. Silahlı silahsız, her türlü eğitim burada veriliyordu. Filistin'e gitmedik, ama eğitim düzeyimiz onlardan aşağı değildir."

rın başına müracaat ediyordunuz. Onlar döviz buluyorlardı size, ithal edip imalatınızı gerçekleştiriyordunuz. Bütün İstanbul sanayisi bu şekilde oluyordu. Kaçak olduğu için de, bu ucube sistem tökezleye tökezleye gidiyordu. Sistemi değiştirerek bunları aç bıraktınız. Yani döviz kaçakçılarının çanına ot tıkadınız. Gümrük kaçakçılığını çok büyük çapta önlediniz, çünkü ithalatı serbest bıraktınız. Altın kaçakçılığı Türkiye'de çok ciddi boyutlardaydı. Yılda aşağı yukarı 100 ton Türkiye'ye kaçak olarak giren bir altın işlendikten sonra yurtdışına giderdi. Bunu Merkez Bankası yerine getirince altın kaçakçılığı önlenmiş oldu. Sigara ve viski kaçakçılığı çok büyük boyutlardaydı. Trilyonlar kazandırıyordu. Tekel bandrolünü getirmekle bu sistemin canına okudunuz. Bir tek kaçakçılığa mani olmak mümkün değil, o da uyuşturucu. O polisiye tedbirlerle mümkün olur, onun ekonomik tedbirleri yoktur. Türkiye'yi bu komünist darboğazdan çıkarıp serbest piyasaya getirdiğiniz için, çok gizli bir baskı altındaydınız. Size ateş püskürüyorlardı. Bu çevreler sizi vurdu' dedim."

Kartal Demirağ, o gün kongre salonunda Özal'a ateş ettiğinde Faik Tarımcıoğlu, Kamran İnan'la birlikte tribünün birinci sırasında delegelerin arasındaydı. İki silah sesinden sonra, Özal'ın koruma polislerinin havaya rasgele açtıkları ateş üzerine; kongrenin ses düzenini kuran Erkal Zenger'den, "Yere yatın" anonsu gelir. Ancak eski bir askeri savcı olan Faik Tarımcıoğlu, olup bitenleri net görmek için yere yatmaz. Tatvan belediye başkanı, Kamran İnan'ın yüzünü çantasıyla kapatıp muhtemel bir ateşe karşı korurken; ayaktaki Tarımcıoğlu komando hareketiyle yuvarlana yuvarlana kaçmaya çalışan Kartal Demirağ'ı görür. Ancak o sırada elinde otomatik bir tüfekle kaçmaya çalışan bir başka kişi daha vardır:

"Özal kürsüde konuşurken birdenbire kapıdan üç kişilik bir genç grubu büyük bir çelengi içeri soktu. Bu üç gözü olan bir çelenkti ve çok abartılıydı. Bu benim midemi bulandırdı. 'Ne işi var bu çelengin?' diye ayağa kalkıp yüksek sesle bağırdım. Çünkü bu çelenkle birlikte bir şeyler olacağı intibaını edinerek reaksiyon gösterdim. Bütün büyük hadiseler böyle olur. O anda Özal konuşuyor, bir çelengin içeri girmesinin hiçbir manası yok. İki delikanlı yandan çelengi tutuyorlar. Kot pantolonlu, saçları atkuyruklu, esmer, 20 yaşlarında bir genç kız da çelengin üçüncü ayağını tutuyor. Çelenk geldi. TRT platformunun, çekim yapılan yerin arkasına konuldu ve yüksekliği TRT platformu kadardı. Birdenbire o gençler kayboldular. 'Nedir bunlar?' diye gözlerimle takip ediyorum. Çelengin bırakılmasından iki dakika sonra tak tak diye ateş edildiğini ve bir kolun silah taşıdığını bulunduğum açıdan gördüm. İki el ateşten sonra Özal yere attı kendini. Öldü mü, ölmedi mi diye müthiş bir tereddüdümüz oldu. O arada Erkal Zenger, 'Yatın' diye bağırdı. Yatın komutunu alan herkes yere yattı. Ben savcılık yaptığım için, mesleki bir duyguyla, eşkâl göreceğim diye yatmadım. Zenger'in komutundan sonra

salvo atışları başladı. Süreldi havaya ateş ediliyor, her taraf toz duman. Ortadaki kalabalığın etrafa doğru, kenarlara doğru kaçarak yere yattığını gördüm. Ve perende atan Kartal Demirağ'ı mavi tişörtüyle çok net bir şekilde gördüm. Ama hemen onun yanı başında bir eşkâl gördüm. Uzun boylu, zayıf bir kişinin ceketinin altında bir makineli tüfeği sakladığını, bana cephe olarak, yan yan önümden geçerek kapıya doğru yol aldığını, benim hizamı geçtikten sonra makineli tüfeği saklayıp yan yan kaçtığını, istikametini kapıya çevirdikten sonra hızla koşarak, ama sol kolunu da önüne bastırarak kaçtığını gördüm. Ben bunu gördüm, ama herkes yatıyordu. 'Gidiyor, kaçıyor' dedim. Tribünden atlayıp arkasından koştum. Ayaklarım rahatsız olduğu için fazla koşamadım. Ama o kalabalığın arkasından, yazlık elbiseli o adam merdivenlerde kayboldu. Müthiş bir kalabalıktı. Herkes oraya hücum etmiş, kaçıyordu. O kalabalık çekildi merdivenlerden, merdivenlerin başındaki ankesörlü telefonda bir milletvekilinin, isim vermeyeyim, birilerine telefon ettiğini gördüm. O zaman *Milliyet* gazetesinden Kemal Balcı, merdivenlerden geri aşağı indiğimi görünce, 'Abi ya bu niye telefon ediyor?' dedi. 'Belki eşine, kongrede ben yara almadım, bana bir şey olmadı, demiştir' cevabını verdim. Ve tekrar salona dönüp tribündeki yerimi aldım. O arada Özal ayağa kalktı, ölmediğini anladık. 'Allah'ın verdiği canı, ancak Allah alabilir' diyen o nefis ve dramatik konuşmayı yaptı."

Özal'ın savunma bakanı konuşuyor

Faik Tarımcıoğlu'nun öne sürdüğü bir diğer iddia ise şuydu: Suikastın hemen ardında bu şüpheli telefon görüşmesini yapan ANAP milletvekili, kongre başlamadan önce de İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli'yi arayarak sert bir şekilde girişteki güvenlik tedbirlerinin gevşetilmesini istemişti.

Tarımcıoğlu'yla bu konuşmayı yaptıktan on gün kadar sonra, dönemin önde gelen bir başka ANAP'lı milletvekiliyle buluştum. Bu kişi Zeki Yavuztürk'tü. Özal 1983'te başbakan olduğunda, kurduğu ilk hükümette Yavuztürk'ü Milli Savunma bakanı yapmıştı. 1987'ye kadar dört yıl boyunca Milli Savunma bakanlığı yapan Yavuztürk, bu görevi bırakınca Meclis'teki NATO Asamblesi Türk Grubu başkanı olmuştu. NATO Asamblesi Türk Grubu'nda, 7'si ANAP'lı olmak üzere 13 milletvekili vardı. Bu grubun özelliği sık sık yurtdışı programlarına gitmesiydi. O yüzden özellikle gezme meraklısı milletvekillerinin çok rağbet ettiği bir gruptu. Konuşmamızda Zeki Yavuztürk, şu ilginç açıklamayı yaptı:

"Birçok toplantılar oluyor. Sağa sola gidiliyor. Arkadaşlardan bir tanesi, illa 'Söyle beni de davet etsinler' dedi. Ben de orada çok etkiliydim. Söyledim. 'Böyle, böyle bu arkadaş da gelmek istiyor. Ona bir davet gönderin de o da gelsin.' Davet olunca Meclis'ten harcırah almaya-

cak filan. Davet yazıldı, bu gelmedi gününde. İki gün sonra geldi. 'Hayrola?' dedim. 'Ya, Özal suikastında ben de ifade vermek zorunda kaldım' dedi. 'Ne ifadesi ya' dedim, 'senden mi şüphelendiler?' 'Yok, ama bu işi bulacağımı tahmin ettiler' dedi."

Yavuztürk'ün bu sözleri, aynı zamanda NATO Asamblesi Türk Grubu üyesi olan ve partide üst düzey görevli bir ANAP'lının Özal suikastından sonra sorgulandığı anlamına geliyordu. Yavuztürk'ün bu çarpıcı açıklaması, Faik Tarımcıoğlu'nun anlatımlarıyla yan yana getirildiğinde daha da önem kazanıyordu. Çünkü Özal suikastındaki tartışmalar özellikle birkaç noktada odaklanıyor. Bunlardan birincisi; o gün kongre salonunda güvenliğin gevşetilmesini kimin ya da kimlerin sağlayıp spor kıyafetli Kartal Demirağ'ın kongre salonuna girmesine yol açtığı. Çünkü güvenlik o kadar gevşekti ki, lahmacuncular ve su satıcıları bile salona girebildi.

İkinci nokta, Özal'a ateş eden Kartal Demirağ'ın bu silahı salona nasıl soktuğu. O gün kongrede divan başkanlığı yapan Metin Emiroğlu ve dönemin ANAP Milletvekili Faik Tarımcıoğlu'nun işaret ettiği gibi, Özal'ın konuşması sürerken içeriye üç kişinin taşıdığı üç gözlü, olağandışı büyüklükte bir çelenk giriyor. Çelenk tam da gazetecilerin olduğu ve Kartal Demirağ'ın Özal'a ateş ettiği bölgeye yakın bir noktaya bırakılıyor ve Demirağ'ın Özal'a ateş etmesi bu olaydan bir iki dakika sonra gerçekleşiyor. Suikast tartışmalarındaki bir diğer önemli nokta; o gün kongre salonunda bulunan ANAP'lı milletvekillerinin, salonda Kartal Demirağ dışında ikinci, üçüncü kişileri gördüklerini belirtmiş olmaları. Faik Tarımcıoğlu gibi dönemin ANAP milletvekillerinden Vehbi Dinçerler de, birinin elinde büyük silah, diğerinin elinde tabanca olan iki kişiyi gördüğünü, ikinci kişinin sarı tişörtlü olduğunu belirtiyor. Kartal Demirağ mavi tişörtlü olduğuna göre bu, ya Tarımcıoğlu'nun sözünü ettiği ikinci kişi ya da bir başka şahıs.

Faik Tarımcıoğlu ve Zeki Yavuztürk'le yaptığım bu konuşmalardan sonra iki yeni sorunun peşine düştüm. Birinci soru, Özal suikastından sonra sorgulanan üst düzey ANAP'lının kim olduğuydu. İkinci soru ise, suikastın hemen ardından kongre salonunun kapısında kuşkulu hareketler sergileyen ANAP'lı yöneticinin kim olduğuydu. Yavuztürk, sorgulanan ANAP'lının ismini vermekten kaçınınca öncelikle o tarihte ANAP'tan, NATO Asamblesi Türk Grubu'nda görev yapan kişilerin listesine ulaştım. Başkan Yavuztürk dışındaki 7 ANAP'lı şöyleydi: İstanbul Milletvekili Doğancan Akyürek, Tekirdağ Milletvekili Ahmet Karaevli, İstanbul Milletvekili Cavit Kavak, Bursa Milletvekili Fahir Sabuniş, Çankırı Milletvekili İlker Tuncay, Denizli Milletvekili İsmail Şengül, Ankara Milletvekili Göksel Kalaycıoğlu. Peki, Özal suikastından sonra sorgulandığı için iki gün yurtdışına çıkamayan ANAP'lı milletvekili bunlardan hangisiydi?

İlker Tuncay: O kişi benim

Kısa bir araştırmayla Zeki Yavuztürk'ün sözünü ettiği ANAP'lının İlker Tuncay olduğunu öğrendim. Tuncay, o tarihte Anavatan Partisi'nde basın ve propagandadan sorumlu genel başkan yardımcısıydı, dolayısıyla kongrenin düzenlenmesinde ANAP Genel Sekreteri Mustafa Taşar'la birlikte en yetkili iki kişiden biriydi. Tuncay; "NATO toplantısına iki gün gecikmeli giden kişi benim. Ama ankesörlü telefonda konuşan ve İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli'ye çıkışan ben değilim" dedi.

Biyografisinde 1945 Çankırı doğumlu olduğu, Kara Harp Okulu'nu bitirdiği, emekli asker ve pilot olduğu bilgileri yer alan İlker Tuncay, ilk olarak 1983'te milletvekili seçildi. Milletvekilliği öncesinde Başbakanlık Plan ve Prensipler Daire Başkanlığı'nda müdür olarak görev yaptı. İlker Tuncay, "Ben rahmetli Özal'la görüşmek için kaldım. NATO toplantısına iki gün sonra gittim. Kalışım, ifadeyle alakalı değil. İfade vermedim. Bu hadise tabii büyütülüyor biraz..." açıklamasını yapıyor.

Peki, İlker Tuncay, Özal'la ne konuşmuştu? Bunun sebebi, kongre öncesi meydana gelen bir gelişmeydi. İddialara göre, kongre öncesinde ANAP Genel Merkezi'ne, İlker Tuncay'a bir telefon geliyor. Bu telefonda, kongrede Özal'a bir suikast yapılacağı bilgisi yer alıyor. Ancak bu telefon ihbarına rağmen, kongrede güvenlik tedbirleri yok denecek düzeyde oluyor. İlker Tuncay, bu konuda şu açıklamayı yapıyor: "Güya daha önce genel merkeze telefon edilmiş de, 'Özal'a suikast yapılacak' diye bazı haberler alınmış da, biz de bunu kaale almamışız, tedbirini almamışız. Onun ispatı yok, öyle deniyor. Kim kime demiş, nasıl demiş, kimsenin haberi yok. Benim ismim verilerek söylendi. 'İlker Tuncay'ı aramışlar.' Konutta Özal'la görüştüğümde 'Sakın üzülme' diye beni teskin etti. NATO'ya da onunu için gitmedim. Üzüntümden."

İlker Tuncay, Faik Tarımcıoğlu'nun sözünü ettiği telefon konuşmasını yapan ANAP yetkilisinin kendisi olmadığını anlatırken, "Mümkün değil. Çünkü ben suikast sırasında sahnede, Özal'ın biraz arkasındaydım" diyor ve şöyle devam ediyor: "Ondan sonra Özal kürsünün altında yatarken mikrofonu ben aldım. 'Sayın başbakanımızın sağlık durumu iyidir, herhangi bir panik yapmayınız' dedim. Teskin etmek maksadıyla o konuşmayı yaptım, ondan sonra ortalık sakinleşti... Erkal Zenger de oradaydı. O da anons yaptı. Tam hatırlamıyorum. Ya ben ondan önce anons ettim ya da ondan sonra."

İlker Tuncay'a göre, suikastçı Kartal Demirağ, Metin Emiroğlu'nun ve Faik Tarımcıoğlu'nun sözünü ettikleri çelengi taşıyan üç kişiden biri olarak salona girdi: "Ben tertip komitesinin başıydım. Partinin basın ve propaganda başkanıydım. Kongrenin tanzimi bana ait, ama tabii Ankara Emniyet Müdürü Mehmet Ağar'dı, İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli'ydi. Onlar kendi aramalarını, taramalarını yapıyorlar. Normal bir gü-

venlik vardı, aradan sızmış oluyor tabii. Milletvekili yanında birkaç kişiyle geliyor, aranıyor, aranmıyor. Tam aranmıyorlar tabii... O arada girmiş o arkadaş (suikastçı Kartal Demirağ), sonradan öğrendiğimize göre, bir çelenk getirme operasyonunda içeri girmiş, çelengi getiren görevli olarak girmiş... O keşmekeş arasında çiçek (çelenk) taşıyıcı olarak girmiş. Elindeki tabanca da çakaralmaz bir tabanca. Pek fazla iyi bir tabanca değil yani. Nerden bulunduysa bulunmuş. Onunla ateş etmiş. Ama zaten birinciyi ateş ettiğinde süratle döndü yere yattı. O arada tabii korumalar havaya ateş ettiler, seken kurşunlardan yaralananlar oldu... O günkü şartlar altında yapılan incelemelerde bana iletilen budur. Biz de soruşturduk kongrenin düzenleyicisi olarak. Çelenkle üç kişi girmiş. Bir çelengi üç kişi taşırsa, bunun bir tanesi suikastçıdır. O günkü şartlar altında başka birileri olsaydı belli olurdu. Zaten arkadaş ifadelerinde tek başına olduğunu her zaman söylemiş. İkinci bir isim yok. Ama gizli varsa, bilemeyiz. Benim kanaatime göre bir kişiydi, bu arkadaş yalnızdı."

İlker Tuncay'ın, "Ben ifade vermedim ve sorgulanmadım" sözleri üzerine, Özal suikastı soruşturmasını yapan dönemin Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral'ı aradım. Soruşturmayı Ankara DGM'nin dört beş savcısıyla birlikte yaptıklarını belirten Demiral, kongreyi düzenlemekle görevli komitedeki kişiler başta olmak üzere pek çok ANAP'lının ve salonda bulunan 12-13 civarında gazetecinin ifadesini aldıklarını belirtiyor. Ancak, özel olarak sorgulanan üst düzey bir ANAP'lı yetkili olup olmadığını hatırlamadığını vurguluyor.

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılarının soruşturmaya olaydan bir süre sonra el koydukları biliniyor. Ama ilk aşamada, soruşturma birçok devlet birimince parçalı olarak yürütülmüş. Nitekim, dönemin İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli, anılarında bu hususu şöyle belirtiyor:

> Ertesi günden itibaren bütün mesaimizi olayın aydınlatılması yönünde teksif ettik. Mehmet Ağar, saldırganı konuşturacaklarından, onların tabiriyle çözeceklerinden emindi. Ama iki veya üçüncü gün ne olduysa oldu, daha yasal gözaltı süresi dolmadan, benim hatırladığım kadarıyla, tahkikat DGM'ye geçti. Nusret Demiral ve ekibi olayı devraldılar. Bundan sonra da biz İçişleri Bakanlığı olarak takip edemez olduk. (*Kalemli'nin Kaleminden*, Doğan Kitap.)

Kalemli, salon girişinde güvenliğin gevşetilmesini sert bir çıkışla kendisinden isteyen ANAP'lı yetkilinin ismini vermiyor. Bu anlatımlardan çıkan sonuç şu: İlker Tuncay, eğer ifade vermek zorunda kaldıysa, bu ifadenin hangi makama verildiği, yazılı mı, sözlü mü olduğu net değil.

Mustafa Taşar, "PKK'nın işi" diye bağırıyor

Suikasttan hemen sonra, Özal'ın henüz hayatta olup olmadığı belli değilken; olağan olmayan bir zamanlama içinde ankesörlü telefonda kuşkulu bir şekilde yapılan o görüşme Faik Tarımcıoğlu'nun hafızasından hiç çıkmadı. Ne de olsa o bir eski askeri savcıydı ve 12 Eylül 1980 İhtilali'ne gelinen günlerde yüzlerce kişiyi sorgulamış, onlarca dosyaya bakmıştı. Tarımcıoğlu, bu kuşkusunu yıllar sonra Özal soruşturmasını yapmış olan çok üst düzeydeki bir güvenlik yetkilisine aktarınca bu yetkili Tarımcıoğlu'na, bu kuşkularını pekiştiren bir cevap veriyor. Kuşkulu telefon görüşmesini yapan bu ANAP'lı yetkilinin, kongre salonunda güvenliğin gevşetilmesi için dönemin İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli'ye hakaret edercesine çıkıştığını öne süren Tarımcıoğlu'nun çarpıcı bir iddiası daha var. O gün ANAP'lı bir il başkanının, "Kongrede olaylar olacağı haberini almıştık" dediğini öne sürüyor. Üstelik bu il başkanı, suikastın hemen ardından ankesörlü telefonla o sır görüşmeyi yapan ve İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli'ye çıkışan üst düzey ANAP'lıya yakın biriymiş.

Eğer o gün olaydan hemen sonra ankesörlü telefon konuşmasını yapıp şüpheli davranışlar sergileyen ANAP'lı İlker Tuncay değilse kimdi? Faik Tarımcıoğlu'nun, "O da gördü" deyip tanık olarak gösterdiği ve halen *Anotolian News* gazetesi Meclis muhabiri olarak görev yapan Kemal Balcı, o gün kongreyi *Milliyet* gazetesi muhabiri olarak izliyordu. Balcı, gazeteci arkadaşım Zekai Özçınar'a bu konuda şunları anlattı:

"Özal'ın konuşma yaptığı kürsünün solunda basına yer ayrılmıştı. Konuşma uzayınca salonun havasını almak için gazeteciler oradan ayrıldı. Döndüğümüzde başkaları oturmuştu. Biz de, salonun ortasına indik. Birden, kurşun yağmuru başladı. Panik havası. Silahlar susunca, hızla salonun bir adım dışındaki basın merkezine doğru koştum. Gazeteyi arayıp, haber verecektim. Peşimden Mustafa Taşar koştu. 'PKK yaptı, PKK'lı' diye bağırdığını duydum. Telefonuma Derya Sazak (dönemin *Milliyet* Ankara temsilcisi) çıktı. Bu sözleri aktarınca, kaynağını sordu. Taşar olduğunu söyledim. Ancak, ben konuşurken Taşar, 'Ben görmedim, öyle söylediler. Benim adımı karıştırma' diye bağırdı. 60 saniye içinde gelişti her şey. Şahit olduğum telefon olayı budur. Ankesörlü telefonla konuşan birini hatırlamıyorum. Ancak, Faik Tarımcıoğlu söylüyorsa doğru olabilir. Ankesörlü telefon bizim tarafta yoktu. Protokol ve diğer girişlerde vardı."

Bu durumda, acaba telefonda konuşan kişi, dönemin ANAP genel sekreteri ve kongrenin baş sorumlusu Mustafa Taşar mıydı? Mustafa Taşar, o gün kongrede güvenliğin gevşetilmesinde etkili olduğu eleştirilerine muhatap olan kişilerden biri. Çünkü İlker Tuncay'la birlikte kongrenin organizesinde en tepedeki kişiydi. Konuştuğum Taşar,

Özal'ın salona gelişine yakın saatlerde kapıdaki yığılma üzerine, "partili arkadaşlarımız" dediği kişilerin polise emir verdiğini belirtiyor, ama "Emri veren ben değilim" diyor. Taşar'a göre bu emri veren kişi İlker Tuncay: "Kapıların güvenliğinden sorumlu kişi İlker Tuncay ve şu anda ismini hatırlayamadığım başka bir milletvekiliydi. İkisini koymuştuk oraya. Güvenliği sağlamakla görevli İlker Tuncay'dı. Kapıların açılmasından sorumlu olan da o. Dışarıda delegeler tek tek aranarak giriyor ya, İlker ve diğer arkadaş kapıda, tabii delegeler de bunları tanıyor. Artık kongrenin başlamasına yakın, bu delegeler, 'içeri giremiyoruz' deyince böyle bir pozisyon çıkıyor. İçeride, 'Seçimde bu delegeler bize oy vermez' düşüncesiyle ve delegenin baskısına dayanamayıp polise, 'Kapıları açın' demişler. Bunda da bir kasıtları olduğunu zannetmiyorum. Tamamen delege ve seçimle alakalı bir şey."

Taşar, ankesörlü telefonda konuşan kişinin kendisi olmadığını anlatırken de şunları söylüyor: "O kapıda değildim. Olaylar olduğunda gazeteci Canan Gedik'le beraber salonda sohbet ediyorduk. Salonun dışındaki oturma yerlerinin kapısında. Hatta olay olduğunda annemle babam da salondaydı. Onların yanına koştum. Babam yere yatmıştı." Taşar, olaydan sonra gazetecilere, "PKK'nın işi" dediğini ise doğruluyor: "Öyle bir şey dediğimi hatırlıyorum. Dev-Sol mu, PKK mı, öyle bir şey dedim. Sonradan Ülkücü çıkınca Allah Allah diye şey ettim. Ama özellikle gazetecilerin yanına gidip de demiş değilim."

Taşar, suikast olayından sonra İlker Tuncay'ın sorgulanıp sorgulanmadığı hakkında bir bilgisi bulunmadığını belirtiyor: "Kapıda güvenlikten sorumlu olduklarına ve kapıyı açın dediklerine göre onlara bir şeyler sormuşlardır. Ama bir bilgim yok..." Taşar, o günlerde yine kendi ismiyle birlikte gündeme gelen bir başka konuyu ise şöyle anlatıyor: "Kartal Demirağ, Afyon Cezaevi'nden Çanakkale Kapalı Cezaevi'ne nakledilmiş. O arada, 'Alparslan ile (Pehlivanlı) Mustafa nakil için aracı olmuşlar' diye bir iddia ortaya atıldı. Onun da öyle olmadığı meydana çıktı. Çünkü cezaevi, polis ve gümrükçü nakillerine asla aracı olmamak gibi bir prensibim vardı. Alparslan da benim yardımcımdı. Ben genel sekreterdim, o genel sekreter yardımcısıydı." Ancak Taşar'ın bu sözlerine karşılık Faik Tarımcıoğlu, "Kartal'ı açık cezaevine aldıran kişi Pehlivanlı'ydı. Bu o günlerde ortaya çıkmıştı" diyor. Kırıkkale Milletvekili Pehlivanlı, Özal'a suikast olayından altı yıl sonra, 14 nisan 1994 günü Kırıkkale'nin Keskin ilçesinde uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetti.[5]

5. Alparslan Pehlivanlı'yı 14 nisan 1994 tarihinde öldürmekle suçlanan kişi Hacı Vural ile iki arkadaşıydı. Pehlivanlı, Hacı Vural'ın kardeşi olan ANAP Keskin İlçe Başkanı Metin Vural'ın partiden ihraç edilmesinde etkili olmuştu. Pehlivanlı'nın ölümünden sonra 9 ocak 1995 günü Metin Vural, arabalarının üstünde tepe lambası ve ellerinde telsiz bulunan kişilerce kaçırılıp tabancayla öldürüldü. Alparslan Pehlivanlı, Abdullah Çatlı'yla yakın dosttu. Çatlı, gerçek ismiyle yeniden ortaya çıkmanın formülünü Pehlivanlı'yla birlikte arıyordu. Gerek Pehlivanlı, gerekse Metin Vural öldürüldüğünde Çatlı hayattaydı.

İlker Tuncay ile Mustafa Taşar'ın ortak özelliği, 1991 yılında ANAP genel başkanı ve başbakan olan Mesut Yılmaz döneminde hükümete girmeleri. Yılmaz, İlker Tuncay'ı tarım ve orman bakanı, Mustafa Taşar'ı ise devlet bakanı yaptı. Taşar sonraki yıllarda yine Yılmaz hükümetlerinde çevre ve turizm bakanlıkları da yaptı. İlker Tuncay da bakanlık görevinden sonra, bir süre Kıbrıs Türk Hava Yolları Yönetim Kurulu başkanlığı yaptı.

ANAP'lı bakanlardan Halil Şıvgın, kongrede güvenlik tedbirlerinin kaldırılması ile suikast olayı arasında ilişki olduğunu dile getirenlerden. Aynı zamanda, ANAP'ın kurucularından olan Şıvgın, bu araştırmayı birlikte yaptığımız gazeteci Zekai Özçınar'a yaptığı açıklamada, o gün kongre salonunda güvenlik açısından ihmalin tespit edildiğini vurguluyor: "İşte, sıkışıklık yaşandığı gerekçesiyle güvenlik tedbirleri 30-40 dakika kaldırılmış. İnsanlar, kontrolden geçirilmeden içeri alınmış. Mesela, büyükçe bir çelenk getirilmiş, hiç kontrol edilmemiş. Demirağ'ın, içeriye böyle girdiği iddia edildi. O zaman, bütün bu iddialar parti içinde sorgulandı. Kongrenin güvenliğinden sorumlu arkadaşlara, hata yaptıkları söylendi. Evet, İlker Tuncay ve Mustafa Taşar güvenliği sağlayamamışlardı. Bu kadar güvenlik önlemi niye alındı da, kaldırıldı? Efendim, polis partililere eziyet etmiş. Oysa tedbir tedbirdir."

Özal'ın suikast olayını çözdüğüne inanan Şıvgın, olayın "ihanet" ile "delalet" arasındaki bir çizgide geliştiği gibi çok çarpıcı bir yorumda bulunuyor: "Basın rahat çalışsın diye, salonun ortasına platform konulmuştu. Bezle de örtülmüştü. Suikastçı, önce o örtülerin arkasında gizlenmeyi planlamış. Özal salonda tur atıp kendisine ayrılan yere oturacak, o da iki metre mesafeden ateş edecek. Ancak, Özal, zar zor tur atınca kendisini kürsüye çıkardım. Semra Hanım, 'Ameliyat geçirdi. Bir daha inip çıkmasın, konuşmasını yapsın' dedi. Özal, inmeyince plan değişti. İki metrelik mesafe uzadı. Yine de adam, iyi atış yaptı, ama kurşun mikrofona çarpıp yön değiştirdi. Özal elinden yaralandı. Aslında, Özal olayı çözdü kafasında. Ancak, fazla üzerine gitmedi. ANAP'a yönelik bir operasyon söz konusuydu, ihanet ve delalet arasındaki çizgiyi kendince yorumlamıştı."

Demirağ'ın kişiliği ve örgüt bağlantısı

Sağlığında, kameraların salonda çektiği suikast görüntülerini defalarca uzmanlarla, yakınlarıyla ve bazı gazetecilerle birlikte izleyen Özal da, Kartal Demirağ'ın içeride yalnız olmadığı inancındaydı. Özal, Nirvana yatıyla denize açıldığı zamanlarda dahi bu kaseti seyrediyordu. Vefatından önce konuştuğum *Hürriyet* gazetesi yazarı Yavuz Gökmen de, Nirvana yatında Özal'la birlikte suikast anını gösteren TRT kasetini izleyenler arasındaydı. Kartal Demirağ'ın silahından çıkan kurşun seslerin-

den hemen sonra ikinci bir silahtan çıktığı sanılan başka bir sesin de duyulması, Özal'ın salonda ikinci bir suikastçı daha olduğu inancını kuvvetlendirmişti. Öte yandan Özal, suikastın arkasındaki güçler konusunda da bazı bilgilere ve kuvvetli kanaatlere ulaşmıştı. Suikast dosyasının tutanakları, hem ikinci suikastçı hem de suikastın planlayıcıları konusunda Özal'ın düşüncelerini doğrular mahiyetteydi.

Ankara DGM'nin üç savcısı, Nusret Demiral, Tevfik Hancılar ve Ülkü Coşkun, 3,5 ay süren soruşturmaları sonucunda hazırladıkları 30 eylül 1988 tarihli 44 sayfalık Turgut Özal suikastı iddianamesinde, suikastın amacını şöyle anlattılar:

> Anavatan Partisi'nin bu iktidarı sırasında görülebilen önemli faaliyetlerden bir tanesi 12 Eylül 1980 tarihinden önce sıkıntısı duyulan bazı tüketim mallarındaki ferahlama ortamıdır. Bugün için denilebilir ki, gayrimeşru ve yasadışı ortam içinde piyasada karaborsa olarak tanımlanan ortam mümkün olduğunca kaldırılmıştır. Bu yönüyle, bazı çıkar sahiplerinin iktidarda bulunan partinin genel başkanına elbette ki, sempati duymayacakları ve çok kısa zaman içinde her ne şekil ve şartta olursa olsun iktidardan uzaklaştırılması için faaliyete geçecekleri açıktır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde başbakanlık görevini üstlenmiş bulunan Sayın İnönü'ye yapılan saldırı ile yine eski başbakanlardan Sayın Demirel'e yapılan tecavüz olayı, içeriği itibariyle politik bir amaca dayalıdır. İşte sonuç itibariyle devlet büyüklerine yapılan saldırılardaki, diğer bir deyimle suikast girişimlerindeki kişi ve kişilerin amacı, 1. demokratik düzen içinde seçim yoluyla elde edemeyecekleri politik çıkarlarını, 2. ekonomik düzen içinde meşru yollar dışında elde etmeye çalıştıkları menfaatlerini sağlamaktır. (İddianame, sayfa 6-7.)

Turgut Özal suikastı iddianamesini yazan üç savcının elde ettiği bulgular; Kartal Demirağ'ın o gün salona çelenkle birlikte girdiği tezini doğruluyordu. Nitekim iddianamenin 7. sayfasında "Herkesin aranmadan girdiği genel toplantının ilk gününde saat 12.00-12.30 arasında parti kongresine iştirak edecek üyelerin dışında sanık Kartal Demirağ'ın da girdiği..." ibaresi yer alıyor. Savcılar, Kartal Demirağ'ın kişiliğini ise şöyle anlattılar:

> Sanık Kartal Demirağ'ın çoğu suçlu tipinin dışında bir benliğe, diğer suçlulardan farklılıklar gösteren bir kişiliğe sahip olduğu görülmüş ve öğrenilmiştir. Diğer bir anlatımla, sanık Kartal Demirağ'ın soğukkanlı, yaptığı eylemin bilincinde, taviz vermekten kaçınan, katı, insanca olan merhametten yoksun suçlu örneğini verdiği müşahede edilmektedir. Bu tür suçlu tipinde bir yasal veya yasadışı örgüte sığınma şartı olmadığı, yalnız tasarladığı eylem düşüncesi ve yapacağı fiili kabul etmesinin yeterli olacağı bilinmektedir. Bu tür suçlu tipinin üçüncü kişilerce elde edilmesi, sevk ve

idare edilmesi de kolaydır. Hatta üçüncü kişiler olayda görülmeksizin suçlunun yapacağı eylemden her zaman çıkar sağlayabilirler. Bu durumdan kimsenin de haberi olmaz. İşte sanık Kartal Demirağ ifadesinde bildirdiği Osman Atay da, sanığın bu karakterinden faydalanmaya, eylemini çabuklaştırmaya, ileriye yönelik birtakım vaatlerde de bulunarak sanığın fiilini öncelikle işlemesini dolaylı olarak ikmaya çalıştığı sezilmiştir. Eylemin geciktirilmeksizin ifasında suçluya kolaylık ve vaadin önem taşıdığını çok iyi bilen Osman Atay, bunu her hareketiyle göstermiştir. Yine sanık Kartal Demirağ'ın ideolojik fikirlerinden hareketle bu durumundan faydalanmaya kalkışan yasal veya yasadışı örgütlerin yöneticileri, fertleri olabileceği varsayımıyla soruşturmanın bu yönünün araştırılması, soruşturmanın bu yönden sürdürülmesi cihetine gidilmiştir.

Ne var ki, savcılar Kartal Demirağ'ın örgüt bağlantısını tespit edemediler. Suikastın siyasi boyutları bir yana, "karaborsa ortamından nemalanan çıkar sahipleri" bile somut olarak ortaya çıkarılıp mahkeme önüne getirilemeyince, Kartal Demirağ'ın tek başına bir örgüt olduğu gibi çok garip bir sonuç ortaya çıktı. Savcılara göre, Özal'ın cezaevindeki ülkücülere af çıkarmaması Kartal Demirağ'da sabit fikir haline geldi. Nitekim, Semra Özal'a gönderdiği mektupta, "Eğer af yoksa siz de yoksunuz. Örgütümüz sizi yok etmeyi amaçlıyor" sözleri de suikastı bu amaçla tasarladığını gösteriyordu. Kemal Horzum'un adamı olduğunu söyleyen Osman Atay'ın, Demirağ'la kurduğu ilişki sadece Demirağ'ı daha da motive etti, o kadar. Dolayısıyla davayı Türk Ceza Kanunu'nun adam öldürmeye yönelik maddesinden açtılar. Ancak 44 sayfalık iddianamenin altına şu notu düştüler: "Olayda üçüncü kişilerin takip ve tespiti ile soruşturmanın sürdürülmesi için evrak tefrik olunmuştur." O günden bugüne, bu üçüncü kişiler tespit edilemedi.

Kartal Demirağ, Ankara 1 Numaralı DGM'de yargılandı. Mahkeme 23 kasım 1988 günü Demirağ'ı 20 yıl ağır hapis ve ömür boyu kamu hizmetlerinden mahrumiyet cezasına çarptırdı. Demirağ dört yıl cezaevinde yattıktan sonra 15 nisan 1992 tarihinde meşruten tahliye edildi. Cezaevinden çıktığı gün, "Allah, Özal'ı öldürmemi istemedi. Onu öldürdüğümde kendimin de öleceğini biliyordum" dedi.

Kartal Demirağ gibi Afyonlu olan Kemal Horzum, Emlak Bankası'ndan aldığı 80 milyon dolar krediyi geri ödemeyip 1985'te yurtdışına kaçmıştı. Horzum, İsviçre'de yakalanıp Türkiye'ye getirildiğinde Nusret Demiral tarafından ifadesi alındı, ancak suikastla bağlantısı ortaya çıkarılamadı. Horzum'la irtibatlı olan Osman Atay için de takipsizlik kararı çıktı.

Peki, Özal, kendisine sıkılan iki kurşunu hayattayken nasıl yorumladı? Suikast olayından tam bir yıl sonra, 17 haziran 1989 günü *Milliyet* gazetesine bir röportaj veren Özal şunları söylüyor:

Sigara ithalatı bizim devrimizde başlamıştır. Hiçbir devrede cesaret edilememiştir. Belki başka sebepler ortaya konulmuştur, dövizimiz yok denilmiştir. Halbuki ithal edilen her şey ister resmi ister kaçak, hepsi aynı döviz sarfiyatına sebep olur. Hatta kaçak biraz daha döviz sarfiyatına neden olur. Aynı konu ithalatın libere edilmesiyle vardır. O da birçok kaçağı önlemiştir. Çok geniş bir sahada kaçak faaliyet dalını, yeraltı faaliyet dalını etkilemiştir. Altının serbest olması, dövizin serbest olması, bu işi kaçak olarak yapanları büyük ölçüde baltaladı. Silah ithalatı konusu, bugün biz biliyoruz ki, ruhsatlı da olsa, adam dışarıdan başka silah almaya çalışıyor. Bir Smithwesson'u 200 dolara alırsınız. Bu da 400-500 000 lira eder. Halbuki 4-5 milyon liraya satıldığından bahsediliyor. En basiti hayali ihracat. O da çok büyük rakamlar olarak söyleniyor. Ondan da istifade edenler var. Önce vergi iadelerinin kalkması, sistemin serbestleşmesi. İhracatın, ithalatın, döviz işlemlerinin basitleştirilmesi... Hadise enteresandır. Aşağı yukarı silah sesi, ilk silah sesiyle beraber elimden vurulmam. İkinci silahın sesi olmadan biz kendimizi yere atmışız. Aşağı yukarı yarım saniyeden daha az bir süre içerisinde. Birinci kurşun parmağıma geldiği zaman bir beton parçası geldiği, birisinin kuvvetli bir taş attığını hissettim. Ama birdenbire o silah sesinin akabinde ayıktım ve kendimi yere attım. İkinci kurşun o sırada gelmiş ve mikrofonun borusunu vurmuş. O da aşağı yukarı karın hizamıza geliyor. Çok riskli bir yere. Kendimi attıktan sonra büyük bir patırtı gürültü duydum. Sanki silahla tarama gibiydi. "Acaba biri salonda bulunanları makineli bir tabancayla mı tarıyor?" diye bir hisse kapıldım. Tabii insana çok uzun bir süre geliyor. Sonra Semra Hanım yanıma geldi. O beni yokluyor, elim kanıyor ve o sırada elime bir mendil sarıldı. Osman Doğan'ın mendiliymiş. Bir taraftan da bileğimi sıkmak istiyorlar kan dursun diye. Bu yanlış, o bir heyecanla yapılmış. Ses kesildi, ben kalkmak istedim. O sırada Zenger'in anonsu geldi. Sonuçta 4-4,5 dakika sonra ben kalktım.

Keçeciler: Özal o ismi bana söyledi

Korkut Özal, ağabeyi Turgut Özal'ın, ölümünden önce suikast olayının arkasındaki isimlerden birini kendisine açıkladığını belirtiyor. Nitekim, konuyla ilgili olarak Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Cevdet Volkan'a 1998 yılında ifade verdi. Bir süre sonra *Milliyet* gazetesi, Korkut Özal'ın bu ifadesini ele geçirip 24 haziran 1998 günü manşetten yayınladı. Habere göre Özal'ın DGM'ye verdiği isim, *Hürriyet* gazetesinin eski sahibi ve halen İsviçre'de yaşayan Erol Simavi'ydi. Simavi haricinde, o dönemde ANAP'ta politika yapan Kaya Erdem de, örtülü suçlamaların hedefi oldu. "Özal gitseydi yerine o gelecekti" iddialarına karşılık Erdem, "O tarihte benim Özal'ın yerine genel başkan ve başbakan olma şansım yoktu" diyor. Yine suikast olayıyla dolaylı ola-

rak ilişkilendirilmeye çalışılan kişilerden biri emekli Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu oldu. Yirmibeşoğlu da bu iddialara, "Özal beni tutan biriydi. Ona karşı olmam söz konusu değildi. Bu iddialar deli saçması" cevabını veriyor.

Turgut Özal, suikastın azmettiricilerinden olarak şüphelendiği kişinin ismini Mehmet Keçeciler'e de söyledi. Keçeciler anlatıyor:

"Ben rahmetliyle konuştum. Bana bir isim söyledi, ama ben o ismi telaffuz edemem. Çünkü bana kimseyle paylaşmamam, telaffuz etmemem kaydıyla söyledi. Çünkü ispat edemiyordu. İspat etsek zaten mahkemeye verecekti. Ama şüpheleri vardı. Şüphe ettiği kişi, siyasi biri değildi; bizim ekonomik politikalarımızdan zarar görmüş bir kişiden şüpheleniyordu. Bizim ekonomik politikalarımızdan zarar görmüş, iş çevrelerinden bir kimseden şüpheleniyordu. Özal suikastı bizim politikalarımızdan memnun olmayanların işidir. Rahmetli onu çok takip etti. O takip sırasında Mehmet Ağar Ankara emniyet müdürüydü. Bu konuyu en iyi bilenlerden biri o olması lazım. Kongreden önce Mehmet Ağar bize haber gönderdi. Dedi ki, 'Kongreye girenleri arayacağız. İstihbarat var, bir sabotaj, suikast ihtimali var.' 'Arayın' dedik. Hatta kongreden önce milletvekillerine de bir konuşma yaptım. 'Kimse kongreye silahla gitmeyecek, Emniyet'e görev verildi' dedim. Ama milletvekillerinden bir ikisi İçişleri Bakanı Mustafa Kalemli'ye telefon etmiş. 'Vay efendim, delegelerimizi kongreye sokmuyorlar, bizi kendi kongremize sokmuyorlar, arıyorlar üstümüzü' filan diye. İçişleri Bakanlığı'ndan biri aramış Mehmet Ağar'ı, kaldırmışlar tedbirleri... Nitekim Kalemli o yüzden o kongreyi kaybetti. 'Kalemli istifa, Kalemli istifa' diye tutturdular ya..."[6] Suikast olayından sonra, Turgut Bey masanın altında, Semra Hanım eline bir şey sarıyor. Turgut Bey bana, 'Mehmet ne bu hal?' dedi. Emniyet Müdürü Mehmet Ağar da yanımda. Kürsünün biraz arkasında Turgut Bey, Semra Hanım, ben ve Mehmet Ağar konuşuyoruz. Ben de döndüm Mehmet Ağar'a, 'Ne bu hal?' dedim. 'Ya kardeşim sana hepimizi ara demedim mi, niye aramaktan vazgeçtin?' 'Efendim ben size sonra anlatırım, bir şey var' dedi. Sonra sorduğumda İçişleri Bakanı Kalemli'nin kendisine talimat verdiğini söyledi. Bazı milletvekilleri Kalemli'yi aramış. O da 'Ben seçimi kaybederim' diye telaşlanmış, 'tedbirleri kaldırın' diye Mehmet Ağar'ı aramış. Bir emniyet zaafı vardı. İstihbarat olan bir yerde arama faaliyeti yarım bırakılmış."

Suikast teklifini kabul etmeyen kişi

Suikastçı Kartal Demirağ'ın akıbetine gelince. 1992'de çıkarılan şartlı tahliye kanunundan Kartal Demirağ da yararlandı ve serbest bırakıldı.

6. Suikastçının rahatlıkla içeri girmiş olması yüzünden ANAP'lı delegeler Bakan Kalemli'ye tepki gösterdi. Kalemli o kongrede ANAP MKYK'sına seçilemedi.

Serbest kalan Demirağ, hemşerisi olan Merkez Bankası Başkanı Yaman Törüner ve eşine mektup gönderip para isteyince Törüner'in durumu savcılığa intikal ettirmesi üzerine yargılandı ve bir yıl ağır hapis cezası aldı. Bir daha suç işlememek üzere tahliye edilmiş olan Demirağ, bu cezayı alınca eski infazları da yanmış oldu ve 15 eylül 1997'de Dazkırı Cezaevi'ne konuldu. Ancak bir süre sonra, 18 aralık 2001 tarihinde yeniden tahliye edildi. Ankara DGM'nin yaptığı hesaplamaya göre Demirağ'ın cezaevinden firar suçu dahil bütün suçlarından yatması gereken süre 30 yılı bile aşıyordu. Dolayısıyla Demirağ yeniden yakalanıp cezaevine konuldu. Kader ona da işte böyle bir rota çizmişti. Ortaokul öğrencisiyken cezaeviyle tanıştı. 50 yaşına geldiğinde yine cezaevindeydi. Üstelik Yaman Törüner'e yazdığı mektup sebebiyle eski infazları yandığından önünde daha uzun yıllar sürecek bir cezaevi hayatı vardı.

Bu bölümü ilginç ve çarpıcı bir iddiayla noktalayalım. Turgut Özal'ın ölümünden bir yıl sonra Ahmet Özal'ın sahibi olduğu Kanal 6 televizyonu, Semra Özal'ın isteğiyle bir Turgut Özal belgeseli yaptı. Belgeselin adı *Turgut Bey*'di. ABD eski başkanı George Bush, Fransa eski cumhurbaşkanı Jacques Chirac, Sovyet eski lideri Mihail Gorbaçov da görüşme yapılanlar arasındaydı. 50'şer dakikalık beş bölümlük belgeseli Ertuğrul Karslıoğlu, Korhan Atay ve Ayda Özlü Çevik hazırladı. 17 nisan 1994 günü Kanal 6'da yayınlanan belgeseldeki en çarpıcı iddia, Özal'a yönelik suikast konusundaydı. Çok güvenilir bir kaynak, belgesel yapımcılarına, "Suikast ilk olarak cezaevindeki eski ülkücü Veli Can Oduncu'ya teklif edildi. Ama Oduncu, 'Ben Allah diyen adama kurşun sıkmam' diye teklifi reddetti. Kendisiyle yapılan bu görüşmeden sonra Veli Can Oduncu bulunduğu cezaevinde çıkan bir kuş tartışması yüzünden öldürüldü." Oduncu, 12 Eylül 1980 öncesinde tutuklanmış ve 16 yıla mahkûm olmuştu. Gaziantep Özel Tip Kapalı Cezaevi'nde yatıyordu. Gerçekten de, Özal suikastından sadece bir ay sonra 17 temmuz 1988'de, cezaevinde bulunduğu kısımda çıkan bir olay sırasında iki kişinin şiş ve bıçaklı saldırısı sonucunda hayatını kaybetti.

Bu araştırma için 2006 yılı mayıs ayında kendisiyle görüştüğüm Mustafa Taşar da trafik kazası geçirerek vefat etti. Taşar, 3 ocak 2007 günü, Burdur'da asker olan oğlunu ziyaretten dönerken, Afyon civarında kaza geçirdi. Arabada bulunan Taşar'ın eşi ve kızı yaralandı. Eşinin anlatımına göre, araba takla atarken Taşar'ın son sözleri, "Allaaah" diye bağırmak oldu.

Üçüncü bölüm

Genelkurmay başkanının ağladığı gün

Cumhuriyet gazetesi başyazarı Uğur Mumcu, 24 ocak 1993 günü öldürülmeseydi, üç gün sonra Ankara Milletvekili Baki Tuğ'la randevusu vardı. Mumcu, 22 ocak günü, eski sıkıyönetim askeri savcısı olan Baki Tuğ'la Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki odasında bir araya geldi ve Tuğ'a, "Abdullah Öcalan'ın Milli İstihbarat Teşkilatı'yla (MİT) ilişkilerini ortaya çıkardım" dedi. Doğru Yol Partisi Milletvekili Baki Tuğ, albaylıktan emekli olmasına rağmen Meclis'te "Baki Paşa" olarak nam salacak kadar askeri bir kimliğe sahipti ve Meclis Milli Savunma Komisyonu başkanıydı. O gün Mumcu'ya, "Bana bir hafta zaman ver. Dosyalarıma bakıp sana cevap vereyim" dedi. Mumcu ve Tuğ, 27 ocak günü yeniden buluşmak üzere randevulaştılar.

Abdullah Öcalan, PKK ve Kürt hareketini konu alan geniş bir kitap çalışması yapan Mumcu'nun Baki Tuğ'a başvurmasının sebebi açıktı. Baki Tuğ, 12 Mart 1971 Muhtırası döneminde Ankara'da sıkıyönetim askeri savcısıydı. 1972'de, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) birinci sınıf öğrencisi olan 22 yaşındaki Abdullah Öcalan, fakültede bildiri dağıtmak ve dersleri boykot etmek suçundan gözaltına alındığında Baki Tuğ'un önüne getirilmişti. SBF'deki gösteri ve bildiri dağıtma olayının özü şöyleydi:

31 mart 1972'de Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) lideri Mahir Çayan ve arkadaşları Kızıldere'de öldürülünce Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde dersleri boykot başladı. Boykota 993 numaralı öğrenci Öcalan da katıldı. O gün "Şafak" başlıklı bir bildiri dağıtılarak, hem Kızıldere olayını kınamak hem de o tarihte cezaevinde olan Deniz Gezmiş ve iki arkadaşının idamlarını engellemek için ayaklanma çağrısı yapıldı. SBF öğrencilerinin dağıttığı bu "Şafak" bildirisini kaleme alan kişi, SBF'ye komşu okul olan Hukuk Fakültesi asistanı Doğu Perinçek'ti. Abdullah Öcalan 8 nisan 1972'de Ankara'da gözaltına alındı, 19 gün sonra da Ankara 3 Numaralı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi tarafından tutuklanarak Mamak Askeri Cezaevi'ne konuldu. Öcalan'ın ve diğer öğrencilerin ifadesini alan askeri savcı, Yüzbaşı Baki Tuğ'du. Gözaltına alınan öğrencilerin ifadelerine göre Öcalan, boykotçu öğrenci

grubunun elebaşıydı ve sol elini havaya kaldırarak, "Bağımsız Türkiye" diye bağırmıştı. Tuğ, Öcalan ve diğer öğrencileri sorgulayıp soruşturmasını bitirdiğinde, boykotçu öğrenciler içinde en ağır cezayı Öcalan ve iki öğrenci için isterken, duruşma sırasında mahkemede görüş değiştirdi. Böylece Öcalan yalnızca boykot fiiliyle Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın bildiri ve emirlerine aykırı hareketten dolayı üç ay hapis cezası aldı. Ama bildiri dağıtması tespit edilemediği için bu suçtan beraat etti. Öcalan davanın sonuçlandığı tarihe kadar yaklaşık yedi ay cezaevinde yattı. Oysa eğer, "bildiri dağıtmak" suçlaması yapılsaydı, örgüt üyeliği kapsamında ağır bir ceza alacaktı.

Uğur Mumcu, işte bu noktayı merak ediyordu. Acaba Baki Tuğ'un mahkemede görüş değiştirmesini sağlayan özel bir faktör var mıydı? Tuğ ailesi, devletin güvenlik kurumlarında hatırı sayılır bir ağırlığa sahipti. Baki Tuğ'un kardeşi Halil Tuğ, istihbaratçı bir polis müdürüydü ve Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi başkanlığı yapmıştı. Tuğ kardeşlerden bir diğeri Tuğamiral Enver Tuğ, askeri hâkimdi ve 1990'lı yılların başında Milli Savunma Bakanlığı Kanunlar ve Kararlar Dairesi başkanı olarak görev yapmıştı. Tuğ kardeşlerin dördüncüsü Adnan Tuğ ise iş hukuku profesörüydü. Uğur Mumcu, Baki Tuğ'a böylesine kritik bir bilgi için başvururken, muhakkak ki Tuğ ailesinin devlette böylesine hatırı sayılır bir ağırlığı olmasını dikkate almıştı.

Uğur Mumcu, 24 ocak 1993 günü Ankara'da evinin önündeki arabasına konulan bombanın patlamasıyla hayatını kaybedince son araştırması olan *Kürt Dosyası* yarım kaldı ve onun görmediği son kitabı olarak yarım haliyle yayımlandı. Mumcu'nun bu yarım *Kürt Dosyası*, Baki Tuğ'la randevusuyla paralel olarak Abdullah Öcalan'ın öğrencilik yıllarındaki ilişkilerini sorgulamakla başlıyor.

Yıllar sonra, "Şeyh Sait"in torunu olan eski milletvekili Abdülmelik Fırat, *Mezopotamya Sürgünü* adını taşıyan anılarında Öcalan'ın Ankara'daki öğrencilik yıllarını yeniden gündeme getirdi. Abdülmelik Fırat anılarında, gazeteci Avni Özgürel'in kendisine, "Öcalan öğrenciyken MİT'te ofisboydu" dediğini öne sürdü. Bunun üzerine Avni Özgürel, o tarihlerde Öcalan'ı MİT'in bir yan kuruluşu Fikir Ajansı'nda ofisboyluk, yani getir götür işleri yaparken gördüğünü söyledi.

Mumcu'yla son konuşma

Acaba Abdullah Öcalan'ın öğrencilik yıllarında bir istihbarat ilişkisi var mıydı? Uğur Mumcu'nun, Abdülmelik Fırat'ın ve Avni Özgürel'in gündeme getirdiği bu sorunun cevabını verebilecek kişi Baki Tuğ'du. Zaten bu yüzden Mumcu, Baki Tuğ'la randevulaşmıştı. 2003 yılı ekim ayında Ankara'da bir araya geldiğimiz Baki Tuğ'la konuşmamıza buradan başladık.

Uğur Mumcu'yla üç gün sonra bir araya gelebilseydiniz ne konuşacaktınız?

Uğur Mumcu ile biz bir bakıma 12 Mart 1971 tarihinden 1980 yılına kadar bir mücadele içerisinde olduk. Her hafta hakkımızda bir yazı yazardı. Yazıların içeriği de menfi (olumsuz) nitelikteydi. Ben emekli olduktan sonra Büyük Türkiye Partisi'nin, sonra da Doğru Yol Partisi'nin kurucuları arasında yer aldım ve parlamentoya girdim. Bir akşam yemeğinde, Sayın Hüsamettin Cindoruk benim oturacağım masaya onu da oturtmuş. O akşam uzun uzun sohbet ettik. Benim hakkımda yazdığı yazıların çoğunun sonradan yanlış olduğunu, beni araştırdığını, yanlış bir şeyimi bulamadığını, bu nedenle benimle dost olmak istediğini söyledi. Ve Sayın Mumcu'yla o akşam orada barıştık diyelim, eğer bunun adı barışsa.

Bu konuşmanızın tarihi ne zaman?

Şu anda tam hatırlayamıyorum, ama 1987'yi takibendi. Barıştık, dost, arkadaş olduk. Ondan sonra bir araya geldiğimiz zaman uzunu uzun sohbet ederdik. Meclis Milli Savunma Komisyonu başkanı olduğum zaman Sayın Mumcu telefon etti, "Sizinle görüşmek istiyorum" dedi. "Hay hay" dedim. Geldi, Milli Savunma Komisyonu odasında bizim Bayburt il başkanımız yanımdaydı. Bir arkadaşımız daha vardı. Oturduk, uzun uzun konuştuk, sonra beraber öğlen yemeğine gittik. Yemek dönüşünde o, Apo'nun MİT mensubu olup olmadığı konusunda benden yardım istedi. "Bu konuda bilgileriniz varsa onlara ulaşmak istiyorum" dedi. Ben de, "Şu anda bir şey söylemek şansına sahip değilim, arşivime bir bakarım, arşivimde bu konularla ilgili bir şeyler varsa, sana gerçeği ifade ederim" dedim. Ve işlerimin yoğunluğu nedeniyle bir haftalık bir zaman süreci istedim. Nitekim araştırdım. Ben 12 Mart 1971'i takiben çok güzel bir arşiv tuttum. Arşivimde bizim dönemimizle ilgili her türlü bilgi, belge var. Ben baktım, hatta bir arkadaşımı görevlendirdim. Maalesef, Abdullah Öcalan'ın Milli İstihbarat Teşkilatı'yla ilişkisi olduğuna dair herhangi bir bilgi elde edemedim. Belge de yok, bilgi de yok. Ancak bildiğimiz bir şey vardı, Abdullah Öcalan'ın kayınpederi Ali Yıldırım, Milli İstihbarat'ta çalışan bir görevliydi. Abdullah Öcalan, Ali Yıldırım'ın kızı Kesire'yle evlenmişti. Bizde bulunan bilgi ancak bu kadardı. Bunun dışında bir bilgi yoktu. Şimdi Ali Yıldırım'ın Abdullah Öcalan'ın kayınpederi olması demek, herhalde Öcalan'ın da MİT mensubu olduğunu ifade etmez, gerektirmez. Ben o konudaki bilgileri derledim, toparladım, ama Uğur Mumcu'nun ömrü vefa etmedi. Bana gelip gitmesinden iki gün sonra da öldürüldü. Olay o şekilde kaldı. Onun için tekrar değerlendiremedik. Görüşmemizden iki gün sonra katledilmeseydi ben de kendisini ziyaret edecektim. Sohbet edecektik, o nasip olmadı.

Ali Yıldırım'ın MİT mensubu olduğunu daha önceden biliyor

muydunuz, yoksa Mumcu'nun isteğiyle yaptığınız araştırmayla mı öğrendiniz?

Onu biliyordum zaten, Uğur Mumcu da biliyordu. Öcalan'ın kayınpederinin MİT'te çalıştığını Uğur Mumcu da biliyordu.

Siz Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri hakkında bu davayı açarken, en ağır cezayı Öcalan ve iki arkadaşı için istiyorsunuz. Ama daha sonra görüş değiştiriyorsunuz. Uğur Mumcu, bu görüş değiştirmenizde herhangi bir yerden gelen bir bilginin veya belgenin etkili olup olmadığını merak etmiş...

Hadise şudur. Ben Sıkıyönetim'de nöbetçi savcıydım. Bir sabah Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bir boykot olmuş. Boykot, Mahir Çayan ve arkadaşlarıyla, Kızıldere olaylarıyla, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarıyla ilgiliydi. Orada bildiri dağıtılmış. O bildiri nedeniyle 43 öğrenciyi Ankara Emniyeti ve Merkez Komutanlık toplamış, Sıkıyönetim'e getirmişti. Sıkıyönetim Savcılığı Ankara Dışkapı'da, Ordonat ana deponun bitişiğindeki binadaydı. Ben nöbetçi savcıydım. Çağırdılar, gittim. 43 kişinin ifadelerini aldım. Bu arada, Siyasal Bilgiler Fakültesi dekanının, bir kısım öğretim üyeleri ve müstahdemlerin ifadelerine de başvurmam gerekiyordu. Onların da ifadelerini aldım. Ayrıca soruşturmayı yaptım, bu 43 kişi hakkında hem SBF Dekanlığı'ndan, hem Milli İstihbarat Teşkilatı'ndan, hem Emniyet İstihbaratı'ndan, bilgi istedim.

Milli İstihbarat Teşkilatı'ndan da istediniz...

İstedim. Çok kısa sürede dosyayı tamamladım. Çünkü suçsuz insanları içeride tutmanın hiçbir anlamı yok. Ben sıkıyönetim devresinde çok güzel görev yaptım. Geceli gündüzlü, kimseyi mağdur etmemek için her şeyimi zamanında tamamladım ve dosyayı sonuçlandırdım. Hatırladığım kadarıyla 17 kişi hakkında takipsizlik kararı verdim. Arta kalan 26 kişi hakkında yeterli delil olduğu için iddianameyi yazdım, tutuklama talebinde bulundum, dosyayı mahkemeye tevdi ettim. Mahkeme 22 kişiyi tutukladı. Bunların içerisinde Abdullah Öcalan da vardı. Ama o gün Abdullah Öcalan'ın sonradan bu Öcalan olacağını kimsenin düşünmesi ne mümkündür ne de öyle bir şeyi gündeme getirebilir. Çünkü 22 kişiden biri de Abdullah Öcalan'dı.

Ama en ağır cezayı Öcalan ve iki öğrenci (Metin Yalçın ve Doğan Fırtına) için istemişsiniz...

Bir savcı iddianamesini, sanıklar hakkındaki ithamlara göre düzenler. Suç vasfı; propaganda yapmak (bildiri dağıtmak) ve Sıkıyönetim Kanunu'na aykırı hareketti. Hem Sıkıyönetim Kanunu'na aykırı hareketten hem de Ceza Kanunu'nun 142. maddesinden (komünizm propagandası yapmak) davayı açtım. Ağırın anlamı, manası odur. Mahkeme

şahitleri çağırdı, dosyadaki delillerimizi okudu. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin görevlilerini dinledi. Olay, yani suçlama, 142'den aşağıya doğru indi. Yani komünizm propagandası yaptığı konusu delilleriyle ortaya konulamadı. Bildiri dağıttığını tespit edemedik. O bildirinin mahiyetinde ve muhtevasında komünizm propagandası vardı. Bir savcının asli görevi, iddianamesini yazıp, dosyayı mahkemesine göndermektir. Gönderdikten sonra da hangi suç delillerle tespit edilmişse, suçun vasfında değişiklik yapmak da o savcının asli görevleri arasındadır.

Ama siz iddianameyi yazarken Abdullah Öcalan'ın bildiri dağıttığını tespit etmişsiniz...

Şahitler onu ifade ettiler. Fakat duruşmada şahitler görüş değiştirdi. Yani bildiriyi Abdullah Öcalan'ın dağıttığına dair kimsenin beyanı çıkmadı. Çıkmayınca, savcının görevi suç vasfında değişiklik yapmaktır. Bildiri dağıtmış olmasından suçunun sübuta ermediğini, ancak boykota katılarak Sıkıyönetim Kanunu'na aykırı hareket ettiğini mahkemeye arz ettik, bu suçtan Abdullah Öcalan'ın ve diğer çocukların cezalandırılması talebinde bulunduk. Mahkeme de bunların hepsini mahkûm etti. Ayrıca Metin Yalçın'ı ve Doğan Fırtına'yı sevk maddelerimizden mahkûm etti. Onlar hakkında yeterli delil elde edildi. Edildiği için de onların suç vasfında bir değişiklik şansımız olamazdı. Ve bu 22 kişi cezalarını cezaevinde yatıp ekim ayında tahliye edildiler. Abdullah Öcalan ve arkadaşlarıyla ilgili bana intikal eden dosyanın özünde, esasında bu gelişme vardır. Başka bir şey söz konusu değildir. Sayın Mumcu çeşitli yazılarında, bizim Abdullah Öcalan'ı himaye ettiğimizi, onun MİT mensubu olduğu konusunda yazılar yazdı. Daha başkaları da yazdı. Bu kesinlikle doğru değil. Çünkü o tarihte diğer öğrenciler nasılsa, Öcalan da öyledir ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bir talebedir. O nedenle Öcalan hakkında özel işlem yapma şansımız da yoktur. Bu olaylar, savcının objektif olarak hareket ettiğinin bir aynasıdır. Nitekim mahkeme aynen bizim talebimizi uygulamış, bunları bizim talebimize uygun olarak mahkûm etmiştir. Öyleyse savcı yanlış yapmış olsaydı, yanlış talepte bulunsaydık, herhalde mahkeme bu yanlış talebimiz doğrultusunda karar vermezdi.

Görüşünüzü değiştirirken şu gerekçeye dayanmışsınız. Öcalan aleyhine ifade veren tanığın aslında Ramazan Özcan isimli bir öğrenciyi kastettiğini, ancak daktilo hatasıyla Ramazan Özcan yerine Abdullah Özcan yazıldığını, Abdullah Özcan'ın da iddianameye Abdullah Öcalan olarak yanlışlıkla geçtiğini belirtiyorsunuz...

Şöyle, orada bir daktilo hatası vardır. Kâtip yazarken Ramazan Özcan yerine Abdullah Özcan yazmıştır. İddianamede de Abdullah Öcalan olmuştur. Bu maddi hatadır. Ondan sonra da daktiloyla üzeri vurulmuştur (karalanmıştır). Bu maddi hata nedeniyle başka şeyler düşünmenin anlamı ve manası yoktur.

Ama mahkeme kararında Abdullah Öcalan için deniyor ki, "Boykotta büyük çabasının görüldüğü ve hatta grubun elebaşı olduğu..."

Ama işte boykotta... Zaten Sıkıyönetim Kanunu'na muhalefetten mahkûm edilmiş.

Grubun elebaşı olması neden dikkate alınmadı?

Alındı ve ona verilen ceza diğerlerine verilen cezadan bir buçuk misli fazla. Abdullah Öcalan'a artırımlı bir ceza verilmiştir. Şiddet sebebidir. Bu da uygulanmıştır. Kaldı ki bunun da savcıyla ilgisi yoktur, mahkemenin takdiridir.

Uğur Mumcu size, "Abdullah Öcalan'ın MİT'le ilişkisini araştırıyorum" deyip size bunu sorduğunda şaşırdınız mı?..

Yok, şaşırmadım. Şunun için şaşırmadım. Sıkıyönetim Mahkemeleri istihbarat örgütleriyle içlidışlı çalışır. İçlidışlı çalışır ki, yanlış yapmasın. Onların bilgileri vardır, onları alır. Onlara bilgi aktarır. O ölçüler içerisinde objektif olarak hareket eder, delilleri ona göre değerlendirir.

Yani Öcalan'ın MİT'le nasıl bir ilişkisi olabilir ki, anlamında şaşırdınız mı?..

Yok. Olabilir. Olmayabilir de diyemezsiniz. Çünkü Milli İstihbarat Teşkilatı'nın görevi herkesten yararlanmaktır. O dönemde bir öğrenci olarak ondan da yararlanmak isteyebilirler. Bunda şaşıracak, yanlış düşünecek bir şey yok. Doğaldır. İstihbarat örgütlerinin herkesten yararlanma görevi var.

Peki, Milli İstihbarat Teşkilatı'ndan bu öğrenciler hakkında gelen yazıda bir şey var mıydı?..

Şu anda bir şey söylemem zor. Ama, şu olaya katılmıştır, şu olaya katılmamıştır, şu görüştedir. İstihbarat kaynaklarının verdiği bilgiler, bunlar.

Yani o öğrenci grubu içinde bunlardan birinin veya birkaçının MİT elemanı olduklarına dair bir bilgi yoktu...

Hayır, hiçbir şey yoktu o konuda. Kesin şekilde yoktu.

Peki, diyelim ki MİT'ten size, Abdullah Öcalan'la ilgili böyle bir belge gelseydi, ne yapardınız?..

Eğer, Abdullah Öcalan'la ilgili o tür bir yazı elimizde olsaydı, biz Abdullah Öcalan hakkında yine başka bir şey yapmazdık. Şunun için yapmazdık. Suç onunla müşterek olarak işlenmiştir. Mahkeme onu cezalandırır, cezaevinde yatar, çıkardı. Onun dışında değişik bir uygulama

yapamazdınız. Ha, ne zamana kadar öyle bir şey yaparsınız? Onlar savcı karşısına gelmeden, öyle bir şey varsa, onu soruşturma dışı tutmak, ilgili makam ve mercilerin görevidir. Ama savcı olarak size geldikten sonra, siz aynı işlemi onun hakkında da yaparsınız.

Yani, Öcalan o tarihte MİT elemanı olsa sizin önünüze getirilmezdi?..

Getirilmezdi. Niye getirilsin? Milli İstihbarat Teşkilatı, istifade ettiği insanları getirir de sizin karşınıza oturtur mu? Ben size çok enteresan bir olay anlatayım. 12 Mart 1971 öncesi, ben Kara Kuvvetleri savcısıydım. Bir öğretim üyesi arkadaşımızla İstanbul'a gittik. Mahir Kaynak, Tunca Toskay, bir akşam oturduk. 12 Mart arifesi. Sohbet ettik, yemek yedik. Bunlar bizim eski dostlarımız. O gece yemekte Türkiye'nin o günkü şartlarında konuşulacak her konuyu konuştuk. Türkiye nereye gider, bunların sohbetini yaptık. Döndük, Ankara'ya geldik. 12 Mart 1971 Muhtırası verildi. 12 Mart'ı müteakiben ben Ankara Sıkıyönetim'e savcı olarak tayin edildim. Dosyalar önüme geldi. Madanoğlu (Cemal Madanoğlu) cuntası dosyası dahil. Soruşturmaları yaptım. Mahir Kaynak'ın ismi de dosyada geçiyor. Ama bizim Mahir Kaynak olduğunu bilmiyordum. Başka bir Mahir Kaynak da olabilir. Sıkıyönetim'e yazı yazdım. Şahit olarak dinlemek istediğimi ifade ettim. Sıkıyönetim de İstanbul Üniversitesi'ne yazıyı yazdı. Bir hafta sonraydı. Sabahleyin odama gittim. Baktım sandalyede Mahir Kaynak oturuyor. Bu bizim Mahir Kaynak. Allah Allah, işte orada şaşkına döndüm. Madanoğlu dosyasının bantlarının kaydını yapan, o konudaki bilgileri raporları Milli İstihbarat Teşkilatı'na veren, üniversitede doçent olan bizim Mahir Kaynak. Şaşkınlığım orada gündeme geldi. Dinledim, gönderdim.

Dinlediniz, gönderdiniz. İsmi kayıtlara geçti mi?

Geçti. Mahir Kaynak'ın Milli İstihbarat Teşkilatı adına çalıştığını o gün öğrendim.

Sonra kendisine nasıl muamele yaptınız?

Diğerlerine ne muamele yaptıysam, ona da aynısını yaptım. Zaten tanık olarak gelmişti. Çayını kahvesini içti. "Bu raporlar sana mı ait?" "Bana ait." "Siz mi düzenlediniz?" "Ben düzenledim." Onları sorduk. "Bana aittir, doğrudur" dedi. Bilgilerimizi aldık, gönderdik.

İhmal mi, koruma mı?

Yeniden Öcalan olayına dönersek, yani herhangi bir şekilde Öcalan'la ilgili bir yazı size ulaşmadı?

Hayır, hayır. Kesin şekilde hayır.

Diyorsunuz ki, "Bana o tarihte neden Öcalan'ı teşhis edemedin?" denilemez...

Nasıl denilebilir? Nasıl teşhis edeceksiniz? Müneccim de değilsiniz.

Tamam, o tarihte Öcalan 22 yaşında bir üniversite öğrencisi. Ama ön plana çıktığı da anlaşılıyor...

Hayır hayır, kesin şekilde hayır.

Ama boykotta elebaşı...

Boykotta elebaşı, o kadar. Onun dışında geniş çaplı bir faaliyeti yok. Onu zaten tespit etseniz, daha başka şeylerle birleştirirdiniz. Dev-Genç'le, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'yla, TİKKO'yla bir araya getirirdiniz. Maalesef olmadı.

Mumcu, o tarihlerde Öcalan'ın korunup kollandığı görüşüne erişirken bazı başka donelerden de hareket ediyor. Mesela uzunca bir süre SBF'deki kaydının silinmemesi, sekiz sene boyunca askerliğini tecil edebilmesi, bursunun kesilmemesi. O dönemde, Öcalan'ın bir koruma çemberine girmiş olabileceğini düşünüyor. Acaba bu koruma, Öcalan'ın kayınpederi olabilir mi?..

Bilmediğim bir konuda bir şey söylersem yanlış yapabilirim. Ama bu tür ihmaller sadece Öcalan'a has değil. Bu olaylara karışan binlerce insan için aynı ihmalkâr davranışlar gösterilmiş. Bursu kesilmemiş, askerlik konusu istenen ölçülerde takip edilmemiş. Sadece de Abdullah Öcalan'la ilgili değil ki bu? Askere alınmaması konusu, okulda okuduğu için alınmamış, tecillidir. Bu sadece Abdullah Öcalan'a münhasır bir olay değil. Ona da aynı uygulama yapılmış.

Bunlar tamamen ihmal diyorsunuz...

Koruma çemberi niye olsun? Sonra hangisini koruyacaklar? Türkiye'de öğrenci hareketleri büyümüş gelişmiş, bir iç savaşın şartlarını yaşıyorsunuz. Onların içerisinde hangisini koruma çemberi içine alacaksınız? Çok zor bir olay. O nedenle Abdullah Öcalan'ın o tarihte korunduğu kanaatini taşımıyorum. Ama ihmaller var. Siyasal Bilgiler'den kaydı silinmemiş, bursu kesilmemiş. Bu nedenlerle, Uğur Mumcu'nun öyle bir kanaati oldu.

Size böyle söyledi. "Ben bu sebeplerle Öcalan'ın o tarihte MİT'le ilişkisi olduğunu düşünüyorum" dedi...

Evet. "Bana göre bu budur" şeklinde bir düşüncesi söz konusuydu.

Daha sonraki yıllarda, Doğu Perinçek grubu Öcalan'ı MİT ajanlığı yapmakla ve kontrgerillayla işbirliği içinde olmakla suçluyor. PKK içindeki bazı güçler de Öcalan'ın PKK'yı 1973'te kurduğu An-

kara Dikmen'deki evin Kemal Özkan diye birisine ait olduğunu, bu kişinin MİT ajanı olduğunu söylüyorlar.

O bilgilerin hiçbirisi bizde yok... Kaldı ki, bu düşünceleri bu şekilde Doğu Perinçek ifade ediyorsa, hiçbirisinin doğru olduğuna inanmıyorum.

Anılarınızı kapsayan iki ciltlik kitapta dikkatimi çeken olay şu. Kitabın ismi *Denizlerden Apo'ya*. Burada, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına genişçe yer veriyorsunuz, ama Abdullah Öcalan'a çok az yer veriyorsunuz. Ve yaptığınız o Öcalan soruşturmasına, yani Öcalan'ın tutuklanıp serbest bırakılması olayına hiç değinmiyorsunuz...

İkinci cildin sonuna doğru olması lazım

Orada, bütün bu terör olaylarının daha sonra PKK'yla sonuçlandığını söylüyorsunuz. "Devrimci Doğu Kültür Ocakları kapatıldı. Öcalan 1973'te beş arkadaşıyla PKK'yı kurdu" diyorsunuz. Bir de Öcalan'ın 1971'de gözaltına alınması olayıyla ilgili bir yazara gönderdiğiniz kısa cevap metni var...

O cevap olduğu için bir daha değinmedim. Orada ikinci sebebimiz var. O kitap *Denizlerden Apo'ya. Apo'dan Kürdistan'a* kitabını da hazırlıyorum. Onu hazırladım. Belgeleriyle, bilgileriyle. Çünkü Abdullah Öcalan, Dev-Genç'in çocuğudur. Fikir Kulüpleri Federasyonu'yla, Dev-Genç'le olay başlamış, PKK'ya dönüşmüştür. Orada tohum ekilmiş, orada yeşermiş, orada büyümüş, orada PKK'ya dönüşmüştür. O nedenle *Denizlerden Apo'ya* dedim. İkinci faslı da *Apo'dan Kürdistan'a*. Getirdiler işte. Geldi. O nedenle geniş şekilde bahsetmek istemedim.

Kenan Evren'le yaşadığı çatışma

12 Mart 1971 döneminde Ankara Sıkıyönetim savcıları için, "Çok ileri gidiyorlar" diye görüşler ortaya çıkmış. Bunu söyleyenlerden biri de Kenan Evren'miş. O tarihte Evren hangi görevdeydi?

O tarihte Kenan Paşa, Trabzon'da kolordu komutanıydı. Ama sıkıyönetim koordinasyon toplantıları sebebiyle Ankara'ya gelip gidiyordu. 12 Eylül 1980 öncesinde Kenan Paşa Genelkurmay başkanı oldu, sıkıyönetim ilan edildi. 12 Mart 1971'de savcı ve hâkim olarak görev yapan arkadaşlarla ilgili Ankara TRT'de bir bildiri yayınladı. Bildiri, 12 Mart savcılarının olayların üzerine şiddetle gittikleri, bu sebeple onlara bu sıkıyönetimde görev verilmediği şeklindeydi. Oradan da Sayın Evren'in 12 Mart döneminde görev yapan hâkimlere ve savcılara karşı olduğu kanaati bizde yerleşti.

Niye karşıydı?

Kenan Paşa o günün şartlarında sosyal demokrat yapılıydı. Kaldı ki

12 Mart 1971 Muhtırası'nın sağcısı solcusu yok. Türkiye var. Türkiye bölünüyordu. Türkiye'nin Rusya'nın bir peyki (uydusu) olması için her türlü şey tamamlanmıştı. Silahlı Kuvvetler bünyesinde örgütler oluşmuştu. Kara Kuvvetleri Devrimci Subaylar Örgütü davası, diğer subayların faaliyetleri var. Kenan Paşa da o günün şartlarında sosyal demokrat bir yapıda olduğu için 12 Mart'ın savcılarının yaptığı icraatı benimsediğini söylememiz mümkün değildir. Benimsememiştir.

12 Mart'tan itibaren soruşturduğunuz davalara bakarsak, Öcalan ve arkadaşlarının olayı var. Diğerleri?

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının var. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi var. Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi davası var, Türkiye Öğretmenler Sendikası'nın davası var, Dev-Genç davası var, Devrimci Subaylar Örgütü davası var, Türkiye İşçi Köylü Partisi davası var, Cemal Madanoğlu davası var. Madanoğlu davasında biz sonradan görevsizlik kararı verdik, İstanbul Sıkıyönetim'e gönderdik.[1]

Ve 1980 İhtilali döneminde size görev verilmedi...

Verilmedi. İşte o bildiri yayımlandı. O bildiriyi de sonradan TRT'den çektiler.

Evren Paşa'yla yıldızınız hiç barışmamış. 1980'de Kıbrıs'a da sizi o mu gönderdi?

O gönderdi. O konuya fazla girmek istemiyorum. Düşünce bazında bizi kabullenmesi, benimsemesi mümkün değil. Kenan Paşa, 12 Mart öncesinde Harp Okulları daire başkanıyken Harp Okullarının halini herkes biliyor. O dönemde Kara Harp Okulu olayları var, Deniz Harp Okulu olayları var, Hava Harp Okulu olayları var, Askeri Tıbbiye olayları var. Bu olaylar cereyan ediyor, siz herhangi bir tedbir almıyorsunuz. Evren Paşa bizi niye Ankara'da tutsun? Ben ordu içerisinde çok sevilen subaylardan, hâkimlerden birisiydim. Hem de çok sevilen. Komuta kademesinde de öyleydim. Bir anımı anlatayım. 12 Mart 1971 öncesi Askeri Tıbbiye'de bir akşam kurşunlanma hadisesi oldu. Tıbbiyeyi kurşunladılar. Askeri Tıbbiye'de beş tane milliyetçi muhafazakâr öğrenci var. 500'e yakın öğrenci sosyal demokrat, sosyalist nitelikli. O akşam Kara Kuvvetleri'nde nöbetçi savcı da benim. Yardımcı savcıyı yanıma aldım. Askeri Tıbbiye'de önce bir arama yaptım. Hallaç pamuğu gibi attık. Her türlü kesici delici alet, dinamit lokumu, Rusya'yla ilgili tüm yayınlar, Askeri Tıbbiye'yi havaya uçurmak için her türlü şeyi bul-

1. Baki Tuğ'un 12 Mart döneminde askeri savcı olarak yer aldığı duruşmalarda yargılananlardan biri de Profesör Mümtaz Soysal'dı. Bir duruşmada Soysal ile Tuğ arasında sert bir tartışma yaşandı. Soysal, bir hukuk hocası olarak Savcı Tuğ'a performansından dolayı düşük not verdi. Sinirlenen Baki Tuğ'un cevabı şöyle oldu: "Benim fakültedeki notlarım, sanık profesörün notlarından daha yüksekti!"

duk dolaplarda. Bunları kayda geçirdik, sabaha doğru döndük. Merkez komutanı yanımızda, oranın görevlileri, yardımcı savcı, ben... Ertesi günü bu delilleri aldım, kuvvet komutanına götürdüm, arz ettim. Kuvvet komutanı pek benimsemedi olayı. Ertesi gün Kara Kuvvetleri Başsavcısı Muhittin Gülmez Albay'a dedim ki, "Gelişen bir hareket var. Bir komünist ihtilal geliyor. Bu ihtilalin içerisinde de şunlar şunlar var. Beni Genelkurmay başkanıyla görüştür, bunları ifade edeyim. Yoksa Türkiye'yi başka yerlere ekleyecekler." Ertesi gün Muhittin Gülmez Albay beni aldı, Genelkurmay başkanına çıkardı.

Genelkurmay başkanının ağladığı an

Memduh Tağmaç Paşa'ya...

Evet, olayları kendisine arz ettim. Dedim, "Böyle böyle bir hareket gelişiyor haberiniz olsun." Gözünden iki damla yaş damladı. Koskoca Genelkurmay başkanı. Beni öptü, "Yavrum, bu konuda kulağınız açık olsun, bunların hepsini biliyorum, görevinize devam, onlara müsaade etmeyeceğiz" dedi. O gün bize düşen neyse onu yaptık.

12 Mart döneminde İsmet İnönü'yle de karşı karşıya gelmişsiniz. Hatta İnönü, 12 Mart savcıları için "aşırı sağcı ve derviş" deyimini kullanmış.

Evet, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında özellikle de şahsım için kullandı. Benim sırtımda yeşil cüppe, başımda sarık, elimde doksan dokuzluk tespih, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin içinde aşırı sağın temsilcisi benim. Sayın İnönü'nün Meclis'teki konuşması bu. İnönü bu konuşmayı yaptığı zaman biz Sıkıyönetim Komutanlığı'na, Başbakanlığa, Cumhurbaşkanlığı'na müracaat ettik. "Bizim böyle bir yanlışımız varsa bizi görevden alın, yoksa bize sahip çıkın. Bize sahip çıkmazsanız istifa eder, ayrılırız" dedik. O günün Ankara Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Semih Sancar'dı. Bana göre Türk Silahlı Kuvvetleri'nin en büyük askerlerinden birisidir. Zannediyorum, biraz araştırma yaptı. İlgili istihbarat birimlerinin tümüyle görüştüler. Savcıların yanlışı var mı, yok mu? O görüşmeler sonucunda Sıkıyönetim komutanı bizi topladı. Dedi ki, "Sizler hakkında her türlü araştırmayı yaptık kardeşim. En ufak bir yanlışınız yoktur, arkanızda ben varım, görevinize devam, sahibiniz benim." Ve biz böylece Sıkıyönetim'deki görevimize devam ettik.

Sizin de dönemin savcıları olarak İsmet İnönü'yle ilgili bazı ağır ithamlarınız var.

Evet var, cevap yazdık çünkü...

"Halkçılığı bir kelime olarak görmekten ileri gitmemiş, bunun

tam tersi aristokrat bir düzen içinde daima haklı olduğuna inanarak, sözlerinin keramet olduğunu sanarak hareket etmektedir. Yaşlı lider bir kere daha aldanmaktadır" diyorsunuz...

Ama Sayın İnönü'nün bize karşı çok daha ağır şeyleri var... Bizi Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde derviş ilan etti. Biz de o günün şartlarında o cevabı vermek zorundaydık. Hatta o cevabı kaleme alan arkadaşımız sosyal demokrat yapılı bir hâkim yarbaydı. Savcı yardımcımız Keramettin Çelebi, başsavcımız İlhan Şenel'di. Yazıyı imza etti. Hep beraber okuduk, okeyledik. O şekilde o yazıyı başbakana, cumhurbaşkanına ve Genelkurmay başkanına gönderdik. Çünkü biz itham altındaydık. Hem görev yapacaksın hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında emeği olan bir büyük insan, bir partinin genel başkanı sizi suçlayacak. Çok yanlış bir olaydı. O yanlış olaya tepkimizi yerinde, zamanında hiç kaçınmadan verdik. Biz 12 Mart'ın savcıları olarak Türk milletine çok büyük hizmet ettik. Eğer bugün Türkiye komünist olmamışsa, Rusya'nın bir parçası haline gelmemişse 12 Mart savcılarının sayesinde oldu. Komünizmin saldırısından, pençesinden Türkiye kurtulmuştur. Bunu aklı başında her vatandaşımız bilmek zorundadır. Silahlı Kuvvetler'le irtibat kurulmuş, üniversitelerle irtibat kurulmuş, gençliğin yüzde yetmişi o tarafa kaydırılmış, işçi sendikalarının çoğunluğu onlarla beraber olmuş. Ankara Kızılay'da ve İstanbul Taksim'de "Kahrolsun Türkiye, yaşasın Rusya" diye bağırıyorlar. Eğer bu savcılar gelip bunların önüne geçmiş, kendilerini feda etmişse, İsmet Paşa'dan tehdit yerine takdir beklerdik. Tehdit edildiğimiz için gerekli cevabı verdik.

Dönemin 1. Ordu Komutanı Orgeneral Faik Türün Paşa'yı da yakından tanıdınız mı?

Tanıdım, çok sevdiğim komutanlardan biri de odur.

12 Mart Muhtırası verildikten sonra Meclis'in kapatılmasına karşı çıkmış...

"Meclis'i rahat bırakmazsanız ordumla üzerinize geliyorum" demiştir. Faik Türün Paşa o lafı söylemiştir. Memduh Tağmaç Paşa'ya bağlı, o ekibin insanıydı. Zaten Memduh Tağmaç Paşa olmasaydı, 12 Mart 1971'de darbeyi önleme imkânı olmazdı. O insanlar ve Sıkıyönetim savcıları işbirliği yapmak suretiyle ihtilali önlemiştir.

28 Şubat süreci olarak bilinen 1997'de de dönemin 1. Ordu Komutanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu'nun ihtilal yapılmasına karşı çıktığı biliniyor. Hatta "Siz Meclis'i Ankara'da kapatırsanız ben İstanbul'da açarım" dediği iddia ediliyor...

Ben de sadece bilgi olarak duydum. Ama ne derece doğru bilemiyorum. Kıvrıkoğlu Paşa da kendi zamanında gerçekten bir şey göstermiş ve direnmiştir.

"Direnmiştir" derken?

Yani direkt bir müdahale (ihtilal) istememiştir. Geçmişin tecrübelerini de göz önüne alarak direkt müdahalenin faydalı olmayacağı kanaatini taşımıştır.

"Bazı Sıkıyönetim savcıları milyarder oldu, çiftlik aldı" diyorsunuz...

Maalesef bizden sonra, 12 Eylül 1980'in bazı savcılarıdır onlar, 12 Mart'ın değil. Onları herkes biliyor. Neden bu arkadaşların Sıkıyönetim'le ilişkileri kesildi, onu herkes biliyor. O işi şey yapmak istemiyorum. Vefat etti, ölünün arkasından konuşmayalım.

Dördüncü bölüm

Mossad'ın Abdullah Öcalan projesi

Uluslararası silah tüccarı Ertaç Tinar, 1993-1994 döneminde Emniyet güçlerinin terörle mücadelede kullanmak üzere İsrail'den getirdiği silahlara aracılık eden kişiydi. Türkiye'nin İsrail'e yaptığı ödemeler Tinar'ın İsviçre'deki banka hesapları üzerinden yapıldı ve Tinar payına düşen komisyonu aldı. Tinar ayrıca, Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar ile İsrail istihbarat örgütü Mossad yetkililerini İsrail'de ve İstanbul'da buluşturan kişiydi.

Mehmet Ağar'ın İsrail'e yaptığı ziyaretler, dikkat çekmesin diye Zürih üzerinden gerçekleşti. Ağar, Tel Aviv'de Mossad Başkanı Shabtai Shavit ve İsrail istihbarat yetkilileriyle çok gizli ve tek başına önemli görüşmeler yaptı. Tel Aviv'de Hilton Oteli'nde yapılan bu görüşmeleri İstanbul'da Polat Rönesans Otel'deki görüşmeler izledi.[1] Bu buluşmaların amacı, Türk-İsrail ortak operasyonuyla PKK lideri Abdullah Öcalan'ı öldürmekti. Anlaşmaya göre İsrail, Emniyet'e silah ve malzeme tedariki yanında, eğitim, istihbarat, lojistik ve teknoloji transferinde bulunacaktı. Ertaç Tinar, işte böylesine bir projenin en göbeğinde yer alacak kadar enteresan bir şahsiyetti.

Ertaç Tinar'la ilk defa 1999 yılı mayıs ayında İstanbul'da Çırağan Sarayı'ndaki bir kokteylde karşılaştım. Kokteyl, işadamları için yapılması planlanan "Terörizm ve İş Dünyası" seminerini tanıtmak amacıyla veriliyordu ve semineri organize eden kişi Tinar'dı. Dünyanın bir numaralı terör uzmanı olarak kabul edilen Prof. Yonah Alexander'ı seminerde konuşmak üzere ABD'den Türkiye'ye çağıran Tinar, o akşam birkaç kez herkesin duyabileceği şekilde, "Yonah Alexander benim yakın dostumdur. Dünyada yalnızca iki üniversitede doğrudan terörizmle ilgili kürsü var. Biri ABD'deki George Washington Üniversitesi'nde, diğeri ise İsrail'deki Tel Aviv Üniversitesi'nde. İkisinin de başında o var" dedi.

1. Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ın 1993 yılı eylül ayında İsrail'e gidişi, o tarihe kadar Türkiye'den İsrail'e yapılmış en üst düzeydeki ziyaretti. Mehmet Ağar'ın tek başına Mossad başkanı ve Mossad'ın üç numaralı ismiyle yaptığı görüşmeler, Tel Aviv'deki Hilton Oteli'nin 1516 numaralı odasında gerçekleşti. Ağar'dan sonra Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin 1993'te İsrail'i ziyaret etti. Ve 1995'te Tansu Çiller, İsrail'i ziyaret eden ilk Türk başbakanı oldu.

Kartvizitinde "uluslararası danışman" yazan Ertaç Tinar, o akşam yaptığımız konuşmada, "Siz gazeteciler hâlâ benim ne iş yaptığımı aslında bilmiyorsunuz. Bu devlet sırrı kapsamına girer, eğer konuşursam yargılanmam gerekir" dedi.

O akşam röportaj için sözleştiğimiz Tinar ile, yedi ay sonra 2000 yılı şubat ayında İstanbul Sarıyer'deki ofisinde bir araya geldiğimizde ona ilk önce "kim" olduğu sorusunu yönelttim. Devlete verdiği biyografisinde, "İsrail'le 1992'den beri çok sıkı iş ilişkileri içindeyim. Avrupa'nın bütün ülkelerinde, Amerika'da, Ortadoğu'da ve Orta Asya'da açamadığım kapı yok" diyen Tinar kimdi?

"Kafkasyalıyım" diyen Tinar, 22 ağustos 1936'da Adapazarı Geyve'de dünyaya gelmişti. Annesi Gürcü, babası Çerkez asıllıydı.[2] Kendisini, "*self made man*" (kendini yaratan adam) olarak tanımlayan Tinar'ın anlatımıyla ortaya çıkan hayat hikâyesi oldukça ilginçti. 16 yaşındayken Büyükada İskelesi'nde hamallık yaptığını belirtti ve "Zenginlerin bavullarını taşıdım ve hep zengin olmak istedim" dedi. Tinar'ın Musevilere olan ilgisi işte bu dönemde başladı. Çünkü bavul taşırken en büyük bahşişi hep Bay Moşe'den alıyordu. Sonraki yıllarda, "Yahudileri o zamandan beri seviyorum" demesinin sebebi buydu.

İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirip üniversiteye girene kadar plajda kasiyerlik, sinemada büfecilik de yapan Tinar, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni yarıda bıraktığı halde kendisini "ekonomist" olarak tanımlıyordu. Ekonomi diploması yoktu, ama 20 yaşında girdiği bir muhasebecinin yanında üç yıl çalıştıktan sonra 23 yaşında kendi bürosunu açtığında yaptığı iş takipleriyle dolar milyoneri olmuştu. O dönemde uygulanan Milli Koruma Kanunu gereği, ithalat yapan işadamları ona fatura kesiyor ve yüzde beş pay veriyordu. Böylece bir yıl içinde tam 48 000 altın değerinde bir servetin sahibi oldu. 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra askere gitmek zorunda kalınca bu işi sürdüremeyen Tinar, dönünce Eczacıbaşı İlaç Fabrikası'nda çalıştı. 36 yaşındayken bir yıl çalışıp İngilizceyi öğrendiğini, İsviçre'de iki yıl halkla ilişkiler eğitimi aldığını belirten Tinar, kurduğu METSAN şirketiyle 1990'lara kadar sağlık sektöründe faaliyet gösterdiğini, 1979'da İsviçre'ye taşındığını vurguladı. METSAN şirketindeki ortağı, sonraki yıllarda İstanbul Üniversitesi'ne rektör olan Profesör Bülent Berkarda'ydı.

Uluslararası silah ticaretindeki rolünü biraz deşmek istediğimde Ertuç Tinar her seferinde eliyle boğazını göstererek soruları kesti. Yaptığı işaret, "Daha fazla konuşursam beni yaşatmazlar" anlamına geliyordu. Aynı tavrını, Abdullah Öcalan'a suikast ve İsrail-Türkiye silah trafiğindeki görevlerini konuştuğumuzda da sürdürdü. Ertaç Tinar, fazla konuştuğu ve sınırı aştığı takdirde öldürüleceği psikolojisi altındaydı. Onu mümkün mertebe rahatlatmaya ve olabildiğince konuşturmaya

2. Ertaç Tinar babasının kökenini anlatırken, "Babam yüzde elli Çerkez'dir" dedi.

çalıştım. Devletin kendisine verdiği görevleri yüzde yüz yerine getirdiğini ileri süren Tinar'a göre, buna karşılık devlet ona yapması gereken ödemelerin bir bölümünü yapmamıştı.

Şimdi okuyacağınız bu röportajın özelliği, Ertaç Tinar'la yapılan hemen hemen tek konuşma olmasıdır. Çünkü Tinar, bu konuşmamızdan beş yıl sonra 28 Temmuz 2005 günü İstanbul'da akciğer kanserinden öldü.

Silah da sattım, kum da sattım

Londra'da 100 sterlin sermayeyle kurduğunuz ve silah ticareti yaptığınız Hospro şirketi, paravan bir tabela şirketi miydi?

Efendim, tabela şirketini ben keşfetmedim. Bu şekilde binlerce şirket vardır. Koç'un da vardır, Sabancı'nın da vardır. Hepsinin vardır. Hospro, "*off shore*" denilen ve kıyı ticareti yapan bir şirket.

Sadece silah satmamışsınız, aynı zamanda tıbbi cihazlar da satmışsınız...

Evet, bütün doktorları zengin ettim. Çünkü onlara para kazanmayı öğrettim. Türkiye'de özel hastane, özel ofis yolunu doktorlara ben açtım. Bilmiyorlardı çünkü. Eskiden sadece röntgen cihazları vardı. Sonra bu ultrasonlar çıktı, neler çıktı. Hepsini de ben sattım... Türkiye'de de para kazandım. Nasıl çalıştım, 1973 senesine kadar ilaç sanayiinde pazarlama direktörlüğü yaptım. Ve oradan hem ben çok para kazandım hem de patronumu milyoner yaptım. 39 yaşıma kadar hep başkasının yanında çalıştım. 39 yaşımda istifa edip kendi işimi (METSAN) kurdum ve tıp cihazları satmaya başladım, 1990 senesine kadar. METSAN 1973'ten 1990'lara kadar tıp cihazları satmıştır ve Türkiye'ye yüksek teknoloji cihazlar getirmiştir. Sonradan bu işleri yapanlar çok çoğaldı ve kârlılığı kalmadı. Ben de bıraktım. O dönemde çok vergi verdiğim için bir de bröve almışım.[3]

Türkiye'deki hastanelere sattığınız cihazlarda, özellikle de kalp ve damar cerrahisi cihazlarında ciddi şekilde suiistimaller yapmışsınız...

Bu, Kutlu Savaş'ın yorumu... Kutlu Savaş (Başbakanlık Teftiş Kurulu başkanı), arkadaşı olan Mesut Yılmaz'ın hatırı için şişirme bir rapor yazmış, benimle hiç yüz yüze gelmemiş. Benimle ilgili kısmı tamamıyla uyduruktur... Ben uluslararası düzeyde, uluslararası ticaret yapan ve piyasanın şartlarına göre umumiyetle rekabeti bulunmayan malzemeleri satan bir işadamıyım. Uluslararası düzeyde bu işleri ya-

3. 1987 yılında en çok kurumlar vergisi verenler arasında yer aldığı için, İstanbul Ticaret Odası tarafından Tinar'a takdir belgesi verildi. Altında dönemin İTO Başkanı Yalım Erez'in imzası bulunan belge, 14 temmuz 1988 tarihini taşıyor.

parken, 65 yaşıma geldim, şöyle bir kariyer oluşturdum. Hep üst seviyedekilerle temas kurduğum için, değişik devletler düzeyinde üst kademeden kişilerle irtibatlandım. Yaptığım ticarette hep üst seviyedeki malzemeleri sattım... Bir şey daha söyleyeyim. Hospro'nun Türkiye'de yabancı sermayeli şirket olarak kaydı var, ama iptal edildi. Hospro diye bir şirket yok artık, faaliyetlerini durdurdu.

Susurluk'tan sonra mı oldu bu?

Evet, Susurluk'tan sonra oldu. Çalışma müsaadesi uzatılmadı.

Türk vatandaşı olduğunuz halde, bu şirket sayesinde yabancı kişi statüsüne geçtiniz ve Türkiye'de böyle yaşamaya başladınız. Bunun ne önemi vardı sizin için?..

Bu şekildeki statüyle Avrupa'daki arabamı burada gümrüksüz kullandım. Bu kadar basit, başka hiçbir amacı yok.

Neden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı oldunuz ve bu ülkenin pasaportunu aldınız?

Kıbrıs'ın bizden önce Ortak Pazar'a gireceğini hesap ettim. Rum tarafıyla birlikte Avrupa Birliği'ne girecek. Bu, yüzde yüz. Benim temas kurduğum üst düzeydeki dostlarım bunları biliyorlar.

Yine bu amaçla mı KKTC Cenevre Fahri Konsolosu olmak için Rauf Denktaş'a başvurdunuz?

Sayın Denktaş'a başvurdum, ancak 1996'da kansere yakalandım. Bu sebeple gerçekleşmedi.

1992'den itibaren artık sizi sağlık sektöründe görmüyoruz. Emniyet kayıtlarında ortaya çıkıyorsunuz ve "Size silah satmak istiyorum" diyorsunuz.

1990'dan itibaren sağlık alanında rekabet arttığı için çekildim... Ben eğer gayri kanuni, gayri ahlaki bir şey yapmışsam, hakkımda herhangi bir dava açılmış mı, hakkımda herhangi bir şey var mı?.. *Hürriyet* gazetesi bana silah kaçakçısı dediği için iki milyar tazminata mahkûm oldu. Ben silah da sattım, ayakkabı da sattım, oyuncak da sattım, beyaz eşya da sattım. Bir ara silikon (kum) sattım. Kalıp yapılır, bazı ülkelerde bulunur, bazılarında bulunmaz. İran'a silikon sattım. Lüzumlu olan yere, olmayan malzemeyi satarım. Silah taciri olmak ayıp değil, silah da sattım.

"Beni de Nesim Malki gibi vururlar"

Kutlu Savaş diyor ki, "Ertaç Tinar'la bağlantı kurulmasının sebebi, Öcalan'a suikast için Mossad'la ilişki kurmaktı. Görünüşte silah-

lar için ödenen paralar da aslında bu amaçla ödendi..." Sizin Mossad'la ilişkiniz var mı?

Bu soruyu bana soramazsınız. Bunu MİT'e sormanız lazım. "Öcalan'ı ortadan kaldırma operasyonu niçin başarılı olmadı?" diyorsanız, neden siyasi sebepler üzerinde düşünmüyorsunuz? Öcalan'a haber verilmiş olamaz mı?..

Başbakanlık Teftiş Kurulu'na verdiğiniz ifadede, sattığınız silahlar için size örtülü ödenekten verilen 25 milyon doları İsviçre bankalarındaki çeşitli hesaplara nasıl aktardığınızı anlatıyorsunuz. Devlet tarafından size parası verildiği halde yerine getirmediğiniz bir görev var mı?

Hayır, devletin bana borcu var...

Ne kadar alacağınız var, 10-15 milyon dolar mı?

Verilen görevler içinde tamamlanmamış ödemeler vardı. Onları, ben şahsen söz verdiğim için kapattım. Devletten almadım.

Ne kadar bu para?

Bunlar artık kapatılması gereken konular... Ben bu işleri yaparken, devletle yaptığım sözlü anlaşmanın, kendime düşen kısmını yurtdışındakilerle gerçekleştirdim. O yüzden hayattayım, yoksa vururlar adamı. Nesim Malki'yi nasıl vurdular? Ortadan kaldırırlar adamı... Ben yaptığım anlaşmanın karşılığını yüzde yüz yerine getirdim. Sattığım silahların neden hibe gibi gösterildiği bana değil devlete sorulacak bir sorudur.[4]

Sizi ortadan kaldıracaklar kimlerdi?

Kiminle anlaştıysanız. Sen bana bunu yapacaksın, ben sana bunu yapacağım. Peki, ben sana bunu yaptım mı ne vereceksin? Yerine getirmezsen...

Bu görevlerden biri Abdullah Öcalan'ın ortadan kaldırılması ise, görev yerine gelmediğine göre neden para ödensin?.. Veya sizin devletten istediğiniz birkaç milyon dolar başka bir işin karşılığı mı?..

Bunlar devlet sırrı kapsamına girer...

4. İsrail'den alınan silahlar için yapılan ödemelerin 25 milyon dolarlık kısmı, Başbakan Tansu Çiller'in talimatıyla Milli İstihbarat Teşkilatı bütçesinden Mehmet Ağar'a verildi. Ertaç Tinar'ın İsviçre bankalarındaki hesap hareketlerine göre, ona ulaşan ve onun İsrail makamlarına ilettiği paranın miktarı 35 milyon dolar civarındaydı. Susurluk Raporu'nu yazan dönemin Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'a göre bu projeye aktarılan toplam para yaklaşık 40-50 milyon dolardı. Peki Çiller'in MİT bütçesinden verdiği 25 milyon dolar dışındaki kaynak nereden gelmişti? Bu konudaki en çarpıcı iddiayı, AKP'li politikacı Mir Dengir Fırat ortaya attı. 2004 yılı ocak ayında *Radikal*'den Neşe Düzel'e konuşan Fırat, "Meclis'te Mehmet Ağar'a sorduk. Ağar, 50 milyon doları bir yurtseverin karşıladığını söyledi" dedi. Ancak 50 milyon dolar ödeyen bu yurtseverin kimliği bugüne kadar gün ışığına çıkmadı.

Ama devletin müfettişi diyor ki, "Verilen bu paraların karşılığı Türkiye'ye ne kadar silah ve malzeme geldiği aydınlatılamadı"...

Bunları bana niye soruyorsunuz? Mehmet Ağar'a sorun, Tansu Çiller'e sorun. Doğan Güreş'e sorun. Reisicumhur var... Ben yaptığım anlaşmanın karşılığını yüzde yüz yerine getirdim. Çok şerefli bir işti. Aynı işi elli defa daha yaparım.

Ama şunu söylüyorsunuz: Bu sadece silah işi değildi.

Evet, silah da bunun bir parçası.

Bu kapsamda sattığınız silahlar neden hibe gibi gösterildi?

Bu da devlete sorulacak bir soru.

Siz devlete karşılıksız silah verdiniz mi, bunu size sormamız lazım...

Hayır efendim, ne münasebet. Bu alışverişlerde birtakım prosedürler vardır. Size dedim ki, silah bu işin yüzde itibariyle bilmem şu kadarlık (yüzde beşlik) bir kısmı. Bu iş paket halinde büyük bir iştir. Niye getirip silaha bağlıyorsunuz... Silahları İsrail'den getiren Emniyet Genel Müdürlüğü, ben aracıyım. Olayın saptırılmasının sebebi, bir silah alışverişi gibi gösterilmesinden kaynaklanıyor. Devletin gizli bir görevini kalkıp ben size söyleyemem...[5]

"Beni kullandılar, sonra kenara ittiler"

Ödemeler size yapılmış, hizmet İsrail'den beklenmiş...

Şimdi ben size şu kitabı versem, "Bunu şu matbaaya götürün" desem, bunu alıp matbaaya götürürsünüz. Bunun kime kaç adet satılacağını ne bilirsiniz? Bunu devlet kendisi yapmıştır. Ben orada gayet basit bir postacıyım.

Siz, İsrail'den istenen hizmetin postacısı mıydınız?

Yani... O kadar, ben devletin bir adamı değilim ki...

5. Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun 12 ağustos 1999 tarihini taşıyan "Kayıp Silahlar Raporu"nda şöyle deniliyor: "Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'nın örtülü ödeneğinden (gizli hizmet gideri) transfer edilen 25 milyon ABD doları, dönemin Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'a tesliminden sonra bu paranın nerelere harcandığı net olarak tespit edilememiştir. Gümrük Müsteşarlığı aracılığıyla yaptırılan yurtdışı araştırması çerçevesinde İsrail'den temin edilen belgeler ve faturalar esas alındığında yaklaşık 4 milyon ABD dolarıyla Hospro firması marifetiyle hibe namıyla değişik eşya alındığı belgelenmiş, geriye kalan 20 milyon ABD dolarının akıbeti belirlenememiştir. Ancak Hospro Limitet Şirketi Direktörü Ertaç Tinar, 10.11.1998 günlü ek ifadesinde, İsraillilerle yapılan 50 milyon dolarlık pazarlığın içerisinde silah ve malzeme tedarikinin yanında, eğitim, istihbarat, lojistik ve teknoloji transferinin de bulunduğunu, bu pazarlık konusunda İstanbul Polat Rönesans Otel'in üst katında yapılan toplantıya Mehmet Ağar, Ertuğrul Ogan ve İsraillilerin katıldığını, kendisinin de tercümanlık yapmak üzere toplantıya iştirak ettiğini beyan etmiştir."

Ama devlet sizin aracılığınıza ihtiyaç duyuyor...

Ben gidip bilmem kiminle golf oynarım, tenis oynarım. O arada, bir de "Nasılsın?" diye viski atarım. Bunlar *public relation*'ın (halkla ilişkilerin) en üst seviyesi... Bu gücümü devlet için kullandım. Ancak, bu tür işlerde devlet daha sonra sahip çıkmıyor. Tak, elinin kenarıyla itiveriyor.

Sizde de mi öyle oldu?

Aynen... 1994'ten sonra zaten devlete bir tek iş yapmış değilim. Adeta reddedildim.

Bu kadar önemli bir gizli görevden sonra devlet sizi niye reddetsin?

Devletin yapısı bu... Bugün eğer ayaktaysam, uluslararası itibarım sayesinde ayaktayım.

MİT, sizin devletten tahsil edemediğiniz 10-15 milyon doların peşine düştüğünüzü söylüyor. Hizmet görülmediğine göre niçin bu paranın peşine düştünüz?

Ben hizmet gördüğüm inancındayım. Kutlu Savaş da görmediğim inancında. Bu bir tefsir (yorum). Kendi isteğimle gittim, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı Şenkal Atasagun'la birebir, yüz yüze konuştum.

İkna oldu mu?

Kesinlikle, ikna olmasa hakkımda bir takibat yapılırdı...

Devletten bu parayı alamayınca, muhataplarınıza ödemeleri siz yapıyorsunuz. Bu kadar zengin misiniz?..

Verdiğim sözleri yerine getirdim. Bu işler için aracılara vereceğim paraları yerine getirdim. Birçok gayrimenkul sattım. Bu apartmandan (Sarıyer'de) beş daireyi sattım. Yeniköy'de bir arsa sattım, 3 000 metrekare. Datça'daki bir arsayı sattım. Bu 1,5 veya 2 milyon dolar eder. Bunlar hep en nadide yerler farkındaysanız. Verdiğim sözler neyse onları yerine getirmek için...

İsviçre bankalarına havale ettiğiniz 25 milyon dolarda, kendi adınıza açılmış bir hesaba da para yatırmışsınız...

İsviçre'deki hesaplara gönderdiğim paralar, Yahudilerin bana verdiği talimatlara göre benim yaptığım havalelerdir. Benim hakkımı da onlar verdiler. Ne kadar para aldığımı Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Osman Nuri Oduncu'ya söyledim. O kadar enteresan ki, oraya iki defa ifade verdim. Birincisinde, kendi isteğimle geldim. Ancak, "Eğer ben de kayıt yapmazsam tek kelime konuşmam" dedim. "Hayır" dediler ve beni ikna edemediler. Bunun üzerine 19 adet yazılı soru verdiler. Ben de bu sorular üzerine 20 sayfalık bir ifade verdim. Bu ifademden sonra da basında ya-

yınlar devam edince tepem attı ve MİT'e gittim. Onların sormadıklarını, benim bildiklerimi MİT'e anlattım. MİT'in tavsiyesiyle de Teftiş Kurulu Başkanı Oduncu'yla görüşüp, yeni sorularına onların sordukları şekilde cevap verdim. O cevapların içinde de bana Yahudilerin bu iş için kaç para ödediği yazılıdır. İsviçre'ye giden paralar, Yahudilerin verdiklere adreslere yapılan havaledir. Üstelik, devlet benim ifademi gidip İsrail'deki kişilere doğrulattı. Eğer yalan söyleseydim gene başım belaya girerdi.

"Gizli görevle Bekaa Vadisi'ne gittim"

Hangi makam bu araştırmayı yaptı?

MİT veya Başbakanlık Teftiş Kurulu... Size bir şey daha söyleyeyim. Benim defalarca Bekaa'ya gittiğimi biliyor musunuz?..

Bekaa Vadisi'ne, bu görevler kapsamında...

Neyse yani, hangi görevse... Bunu herhalde reisicumhur da biliyordur. Çünkü Mehmet Bey (Ağar), böyle bir şeyde görev vermeden önce mutlaka onların tasvibini alıyordur. Yahut Genelkurmay yahut Başbakanlık mutlaka biliyordur.

Müfettişler, size verilen 25 milyon doların 3 milyon 600 bin dolarlık bölümünün yurtdışına transfer edilmediğini, kayıp olduğunu tespit etmiş.

Şimdi bakın, bu gibi işlerin makbuzu falan yoktur. Bu işlerin bir kısmı makbuz karşılığı ödenir, bir kısmı nakit olarak ödenir. Bunun karşılığında makbuz mu alınır? Orada, Antalya'da yapılan kurs yazılı mı?.. Antalya'da 80 kişilik bir özel tim grubuna 30 kişilik İsrailli uzmanlar tarafından eğitim verildi. Yazıyor mu bunlar?.. Onun masrafları nasıl ödendi?.. Gelenlerin sigortalarını nasıl ödediler? Onları araştırsınlar.

O zaman paket halindeki gizli görevin bir parçası da bu...

Tabii, dört ay süreyle Antalya'da, 1994 başından mayıs ayına kadar dağda gerilla eğitimi yapıldı.

Müfettişlere verdiğiniz ifadede, hangi hesaba ne kadar para havale ettiğinizi belirtmişsiniz. Kendi adınıza da iki parti halinde 1 milyon 700 bin dolar havale etmişsiniz.

Bana ödenen para 1 milyon 250 bin dolardır. Her bir seferinde yüzde beş.

Yani sizin yerine getirdiğiniz bütün görevler için aldığınız para bu kadar mı?

Hayır, benim kazandığım para yalnız bu değildir. Bu örtülü ödenekten

yapılan hizmettir, gizli görevden dolayıdır. Bir de ihaleyle benden satın aldıkları malzemeler vardır. Yüzü gözüken, hibe olmayan normal 6-7 milyon dolarlık bir alışveriştir. Bunlardan da aldığım bir komisyon var.

Batman Valiliği'ne de silahları siz mi sattınız?

Hayır, ama kimin sattığını biliyorum. Devlet de biliyor. 1994'ten sonra tek bir iğne satmadım. Bir ara Ankara'ya gittim, "Gelmeyin, size iş vermeyiz" dediler. Niçin?.. Size en ihtiyacınız olduğu zamanda malzeme temin ettim. Kimse size malzeme vermiyordu.

Güvenlik güçlerinin temin edemediği silahları siz hangi kimliğinizle nasıl temin edebiliyorsunuz?..

Ambargo vardı efendim, hiçbir yerden mal gelmiyordu. Bana bir yetkili, "Siz miydiniz o beş milyon mermiyi getiren?" dedi. Nefsini müdafaa etmek için mermisiz ne yapılacak?..

Devletle çalıştığınız için pişman mısınız?

Hayır. Benim bildiğim bir tek görev var. Diyelim ki bu kırka kırk bir mozaikse ben bu mozaiğin içinde 3 santimetrelik bir yer tutuyorum. Onun için kullanıldım ve kenara itildim diyorum. Türkiye'yi terk edeceğim. Fransız vatandaşlığına müracaat ettim.

Monte Carlo toplantısında alınan karar

Ertaç Tinar ölümüne yakın günlerde, hâlâ devletten tahsil edemediği 2,5 milyon doların peşindeydi. Tinar'ın iddiasına göre, İsrail'le yapılan anlaşma 50 milyon dolarlıktı. Ama bunun 25 milyon dolarlık kısmı iptal edilmesine rağmen, aracılık yaptığı kişiler söz verilen komisyonun tamamını istiyordu. "O parayı ben ödemek zorundaydım, çünkü onlara kefil olmuştum" diyen Tinar, bir türlü Ankara'da devlet yetkililerini bu parayı ödemeye ikna edemedi. İlginç olan, hastaneye yatana kadar hâlâ devlete proje satma peşinde olmasıydı. Son olarak Ankara'da pazarladığı projeler, doğal afetlerde kullanılan yeni teknolojik malzemeler ve prefabrik hastanelerdi. Onu en çok yaralayan konulardan biri, afet teknolojilerini anlatmak için gittiği Ankara'da bir müsteşar yardımcısı tarafından odadan kovulmasıydı. Üstelik silah ruhsatı talebi de devlet tarafından reddedilmişti.

Dört evlilik yapan ve dört çocuk sahibi olan Tinar'ın hayatındaki bir diğer acıklı olay, oğlu Emrah'ı Türkmenistan'da 1994'te meydana gelen trafik kazasında kaybetmesiydi. 2000 yılı başındaki konuşmamız sırasında, bir ara oğlunu andı, derin bir iç geçirerek, "Allah kimseye evlat acısı tattırmasın" dedi. O anda, karşımdaki kişi, dünyanın her tarafında her kapıyı açan Ertaç Tinar değil, çok sevdiği oğlunu yitirmiş çaresiz

bir babaydı. Tinar, 28 temmuz 2005 günü İstanbul'da tedavi gördüğü Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde öldüğünde yanı başında kimse yoktu. Öldüğünün ertesi günü tesadüfen ziyaretine giden arkadaşı Yaşar Eraslan olmasa, belediye tarafından kimsesizler mezarlığına gömülecekti. Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldüğü 30 temmuz günü ise cenazesinde İsviçre'den gelen kızı Nil'le birlikte çok az katılımcı vardı. Az sayıdaki çelenklerden biri ise Bedrettin Dalan'a aitti.

Ertaç Tinar, benimle yaptığı bu konuşma dışında 1998'de Başbakanlık Teftiş Kurulu'na iki ayrı ifade verdi. İşte Tinar'ın devlete verdiği bu ifadelerden bölümler:

1993 yılı yaz başlarında Monte Carlo'da yakın iş arkadaşlarımla sohbet ederken, antiterörle ilgili yüksek teknolojiyi Türkiye'ye verme zamanının geldiği ortaya atıldı... Türkiye'deki yetkililerle benim görüşmem kararlaştırıldı. Ambargo gibi yan tesirlere çare bulunacağının altı çizildi. Türkiye'den getireceğim cevap beklenmeye başlandı. Bana verdikleri ön bilgilerle Türkiye'ye döndüğümde Emniyet Genel Müdürlüğü İkmal Dairesi'ne gittim ve Sayın Ertuğrul Ogan'la görüştüm. Sayın Ogan yaklaşımımızı uygun buldu ve teröre karşı ileri teknolojiye sahip ülkelerin yeniliklerini görmek istedi. Bunları ihtiyaçları çerçevesinde inceleyeceklerini bildirdi. Bu ileri teknolojiyi uygun bulursa bir üst makama bilgi vereceğini söyledi... Uluslararası üst düzey arkadaşlarımla birlikte üç ay süren bir çalışma yaptım. Bu çalışmanın sonucu Fransa, İngiltere, İsrail menşeli teknolojilerle Sayın Ogan'ın önüne çıktım. Sayın Ogan'la mantığımız aynı paraleldeydi. İsrail üzerinde durulması gerektiğini savunuyordu. 50 yıla yakın bir zaman içinde terörle iç içe yaşayan ve bu konuda Batı'nın da desteğini sağlamış olan İsrail'in antiterör konusunda bilgisinin en ileri olacağı noktasında fikirlerimiz birleşti. Diğer ülkeleri bir tarafa bırakarak İsrail'de karar kıldık.

1993 yılı eylül sonunda Mehmet Ağar, Ertuğrul Ogan, İbrahim Şahin, Korkut Eken, İsrail hükümetinin de bilgisi dahilinde davet edildiler ve gidildi. Maksat antiterörle ilgili gelişen teknolojiyi ve tatbiki çalışmaları yerinde görmekti... O devrede Türkiye ile İsrail arasında resmi bir yakınlaşma yoktu. Ancak Amerika, İsrail'e ve Türkiye'ye ayrı ayrı tavsiyelerde bulunarak yakınlaşmalarını, bölgede müşterek bir güç oluşturmalarını, Mısır'la birlikte bir emniyet üçgeni sağlamalarını istiyordu... Monte Carlo'da "Türkiye'ye yüksek teknoloji vermenin zamanı gelmiştir" diyen ve ambargoyu umursamayan dostlarımın "Milliyeti İsrail, dinleri Yahudi'ydi" dersem, siz ne düşünürsünüz? Beni yönlendirmiş olabilirler mi? Türkiye Cumhuriyeti Devleti yetkilileri bu yaklaşımı İsrail'le işbirliğinin köprüsünün kurulması için değerlendirmiş olamazlar mı?.. Bu seyahatte dört gün süreyle gece gündüz çalışma yapıldı. Yüksek teknoloji çalışmaları yerinde görüldü. Yirmiye yakın fabrika gezildi. YAMAN (İsrail özel

harekât timi) özel kampı ziyaret edildi, gündüz ve gece çalışmaları gözlendi, eğitim çalışmaları hakkında bilgi alındı... Sayın Ağar'a çok üst düzeyde ilgi gösterildi. İsrail istihbaratının en üst kademesiyle, İsrail polis teşkilatı üstleriyle birebir görüştürüldü. Bu görüşmelerin hiçbirinde bulunmadım. Ne görüşüldüğünden haberdar değilim...

Özel harekât timleri için düzenlenen Antalya'daki kurs, antiterör eğitimi amaçlı yapılmıştır. Kursun düzenleyicisi emekli yarbay Gaby Cohen'dir. Gaby Cohen, İsrail'in milli kahramanlarındandır. Memleketi için çok büyük hizmetler yaptığı biliniyor... İleri teknoloji arayışım esnasında kendisi bana uluslararası üst düzey arkadaşlarım tarafından ismen tavsiye edilmiştir. Kendi savaş tecrübelerine göre dizayn ettirdiği Rotem isimli hafif zırhlı aracı İsrail'den Türkiye'ye getirttim. Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma, Kara Kuvvetleri Komutanlığı yetkililerine Mister Cohen'le birlikte Gölbaşı'nda gösterdim... Antalya antiterör kursu 1994 ocak-mayıs aylarında yapıldı. Kursun komutanı Albay Amos Golan'dı. Amos Golan'ın Türk özel harekât ekibi içinden kendi uzmanlarıyla birlikte yaptıkları testler sonucu 80 eleman seçildi. Eğitim, teorik ve arazi tatbikatlı yapıldı. Kursun derinliğine bütün konularını bilmiyorum. Ancak mükemmel bir antiterör eğitimi verildiğine inanıyorum. Bir sefer çalışmaları merak ettiğim için Gaby Cohen'le birlikte arazi çalışmasını izlemeye gittim. Açık arazide kamufle edilmiş antiterör elemanları, terörist kabul edilen çok uzun mesafedeki balonları tek kurşunla patlattılar. Arazideki kamuflajı, çıplak gözle hiç kimse kesinlikle tespit edemedi. Saklandıkları yeri göremedik. Çok etkileyici bir gösteriydi. Çok başarılı bir eğitim olduğunu katılanlar ifade ettiler. Her branşın hocası ayrıydı. Bu eğitime 25'in üzerinde uzman katıldığını sanıyorum. Antalya'da İsrailli uzmanlara verdiğim yemekte 12 uzmanla tanıştırıldım. Malzemeler direkt İsrail'den gönderildi.

Beşinci bölüm

Ankara'yı sarsan suikastlar

1988 yılı ekim ayından itibaren Ankara'da yabancı diplomatlara yönelik çok garip bazı suikast eylemleri yaşandı. 1994'e kadar süren bu saldırıların ortak özelliği, biri hariç bütün saldırıların bombalı olmasıydı. Saldırılar sonucunda üç diplomat ölürken, üçü yaralandı. Üç diplomat da patlamalar sırasında arabalarında bulunmadıkları için kurtuldular. Bu diplomatların mensup oldukları ülkeler şöyleydi: ABD, İsrail, İngiltere, Suudi Arabistan, Mısır, Irak, Hindistan, Yugoslavya. Ölen üç diplomat sırasıyla Suudi, Amerikalı ve İsrailliydi.

Suudi Arabistan Büyükelçiliği şifre memuru Abdülgani Bedevi, 25 ekim 1988 günü Çankaya'da evinin bulunduğu apartmanın önünde tabancayla öldürüldü. İngiltere Büyükelçiliği'nde ataşe olarak görevli Hüseyin Osman'ın arabasına 2 nisan 1989 günü bomba konuldu. Hüseyin Osman arabada olmadığı için kurtuldu, araba hurdaya döndü. Suudi Arabistan Büyükelçiliği görevlisi Abdurrahman el Silebi'nin arabasına 16 ekim 1989 günü bomba konuldu, El Silebi yaralandı. Suudi Arabistan Büyükelçiliği ikinci kâtibi Abdürrezak Keşmiri'nin arabasına 14 ocak 1990 günü bomba konuldu. Keşmiri'nin içinde bulunmadığı araba ağır hasar gördü. Irak Büyükelçiliği Muhasebe Müdürü Kayıs Ali Hüseyin'in arabasına 26 mart 1991 günü bomba konuldu. Arabada bulunan Ali Hüseyin yaralandı. ABD Büyükelçiliği bilgisayar uzmanı çavuş Victor Marvick'in arabasına 28 ekim 1991 günü bomba konuldu. Marvick ölürken, arabada bulunan eşi yaralandı. ABD'li diplomat Marvick'in öldürüldüğü gün, Mısır'ın Ankara Büyükelçiliği'nde idari ataşe olarak görevli Abdullah Hüseyin Kurabi'nin arabasına bomba konuldu. Kurabi yaralandı, arabası hurdaya döndü. Hindistan Büyükelçiliği 2. Sekreteri Yash Palkumar'ın arabasına 12 aralık 1992 günü bomba konuldu. Palkumar'ın içinde bulunmadığı arabada hasar meydana geldi. İsrail'in Ankara Büyükelçiliği'nde görevli Ehud Sadan'ın arabasına 7 mart 1992 günü bomba konuldu. Ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılan İsrailli diplomat ertesi gün öldü. Yugoslav Konsolosluğu'nda başkâtip olarak görevli Zivarov Simiç'in arabasına 19 nisan 1994 günü bomba konuldu. Simiç'in içinde bulunmadığı arabada ağır hasar meydana geldi.

1990'lı yıllarda Ankara'da "gizli servislerin vuruşması" olarak anılan bu olayların dışında başka bazı önemli suikastlar da yaşandı. Türkiye, adeta 1980 öncesindeki gibi bir terör ortamına girdi. Başbakan Turgut Özal, bazı emekli generaller, MİT mensupları, Emniyet görevlileri, toplumun laik çizgideki önemli isimleri ve Musevi cemaatinden bazı isimler de bombalı ve silahlı saldırıların hedefi oldular. Bu suikastlar zincirinin önemli bir kısmı, diplomat suikastları gibi Ankara'da gerçekleşti. Turgut Özal suikastından sonra 31 ocak 1990 günü Ankara'da Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanı Prof. Muammer Aksoy, alışveriş için gittiği bakkaldan evine dönerken susturucu takılmış bir tabancadan çıkan kurşunlara hedef oldu, olay yerinde öldü. 3 ekim 1990 günü Ankara'da, CHP Parti Meclis'i üyesi ilahiyat doçenti Bahriye Üçok, kargodan gelen bombalı paketi evinin kapısında açarken parçalanıp can verdi. Güneydoğu'daki terör mücadelesini yönetmiş iki emekli korgeneral Ankara'da evlerinin önünde uğradıkları saldırıyla hayatlarını kaybettiler. Korgeneral Hulusi Sayın, 30 ocak 1991'de Bahçelievler semtinde eşinin ve kızının gözü önünde pusuya düşürülerek öldürüldü. Hulusi Sayın bu tarihte Başbakanlık başmüşaviriydi. Korgeneral İsmail Selen ise, 23 mayıs 1991 günü Ankara'da suikasta uğradı ve hayatını kaybetti. 24 ocak 1993'te Ankara Gaziosmanpaşa Karlı Sokak'ta patlayan bomba, içinde *Cumhuriyet* gazetesi yazarı Uğur Mumcu'nun bulunduğu arabayı paramparça etti; Mumcu hayatını kaybetti. Yine, Ankara'daki Türk Musevi Cemaati Başkanı Yuda Yürüm, 1995'te arabasına konulan bombayla yaralandı.

Bütün bu olayları aydınlatmakla görevli kişi Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral'dı. Ankara'da bütün o suikastlar yaşanırken başsavcı oydu. Her seferinde, "Tespihin taneleri gibi, bu olaylardan biri çözülürse diğerleri de onu takip eder" diyordu. Her seferinde daha ilk dakikalarda olay yerlerine giden, "Soruşturmayı DGM yürütecek" deyip yönetimi eline kalan kişi Demiral'dı. Ancak aradan yıllar geçmesine rağmen, bu soruşturmalarda kayda değer bir gelişme olmadı. Örneğin Uğur Mumcu suikasta uğramadan önce, Ankara'daki bu soruşturmaların Nusret Demiral'dan alınmasını isteyen yazılar yazdı. Kaderin cilvesi, Mumcu'nun ölüm dosyası da Nusret Demiral'a gelecekti.

"Mumcu suikastı aydınlatılamaz"

Nusret Demiral'ı bütün Türkiye, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kudretli başsavcısı olarak tanıdı. 1984'te bu göreve gelen Demiral, Ankara'daki bu suikast dosyalarına bakan, 37 kişinin öldüğü Madımak Oteli'nin yakılması soruşturmasını (Sivas davası) yürüten, dokunulmazlıkları kaldırılan Demokrasi Partili (DEP) milletvekillerini Meclis'te gözaltına aldırıp tutuklatan kişiydi. Nusret Demiral'la ilk konuşmayı 1995 yılı ocak ayı başında Ankara Devlet Güvenlik Mahkeme-

si'ndeki odasında yaptım. Röportaj yapmak üzere randevu istediğim Nusret Demiral, sadece suikast dosyalarını aydınlatamayışından dolayı eleştiri oklarının hedefinde değildi. Demiral, Ankara'nın adeta dokunulmaz savcısıydı. Avrupa Birliği'nden gelen heyetlere bile randevu vermeyen, zaman zaman başbakanlara kafa tutan bir savcıydı.[1]

Demiral'la röportaj yaptığım o günden hafızamda kalan en önemli enstantanelerden biri, odasına ulaşana kadar aşmak zorunda olduğum demir parmaklıklı birkaç kapıydı. Bu manzara, daha onunla karşılaşmadan, olağandışı bir rol üstlenmiş, olağandışı bir insanla yüz yüze geleceğinize dair bir psikoloji yaratıyordu. Röportajın tam ortasına geldiğimizde, konuşmamızın en başında açtığı kendi teybini ve benim teybimi kapatıp, "Söyleşimiz burada bitmiştir" diyerek büyük bir kızgınlıkla yerinden kalktı. Peki, neydi Nusret Demiral'ı bu kadar kızdıran soru? Demiral'a, "Sayın Başsavcı, sürekli devleti korumaktan söz ediyorsunuz. Bir Cumhuriyet savcısı olarak kişi özgürlüklerini korumak da sizin göreviniz değil midir?" sorusunu yöneltmiştim.

Anlaşılan o güne kadar hiç bu görevini düşünmemiş olan Demiral'ı ikna edip söyleşiyi sürdürmek için o gün epeyce uğraştığımı hatırlıyorum. O röportajımız boyunca Demiral, teybini bir kere daha kapattı. Çünkü ezan okunuyordu. "Ezan-ı Muhammedi okunuyor, Ezan bitsin devam ederiz" dedi. Bu ilginç bir manzaraydı. Çünkü o yıl emekli olan Nusret Demiral, Milliyetçi Hareket Partisi'ne katılınca, 2002 seçimleri öncesinde "Ezan Türkçe okunmalıdır" deyince partiden ihraç edilecekti. Ve kimi gözlemcilere göre Demiral'ın bu sözleri MHP'nin 2002 seçimlerinde barajın altında kalmasında önemli rol oynadı.

Biz yeniden Nusret Demiral'la yaptığım bu ilk konuşmaya dönelim. Konuşmanuzın "Ankara suikastları" bölümü şöyle:

Sayın Başsavcı, eylül 1994'te Yavuz Donat'a şöyle demişsiniz: "Uğur Mumcu bir hedefti. Ve bu hedefi otomobilinin altına bombayı koyanlar seçmediler. Bombayı koyanlardan daha önemli olan arkadakiler..." Kim bu arkadakiler?

Efendim, onlar bilinmez. İllegal örgüt çalışmaları öyledir. Ve biliyor musunuz, bütün illegal örgütlerin hareketleri hangi günlerde olmuştur? Çarşamba ve perşembe günlerine rastlar.

1. Türkiye Komünist Partisi liderleri Haydar Kutlu ile Nihat Sargın, 16 kasım 1988 günü Türkiye'ye dönünce Nusret Demiral'ın emriyle gözaltına alındılar. Ankara Emniyeti'nde 19 gün sorgulanan Kutlu ve Sargın, tutuklandıktan sonra "Gözaltında işkence gördük" deyip Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurdular. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, aralarında Demiral'ın da bulunduğu 9 kişinin ifadesinin alınması için Ankara'ya bir heyet yolladı. Dönemin Başbakanı Turgut Özal'ın ve Adalet Bakanı Oltan Sungurlu'nun devreye girmesine rağmen Nusret Demiral bu heyete ifade vermeyi reddetti. Avrupa Komisyonu heyeti Dışişleri Bakanlığı'na başvurup, "Türkiye'nin imzaladığı sözleşmelere göre savcının ifade vermesi gerekir" dedi. 1990 yılında gelen ikinci heyete de Demiral, "Ben bağımsız Türk başsavcısıyım, ifade vermem" deyip rest çekti.

Ne anlama geliyor bu?
Bilemem ben, bilemem...

Bu arkadaki güçleri siz de bilmiyorsunuz demek ki. Bağlantıları Türkiye dışında mı?
Bilsek biz, hakkından geliriz zaten. Türkiye dışında da olur. İllegal örgüt çalışmasının içinde iki kişi birbirini tanır, üçüncüsünü tanımaz.

Bugüne kadar herhangi bir ipucuna rastlamadınız mı?
Yok olmaz, olmaz... Uğur Mumcu olayında geldi, bombayı koydu, çekti gitti adam...

Meclis Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu da bu cinayetleri araştırmak için çalıştı. Sizin, komisyona göndermeniz gereken bilgi ve belgeleri göndermediğiniz, komisyona yardımcı olmadığınız söyleniyor...
Ben kanun adamıyım. Yargıya intikal eden şeye kimse müdahale edemez. Biz ancak bilgi veririz. Evrak göndermişler, ben yokken şey yapmışlar. Sonra ben göndermedim. Ama istedikleri bilgileri verdik. Orada burada okudular, bizim verdiğimiz evrakları...

Köpeğiniz "Golden" için sonradan şiir yazdınız. "Aile dostuyduk" dediğiniz Uğur Mumcu için de şiir yazdınız mı?
Öyle olayların etkilemesiyle şiir olmaz. Bazı acı şeyler şiir getirebilir tabii. Aile dostuyduk derken, Uğur Mumcu'yu 1980'den önce bir soruşturma vesilesiyle tanıdım. Sonra bana gelir giderdi.

Gazetesi *Cumhuriyet*, sizin Uğur Mumcu'nun ölüm dosyasını savsakladığınızı yazdı...
Türkiye'ye dönen Nihat Sargın ve Haydar Kutlu aleyhine soruşturmalar açtığım için aleyhimde yazıyorlar...

Uğur Mumcu da, şubat 1990'da yazdığı bir yazısında, sizin Muammer Aksoy cinayetini aydınlatacak yetenekte olmadığınızı yazdı...
Bazı öyle yazıları oldu. Ama bizi öven yazıları da oldu.[2]

2. Uğur Mumcu'nun 4 şubat 1990 tarihli *Cumhuriyet*'teki yazısı şöyle: "Nusret Demiral, eski başbakan Özal'a yönelen suikastın soruşturmasını da yapmış, saldırgan ele geçtiği halde olayın gerçek nedenini kanıtlayamamıştır. Muammer Aksoy cinayetini soruşturmak, Kartal Demirağ olayını soruşturmaktan çok daha güçtür. Sanığı ele geçen bir olayı çözemeyen Demiral, herhangi bir ipucu bırakmadan kaçan katilleri ya da bu katilleri cinayete yönelten örgütlü suç çetelerini nasıl ortaya çıkaracaktır? O zaman yapılacak iş bellidir. Özel bir yasa çıkarıp Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na bağlı savcı, polis ve MİT görevlilerinden bir kurulla olaya el koymak... Devlet devletse, Aksoy cinayeti bir an evvel aydınlanmalıdır." Uğur Mumcu'nun ölümünden bir gün sonra ağabeyi Ceyhan Mumcu, "Soruşturmayı Demiral'ın yürütmesine karşıyız" açıklamasını yapmasına rağmen, Demiral Mumcu'nun ölüm dosyasına da el koydu.

"Deniz Gezmiş'e yemek ısmarladım"

Kişi özgürlüklerini sorduğum için ayağa kalkıp röportajın bittiğini söyleyen, "Benim iyiliğim devlet içindir" diyen Nusret Demiral, ölen köpeği için şiir yazacak kadar duygusallaşabilen bir kişiydi. "Ailemizin ferdiydi" dediği köpeğini anlattığı şiirin bir bölümü şöyleydi:

Gönülleri fethederek
Onur bize öğreterek
Lakin kalpleri üzerek
Denksiz günde uçuverdin.

İşte bu şiir üzerine yazar Aziz Nesin, Demiral'ı Nazi subaylarına benzetip şöyle dedi: "Kendisine ruh testi gerekir. Nazi subayları da hayvanları severdi. Ama insanları gaz odasında öldürmekten zevk alırlardı." Demiral, Sivas'ta 2 temmuz 1993 günü 37 kişinin ölümüyle sonuçlanan Madımak Oteli'nin yakılmasından sonra Aziz Nesin hakkında suç duyurusunda bulunmuştu. Çünkü Nesin o gün Sivas'taydı, halk Nesin'e olan tepkisini dile getirmek için Madımak Oteli'ne yürümüştü.

Ben konuyu düşünce özgürlüğüne getirdikçe Demiral'la aramızdaki gerilim anında yükseliyordu. Türkiye'de özgürlüklerin genişletilmesi yönünde çabalar harcanan o dönemde Demiral, Türk Ceza Kanunu'nun kaldırılan 163. maddesinin geri getirilmesi gerektiğini savunuyordu. Düşünce özgürlüğüne bir tanımlama getirmesini istediğim Demiral, şu cümleleri kullandı: "Ben ona tarif getiremem. O hani seyyalen böyle dalgadır, zorla dahi tehlikeli olmadığı ortamlar olabilir. Fakat çok hafif bir esintisinin de tehlike getirdiği ortamlar olabilir." Demiral, düşüncenin hafif bir esintisinin bile tehlikeli olabileceğini anlatırken elini havaya kaldırıp, dalga hareketi biçiminde sallamayı da ihmal etmedi. Şöyle diyordu Demiral: "Hiçbir zaman düşünce özgürlüğü, devleti yıkma özgürlüğünü getirmez."

Nusret Demiral'la ikinci konuşmayı, 2006 yılı mart ayında Ankara Çankaya'daki bürosunda yaptım. Görevi bırakalı 11 yıl olmuştu. O yüzden bu konuşmamız daha sakin bir ortamda geçti. Yine Ankara suikastlarını sordum. Ama önce, anlattığı hayat hikâyesindeki ilginç bazı bilgilere bakalım. Demiral'ın savcılık macerası, onun 1949'da İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirmesiyle başlıyor. Babasının İstanbul'daki işi sebebiyle çocukluğu İstanbul Bebek'te geçen Demiral, liseyi bitirince babası, "Öyle bir üniversite seç ki, zilini çaldığın her işin kapısını açsın" der. Bunun üzerine Hukuk Fakültesi'ne girer. Çünkü o zaman her mesleğe girişte en ön sıradaki okul hukuktur.

İstanbul Hukuk Fakültesi'ndeki sınıf arkadaşları arasında ikisi özellikle dikkat çekiyor. Bunlar, sonraki yıllarda biri *Hürriyet*'in diğeri *Milliyet*'in başına geçecek olan Abdi İpekçi ve Nezih Demirkent. Bir

diğer sınıf arkadaşı Jön Türklerden Ahmet Bedevi Kuran'ın oğlu Alp Kuran. Demiral ve bu arkadaşları üniversitede açılan Gazetecilik Enstitüsü'ne gitmeye başlarlar. İçlerinden gazeteciliğe karşı en çok hırsı olan kişi Abdi İpekçi'dir. Nitekim, gazetecilik aşkına okulu yarıda bırakır. Nezih Demirkent ise, okulu bitirdikten sonra gazeteciliğe atılır.

O yıllar, tek parti iktidarının son günlerini yaşadığı, Adnan Menderes ve arkadaşlarının kurdukları Demokrat Parti'yle iktidara gelmeye hazırlandığı bir dönemdir. Dönemin en önemli figürlerinden biri de ünlü şair Necip Fazıl Kısakürek'tir ve üniversite gençliğinin yakından izlediği bir kişidir. Nusret Demiral da Hukuk Fakültesi öğrencisiyken, Kısakürek'i ziyarete gider ve ondan etkilenir. Demiral, Kısakürek'le tanışmasını şöyle anlatıyor:

"İkinci sınıftaydık. Eminönü'nden Vilayet'e doğru çıkarken köşede o zaman *Vakit* gazetesi vardı. Necip Fazıl, onun iki bitişiğinde bir yerde, ikinci katta. Arkadaşlarımız oraya gidiyordu. Onların içinde Kubilay İmer diye benim bir sınıf arkadaşım vardı. Rahmetli oldu. Epeyce talebe Necip Fazıl'a gidip geliyordu. Necip Fazıl'ın aklı başında, kafası çalışan, kendini bilen bir kişiliği vardı. Bendeki intiba oydu. Ama, dine aşırı bir bağlılığı vardı, Atatürk'e karşı sempatisinin biraz az olduğunu gördüm. Ama Atatürk sevgisinden yoksundu diyemem. Bir süre oturduk. Arkadaşlarımız tanıştırdılar. Nerede doğduğumu sordu. Tanışmamız öyle oldu. Ondan sonra şiirlerini, kitaplarını, hepsini okudum."

Okulu bitirip askere giden Demiral, 1954'te başladığı stajını bitirip, 1955'te Gümüşhane'nin Torul ilçesinde savcı olarak göreve başlar. Sonraki görev yeri Hacıbektaş'tır. Onu Ankara Savcılığı izler. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi lideri Deniz Gezmiş, 12 Mart 1971 Muhtırası'ndan altı gün sonra Sivas'ta yakalanıp Ankara'ya getirildiğinde sorgulanmak üzere Demiral'ın önüne getirilir. Demiral, 48 saattir uykusuz olduğunu söyleyen Gezmiş'in kelepçelerini çözdürür. Gezmiş hakkında tanı 11 ayrı suçlama vardır. Bunlar arasında ABD Büyükelçisi Robert Commer'in arabasının 6 ocak 1969 günü Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) yakılması, bir erin ölümüyle sonuçlanan ODTÜ kampüsündeki çatışma, hacze giden avukat ve polislerin Sevim Onursal'a ait evde silah zoruyla alıkonulup bağlanması, 25 ağustos 1969 günü bindikleri taksi şoförünü (Mesut Erdinç) kendilerini ihbar etmesin deyip ağzını bantlayarak küvete koyduktan sonra orada unutup ölümüne sebebiyet vermek, 29 aralık 1969'da ABD Büyükelçiliği önündeki polis noktasını tarayıp polisleri yaralamak gibi olaylar vardı. Nusret Demiral, bu 11 olayı saydıktan sonra, "İfadeni alacağız" deyince Deniz Gezmiş, "Faşist cumhuriyet savcılarına ifade vermem" cevabını veriyor. Gerisini Demiral şöyle anlatıyor:

"Ben de dedim ki, 'Cumhuriyet kelimesinin yanında faşist kelimesi olmaz.' 'İfade vermem' dedi, ama sonra yedi saat ifade verdi. Hatta bir anımız var. 'Yemek yedin mi?' diye sordum. 'Yemedim' dedi. 'Biz de ye-

medik, beraber yemek yiyelim' dedim. Cebimde, o zamanın parasıyla 50 lira vardı. Bir şeyler aldık, yemek yedik. Hatta kelepçeli getirmişlerdi. 'Kelepçeleri çözün' dedim. Kelepçeleri çözülünce rahatladı. Ferahladı. Muhabbet ettik doğrusu. İfadenin dışında bir konuşmamız oldu. Kendisinden ifade almak için tabii bütün bunlar. Hemen pat küt, 'Şunu söyle, bunu söyle' değil. Adam çok samimi olarak kendisini anlattı. Her şeyi söyledi orada... 'Biz senin ifadeni alacağız, bize her şeyi söyle, seni sıkıştırmıyoruz, şunu söyle, bunu söyle' demiyoruz. Yemekten sonra, dahil olduğu kişileri ve olayları anlattı. 'Nerelisin?' diye başladık. Erzurumlu olduğunu, bir öğretmenin oğlu olduğunu söyledi, hayatından bahsetti. Yavaş, yavaş, ondan sonra her sorduğumuz soruya cevap verdi. 'Senin bu hareket tarzın nereden geliyor, neden bu yoldasın, örgüt üyesi misin?' dedik. 'Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Ordusu'nun bir savaşçısıyım' dedi. Bazı şeylerde ifade vermedi tabii. Ondan sonra Sıkıyönetim Mahkemesi açıldığı zaman bütün evraklar oraya gönderildi."

Erdal İnönü'yle devrim tartışması

O gün Deniz Gezmiş'le yaptığı konuşmalar, notlarından özenle aktaran Demiral, 18 mart 1971 günü saat 19.25 itibariyle Gezmiş'in söylediklerini tutanağa şöyle geçirmiş:

> Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, bugün Türkiye'de emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesi veren ve ülkenin bağımsızlığının ancak silah zoruyla sağlanacağına inanan ve bu yolda silahlı mücadele yapan bir örgüttür. Bu örgütün herhangi bir örgütle ilişkisi bulunup bulunmadığı ve bu örgütün bir mensubu olup olmadığım hususuna cevap vermeyeceğim. Ben bu örgütün savaşçısıyım. Örgütteki rolüm ve çalışmalarım hakkındaki suale de cevap vermiyorum.

Demiral'ın o günden hatırladığı bir diğer nokta Gezmiş'in, "48 saattir uykusuzum". demesiydi. Deniz Gezmiş de tıpkı Demiral gibi İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisiydi. 1966'da bu fakülteye girmişti, ancak 1969'da Filistin'deki kamplara gidince okulu terk etmişti. Demiral o gün Gezmiş'le konuşurken, "Aynı üniversitede okuduk. Bizim zamanımızda da hadiseler olmaya başlamıştı" deyince, Gezmiş bu sözlere hiçbir tepki vermemiş. Demiral, Deniz Gezmiş'le birlikte yakalanan Yusuf Aslan'ın da ifadesini almış. Hastaneye gittiğinde Yusuf Aslan'ın, kasığından yaralı olduğunu ve vücudunda diren olduğu halde ayağa kalktığını belirten Demiral şöyle devam ediyor: "Karaciğerinden vurulmuştu, direnle besliyorlardı. Ona rağmen ayağı kalktı, selamladı, oturdu, ifadesini öyle aldık... Oradaki o terörist kişinin takındığı tavır, Türk örf ve âdetlerine uygun, bir Cumhuriyet savcısına karşı saygıyı simgeleyen bir hareket tarzıdır.

Ama bugün onu göremiyoruz. Bugün duruşmalarda adam sana çakmak atıyor, küfür ediyor. Onlarda bu yok. Nereden nereye gelindi?"

Nusret Demiral'ın o dönemde yaşadığı bir diğer olay; Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne soruşturma için gittiğinde rektör Erdal İnönü'yle karşılaşması ve onunla yaptığı konuşmalar. Demiral bunu şöyle anlatıyor: "Deniz Gezmiş, üniversitede iki numaralı yurtta kalıyordu. Ayrı ayrı odaları vardı. Hegemonyasını kurmuş orada. Bütün oralarda baştanbaşa devrim kelimesi yazılmış. Erdal İnönü'ye dedim ki, 'Bu kelime ne ya? Burası üniversite, nasıl yazılıyor bunlar?' 'Efendim, işte devrim inkılap demek.' Hayır, devletin yurdu bu. Mesela İrfan Uçar diye bir çocuğumuz, Dev-Sol'un gıyabi tutuklu bir elemanı, polis arama yapınca Erdal İnönü'nün bulunduğu odaya giriyor. O vakit Erdal İnönü odada mı, değil mi, bilemiyorum. Yalnız vilayete tutuklu olup olmadığı soruluyor. Teslim etmek istemiyorlar polise. Vilayetten cevap gelinceye kadar öteki taraftan kaçtı. Sonradan yakalandı tabii."

Demiral, 1976'ya kadar Ankara'da kaldıktan sonra, üç yıl Samsun başsavcısı olarak görev yapar; 1979'da yeniden Ankara'ya döner. Ankara Adliyesi'nde 1984'e kadar çalıştıktan sonra; o yıl Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) başsavcılığı görevine atanır.

Demiral'ın bu görev süresi boyunca meydana gelen suikastların hiçbiri aydınlatılamadı. Sadece Özal suikastının faili Kartal Demirağ yakalandı; onun da kimler adına hareket ettiği ortaya çıkarılamadı. Hatta, o gün Demirağ'la birlikte kongreye gelen ve kendisinden daha uzun boylu olduğu bilinen arkadaşının kimliğine bile ulaşılamadı. Demiral'ın görevi bıraktığı 1995'ten sonra da Ankara'daki suikastlar sürdü. Ankara Üniversitesi öğretim üyesi ve Kültür eski bakanı Profesör Ahmet Taner Kışlalı, İnsan Hakları Derneği Başkanı Akın Birdal, Ankara Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde Atatürkçülük dersleri veren Yardımcı Doçent Necip Hablemitoğlu suikasta uğradılar. Ahmet Taner Kışlalı, 21 ekim 1999'da otomobilinin üzerine konulan bombalı kutuyu almak isterken öldü. Akın Birdal, dernek genel merkezine giden ve kendilerine Türk İntikamı Tugayı adını veren iki kişinin silahlı saldırısına uğradı. Ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılan Birdal kurtarıldı. Necip Hablemitoğlu, 18 aralık 2002 günü evinin önünde bir kişinin yakın mesafeden sıktığı kurşunlarla hayatını kaybetti. Hablemitoğlu suikastıyla birlikte 14 yıl içinde Ankara'da meydana gelen suikast sayısı 19'a yükseldi.

Gerek Nusret Demiral döneminde, gerekse ondan sonra meydana gelen bu suikastların bitmeyen soruşturmaları, 2000 yılı mayıs ayında yapılan bir operasyonla önemli bir gelişme kazandı. Ankara Emniyeti'nin suikastların failleri olarak yakaladığı kişilerin sorgusunu yapan Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Hamza Keleş'in yazdığı 54 sayfalık iddianameye göre, 1988 yılından 1999 yılına kadar yerli ve yabancı hedeflere yönelik 19 suikastın 14'ünü "Kudüs Savaşçıları" adı ve-

rilen İran'la irtibatlı grup yapmıştı. Bunlara diplomat saldırıları, Uğur Mumcu, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Ahmet Taner Kışlalı suikastları dahildi. Dikkat çekici olan, "Kudüs Savaşçıları" denilen bu kişilerin yakalanmasından sonra Ankara'yı havaya uçuracak kadar patlayıcı bulunmasıydı. Ankara'nın çevresindeki tarlalara gömülü bu kadar patlayıcıyı kimlerin nasıl elde ettiği bir sır olarak kaldı.[3]

"Mumcu ailesi bize yardımcı olmadı"

Acaba Nusret Demiral, hiçbirini aydınlatamadığı bu suikastların onun görevi bırakmasından sonra bu şekilde topluca çözülmesi hakkında neler söyleyecekti?

Demiral'ın açıklamaları şaşırtıcıydı. Yakalanan sanıkların "gerçek sanıklar" olduğuna tam ikna olmamıştı. "Acaba bunlar gerçek sanıklar mı, yoksa yönlendirilmiş sanıklar mı?" sorusunu ortaya attı. Konuşmamızın bu bölümü şöyle:

Ankara'daki bu faili meçhulleri 1995'te bana tanımlarken, "Bunlar bir tespihin taneleri gibidir, bir tanesi çözülürse, diğerleri de çözülür" demiştiniz. Neden?..

Çünkü hareket tarzları aynı. Mesela bomba konuluyor, hep aynı bomba. Tabancayla vuruluyor, hareket tarzı aynı. Bir Muammer Aksoy mesela. "Şıışşt" dediler, Muammer Aksoy arkaya döndü, vurdular. Ondan önce Ahmet Bedevi, Suudi Arabistanlı diplomat, onu vurdular. Onda da aynı şekilde. "Şıışşt" dediler, adam evine girerken, döndü, baktı, vurdular. Hareket tarzları hep aynı. Suçu işlemeden önceki hareket tarzları hep aynı...

"Şıışşt" dediklerini nereden biliyoruz?

Söylüyorlar zaten. Yaptığımız soruşturmalardaki tanıklar söylüyor bunu.

Bombalama olaylarındaki ortak nokta ne?

Bombalama olaylarında taktik, C-4 dediğimiz bomba, patlayıcı, çok

3. Kudüs Ordusu dosyasının en çarpıcı özelliği, dokuz diplomata yönelik eylemlerde çekirdek kadronun üç kişiden oluşmasıydı. Bunlardan Ferhan Özmen ve Necdet Yüksel, 2000 yılı mayıs ayında yakalandılar. Üçüncü kişi olan Oğuz Demir'in ise izine rastlanamadı. Savcıya göre 1992'de bu üç kişilik kadroya dahil olan Rüştü Aytufan sadece Mehmet Ali Kışlalı'nın ve Ankara Musevi Cemaati Başkanı Prof. Yuda Yürüm'ün arabalarına bomba konulması eylemlerinde görev aldı. 1964 doğumlu Ferhan Özmen ve 1967 doğumlu Necdet Yüksel, Sivas'ta dünyaya gelmişlerdi ve Azeri kökenliydiler. Dosyaya göre Ferhan Özmen, iki yaşındayken babasını kaybetti ve ailesi Ankara'ya yerleşti. Liseyi dışarıdan bitiren Özmen, Ankara'da bir süre taksicilik yaptı. Aralarında akrabalık bağı bulunan dört sanık da Ankara Yıldız'daki Sancak Mahallesi'nin çocuklarıydı. Yaşadıkları evler gecekondu mahiyetindeydi. Savcıya göre, örneğin diplomat hedeflerini izleyip haklarında istihbarat toplamak için Ankara'da altı ay taksicilik yapan Özmen ve iki arkadaşı, 1987'den itibaren İran'a gidip gelmeye, silah ve bomba eğitimi almaya başladılar.

ani şey yapıyor. Buharlaşıyor ve bulunduğu yeri, küçücük bir şey şu binayı yıkar. Uğur Mumcu'nun arabasının vites kolunun altına yapıştırmışlar. Vites koluna ip gibi bir şeyle iliştirmişler. Vitesi oynattığın zaman patlıyor. Ondan önce bir Amerikalı bilgisayar uzmanı, yine Çankaya'da iki yabancıya yapılan hadise, bu iki kişi yaralandılar.

"Bomba dışarıdan geldi" diyorsunuz. Bu C-4 Türkiye'de de bulunmuyor mu?

Şimdi şöyle. O sıralarda Türkiye'de o olayları yapabilecek, güçte, kabiliyette kişileri biz bulamıyoruz. Çünkü 45 saniye içinde o bombanın oraya yerleştirilmesi lazım ve dikkat çekmeden yapması lazım. Uğur Mumcu suikastının sanıkları yakalandı ve mahkûm edildi. Bu kişilerin anlatımları, ama acaba bu anlatımlara göre mi mahkûm edildiler, yoksa bir tatbikat yapıldı mı, nasıl konuldu, nasıl edildi?..

Bu röportaj öncesinde telefonda konuştuğumuzda dediniz ki, "Acaba bunlar gerçek sanıklar mı, yoksa yönlendirilmiş sanıklar mı?" Yönlendirilmiş sanık ne demek?

Şimdi şöyle. İllegal örgütlerde örgütün tespiti zorlaşsın veya tespit edilmesin diye örgüt, tetikçi olan insanları yok eder zaten. Mesela adam bir ay sonra geliyor size, "Bu suçu ben işledim" diyor. "Anlat" diyorsun, anlatıyor. Hem de hazırlıklı geliyorlar. Mesela Özal'ın hadisesinde Kartal Demirağ çok hazırlıklıydı. Hatta biz dedik ki, "Kim var bunun içinde?" Israr edildi. Her ısrarda "tamam" dedi. "Siz ısrar ediyorsunuz tamam, benim anlattığıma inanmıyorsunuz, ben size birkaç senaryo yazayım, onları anlatayım" dedi. Anlattı, senaryoları teyit de ettik. Mesela "Şu bankaya şu kadar para geldi" diyor. Gittim baktım, hakikaten o para gelmiş. Ama hadiseyle ilgisi yok. Suikast hadisesiyle hiçbir ilgisi olmayan bir şey. Başka bir şey anlattı yine öyle. Orada eğer o fotoğrafı çekilmeseydi (gazeteci Osman Aydoğan'ın çektiği ve Demirağ'ı elinde silahla gösteren resim), tespiti mümkün değildi. Çünkü bir arkadaşıyla beraber gelmişti. İki kişi bunlar. Onları gören kişiler söylediler... Mesela Muammer Aksoy olayında bir sürü adam geldi, "Ben katilim" dedi. Araştırdık, baktık hepsi hikâye. Adam manşete çıksın diye..

Kendileri mi geliyor?

Kendileri geliyor.

Mumcu olayında da oldu mu?

Mumcu olayında da oldu aynı şeyler. Onun için tespih taneleri gibi dedim. Bir tanesini çözersen hepsini bulursun. Nitekim bizden sonra bulundu. Doğru mu bulundu?..

Sizden sonra nasıl bulundu?
Bilemem ben...

Çünkü bu kişiler on yıl boyunca Ankara'daymış, burada yaşamışlar.
Bilemiyorum. Polis takip ediyor, polis devamlı takip ediyor.

Peki, bir ara *Cumhuriyet* gazetesine şöyle demişsiniz: "Uğur Mumcu'nun faillerini elimizden kaçırdık, bunlar yerli olsaydı mutlaka tespit ederdik. Yaptığımız araştırmaya göre bu patlayıcı yurtdışı kaynaklı örgütlerce kullanılıyor."
O tarihlerde bu patlayıcı zannediyorum İngiltere'de, bir de Avrupa devletlerinden birinde üretiliyordu. Şimdi her yerde üretiliyor. Devamlı da yakalanıyor...

Sizin yanınızda çalışan Ankara DGM Savcısı Sayın Ülkü Coşkun, "Devlet isterse Uğur Mumcu cinayetini çözer" demişti.
Şu lafı o şekilde söylemiş değil. Devlet isterse değil, her kurum birbirine yardım etmek mecburiyetinde, kişiler birbirlerine yardım etmek mecburiyetinde. Şimdi bir şey görüyorsunuz, elinizde delil de var, kanaatiniz ne oldu, getirip bize vermeniz lazım. Saklamamanız lazım. "Devlet isterse bunu çözer" diye bir şeyi ben onun ağzından duymuş değilim. Çünkü soruşturmayı uzun süre o yaptı. Ondan sonra o hâkim olunca soruşturmayı Kemal Ayhan'a verdik. O da rahmetli oldu. Ondan sonra herhalde Talat Şalk aldı.

Kemal Ayhan soruşturma sürerken vefat etti, hatta bazı kuşkular dile getirildi...
Yok, o solunum yetmezliğinden öldü. Çok şişmandı, doktora filan gitmiyordu.

Sayın Mehmet Ağar'ın da Uğur Mumcu'nun eşi Güldal Mumcu'ya söylediği bir söz var. "Bu bir duvardır. Eğer ben bir tuğla çekersem duvar yıkılır." Burada aslında üzerinde durulan şu. Acaba bu işin devletin içinde de bazı bağlantıları mı var?
Yok.

Siz tespit edemediniz?
Hayır, tespit edemedik. Çünkü Uğur Mumcu'yu devlet niçin vursun?

Devlet değil de, mesela Susurluk'tan sonra bir sürü örgütlenmeler ortaya çıktı...
Yok onlar, ondan sonra oluştular. Uğur Mumcu'nun zamanında böyle derin devlettir, şudur, budur söz konusu değildi. Uğur Mumcu zaten uzun süre tehdit edilmiş. Sekreteri bize anlattı her şeyi. Ama bize ihbar

etmemiş. Polise de bir şey söylememiş. "Ederlerse etsinler" demiş. Halbuki telefonlarını dinlerdik, şahısları tespit ederdik. Nereden gelecek...

Ama Mehmet Eymür'le yaptığımız röportajda Eymür, devletin Mumcu'yu dinlediğini söyledi...

Devlet herkesi dinler.

Dinler tamam, ama siz Uğur Mumcu'yu dinlemediniz, devlet birimleri dinlediyse o tehditleri onlar da size ulaştırmamış demek ki.

Belki ulaştırmadı. Biz her şeyden, herkesten istedik. Soruşturmalarımızda bilhassa, istihbarat örgütlerinin yaptığı şeyler delil değildir, ama bizi yönlendirebilir. Onları istedik biz, ama bir bilgi alamadık. Defaatle istedik, alamadık.

O zaman şunu söyleyebilir miyiz? Devletin ilgili birimleri Uğur Mumcu soruşturmasında size yeterince yardımcı olmadı.

Hayır, öyle bir şey söyleyemeyiz. İstedik biz, vermediler. Belki yoktu ellerinde. Bilgi yoktu, o bakımdan. Sekreterinin bana anlattığı, çünkü telefonu o kızcağız açıyor devamlı, "Böyle böyle söylüyorlardı, tehdit ediyorlardı" diyor...

Yarım kalan bir "Kürt dosyası" var...

Şimdi araştırma yapıyor adam. Nerede araştırma? Bir PKK araştırması.

Siz o araştırmanın tamamını aldınız mı?

Eşi bize hiçbirisini vermedi. İstedik hepsini. Bize vermediler. "Bilgisayarını bize verin, inceleyelim" dedik. Onu da bize vermediler. Evine kadar gitti Ülkü Coşkun ifade almaya. Bize yardımcı olmadılar. Aile bizi düşman ilan etti. Sanki biz yapmışız hadiseyi. Ben o zaman da dedim. "Sanığı biz tespit etsek, idama karar verilse ipini ben çekerim" dedim... Hadisenin akabinde, yerimiz de yakın, hemen gittim. Gittiğimizde olay mahalline dolmuş herkes. Yerdeki deliller meliller her şey... Biz orada parça da topladık. Yerleri süpürttürdüm. Hepsini aldım götürdüm ben. Patlamayı biz öyle tespit ettik. Mesela rahmetlinin (Uğur Mumcu) beyin parçaları duvarlarda bulundu. Bu kadar güçlü bir patlama. 2,5 kilo diyorlar, şu kadar kilo diyorlar, tahmini olarak söylendi. Çünkü iki üç gündür de o arabaya binmemiş. Çocuklarına da, "Siz gelin, ben arabayı çalıştırayım" demiş. Zaten öyle zannediyorum ki, öyle bir tedbiri de vardı. Muhtemelen çocukları, hepsi içinde arabayı çalıştırsa hepsi gidecek. Sonra orada mesela, çok yakın yerlerde elçilikler var, polisler var. Kimsenin dikkati çekilmemiş demek ki orada. Öyle profesyonelce yapılmış ki o hareket, bomba takılması, araba dizili çünkü orada, bir sürü araba var...

Meclis'teki çanta olayı

Uğur Mumcu'yla dostluğunuz var mıydı?

Yok, bir soruşturma dolayısıyla tanışmıştık kendisiyle, ama çok eskiden.

Ne zaman?

Meclis'te bir çanta çalınması hadisesi vardı. O da bütün çantadaki şeyleri makalelerinde yazmıştı. "Biz nereden aldın?" dedik. "Bize gönderdiler" filan dedi...

Ne çantası?

Bir milletvekili, bir senatör arkadaşın çantasıydı herhalde, ismini hatırlamıyorum.

Şimdi son on yılda Türkiye'de şu ortaya çıktı. Kolları devletin içine de uzanan bazı örgütlenmeler ortaya çıktı. Ama bunun üzerinde hiç durmuyorsunuz?

Şimdi ben buna yanaşmıyorum. Şöyle yanaşmıyorum. İllegal örgütler her yerde çalışma yaparlar. Her yerde yaptığı çalışma devletin içinde de olur. Adam sokar oraya. O devletin içinde demek değildir. Devletin içine bir adamını sokmuştur. Takip ediyor. Biz soruşturmacı olarak onları takip ederken bizi de takip ediyorlar. Çok dikkatli olunması lazım. Onun için ben gizliliğe çok şey yapmışımdır. Mesela Kartal Demirağ hadisesinde ertesi günü gazetelerde çıktı ifadesi. O yüzden Erbil Tuşalp'i tutuklattık. "Niçin neşrediyorsun? Gizli" dedik. Neşretmese belki daha değişik bir ortam oluşacak. Ondan sonra adam ifadeyi okudu, onun verdiği ifadeye göre de tedbirini aldı herkes. Çok önemli şeyler bunlar.

Peki, o soruşturmayı siz yaptınız. Şu anda hâlâ Özal suikastı tartışılıyor Türkiye'de. Arkadaki güçlere neden ulaşılamadı?

Ulaşılamaz tabii. O işi yapan kişi çok şey, Kartal Demirağ öyle boş bir insan değil ki. Biraz önce söyledim. Birkaç senaryo yazabilecek durumda. Orada bidayette Özal'ın verdiği bir emir var. Diyor ki, "Herkes buraya davetli, hiç kimsede arama yapmayacaksınız." Kimse aranmıyor.

Özal'ın mı emri o?

Tabii aldığımız ifadelerde öyle. Demokratik ortamdır, demokrasidir, herkes kongreye gelebilir, gelecek ve geliyor. Hadise böyle. Bu şekilde bir müsamaha ortamı yaratıldıktan sonra polis de girenleri ne temaşa suretiyle ne de şeyle böyle, kim geldi hangi araba geldi... Mesela ben o zaman söyledim. "Buraya gelen bütün arabaların plakalarını niçin almadınız?" dedim. Böyle bir suikast olacağından kimsenin haberi olma-

mış ki. Aslında olması lazım. Yani orada bir kongre yapılıyor. Özal'a karşı antipati besleyen kişiler kim? Daha önce karaborsacı olan bir camia var Türkiye'de. Sigara satıyor, içki satıyor, onların hepsi kuyruk ortamı, hepsi kalktı Özal zamanında. Bunlar kalkınca bundan para kazanan kişiler elbette ki Özal'a sempati duymadılar.

"Muhtarın hareketi Özal'ın hayatını kurtardı"

Kim bunlar?

Bunlar bu kaçakçılığı yapan güçlerdir. O kaçakçılığı yapan güçlerin tespit edilebilmesi için şeyin çözülmesi lazım. Ancak biz o zaman çocuğu daha önce cezaevinde ziyaret eden Osman Atay gelmiş, "Sen bu kadar basit işlerin adamı değilsin, daha büyük işlerin adamısın" diye onu yönlendirmiş. Aynı memleketten birisi, İsviçre'de yaşayan bir adam. Benim bulunduğum sürece Osman Atay Türkiye'ye gelmedi. Ama ben ayrıldıktan sonra geldi, hakkında takipsizlik kararı verildi. 1996'da filan olacak.

Salonda da tatbikat yaptınız. İkinci kişi salona girmiş mi?

Yok, girmemiş.

Ama salonda görenler var. Hatta o gün kongre salonunda olan Mamak Ortaköy Muhtarı Ali Ünal, Kartal Demirağ Özal'a ateş ederken; onu engellemeye çalışıyor, sonra arkadan birisi muhtara vuruyor. Eski askeri savcı olan ANAP milletvekili Faik Tarımcıoğlu da diyor ki, "İkinci kişiyi gördüm, yakalayın dedim, ama kaçtı."

Tabii arkadan birisi vuruyor. O gelen arkadaşı mı, değil mi? Çünkü onlar ayrılmışlar birbirlerinden. Kartal Demirağ'dan biraz da uzun olduğu söylenir o çocuğun. İşte kot pantolon giymişler... Muhtar güçlü, kuvvetli. Muhtara kimse bir şey yapacak durumda değil. Kartal Demirağ bir silah atıyor, ikinci silahı atıyor. İkinciyi atarken muhtar elini çekiyor ve kurşun aşağıya isabet ediyor. O kurşun da mikrofon direğine saplanmış. Özal rahmetli de aşağıya sinmişti. Kurşun eğer mikrofon direğine gelmese Özal'ın kalbine geliyordu. Yaptığımız inceleme orada o oldu.

Kartal söylüyor mu, "Arkadaşım vardı" diye?

O hususta hiçbir şey söylemiyor, "Yalnız geldim" diyor. Orada ifade aldığım kişiler, gören kişiler, gazeteci kişiler söylediler. Muhtar söylüyor... Zaten silah patlamaya başlayınca kaçıyor hepsi. Silah da eften püften bir silah. Öyle güçlü bir silah değil.

Silah nasıl girmiş içeriye? Bir çelengin içine gizlenerek içeri sokulduğu söyleniyor...

Hayır, hayır. Silah adamın üzerinde.

"Eften püften bir silah" diyorsunuz. Özal ise, "Bu silah öyle bir silah ki, en fazla iki defa ateş etmeye ayarlıydı" diyor.

Hayır hayır, öyle bir şey yok. Üçüncü ateşi yaptıramamış. Tutukluk yapmış namlu.

Daha sonra bu silahla defalarca atış yapılmış, her seferinde ikinci atıştan sonra tutukluk yapmış..

Yani eften püften dediğim. İki tane şey attın, namlu ısınıyor. Namlu ısınınca tabii...

Ama hep öyle olmuş...

Yok, öyle bir şey yok.

Özal'la birebir konuştunuz mu?

Tabii konuştuk. Hatta üçüncü bir silah sesinden bahsetti. Yaptığımız şeyde üçüncü silah sesi olmadığı, üçüncü sesin, kurşun mikrofon direğine çarpıp deliyor ya, mikrofon direğinin düşme sesi olduğunu gösterdik. İlk iki ses patlama sesi, üçüncü ses çarpma sesi. Üçüncü ses öyle. Özal ısrarla söyledi hatta. Birebir yüz yüze konuştuğumuzda. "Öyle bir şey yok" dedik. Bilirkişi arkadaşımıza sorduk. Silah sesi ile çarpma sesi birbirinden ayrı.

"Belki de Özal biliyordu"

Peki, Özal'a, "Salona herkes alınacak talimatını siz mi verdiniz?" diye sordunuz mu?..

Hayır, öyle bir şey sormadık. Öyle bir şeye lüzum yok. Zaten Özal'ın ifadesini de almadık.

O mu sizi çağırdı?

Konuta çağırmıştı. Gittim, orada baktım kaseti gösteriyor bana. "Üçüncü silah sesi" deyince, "Nereden çıkarıyorsunuz?" dedim. "Biraz dikkatli seyredin" dedim. Üçüncü ses silah sesi değil. Silah sesi tak tak diyor öteki tak diye düşüyor. Çarpmanın getirdiği bir ses.

Size, "Arkadaki güçler kimler?" diye sordu mu?

Yok, o hususta hiçbir şey söylemedi. Belki de biliyordu.

Sonra Özal size, "Bu işin arkasında kimse çıkmadı mı" gibi bir şey söyledi mi?

Hayır. Hatırlamıyorum, öyle bir şey sormadı.

Siz bir şey söylediniz mi kendisine?

Yok, biz soruşturmayı gizli tutarız. Kim olursa olsun söylemem ben. Dava açıldıktan sonra Özal'a gitmedim zaten, dava açılıncaya kadar görüşmemiz oldu. O kadar.

Kartal Demirağ cezaevinden çıktıktan sonra, "Allah Özal'ı öldürmemi istemedi. Eğer Özal ölse ben de öleceğimi biliyordum" dedi. Size de böyle bir şey söyledi mi?

Hayır.

Bir de ilk ifadelerinde, "Özellikle Özal'ı vurmak düşüncem yoktu. Bu Uğur Mumcu da olabilirdi" demiş.

Yok, öyle bir şey söylemedi. "Mektup gönderdim. Sonra silahımı aldım, geldim ve vurdum" diyor.

İşte o mektup olayı var. Kartal Demirağ, Semra Özal'a yazdığı mektupta diyor ki, "Örgütümüz sizi yok etmeyi amaçlıyor. Eğer af yoksa yeminimiz kutsaldır..."

Söylemiş olabilir.

Eski bir Yargıtay savcısı olan Uğur Tönük'ün anlatımları var. "Özal bizi görevlendirdi, suikastı çözmek üzere bir dizi çalışma yaptık. Kartal Demirağ'ın Afyon bölgesinde bir kontrgerilla örgütünün elemanı olduğunu tespit ettik" diyor.

Bilmiyorum hiç. O hususları hiç soruşturmadım, bilmiyorum.

Siz öyle bir örgüt tespit edemediniz...

Yok, yok hayır.

Peki, sordunuz mu "Bu örgüt nedir?" diye?

Tespit edemedik ki...

Kutsal yeminin anlamı

Hayır, Kartal Demirağ'a sordunuz mu?

Hiç adam o cevabı vermiyor ki. "Mektup gönderdim" diyor. "Yazdım" diyor. Örgüt kendisi.

"Yeminimiz kutsaldır" diyor...

Yok, yok hikâye onlar. Yemini kutsal, çünkü "Sen bize söz verdin, af çıkarmadın, biz de cezaevindeki bütün kişiler, sana karşı bir kin besledik. Ben milliyetçi bir insanım geldim, vurdum" diyor.

Özal af sözü vermiş mi onlara?

Herhalde seçim propaganda konuşmalarında söylemiş ki...

Niye bir örgüt bağlantısı tespit edilemedi? Üstelik, sanık elde ve "Ben bir örgüt üyesiyim" diyor.

Yok, o zaman zaten illegal örgütler arasında aşırı sağ bir örgüt yoktu.

Burada söylenen şu: acaba devletin içine de uzanan bir örgüt mü vardı?

Hayır hayır. Öyle bir şey yok. Özal'a esas bu hareket tarzının sergilenmesi, bir af ortamı, af ortamını şemsiye eden onun içindeki ortamda, ancak Özal iktidara geldikten sonra kuyruklar bitti. Bazı kişilerin mamalarına son verildi. Kim bunlar? Kaçakçılar. Bunun üzerine biz hassasiyetle gittik. Bir bağlantı kuramadık.

O bağlantı da kurulamadı...

Tabii o bağlantı da kurulamadı. O bakımdan söylüyorum.

"Arkadakilere ulaşamadık" dediniz...

Tabii, aslında ulaşmak lazımdı. Mesela hep şeyin üstünde durmuşumdur. O gün oraya gelen arabaların numaraları tespit edilmiş olsaydı...

Ama zaten Kartal Demirağ ticari bir taksiyle gelmiş...

Gelsin canım. Söylüyor zaten hangi taksiyle geldiğini. Biliyoruz biz.

Öteki arabalar niye önemli sizin için?

Onlar da, onunla beraber gelen bir sürü adam olur. Ona yakın. Onun için tespit edemedik. Arabalar olsaydı, o kişileri araştıracaktık biz. Biraz önce ne dedin? "Özal, şu oldu, bu oldu" dedi. Şüpheleri var adamın. "Benim yaptığım icraatlardan dolayı bana düşman olanlar oldu" diyor. Nedir o? Onların ticari ortamını kaldırdı. Neden? Ticari ortamda bir sıkıntı vardı, onu gevşetti. O bakımdan biz onun üzerinde hassasiyetle durduk. Fakat tabii tespit edilemedi. Edilemediği için bir şey yapamadık.

Nusret Demiral bölümünü, yıllardır kendisine yöneltilen eleştirilere verdiği şu cevapla bitirelim: "Hep Nusret Demiral'ın üzerine gittiler. Bir Allah'ın kulu beni methetmemiştir. Ben kimseye kötülük etmedim. Benim iyiliğim devlet içindir."

Altıncı bölüm

Alaattin Çakıcı anlatıyor: Din devletine karşıyım

Alaattin Çakıcı'yla 29 mart 2003 akşamı İstanbul'da bir araya geldik. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin (DGM) kendisi hakkında verdiği beş yıllık hapis cezası için Ankara'da Yargıtay'dan çıkacak kararı bekliyordu. DGM, Karagümrük'teki spor lokaline yapılan silahlı baskının emrini verdiği gerekçesiyle kendisine bu kararı vermişti. Yargıtay bu cezayı onaylarsa yurtdışına çıkacağını söyledi ve gidişi öncesinde televizyonda da yayınlanacak şekilde geniş bir röportaj yapmayı kabul etti. O akşam Çakıcı'yla tam on saat konuştuk. Yanından ayrılıp eve geldiğimde sabah saatin altısıydı.

Aradan bir süre geçti. Çakıcı 2004 yılı mayıs ayında aniden yurtdışına çıkınca, kameraya da kaydedilecek o geniş konuşmayı yapamadık. Ama Çakıcı o akşam yaptığımız uzun konuşmada pek çok şey anlattı. O uzun konuşmanın önemli bölümlerini not aldım.

Konuşmayı yaptığımız dönemde Çakıcı, şöhreti ABD'ye ve Avrupa'ya uzanan uluslararası bir figür haline gelmişti. Nitekim bu konuşmamızdan 16 ay sonra, 14 temmuz 2004 günü Avusturya'da yakalandığında, Avusturya gazeteleri ertesi gün "Yeraltı dünyasının kralı yakalandı" manşetleriyle çıkarken, Fransız *Le Figaro* gazetesi, "En büyük baba yakalandı" başlığını attı. *Figaro*'nun deyimiyle, "Avrupa polisini bile küçümseyen" Çakıcı'nın yakalanması büyük olaydı.

Tıpkı altı yıl önce, 1998'de Fransa'da yakalandığında üzerinden çıkan kırmızı diplomatik pasaport gibi, Avusturya'da emekli bir Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) mensubuna ait yeşil pasaportla yakalandı. Pasaportunu Çakıcı'ya verdiği gerekçesiyle tutuklanıp cezaevine konulan MİT görevlisi Faik Meral ifadelerinde şöyle diyordu:

MİT'te bir dönem Dış Operasyonlar şefi olarak çalıştım. 1980'lerin başında dört yıl Paris'te görev yaptım. O dönemde Çakıcı'yla, Paris'te Ermeni terör örgütü ASALA'ya karşı faaliyette bulunduk.

"Beni Amerikalılar yakalattı"

29 mart 2003 akşamı İstanbul'da Çakıcı'yla röportaj yapmak üzere buluştuğumuzda, cevabını en çok merak ettiğim soru şuydu: "Acaba

1980'li yılların başından beri gizli bir devlet görevlisi miydi?" Diğer taraftan 50 yaşındaki Çakıcı, hükümet düşüren Türkbank skandalındaki rolüyle doruğa çıkan son on yıldaki pek çok olayın da bir numaralı aktörüydü. Uzun bir kaçak hayatından sonra 1998'de Fransa'da yakalanmış, sadece iki hafif suçtan dolayı Türkiye'ye iade edildikten sonra, bir süre Kartal Cezaevi'nde kalarak 2002 kasım ayında tahliye edilmişti.

Fransa'da yakalanması öncesinde uzun süre Amerika'da kalan Çakıcı, yakalanışını şöyle anlattı:

"Beni Amerikalılar yakaladı. Amerikalılara çok cazip geldim. Elinde telefonla hükümet düşüren bir adamdım. Amerika'dayken peşimde hep FBI vardı, ama önceleri bana çok saygılıydılar. Sonra tavırları değişti. İslami bir terörist veya *drug* (uyuşturucu) işi yapan biri olabileceğimi düşündüler. Çünkü kullandığım bir pasaport, daha evvel Mısır'a giriş çıkışlarda kullanılmış. Ama benim kanun dışı bir durumum yoktu. Bütün harcamalarım yasal ve kredi kartıylaydı. Bana gelen para banka havalesi yoluylaydı ve açıktı. Her şeyim açıktı. Fransa'da, zamanın başbakanı Mesut Yılmaz'ın açıkladığı gibi yakalanmadım. Dünyanın neresine gidersem gideyim Amerikalılar beni izledi. Fransa'da yakalandığım otelde, ters bir hareket yapsam beni öldüreceklerdi. Kafama silah dayadılar. Aslında o akşam yakalanacağımı hissettim. Aslı'ya (kız arkadaşı) 'Otelden çıkalım' dedim. 'Yorgunum' dedi. Polisleri görünce pencereden atlamayı düşündüm. Ancak çok yüksekti ve karşısı denizdi. Böyle bir sahnesi olan bir filim var. Kaçamayacaktım."

"Ağca gibi olabilirdim"

Fransızların cezaevinde ona nasıl muamele ettiklerini Çakıcı şöyle anlattı: "Fransızlar benim devlet görevlisi olup olmadığımı merak etmediler. Bu konunun üzerinde hiç durmadılar. Zaten kırmızı pasaportla yakalanmışım. "Altı kelimelik bir şey söyle, seni bırakalım" dediler. "Türkiye'de Kürtlere işkence yapılıyor" dememi istediler. Üç defa bu anlaşmayı önüme sürdüler. Ama kabul etmedim. Fransız polisi beni elde etmek istedi. Belçika polisi beni cezaevi dışında 25 saat sorguladı. Altı ay tek başıma hücrede, yüksek voltajlı ışık altında kaldım. Parapsikolojik müdahaleler oldu. Cezaevinde bana çok müdahale yapıldı. Aklımı kaybedebilirdim. Allah korudu, yoksa Mehmet Ali Ağca gibi olacaktım."[1]

1. Alaattin Çakıcı, kendisine yapıldığını belirttiği parapsikolojik müdahalelerin Türkiye'ye gelişinden sonra da sürdüğünü İstanbul DGM'deki duruşmasında şöyle açıkladı: "Amerika'da 35 ay yaşadığım ve hiçbir şekilde rahatsız edilmediğim halde, 1997'de MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın ABD'ye gönderdiği rapor üzerine taciz edilmeye başlandım. Beni 35 aydır rahatsız etmeyen Amerikalılar son altı ayda sürekli taciz ettiler. Ülke dışına çıkarılmak istendim. Türkiye'ye geldikten sonra Amerikalılar tarafından Moskova'dan Kartal Cezaevi'ne adıma büyük bir zarf gönderildi. İçerisinden 1 milyon dolarlık çek ve bir resim çıktı. 1938 yılı Harp Okulu mezuniyet balosunun aile resmiydi. Resme bir baktım. Kafalar büyük, vücutlar küçük. Montaj bir resim olduğunu anladım. Bir not vardı. 'Sayın

Son yıllarda artık Alaattin Çakıcı denince insanların kafasında bir "devlet görevlisi" portresi beliriyor. Peki, Çakıcı bütün bunlar için ne diyor? Örneğin, eski bir MİT yöneticisi olan Süleyman Seba'nın başkan seçildiği Beşiktaş Spor Kulübü'nün 1984'teki kongresinde salon güvenliğini onun sağladığı ve Seba'nın başkan seçilmesine katkısı olduğu doğru muydu? Tek cümleyle, "Beşiktaş kongresi olayı doğru" cevabını verdi.[2]

Sadece tutuklanan eski MİT görevlisi Faik Meral değil, eski MİT yöneticileri Yavuz Ataç, Korkut Eken ve Mehmet Eymür de Çakıcı'nın teşkilatla ilişkisine dair açıklamalar yapmıştı. Örneğin MİT'in eski Dış Operasyonlar yöneticisi Yavuz Ataç, "1987 yılının temmuz ayında MİT'in Ankara'daki karargâhında amirlerim beni Çakıcı'yla tanıştırdı" diyordu. MİT Kontrterör Dairesi eski başkanı Mehmet Eymür, "Yavuz Ataç, Alaattin Çakıcı ve Tarık Ümit 1987 yılı ağustos ayının ilk günlerinde planlanan bir faaliyetle ilgili olarak yurtdışına yollandılar. Ancak son anda bu faaliyetten vazgeçildi ve ekip on gün sonra geri döndü" diyor. MİT Güvenlik Dairesi eski başkanı Korkut Eken ise bu olayı anlatırken, "Her şey hazırdı, ama sebebi hiçbir zaman açıklanmayan bir nedenle dönemin başbakanı Turgut Özal, ani bir kararla operasyonu durdurdu" diyor.

Acaba yurtdışındaki bu operasyonun içyüzü neydi? Yaygın olarak bilinenin aksine bu olay, ASALA'ya yönelik değildi. Gidilen ülkenin Hollanda, hedefin ise muhtemelen Dev-Sol'un lideri Dursun Karataş oldu-

Çakıcı, resme ışıkta dikkatli bakarsan resmi çözersin' deniliyordu. Yanımdaki çocuğa resmi gösterdiğimde çocuk depresyona girdi. Parapsikolojik etkisi olan bir resimdi... ABD'nin Detroit şehrindeki bir bankaya ait 1 milyonluk çeki Cumhuriyet Başsavcılığı kanalıyla, bu tür psikolojik baskıların yapıldığını belirterek, aynı adrese geri gönderdim. Bana geri gönderildi. Çünkü bu çekle beni uluslararası kara para trafiğine bağlamaya çalışıyorlardı. Bu sefer de çeki Amerikan Büyükelçiliği'ne gönderdim. Amerikalıların benimle niye uğraştığını anlayamadım. Bu çeki göndererek beni kara para olayının içine çekmek istediler."

2. Alaattin Çakıcı'nın ismi, 1997'de yapılan Futbol Federasyonu başkanlığı seçimlerinde çokça anıldı. İddialara göre Beşiktaşlı eski futbolcu ve Çakıcı'nın arkadaşı Mustafa Kefeli, seçimlere Alaattin Çakıcı'nın adayı olarak girmişti ve seçimi kaybetmesi Çakıcı'yı hayli öfkelendirmişti. Yine söylendiğine göre, ortaklık ancak seçimi kazanan Haluk Ulusoy'un Çakıcı adına "100 koyun kurban etmesi" ile yatışmıştı. Mustafa Kefeli, DGM'deki ifadesinde bu olayı doğruluyor: "1997'de yapılan Futbol Federasyonu seçimleri öncesi Bodrum'da bulunduğum esnada Mehmet Ali Yılmaz bana federasyon başkanlığına aday olmamı teklif etti. Ve bana, Celal Doğan ile kendisinin adaylıktan çekildiğini, oylarını bana vereceklerini söyledi. Ben de bu teklifi kabul ettim ve Ankara'ya geldim. Daha sonra, Trabzonspor yönetiminde olan Atilla Yıldırım beni telefonla aradı. 17 oyu olduğunu söyleyip beni desteklediklerini söyledi. Benim karşımda diğer adaylar Haluk Ulusoy, Alp Yalman vardı... Yapılan seçimler sonucunda ben kaybettim. Haluk Ulusoy kazandı. Haluk Ulusoy'un kazanmasından sonra Alaattin Çakıcı tarafından tehdit edilmesinin arkasından, barıştırılıp Alaattin adına 100 koyun kesildiğini biliyorum." Seçimde oy kullanacak delegeler Ankara Sheraton Oteli'nde kalıyordu. Kefeli de karargâhını otele kurmuştu. Yanında ilk dikkat çeken isimler Hülya Avşar'ın bir süre önce ölen kayınpederi Prof. Kaya Çilingiroğlu, Fenerbahçeli eski yönetici Şadan Kalkavan, Ayhan Bermek, Mehmet Ali Yılmaz, Atilla Yıldırım ve Alaattin Çakıcı'nın kardeşi Gencay Çakıcı'ydı.

ğu söyleniyor. Peki, Alaattin Çakıcı bu dönemde bir MİT elemanı mıydı? Çakıcı, "Hiç devlet görevlisi oldunuz mu?" soruma gayet kararlı bir ifadeyle, "Hiçbir zaman MİT elemanı olmadım" cevabını verdi.

Pasaportu Çakıcı'nın üzerinden çıkan MİT görevlisi Faik Meral, "Onunla Fransa'da ASALA'ya karşı operasyon yaptık" diyor. Çakıcı'nın Beyrut'taki ASALA operasyonlarında görev aldığı da yıllardır söyleniyor. Ancak bu soruma kesin bir dille, "Beyrut'ta yoktum" cevabını verdi. 1980'lerin başından itibaren Fransa, Yunanistan ve Beyrut'taki ASALA operasyonlarını yöneten, emekli olduktan sonra 1990'da İstanbul'da bir suikasta kurban giden MİT eski müsteşar yardımcısı Hiram Abas'ı sorduğumda ise Çakıcı'nın cevabı şöyle oldu: "Türkiye'ye Bir Hiram Abas daha gelmez."

"Sultan Abdülhamid çok büyük bir lider"

Bunun dışında Çakıcı neler anlattı? Dünyanın dört bir tarafını dolaşırken neler yaptığından bahsederken, "Ukrayna'da cami yaptım. Kiliselere ve yetimhanelere çok bağışlarda bulundum. Malezya'da Kurban Bayramı'nda çok miktarda dana kestirip dağıttık. Ukrayna'da kestiğimiz koyunları dağıtırken veya yardım dağıtırken, Müslüman-Ortodoks ayrımı yapmadım" dedi. Hıristiyan dünyasında da çok saygı duyulan bir isim olduğunu belirtti ve "Ama din devletine karşıyım" eklemesini yaptı. Binlerce kitap okuduğunu anlatan Çakıcı bir ara, "Sultan Abdülhamid çok büyük bir insan" dedi.

Sadece Mesut Yılmaz hükümetini değil, Necmettin Erbakan liderliğindeki Refahyol hükümetini de kendisinin yıktığını öne süren Çakıcı, İstanbul DGM'de yargılanıp tahliye olduğu iki davayı anlatırken, "Mesut Yılmaz hükümeti iktidarda olsaydı en az 36 yıl ceza alacaktım. Böylece cezaevinden çıkmam mümkün olmazdı" dedi. "Beni Kartal Cezaevi'nde öldürtmek istediler" diyen Çakıcı'mn yaklaşık on saat süren konuşmamızdaki çok açık yürekli bir itirafı oldu ve şu cümleyi kullandı: "Bizler topluma zararlı insanlarız."

Bu konuşmamızdan sonra yurtdışına çıkan Çakıcı, Avusturya'da yakalanıp Türkiye'ye getirilince, eski milletvekili Erol Güngör'ün oğlu Mustafa Göngör'ün Meclis lojmanlarında 1991 yılında öldürülmesi olayını araştırmak üzere kurulan Meclis Araştırma Komisyonu'na ifade verdi. "Lojman cinayeti" olarak bilinen bu olayı araştıran Komisyon Başkanı AKP'li Ahmet Çağlayan ve üyeler Yılmaz Kaya, Ali Bulut, Mehmet Kesimoğlu, Halil Ünlütepe ve Sinan Özkan, 17 kasım 2005 günü Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde yatan Alaattin Çakıcı'yla görüştüler. Çakıcı, komisyon üyelerinin sorularına cevap verirken, kendisinden söz etti ve birbirinden ilginç açıklamalar yaptı. İşte bu açıklamaların satır başları:

Ben yedi göbek Trabzonluyum ve Türk'üm... Ne ANAP'lıyım ne MHP'liyim. Eski ülkücüyüm, milliyetçiyim, ama ucu sivri değilim... Bu ülkede cumhurbaşkanları, başbakanlar Kürt kökenli oldu. Kabinedeki (Tayyip Erdoğan hükümeti) 22 bakandan 12'si doğu kökenli... Her toplumun içerisinde etnik köken olur, bir evladın anne babayı seçme şansı yoktur. İnsan Kürt de olabilir, Ermeni de. Önemli olan yaşadığı toplumda neyi hissettiğidir... Doğudan herhangi bir Kürt Edirne'ye kadar gönül rahatlığıyla geliyor. Ama bir Türk Elazığ'dan öteye geçemiyor. Geçerse derin devlet mi, milliyetçi mi, ajan mı diye bakılıyor. Hayatını bile kaybediyor... Ben asla Kürt düşmanı değilim. PKK'nın düşmanıyım. Bu ülkenin dağda fidanlarını deviren, polisini, subayını, askerini ve kolluk görevlisini katleden PKK'nın düşmanıyım. Ama Kürtler Türkiye'nin bölünmez bütünlüğüne gönül vermişse, "Türk vatandaşıyım" diyorsa bu milletin efendisidir... Ben bu ülkeyi bölmek isteyenlere düşmanım. Bu ülkeye hizmet eden, ama Kürt ama Karadenizli kim hizmet ediyorsa gönlümüz onlarla. Yasaları ihlal etmiş bir mahkûmun duasını Allah kabul etmez diye bir kural yok. Yeter ki yürekten olsun...

"1 600 kitap okudum"

Benim de anamın başı örtülü. İnsanların mutlaka din özgürlüğü olmalı. Bu ülkeyi İran'a çevirmek isteyen Türk milletinin düşmanıdır. Biz Amerika'ya dost olalım, düşman olmayalım. Ama yaşadığımız coğrafyada da onların bir sitesi veya kolonisi olmayalım... 1 Mart tezkeresi Meclis'ten geçmeliydi. Ama bu başbakanın (Tayyip Erdoğan) hatası değil. O zaman milletvekili değildi. Parti içindeki doğu kökenli milletvekilleri ve ulusalcı muhalefet de hayır oyu verdi. Amerika da Kuzey Irak'ta Kürtleri güçlendirdi. Orada devlet oldular. Şu anda Türkiye'de 20-21 yaşında olan çocuk Öcalan'la doğdu. Yaşı altmışın üzerinde olan Kürtler ise Osmanlı terbiyesiyle büyüdü. Onlar bu ülkeyi seviyor, ama genç jenerasyonda milliyetçilik şuuru oluşmuş ve bu dış kaynaklı... Devlet her yerde güçtür. Devlet Abdullah Öcalan'ı İmralı'da besliyor. Alaattin Çakıcı'nın yan tarafındaki hücre boş. Getirin onu, koyun oraya. Arada bir ölümü tadarsa, hissederse inanın dışarıda bu olayların bir bölümü olmaz. Ben onu yakalandığında Fransız 5. kanalında izledim. O adamın yüzünde ölüm korkusu olduğunu hissettim. Hemen, "Benim anam Türkmen'dir, devlete yardım ederim" dedi. Bakın, Selçuklu'dan günümüze kadar et tırnak olmuşuz. Kürtler Türk değil, onlar bizim akrabalarımız. Milattan 2 500 yıl önce gelmişler, Mezopotamya'ya yerleşmişler. Ermeniler, İranlılar ve Kürtler aynı kökenden. Arapların, Perslerin kültür potasında asimile olmuşlar. Birinci Dünya Harbi'nden sonra İngilizler onları Kuzey Irak'ta kullandılar. Musul ve Kerkük, Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra gitti... Talabani, Barzani Kuzey Irak'ta Güneydoğulu bir sürü gencimize Erbil Üniver-

sitesi'nde eğitim yaptırmak için burs vermiş. Ona mı kalmış bu ülkenin insanına burs vermek? Eskiden aşiret reisi denilen kişi, şimdi Amerika'da Beyaz Saray'da devlet başkanı olarak karşılanıyor...

Ben süt kadar temiz değilim, ama bu ülkede çok pislik temizledim. Benim adım kabadayıya çıkmış, ama ben 35 yıldır 1 600 kitap okudum. Marksizmi, Kuran'ı araştırdım. Dünyayı 2,5 kez gezdim. Dünyadaki oluşumun temel ilkelerini bilirim... Ben yalan söylemem. Sadece zamparalık yaparsam karıma yalan söylerim. Kendimi korumak için polise, hâkime yalan söylerim. İnsan hayatı kurtarırken veya savaşta düşmanı kandırmak için yalan söylerim. Onun dışında yalan söylemem...

Gerçekten temiz eller operasyonu isteniyor mu? Bunu İtalyanlar yaptı. Yüzde 70 başarılı oldu. Bu ülkenin esenliği için Alaattin Çakıcı'nın ölmesi gerekiyorsa, seve seve ölürüz. Yani bu ülkede bizim torunlarımız ve çocuklarımız yaşayacak... Bu ülkede başbakan idam edildi; milletvekilleri, bakanlar tutuklandı. Devlet kimsenin tekelinde ve denetiminde değil. Kimsenin babasının özel çiftliği değil. Yasaları ihlal etmiş olabilirim. Neticede Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyım... Bazı sözde aydınlar var. Bunlar eski entel komünistler, bugünkü liberal solcular bu ülkeyi hiçbir zaman sevmediler. Kim yalan konuşmuyor, kim haram yemiyor, banka soymuyor, devlet arazisine el koymuyor, kim zina yapmıyorsa, kim Allah'ın tekliğine inanıyorsa Müslüman odur. Haram yemek illa insanın cebinden almak değil. Türkiye'de İslam'ın siyasallaşmasına da karşıyım...

52 yıllık hayatımda esrar, eroin, kaçakçılık, yapmış mıyım? Veyahut bir arkadaşım var mı? Hayatımda bu işleri yapmadım. Banka hortumcularını hayali ihracatçıları korumadım. Bu ülkede yeri geldi, onurumdan ötürü yasaları ihlal ettim. Ülkeyi sevmek, yasaları ihlali meşrulaştırmaz... Ecevit'i severim, namusludur. Ama eskiden Genelkurmay Özel Harp Dairesi'ne "kontrgerilla, faşist" diyordu. Sonra değişime uğradı. Alparslan Türkeş'ten daha fazla Türkçülüğü savundu. O da yanlış. Süleyman Demirel'i severim. Neresini severim? 40 yıl bu ülkeye hizmet etmiş. Cumhurbaşkanlığı döneminde artık nefsiyle ilişkisini kesmiş, bilgi birikimiyle cidden uluslararası ilişkilerde devlete büyük hizmetleri olmuş...

(Alaattin Çakıcı konuşmasının bu bölümünde hem Ecevit için ağır bir nitelemede bulunuyor, hem de Tansu Çiller, Necmettin Erbakan ve Mesut Yılmaz için çok ağır sözler kullanıyor.)

"Oğlum insan hakları üzerine çalışıyor"

Alaattin Çakıcı, sanık olarak çıktığı mahkemeler önünde de zaman zaman ilginç anlatımlarda bulundu. Örneğin 22 mart 2006 günü İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yaptığı konuşmadan bir bölüm şöyleydi:

Sayın Başkanım, elinde iki telefonu olan adam, 10 000 kilometre öteden hükümet düşürüyorsa, adam hâlâ emekliye ayrılmamıştır... Ben mafya babası filan değilim. Mafya babası uluslararası kaçakçılık yapar, kara para aklar, umumhanelerden para alır, hayali ihracat yapar, banka hortumlar. Lütfen araştırın. Bu ülkede ellinin üzerinde hadisem var. Ancak bir tane kara para aklama, uyuşturucu kaçakçılığı var mı?

Çakıcı, 30 nisan 2006 günü İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmada ise çocuklarını anlattı:

Üç çocuk sahibiyim. Biri insan hakları konusunda çalışıyor. Biri ekonomist, biri iki üniversite bitirdi ve ressam. Onlarla çocukluklarını yaşayamadım. Beni tahliye etseniz de etik değerlerim değişmez. Hasımlarımız var, hayatımız boyunca kendimizi koruyacağız. Bizim işte emeklilik olmaz. Emeklilik Azrail'e davetiye çıkarır.

Yedinci bölüm

Herkesin Seyfi Abisi Doktor Basa: Masonluk da bozuldu

Süleyman Demirel 1965'te Başbakan olduğunda göreve getirdiği ilk başhekim Doktor Seyfi Basa'ydı. Basa, Demirel'in başbakan olmasından 10 gün kadar sonra İstanbul'da Cerrahpaşa Hastanesi'ne başhekim oldu. 1974'te CHP-MSP koalisyonu ile Necmettin Erbakan başbakan yardımcısı olduğunda ise, görevden aldırdığı ilk isimlerden biri Doktor Basa'ydı.

İstanbul cemiyet hayatının renkli ismi Seyfi Basa'yla bu konuşmayı yaptığım 2002 yılı aralık ayında Basa 81 yaşındaydı. Hülya Avşar'dan Zeki Müren'e, neredeyse önde gelen bütün sanatçılar onun İstanbul Taksim'deki muayenehanesinden ve tedavisinden geçtiler. Askeri doktorluk geçmişi ve 20 yılı aşkın bir süre İstanbul'un büyük hastanelerini başhekim olarak yönetmesiyle devletin üst katmanlarında en çok tanınan doktorlardan biri oldu. Örneğin, Devlet Başkanı Kenan Evren, İstanbul'da bir hastaneyi ziyaret etmek istediğinde Vali Nevzat Ayaz Haseki Hastanesi Başhekimi Basa'yı arayarak, "Sana geliyoruz" diyordu.

Tek yenilgisi Özal'a karşı

Doktor Basa, hiç zenginler listesine girmemesine rağmen, hep zenginler gibi yaşadı, İstanbul'un önemli sosyal mekânlarında sürekli boy gösterdi. Örneğin, Büyük Kulüp'ün 1960'lardan beri üyesi ve Beşiktaş'ın en eski üyelerinden biri. Ona hem Mehmet Ağar hem de Alaattin Çakıcı "Seyfi Abi" diyor. Spor camiasındaki en sıkı dostlarını başında Ali Şen geliyor. Bir ara İsveç'te cezaevine düşen Ali Şen'i gidip kurtardığı bile söyleniyor.

Bu renkli yaşamını yansıtmak üzere Seyfi Basa'yla yaptığımız konuşma, ilginç bir ayrıntıyı daha ortaya çıkardı. Doktor Basa, hayatının tek yenilgisini Turgut Özal'a karşı yaşamıştı. Çok sevdiği Süleyman Demirel'i kırmayarak 1987'de Doğru Yol Partisi'nin İstanbul il başkanlığı görevini üstlenen Basa, o yıl seçimlerde Özal'a karşı Fatih bölgesinden milletvekili adayı gösterilmişti. Demirel onu Özal'a karşı sahneye sürmüştü, ama Basa Özal'la yarışamayacağını anlayıp yenilgiyi peşinen

kabul etti ve adaylıktan istifa etti. Zaten DYP seçimde İstanbul'dan hiç milletvekili çıkaramadı.

Doktor Basa, "Lazistan" denilen Rize'nin Pazar ilçesinde 1921'de dünyaya geldi. Dedesi Yanya valisi, babası hukukçuydu. Çocukluğu Rize'de geçen Basa, 1938'de İstanbul'a tıbbiye öğrencisi olarak geldi. Tıp Talebe Yurdu'na girememesi üzerine pansiyonda geçirdiği zorlu bir yıldan sonra, Tıbbiye'nin ikinci sınıfındayken Askeri Tıbbiye'ye geçiş yaptı ve 1944'te 23 yaşındayken askeri doktor olarak mezun oldu.

1945'te, Ankara Gülhane Hastanesi'nde teğmen doktor olarak stajını gördü. Kurada İstanbul Ayazağa Kışlası'nı çekti ve "kıta hekimi" olarak İstanbul'a geldi. Üç sene İstanbul Komutanlığı'nda hekimlik yapan Basa, sınava girerek Ankara Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne cildiye asistanı olarak döndü, üç yıl sonra da burada cildiye uzmanı oldu.

Bu arada Kara Kuvvetleri'nden Hava Kuvvetleri'ne geçmek istedi. Seyfi Basa, karacıyken havacı olabilen iki subaydan biri oldu. 1951'de yüzbaşı rütbesiyle Eskişehir Hava Hastanesi'ndeki yeni görevine geldi. Burada kurs görerek hava hekimi oldu. Hava hekimlerine "uçuş hekimi" deniliyordu. Örneğin bir pilot "Üç bin fite çıktığımda rahatsız oluyorum" diyorsa, uçuş hekiminin de onunla birlikte uçması ve üç bin fite geldiklerinde onu muayene edip rahatsızlığını tespit etmesi gerekiyordu.

Silahlı Kuvvetler tarafından Almanya'ya gönderilen Seyfi Basa, Münih'te eğitim gördü. O tarihte, NATO'daki görevler çerçevesinde, uçuş hekimlerinin aynı zamanda pilot olmaları öngörülüyordu. Hekim gerekirse uçağına binecek, gidip yaralıyı alıp hastaneye gelecekti. "Bunu mantığım kabul etmedi" diyen Basa, ordudan ayrılmaya karar verdi.

Ancak bir sorun vardı. O tarihte 15 yıl olan mecburi hizmetini henüz tamamlamamıştı. Adnan Menderes hükümeti, bir kanunla bu mecburi hizmeti 10 yıla indirdi. Hemen belirtelim, kimilerine göre bu düzenleme özel olarak Doktor Seyfi Basa için yapıldı. Böylece Seyfi Basa 1957'de binbaşı rütbesiyle Silahlı Kuvvetler'den emekli oldu.

1957'de İstanbul Taksim'de muayenehanesini açan Seyfi Basa, Cerrahpaşa Hastanesi'ne alınması için Ankara'ya gidip dönemin Sağlık Bakanı Lütfi Kırdar'dan görev istedi. İstanbul Cerrahpaşa Hastanesi'ne atanmasını istemesine rağmen, orada boş kadro olmayınca Zeynep Kamil Hastanesi'ne verildi. Ama bir süre sonra hayalindeki Cerrahpaşa'ya geçti ve Süleyman Demirel'in 1965'te iktidara gelmesiyle bu hastaneye başhekim oldu. Çünkü Basa ailesinden Ercüment Basa, Adalet Partisi'nde politikacıydı ve Süleyman Demirel'e çok yakın bir isimdi. O tarihlerde Doktor Basa'nın abisi Hasan Basa da kaymakamdı. Demirel onu da Muğla'ya vali yaptı. Doktor Basa, zaman içinde Demirel'le gelişen ilişkilerini, "Süleyman Bey'in İstanbul'daki sağlık işlerine bakan adam durumuna geldim" sözleriyle anlatıyor.

Ali Şen'i İsveç'te o mu kurtardı?

Doktor Basa, Cerrahpaşa ve Gureba hastanelerinden sonra 10 yıl Haseki Hastanesi'nde, 2,5 yıl ise Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde başhekimlik yaptı. 1987-1988 döneminde, Demirel'in isteğiyle kısa süreli o siyaset macerasını yaşayan Basa, 1990'da Türkiye'nin ilk çocuk hastanesini İstanbul'da kurdu ve hastaneye çok sevdiği torunu Seba Yurtoğlu'nun ismini verdi. Bu konuşmayı yaptığımız sırada hastalarına "sedef" tedavisi de yapmaya başlayan ve çocuk hastanesinde diyabet kısmını açan Basa, doktorluktan servet yapmadığını şöyle vurguladı: "Benim zihniyetimdeki bir adamın para kazanması mümkün değildir. Çocuk hastanesinde ben kendi çocuğuma yaptırmayacağım bir iğneyi para kazanmak için senin çocuğuna yaptırmam. Parayı kazandıran da laboratuvarlardır. İstanbul'da bir numaralı cildiyeci olmama rağmen ben hekimlikten para kazanamadım."[1]

Doktor Seyfi Basa'nın da, cinayete kurban giden Üzeyir Garih gibi üst düzeyde bir mason olduğu biliniyor. 33 derecesi olan masonlukta 32. dereceye kadar yükseldiği belirtilen Basa, "Masonluğun esasını iyi bilenlerden biriyim. Masonlukta din, ırk, renk, milliyet ne olursa olsun insan insandır ve insanlar birbirinin kardeşi olmalıdır. Masonluğun esası bir cümleyle budur" diyor.

Doktor Basa, "Türk masonlarının durumu şimdi nasıl?" soruma ise şu ilginç cevabı veriyor: "Türkiye'de bozulmayan bir yer kaldı mı?.. Türkiye'de her şey bozulduğu için oranın da bozulduğu kanaatindeyim. İnsan ilişkileri bozulduğuna göre orada da insan ilişkileri bozuldu... Güzel ahlak kalmamıştır. Deontolojik ahlak kalmamıştır. Bir memlekette hekim ve hâkim ahlakı bozulunca o memleket batmış olur..."[2]

Beşiktaş Spor Kulübü üyesi olan Basa, 1980'li yıllarda Birinci Lig'deki Rizespor'un başkanvekiliydi. Eski tarihlerde İsveç'te cezaevine düşen Fenerbahçe'nin eski başkanı Ali Şen'i Seyfi Basa'nın kurtardığı söylenir. Bu olayı hatırlattığımızda Seyfi Basa şunları söylüyor:

"İsveç'te bir vukuatı olmuştu, duymuştum. Ama benimle alakası yok. Tesadüfen o tarihlerde ben de İsveç'teydim. Cezaevine girmiş çıkmış. Ali Şen çok akıllı adamlardan biridir. Hiç yoktan servet sahibi olanlardandır. Ve servetini hazmedenlerden biridir. Servet sahibi olmuş, servetini hazmedememiş çok adam vardır. Ve dikkat ederseniz, eskiden okumuşlardan servet sahibi olan yok, hep okumamışlar servet sahibi. Şimdi o okumamışların çocukları babalarının servetlerini de-

1. Basa'nın torunu Seba, soyadını İlhan Selçuk'un *Yüzbaşı Selahattin* romanına konu olan Selahattin Yurtoğlu'ndan alıyor. Çünkü babası bu aileden.

2. Seyfi Basa'nın bu sözlerinden sadece dört yıl sonra Türk masonları birbirlerine girdi. Büyük üstat seçimini kaybeden 14 000 civarındaki Türk masonun büyük üstadı Kaya Paşakay, 2006'da yolsuzluk suçlamasıyla iki arkadaşıyla birlikte masonluktan ihraç edildi.

vam ettirmekte. Yeniden servet elde etmiş kimse var mı? Mustafa Koç, Rahmi Koç, babalarından kalan serveti devam ettirmişlerdir. Ettiremeyenler olduğu için onlar üstte kalmıştır. Sabancılar, babalarının kazandığı serveti devam ettirmişlerdir. Yoktan servet sahibi olanlar ve akıllı olanlar, kalmışlardır. Mesela bunların içerisinde Erdoğan Demirören'i misal gösterebilirsin. Babası da varlıklıydı, ama böyle değildi. Erdoğan kendi aklıyla bu hale geldi."

Doktor Basa'nın yakın dostlarından biri de Mehmet Ağar. Bu röportajı yaptığımızda henüz Doğru Yol Partisi'nde kongre yapılmamıştı ve dolayısıyla Mehmet Ağar genel başkan seçilmemişti. "DYP'nin başına sizce kim gelir?" soruma, "Mehmet Ağar'ın gelmesi lazım. Ben Mehmet Ağar'ı tasvip ederim. Mehmet diğer adaylara göre daha ağır basar. Doğru Yol Partisi aleyhinde tek kelime etmemiştir ve başka bir partiye de geçmemiştir" cevabını verdi.

"En akıllı hastam Hülya Avşar"

İstanbul'un bir numaralı cildiyecisi olarak bilindiğinden, Doktor Basa'ya gelmeyen "artist" kalmadı. Örneğin Hülya Avşar'ın cildindeki sorunu giderdi ve onu tedavi etti. Sibel Can, Muazzez Abacı, Seda Sayan ve Emel Sayın'ın yüzlerini tedavi etti. Doktor Basa, tedavi ettiği Zeki Müren'in kendisine nasıl darıldığını şöyle anlatıyor:

"Zeki Müren'i bir defa muayene etmiştim. Bir gece kurdeşen olmuştu, beni evine çağırmıştı. Yediği yemekler nedeniyle yüzünde kırmızılıklar oluşmuştu. Ve bana bir ara darılmıştı. Kızımın düğününe çağırmadım diye. Halbuki onu çağırmayı unutmuştum."

Doktor Basa, sanat camiasındaki tanıdıkları içerisinde en akıllı kişinin Hülya Avşar olduğunu belirtiyor: "Hayat çizgisini çok akıllıca çizmiştir. Enteresan bir kadındır. Kayınpederi Prof. Kaya Çilingiroğlu yakın arkadaşımdı, çok sevdiğim bir arkadaşımdı. Kendisini aldatan eşi için, 'Her sarhoş insanın yapacağı bir hatadır' dedi. Bunu söyleyecek kadın çok azdır."

Alaattin Çakıcı'nın da, Sedat Peker'in de "abi" diye hitap ettikleri Doktor Basa, kabadayılar âlemiyle ilgili de ilginç değerlendirmeler yapıyor. "Artık eski kabadayılar da kalmadı" sözlerini Dündar Kılıç'ı örnek vererek açıklıyor:

"Dündar Kılıç çok terbiyeli bir adamdı. Mesela bir hadisesini anlatayım. Haseki başhekimiyim. Bir akşam Bebek'te Osman Kavran'ın gazinosuna, Vali Namık Kemal Şentürk ve hanımını, Kemal Demir (eski sağlık bakanı ve Kızılay başkanı) ve hanımını yemeğe çağırdım. Önden birinci masayı bize ayırmışlar. Biz içeriye girdik. Yandaki masada Dündar Kılıç 10-15 kişiyle oturuyor. Dündar Kılıç ayağa kalktı, biz oturduk. Masamızın önüne geldi. Hazır ol vaziyette başıyla selam verdi ve çekti

gitti. Ertesi gün telefon ettim. 'Dündarcığım, niye akşam gazinoyu terk ettin?' dedim. 'Benim gibi bir adam, valinin, Haseki başhekiminin yanında rakı içmez' dedi. Şimdi bir o devrin kabadayısını düşünün, bir de şimdikilere bakın."

Çevik Bir'in yaptığı hata

Kızı ve torunu da Büyük Kulüp üyesi olan Doktor Basa'ya göre 2002'deki başkanlık yarışına Orgeneral Çevik Bir'in de katılması hataydı:

"Mehmet Kuriş yerine kim olsaydı, seçimi kazanırdı. Mehmet Kuriş sevilmeyen bir adamdı. Yönetimin değişmesini herkes istiyordu. Fakat, Duran Akbulut'un karşısına Mehmet Kuriş çıkınca, özellikle Çevik Bir'in Kuriş'in altında yer almasına sinirlenen bir zümre oldu, ben de onlara dahilim. Bir paşa gelip de Kuriş gibi bir adamın altında ikinci olur mu? Olmaması lazım. Raif Dinçkök'ten evvel Ali Esat Birol birinci başkandı, ben ikinci başkandım. Ali Esat Bey ayrıldıktan sonra Sahir Kurutluoğlu oldu, ondan sonra Raif Bey başkanlığa adaylığını koydu. Ben Haseki başhekimiydim. Bana, 'İkinci başkan olur musun?' dedi. 'Raif Bey, Haseki Hastanesi'nin başhekimi sizin yanınızda ikinci başkan olmaz' dedim ve görevi kabul etmedim. Yani binbaşılıktan ayrılmış Haseki Hastanesi'nin başhekimi Raif Bey'in yanında ikinci başkan olmaz diye düşünen bir adam. Bir de aradan seneler geçiyor. Genelkurmay 2. Başkanlığı'ndan, ordu komutanlığından ayrılmış bir adam, Kuriş gibi bir adamın listesinde ikinci başkan. Olmaz öyle şey. O gün genel kurulda konuşacaktım da, kızım ve karım mani oldular. Diyecektim ki, Ben binbaşı iken kabul etmedim ikinci başkanlığı, Orgeneral nasıl kabul ediyor? Kuriş rey alamazdı. Aldığı 600 rey de Çevik Paşaların aldığı reydir. İsminden dolayı, Çevik Paşa başkan adayı olsaydı büyük ihtimalle seçimi alırdı."

Doktor Basa'nın "hemşerisi" Tayyip Erdoğan'la ilgili değerlendirmesi ise şöyle oldu: "Tayyip Erdoğan akıllı bir adam, bunu kabul etmek lazım. Konuşma kabiliyeti olan, fevkalade güzel konuşan, hemşerim olduğu için ayriyeten kendisini severim. Ve göreceksiniz ki muvaffak olacaktır. Politikada muvaffak olacaktır bu gidişle. Öyle görünüyor."

Sekizinci bölüm

Psikolojik savaş uzmanı bir asker: Doktor Yıldırım Aktuna

Doktor Yıldırım Aktuna 1930'da İstanbul'da dünyaya geldi. Bir asker çocuğuydu. Babası Bulgaristan, annesi Manastırlıydı. İzmir Karşıyaka Lisesi'ni bitiren Aktuna, 1948'de İstanbul'da Askeri Tıbbiye okuluna girdi. Tıp fakültesini askeri öğrenci olarak okudu. Askeri Tıbbiye öğrencileri, seçilerek alınıyordu. Aktuna liseyi pekiyi dereceyle bitirmişti. Böylece Silahlı Kuvvetler adına tıp okudu ve askeri doktor oldu. 1954'te mezun olduğu gün teğmen rütbesini taktı.

Yarbay rütbesine kadar Silahlı Kuvvetler'de askeri doktor olarak çalışan Aktuna, kendi isteğiyle 1970'te emekli olup sivil hayata geçti. Uzun yıllar İstanbul'da Şişli Etfal Hastanesi'nde şeflik yapan Aktuna, 1979'da başına geçtiği Bakırköy Akıl Hastanesi'ndeki 10 yıllık göreviyle Türkiye çapında ün kazandı. Siyaset hayatına Ankara'da Uğur Mumcu'nun evinde Deniz Baykal'la yaptığı görüşmeden sonra SHP'de başlayan Aktuna, Bakırköy belediye başkanı oldu. Daha sonra SHP'den istifa eden, 1991 seçimleri öncesinde iktidara en yakın parti olarak gördüğü Doğru Yol Partisi'ne giren Aktuna'yı Süleyman Demirel, sağlık bakanı yaptı. Demirel 1993'te Köşk'e çıkınca da Aktuna, Tansu Çiller hükümetinde devlet bakanı ve hükümet sözcüsü oldu.

Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna, 28 Şubat sürecinde Necmettin Erbakan başkanlığındaki hükümetin yıkılmasında ilk kıvılcımı ateşleyen kişiydi. Aktuna'nın 26 nisan 1997 günü, Sanayi Bakanı Yalım Erez'le birlikte istifa etmesi, medya ve asker baskısı altında bulunan Doğru Yol Partisi'ndeki çözülmeyi başlattı. DYP'den ardı ardına yaşanan istifalar, Refahyol sonrasında Mesut Yılmaz başkanlığında kurulan Anasol-D hükümetine de zemin hazırladı. Çünkü DYP'den ayrılanlar, Hüsamettin Cindoruk başkanlığında, "Demokratik Türkiye Partisi"ni kurdular ve bu parti hükümetin üçüncü ortağı oldu.

28 Şubat sürecinde Yıldırım Aktuna'nın rolünü özel kılan sebeplerden biri, Aktuna'nın Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı'yla çok yakın temas halinde olmasıydı. Karadayı'yla Genelkurmay karargâhında defalarca görüşen Aktuna, bu görüşmelerini Başbakan Yardımcısı DYP lideri Tansu Çiller'e, Çiller'in mesajlarını da Kara-

dayı'ya aktarıyordu. İki tarafın da duruşu netti. Genelkurmay Başkanı Karadayı, "Bu hükümet gidecek" derken; Çiller, "Amerika'yla her gün konuşuyorum, darbe yapamazlar" karşılığını veriyordu.

Aktuna'nın siyaset hayatında pek bilinmeyen bir özelliği, devlet bakanlığı görevi sırasında Başbakanlık Psikolojik Savaş Birimi'ni yönetmesi. Aktuna, çeşitli kesimlerin katılımıyla Başbakanlık'ta yaptığı ve hayli gürültülü geçen bir "PKK ve Kürt" toplantısından sonra bu birimi Genelkurmay'a devrediyor. Aktuna'yla 2006 yılı ocak ayında hem 28 Şubat'ı hem de bir dönem başkanı olduğu Başbakanlık Psikolojik Savaş Merkezi'ni konuştuk.

Türkiye'de binbaşı, Afganistan'da yarbay

Askeri doktorluğa nasıl başladınız?

1954'te mezun olduktan sonra Gülhane'de bir yıl staj yaptık. 1955'te staj bitince kura çektim. İstanbul Sağmalcılar'da 66. Tümen, tümenin içinde aynı karargâhtaki 26. Piyade Alayı'nın baştabibi olarak İstanbul'a geldim. Orada daima ünlü paşalar görev yaptılar. Mesela Namık Algüç, Cemal Tural, sonra Genelkurmay başkanı oldu. Orada iki sene çalıştım. Sonra Ordu Dil Okulu'nda lisan öğrenimi için bir sınav açıldı. Burada okudum ve İngilizce öğrendim. Lisede ve üniversitede yabancı dilim Fransızcaydı. O kursu bitirdim, arkasından bir imtihan açtılar, dediler ki, "NATO'dan Amerika'ya doktor göndereceğiz. İngilizce imtihan yapacağız." Onu da kazandım, doğru Amerika'ya gittim. 1958'de Amerika'ya gittim. Teksas'ta Saint Antonio'daki "Brook Army" hastanesinde staj, eğitim gördük. 28 yaşındaydım. 1,5 sene kaldım, askeri doktorluk ve doktorluk üzerineydi eğitimimiz. Babam (Naci Aktuna) o zaman tuğgeneraldi. Milli Savunma Bakanlığı Levazım Dairesi başkanıydı, tümgeneral olduktan sonra da aynı göreve devam etti. 1969'da tuğgeneral oldu, 1962'de tümgeneral oldu, birkaç ay sonra da emekliliğini istedi.

Ordudan niye ayrıldınız?

Dönünce Gülhane'de ihtisasa başladım. Onu bitirdim. Hem nöroloji hem psikiyatri, o zaman ikisi bir aradaydı. Şimdi ayrıldı. Ben hem nöroloğum hem psikiyatri uzmanıyım. İhtisastan sonra bir süre Ankara'da kaldım. Sonra İstanbul'daki Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'ne tayin oldum. Asabiye mütehassısı olarak çalıştım. Ben biraz hareketi seven bir insanım, macerayı da seven bir insanım. O sırada dediler ki "Afganistan'a askeri doktor gönderilecek." Afgan subayları gelip burada eğitim görüyordu, kurmay oluyorlardı. Atatürk zamanından beri iki ülke arasında bir anlaşma vardı. Bizden de askeri doktorlar oraya gidip orada çalışıyorlardı. Kabil'de bir nöropsikiyatri uzmanına ihtiyaç var,

askeri hastanede. Öğretim görevlisi olarak orada onların askeri doktorlarını yetiştirecek. Ben de müracaat ettim. Kabul edildi. 1967'de Afganistan'a gittim.

O zaman rütbeniz neydi?

Rütbem binbaşıydı. Ama Afgan Ordusu'nda iki sene çalıştım ve Afgan üniforması giydim. Ve bir üst rütbe veriyorlardı. Orada yarbay oldum. Türkiye'de binbaşıyım, Afganistan'da yarbayım.

Türkiye'ye dönünce yarbaylıktan bir daha binbaşılığa mı indiniz?

Türkiye'ye gelince, yarbay rütbesi indi. Ama o yılın, 1969'un ağustosunda ben zaten yarbay oldum. Sıram gelmişti. Yani ben binbaşılığı fazla yaşamadım. Türkiye'ye geldim, gerçek yarbay oldum.

Niye ayrıldınız ordudan?

Benim idealim aslında Gülhane'de ihtisas yaparken orada asistan olarak kalmaktı. Başasistan olmak, sonra imtihanı verip doçent ve profesör olmaktı. Ama o zaman Selahattin Doğulu diye bir hocamız vardı, onunla anlaşamadık, beni istemedi. Başkasını tercih etti. Gülhane'de kalamayınca, sıradan bir askeri doktor olarak devam edip, belli bir yaştan sonra da emekli olacaktım. 1970 yılının martında benim emekliliğim doldu. 1954'te mezun olmuşum. 1970'te 16 sene yapar. 6 senelik tıp öğrenciliğimizi de emekliliğe sayıyorlar. Etti 22. Askeri doktorların her dört seneye bir seneye yıpranma şeyi var. Dört senede oradan geliyor. 25 yılı doldurmuş olduk. Ondan sonra İstanbul'a geldim, Şişli Etfal Hastanesi'nde Nöroloji Kliniği şef yardımcılığı imtihanına girdim, onu kazandım. Afganistan'dan gelince evlenmiştim. 1971'de oğlum oldu. 1972-1973 arası, bana bir burs daha çıktı, Avusturya'dan. Sigmund Freud'un çalıştığı bir hastanede bir yıllık bir burstu. Ona talip oldum. Viyana'ya gittim, bir sene Viyana'da kaldım. Viyana'da Almanca kurslarına gittim.

Akıl hastanesindeki dramatik olaylar

Fransızca ve İngilizceden sonra bir de Almanca öğrendiniz...

Bir de Farsça var ya... Afganistan'da iki sene içinde çok güzel Farsça öğrendim. Çünkü artık herkesle rahat rahat konuşuyordum... Avusturya'dan dönüp Türkiye'ye geldikten sonra, 1974 yılında kliniğin şefi emekli oldu. Şef imtihanına girdim Şişli Etfal'de kliniğin şefi oldum. 1979'a kadar orada çalıştım. 1979'un 28 kasımında da Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi başhekimi oldum.

Sizi kim başhekim yaptı?

O zaman Adalet Partisi iktidardaydı. Gazeteci Mustafa Özkan benim

çok eski ve yakın arkadaşımdı. O yardım etti. Ben kendi kendime olamazdım. Başhekim olmayı istiyordum, ama Türkiye'de biliyorsunuz olmuyor böyle. Mustafa Özkan başhekim olmamda bana en büyük yardımı sağlayan kişidir. O zamanki sağlık bakanına söyledi. "Gelsin, bir tanıyayım" demiş. Mustafa Özkan'ın kardeşiyle beraber bakanı ziyaret ettik. Kapıdan daha içeri girerken bakan, "Başhekimliği isteyen sen misin?" dedi. "Evet, benim" dedim. "Yok yok, seni başhekim yapmam, çok gençsin kardeşim, bu kadar genç adamdan başhekim olur mu?" dedi. "Yok efendim göründüğü kadar genç değilim" dedim. İçeride oturduk. "Hiç daha önce başhekimlik yaptın mı?" dedi. "Ben asker olarak 26. Piyade Alayı baştabipliği yaptım" dedim. Tabii orası başhekimlik filan değildi. Hastane yoktu ki, 20 yataklı bir revir vardı. Bakan bu söylediğime güldü. "Olmaz, yapamazsın, başhekimlik zor bir iş" dedi. Hiç unutmuyorum, o zaman dedim ki "Beni vekâleten atayın, üç aylık bir zaman tanıyın. Üç ayda yaptıklarıma bakın, başaracağımı görürseniz asaleten beni tayin edin, yok görmüyorsanız alın görevden." Gayet rahat, adamın işine geldi ve beni vekâleten atadı. O zaman Mustafa Özkan bana hemen bir foto muhabiri gönderdi. Bütün servisleri dolaştık. O çıplak hastalar, yerde yatanlar, demire bağlılar, mutfağın rezaleti, kırık camlar. Bunu bir albüm yaptık. Bütün yaptığım tespitleri oraya yazdım. Kadın hastaların dışarıya satılması gibi rezaletler de vardı. Bunları nasıl düzelteceğimi yazdım. Raporu yazdım, bir ay içinde tekrar Mustafa Özkan'a söyledim, o hemen bakana bilgi verdi, beraber bakana gittik. Adam açtı dosyayı baktı, çevirdi, çevirdi, fecaat. Ama öyle bir dosya hazırladım ki, "Bu adam bu işi yapabilir" diyecek. Onu gördükten sonra bakan, "Tamam, seni başhekim yapıyorum" dedi, asaleten başhekim yaptı. 1980'in başıydı. Ondan sonra işte o meşhur bağış kampanyasını açtık. O zaman hastanenin bu içler acısı durumunu ben TRT vasıtasıyla kamuoyuna açıkladım. Kamuoyu bir gördü, inanılmaz vahşet. Çıplak insanlar, hasta tabağıyla yemek almaya gidiyor. Üç yemek pişmiş, üçünü de aynı tabakta alıyor. Hiç unutmuyorum. O gün mesela mercimek, sütlaç ve pırasa pişmişti. Görevli bir kepçe mercimek koyuyor. Aynı tabağın içine bir kepçe pırasa koyuyor, onun da üstüne bir kepçe sütlaç koyuyor. Üçü bir arada. 4 500 civarında hasta vardı. 1 500 kişinin zor sığacağı bir hastanede 4 500 kişi yatıyordu. İnsanlar üst üsteydi. Büyük bir bağış kampanyası başladı. Dolayısıyla o paralarla biz hastaneyi düzenlemeye başladık. Ve hastane, hastane oldu.

Ne kadar sürdü bu göreviniz?

9,5 sene sürdü. Dedim ki, "Artık siyasete gireyim." Hatta, 1983 yılında ben başhekim olduktan üç yıl sonra, Turgut Özal özel olarak, bacanağı Doktor Ali Tanrıyar vasıtasıyla beni çağırttı. Şişli'deki Sadıkoğlu Apartmanı'nda çalışıyorlardı. Anavatan kurulmaya çalışılıyordu. Rah-

metli Özal beni oraya çağırdı ve dedi ki "Seni davet ediyoruz, ANAP'ın kurucusu olacaksın. Ben çalışkan becerikli insanları severim. Sen hemen git, fotoğrafını, savcılık kâğıdını getir. ANAP'ın kurucusu oluyorsun" dedi. "Efendim ben siyasete giremem, hastanedeki işim bitmedi daha, üç sene oldu, yolun daha yarısındayım, kusura bakmayın" dedim. "Seni bakan yapacağım" dedi. "Hastane görevimi bırakamam" dedim. Böylece ANAP'a katılmayı reddettim. Sonra zaman geçti, 1989'a geldik. 1989'da artık o başhekimlik herkesin yapabileceği bir iş oldu. Rutine döndü iş. "Siyasete gireceğim" dedim. Sağıma, soluma baktım, "Yakında yerel seçim var" dediler. O zaman "Büyükşehir belediye başkanlığına aday olayım" dedim. Ben sosyal demokrat bir kişiliğe sahibim. Sosyal adaletten yana olan bir insanım. Bu huyum hiç değişmedi. Bakırköy Akıl Hastanesi'nde yaptığım zaten yoksul, biçare ve kimsesiz insanların korunmasının en güzel örneğiydi...

Özal'ın teklifini reddetmenizde, "Nasıl olsa askeri yönetim Özal'a iktidarı vermeyecek" düşüncesi de etkili oldu mu?

Birinci derecede hastaneyi düşündüm. Çünkü oraya geleli daha üç sene olmuş. Ben ona devrim diyorum, köklü bir değişim yaptım, gerçekten zor bir işti. O işin daha yüzde 40'ını, 50'sini yapmışım, daha tamamlanmamış. Tamamlamadan ayrıldığın zaman tekrar geriye döner. Bunu Sayın Özal'a da söyledim.

Uğur Mumcu'nun evindeki toplantı

Uğur Mumcu'nun evindeki görüşmeyle siyasete atılmışsınız

Gazeteci Erhan Akyıldız vardı. Çok yakın arkadaşımdı. O ve diğer yakın arkadaşlarım dediler ki "Uğur Mumcu'yla bir konuşalım." Uğur Mumcu'yu aradılar. Mumcu, "Yıldırım Bey'in İstanbul büyükşehir belediye başkanı olması çok iyi olur" dedi. Çünkü halk beni çok seviyor. Akıl hastanesini düzeltmişim, ün de kazanmışım. Uğur Mumcu bana, "Ankara'ya gel" dedi. Ankara'ya gittim. Deniz Bey'i çağırmış. Rahmetli Uğur Mumcu'nun evinde Deniz Baykal'la görüştük. O zaman SHP genel sekreteri. 2-3 saat sohbet ettik. Ben ısrar ettim. "Büyükşehir belediye başkanı adayı olmak şartıyla SHP'ye gelirim" dedim. Deniz Baykal "Onun için Nurettin Sözen'e söz verildi" dedi. "Erdal Bey Sözen'e söz verdi, ben bunu değiştiremem genel sekreter olarak" dedi. "Sen Bakırköy belediye başkanlığına razı olacaksın" dedi. Ben de "İstemem" dedim. Biz öyle ayrıldık. Marmaris'e gittim. Martı Otel'in sahibi arkadaşımdı. Orada biraz dinlendim. Son güne kadar şartlar değişmedi. Büyükşehir belediye başkanlığı mümkün olmadı. Ben son gün razı oldum. Bakırköy adaylığını kabul ettim. Belediye başkanı oldum. Ama ben orada 2,5 sene dayanabildim. Çünkü ANAP iktidar, para vermiyor, im-

kân vermiyor; bir sürü problemler, partinin içinde kadrolaşmalar, kavgalar... 2,5 senenin sonunda dedim ki "Ben bırakacağım bu işi." Ve belediye başkanlığından istifa ettim, partiden de istifa ettim, aldım çantamı doğru evime gittim. İnsanların çoğu partiyi bırakıyor, belediye başkanlığını bırakmıyor. Bırakır mı, bırakmıyor. Ama ben ikisini de bıraktım, evime gittim. İstifa edince, arkasından hemen Özal aradı. O zaman cumhurbaşkanıydı. Demirel aradı. Özal Yeniköy'deki evine çağırdı. Basın danışmanım gazeteci Mete Alpman'la birlikte gittik. Oturduk, sohbet ettik. "Bak 1983'te gelmedin. Ama bu defa gel bakalım, şimdi ben seni Mesut Yılmaz'a göndereceğim ama, bakan olma isteğinden hiç bahsetmeyeceksin, ben onu halledeceğim. Ama seni garanti ediyorum. İstanbul'un hangi bölgesini istiyorsan, oradan seni liste başı yaptıracağım, Mesut Bey'e söyleyeceğim" dedi. Özal'dan ayrıldım, Ecevit çağırdı. Ecevit'le oturduk, konuştuk. Küçükyalı'daki evlerinde, Rahşan Hanım bize çay getirdi. Ecevit beni partisine davet etti. Oradan ayrıldım. Yalım Erez arkadaşım çağırdı, "Demirel görüşmek istiyor" dedi. Demirel'le evinde görüştük. Sonunda ben DYP'ye karar verdim. Bir baktım, iktidara yakın olan DYP. "Oraya gireyim, sağlık bakanı olayım" diyorum ve DYP'ye girdim.

Süleyman Demirel size ne dedi?

"DYP'ye katıl, aramıza almak istiyoruz seni" dedi. Uygun bir yerden aday yapacağını söyledi. Ondan sonra işte seçimi kazandıktan sonra DYP-SHP koalisyonu kuruldu, Demirel başbakan oldu, ben de hükümette sağlık bakanı oldum...

Eski bir asker olarak sizi en çok etkileyen komutanlar...

Bir kere 28 Şubat sürecinde ben bakandım, sağlık bakanıydım. Refahyol iktidarı zamanında. O zaman ben ilişkilerimde, konuşmalarımda, dirayetiyle İsmail Hakkı Karadayı Paşa'yı hep takdir etmişimdir. Gerçekten o gün belki Türkiye bir rejim tehlikesine, rejim bunalımına gidebilirdi. Karadayı Paşa bence bunu önlemiştir. Hatta ben 28 Şubat sürecinde, o zaman Sayın Çiller başbakan yardımcısıydı. Ona dedim ki, "Karadayı Paşa'yla konuşuyorum, asker gidiyor. Nizamiyenin dışına çıktı, gidiyor." "Hayır, asker bir şey yapamaz, ben Amerika'yla her gün konuşuyorum" diyordu Tansu Hanım. "Böyle bir şey olamaz" diyorum. Karadayı Paşa'ya dönüyordum, "Bu iş ciddi" diyordu... Hatırlarsanız, ben bakanlıktan istifa ettim, partiden de istifa ettim.

Genelkurmay başkanıyla buluşmalar

Karadayı Paşa mı istifa etmenizi istedi?

Hayır. Ben kendi inisiyatifimle ayrıldım.

Karadayı Paşa size tam olarak ne diyordu?

"Bu iktidarın devamını biz kabul etmiyoruz, bu koalisyon bozulmalı, Türkiye için zararlı bir koalisyondur" diyordu.[1]

Görüşmeleriniz nasıl oluyordu? Makamında mı?

Ben ziyarete gidiyordum, karşılıklı konuşuyorduk.

Bir anlamda Karadayı ile Çiller arasında mesajcı pozisyonunuz var...

Yani benim vasıtamla mesaj göndermiyordu, ama söylediklerini Çiller'e aktarıyordum. Çiller'in söylediklerini de ona aktarıyordum.

Çiller ne diyordu?

"Ben Amerika'yla her gün konuşuyorum, böyle bir şey yapamazlar" diyordu.

Daha sonra o günleri anlatırken, "Bizi ite kaka istifa ettirdiler, 'darbe geliyor' dediler. Partide kalmak neredeyse vatan hainliğiyle eşdeğerdi" diyorsunuz...

Partide kalma sıkıntısından ziyade rejim tehlikeye giriyordu diye biliyorum. O zamanki medyanın bombardımanı, diğer taraftan Karadayı Paşa'yla yaptığım görüşmelerle ben rejimi tehlikede görmeye başladım. Rejimi koruyabilmek adına ayrıldım. Nitekim bizden sonra bir sürü insan ayrıldı.

O ayrılmalarda sizin bir katkınız oldu mu?

Kesinlikle oldu. Yalım Erez de ayrıldı. Yalım ile ikimiz aynı gün ayrıldık. O sanayi ve ticaret bakanıydı, ben sağlık bakanıydım. İkimiz de aynı gün istifa ettik. Bizim arkamızdan da 20-30 kişi ayrıldı. Ben partiden de istifa ettim.

Ayrılmasaydınız ne olurdu?

Ayrılmasaydık rejim tehlikeye girebilirdi.

Darbe mi olacaktı?

Darbe şeklinde mi olur, nasıl olur, onu bilemiyorum. Ama rejim tehlike altındaydı. Medya da bunu körüklüyordu. Aşırı derecede. Sonradan biliyorsunuz Anasol-D hükümeti kuruldu. Anavatan, DSP ve DYP'den ayrılanların kurduğu DTP. Ben DTP'ye önce katılmadım, sonradan katıl-

1. İsmail Hakkı Karadayı, Erbakan istifa ettikten sonra kurulan Mesut Yılmaz hükümetinde Milli Savunma bakanı olan İsmet Sezgin'e bir gün aynen şöyle dedi: "Sayın Bakanım, inanın nizamiyeden döndük." Erbakan'ın istifası ve yeni bir hükümetin kurulmasıyla asker nizamiyeden dönmüştü. Yani Mesut Yılmaz'ın, "Ben Refahyol'un değil, askeri darbenin alternatifiydim. Hükümeti kurma görevini almak zorundaydım" sözlerinde gerçeklik payı vardı.

dım. 28 Şubat sürecinde askerin Milli Güvenlik Kurulu'na getirdiği 15-16 maddelik, irticanın önlenmesiyle ilgili bir paket vardı. Erbakan ve Çiller'in imzaladığı o maddeler. Şimdi Refahyol düştü, yerine Anasol-D hükümeti geldi. Ne beklersiniz? Bu hükümet bu 15-16 maddeyi hemen uygulamaya başlasın. Öyle değil mi? Onun için gelmiş çünkü. Hayır, uygulanmadı. Yapılmadı hiçbir şey. Savsaklandı. Sonra bir sürü yolsuzluk iddiaları da o döneme ait ortaya çıktı. Ben de o zaman şöyle düşündüm. Demek ki burada aslında irticanın ve şeriatın önlenmesi gibi öne sürülen iddialar aslında gerçek iddialar değildi. Öyle olsaydı 15 maddeyi hemen bu hükümetin uygulamaya sokması gerekirdi. Medyanın körüklemesiydi bu, medya işi pompaladı, bombardımana tabi tuttu, Refahyol hükümeti bozulsun diye. Demek ki sadece bir iktidar değişikliği istendi. Bu iktidar değişikliği niçin istendi? Herkes kendi kafasına göre hayal etsin, düşünsün.

İş âleminden de ayrılın talepleri oluyor muydu?

İş âleminden ziyade basından geliyordu. "İstifa edin, istifa edin, istifa edin"...

Arayıp mı söylüyorlardı?

Arayıp da söyleyenler vardı, gazetesinde yazanlar vardı, köşesinde yazanlar vardı.

Karadayı Paşa'yla daha sonra konuştunuz mu?

Konuştum. Hatta şöyle söyledim. Dedim ki, "Valla bakın, galiba bizi kandırdılar." Medyanın pompalamasıyla, arkasında kim vardı, onu bilmiyorum. Medya bizi zorluyordu, koalisyonun bozulması için. Asker de zorluyordu. Toplantılar yapıyordu. Hâkimleri çağırıyordu, brifingler veriyordu. Karadayı Paşa'ya dedim ki, "Sizi ve bizi acaba gaza mı getirdiler, kandırdılar mı?" Çünkü haklı yere soruyorum. Çünkü hükümet değiştiği zaman yeni gelen hükümetin ilk işi o maddeleri uygulamak olmalıydı.

Hatta sizin 15-16 madde dediğiniz MGK kararı aslında 18 maddeydi...

Evet, 18 madde. Bunların hiçbir tanesi yapılmadı. O zaman sırf iktidara gelmek için oldu bütün bunlar demek ki. Demek ki birtakım çevreler Refahyol'dan istediklerini bulamadılar. Neyse onların istedikleri bulamadılar. Beklentilerini karşılamadı o hükümet. Orayı yıkmak için üzerine şeriat, irtica mirtica diye körükleyip yüklendiler. Malzeme de vardı ellerinde müsait. Yok değildi ki, vardı. Sincan'daki olaylar, Erbakan Başbakanlık Konutu'na tarikat başkanlarını, cemaat liderlerini çağırdı. Onlar sarıklarla Çankaya'ya çıktılar. Yok, işte Taksim'e cami yapacağız, o günleri biliyorsunuz. Eski konuşmaları alıyor, getiriyor, televizyondan veriyor. Bizim Reha Muhtar her gece bunları bombardıman ediyor ve bütün

bunların sonunda ne bekliyorsun? Biz de fedakârlık etmişiz. Bakanlığımızı bırakmışız. Rejim tehlikeye girmesin, rejim devam etsin. Hükümet değişsin, bütün önlemler alınsın. Ee, yerine gelen hükümet oooh...

Sizin bakanlığınız gitti bu arada...

Mesela Yalım ile ikimiz istifa ettik, ayrıldık ya bakanlıktan. Yeni kurulan hükümette Yalım yine sanayi ve ticaret bakanı oldu. Ben olmadım. Mesut Yılmaz bana haber gönderdi, benim de hükümete katılmam için. Ben icabet etmedim. Neden etmedim? Çünkü ben o hükümeti yıktım, yıkılmasında önayak oldum, yeni kurulan hükümette görev aldığım zaman, kendim için bir şey yapmış olacağım diye düşündüm. Ben kendim için yapmadım ki, ülkem için yaptım. Anlatabildim mi? Başkası olsa herhalde o tarafa da dalardı.

Karadayı Paşa'ya "Bizi kandırdılar" dediğinizde o ne dedi?

Hiç tepki vermedi.

O zaman hâlâ Genelkurmay başkanı olarak görevde miydi?

Evet, görevdeydi. Müspet veya menfi hiçbir şey söylemedi.

Emekli olunca tekrar bu konuları konuştunuz mu?

Konuşamadık. O da Yalıkavak'ta oturuyormuş, ama bir türlü birbirimizi göremedik.

1993'te Ankara'da bir Bosna mitingi oldu. Sırplar kimyasal silah attı diye...

TGRT'ye çıkmıştım ben. Sabaha karşı... Uyandırdılar beni, yayın yapıyor sabaha kadar TGRT. "Acele, lütfen kalkın, buraya gelin" dediler. Kalktım TGRT'ye gittim. Orada konuşma yaptım, canlı yayında sabaha kadar.

Ne konuştunuz?

Hatta Fehmi Koru bana dedi ki, "Öyle bir konuştun ki herhalde Taksim Meydanı'nda 100 000 kişi toplayabilirdin. Sen bu işleri iyi organize ediyorsun. Eski askersin de zaten." Dedim ki, "Ya bırak Fehmiciğim, benim o taraklarda bezim yok, ben o işlerden hiç anlamam. O işlere de girmem. Ben oradaki Türk kökenli insanlarımızın uğradıkları zulüm dolayısıyla buna isyan ediyorum, isyan ettim onun için böyle konuşuyorum, başka bir amacım yok, şu yapılsın veya bu yapılsın diye. O mesele çözülsün isterim. Orada insanları toplamak veya şey yapmakla görevli değilim, bir rolüm de olamaz."

Ama gidip sabaha kadar da konuşuyorsunuz...

Evet, ben duygulu ve heyecanlı bir insanım.

Neler konuştunuz ki?

Hatırlamıyorum.

Ama bir şey daha var. Fehmi Koru, "Başbakanlık Psikolojik Savaş Birimi size mi bağlı?" diyor...

Bağlıydı, bana bağlıydı. Devlet bakanıyken bana bağlıydı.

Size bağlı olan ne?

Amerika'da yaşayan bir profesör, Vamık Volkan ve Hacettepe'de görevli bir Türk profesörün (Abdülkadir Çevik) kurdukları bir kuruluş vardı. Vamık Volkan psikiyatri uzmanıdır, meşhur birisidir, Kıbrıs kökenlidir. Esas kurucusu oydu onun. Hacettepe'deki profesör de Abdülkadir Çevik, o da psikiyatri profesörü. Adı Psikolojik harekât mı, psikolojik savaş mı, bana bağlıydı. Politik psikoloji merkezi gibi bir şeydi.

Bir daire miydi?

Daire değil, bir kuruluş. Bir kurul diyelim. O kurul, PKK olaylarıyla ilgilenirdi, her şeyle ilgilenirdi.

Milli Güvenlik Kurulu'nda değil bu kurul, Başbakanlık'ta...

Başbakanlık'ta.

Biliyorsunuz, Psikolojik Harekât Birimi derken insanların aklına Milli Güvenlik Kurulu'nda uzun yıllar faaliyet gösteren Toplumla İlişkiler Başkanlığı geliyor. Başbakanlık'taki de böyle bir şey miydi?

Hayır Bu Milli Güvenlik Kurulu'na bağlı değildi. Yeni bir kuruldu... Sonra baktım ki bu kurul benim başıma siyaset açısından bir problem olacak. Bana bağlı olan bu kurulu ben Genelkurmay'a devrettim. Genelkurmay 2. başkanı o zaman Doğan Bayazıt Paşa'ydı. Doğan Bayazıt'la konuştum, onlara devrettim.

Peki, kim kurmuş?

Ben geldiğimde buldum. Kimin zamanında kurulduğunu bilmiyorum. Başında Vamık Volkan vardı. Birkaç kişiden oluşuyordu.[2]

Nereden icap etmiş?

Siyasette psikolojinin önemi üzerine oluşturulmuş. Siyasetin her

2. Bu merkez 1992'de Başbakan Süleyman Demirel zamanında kuruldu. Kuruluşu, ABD'de Profesör Vamık Volkan'dan eğitim almış olan Profesör Abdülkadir Çevik ve Ekrem Ceyhun'un kızı Profesör Birsen Ceyhun yaptılar. Birsen Ceyhun da Çevik gibi bu konuların uzmanı. Vamık Volkan'ın Türkçeye çevrilen *Politik Psikoloji* kitabının üzerinde Çevik ve Ceyhun'un imzası var. Profesör Birsen Ceyhun, sonraki yıllarda Profesör Hikmet Özdemir'le evlendi. Hikmet Özdemir, 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a danışmanlık yaptığı dönemde, "ikinci cumhuriyetçi" suçlamalarına hedef olmuştu.

alanında psikoloji fevkalade önemlidir. Psikoloji ihmal edilmemelidir. Politik psikoloji mutlaka öğrenilmeli, bilinmelidir, gibi düşüncelerle kurulmuş. Amerika'da da vardı galiba. Zannediyorum, Namık Bey oradan aldı ve Türkiye'ye adapte ettiler.

Peki, madem siyasetçiler için kurulmuş, bunu niye Genelkurmay'a devrettiniz?

Şundan ettim. Bir gün, bir toplantı yapalım diye karar alındı. Bu toplantıda PKK ve Kürt olayını tartışacaktık. Ben Meclis'ten ve Meclis dışından Kürt ve PKK olayına karşı olanlar, bir nevi Kürt kökenli milletvekilleri, hepsini çağırdım. Ve toplantı yapıyoruz. Genelkurmay'dan da temsilci çağırdım. Ben o toplantıyı yönetiyorum. Kürt kökenli, eski bayındırlık bakanı vardı, Şerafettin Elçi. Baktım ki, Samsun'dan aşağı doğru bir çizgi çekti, "Bu çizginin bu tarafı Kürtlerindir" falan diye başlayınca; toplantıda MHP tandanslı milletvekilleri de vardı, bunlar başladılar bağırmaya. "Bu toplantıyı kim düzenliyor böyle, Türkiye'yi mi böleceksiniz?" Halbuki maksat onları konuşturup da anlamak. Adamlar ne düşünüyor, ne yapmak istiyor, onları anlayalım diye yapıyoruz. Genelkurmay'ın temsilcisi de katılmış. Bir kurmay subay, sivil elbiseli. Başladılar bağırmaya çağırmaya, berbat ettiler toplantıyı. Ben toplantıyı kestim. "Yeter, tartışmaya gerek yok" dedim. İşte ondan sonra da bu politik psikoloji merkezini Doğan Paşa'yla görüştüm, Genelkurmay'a devrettim.

Kaç kişi vardı bu politik psikoloji merkezinde?

Bu daha ziyade işin uzmanlarını veya çeşitli siyasi alanlardaki farklı görüşlerden olan insanları bir araya getirip konuşturuyor ve orada birtakım sonuçlar, bilgiler ortaya çıkarılıyor. Her konuda, ama sadece PKK ve Kürtçülük konusu değil. Aklına ne kadar konu geliyorsa, bu konular o politik psikoloji merkezinde konuşuluyor.

Sizin döneminizde mesela başka ne türlü tartışmalar yapıldı?

Çok olmadı. Ben o toplantıdan sonra orayı devrettim, bıraktım. Benden sonra Profesör Abdülkadir Bey başkanlık etti. Galiba hâlâ devam ediyor.

Sizin zamanınızda Profesör Vamık Volkan vardı...

Vamık Bey, onu kurmuş olandı ve başkan oydu. Ama ben varken iş olduğu gibi bana bağlıydı. İşin liderliğini ben yapıyordum.

Sizin askerlik hayatınızda hiç istihbaratçılık yaptığınız oldu mu?

Hayır.

Peki, bu birim niye size bağlandı?

Ben geldiğimde vardı ve devlet bakanı olarak bana bağlıydı. Ben

Tansu Hanım zamanında devlet bakanı oldum. Demirel, haziran 1993'te cumhurbaşkanı oldu. Tansu Hanım başbakan olunca beni devlet bakanı ve hükümet sözcüsü yaptılar, iyi konuşuyorum diye.

"İşin lideriydim" dediniz, neler yaptınız başka?

Başka bir şey yapmadım. PKK olayına bir girdik, Kürtçülük olayına girdik. O olayın öyle bir sıkıntısı olunca Genelkurmay'a devrettim.

O toplantıda başka kimler vardı?

Meclis'ten her partinin temsilcisi vardı. Parlamentodan çağırdım, Genelkurmay'dan çağırdım, Şerafettin Elçi'yi çağırdık.[3]

Vamık Volkan ile Şerafettin Elçi'nin cevapları

Yıldırım Aktuna'nın bu açıklamaları üzerine Profesör Vamık Volkan, bu merkezi kendisinin kurmadığını açıkladı. 1932'de Lefkoşa'da doğan Vamık Volkan, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdikten sonra ABD'ye gitti. 1957'den beri orada yaşayan Volkan, Virginia Üniversitesi'nde psikiyatri profesörü oldu. 1987'de ABD'de Virginia Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Zihin ve İnsan Etkileşimi Araştırmalar Merkezi'ni (Center for the study of mind and human Interaction) kurduğunu söyleyen Volkan, Aktuna'nın bahsettiği Kürt toplantısına davetli olarak ABD'den gelip katıldığını belirtiyor. ABD'deki bu merkezden bir kişiyle birlikte Ankara'ya geldiklerini anlatan Volkan 3 mart 2006 tarihli *Haftalık* dergisinde şunları söylüyordu:

> Biz 10-15 kişinin toplanacağı bir toplantıya gideceğimizi zannediyorduk. Fakat kendimizi büyük bir salonda, yüzlerce kişinin arasında bulduk. Toplantı başlar başlamaz bağırmalar çağırmalar oldu. Büyük bir sürpriz oldu bize. Toplantıya son verildi. Ben otelime döndüm, ertesi gün de Ankara'dan ayrıldım.

Vamık Volkan, Amerikan başkanları Nixon ve Carter dönemlerinde

3. Bu Kürt toplantısı 24-26 ocak 1994 tarihlerinde Ankara Üniversitesi'nin bir salonunda yapıldı. Toplantıya Kürt çevrelerinden Şerafettin Elçi, Tarık Ziya Ekinci've Mehmet Ali Aslan katıldı. O tarihte Milli İstihbarat Teşkilatı'nda Psikolojik İstihbarat başkanı olan Cevat Öneş, Genelkurmay ve Emniyet temsilcileri de toplantıya katıldı. DYP adına katılımcı, emekli bir general olan Orhan Kilercioğlu'ydu. Bazı üniversitelerden tarih ve psikoloji profesörleri de katılımcılar arasındaydı. Amerika'dan gelen üç kişi ise Prof. Vamık Volkan, tarihçi Norman Itkowitz ve ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan bir büyükelçiydi.
Profesör Abdülkadir Çevik'in gazeteci Ufuk Şanlı'ya verdiği bilgilere göre, bu merkezin kurulmasını Demirel'e öneren kişi Ekrem Ceyhun. Burası Yıldırım Aktuna'dan önce Devlet Bakanı Ceyhun'a bağlı olarak çalışmış. Çevik, "Kürt toplantısındaki kavgayı DYP'li Orhan Kilercioğlu başlattı. 'Amerikalıların yanında sırlarımızı ifşa ediyorsunuz' diye bağırdı. Halbuki toplantıda MİT, Genelkurmay, MGK ve Emniyet temsilcileri de vardı. Gizli olan bu toplantı bu şekilde sabote edildi ve medyaya yansıdı. Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral, bizi çağırıp, bölücülükten ifademizi bile aldı!" diyor.

Beyaz Saray'da danışmanlık yaptı. Harvard Üniversitesi'nde ve İsrail'deki Rabin Çalışmalar Merkezi'nde de konuk öğretim üyesi olarak bulunan Vamık Volkan, ABD eski başkanı Jimmy Carter'ın başkanlığını yaptığı Uluslararası Müzakereler Ağı'nın üyesi oldu. Volkan, 2005 yılında Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi. Vamık Volkan'ın özelliği, politik, dini, etnik anlaşmazlıklarda arabuluculuk yapması. 1970'li yıllarda Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, İsrail Parlamentosu'nda yaptığı konuşmada, "İsrailliler ile Araplar arasındaki çatışmanın yüzde yetmişi psikolojiktir" deyince, uluslararası ihtilaflarda Volkan'ın üzerinde çalıştığı konular önem kazandı.

Şerafettin Elçi ise, *Aksiyon* dergisinin 6 şubat 2006 tarihli 583. sayısında bu konuda şu açıklamaları yapıyor:

> Toplantıda Osmanlı tarihi uzmanı Amerikalı bir profesör yine Amerikalı ve bu işlerde uzman iki kişi daha vardı. O dönemde Meclis'te olan partilerin temsilcileri vardı. Genelkurmay'dan Milli Güvenlik Kurulu'ndan, MİT'ten, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden ve sendikalardan temsilciler vardı. Birde Kürt çevrelerinden üç kişi vardık; ben, Tarık Ziya Ekinci, Mehmet Ali Aslan. Anadolu tartışması oldu. Ben bu kavramın bugünkü sınırları kapsamadığını söyledim. Bu bilgilerimi de Meydan Larousse'tan kaynak göstererek söyledim. Yani oradaki Anadolu maddesini söyledim. Anatolia Yunanca bir kelime ve Ege'nin doğusunu ifade ediyor. Bunun sınırının da Tarsus Çayı ve Samsun hattının batısında kalan yarımada olduğunu söyledim. 1941'de siyasi coğrafya heyetinin toplandığını ve Anadolu kelimesini Türkiye'nin sınırlarını kapsayan bölge şeklinde tanımladıklarını söyledim. Bunun üzerine rahatsız olanlar oldu. Tepki koydular. Ama toplantı yinede devam etti ve üç gün sürdü. İşin ilginci, o toplantıda bulunan, MİT, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Kurulu'nun temsilcilerinden bir tepki gelmedi. Amerikalılar benim konuşmamı onaylar tavırlar gösterdiler. Mesele Kürt meselesi ve PKK idi. Ben tarihi sürece ilişkin bilgiler verdim. Bilimsel konuşma yaptım. Gerçekleri açıkladım. Bu toplantı bir rapor olarak hazırlandı ancak daha sonra ne yapıldı bilmiyorum.[4]

Yıldırım Aktuna'nın ne kadar sıradışı bir kişi olduğunu, oğluna verdiği "Oğul" ismiyle de görmek mümkün: "Öyle bir isim koyayım ki başka hiç kimseyi bana hatırlatmasın ve bana benim oğlum olduğunu hissettirsin. Bir gün muayenehaneden çıktım, 'Oğul' geldi aklıma. Hatta aklıma bir de muziplik geldi. İleride evlenir, bir sevgilisi olur. Ona sevgilisi 'Oğulum' diye mektup yazar. Karısı 'Nedir bu mektup?'

4. Şerafettin Elçi, 1977'deki meşhur 11'ler olayında Adalet Partisi'nden istifa ederek Demirel hükümetinin düşmesine yol açan 11 kişiden biriydi. Gelen bu 11 kişiyle hükümet kuran Ecevit, Elçi'yi bayındırlık ve iskân bakanı yaptı. Elçi, 12 Eylül'den sonra Yüce Divan'da yolsuzluk suçlamasıyla yargılandı.

der. O da 'Annem yazmış' der. Böylece ismi Oğul oldu. Annesi de 'olur' dedi."[5]

5. Yıldırım Aktuna'nın daha sonra boşandığı eşi Zeliha Berksoy, sanatçı Semiha Berksoy'un kızıydı. ABD'de eğitim gören Oğul Aktuna'nın İstanbul Pera Palas'ta yapılan düğününde nikâh şahitleri DYP Genel Başkanı Mehmet Ağar ve Deniz Kuvvetleri eski komutanı Oramiral Nejat Tümer'di. Oğul Aktuna-Özlem Balkış çiftinin nikâhını Şişli Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül kıydı.

Dokuzuncu bölüm

DGM başkanı anlatıyor: Zengin olmanın yolu uyuşturucudan geçer

Bütün Türkiye'nin Susurluk davasına bakan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) başkanı olarak tanıdığı Sedat Karagül, 2002 yılı ocak ayında, İstanbul Ataköy'deki hâkim lojmanlarında kendisiyle bu konuşmayı yaptığımda yeni emeldi olmuştu. Susurluk davasını karara bağlamasına kısa bir zaman kala görevden alınan ve İstanbul Adliyesi'ne düz bir hâkim olarak atanan Karagül, dönemin Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk'e tepkiliydi. Emekliliğini isteyip çok sevdiği mesleğini bırakması, bu tepkinin bir sonucuydu.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki pek çok duruşmasını izlediğim Karagül'ün Türkiye'nin son 25 yılında ne denli önemli bir mahkeme başkanı olduğunu biliyordum. Çok kritik sayılabilecek pek çok önemli dava onun elinin altından geçmişti. Alaattin Çakıcı Fransa'dan Türkiye'ye getirildiğinde onun önüne çıkarılmıştı. Son yılların anlı şanlı pek çok uyuşturucu davasına o bakmıştı. Karagül'le evinde bu konuşmaya başladığımızda sadece başkanı olduğu mahkemelerdeki bu dosyalar hakkında değil, Türkiye'de genel olarak işleyen sistem konusunda pek çok olayın tanığı olduğunu biliyordum.

Karagül, bir memur çocuğu olarak Bingöl Solhan'da dünyaya gelmişti. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1967'de mezun olduktan sonra, 1970-1977 döneminde Hazine avukatı olarak, Türkiye'de toprak reformu çalışmalarını ilk yürüten isimlerden biri olan Karagül, o yıl hâkimliğe geçmeye karar verdi. Ve 29 mayıs 1977 günü Ordu'da "sorgu hâkimi" olarak kürsünün öteki tarafında cüppe giymeye başladı. 5,5 yıl Ordu'da kaldıktan sonra 1982 sonunda Gümüşhane'ye "ağır ceza reisi" olarak atandı. Artık "Reis Bey"di.

"Reis, Sıkıyönetim komutanının ayağına gitmez"

Gümüşhane'deki görevindeyken, Erzurum'daki Sıkıyönetim Mahkemesi'nin de başkanlığını yaptı. Erzurum'da önünden büyük davalar geçti. Alevi-Sünni çatışmasına dayanan 1977'deki Sivas olayları davası, Kars olaylarının davası, Dev-Sol davaları bunlardan birkaçıydı. Bu dos-

yalar, Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi kapanınca Erzurum'a gelmişti:

"Erzurum'daki duruşmaları Topçu Alayı'nın sinema salonunda yapıyorduk. Hoparlör kullanıyordum. Beşli heyet olarak, iki hâkim sağımda, ikisi solumda, sanık sayısı 300'ü geçen davalardı. Sıkıyönetim'in öyle bir kanunu da vardı. Sanık sayısı 300'ü geçti mi heyet beşliydi. Daha sonra, 30 sanıklı, 60-70 sanıklı davalar bana ufak geliyordu."

Erzurum'da Reis Bey için, "Cezaevini boşaltıyor" dedikoduları bile yayılmıştı. Halbuki, aleyhinde delil olmayan sanıkları serbest bırakmak mahkemenin göreviydi. 9. Kolordu Komutanı Korgeneral İrfan Yay'la karşı karşıya geldi:

"Sıkıyönetim'deki askerlerle geçinemedim. Bayağı şiddetli çatışmalar oldu. Çok değerli bir paşa vardı, 9. Kolordu Komutanı İrfan Yay. Bir gün bir haber göndermiş. 'Bütün hâkimler ve savcılar 9. Kolordu'da toplansın' diyor. Dedim ki, 'Hâkimler bağımsızdır. Kimse emir, talimat veremez. Kimse de makamına çağıramaz.' Büyük olay oldu."

Ancak komutan, yaverini gönderip, "Eğer bir talimat, emir gibi bir şey olursa toplantıyı terk etsin" deyince bu toplantıya katılmış ve memnun ayrılmış. Reis Bey, Sivas olayları davası için gidip keşif yaptı. Bir hafta öngörülen keşfi, sabah erkenden başlayıp akşam bitirdi. Ve yedi yıl süren Sivas davası, 1983'te beraatle sonuçlandı: "İşin tuhafı, yedi sene tutuklu kalan kişilerin suçsuz olduğu görüldü. Şahitlerin yalan söylediği, bulundukları yerlerden olayları görmelerinin mümkün olmadığı görüldü. Sonunda beraat ettiler."

Bu davalardan sonra tekrar Gümüşhane Ağır Ceza Reisi olarak eski görevine iade edildi. Ardından 1986'da Siirt Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na gitti. Siirt'te de çok büyük olaylar vardı. PKK terörünün en yoğun olduğu dönemdi. Evinin arkasındaki tugaydan her gün asker cenazeleri kaldırılıyordu. Reis Bey'in İstanbul'a gelişi 1990'da oldu. Beyoğlu 6. Asliye Ceza Mahkemesi'ni o kurdu. 1996 eylül ayında, Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gelişi, Susurluk kazasından yalnızca iki ay önceydi. Sonraki dört yıl boyunca Türkiye'nin en flaş davalarına bakacak olan 6 Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesi'ni o kurdu ve başkanı oldu:

"Daha evvel Sıkıyönetim'de çalıştım. Zor davalardan geldim. Tekrar böyle bir yere gitmek de hiç hoşuma gitmedi. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde çalışmayı esasen pek istemiyordum. DGM'de çok zorluk çektim. 'Neden?' diyeceksiniz. Çünkü olayların en sıkı kaynayan zamanıydı. 1 Mayıs 1986 olaylarının davası bana geldi. Büyük davaların tümü bana verildi. Haftada 15-20 dosya geliyordu. Çok korkunçtu. Bir günü 24 saat değil, 48 saat yapsan yine mümkün değildi. Böyle bir durum vardı. Okunması icap eden dosyalardı. Ve biz üyelerimle beraber, savcımla beraber gerçekten de büyük bir hışımla girdik. Günde 20-30 dosya alıyorduk. Hatta bazı dosyaları çok büyük olduğu için arka arkaya alıyorduk. Mesela 1 Mayıs veya Susurluk davasına dikkat edin. Pazartesiden

başlar, her gün arka arkaya giderdi. 1 Mayıs davasında 17 örgüt vardı. Her gün bir örgüt davasına bakıyorduk. Öcalan davası da o şekilde oldu. Bunu ilk defa ben DGM'de yaptım. Gece saat 12'ye kadar duruşma devam ediyordu. 12'de kesiyordum, sabah 9.00'da tekrar başlıyordu."

"Yeşil ve Tarık Ümit bulunamaz"

Reis Bey, bu yoğun temponun ikinci yılında, 1998'de mide kanaması geçirdi. Sabahleyin erkenden, hastaneye tedaviye gidiyor, bu tedaviden hemen sonra sabahki duruşmaya yetişiyordu. 2001 yılında görevi bıraktığında ise, strese dayalı olarak sağ kolunu kaldıramadığından fizik tedavisi hâlâ sürüyordu.

Oysa, sporun hemen her dalında çalışmış, sportmen bir hâkimdi. DGM'ye gelirken en büyük güven kaynağı çok sağlıklı olmasıydı. "İki ağır cezaya kurban gittim" dediği bu iki hastalık pahasına, dört senede 2 500 dosyayı sonuçlandırdı. Hatta ilk yıl rekor sayılabilecek bir rakamla 670 davayı sonuçlandırdı.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin duruşma salonlarındaki atmosferi görenler, o çatı altındaki duruşmaları idare etmenin ne kadar büyük bir marifet olduğunu bilirler. Kürsüdeki mahkeme başkanı ve üyeler için, dosyayı okumuş olmak, davayla ilgili yeterli bilgiye sahip olmak yeterli değildi. Reis Bey, duruşmanın saatini beklemenin bile çok zor olduğunu belirtiyor:

"Her duruşmada yeni bir davaya giriyormuş gibi bir stres olur. Terliyorsun. Gömlek su, kravat su. Duruşmalarda bana hep su gelirdi ve ceketime kadar temizlikçiye gidiyordu. Bu kadar büyük stresin suyuydu. Duruşmalarda çok stresli oluyorduk. Olay olacak diye üyeler de ben de çok temkinliydik. Duruşmada kan gövdeyi götürdüğü şeyler oldu, sandalyeler kırıldı, hücumlar oldu. 'Faşist devlet, faşist devletin başkanı' diye bağırıyorlardı. Çok zorumuza gidiyordu. Halbuki biz kanun adamıyız. Daha sonra güvendiler ki, bağırmadılar."

Ünlü sanıkları konuşmaya başlarken, ilk olarak "hemşerisi" Yeşil olayını tercih ediyoruz. Bu konuda son derece kısa ve net sözler söylüyor: "Yeşil'in izine rastlanmaz, rastlamak da mümkün değil. Çünkü Yeşil sağlam bir yere çalışıyordu... Ajanların kuralı odur, kim parayı bastırırsa ona çalışır. Çok güzel bir prensibi var. Tek başına yeme, seni yerler, yedirmezler. Akıllı adam o, sürümden kazanmak istiyor."

Kaçırılıp ortadan kaybedilen Milli İstihbarat Teşkilatı'nın 18 yıllık görevlisi Tarık Ümit olayına geliyoruz. Yeşil örneğinde olduğu gibi en ufak bir bilgi bulamadıklarını belirtiyor:

"Bir damla delil bulamadık. Yalnız Tarık Ümit'i bunların içinde en zeki adamlardan biri olarak biliyorum. Hatta amcasına da sormuştum. 'Bu kadar kurt bir adam nasıl tuzağa düştü?' diye. 'Arkadaşlarına inanmanın ce-

zasını çekti' dedi. Çok komple bir adam, uyuşturucudan tutun Çeçenistan işlerine, çete işlerine kadar; para toplamalardan banka işlerine kadar, yapmadığı, girmediği iş yok. Bosna'ya bile para toplaması var. Acaba gerçek midir, kendisine mi topladı? Ne olduğu belli değil ki. Her faaliyetin içinde adam. Bu ne biçim adam, her şeye giriyor. Oradan çıkıp oraya giriyor."

"Zengin olmanın yolu uyuşturucu"

Konuşmamız Tarık Ümit'ten sonra uyuşturucu konusuna kaydı. Reis Bey, DGM'de çok sayıda uyuşturucu davasının dosyasına baktı. Örneğin Hurşit Han onun döneminde yargılandı. Türkiye'de kısa yoldan zengin olmanın tek yolunun uyuşturucu olduğunu belirtiyor ve şöyle devam ediyor:

"30 yaşında bir delikanlı. İlkokul mezunu ve yüksek tahsilli hanımı var. Şaşırdım kaldım. Hanım üniversiteyi bitirmiş, zor konuşan ilkokul mezunuyla evlenmiş. Hem de adamın resmi nikâhlı karısı varken üstüne geliyor. Bu olacak iş mi? Her birinin çocukların altında araba, tapular korkunç, dükkânlar korkunç, çiftlik evleri, yazlıklar... Bunlardan biri Malatyalıydı. Ben Malatya'yı tanıyorum, ekonomik durumunu biliyorum. Beni kandıramaz ki kimse. Ağırlık kayısı, onu kuruturlar. Hatta Malatyalılar, 'Kayısıyı yaş satsak da kâr etsek' derler. Çok meşakkatli bir şeydir. Kayısıyı toplamak, kurutmak, fırınlamak, çok meşakkatlidir. Bu kadar malvarlığını ufacık bir kayısı bahçesinden elde edebilir misin, mümkün mü? 30 yaşında kısa zamanda milyarder olmuş."

Ünlü uyuşturucu sanıklarını anlatırken, "Çok kibar davranırlardı. Görseniz, takım elbiselerini güzel güzel giyip, kokular sürerek gelirlerdi" diyor. Sıra, diğer ünlü sanıklarından Alaattin Çakıcı'ya ve Salih Mirzabeyoğlu'na gelince de ilginç açıklamalar yapıyor. Bu ikili için, "En zeki sanıklarımdı" deyimini kullanıyor.

Sözlerinden, Alaattin Çakıcı olayı üzerinde epeyce kafa yorduğu anlaşılıyordu. Çakıcı'nın Amerikan ve İtalyan mafyalarında olduğu gibi, toplantılar yapan bir lider olmadığını, telefona dayanan, görünmeyen bir organizasyon kurduğunu belirtiyor:

"24 saat telefonla konuşuyordu, bütün işi telefonla. Hiç kimseyle teması yok adamın. Üç dört adamı var, onları arıyor. Çakıcı'nın adamları denilenlerin çoğu, 'Tanımıyoruz' diyorlardı. Tanımıyorlar, doğrudur. Hiçbiri tanımıyor, hiçbiri görmüyor. Görünmeyen biriydi. Organizasyonu çok güzel. Akıllılığı burada."

Çakıcı'nın basit olaylarla uğraşmadığını, zeki olmasa bu kadar teşkilatı, o kadar geniş ve komple olayı yürütemeyeceğine işaret ediyor:

"Türkiye'nin bütün zenginleriyle ilişkisi vardı. Bunu kimse inkâr edemez. Hatta dikkat ederseniz, hemen hemen bütün zenginleri çağırmıştım. Daha doğrusu, dosyada vardı. Onların hepsinin malvarlıklarını

sormuştum. Davayla ilgili olduğu için sordum. Ben holdingi orada öğrendim. Şirketi bilirim. Meğer bunların toplamı holdingmiş. Hepsi holding sahibi. Kimi 33 şirket, kimi 34 şirket diyordu. Bu da zenginleri çok seviyordu. Herkesten para alıyordu. Çakıcı telefon eder, para istemesine gerek yok. Çünkü ben onun bütün konuşmalarını biliyorum. Onun banttaki bütün konuşmaları kulağımda, okumadığım şey yok. Sesini de biliyorum, küfürlerini de biliyorum. Küfür edebiyatı çok gelişmiş Çakıcı'nın. Gerçekçi de konuşuyordu. Siyasetin tozunu yemiş adamlar hep böyle yapar, çok da güzel lafları vardı. Siyasi hayata geçecek lafları bile vardı."

"Konuşturamadığım tek sanık Çakıcı"

Acaba Alaattin Çakıcı mahkemede konuşturulamaz mıydı? Bu soruya, "Konuşmazdı" cevabını verip şöyle devam ediyor: "Belki konuşsa bizim için çok iyi olurdu. Diğer olaylara ışık tutabilirdi. Zaten basında da okumuştum, 'Anlaşmalı geldi' diye. Herhalde öyle gibi geldi bana. Çünkü 'Amerikalılar bile bana sormadı sen diye soruyorsun?' diye bana bir sert çıktı, hatırlarsınız. Çok sorum vardı, korkunç sorularım vardı. Çünkü diğer davaların tümü de bende olduğu için, bütün bu olayları geniş kapsamlı olarak değerlendirmiştim. Ama hiçbirini soramadım. Hayatımda tek konuşturamadığım adam odur."

Reis Bey, İBDA-C lideri Salih Mirzabeyoğlu'na bir duruşmada, "İBDA ne demek?" sorusunu yöneltiyor. Mirzabeyoğlu, "İBDA demek herkes benim eserlerimi okur, kendi kendine karar verir. Bu, bir kişi de olabilir, üç kişi de olabilir, beş kişi de. Herkes kendisinden sorumludur. Benimle alakası yoktur" cevabını veriyor. Mirzabeyoğlu'nun bir duruşmada, "Ben bıçak yaparım, isteyen adam keser, isteyen ekmek keser" demesi üzerine ise, "Sen niye bıçaktan bahsediyorsun ki? Bıçak kan, adam keser, ekmek keser. Un yapsan da dedim, Ben un yaparım millet ekmek yapar, pasta yapar desene?" karşılığını vermiş. Bunun üzerine İBDA-C lideri hemen toparlanmış ve "O, yoruma bağlı" demiş.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin en renkli duruşmaları, Reis Bey'in başkanlık yaptığı 6 Numaralı mahkemenin salonunda yaşanırdı. Örneğin Susurluk davasında Sami Hoştan, "İbrahim Şahin'le Fenerbahçe maçında tanıştım" deyince, "Hepiniz birbirinizi Fenerbahçe sebebiyle tanıyorsunuz. Fenerbahçe mi topluyor sizi, sportif faaliyetler mi bunlar?" dedi.

Türkbank duruşmasında tanık olarak dinlenen MNG Holding'in sahibi Mehmet Nazif Günal, "Çakıcı beni arıyor, abi diyor" deyince, "Peki, para verdin mi, para istedi mi?" sorusunu yöneltti. Günal'ın, "Memleketlim olduğu için beni sayar. Benden para istemez" demesi üzerine de Reis Bey, "Ama o zenginleri çok seviyor" dedi. Bu diyalo-

gun son sözünü işadamı Günal'ın şu cümlesi oluşturdu: "Herhalde beni yeteri kadar zengin görmedi."

Doğal olarak, Reis Bey'in sanık ve tanıklarla bu renkli diyalogları gazetelerde ve televizyonlarda geniş yer buluyordu. Hatta bir gün bir bayan hâkim, "Çok medyatiksiniz, Her gün televizyonlarda ve gazetelerde resminizi ve konuşmalarınızı görüyoruz" demiş. Reis Bey, duruşmalarda hiçbir zaman konuşma yapmadığının altını çiziyor: "Biraz da ben bir hukukçu olarak dikine sorardım. Yani bunu sorarsam şu tehlike gelir mi, şunu sorarsam şu zarar eder mi, benim öyle bir düşünme tarzım olmadı."

"Yiyenin Allah belasını versin"

Reis Bey'in en hararetli duruşmaları nasıl idare ettiğini gösteren ilginç olaylardan biri, Hizbullah davalarının birinde yaşandı. Hizbullah mensupları, grup halinde Gölcük Adliyesi'ne ifadeye çağrılmış, burada slogan atmışlardı. Hâkim de, bu sloganları örgütsel bir faaliyet olarak kabul etmiş ve dosyayı İstanbul DGM'ye göndermişti.

Çoğunluğu idam cezası ya da 24 yıl hapis cezası almış bu kişilerin sözcüsü "Hâkim Bey biz ne dersek diyelim, siz gene bildiğinizi okuyacaksınız" deyince, "Hayır, eğer yaptığınız harekette bir suç yoksa beraat yersiniz. Varsa nedenlerini gösteririz ceza yerseniz" cevabını verir. Sözcü, "Siz emir alarak ceza verirsiniz" deyince o, "Biz kimsenin emir kulu değiliz. Ben hem kendi adıma hem heyetim adına teminat olarak söylüyorum" der. Diyalog şöyle sürer:

" 'Peki, zaten biz buraya gelirken, bu dava 6 Numaralı DGM'ye düştü. Sizin çok iyi bir başkan olduğunuz söylendi. Hatta 350 tane sloganımız var, bunları atacaktık burada. Size saygı için bu sloganları atmıyoruz. Girerken sarıkları da çıkardık size saygıdan dolayı. Dışarı çıktıktan sonra sloganlarımıza devam edeceğiz' dedi. 'Yok' dedim, 'dışarıda da atmayın, DGM'nin önünde de slogan atmayın. Cezaevi arabasına bindiğinizde yolda atın.' Onlar da başladılar gülmeye."

Reis Bey'in 1996'da DGM'ye gelmesinin öncesinde birkaç hâkim ve savcı, bazı uyuşturucu kaçakçılarını rüşvet karşılığı serbest bırakmak suçlamasıyla meslekten ihraç edilmişlerdi. Bir gün bir duruşmada sanıklar geçmişteki bu olayı hatırlatınca bakın ne olmuş?

"Dediler ki, 'Efendim, bakın gazeteler yazıyor. Siz ne diyorsunuz?' Ben, 'Yiyen varsa, Allah belasını versin. Sen niye bunlarla uğraşıyorsun? Sen savunmanı yap' dedim. Herkes başladı gülmeye."

"Uslu durmadım, başıma bunlar geldi"

Olaylı bir trafik kazası geçirip İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığı görevinden ayrılmak zorunda kalan Oktar Çakır konusuna

geliyoruz. "Oktar Çakır olayında ne oldu bilemiyoruz tabii. Aleyhinde, lehinde konuşanlar var. O hususta bir görüşüm yok."[1]

25 yıl süren hâkimlik hayatının son yıllarını kapsayan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ni anlatırken, "Ben burada çok şeyler yaşadım. Her şeyi İstanbul DGM'de yaşadım" diyor. Bazı dosyaların kendisine gelmeden önce gazetecilere verildiğini tespit edince, parasını cebinden ödeyip mahkeme kaleminin kapısını değiştirmiş.

İstanbul DGM'den alınınca Sultanahmet Adliyesi'ne reis olarak atanması gerekirken, mahkeme üyesi olarak atanmasını, "Türkiye'de hâkim bağımsızlığı olmadığının en güzel örneği benim" sözleriyle değerlendiriyor.

"Halbuki kural olarak bizim teşkilatta herkes istediği yeri alır ve istediği zaman kalabilir de. Düşünebiliyor musunuz, Anadolu'nun her yerinde reislik yapıyorum. Buraya da reis geliyorum. Beni alıp sıfıra indiriyorlar. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde sicil verdiğim hâkimler var. Sicil vermişim, cüppe giydirmişim, ya da stajını benim yanımda yapmış. Sen gel de onun yanında üye ol. İnsanın kabul edebileceği bir şey değil. 'Ben de görev yapmam' dedim."

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu başkanının, "Sen bizim gözbebeğimizsin, bu durumu telafi edeceğiz" sözlerine, "Gözbebeğine böyle mi yapılıyor?" cevabını vermiş. Reis Bey'in son sözleri, "Türkiye'de hâkimler bağımsız mı?" sorusunun da galiba en güzel cevabını oluşturuyor: "Tepki vermeyip uslu uslu otursaydık, mümkün değil bunların hiçbiri başımıza gelmezdi."

Bu şekilde sağlığını kaybetme pahasına devlete 26 yıl hizmet eden bir ağır ceza reisi işte böyle uğurlandı.

1. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Oktar Çakır ve Giray Marketler'in sahibi 34 yaşındaki işadamı Melik Giray, 2 mayıs 2000 günü Giray'ın BMW otomobiliyle İstanbul'dan Ankara'ya giderken kaza geçirdiler. Kazada Giray öldü, Çakır yaralandı. Geçmişte cezaevlerine gıda maddeleri satan Giray, gıyabi tutuklu olarak arandığından bu kaza bir skandala dönüştü. Görevden alınan ve hakkında soruşturma açılan Çakır, Eskişehir'e düz bir savcı olarak atandı. Bunun üzerine Çakır da emekliliğini istedi.

Onuncu bölüm

Ankara'da bir iktidar oyunu

2002 yılı temmuz ayının son günleriydi. Silahlı Kuvvetler'deki terfilerin görüşüleceği Yüksek Askeri Şûra toplantısına bir hafta kadar bir zaman kalmıştı. Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Aytaç Yalman, avukatı Bilgin Yazıcıoğlu'nu aradı. Komutan için bu aynı zamanda bir veda konuşmasıydı. Çünkü, emekliliğinden sonra İstanbul Fenerbahçe'de yerleşeceği evin perde ölçüleri bile verilmişti.

Orgeneral Yalman, Jandarma Vakfı'nın yönetim kurulunda da görev yapan avukatı Yazıcıoğlu'yla veda konuşması yaptığını düşünürken çok şaşırtıcı bir cevap aldı. Yazıcıoğlu, "Hiçbir yere gitmiyorsunuz, Ankara'da yine beraber olacağız. Hatta bugünlerde bir tazminat davası kazandık. Bu parayı hanımefendiye göndereceğim. 30 Ağustos balosu için kıyafet diktirsin" dedi.

Yüksek Askeri Şûra toplantısından sonra, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in onayından geçen terfi kararları açıklanınca, Bilgin Yazıcıoğlu'nun kehaneti doğru çıktı. 48 yıl taşıdığı üniformasını büyük bir üzüntü içinde çıkarıp sade bir emekli asker olarak İstanbul'daki lojmanına taşınma telaşında olan Orgeneral Aytaç Yalman, Kara Kuvvetleri komutanı olmuştu. Orgeneral Yalman, askerlik hayatının bu en sürpriz ve o kadar da sevindirici terfi haberiyle Kara Kuvvetleri'nin başına geçtiğini öğrenir öğrenmez komutanlığın adli müşaviri Albay Sadrettin Aktaş'a, "Şu adamı bir araştırın. Derin devlet midir, medyum mudur?" talimatını verdi. Komutanın "araştırın" dediği kişi avukatı Bilgin Yazıcıoğlu'ydu.

Bu sefer telefon açma sırası, Yazıcıoğlu'na gelmişti. Orgeneral Yalman'ı arayan Yazıcıoğlu, "Paşam masanızdaki sumeni kaldırır mısınız?" deyince Yalman şaşırdı. Yazıcıoğlu, "O sumenin altında bir liste var. Derin devlet listesi. Ben o listede yokum, ama medyumluğum var. Gelibolu'da büyük dedemin bir türbesi var. Ondan bize kadar bir şeyler ulaşmış" dedi. Komutan ve avukatı karşılıklı gülüştüler. Ne Yalman'ın masasında derin devlet üyelerinin listesi vardı ne de Yazıcıoğlu medyumdu. Ankara'da on yedi yıldır komutanlarla iç içeydi ve son dönemde "generallerin avukatı" unvanını almıştı. Verdiği haberin doğru

çıkması onun bu ilişkilerine dayanıyordu.[1]

Tayyip Erdoğan'dan alamadığı takım elbise

1960'lı yıllarda dönemin başbakanı İsmet İnönü ve cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in çocuklarına avukatlık yapan, 1980'lerde Turgut Özal'ın avukatı olarak tanınan, 2000'li yıllarda "generallerin avukatı" olarak ön plana çıkan Yazıcıoğlu'nun ilişkilerinde Tayyip Erdoğan ve Cem Uzan da vardı.

Tayyip Erdoğan, 2002 seçimleri öncesinde siyasi yasağı hakkında son sözü söyleyecek olan Anayasa Mahkemesi'nden çıkacak kararı beklerken bürosuna gidip görüştüğü kişi Yazıcıoğlu'ydu. Erdoğan, Anayasa Mahkemesi'nden olumlu karar çıkacağı müjdeli haberini, AKP'nin ilk genel merkezi olan Ankara Oran'da, Turan Güneş Bulvarı üzerindeki binaya gelen Yazıcıoğlu'ndan aldı ve ona bir Ramsey takım elbise sözü verdi. O görüşmede takım elbise sözünün devamını Yazıcıoğlu getirdi. Yazıcıoğlu, "Her şey dahil, gömlek ve kravat da isterim" deyince Erdoğan gülerek, "Elbette, her şey dahil" cevabını verdi. Hemen belirtelim, bu kitabın yazımının sürdüğü 2007 başına kadar Yazıcıoğlu, Ramsey takım elbisesini, gömlek ve kravatını henüz almış değildi.

Yazıcıoğlu, 2002 seçimleri öncesinde Cem Uzan'ın siyaset macerasında onun en yakınında yer alan kişi oldu. Hatta kimileri tarafından "Uzan'ın akıl hocası" olarak gösterildi. Çünkü Uzan'a, Anadolu'da insanlarla bağdaş kurup yemek sofrasına oturduğunda etli pilavı nasıl kaşıklayacağını öğreten kişi oydu. Lider dediğin, üzerinde et olan pilava kaşığını götürdüğünde pilavı öylesine yarmalıydı ki, etler önüne düşmeliydi.

Turgut Özal'ın tarihe olan merakını, zaman zaman Yılmaz Öztuna gibi tarihçilerle yaptığı sohbetleri bilen Yazıcıoğlu, Uzan'ın da lider olacaksa tarih bilincine sahip olması gerektiğini düşünüyordu. Bu yüzden Uzan, Turgut Özal'ın konuşmalarını okumalıydı. Yazıcıoğlu, okuması gereken bu kitapları da Uzan'a veren kişiydi.

Genç Parti'nin 1. Olağan Kongresi'nde divan başkanlığı da yapan Yazıcıoğlu'nun iki kızından biri aktif olarak Uzan'ın yanındaydı. Hem onun medya işlerini yönetiyor hem de Genç Parti genel başkan yardımcısı unvanını taşıyordu. Yüksek Seçim Kurulu'nun 2002 seçimleri öncesi açıkladığı "seçime girecek partiler" listesinde Genç Parti yer almayınca devreye giren kişi yine Yazıcıoğlu'ydu. Hasan Celal Güzel'in kurduğu ve seçime girme hakkı olan Yeniden Doğuş Partisi'nin ele geçiril-

1. Komutanlar nezdinde bu düzeyde itibarı ve ağırlığı olan Yazıcıoğlu, onlarla görüşmelerinde siyasi içerikli şakalar yapmasıyla da tanınıyordu. Örneğin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin türban aleyhindeki kararından sonra Başbakan Tayyip Erdoğan'ın, "Bu kararı alırken İslam ulemasına sormaları gerekirdi" dediği günlerde parmağına sedef taşlı büyükçe bir yüzük takmıştı. Eşinin dedesinden kalma ve sedef üzerine Arapça yazılar bulunan 300 yıllık bu yüzüğü parmağında görüp merakla soran komutanlara, "Ulema yüzüğü. Bana görüş sormanız için" cevabını veriyordu.

mesini ve ismini Genç Parti olarak değiştirmek suretiyle Cem Uzan'ın 2002 seçimlerine katılmasını sağlayan kişi oydu.

İşte böylesine derin Ankara ve siyaset ilişkilerinin içinde bir isim olan Bilgin Yazıcıoğlu'yla ilki 2000 yılı temmuz ayında olmak üzere yaptığımız konuşmalarda onun Uzan ailesiyle ilişkilerinden Özallı yıllara kadar uzandık. Bu geniş ilişkiler ağında tanık olduğu epeyce olay vardı. Yazıcıoğlu, bir memur çocuğuydu, 1937'de Karacabey'de dünyaya gelmişti. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi. 1961'de mezun oldu, ertesi yıl Ankara Barosu'na kaydoldu. 1962'de ilk davasını aldığında 22 yaşındaydı. Kazandığı bu davadan eline geçen para 100 liraydı.

1963-1966 arasında Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in avukatıydı. O dönemde Gürsel'in oğlu Özdemir Gürsel'in boşanma davasına baktı. Özdemir Gürsel'in eşi evi terk ediyordu, dava sonucunda boşanmalarını sağladı. O yıllarda Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı ve Başbakan İsmet İnönü'nün oğlu Ömer İnönü'nün bir maden davasına baktı, bu davayı kazandı. Bunun üzerine İsmet İnönü, Almanların çektiği bir fotoğrafının üzerine "11 kasım 1963" tarihini düşüp imzalayarak Yazıcıoğlu'na gönderdi. Yazıcıoğlu'nun Ankara'daki avukatlık bürosunda gördüğüm çok sayıda çerçevelenmiş resimlerden biri de buydu.

"Avukatlığı Yahudi tezgâhtarlığı gibi yapacaksın"

Yazıcıoğlu, uzun yıllar Gençlerbirliği Spor Kulübü'nün genel sekreterliğini yaptı, kulüp amatör kümeden birinci lige çıktı. 1975'te Türk Hukukçular Birliği'nin kurucuları arasında yer aldı, 1979'dan itibaren de başkanlığını yaptı. 1983'te ANAP'ın kurucularından olması için yapılan teklifi geri çevirdi: "Babasının, dedesinin avukatlığını yaptığım Muzaffer Atılgan (ANAP kurucularından) çok yalvarmıştır, 'İlla abi gel kurucu ol' dedi. Ben, 'Ne olur ne olmaz, tanımadığım adamlarla hamama girmem' dedim. Avukatlığımın da en verimli zamanıydı."

1988-1994 arası OYAK Yönetim Kurulu üyeliği yaptı: "Renault'nun lisansı vesaire gibi konularda OYAK'a bir hayli hizmetlerim oldu." 1990 senesinde Bilge Has ile Coca Cola Atlanta arasında çıkan ihtilafta, iki yıl genel hukuk koordinatörlüğü yaptı. Coca Cola'nın Türkiye üretimini Bilge Has'tan aldı. Vahit Erdem, Rona Yırcalı, Vahit Halefoğlu, Vural Bayazıt gibi isimlerle birlikte Coca Cola'nın Avrupa Konseyi üyeliğinde bulundu. 1997 senesinde, OYAK'tan ayrılınca Jandarma Vakfı'nın kurucu üyeliğini yaptı.[2]

2. Bilge Has, işadamı Kadir Has'ın kardeşi Kemal Has'ın eşiydi. Kemal Has, ortağı Ahmet Celepçi tarafından 5 mart 1975 günü aralarında çıkan iş anlaşmazlığı sebebiyle bir kavga sırasında kafasına gelen iki kurşunla öldürüldü. Has ailesi o tarihte Türkiye'nin en zenginlerindendi. İstanbul Bankası, Coca Cola, Pepsi Cola, Mercedes-Benz Türkiye, Tamek, Has Meyve Suları, Elvan gibi kuruluşların sahibiydiler. Kemal Has'ın ölümü üzerine işlerinin başına eşi Bilge Has geçti. Genel Müdürlüğünü Özer Çiller'in yaptığı İstanbul Bankası 1983'te battı. Bilge Has, HBB televizyonunun da sahibiydi.

Peki, ailesinde hukukçu olmayan ve çok istemesine rağmen iki kızı da baba mesleğini tercih etmeyen Yazıcıoğlu, avukatlık mesleğini nasıl seçmişti?

"Adnan Menderes'in avukatlığını yapan ve Yassıada'da idama mahkûm edilen, annemin teyze çocukları, Mazlum Kayalar ve Şeref Kayalar vardı. Bunlar Demokrat Parti'de söz sahibiydi. Mazlum Kayalar, Ankara'da başa güreşen üç avukattan biriydi. Biz Hatay'dayken, Mazlum Kayalar İskenderun'da bir davaya gelmiş. Onun hal ve hareketleri, Mazlum Abi'yi görmem, onun yaşantısını takip etmem beni hukuka çekti. Mazlum Kayalar, 'Avukatlığı Yahudi tezgâhtarlığı gibi yapacaksın' derdi. 'Ayda bir masanın tozunu sen alacaksın, ikinci olarak da peşin karar vermeyeceksin, müvekkile dosyayı inceleyeyim, sana kararımı söylerim diyeceksin. Ayrıca kaybedeceğin davayı alma' derdi. 'Eğer çok ısrar ederse ve medyatik bir dava ise ücretin hepsini peşin alırım ve diyelim ki 100 000 liralık bir dava ise 80 000 lira isterim' de. 'Sonra döner sana gelir.'"

Meslekteki 44 yılını geride bırakan Yazıcıoğlu'yla konuşmamızda, sözü onun 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'la olan "avukat-müvekkil" ilişkisine getirdim. Özal-Yazıcıoğlu ilişkileri öylesine gelişmişti ki, Efe Özal için kız istemeye İzmir'e giden kişi Yazıcıoğlu'ydu. Yazıcıoğlu Özal'la nasıl tanıştığını şöyle anlatıyor:

"1987'de bir seçim kanunu çıkardılar. Bu seçim kanunu sırasında, SHP dava açtı. Sekiz maddenin yedisi iptal oldu, birisi kaldı. Oltan Sungurlu benim çok eski arkadaşımdır. Olay konuşuluyor, diyorlar ki 'Bu davayı kime takip ettireceğiz.?' Sungurlu, 'Bilgin yapar' diyor. Biz bu işe koşturduk ve alnımızın akıyla çıktık... Bu tarihte ben Turgut Özal'ı yüz yüze tanımam, o beni ismen dahi tanımaz, bilmez. Sonra o tarihlerde *Hürriyet*'te yarım sayfa röportajım çıkmış. Özal'ın aleyhinde konuşmuşum. Anayasa'yla ilgili, Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Bey'le (Özden) ilgili konuşmuşum. O zaman ANAP Genel Sekreteri, Akgün Albayrak, aradı, konuştuk. Dedi ki, 'Turgut Bey'le sizi tanıştıracağız.' Sonra Başbakanlık Konutu'nda, Özal'la üç saate yakın bir görüşmemiz oldu. Etrafında kendi görevlileri vardı. Ben dedim ki 'Yalnız şartlı çalışırım.' 'Nedir o şartların?' dedi. 'Ben devlet işlerine karışmam, bana fikir sormayın bilemem. Beni azlederseniz, basın toplantısı yaparım, ben istifa edersem gene yaparım.' 'Peki, dördü kabul, bu beşinci şart da ne oluyor?' dedi. Dedim ki, 'Benim için size bir şeyler söyleyebilirler, söyleyeceklerdir. Bana sorarsınız. Benim için, size şunları şunları söyledi, derler, yine beni çağıracaksınız, ben geleceğim size. Bana bir şey söylerler, ben size gelirim. Yani İtalyan usulü ölene kadar avukatlıktır' dedim. Altı yedi ay geçti. Bir gece saat 2.30'da beni çağırdı. 'Ben bu gazetelere dava açacağım' dedi. Bu konu da benim branşım olmayan bir alan, önümden örnek bir dava dahi geçmemiş. Kaya Toperi basın yayın

genel müdürüydü, bütün dünya mevzuatını getirtti. Tercüme ettik, mahkeme kararları örneklerini inceledik. 1,5 ay çalıştık, ondan sonra ben davaları açmaya başladım."

Yazıcıoğlu-Özal ilişkisinin önemli boyutlarından biri gazeteler ve gazeteciler aleyhine açılan bu tazminat davaları oldu. Yazıcıoğlu, Özal'ın isteğiyle bu şekilde 100'ün üzerinde dava açtı. Örneğin Muammer Yaşar Bostancı'nın *Sabah* gazetesinde yayımladığı "Şükran Mektubu" haberi sebebiyle Özal 150 milyon lira tazminat kazandı. Haberde Özal'ın 1983'te iktidara geldikten sonra ABD başkanına teşekkür mektubu gönderdiği belirtiliyordu. Yazıcıoğlu, "Hatta Muammer Yaşar ölünce Özal, 'Bilgin onunla ilgili davayı geri al' dedi. Çünkü onu da mahkûm ediyoruz. Böylece bu davayı sadece *Sabah*'a karşı yürüttük. Geçenlerde bir hesap yaptım. O zaman dolar 780 liraymış. Emin Çölaşan'dan almışım diyelim 250-300 milyon. Bunları ama doğrudan Mehmetçik Vakfı'na verdi. Süleyman Demirel'den aldığım parayı da Mehmetçik Vakfı'na verdim. Nazlı Ilıcak, makale yazdı, ANAP'lı milletvekilleri için 'Pavlov'un Köpekleri' dedi. Ondan çok büyük para aldık. Nazlı Ilıcak teminat mektubu vermiş, bu olay *Tercüman*'ın sonu oldu."[3]

Doların 2 500 lira civarında olduğu 1991 yılında bu davadan 400 milyon lira tazminat kararı çıktı. Anavatan Partisi'ne mensup 102 milletvekili adına dava açıldı. Yazıcıoğlu kişi başına üçer, dörder milyon lirayı hesaplarına yatırdı.

Kent sigarasını gizli içen Yargıtay başkanı

Yazıcıoğlu, Daniel Webster'ın, "İyi avukatlar çok çalışır, rahat yaşar, fakir ölür" sözünü hayatına ilke edinmişti. Konuşmamızın bir bölümünde, "Eğer ben de başkaları gibi Özal'ı istismar etseydim, şimdi benim de 300-400 milyon dolarım olurdu" dedi. Bu çok çarpıcı bir açıklamaydı. Şüphesiz, Özal inançları kuvvetli bir siyasetçiydi ve gayri meşru kazançları fark ettiği anda üzerine de giderdi. Kabinesinde görev yapan Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ı yolsuzluk yaptığı gerekçesiyle kendi eliyle Yüce Divan önüne çıkaran kişi Özal'dı. Ama siyasetçilerin çevrelerine kümelenenler tarafından istismar edilmeleri Türkiye'de siyasetin bir gerçeğiydi. Her iktidar döneminde olduğu gibi Özal iktidarları da kendi zenginlerini çıkarmıştı. Yazıcıoğlu'nun kastettiği kişiler, alın teriyle helal para kazanıp zenginleşenler değil, "köşeyi dönerek", çalıp

3. Nazlı Ilıcak, bu konuda farklı konuşuyor: "ANAP'lı vekillerin birkaç istisnasıyla şartlı refleks göstermesi açısından kullandığım 'Pavlov'un köpekleri' tabiri yüzünden hakkımda üçer milyon liralık tazminat davası açılmıştı. Bu tabirle, parti içinde demokrasinin olmadığı ve milletvekillerinin, liderin emrini harfiyen yerine getirdiği kastediliyordu. Tazminat davasını kaybettim. Gazeteciler Cemiyeti, bu davayı siyasi iktidarın bir yazara baskısı gibi gördüğü için, bana sahip çıktı ve tazminatı ödedi. Buna mukabil *Tercüman* gazetesi, matbaalarında cemiyetin bayram gazetesini ücretsiz olarak bastı. Dolayısıyla 'Pavlov'un Köpekleri' yazısına ödenen para yüzünden *Tercüman*'ın sıkıntıya düştüğü doğru değildir." (10 mayıs 2006, *Sabah*)

çırparak dolar milyoneri olanlardı.[4]

Yazıcıoğlu, Özal'ın açık ekonomik düzene geçiş için harcadığı çabaları anlatırken de ilginç bir anısından bahsetti:

"Turgut Özal, Gümrük Mevzuatı, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu gibi katı hükümleri birtakım by-passlarla, yan geçişlerle düzeltti. Size bir anımı anlatayım. Bilahare Yargıtay başkanı olan Cevdet Menteş, bizim önümüzde, Kent sigarası içerdi. O zaman kaçakçılığa giriyor. Menteş, Yargıtay Yedinci Ceza Dairesi başkanıydı. Bin, iki bin sayfalık kaçakçılık kitabı var. Kent sigarasını tek tek çıkarır, yan taraflarına bakar, öyle yakardı. Paketi çıkaramazdınız... Arkadaşım dışarı giderdi, 'Ne getireyim?' deyince, 'Ufak bir Nescafe getir' derdik. Şimdi Türkiye'de istediğin marka kahve var, Türkiye'de de üretiliyor. OYAK'tayım, Rahmetli Özal kızdı, 'Bilgin söyle onlara, her ay yüzde beş zam yapmasınlar, bak açarım gümrük kapılarını' dedi. 'Bir de o kapıları düzgün yapsınlar' dedi. Fabrikayı gezerken araba kapısının sapı elinde kalmış. Fuat Avcı Paşa'ya gittik. Bir iki ikaz. O zaman tak açtı kapıları... Özal şu anda hayatta değil ki, onun avukatı değilim ki, yağcılık yapayım... Hâkimlerin sosyal hakları, lojmanları, lokalleri, hâkim evleri, ailesiyle gidip yemek yiyebileceği yerler. Bunlar Özal dönemine kadar maalesef yoktu. Bunda Arif Yüksel'in (dönemin Adalet Bakanlığı müsteşarı) büyük hizmetleri oldu. O zaman 67 ilin yüzde altmışında, yetmişinde lojman meselesi halloldu. Adliye'de hâkimin doğru dürüst kürsüsü yoktu. Şu Ankara Adliyesi'nin yapımında o zamanki Adalet Bakanı Nejat Eldem'in büyük emeği var. Yargıtay üyeleri eskiden kendi imkânlarıyla gidip geliyorlardı. Makam otomobilleri yoktu."

Yazıcıoğlu, "Cem Uzan elimde büyüdü" diyordu. Çünkü 25 yıl boyunca baba Kemal Uzan'ın avukatlığını yapmıştı. Hatta, Kemal Uzan, Yazıcıoğlu'nu şirketlerine genel koordinatör, Adabank'a kurucu yapmak istemiş, ancak Yazıcıoğlu bu teklifi Kabul etmemişti. Kabul etmemekle ne kadar iyi yaptığını yıllar sonra anladı. Devlet 2003 yılında Uzan ailesine ait İmar Bankası ile Adabank'a ve bütün şirketlerine el koydu. Eğer Yazıcıoğlu, şirketlerin ve bankaların yönetiminde olsa, o da yargılanacak, belki de tutuklananlar arasında olacaktı.

Herhalde siyaset, "Genç Parti" olayını Bilgin Yazıcıoğlu'na borçludur. Normalde 2002 seçimlerine girmesi hukuken mümkün olmayan Genç Parti'yi, herkesi hayrete düşüren bir operasyonla seçime sokan kişi Yazıcıoğlu oldu. Siyasi Partiler Kanunu'na göre, bir partinin seçime katılabilmesi için toplam şehir sayısının en az yarısında parti teşkilatlarını kurmuş olması ve kongrelerini seçim tarihinden en az altı ay önce yapmış olması gerekiyordu. Genç Parti bunları yerine getirmemişti. Ve Genç Par-

4. İsmail Özdağlar, UM denizcilik firmasının sahibi ve Erdal İnönü'nün bacanağı Uğur Mengenecioğlu'ndan 25 milyon TL rüşvet almakla suçlandı. Yüce Divan'da yargılanan Özdağlar'ın rüşvet aldığı belgelenemedi; Özdağlar görevi suiistimalden mahkûm oldu. Uğur Mengenecioğlu Erdal İnönü'nün bacanağıydı. İkisi de armatör Ali Sohtorik'in kızlarıyla evli.

ti, Yüksek Seçim Kurulu'nun 5 ağustos 2002 günü açıkladığı seçime girecek 23 parti listesinde yoktu. Çözüm hemen bulundu. Hasan Celal Güzel'in kurduğu ve seçime katılma hakkı olan 23 partiden biri olan Yeniden Doğuş Partisi (YDP) ele geçirilecek, ismi değiştirilip "Genç Parti" yapılacak ve böylece seçimlere girilecekti. Seçimlere 2,5 ay kala 23 ağustos 2002 günü, Genç Parti ile YDP birleşti ve YDP ismini Genç Parti olarak değiştirdi. Cem Uzan da, bu yeni Genç Parti'nin lideri seçildi. Hasan Celal Güzel, eliyle kurduğu partinin bir günde Genç Parti'ye dönüşmesi karşısında hiçbir şey yapamadı. Yüksek Seçim Kurulu, 27 ağustos 2002 günü Genç Parti'yi seçime girecek partiler listesine aldı. Güzel'in iddiasına göre, YDP yöneticileri, partiyi sadece 21 000 dolara Cem Uzan'a satmıştı.

Sonuçta Genç Parti 3 kasım 2002 seçimlerine katıldı ve 2 285 580 oy aldı. Bilgin Yazıcıoğlu, partinin milletvekili adayları arasındaydı. Ankara birinci bölge, birinci sıradaydı. Genç Parti'nin aldığı bu yüzde 7,25'lik oy, bir anlamda Milliyetçi Hareket Partisi'nin ve Doğru Yol Partisi'nin barajın altında kalmasına yol açtı. Çünkü keskin milliyetçi söylemleri ve IMF karşıtı sloganlarıyla Uzan'ın oy aldığı kesim MHP ve DYP tabanıydı. DYP'nin oyu yüzde 9,54, MHP'nin oyu yüzde 8,36'ydı. Genç Parti olmasa her iki parti de barajı aşacaktı. Böylece dört partili bir Meclis yapısı ortaya çıkacaktı.[5]

Özal'ın Anayasa Mahkemesi'ni askerle basma planı

Yazıcıoğlu'nun Özal döneminde tanık olduğu en ilginç olaylardan biri, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden'le olan kavgasıydı. Özal ile Özden birbirlerini hiç sevmiyordu ve bu çekişme giderek ilginç boyutlar kazanıyordu. Öyle ki Yekta Güngör Özden, "Özal beni vurdurtup yerime avukatı Bilgin Yazıcıoğlu'nu geçirtecek" diyordu. O günlerde Özden, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Anayasa Mahkemesi'ne yeni üye atadığı Profesör Süleyman Aslan'ı göreve başlatmıyordu. Özden'e göre, Özal'ın tayin ettiği bu yeni üye, gerekli olan 15 yıl öğretim üyeliği yapmış olma şartını taşımıyordu ve Özal bu davranışıyla Anayasa'ya karşı geliyordu. Özal, bu kriz sürerken bir gün Yazıcıoğlu ve yanındakilere yarı şaka, yarı ciddi aynen şöyle dedi: "Yekta Bey kapıyı çivilemiş, benim seçtiğim üyeyi odasına sokmuyor. Ben de şimdi Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nı oraya hücum ettirsem suç olur mu?"

5. Genç Parti olayı hakkında daha geniş bilgi için dönemin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun *Alaturka Demokrasi* adlı kitabına bakılabilir. Tüm çabalarına rağmen Genç Parti'nin bir şekilde seçimlere katılmasını önleyemeyen Sabih Kanadoğlu, kitabında Genç Parti olayı için "siyasal metamorfoz" deyimini kullanıyor. Kanadoğlu'na göre Yeniden Doğuş Partisi'nin bu şekilde ele geçirilmesi, dünya hukuk tarihinde örneği olmayan bir olaydı ve hukuk etik dışı dolanarak bir siyasi metamorfoz olayı gerçekleştirilmişti. Kanadoğlu, bu düşüncelerini bir yazıyla YSK'ya bildirdi, ama YSK Sabih Kanadoğlu'nu dinlemedi ve Genç Parti'nin seçimlere girmesine izin verdi.

Aslında her şey normal başlamıştı. 29 kişiden oluşan YÖK Genel Kurulu, 18 yıl öğretim üyeliği geçmişi olan Konya Selçuk Üniversitesi öğretim üyesi Süleyman Aslan'ı Cumhurbaşkanı Özal'a önerdi; Özal da 5 eylül 1992 günü onu yeni üye olarak atadı. Mahkemedeki odasına yerleşip maaşını almaya başlayan Aslan, "yemin töreni" gününü beklemeye başladı. Aslan'ın fiilen göreve başlaması için Cumhurbaşkanı Özal'ın da katılacağı bu yemin töreninde cüppe giymesi gerekiyordu. 11 kişilik Anayasa Mahkemesi heyetini yedek üyelerin katılımıyla toplayan Özden, dörde karşı yedi oyla, Aslan'ın üyelik için gerekli şartları taşımadığı kararını aldı ve bu kararı cumhurbaşkanı ile YÖK'e gönderdi. Aslan'ın üyeliğini askıya alan Yekta Özden, "Yemin ettirmem. Beni yemin ettirmem için zorlayacak bir güç de yok" diyerek Özal'a meydan okudu. 8 aralık 1992 günü Aslan'ın odasının önündeki isim levhası söküldü ve odası boşaltılıp kapısı kilitlendi. Aslan'a haber gönderilerek mahkemeye gelmemesi, gelirse çok kötü durumların ortaya çıkacağı belirtildi. Odacılara 'İçeri almayın' emri verildi. Odası ve makam aracı geri alınan Aslan, maaşını ise almayı sürdürdü. Ortada gerçekten garip bir durum vardı. Yekta Özden, göreve başlatmadığı üyeye maaşını ödüyordu.

Şaka biçiminde de olsa, Çankaya Köşkü'nü korumakla görevli Muhafız Alayı'nı Anayasa Mahkemesi'ne gönderip kilitli odayı açtırmayı dile getirmiş olması, Özal'ın Yekta Özden'e ne kadar kızdığını gösteriyor. Ankara'da gazeteciliğe başladığım bu dönemde Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden'i yakından tanıma şansım oldu. Anayasa Mahkemesi'ndeki odasında yaptığımız bir konuşmada, söz Özal'a geldiğinde, "Çankaya'nın şişmanı" dediğini hatırlıyorum. Özal'ı hiç sevmiyordu. "Cumhurbaşkanının iradesine karşı mı geliyorsunuz?" soruma verdiği cevap hayli ilginçti: "Cumhurbaşkanı da Anayasa'ya karşı gelemez. Şimdi çıkıp bir gardiyan gönderse, 'Al bunu Anayasa Mahkemesi üyesi yap' dese karşı çıkmayacak mıyım?"

Aslında mesele açıktı. Cumhurbaşkanı Özal, yaptığı her yeni atamayla Anayasa Mahkemesi'ndeki dengeleri altüst ediyordu. Çünkü Özal, atadığı üyelerin siyasi düşüncelerine önem veriyordu; özellikle de Anayasa Mahkemesi'ndeki özelleştirme aleyhine kararlar veren yapının bitmesini istiyordu. Bunu en iyi bilen kişi de Yekta Özden'di. Özden için bir diğer sorun başkanlığını sürdürebilmesiydi. Özal'ın seçtiği bu yapıdaki üyelerin başkanlık seçiminde kendisine oy vermeyeceklerini iyi biliyordu.

İstanbul'da Fatih Toplantıları olarak bilinen platformda konuşan Özal, Yekta Özden'e sert çıktı: "Benim atadığım üyenin bir ara maaşını vermedi. Sonra vazgeçti, korktu. Bu bir nevi hakkı gasp etmek. Görevini kötüye kullanıyor. Yapılan hukuk dışı gibi geliyor bana. Bunu, şer cephesine mensup olmayan ciddi hukukçular çok daha iyi bilirler. Kendisine de açıkça söyledim. 'Bakın benim adamı geri alma hakkım yok.

Bir kere tayin ettikten sonra benim geri alma hakkım yok. Geri alırsam sizleri alırım' dedim."

Özal, Yekta Özden'e 30 aralık 1992 tarihine kadar süre vermişti, aksi halde suç duyurusunda bulunacaktı. Özden o gün Çankaya Köşkü'ne çıktı. Üzerine düşeni yapacağını belirtti. Ama bir gelişme olmadı. Kazanan taraf Özden oldu. Sonunda Süleyman Aslan fiilen başlayamadığı üyelikten 1 şubat 1993 günü istifa etti ve olay kapandı. Bunun üzerine Özal, Profesör Sacit Adalı'yı yeni üye olarak atadı. Özal'ın, ölümünden bir gün önce yaptığı işlerden biri 16 nisan 1993 sabahı Sacit Adalı'nın yemin törenine katılmak oldu. Profesör Süleyman Aslan da yaşadığı bu tatsız olaydan kısa bir süre sonra vefat etti.

"Kara düzenin zangoçları"

Yekta Özden, yalnızca bu keskin Özal karşıtlığıyla adından söz ettirmedi. Her sözü başlı başına bir olaydı. Dönemin politikacılarını geride bırakacak kadar çok gazete manşetlerindeydi. Özellikle din ve laiklik konusundaki her sözüyle fırtınalar estirdi. Bu sebeple, 1994 aralık döneminde, SHP ve CHP'nin tek çatı altında buluşacağı birleşik solun lideri olmasını isteyenler bile oldu. Aslında onun politik kişiliği çok daha eskilere dayanıyor. 16 ocak 1994'te *Türkiye* gazetesinde Mehmet Ali Kışlalı'ya verdiği röportajda bunu, "1971'lerde bakanlık önerilerini geri çevirdim. İstesem milletvekili, senatör olabilirdim. İsmet İnönü'nün dokuz yıl avukatlığını yaptım. Sonra da Ecevit'in" sözleriyle anlatıyordu.

Anayasa Mahkemesi başkanlığı devlet protokolünde üç numara, çünkü cumhurbaşkanı ve Meclis başkanından sonra gelen kişi Anayasa Mahkemesi başkanı. Bir de o koltuktaki kişi Yekta Özden gibi hem çok konuşan hem de sivri konuşan bir kişi olunca parti başkanı adayı olması son derece doğal. Örneğin 20 nisan 1994 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerine verdiği "Kemalizm ve Gençlik" konulu konferansındaki konuşmasından bir bölümü okuyalım:

> Bugün Türkiye Cumhuriyeti'nde gündemin baş sırasındaki sorun, ekonomik paket sorunu değil, şeriat düzeni sorunudur. Onu getirmek isteyenlerdir. 1923 yılında ülkenin üzerinden atılan kara bulutların ve kara düzenin yeniden geri getirilmesi için kara çığlıklar atılmaktadır... Kara düzenin zangoçlarının çığlık attığı şeriat düzeninde akıl yoktur. Binlerce yıl önce getirilen dinsel kurallarla bugünün yaşamı yönetilemez. Ama bu ayırımı nankörler, hainler bilmez. Yurtseverler, bağımsızlar, uygarlar, ulusunu kendinden çok sevenler bilir... Bugün Müslümanlık katillerin eline mi kaldı ki, Allah adına insanları yönetmeye yeni şeyhülislamlar çıkıyor? Allah Hazreti Muhammed'e vermediği yetkiyi bunlara mı verdi? Hangi aklı başında olan inanır? Hazreti Muhammed Kâbe'den kolunu

uzatıp bunları damgaladı mı? Yoksa gökten yeni bir vekâletname mi indi? Ne zaman Allah bunları söylemiş? Eğer Hazreti Muhammed yaşasaydı, bu zıkkımları kötekle kovalardı... Baş sıradaki sorun, şeriat düzeni ve bunu getirmek isteyenlerdir. Bunlar gelsinler İslam ülkelerinin birinde dört gün yaşasınlar, ben elimin dört parmağını keserim. Dört saat yaşasınlar öbür elimin parmaklarını da keserim. Bunlar kara düzeni, kendi imgelerini gerçekleştirmek için istiyorlar. Türkiye'den daha özgür dinini yaşayan yok. Akıl yolundan ayrılmamak gerek. Şimdi bunların gâvur icadı dediği elektriği bulanlar, buluş yapanlar mı cennete gidecek, yoksa bu karanlığı getirmek isteyenler mi? Neden Batı ilerliyor, Allah onlara iltimas mı geçiyor? Hayır, akıl yolunu kullanıyorlar da ondan...

Siyaset diline "kara düzen zangoçları" sözünü kazandıran Özden, bu gibi açıklamaları yüzünden kendi deyimiyle namlunun ucunda geziyordu. Ankara'da Uğur Mumcu, bombalı saldırı sonucunda öldürülünce, dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş, Özden'i ziyaret edip, "Silahlı Kuvvetler arkanızda" dedi. Çünkü Silahlı Kuvvetler, her açıklamasıyla şimşekleri üzerine çeken Özden'in tehlike altında olduğunu biliyordu.

Biz, Özden'in din ve laiklik konusundaki ilginç görüşlerini, 1992-1995 dönemini kapsayacak şekilde kendi sözleriyle okumaya devam edelim:

Türkiye'de şeriatın ayak sesleri gümbür gümbür hissedilmektedir. (Ocak 1993)

Ben ailesinde 5'i kadın, 8'i erkek 13 hacı bulunan bir insanım. Ailemde Tokat müftüsü, Reddi İlhak Cemiyeti başkanı var. Büyükbabam kadı, hacı. Ben dindarım, Müslüman'ım, dine saygılıyım... Ben birçoklarından iyi Kur'an-ı Kerim bilirim. İslam dinini de birçoğuna öğretebilirim. (16 ocak 1994'te *Türkiye* gazetesinde Mehmet Ali Kışlalı'ya verdiği röportajdan)

Ben bu ülkede bana verilen çöpü bile kutsal sayarım... Benim burnum sonradan değil, anadan doğma... İstanbul'da bir toplantıda konuşma yapıyordum. "Ben Tokat müftüsünün yeğeniyim, büyükbabam üç kez hacca gitmiş" deyince adamın biri "Siz de hacı olmuşsunuz" deyip çantasını toplayıp gitti... Bu ulus Atatürk'ü de anlamadı... (14 nisan 1995 günü Balıkesir'deki bir toplantıda yaptığı konuşmadan.)

Sahte demokrat, dinci Atatürkçüler demokrasi zıpırlığı yapıyorlar. Aşırı solcular ile dinciler, Türkiye'de bir din devleti kurmak için birleşti... Dünya üzerinde Müslümanların en özgür olduğu ülke Türkiye'dir. Bana başka bir örnek gösteren veya aksini ispat edenin elini ayağını öpe-

rim. Boş yere zırvalamanın âlemi yok. Öyle özgürlük kisvesi altında herkes istediğini yapamaz. Diyanet'in (Diyanet İşleri Başkanlığı) kaldırılmasını isteyenlerin amacı da din devleti kurmaktır. (17 nisan 1995 *Sabah* gazetesinden.)

Kimse Atatürkçü olmak, laik olmak zorunda değildir. Ama Atatürkçü olmayanlar bağnazdır, serseridir. (Ocak 1993'te *Milliyet* gazetesinde yayımlanan sözleri.)

Laik olmayan insan değildir. (Özden bu sözlerinden dolayı TBMM İnsan Hakları Komisyonu tarafından mahkemeye verilince, "Laik insan nitelikli insandır diyorum, laik olmayan insan değildir diye çarpıtıyorlar." savunmasını yaptı.)

Tabuların ve tabutların peşinde koşmuyoruz. (2 haziran 1994 günü Anayasa Mahkemesi konferans salonunda yapılan Türkiye Noterler Birliği Kongresi'ndeki konuşmasından.)

Türkiye'nin çağdaşlaşması için iki önemli şartın gerçekleşmesi gerekir. 1. Türkiye mutlaka bir kadın başbakana kavuşmalıdır. 2. Türkiye'de ezan mutlaka Türkçe okunmalıdır. (1992'nin son aylarında Demokratik Eğitimciler Sendikası'nda yaptığı konuşmadan.)

Demokratik rejimlerde tıpkı terör, fuhuş ve kumar gibi şeriat da yasaktır. (1993 aralık ayında Türk Hukuk Kurumu ve Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin toplantısındaki konuşmasından. Bu sözleri sebebiyle 40'a yakın DYP milletvekili tarafından yazılı bir açıklamayla protesto edildi. 21 ocak 1994'te 20 milletvekili Meclis'e bir kanun teklifi vererek, Özden'in konuşmaları için önlem alınmasını istedi. Kanun teklifinde, Anayasa Mahkemesi başkanı ve üyelerinin asli görevleri dışında konuşmalarının yasaklanması isteniyordu. Özden daha sonra bu sözlerini açıklarken, "Anayasamız köleliğe, angaryaya, işkenceye, fuhuşa kapalı olduğu gibi, şeriata da kapalıdır demek istedim" dedi.)

Erkekseniz laikliği kaldırın ve Anayasa'ya da şeriatı koyun. (6 ocak 1994, *Hürriyet*)

Özden, dedesini ve büyükbabasını anarak sık sık vurguladığı gibi Tokatlıydı. İlkokul öğretmeni bir babanın (Halis Turgut) oğlu olarak 1932'de Tokat'ın Niksar ilçesinde dünyaya geldi. "Dün gece mehtaba çıkıp seni andım, öyle bir an geldi ki mehtap seni sandım" şarkısının güftesi edebiyatla uğraşan babası ve eniştesi Mahmut Nedim Bey'e aitti. Özden, Hüsamettin Cindoruk'la aynı dönemde Ankara Üniversitesi Hukuk

Fakültesi'nde okudu, 1956'da mezun oldu. Üniversite öğrenciliği döneminde Ankara'da ortaokul öğretmenliği yaptı, öğrencilerinden 33'ü profesör oldu. 1953'te Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nda görevliyken, Atatürk'ün naaşının geçici kabrinden çıkarılıp Anıtkabir'e nakledilmesi sürecinde bulundu. Atatürk gömülürken orada bulunan 9 kişiden biriydi. 1960-1961'de Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı ikinci başkanlığı yaptı, Türk Devrim Ocakları'nın kurucuları arasında yer aldı. Okulu bitirince avukatlığı tercih etti. Etkili bir avukattı. Ankara Barosu başkanlığı yaptı. Dokuz yıl boyunca CHP lideri İsmet İnönü'nün avukatı oldu, İnönü'den sonra Bülent Ecevit'in avukatı oldu. 1979 yılında, Bülent Ecevit'in başbakanlığı zamanında Cumhuriyet Senatosu tarafından Anayasa Mahkemesi üyesi seçildi. Bilgin Yazıcıoğlu'yla birlikte Türk Hukukçular Birliği'nin kurucu üyesi olan Özden, 1988'de Anayasa Mahkemesi başkanvekili oldu, üç yıl sonra 1991'de Anayasa Mahkemesi başkanı seçildi.

Türkiye'deki sayılı tespih koleksiyonlarından birine sahipti. Öte yandan 100'ü aşkın tablodan oluşan bir resim koleksiyonu vardı. "Anayasa Mahkemesi kararları ancak kelebekleri bağlamaz" diyen de, "Beni bu makamdan ancak Allah indirebilir" sözlerini kullanan da oydu. Anayasa Mahkemesi'nin özelleştirmeye karşı çıkan kararlarını eleştirenlere verdiği cevapta, bu kişilere "tosuncuk" dedi:

> Atatürk devletçiliği uygulamaya soktuğu zaman liberalizmi de biliyordu, komünizmi de. Devletçilik balık satmak, kumaş dokumak değil sadece. Ama onun da zorunlu olduğu dönemler olur. Ben 1932 doğumluyum. Şimdi karşı çıkanlar Sümerbank'tan giyinmediler, ama ben giyindim. Vesikalık ekmek yedik, elbisemizi ters yüz ettik, çorabımızın boğazını kesip tabanına yama yaptık. Onlar yapmadılar bunları. Bunlar insanlığı düşünmüyor. 1994'te 1923'ü eleştirmek çok kolay tabii. Acaba kendileri 1923'te olsaydı ne yaparlardı? Bu tosuncuklar kendilerini Batı'nın koruyucu kanatlarına atarlardı. Mandacılığı kabul ederlerdi, her şeyi teslim ederlerdi... Atatürk ve arkadaşları Batı'dan böyle korksalardı Kurtuluş Savaşı'nı yapamazlardı... Hiç kimsenin uydusu ve uşağı değiliz. Hiç kimsenin kuklası, maşası değiliz... (13 ağustos 1994 tarihli *Aydınlık* dergisi)

Özden'in en şaşırtıcı davranışlarından biri de, 27 mart 1995 akşamı Ankara'da, Ahmet Emin Yalman suikastını gerçekleştiren *Vakit* gazetesi yazarı Hüseyin Üzmez'le bir çiğköfte partisinde bir araya gelmesiydi. Peki, Özden ile Üzmez'in ilişkisi neydi, birbirlerini nereden tanıyorlardı? Özden, "Üzmez'i, Ankara Barosu başkanı olduğum dönemden tanıyorum" diyordu. Dahası var, bu çiğköfte partisine Adalet Bakanlığı'ndan ve Yargıtay'dan da bazı kişiler katıldı. Hüseyin Üzmez'in, bu partiyi anlattığı 7 nisan 1995 tarihli yazısına göre, o gecenin davetlilerinden biri de dönemin Adalet Bakanı Mehmet Moğultay'dı. Bakanlar

Kurulu toplantısı sebebiyle son anda partiye katılamayan Moğultay, arayıp bir dahakine mutlaka katılacağını belirtmiş. O gece Üzmez'e, "Ben eskiden cuma namazlarını hiç kaçırmazdım. Şimdi iki senedir gitmiyorum. Birisi kalkar bir terbiyesizlik yapar, gazeteler bunu alırlar ele, çıkarlar yola" diyen Özden bir de hikâye anlatmış. Babası bir gün rakı sofrasından kalkmış, birkaç dakika kaybolmuş, sofra arkadaşlarından biri bakmış ki içeride namaz kılıyor. Müslüman'ın davranışlarında bu şekilde samimi olması gerektiğini belirten Özden, ardından da şöyle demiş: "Ben sahte Atatürkçülerden de sahte dincilerden de nefret ederim."

Yekta Güngör Özden'e yöneltilen en büyük eleştirilerden biri, 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra, ihtilalin lideri Kenan Evren'e gönderdiği telgrafta ihtilali övücü bazı cümlelere yer vermiş olmasıydı. Bu cümleler şöyleydi:

> Yoğun ve çok önemli işleriniz arasında sizi rahatsız ettiğim için hoşgörülüp bağışlanmamı dilerim. Şanlı ordumuzun yerinde el koymasıyla giderilen tehlike, aydınlık yarınları hazırlamakla büsbütün ortadan kalkacaktır. Soysuzlaşan demokrasiyi kurtarmak çabası demokrasiden de değerlidir. Dileğimi uygun karşılayıp kabul buyurursanız sözlü olarak ayrıntılı önerilerimi sunmaya amadeyim.

Ancak bu telgrafa rağmen Kenan Evren, Özden'le görüşmeyi kabul etmedi. Bir görüşmemizde bu olayı Özden'e sordum. "12 Eylül İhtilali'nde anayasa ihlal edildi, neden ayrılmadınız?" dedim. Şu cevabı verdi: "Bir gün akşama kadar görevde kalıp kalmamayı tartıştık. Ayrılsaydık, yerimize gelecek çoktu. Büyük bir özveriyle görevde kalmayı görev bildik, buna karar verdik. Çünkü yargı duvarında bir pencere açarak, pencereleri artırarak ve büyüterek ulusumuzun hukuksal güvencesini artırmayı amaçladık. 12 Eylül'den sonra Anayasa tümüyle yürürlükten kalkmadı. Bütün yüksek mahkemeler görevine devam etti. Hangi yüksek mahkeme üyesi görevinden istifa etti ki ben de istifa etseydim? Anayasa Mahkemesi'nin milletçe benimsenmiş ve bir bütünlük içinde kabul edilmiş olaya (ihtilal) karşı çıkacak aracı da yoktu. Kaldı ki basın da ihtilale karşı çıkmadı."[6]

Özal'ı ağlatan olaylar

Bu bölümü, Özal'ın ağladığı dört olayı anarak noktalayalım. Özal'la uzun süre birlikte olan Bilgin Yazıcıoğlu onun ağladığına iki defa tanık olmuş: "İki kez ağladığını, yanağına doğru gözyaşı aktığını gördüm. Bir, Adnan Kahveci'nin ölümünde ağladı, bir de Eşref Bitlis Paşa'nın ölü-

6. Özden'in bu telgrafı, Profesör Mustafa Kamalak'ın 27 mart 1993 tarihli *Zaman* gazetesinde yayımlanan yazısında yer aldı.

münde ağladı, kâğıt mendil verdik. Özal, Kahveci'nin çocuğunu himayesine aldı. Köşk'te bir müddet Efe'nin odasının yanında oda verdi. Adnan Kahveci'nin amcasının oğlu avukat Vehbi Kahveci daha sonra bu çocuğu aldı. İhsan Doğramacı da ilgilendi, yurda yerleştirdi."[7]

Adnan Kahveci'nin ve Eşref Bitlis'in ölümlerinde bu şekilde gözlerinden yaş dökülen Özal'ın ağladığı öteki iki olayın tanıkları ise Hasan Celal Güzel ve Ali Kırca. Hasan Celal Güzel, Özal'ın hıçkırıklarla ağladığı anı şöyle anlatıyor. Zeynep Özal, "davulcu" olarak bilinen Asım Ekren'le evlenme kararı alınca, dönemin komutanları tepkilerini Kaya Erdem'e şu sözlerle dile getirirler: "Ailevi bir mesele, ama ülkenin başbakanı kızını davulcuya veriyor, bu hiç hoşumuza gitmiyor." Özal İstanbul'da bir gün arabasında yolda giderken yanında Güzel de vardır. Güzel, komutanların Kaya Erdem'e söylediklerini aktarır. Özal'ın ilk tepkisi, "Onlar ne karışıyorlarmış?" olur. Güzel, "Bu Emniyet'in de görüşü. Bunda haklılık payı var" deyince Özal sinirlenir. "Kardeşim, karışmadığın bir tek kızımın evliliği kalmıştı" der. Güzel, "O benim de kız kardeşim, ben sizin ailenizin bir ferdi değil miyim?" cevabını verir vermez Özal ağlamaya başlar ve ağzından şu sözler çıkar: "Senin de kızın var Hasan. Senin de başına gelir. Biraz evvel elimden zor kurtardılar." Güzel, "Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ben de ağlamaya başladım" diyor. (16 nisan 2006, *Sabah*)

Ali Kırca ise Özal'ın ağladığına Amerika Birleşik Devletleri'nde tanık oldu. Özal 1992'de ABD Houston'da prostat ameliyatı olmuştu. O tarihte Washington'da olan Kırca, Özal'la görüşmeye gitti. Röportajın bitiminde Özal, 1987'de yine Houston'da geçirdiği kalp ameliyatını hatırlatarak, "Bek sen beş yıl önce de buradaydın. Ne kadar kalabalıktı burası. Şimdi kimse yok beni yalnız bıraktılar. Buna dayanamıyorum..." diyor. Kırca o andan sonra yaşananları *Sabah*'taki köşesinde şöyle anlatıyor:

> Ve yanımda ağlamaya başladı. Ne yapacağımı, ne söyleyeceğimi bilemedim. Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı yanımda ağlıyordu. Türkiye Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı kimsenin göremeyeceği kadar yalnızdı.

7. Üniversite öğrenimini ABD'de yapan Adnan Kahveci, Türkiye'ye döndükten sonra 1980'lerden itibaren Turgut Özal'la birlikte oldu. ANAP'tan siyasete girip maliye bakanı olan Kahveci, 5 şubat 1993 tarihinde eşi ve çocuklarıyla birlikte otomobiliyle Ankara'dan İstanbul'a giderken yanlışlıkla ters yola girip trafik kazası geçirdi. Kazada Kahveci, eşi ve kızı ölürken, sadece oğlu Cihan kurtuldu. Kahveci'nin ölümü Özal'ı derinden yaraladı. Ölüm haberini alınca, "Sanki bir evladımı kaybettim" dedi.

On birinci bölüm

Bir komutanın savaşı

Asayiş Bölge Komutanı Korgeneral Hasan Kundakçı'yı ve yardımcısı Tümgeneral İlker Başbuğ'u taşıyan helikopter Diyarbakır'ın Lice ilçesi üzerine gelip alçalmaya başladığında, aşağıdaki şiddetli çatışma sürüyordu. Askeri birliklerin başındaki Albay Eşref Hatipoğlu, telsizden helikopter pilotuna, "İniş yerlerine teröristler sürekli ateş ediyor, sakın inmeyin" dedi. Devreye Korgeneral Kundakçı girdi ve "Mutlaka ineceğiz. Karşı tarafı şiddetli ateş altına alın ve ineceğimiz en uygun yeri söyleyin" dedi.

Daha birkaç saat önce, olaylara müdahale etmek üzere Lice'ye gelen Diyarbakır Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Bahtiyar Aydın helikopterden iner inmez başına isabet eden bir kurşunla vurulmuş, komutayı Albay Hatipoğlu devralmıştı. Lice'de sabahın erken saatlerinden itibaren teröristler ile güvenlik güçleri arasında başlayan çatışma bütün şiddetiyle sürüyordu. Tuğgeneral Bahtiyar Aydın'ın şehit edilmesinin şokunu henüz üzerinden atamamış olan Albay Hatipoğlu, Asayiş Komutanı Korgeneral Kundakçı ile yardımcısı Tümgeneral Başbuğ'un vurulma riski altına girmelerini istemiyordu. Havadaki helikopterle yeniden bağlantı kurdu. "Komutanım, Kanas silahları kullanıyorlar. Evlerin altındaki mazgallardan ateş ediyorlar. İlçenin batısında yaralı askerlerin kaldığı okul var. İnmeniz için orası daha güvenli" dedi.

55 yaralı askerin direnişi

Korgeneral Kundakçı'yı ve Tümgeneral Başbuğ'u taşıyan helikopter, 55 yaralı ve hasta askerin bulunduğu okulun bahçesine indiğinde, komutanları ayağından vurulmuş bir üsteğmen karşıladı. Tam o sırada telsizden, teröristlerin okula da saldıracağı haberi geldi. Telsizle haberleşen PKK'lılar, "Hasta, sakat fark etmez. 55 asker iyi skandal olur" diyorlardı. Okula inen Korgeneral Kundakçı ve Tümgeneral Başbuğ'u vurmaları ise onlar için bir daha ele geçmeyecek bir fırsattı.

Askerlerin karargâhı ilçenin doğusundaydı ve teröristlerle çatışma halindeydi. Aradaki mesafe birkaç kilometreydi. Hasta ve yaralı askerlerin kendilerini korumaktan başka alternatifleri yoktu. Yatakhaneye

giren Korgeneral Kundakçı askerlere, "Arkadaşlar, teröristler biraz sonra saldıracaklarmış. Yataklarınızda basılarak öleceğinize, mevzide çarpışarak ölürüz. Sizin için zor olduğunu biliyorum, ama hemen kalkın, aşağıda toplanın" dedi. "Merak etmeyin Komutanım, çarpışırız" cevabını aldığı askerleri binanın etrafındaki mevzilere yerleştiren Kundakçı, okulun bir tarafına kendisi geçti, diğer iki tarafı ise Tümgeneral Başbuğ'a ve emir subayına verdi.

Akşama doğru teröristler uzaktan görünmeye başladılar. Kundakçı, yanındaki uçaksavar makineli tüfek nişancısına ve askerlere, "Tüfeklerinizi hazırlayın ve yaklaşmalarını bekleyin" emrini verdi. Terörist grup tüfekle vurulacak kadar okula yaklaşınca da "Ateş serbest" dedi. Ateş hattına giren teröristlerden bir kısmı vurulurken, bir kısmı da geri çekilmek zorunda kaldı. Kundakçı ve Başbuğ, yaraları ve rahatsızlığı fazla olanları yeniden yatakhaneye gönderirken, geceyarısı askeri birlikler okula gelene kadar diğerleri mevzide kaldı.

Gayri nizami harp uzmanı Tamburalı Paşa

Diyarbakır'ın Lice ilçesinde 22 ekim 1993 günü bu olayları yaşayan Korgeneral Kundakçı, on yıldır terör olaylarının içindeydi. PKK terörünün 1984'teki Eruh baskınıyla başladığı Siirt'e, 70. Piyade Tugayı'nın başına atanmıştı. İki yıl yürüttüğü bu görevi 1986'da Tuğgeneral Hilmi Özkök'e devredip Ankara'daki Özel Harp Dairesi'nin başına geldiğinde, PKK'nın beli kırılmıştı. "Güneş Harekâtı" adı verilen operasyonlarla yeraltına çekilmek zorunda kalan PKK da, 3. Büyük Kongresi'nde "1985'te yok oluyorduk" diyordu.

Kundakçı, "Geceler bizim, gündüz askerin" diyen ve kışın dağlarda hâkimiyet kuran PKK'yı 1985'te Siirt bölgesinde silerken, çocukluğunda memleketi Afyon'da geceleri koyun güttüğü için geceyi tanımasının da, 1961'de Kore'deki Türk Birliği'nde takım komutanıyken Amerikalılarla birlikte gece sızmalarına katılmış olmasının da etkisi vardı. Siirt'te başlattığı gece harekâtlarında ve dağlara yapılan kış operasyonlarında elinde tüfeğiyle hep sahada, askerin yanındaydı. Bu sebeple "Tamburalı Paşa" olarak anılan Kundakçı, subaylık hayatında uzun yıllar istihbarat konularında çalıştığından, teröre karşı dağlardaki çobanlardan oluşan ve "çoban ağı" denilen bir istihbarat akışı kurmuştu.

Kundakçı'nın, Güneydoğu'da 16 yıl boyunca yürütülen savaşın en önde gelen komutanlarından biri olması bir rastlantı değil, çünkü Türkiye'de gayri nizami harp denince akla ilk gelen isimlerden biri o. Bu yüzden Irak Savaşı'nda henüz Bağdat düşmeden, "Irak'ta başlayacak gayri nizami savaşla burası Amerika için ikinci Vietnam olacak" öngörüsü doğru çıktı.

Peki, bu tabloya rağmen nasıl oldu da, altı yedi yıl sonra 1992'de Şır-

nak'taki ve Cizre'deki isyan hareketleri ve 1993'te Lice'deki o olaylar yaşanabildi? PKK, 1993'te 12 000'i dağda, 20 000'i şehirlerde olmak üzere 30 000 kişilik güce nasıl erişti? En önemlisi, Silahlı Kuvvetler'in "1993 stratejisi" adını verdiği süreçle 1998'de PKK'nın bitme noktasına gelmesi ve Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla "Terör bitti" denilirken, 2004'te yeniden kıpırdanmaya başlayan olayların anlamı neydi? PKK mensuplarının yeniden Cudi ve Gabar dağlarında dolaşmaya başlaması, acaba yeni bir terör dalgasının habercisi miydi?

"Şırnak'ta devlet ilan edilecekti"

Ankara'da 2004 yılı eylül ayında general lojmanlarındaki evinde konuştuğumuz Korgeneral Kundakçı'nın anlatımları, hem Güneydoğu'da 16 yıl süren bir savaşın çok çarpıcı bir tarihini yansıtıyor, hem de önümüzdeki döneme ışık tutuyor. Kundakçı, 1993'te Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in, Başbakan Tansu Çiller'in desteğiyle yürürlüğe koyduğu "1993 Stratejisi" çerçevesinde Güreş'in isteği üzerine asayiş komutanı, yani bölgenin en üst askeri otoritesi olarak Diyarbakır'da göreve başladığında karşılaştığı manzarayı şöyle anlatıyor:

"1993 yazında Güneydoğu Anadolu'da durum iç açıcı değildi. 1990-92 yıllarında kırsaldaki karakolların çoğu boşaltılmıştı. Şırnak'ta karakollar boşaltılmış, köylüler kaçmış, bölgedeki kırsal alana teröristler gelip oturmuştu. 1993 gerçekten kritikti. PKK gemiyi azıya salmış, her tarafta hızlı bir tırmanışa geçmişti. En geç 1993 veya 1994 başında, Şırnak'taki Gabar Dağı'nda Kürt Ulusal Meclisi'ni toplamak ve bağımsız devleti açıklamak istiyordu. Basılan karakollar boşaltıldıkça teröristler durmuyor, daha fazla saldırıyordu. Karakollar birer birer terk ediliyordu. Bu, alışkanlık haline gelmişti. Dur diyen yoktu. Esnaf, dağdaki terörist Şemdin Sakık'ın ağzına bakıyordu. Sakık, 'Kepenkleri kapatın' dediğinde kepenkleri kapatıyorlardı. Diyarbakır'ın kuzeyindeki dağlık bölgeyi, Muş'un güneyindeki Şenyayla'ya kadar tutmuşlardı. Ayrıca Şırnak'a ve Cizre'ye hâkim Cudi, Gabar ve Namaz dağlarını tutmuşlar, bu iki kentte her istediklerini yaptırır hale gelmişlerdi. Dağdaki bu gücün etkisiyle Diyarbakır ve Batman gibi şehirlerdeki PKK'lılar çok azmışlardı. Her gün olaylar eksik olmuyordu. Bazı yerlerde kurtarılmış bölgeler meydana getirmişlerdi. Türkiye'nin her tarafındaki Kürt kökenli zengin işadamlarından ve ihalelerden büyük paralar sağlıyorlardı. Devletin cezaevine teröristler hâkim olmuştu."

1991-1993 döneminde neler oldu?

Peki, PKK bu güce nasıl erişmişti? Kundakçı, bunun sebeplerini şöyle sıralıyor: "1985'ten sonra, bizde bazı yetkililerin kafasında 'Terör bitti,

PKK sona erdi' gibi düşünceler oluştu. Bölgede görev yapan subay ve astsubayların görev süreleri altı aya indirildi. Halbuki Suriye'deki karargâhları (Abdullah Öcalan) ve Kuzey Irak'taki kampları devam ettikçe PKK'nın bitmesi söz konusu olamazdı. 1987'de bölgede sıkıyönetimden olağanüstü hale geçilmesinde güvenlik güçleri başlangıçta durumu tam kavrayamadı. Koordinasyonda eksiklikler oldu. PKK bundan yararlanmayı bildi. 1988-1989 arasında bölgede önemli gelişmeler oldu. PKK şehir örgütleri gelişti. Bunlara rağmen, PKK 1990'a kadar bir gelişme gösteremedi, zorlukla ayakta kalabildi. Ama özellikle 1990'dan 1994'e kadar olan dönemde PKK çok güçlenmiştir. Birinci Körfez Savaşı'nın çıkması nedeniyle çok güçlendi. Dağdaki PKK'lıların bile çoğu silahsızken, Körfez Savaşı'ndan sonra Kuzey Irak'ta Türkiye'ye karşı mevzilenen yedi Irak tümeni bütün silahlarını bırakarak kaçtı. Bunların büyük kısmı PKK'lıların eline geçti. İsyan eden Kürtler Irak'tan sert karşılık görünce 500 000'den fazla peşmerge sınırlarımızdan içeriye girdi. Irak sınır bölgesinde düzen bozuldu. Güvenlik güçleri her şeyi bir tarafa bırakıp göçmenlerle uğraştı. PKK'lılar bu göçmenlerin arasına sızıp Türkiye'ye girdi. Bir de Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, Kuzey Irak pazarlarını dolduran Kanaslar, havanlar, roketler, gelişmiş gözetleme cihazları gibi kıymetli Rus silahlarını aldılar. 1993'te güvenlik güçlerinden daha iyi dürbünlere sahiptiler. Silahlı militanlarının sayısı sekiz on kat arttı. Bölükler ve taburlar kurmuşlardı. Ayrıca, 1992'de askerliğin 15 aya indirilmesi, güvenlik güçlerini zayıflattığı gibi PKK'ya büyük cesaret verdi. Askerliğin kısalmasından sonra mevcutları azalan karakollara yapılan saldırılarda pek çok subay, astsubay ve er şehit oldu."

1993 Stratejisi'nde neler vardı?

Silahlı Kuvvetler işte bu manzara karşısında, "1993 Stratejisi"ni yürürlüğe koydu. Kıbrıs'taki Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki iki yıllık görevinin henüz birinci yılında olan Korgeneral Hasan Kundakçı, asayiş komutanı olarak mücadelenin başına geçti. Temmuz 1994'e gelindiğinde PKK'nın tuttuğu son nokta olan Cudi Dağı da temizlendi ve PKK tamamen Kuzey Irak'a geçmek zorunda kaldı. Mart 1995'te bu sefer Kundakçı, 35 000 askerle Kuzey Irak'a girdi. Kundakçı bu süreci şöyle anlatıyor:

"Her şeyden önce Silahlı Kuvvetler'de tehditte birinci öncelik 2. Ordu bölgesine verilmeye başlandı. Önceleri birinci tehdit, İstanbul'daki ve Trakya'daki 1. Ordu bölgesindeydi. Önceliğin 2. Ordu bölgesine geçmesiyle personel ve silah bakımından bölge birinci önceliği aldı. Daha sonra bölgedeki bütün birlikler Jandarma Asayiş Komutanlığı'nın emrine verildi. Genelkurmay, bölgede görev yapacak birliklerin komando ve özel kuvvetler tarzına göre eğitim yapması emrini verdi. Mücadele sıra-

sında akla gelebilecek her türlü psikolojik harekât yapılmaya çalışıldı. İlk defa milli gücün askeri güç dışındaki diğer güçleri devreye sokuldu. 1984'ten beri tek başına mücadele eden askeri gücün yanına politik, ekonomik güçlerin bazı unsurları katıldı. 1993'e gelinceye kadar gündüz gözetleme için İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma dürbünler kullanılıyordu. 1993'te teröristlerin elindeki modern Sovyet gözetleme dürbünleri TSK'nın elinde bulunanlardan iyiydi. Güvenlik güçleri 1994'te güçlü dürbünler alarak teröristlerin hareketlerini uzaktan görme imkânına kavuştu. Skorsky helikopterlerin alınması, silahlı Kobra helikopterlerin kullanılması, bunlara gece görüş cihazlarının takılmasıyla her gece uçmaya ve teröristleri görüp vurmaya başladılar. Askerlerin bölgede gece görüş cihazlarını büyük ölçüde kullanması teröristleri şaşırttı. Böylece teröristlerin elindeki gece silahı alındı. 1993-1994'ten itibaren askerlere yeni modern kış giysileri yaptırıldı. Bunlar eksi 40 dereceye kadar soğuktan koruyordu. Bulunulan konumu saptayan GPS sisteminin kullanılmasıyla gece sızmaları daha güvenli ve etkili yapıldı. Bu cihazlar, geceleri askerlerin kaybolmasını büyük ölçüde önledi."

Bu arada Türkiye, Batılı ülkelerden parça tesirli bomba alamamış, bunları Pakistan'dan temin etmiş. Parası ödenmiş helikopterlerin Amerika'dan gelmesi hayli gecikmiş. Ama İngiltere'nin arazi yüksekliği 300 metreyi geçmeyen bir bölgede ayrılıkçı IRA'yla mücadelesi 35 yıl sürmüşken, çok sarp bir yapıya sahip olan ve yüksekliği üç dört bin metre civarında olan Güneydoğu'da, "1993 Stratejisi" ile PKK'nın sonu getirildi. Kundakçı, "PKK bugüne kadar yok olmadıysa, bunun en büyük nedeni, dış destekli olması; ikinci büyük nedeni ise, bu dağlık ve kesik arazide sürekli yaya yürümeleri ve dağlarda kalmalarıdır. Bölge, dünyanın en sarp ve dağlık arazisine sahiptir. Arazi çetindir" diyor.

Terörün yeniden hortlaması

Acaba Güneydoğu'da terör yeniden hortlayabilir mi? Bu soru, Güneydoğu'da yer yer görülmeye başlanan çatışmalar sebebiyle yeniden sorulmaya başlandı. İmralı'da bulunan Abdullah Öcalan'ın tam hâkim olamadığı PKK'da başlayan dağılma süreciyle Osman Öcalan, Kani Yılmaz, Nizamettin Taş gibi kişiler bu yapıdan kopup Amerika'nın kontrolündeki Kuzey Irak'ta "Yurtsever Demokrasi Partisi" adıyla bir hareket başlattılar. Güvenlik güçleri, 2004 itibariyle Irak ile İran sınırındaki Kandil Dağı'nda 5 000 civarında elemanı bulunan PKK'daki gelişmeleri dikkatle izliyordu. Cemil Bayık, Murat Karayılan gibi isimlerin de harekete geçmesiyle yeni bölünmeler olacağı beklenirken, özellikle 2004'te Türkiye'ye sızmalar başladı. Gabar ve Cudi dağları bölgesinde birkaç bin PKK'lı bulunduğu tahmini yapılırken, bir diğer dikkat çekici nokta, bazı PKK'lıların temin ettikleri yüksek miktarda C-4 patlayıcılarıyla Türkiye'ye giriş

yapmasıydı. Nasıl temin edildikleri henüz muamma olan bu patlayıcılarla hedef alınan noktalar dikkat çekiciydi. Korgeneral Kundakçı, "Yeni bir terör dalgası başlayabilir mi?" soruma şu cevabı verdi:

"Büyük bir mücadele yapıldı. PKK geldiği noktaya geri dönmek zorunda kaldı. Ama anılarımda da belirttim. Terör örgütü, zayıflatılmasına, sıradan bir örgüt haline getirilmesine rağmen bitmemiştir. 1998-1999 yılından sonra Kandil Dağı'na çekilmesi, o bölgede kalması nedeniyle artık Türkiye'nin dışında varlığını devam ettirmeye çalışmıştır. Eğer dikkatsiz davranırsak, benzer olaylar olabilir. Birdenbire gelişir. Ne yazık ki PKK'nın güçlenmesinde Birinci Körfez Savaşı'nın çıkması çok etkili olduğu gibi, şimdi ikinci defa Irak Savaşı'nın çıkması yine PKK'nın canlanmasını ve hayatta kalmasını sağladı. Son Irak Savaşı PKK'nın gelişmesinde gerçekten çok önemli roller oynadı. Amerika Birleşik Devletleri'ni kınıyorum. ABD 11 Eylül'den sonra terörü yok etmek için Afganistan'a girdi, herkes destek verdi. Ama kendi listesinde terörist örgüt olarak kaydedilmiş olan PKK'ya karşı Irak'ta hiçbir hareket yapmadı, elini oynatmadı. Ne yazık ki Kandil Dağı'na gitti, onlarla görüştü. Bu, ABD'ye yakışmaz. Çifte standart uyguladı. Bundan sonra, küçük de olsa PKK'nın devam edeceği kanısındayım, ama Silahlı Kuvvetler'in bu deneyimi karşısında hüsrana uğrar."

İmralı'daki Öcalan faktörü

Güneydoğu'da ve sınır ötesinde bu yeni gelişmeler olurken, İmralı'da bulunan Abdullah Öcalan'ın pozisyonu da gündemdeydi. Devletin içinden önemli bir kesim, Öcalan'ın terör mücadelesi için oluşturulacak yeni politikada önemli bir faktör olarak ele alınması, bu mücadelede devletin elindeki Öcalan'dan yeterince yararlanılması gerektiğine inanıyordu. Korgeneral Kundakçı da, bugüne kadar devletin İmralı'daki Öcalan faktöründen yeterince yararlanamadığını belirtiyor. "Bu her zaman olabilir, yeter ki istensin" diyen Kundakçı şöyle devam ediyor:

"Öcalan faktöründen bir ara yararlanılır gibi oldu. Ama şu anda yararlanılıyor diyemem. Aksine, şu anda zarar görüyoruz. Çünkü bazı emirlerini cezaevinden direkt verebiliyor. Bir terörist lider hangi ülkenin cezaevinden ona, buna direktif verir, emir verir? Olacak iş değil. Ama Türkiye Cumhuriyeti şu anda bence terörü biraz tavsatmış durumda. Bir tarafa azıcık atar gibi bir görünüm göstermiştir. Belki kendilerine göre haklı gerekçeleri olabilir, ama terör bunu affetmez. Terör ne zaman fırsat bulursa bir şekilde o fırsatlardan yararlanır. Bunu vurgulamak istiyorum. Terör fırsatlardan tam anlamıyla her zaman yararlanır."

Kundakçı, oluşturulacak terörle mücadele politikasında adres olarak başbakanı gösteriyor: "Bir mücadelede teröre karşı milli gücün kullanılması çok önemlidir. Milli güç, Türkiye'nin politik gücü, ekono-

mik gücü, askeri gücü, psikolojik ve sosyokültürel gücünün birlikte kullanılmasıdır. Bir milletin gücünün koordine edilerek bu hedefe doğru yöneltilmesidir. Bunu başbakan koordine eder, çünkü milli gücün unsurları onun emrindedir. O bakımdan hükümetin de kararlı davranması lazım. Hükümet, Türk Silahlı Kuvvetleri, güvenlik güçleri, birlikte hedefe doğru yönelirse bu tehditler çok önemli tehditler değil. Ama eğer milli gücün unsurları tek tek kullanılırsa hata yapılır, o zaman tehdit büyür. Hükümet, bütün güçleri en iyi bir şekilde koordine edecek ve kararlı davranacak. Kararlılık var ya, çok şeyleri çözer, bitirir işini. Karşı taraf da bilir ki, Türkiye Cumhuriyeti karar verdiği zaman kesin bir şekilde karşımıza gelir, çöreklenir ve bizi bitirir. Bu anlayış onlarda vardır. Korkarlar, çekinirler."

On ikinci bölüm

"Hürriyet"i alamadı, her şeyini kaybetti

1999'dan itibaren bankalar birer birer dökülürken, bir gün Erol Aksoy'un da bankasına el konulacağı kimsenin aklına gelmiyordu. Çünkü o, "bankacılığın altın çocuğu" olarak ün salmıştı. Daha yirmili yaşlarındayken, New York Borsası'nda hisse senedi alıp satmış, Türkiye'ye dönünce henüz 29 yaşındayken Garanti Bankası'nın genel müdürü olmuş, beş yıl sonra kendi bankasının sahibi olmuştu. 1990'larda Fransa ve Amerika'da da birer bankası vardı. Show TV ve *Akşam* gazetesi onundu. 1993'te *Hürriyet* gazetesinin yüzde 25 hissesini Simavi ailesinden aldığında, herkes ona artık "*Hürriyet*'in patronu" gözüyle bakıyordu. Üstelik o tarihte *Akşam* gazetesi ile Show TV'nin de sahibiydi. Otuzdan fazla şirketini çatısı altında topladığı holdingine verdiği isim bile sıradışıydı: "Avrupa Amerika Holding."

Erol Aksoy'un bu sıradışı yükselişini şimdiye kadar gölgeleyen tek gelişme, 17 yıl sahibi olduğu İktisat Bankası'na el konulması oldu. Kasım 2000 krizinden sonra 6 aralık 2000 günü Cıngıllıoğlu ailesinin Demirbank'ına el konulması, Aksoy'un bankası için de tehlike çanlarının çalmasına yol açtı. Çünkü elinde 4 milyar dolarlık devlet tahvili bulunduran Demirbank'tan sonra en fazla devlet tahvili alan banka Aksoy'undu.

Aksoy'un İktisat Bankası 1,5 milyar dolarlık devlet tahvili almıştı. Şubat 2001 kriziyle döviz fırlayınca, bankadan 70 trilyon liralık para çekme talebi geldi, ama bu talebin 40 trilyonunu karşılayabildi. Merkez Bankası'na başvurup 30 trilyon isteyen Aksoy'a, "Hayır" cevabı verildi. Bankanın Bilkent Şubesi'ne gelip masaya silahını koyan bir müşterinin görevliye, "Kızım paramı neden ödemiyorsunuz?" demesi vahim gelişmelerin habercisiydi. Böylece bankasını devlete vermek zorunda kaldı. Oysa kriz öncesinde İktisat Bankası'nı Societe Generale Bank'a satmak için girişimler yapıyordu.

Bankasını kaybeden, bütün malvarlığına tedbir konulan, evine bile haciz gelen Aksoy, yükseliş günlerinde Fransız havayolları Air France'ın en hatırlı müşterisiyken yurtdışına çıkış yasağına maruz kalmanın da acısını yaşadı. İstanbul Levent'te, 2003 yılı haziran ayı başında, o

günlerde mülkiyeti devlete geçmiş olan bir binasındaki odasında gazeteci arkadaşım Fikri Türkel'le birlikte konuştuğumuz Erol Aksoy'la hikâyesine en başından başladık.

Aksoy, 1946'da Denizli'nin Babadağ kasabasında dünyaya geldi. Babası Fehmi Bey, Babadağlıydı, annesi göçmendi. Göçmen anne, Bulgar bir baba ile Rum bir annenin çocuğuydu. Babası, ilkokuldan sonra okuyamamıştı, ancak İkinci Dünya Savaşı öncesinde Paris'e gidip orada kafe açacak kadar girişimciydi. Savaştan sonra Türkiye'ye dönünce bu sefer oğlu Erol'un Paris macerası başlayacaktı. Erol İstanbul'da Galatasaray İlkokulu ve ortaokulunu bitirince babası, "Lisan olmadan, Türkiye'de bir şey olamazsın" deyip onu Paris'e gönderdi. Erol, Fransa'da liseler arası fizik imtihanında okulu Lycee Michelet'i temsil edecek kadar başarılıydı. Fransa'dan sonra Amerika günleri başladı. 1964'te girdiği ABD Boston'daki Massachussetts Institute of Technology'den (MIT) 1968'de elektrik mühendisi olarak mezun oldu. Paris ve Boston günlerinde Aksoy aynı zamanda amatör fotoğrafçıydı. Çektiği siyah beyaz fotoğrafların filmlerini kendisi tabeden Aksoy, MIT'de okurken iki sömestr fotoğrafçılık dersi aldı.

Kafeteryada Özal'la tanışması

Türkiye'ye dönerek bir buçuk sene IBM'de insan kaynaklarında çalışıp, 18 aylık askerliğini yaptıktan sonra, Türk Eğitim Vakfı'nın bursuyla yeniden Amerika'ya gitti. Bostan'da Harvard Business School'da, iş idaresi dalında mastır yaptı. Burada okurken yazın Dünya Bankası'nda staj yapıyor ve hayvancılıkla ilgili bir projede çalışıyordu. Tam da bu dönemde Türkiye'de 12 Mart 1971 Muhtırası üzerine Başbakan Süleyman Demirel istifa etti. Onun göreve getirdiği üst düzey bürokratlardan Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Turgut Özal da muhtıradan sonra Türkiye'den ayrılmış ve Dünya Bankası'na gelmişti. Erol Aksoy, 1972'de bankanın kafeteryasında Özal'la tanışmasını şöyle anlatıyor:

"Yemek kuyruğunda önümde kısa boylu, şişmanca biri duruyordu. 'Türk müsün?' diye sordum, orada tanıştık. Anlattım kendimi, elime üç mektup verdi. Biri Rahmi Koç'a, biri Tevfik Ercan Bey'e, bir diğeri de Akbank Yönetim Kurulu başkanına. Üç referans mektubu verdi. Türkiye'ye gelince bu mektuplarla gittim kendimi tanıttım, iş istedim. Akbank müfettiş olmamı istedi. Orada öyle başlanırmış. Sonra Rahmi Bey'le güzel bir diyaloğumuz oldu. Reykjavik İzlanda'da, Avrupa'da, üç dört sene tahvil ve hisse senedi çıkardım. Şirket alım satımları, New York Borsası'nda brokırlık lisansım da vardı. Ve bir gün Suna Kıraç Hanım'dan yeniden bir teklif aldım. Türkiye'ye dönüp finans koordinatörü olmam için. 27-28 yaşında Türkiye'ye döndüm. Koç Holding'de Rahmi Bey'in yanındaki odada, finans koordinatörü olarak başladım. Ga-

ranti Bankası alınınca, orada yönetim kurulu üyesi oldum, sonra genel müdür oldum. 1980'de Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası diye bir banka vardı. Çukurova Grubu'nundu. O bankanın genel müdürü ve yönetim kurulu başkanı oldum."

Aksoy'un Dünya Bankası kafeteryasında başlayan Özal'la teması hiç kesilmedi. Örneğin Aksoy, Özal'ın teldifiyle Yaşar Tunagör ve Semra Özal'ın kardeşi Mehmet Yeğinmen'in de ortak olduğu Silm şirketine yüzde yirmi ortak oldu. Özal Amerika'dan dönüp Sabancı Holding'de göreve başlamadan önce Aksoy'un babadan kalma İstanbul Şişli'deki apartmanında birkaç sene kiracı kaldı.

Banka genel müdürlerinin altmışlı yaşlarda olduğu o dönemde Aksoy henüz 29 yaşındayken, 1979'da Garanti Bankası genel müdürlüğü teklifi aldığında, ilk önce Özal'a gitti ve görüşünü aldı. Aksoy, bankanın başına geldiğinde bazı kimselerin "Kim bu çocuk?" dediklerini belirtip şöyle devam ediyor:

"Halbuki biz Garanti Bankası'nda süper vezne sistemini getirdik. Evvelden, Osmanlı Bankası'ndan gelen Fransızların eski bir pul sistemi vardı. Kâğıtlarınız şubelerde dolaşırdı, birisi yeşil, birisi pembe pullar verirlerdi, elinize yapışırdı. Giderdiniz çekinizi başka yerden tahsil ederdiniz. Biz Rahmi Koç Bey'le San Fransisco'ya gidip, Bank Of America'yla anlaşma yapıp, Garanti'ye o yeni sistemleri getirmiştik. Garanti'nin ilk ihtisaslaşması, dış ticarete atılması çalışmalarında bulundum."

"Evren'e beni niye veto ettiğini sordum"

Ve Özal'la bu ilişkisi, 1983'te Erol Aksoy'u Anavatan Partisi'nin 37 kurucusundan biri yapacaktı. Aksoy Özal'ı anlatırken, "Rahmetli Özal gibi biriyle hiç karşılaşmadım. Pür zekâ bakımından. Genelde, kim olsa, bir sohbet ve görüş alışverişi yapabilecek bir kimseyim. Özal'ın önünde titrerdim. Söyleyeceğine, sorularına cevap bulamadığım tek adamdı" diyor. 1983'te partiyi kuran Özal'ın kendisine kuruculuk teklifi getirmesi üzerine bu öneriyi kabul edişini ise şöyle anlatıyor:

"O zaman Özal'ın yüzde 10 filan oy alacağı düşünülüyordu. Hele MESS (Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası) başkanlığı nedeniyle bazı çevrelerden ciddi tepkiler vardı. (Özal, 1970'li yılların sonunda MESS başkanlığı yaptı.) Ama ben, onun şu lafına inanıyordum. "İyi ekonomi olursa, iyi politika olur. Ekonominin iyiye gitmesi lazım ki, politika ve politikacılarımız düzelsin." O zaman devalüasyon, enflasyonu bilen çok azdı. Hatta Hazine'de İngilizce bilen yoktu. Kambiyo Kanunu'nun yazılmasında ben ve arkadaşlarım Turgut Bey'e çok yardımcı olduk. Ekrem Pakdemirli, Kaya Erdem ve pratikten gelen birisi olarak ben."

Ancak Kenan Evren başkanlığındaki Milli Güvenlik Konseyi, ANAP listesindeki Erol Aksoy'u veto etti. Aksoy'a, bu vetonun gerekçesini

sorduğumda şu cevabı verdi: "Bilahare, Evren Paşa bizim televizyonu, Show'u ziyaretinde, ona on sene sonra sordum, 'Paşam, niye beni veto ettiniz?' dediğimde baktı, baktı, 'Seni veto mu ettik?' dedi. 'Ne bileyim kardeşim. Önüme getirdiler, imzaladım gitti' dedi. Hâlâ da beni neden veto ettiklerini öğrenemedim."

İlginç bir rastlantıyla Aksoy, ANAP iktidarının ilk yılında 1984'te kendi bankasının sahibi oldu. Bu tarihte banka, "Denizli İktisat Bankası" ismiyle yerel bir bankaydı ve Türkiye'nin en büyük kablo fabrikası Ergür Kablo'nun sahibi Nuri Erikoğlu'na aitti. Bankanın hisselerini ele geçirmeyi başaran Aksoy, Erikoğlu'na karşı birkaç yıl mücadele verdi. Sonunda savaşı kazandı ve 1988'de Ergür Kablo'nun da çoğunluk hisselerini ele geçirdi. Bankadaki en ilginç icraatlarından biri, personele "kahverengi elbise" giymeyi yasaklamasıydı. Çünkü İngiltere'de bankalarda yapılan bir araştırmada, gri ve lacivert rengin müşteri üzerinde güven uyandıran bir etkisi olduğu, buna karşılık kahverengi elbisenin ters etki yarattığı belirlenmişti.

Aksoy zaman içinde Fransa'da ve Amerika'da iki bankanın sahibi oldu. Paris'te, "Banque Internationale de Commerce de Paris" bankasının yüzde 75 hisselerini aldı. 1990'da da, New York'ta "The Park Avenue Bank N.A." bankası hisselerinin üçte ikisini aldı. O tarihte bu bankayı alması geniş yankı yaptı. Çünkü bu bir Türk vatandaşı için Amerika'da o güne kadar yapılmış en büyük yatırımdı.

1990 başlarında Aksoy, Show TV ve Cine 5 ile birlikte *Akşam* gazetesinin de sahibiydi. 21 haziran 1993 günü önemli bir adım daha attı. Türkiye'nin en yüksek tirajlı ve en etkili gazetesi *Hürriyet*'in yüzde 25 hissesini Erol Simavi'den aldı.

Simavi ile "Hürriyet" macerası

Aksoy, "*Hürriyet*'e girerken niyetiniz neydi? Büyük bir medya patronu olma isteğiniz mi vardı?" sorusuna şu cevabı veriyor:

"Onlar bana geldiler. Ben Show TV'yi kurmuştum. 1993'lerde çok önemli paralar kazanıyorduk bankacılıktan. Medyada bir tek Star vardı. Bankacılıkta ne yaptıysam çok çabuk taklit ve kopya edildi. 'İhtisas bankacılığı' dedim, altı tane ihtisas bankacılığı oldu. 'Leasing, factoring şirketleri' dedim, ana sözleşmesini çaldılar, aynı günlerde yenisini kurdular. O bakımdan biraz daha az rekabet olarak ve medyadaki belaltı vurmaları bilmeyerek Show TV'yi kurdum. Show TV'yi kurarken de çok doğru bir şey yaptım. Yanıma o zamanın çok güçlü iki medyasını aldım. Ben yüzde 60, *Hürriyet* ve *Sabah* yüzde 20 ortaktık. Show öyle başladı. Çok kısa zamanda bir numara oldu, çok önemli para kazandı. İlk sene 15 milyon dolar para kazandı. Ondan sonra *Sabah* Grubu koptu. Karamehmet, Hüsnü Özyeğin'le atv'yi kurdu. Ben kurdum ya, onlar

da kuracak. *Hürriyet*'le kaldım. Bir gün Yaşar Eroğlu geldi. 'Erol Simavi Bey'den selam, bütün geçmişini biliyoruz, tertemiz. Aile bir zaman içinde *Hürriyet*'ten çıkmak istiyor. Show'da çok iyi beraberliğimiz var. Biz sana ortağız, sen de bize ortak ol' dedi. Erol Simavi'nin oğlundan hisselerin yüzde yirmi beşini ilk başta aldım. İşbirliği böyle başladı."

Erol Simavi'nin *Hürriyet*'i tamamen elden çıkarma düşüncesi bilindiğinden bu gelişme, Aksoy'un *Hürriyet*'in yeni patronu olması demekti. Zaten patron gibi davranıyordu. Örneğin o tarihe kadar *Hürriyet*'te olmayan "insan kaynakları" gibi birçok birimi kurdu ve nüvelerini oluşturdu. Ancak bir süre sonra Erol Simavi'nin *Hürriyet*'i devrettiği kişi Aydın Doğan olacaktı. Acaba Erol Aksoy neden *Hürriyet* hisselerinin tamamını almadı veya almak istediği halde Erol Simavi mi vermek istemedi? Aksoy'un bu soruya cevabı şöyle oldu:

"1994 krizi geldi. Erol Simavi üç kere bana teklif etti. 'Bu senin hakkındır, yüzde 25'ini aldın, 70 milyon dolar daha ver, *Hürriyet*'i al' dedi. Bir, Simavi 'Oğlumun, Sedat'ın payını öde, benimkini daha sonra ödersin' demesine rağmen, bankacı olduğumdan İktisat Bankası'nı zaafa uğratmamak için, 1994'te 70 milyon dolar ödemek istemedim. İki, ailem istemedi, eşim istemedi. Ben size eşimle ilgili bir şey söyleyeyim. Açıkça bir gün, 'Erol ben, hayatımda korumalarla, yok ormanda spor yaparken yanımda korumanın koşmasını, çoluk çocuğumu korumalarla büyütmek istemiyorum. Ben medyadan hoşlanmıyorum' dedi. 'Medyada en yakın dostlarımız için bile haber çıkıyor, dostlarımızı kaybediyoruz. Ben istemiyorum. Sen, ben ve çocuklarım korumalarla, onun bunun ahını alarak yaşamak istemiyorum. Bak eski gazete sahiplerinin ahlarına, ailelerine. Bak Ercüment Karacan'a, bek Erol Simavi'ye, oğullarına, kızlarına, Haldun Simavi'ye. Ben gazete sahibi olmanı istemiyorum. Çok ah alıyoruz. Ve bu ahlarla yaşamak istemiyorum' dedi. Ben onu dinledim ve Erol Simavi Bey'e teşekkür ettim."

Acaba yıllar sonra pişman mı? "Keşke *Hürriyet*'in sahibi olsaydım" dediği oldu mu? Aksoy, "Şimdi ne diyorsunuz, iyi yapmışım da *Hürriyet*'i almamışım mı diyorsunuz?" soruma, "*Hürriyet*'i ben alsaydım, herhalde Türkiye bu durumda olmayabilirdi. Herhalde diyorum, başka hiçbir şey demiyorum" diyor.

"Merkez Bankası hakkım olan parayı vermedi"

El konulan İktisat Bankası'nın zararı 1,2 milyar dolardı. Batık bankalarla devletin 20 milyar dolar zarara uğradığı görüşlerini abartılı bulan ve "Devlet bize verdiği tahvilleri yüzde 50 ucuza geri almış oldu" diyen Aksoy, Türkiye'de bankacılığa rekabeti getiren kişi olduğunu, ilk leasing ve factoring şirketlerini kendisinin kurduğunu belirtiyor. Aksoy'a göre, İktisat Bankası'nın batmasında Merkez Bankası'nın yanlış

bir kararının da etkisi vardı. Çünkü, bankasını batırma noktasına getiren yoğun para çekilişi sırasında, Merkez Bankası'ndan hakkı olan parayı alamamıştı:

"Benim bankama haksız el konmuştur. Merkez Bankası, bankamızın kanuni karşılık olarak kendisine verdiği 103 trilyonu bize geri vermemekle suç işlemiştir. Biz ekim, kasım (2000) krizlerinde ayakta kaldık. Merkez Bankası'nın munzam karşılıklarını tam zamanında ve full yatırdık. Sonradan öğrendik ki, birçok banka, munzam karşılıklarını hiç yatırmıyormuş bile. Ceza da kesilmiyormuş. Şubat krizinde müşteri talebi 70 trilyondu. 40 trilyonu ödedik. 30 trilyonu da Merkez Bankası'ndan istedik. Merkez Bankası'ndan munzam karşılık olarak 103 trilyonumuz vardı. Mevduat munzam karşılıklarını tam yatıran ender bankalardan biriydik. O çekilişi atlatsaydım, martta oldu, mayıs ayında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu takas programıyla birçok bankanın zararını azalttı. Kur fiksajı adıyla takas yapıp, Hazine bonolarını düşük bir kurla, o günkü kurdan daha düşük kurla takas ettiler. Onu bırakın, birçok banka 300-500 trilyon lira zarar açıkladı."

Aksoy, devletin batık banka patronlarına eşit muamele yapmadığını söylüyor. El konulan Kablonet gibi en kıymetli şirketlerinin rakiplerine peşkeş çekilmek istendiğini öne süren, evine bile haciz işlemi uygulandığını ve yurtdışına çıkmasının yasaklandığını anlatan Aksoy, şöyle devam etti:

"Çukurova'nın hangi şirketine el konuldu? Mehmet Emin Bey yurtdışına çıkabiliyor mu? Turkcell satıldı mı? En azından insan devletten eşit muamele bekler. 69,1 milyon dolarla en çok tahsilat benden olacak, ama benim şirketlerime el konulacak, leasingden factoringe, Kablonet'ten diğerlerine her şirkete el konacak. Aynı alacak için icra takibi yapacak, aynı alacak için 6183'ü (devlet alacaklarının tahsiliyle ilgili kanun) uygulayacak, aynı alacak için şirketlerim durdurulacak. Evime gelip, 35 milyarlık tablo satılması, evime girilip eşimin 206 Pegout'sunu, 10 milyarlık arabayı alıp, lüks araba diye satanlar ne gösterisi yapıyorlar? Ben bunları yaşıyorum..."

Erol Aksoy'un iki saat süren röportajda son sözleri şöyle oldu: "Kimse, torbalar dolusu götürenlerle, hangi ilişkilerle devletten banka alıp, nasıl ödedikleri belli olmayanlarla, 17 yıl banka sahibi ve 30 yıllık bankacıyı karıştırmasın. Benim fotoğrafımı onlarınkiyle yan yana koymasınlar."

Bir tanık anlatıyor

Erol Aksoy'la bu konuşmayı yaptıktan sonra *Hürriyet*'in satış sürecini yakından izlemiş bir tanıkla konuştum. O Aksoy'dan farklı bilgiler aktardı. Buna göre, Erol Aksoy 1993 haziran ayında *Hürriyet*'in yüzde

25 hissesini 37,5 milyon dolara aldı ve Simavi, *Hürriyet*'in yüzde 75 hissesi için müşteri ararken ilk olarak ona şu teklifte bulundu: "Normalde bu hisselerin değeri 140 milyon dolar. Ama sen benim ortağımsın. 70 milyon dolar ver, gazetenin tamamını sana devredeyim." Fakat Erol Aksoy bu parayı temin edemedi. Bunun üzerine *Hürriyet*'in yüzde 75 hissesini 125 milyon dolara Aydın Doğan aldı. Bu aşamadan sonra Aydın Doğan ile Erol Aksoy karşı karşıya geldi. Gazetenin yüzde 25 hissesini elinde bulundurarak yönetimde birtakım azınlık haklarına sahip olacak olan Erol Aksoy için Aydın Doğan en başta tedbir aldı. *Hürriyet*'i üzerinden satın aldığı şirkette sermaye artırımına giderek, Erol Aksoy'un elindeki hisselerin değerini yüzde 10'un altına kadar düşürdü. Çünkü bu sermaye artırımına Erol Aksoy katılıp hisselerini korumadı. Aksoy, Aydın Doğan'ın bu operasyonu karşısında mahkemeye başvurdu. "*Hürriyet*'te üçte iki oranında sermaye zayi oldu" deyip sermaye artırımı kararının iptalini istedi. Ancak mahkeme bu talebi reddetti. Aksoy, Aydın Doğan'a karşı kaybedince bu sefer elinde kalan yüzde 8-9 oranındaki *Hürriyet* hissesini elden çıkarmanın yolunu aradı. Borsada satsa fiyatları düşeceğinden, "geri alma taahhüdü" adı verilen yöntemle bu hisseleri sattı ve parayı sahibi olduğu İktisat Bankası'na sermaye olarak koydu. Bu bilgileri aktaran dostum, "Geri alma taahhüdüyle satış, repo gibi bir şey" dedi. Onun aktardığına göre Erol Aksoy'un *Hürriyet*'i alamayışı işte böyle oldu.

On üçüncü bölüm

"Fotoğraftaki üçüncü kişi Kenan Evren'di"

İstanbul Sarıyer'deki nefis Fatih Ormanı'nın hemen dibine kurulmuş olan Cenajans binasında Nail Keçili'nin geniş çalışma odasına girdiğimde ilk dikkatimi çeken şey, hepsi çerçevelenmiş ve odaya sağlı sollu yerleştirilmiş fotoğraflardı. Nail Keçili'nin, son 15 yılda medya ve iş dünyasındaki ilişkilerin bir numaralı tanığı olduğunu anlamak için bu fotoğraflara bakmak bile yeterliydi. Bir fotoğrafta, Marmaris'teki evinde Aydın Doğan, Dinç Bilgin ve Cavit Çağlar'la birlikte görülüyordu. Bir diğerinde, Aydın Doğan'la kolsuz gömlek ve tişörtleriyle bir gezintideydiler. Bir fotoğrafta, yine Marmaris'te Deniz Baykal'la, bir diğerinde Erol Simavi ya da Ertuğrul Özkök'le... Onu, kampanyalarını yaptığı Turgut Özal'la, Süleyman Demirel'le, Tansu Çiller'le ya da Sakıp Sabancı'yla, Rahmi Koç'la gösteren böyle onlarca fotoğraf...

O, Türkiye'nin en ünlü reklamcısıydı. O, reklamcıların kralıydı. İş âlemi ile medya patronları arasındaki köprü oydu. Her yıl yüz milyon dolarlara varan reklam pastasını paylaştıran kişi oydu. Türkiye'de reklam ajansı olarak inşa edilmiş ilk bina olan Cenajans'taki çalışma odası, küs olan medya patronları ile genel yayın yönetmenlerinin iktidardaki bakanlarla buluşup barıştığı bir mekândı. O oda, bir genel yayın müdürünün Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner'in önünde diz çökmesine tanıklık yaptı.

Keçili, iş ve medya dünyasındaki bu kuvvetli ilişkilerinin yanında, cirosunu 400 milyon dolara kadar çıkardığı ajansıyla Türkiye'de siyasi kampanyaları değiştiren adam oldu. Önce sekiz sene Başbakan Turgut Özal'la çalıştı. Özal Köşk'e çıkınca bu sefer Süleyman Demirel'in seçim kampanyasını yaptı, Demirel'den sonra Tansu Çiller'in kampanyasını yürüttü. Uzunca bir süre Özal'la da çalışmasına rağmen daha çok Doğru Yol Partisi ve Çiller ailesiyle özdeşleşti. Zaten kendisini tanımlarken, "Ben Doğru Yol Partiliyim" diyordu. Bu yüzden Mesut Yılmaz'la yıldızı hiç barışmadı. Kampanyasını yapmadığı az sayıdaki liderden biri de Mesut Yılmaz'dı.

Medya, iş ve siyaset dünyasındaki bu ağırlığına ve ününe rağmen Türk kamuoyunun Nail Keçili ismini televizyonlardan duyması bam-

başka bir biçimde gerçekleşti. Yahya Murat Demirel'in Egebank'ına el konulacağı 22 aralık 1999 gecesi, bankanın güvenlik kamerasının kaydettiği bir görüntüyle dikkatler ona yöneldi. O akşam bankadan çıkarken görüntülenmişti. Kimileri, bankaya el konacağını önceden bildiğini ve bunu Yahya Murat Demirel'e haber verdiğini öne sürdü. Dönemin İçişleri Bakanı Sadettin Tantan, 11 ekim 2000 günü Portekiz gezisine çıktığında uçakta gazetecilere şunları söyledi: "Görüntü üzerinde durulursa bu kişinin ilişkilerinin Nasrullah Ayan'a kadar gittiği görülür. O kişinin orada oluşu çok ilginç. O çözülürse çok şey çözülebilir. Görüntüdeki kişi, Türkiye gerçeğinin üst seviyedeki, perde arkasındaki ilişkilerini gösteriyor."

Tantan'ın "görüntüdeki kişi" diyerek hedef tahtasına oturttuğu isim Nail Keçili'den başkası değildi. Tantan'ın bu açıklamasından kısa bir süre sonra Marmaris'teki evinde gözaltına alınıp Ankara'ya getirilen Keçili, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Nuh Mete Yüksel tarafından sorgulandı ve 5 kasım 2000 günü tutuklandı. İddiaya göre, Yahya Murat Demirel'e, Egebank'ın paralarını hortumlamasında yardım etmişti. Bir süre sonra Etibank'ın sahibi Dinç Bilgin tutuklanınca, bu sefer Dinç Bilgin'in eylemlerine yardım suçlamasıyla ikinci kez tutuklandı. Keçili, dokuz ay Ankara Ulucanlar Cezaevi'nde kaldı, ardından İstanbul'a getirildi ve Kartal Cezaevi'ne konuldu. Burada da altı ay yatan Keçili, batık banka dosyalarının DGM'lerden ağır ceza mahkemelerine nakledilmesi üzerine, Egebank ve Etibank davalarına bakan İstanbul Ağır Ceza Mahkemeleri tarafından tahliye edildi.

2002 yılı kasım ayında kendisiyle bu konuşmayı yaptığımda Nail Keçili her iki davadan da tutuksuz olarak yargılanıyordu. Konuşmamızın sonuna doğru odaya kızı Nazlı Keçili de geldi. Yedi yıl kaldığı İngiltere'de işletme eğitimi almış Nazlı Keçili'yi, İstanbul'daki davetlerden ve cemiyet hayatını anlatan magazin dergilerindeki fotoğraflarından tanıyordum. Karşımdaki Nazlı Keçili, fotoğraflarındaki kadar şık ve zarifti. Anlatımlarından, babasının yaşadıklarından çok derinden etkilenmiş bir genç kızla karşı karşıya olduğumu anladım. Babası, Ankara'daki ilk dokuz aylık tutukluluk günlerinde ziyaretine gitmesine izin vermemişti. Babasının ajansında başkanlık koltuğuna oturduğuna göre ileride neler yapmayı düşündüğünü sorduğumda, Türkiye'de kalıp iş yapmayı kesinlikle düşünmediğini ifade etti. Medyayla çok yakın ilişkileri olmasına rağmen babasıyla ilgili yapılan yayınlar onu da hayli şaşırtmıştı. Bu tepkisini, ziyarete gittiği *Hürriyet* Gazetesi Genel Yayın Müdürü Ertuğrul Özkök'ün yüzüne, "Şu gün, şu tarihte şu sayfada yayımladığınız 'Noter tasdikli soygun' başlıklı haberiniz doğru değildi" diye dile getirmişti. Cezaevinden çıkan babasına yaşadıkları manzarayı ise şöyle anlatmıştı: "Sen cezaevine girdiğinde 50 kişi aradı, çıktığında ise 5 000 kişi!.." Babasının deyimiyle medya ve iş dünyasındaki ilişkiler tıpkı "Dallas" dizisi gibiydi.

Turgay Ciner kehaneti

Keçili'yle randevuma gittiğimde karşımdaki kişinin medya dünyasındaki ilişkilerin bir numaralı tanığı olduğunu biliyordum. Keçili, Türkiye'de yıllardır süregelen medya düzeninin en önemli ayaklarından biriydi. Medya patronları onun yaptığı kampanyalar sayesinde çok para kazanmıştı. Dolayısıyla gazetesinin reklamlarını kesen Hazine'den sorumlu devlet bakanıyla görüşmesi gereken bir genel yayın müdürünün bu görüşmeyi onun odasında yapması; bakanın, "Karşında devlet var, diz çök" komutu üzerine, genel yayın müdürü bakanın önünde diz çökerken Nail Keçili'nin bu dramatik manzaraya tanıklık yapması doğaldı. Kim bilir Nail Keçili daha ne manzaralara tanıklık yapmıştı. Mesela, "Adana'nın nesi meşhur, Kayseri'nin nesi meşhur?" kampanyasıyla Egebank'ın halktan muazzam para topladığı bir sırada, bir medya patronu Yahya Murat Demirel'den randevu istedi. Görüşmeye genel yayın müdürünü de getirmişti. Amacı, Egebank'ın reklam pastasından yüksek pay almaktı. Görüşmenin Keçili'nin odasında yapılması doğaldı. Çünkü Egebank'ın reklam kampanyasını Keçili'nin ajansı yürütüyordu. Medya patronu ve genel yayın müdürü, gazete ve televizyonlarına verilecek reklam miktarının artırılması için Demirel'den "ricada" bulundular.

Nail Keçili, özel uçağına, yatlarına, kapısındaki limuzine ve İstanbul-Marmaris hattındaki yaşantısına "dil uzatanlara" inat, cezaevinden çıkmasından sonra, "yaza merhaba" partisi vermesini şöyle anlatıyor: "Hayatında zevkleri olan bir adamım. Eğer insanların gözüne batmışsam, göze batmaya devam edeceğim demektir." Nuh Mete Yüksel'in başına gelen kaset olayı için, "İlahi adaletin tecellisi olarak seyrediyorum" diyor. Banka operasyonlarını yapan dönemin İçişleri Bakanı Sadettin Tantan'ı, Kaddafi'nin Libyası gibi bir cumhuriyet peşinde olmakla suçluyor.

Keçili, konuşmamızda medya ve iş dünyasında yaşanan büyük alışverişlerde aracılık yaptığını kabul etti ve şu eklemeyi yaptı: "Ama bu işlerden para almadım. Öyle olsa fabrikalarım olurdu." Tantan'ın kendisiyle ilgili, "O Türkiye'de en üst seviyedeki ilişkilerin perde arkasındaki temsilcisidir" sözlerinden sonra beyin kanaması geçirdiğini, İstanbul'daki tedavisi sürerken tutuklanacağı haberleri gelmesi üzerine bazı kişilerin bir süreliğine Londra'ya gitmesi tavsiyesinde bulunduğunu belirtti: "Uçağım yakıt doluydu, ama ben Londra'ya değil, Marmaris'e gittim ve tutuklandım."

Keçili, o gün medya dünyasındaki son gelişmeleri yorumlarken, Turgay Ciner'le ilgili kullandığı sözler özellikle dikkatimi çekti. Ciner'in hafife alınmaması gerektiğini belirtti ve "Kimse küçümsemesin, ticaretin içinden geliyor" dedi. Bu tarihte Ciner henüz medyaya yeni yeni giriyordu. Keçili'ye göre, bankalarına el konulan Mehmet Emin Karamehmet ayakta kalmaya devam edecekti: "Fabrikalarında 50 000 kişi

çalışıyor. Neden batsın?" Nail Keçili'yle yaptığımız o uzun konuşmada sorduğum sorular ve cevapları şöyle:

Poliste size karşı bir önyargı mı vardı? "Nail Bey Türkiye'de büyük alışverişlerin aracısıdır, büyük alışverişlerin komisyoncusudur" yaklaşımıyla sizi yanlış bir yere mi oturttular?

Nail Bey büyük alışverişlerde çok rol oynamış bir insansa, o insanın hapishaneye mi atılması gerekir? Nail Bey, sadece kendi şirketlerinin işlemesinden var olan gelirle yaşamış ve iyi yaşamış bir adamdır. Nail Bey, gelirlerini bankalarda istif edip, tevazu gösterip ortalıkta gözükmeden yaşamak gibi bir yol yerine, her şeyi açık, her şeyi seçik yaşamış ve bu bahsettiğiniz türdeki medya alışverişlerinden, devlet ile medya arasındaki büyük ilişkilerde çok ciddi rol oynamıştır. Fakat bunların hiçbiri ticarete ve paraya talik işler değildir. Eğer devletin imkânlarından özellikle istifade etmiş olsaydım, bugün değişik alanlarda da faaliyet gösteren müesseselerin sahibi olurdum. Maden işletirdim, özelleştirmeden fabrikalar alırdım... Bütün şirketlerimiz reklam sektörünün çizdiği sınırlar içinde oluşmuş. Üstelik bir tane değil, üç tane beş tane reklam şirketinin sahibi olmuşum. Prodüksiyon şirketlerimiz olmuş, halkla ilişkiler şirketlerimiz olmuş. Bu şirketlerimizin bir kısmı duruyor, bir kısmı da yok olmuş, geçmiş gitmiş.

Sadettin Tantan, Egebank'a el konulacağı gece sizi bankada gösteren kamera görüntüsü üzerine, "O Türkiye'de en üst seviyedeki ilişkilerin perde arkasındaki temsilcisidir. İlişkileri Nasrullah Ayan'a kadar gider" dedi...

O dönemdeki İçişleri bakanımızın bu beyanatı gerçekten talihsiz bir beyanattır. Benim o görüntülerimin bankada kaydedildiği saat akşamüstü 17.30'dur. Her gün bankaya gidiyordum, çünkü reklamlarını yapıyordum. 17.30'da gittim, 18.30'da çıktım. Bütün halka sunulan o görüntü saat 17.30'da çekilmiş bir görüntüdür. Giriş saatim bellidir, çıkış saatim bellidir. Oradan nereye gittiğim bellidir. Tesadüfen, o gece yemeğe gittiğim lokantanın fişini saklamışım. İbraz ettik mahkemeye. Tarih de yazıyor, saat de yazıyor. Yemek fişini ibraz ettik mahkemeye... Şahitler var... Ayrıca komik bir şey... Bankanın genel müdürlük binasında para bulunur mu, çuvalla para taşıyayım? Var mıdır bankada para? Genel müdürlük binasında para var mıdır?.. Ben Nasrullah Ayan'ı senelerdir görmem. Ta, Türkinvest döneminde, Cenajans Gray, Türkinvest'e (Ayan'ın borsa şirketi) reklam hizmeti vermiştir. Nasıl ki zamanında Banker Kastelli'ye hizmet vermişse, İş Bankası'na vermişse, Garanti Bankası'na vermişse, nasıl ki sonunda Egebank'a hizmet vermişse aynı şekilde... O zaman Türkinvest çok büyük bir aracı kurumdu. Türkinvest'in reklam kampanyalarını yaptık. O sebepten Nasrullah

Ayan'ı tanıdım. Ondan sonra iş bittikten sonra da bir daha hayatımda adamı görmedim. Bize uygulanan o programın, hazırlanmış senaryonun icabı için o laflar sarf edilmiştir.

"Fotoğraftaki üçüncü kişi Kenan Evren'di"

Cezaevindeki kediye Tantan ismini koymuşsunuz...

Kediye Tantan ismini ben koymadım. Cezaevinde bizden evvel orada var olan kişiler Tantan ismini koymuşlar. Hatta kediye, bizim bulunduğumuz koğuşta terörden dolayı yatan bir çocuk bakıyordu. Benden çok daha evvel isim konmuş. Ama iyi manayla konmuş, ama kötü manayla konmuş. Çok da sevilen bir kediydi. Hapishanede insan kuşa karşı, kediye karşı farklı bakışlar içinde oluyor. Nuh Mete Yüksel'e de, Sayın Tantan'a karşı da bir şeyim yok. Onların hepsini o tarihlerde, bir nevi ibadethane olarak kabul ettiğim hapishanedeki koğuşta Allah'a havale ettim. Ben cennetin de cehennemin de bu dünyada olduğuna inandığım için, ilahi adaletin de mutlaka tecelli edeceğine inanıyorum. Belki de etti, belki de edecektir. Onun için ben ilahi adaleti gayet güzel filim seyreder gibi şu anda seyrediyorum. (Savcı Yüksel'in bir kadınla görüntülendiği iddia edilen kaset olayını kastediyor.) Yüz sene düşünsem böyle bir şeyin olacağı aklıma gelmezdi.

Yemek masasında kolsuz bir tişörtle kolunuzu Yahya Murat Demirel'in omzuna atarak çektirdiğiniz ve zevk ve sefahat hayatının sembolü olarak lanse edilen meşhur bir fotoğrafınız var...

Yahya Murat Demirel'le o fotoğrafımızın yanında çok ünlü bir devlet adamımız (Kenan Evren) vardı. Resimden onu kesmişler, yalnızca Murat'la ikimizi koymuşlar oraya. Niye o devlet büyüğümüz vardı, çünkü Marmaris'te yaşıyorum ben, o da Marmaris'te yaşıyor. Murat Bey de o tarihte Egebank'ın ihtişamlı sahibi. Herkesin peşinde koştuğu bir adam. Murat Demirel'le görüşmek için, randevu almak için millet sıraya girerdi o tarihte. Ben o resmin yayınını durduramadım. Gücüm yetmedi. Bakın ne diyorum size, durduramadım.

Murat Demirel'i Egebank'ı almaya siz mi teşvik ettiniz?

Ne alakası var canım? Ben Murat Demirel'i Egebank'ı aldıktan ve Egebank reklamlarına başladıktan sonra, güçlü bir halkla ilişkiler ve reklam ajansına ihtiyacı olduğu için tanıdım.

"Egebank bir yılda 2 milyar dolar toplayacaktı"

Ama görüntü şu. Sanki Murat Demirel'i bankacılık piyasasına sokan kişi sizsiniz. Bütün lojistik desteğinizle onun arkasında durdu-

nuz. Bugüne kadar görülmemiş kampanyalarla, "Adana'nın nesi meşhur, Kayseri'nin nesi meşhur?" reklamlarıyla onu desteklediniz.

O reklam kampanyalarında çok başarılı olduk. Göreceksiniz, bunlar üniversitelerde okutulacaktır. Türkiye'deki en başarılı kampanyalardan bir tanesidir. Banka üç ayda 400 küsur milyon dolar mevduat toplamıştır bu kampanyayla. Hedef bir yıl içinde 2 milyar dolar mevduat toplamaktı.

Ama paralar gitti...

Nasıl gitti, nereye gitti?.. Bunların hepsi zaman içinde ortaya çıkacak. Mahkemelerimizin hiçbirinde daha oraya gelinmedi, hiçbirinde daha bunlar konuşulmadı. Biz dokuz ay yetkisizlik kararını bekledik. 3,5 ay birinci mahkemeye çıkma kararını bekledik. Ve DGM'lerde biz çete miyiz, değil miyiz, onun tartışması yapıldı. Sonra çete olmadığımıza karar verildi ve ağır ceza mahkemelerine geçti. Şimdi yeni daha mahkeme edilecek bunlar... Bu paralar nereye gitti, kimin parasıydı, para var mıydı, yok muydu?

Yani bu paralar hortumlanmadı...

Canım bilmiyorum ne olduğunu. Benim işimle ilgili, Nail Keçili'yle ilgili, zaten hortum dedikleri o mantıksız sözün içerisinde benim yerim yok. Ben Egebank'tan paramı almaya çalışıyorum. Bırak bankadan fazla para almış olmayı, kendi paramın peşindeyim. Ve kendi paramı hak ettiğimi de mahkemeyle tespit ettim. İki gün evvel (21 ekim 2002), İstanbul Ticaret Mahkemesi Egebank'taki alacağımız için karar verdi. 5-6 milyon dolar civarındaki bu paramızı (Egebank'ın reklam kampanyası üzerine doğan alacak) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'ndan alacağız.

"Medya beni bile infaz etti"

Sizinle ilgili yayınlardan sonra "Medyanın infazı çok gaddar oluyormuş" dediniz. Sizin gibi medyayla çok üst seviyede ilişkileri olan bir insan nasıl buna maruz kaldı?

Valla ben hayatımda hiç beklemediğim bu sürprizi yaşadım. Medyaya çok büyük yararlar sağlamış bir insanımdır. Hem ilişkilerimle hem getirdiğim reklam kampanyalarının medyada yayınlanmasıyla... Medya bunları niçin yaptı? O tarihte neden yaptı? O da bahsettiğim senaryo içindeki bir roldü. Çok komik bir şey söyleyeceğim size. Medyanın benimle ilgili bütün yayınlarını sekreterlerim toplamışlar. Bir gece saat dokuzda oturdum, saat beşe kadar okudum. Ve bir tane doğru haber yoktu. Hep yanlış ve yalan haber var... Onların hepsini saklıyorum şu anda. Bir gün kullanır mıyım, kullanmaz mıyım, onu bilmiyorum.

Siz bu sözleri, Türkiye'de medyada ilişkileri en yoğun olan isimlerden biri olarak söylüyorsunuz...

Ben kırılmadım. Çünkü ben komitacı bir ailenin çocuğuyum. Zaten genimde var...

Ama şöyle bir çelişki var. Bu medya düzeninin en önemli ayaklarından biri sizdiniz...

Evet, bendim...

Bu medyaya para pompalayan en önemli insanlardan biri sizdiniz...

Evet... Ama benim para pompalama şansım bitti. Bu kavgalarda, dövüşlerde zaman zaman çok devreye girerdim.

"Patronların arasını yapan adamdım"

Buluşturuyordunuz değil mi?

Valla eğer bu sebepler benim bir buçuk senemi zehir ettiyse, eğer bunlar da sebepse, tabii ki pişmanım. Sana ne kardeşim, sen git keyfine bak, yaşa. Ne var gidip Ali ile Veli'nin arasına girmeye çalışıyorsun? Bunu biliyorum şimdi. O hale geldim. Günah değil mi?.. Ben söylüyorum kardeşim. Bundan sonra böyle işlerde yokum. Bundan sonra ajansımın işleriyle meşgul olurum. Herkes 24 ay askerlik yaptığı zaman ben 25 ay yaptım, çünkü benim yerime koyacak adam bulamadılar. Ben memleketine, milletine böyle hasta bir manyağım. Ben bando geçip çaldığı zaman ağlayan bir adamım. Ama ne oldu? Onun için diyorum ki, bize bunları yapan Türkler değil... Geçtiğimiz şu iki yıldan bu yana ekonomik açıdan Türkiye'nin başına getirilen belaları şöyle bir düşünsenize... Bu kötülükleri bu memlekete kim yapabilir?..

Banka operasyonlarına baktığımız zaman o bankalardan bu paralar gitmiş. Bu bir gerçek...

Bizim de paralarımız bankalarda gitti.

Diyorsunuz ki, "Bize karşı bir program uygulandı." Ben sizin pozisyonunuzu pek o programa uyduramıyorum.

Bana öyle geliyor ki o projenin içerisinde muhtelif sebeplerle, neyse o sebepler, ben de yer aldım. Büyük devlete karşı şey etmek mümkün değil, devletin gücünü biliyorsunuz, tartışılmaz. Dolayısıyla öyle bir yakıştırma yapıldı o tarihte ve beni de o takımın içerisine monte ediverdiler. Şahsen hiç kimseye karşı bir tavrım yok. Ama neyi yapıp neyi yapmadığımı bilmeyecek kadar geri zekâlı değilim. Yaptığım işi bilen adamım. Yaptığım işin içerisinde ben suç teşkil edecek bir unsur yap-

mışsam, bütün bu başıma gelenleri farklı değerlendirmem gerekir. Yani daha açıkça bunu kabul etmem lazım. Ben böyle bir şey yapmadım ki kabul edeyim.

O zaman, neden bu programa dahil edildiğinizi tam olarak siz de bilmiyorsunuz.

Ben de bilmiyorum. Sadece bir program diyorum. Bilmem mümkün değil ki. İtalya'daki olayı anlatan ve Antony Quinn'in Fiat'ın sahibi Agnelli'yi oynadığı bir film var. O filmi seyrettiğiniz zaman Türkiye'deki filmi seyredersiniz. Seyredin o filmi, Türkiye'deki tiyatroyu görürsünüz. İtalya'da tedbir alındı ve buna mani olundu. İtalya'yı bu yere sevk etme kararında olanların hepsi bu sefer suçlu mevkiye düştüler. Temiz eller operasyonu İtalya'da tamamen ters tepmiştir. Ve itham ettikleri Berlusconi de bugün İtalya'da başbakandır. Türkiye'de bunun başka bir parçası yaşandı.

"Ekonomiyi yolsuzluk operasyonları çökertti"

Size göre yolsuzluk operasyonları, Türkiye'de ekonomik düzenin bozulmasının temel sebeplerinden biri...

Temel sebeplerinden biri değil hepsi... Sebebi bu... Türkiye'de uygulanan değişik bir mantığın kurbanı olduk. Bir düzen, bir program uygulandı. Demek ki bir şey var ki bu projenin içerisine, bu programın içerisine beni de monte ettiler. Senaryonun içerisinde benim de bir rolüm oldu. Nitekim Türkiye'de bu tarz icraatlar ta Osmanlı'dan beri gelmiştir. Kurtuluş Savaşı döneminde de oldu. Ama hepsi adalete gelip takılmıştır. Neticede adalet bunlara bir değerlendirme yapacaktır.

Ama operasyonları yapanlar da diyorlar ki, "Biz bunları yapmasaydık Türkiye uçurumun kenarındaydı, elden gidiyordu"...

Diyecekler, onlar onu diyecekler, başka şeyler de söyleyecekler...

Malvarlığınızın üzerinde tedbir var mı?

Malvarlığımın üzerinde de tedbir var. Her şey var, ne varsa var. Ne yapılması lazımsa zarar verilmesi olarak, hepsi var.

Bütün malvarlığınız dondurulmuş vaziyette mi?

Tabii, tabii dondurulmuş vaziyette.

Mahkemeler bitinceye kadar yurtdışı yasağı da var...

Şimdi benim gibi bir adama yurtdışı yasağı koymanın takdirini ortaya bırakıyorum. Bir şey söylemek istemiyorum. Bu kadar işim var, gücüm var yabancı ülkelerde. Ve ben niçin gidiyorum? Türkiye'ye para

geliyor. Yaptığımız film ihracatları var, onlar var, bunlar var, bunların hiçbirini yapamıyoruz. İyi mi, güzel bir şey mi?..

Etibank davasında neden yargılandı?

Etibank'ta sizinle ilgili ciddi bir durum var mı?

Etibank'ta benimle ilgili hiçbir ciddi durum yok. İşin ilginç tarafı, biz medya satın alırız biliyorsunuz. Gelir peşin parayı bastırır medya satın alırız. (Gazete ve televizyonda reklam yeri satın alınması.) Biz bankalardan teklif almışız. En düşük teklifi, kredi faizi olarak, Etibank vermiş ve Etibank'tan aldığımız paralarla da yer satın almışız. *Sabah* gazetesinden de yer satın almışız. *Sabah* gazetesinin Etibank bağlantısı olduğu için, o almış olduğumuz yerler için ödediğimiz parayı Dinç Bilgin'e kredi pas ettik gerekçesiyle çeteye soktular bizi.

Ne kadar bir meblağ var orada?

Yani 8-10 milyon dolarlık bir meblağ var, ama biz o tarihte *Sabah* gazetesiyle çalıştığımız rakam 50 milyon dolar. O tarihte *Sabah* Grubu'yla iş yapıyoruz. Sonra biz hapse giriyoruz. Ekonomik kriz geliyor. Bankaya el konulunca "Hadi parayı öde" diyorlar. Yahu kredinin zamanı var. Ödeme programı verdik. O da hallolacak. Ama zaman içerisinde hallolacak.

Şu anda Etibank'a bir borcunuz var nu?

Olmaz olur mu, var. Var ve var olduğunu da biz inkâr etmiyoruz. Ama bu parayı da, *Sabah*'la zamanında yaptığımız anlaşma mucibince, rücu edip onlardan bu parayı talep edebiliyoruz. Reklam yerlerini aldık fakat kullanamadık, çoğunu kullanamadık. Ama bir mahkeme açıldı, oradan ikinci tutuklama verdiler. Komik bir şekilde.

Dedesi asıldı, babası intihar etti

Cezaevinde bir yıl aynı koğuşta yattığınız Dinç Bilgin'le, dışarı çıkınca birlikte hareket etme kararı aldınız. Bilgin'e ait medya holding binasının üst katında odanız vardı. "Birlikte projeler yapacağız" dediniz. Ne oldu?

Yaptığımız işler çok beraber gidiyor. O medya, ben reklam. Ajansın artık bana ihtiyacı olmayacağını varsayarak kendime yeni bir dünya aradım. Yeni bir meslek, bir iş, farklı bir hayat... Ben hapishanede 600 küsur tane kitap okudum. Bütün dini kitapları aşağı yukarı 50'şer defa okudum. Başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere, Tevrat'ı, İncil'i. Bunlar beni çok farklı yerlere götürdü. Zaten inancı olan bir adamdım. Dolayısıyla bu mesleği değiştirmenin de ve daha farklı bir boyutta çalışmanın da yararlı olacağına düşünerek... Dinç Bey de yalnızdı o tarihte. Belli bir

süre beraber çalışmamız oldu. Fakat sonra benim kendi işime dönmem gerektiğini ve işlerimi toparlamam gerektiğini gördüm, karar verdim ve ajansa döndüm. Ajansta şimdi görevimi yapmaya devam ediyorum. Yeniden reklamın Türkiye'de başlamasına çalışıyorum. Reklam sektörü de Türkiye'de çok büyük yara aldı. Şimdi yeniden reklam sektörünün canlanabilmesi için bir sürü hamleler yapıyorum. Bir sürü kampanya çalışmalarının içine girdim.

Bu röportajdan sonra Nail Keçili yargılandığı davalarda beraat ederken ilginç bir gelişme daha meydana geldi. Kenan Evren Marmaris'ten Keçili'yi arayarak, "Seni 1,5 sene içeride tuttular, bunun hesabını kim verecek?" dedi. Keçili Evren'e şu cevabı verdi: "Bunu bana niye soruyorsunuz? Anayasa'yı siz yaptınız."

Bütün bu yaşadıklarına rağmen Keçili, babasına ve dedesine göre yine de şanslıydı. Nail Keçili'nin büyük dedesi İttihatçı Nail Bey, Atatürk'e suikast olayından sonra idam edilenler arasındaydı. Keçili'nin babası Nadir Bey, Adnan Menderes liderliğindeki Demokrat Parti'nin ileri gelenleri arasında yer aldı. 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra iş hayatında iflas edince intihar etti. İşte bu yüzden Nail Keçili, tutuklanıp 18 ay cezaevinde tutulmasını, dedesinin ve babasının yaşadıklarına benzetiyor ve kendisini ailenin "devletten kazık yiyen" son ferdi olarak nitelendiriyor. Keçili'nin reklamcılığa başlamasına da çok ilginç bir olay yol açmış. Avusturya Lisesi mezunu olan Keçili, 1968'de Ankara'da askerliğini Amerikan Askeri Yardım Kurulu'nda yaparken, orada beraber çalıştığı posta görevi yapan Amerikalı asker arkadaşı George Buchowski, ABD'de reklamcılık öğrenimi görüyordu. Onunla yaptığı konuşmalardan etkilenerek reklamcılık mesleğini seçti. 25 000 lirayla ortak olduğu Renk Reklam'da bir süre çalıştıktan sonra arkadaşları Cumhur Abacı ve Ertuğrul Karabaki'yle Cen Ajans'ı kurdu. "CEN" üç arkadaşın isimlerinin başharfleriydi.

On dördüncü bölüm

Başbakana Anayasa fırlattıran savcı

Talat Şalk, 1990'ların başından 2003 yılına kadar, Türkiye'yi sarsan pek çok dosyayı soruşturan Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) savcısı olarak, "Türkiye'nin De Pietrosu" diye anılacak kadar haklı bir şöhretin sahibi oldu.[1] Şalk, 33 yıl süren savcılık hayatını 17 şubat 2003 günü noktaladı ve emekliliğinin ikinci gününde Ankara'da kendisiyle bu konuşmayı yaptım.

Son 15 yılı Ankara DGM'de geçen Şalk'ın açıklamaları bir dönemin perde arkasını aydınlatacak kadar önemli. Çünkü Şalk, 1991-1995 döneminde Türkiye'nin nasıl bir sıkıyönetim ve askeri müdahalenin eşiğinden döndüğünün en önemli tanığı. PKK lideri Abdullah Öcalan'ı sorgulayan ve Öcalan'ın, "Beni asarlar mı?" sorusuna muhatap olan savcı oydu. İspanya'ya on yıl içinde iki ton uyuşturucu sevk etmekle suçlanan Urfi Çetinkaya'yı kuvvetli delillerle donanmış bir iddianameyle mahkemeye çıkaran da oydu. Görev süresinin son iki yılında, gümrüklerdeki ve enerji ihalelerindeki yolsuzlukların üzerine cesurca giderek Türk kamuoyunda "Süper Savcı" unvanını kazandı. İspanyollar da, "Bizde İspanya Kralı kadar meşhurdur" dedikleri Urfi Çetinkaya'yı cezaevine gönderen Şalk'a borçlarını, ona "devlet nişanı" madalyası vererek ödediler.

Şalk, soruşturmalarında hep gitmesi gereken yere kadar gitti. O da tıpkı Nusret Demiral ve Nuh Mete Yüksel gibi "devletin varlığı"nı korumak için kendisini ortaya koyan bir savcıydı. Ancak Şalk'ı Demiral'dan ve Yüksel'den ayıran bir özelliği daha vardı. O aynı zamanda "devletin parasını" korumak için de kendisini ortaya koydu. Yolsuzluk yapanlar için, "Bunların yaptığı iş uyuşturucudan daha risksiz ve daha paralı bir iş. Adam tek kuruş vergi ödememiş, ama okul yaptırıp Devlet Övünç Madalyası almış" diyen savcı oydu. Enerji ihaleleri soruşturmasına dönemin hükümet ortağı bazı ANAP'lıları dahil edince hükümetin ateş hattına girdi. Düello en üst seviyede yapılıyordu. Başbakan Bülent Ecevit'in ve ANAP lideri Mesut Yılmaz'ın doğrudan hedefi oldu. Şalk o meşhur çıkışını yaptı: "Beni korkutup kaçırtmak istiyorlar. Ancak ben

1. Türkiye'ye de gelip konuşmalar yapan ünlü İtalyan savcı De Pietro, İtalya'daki meşhur Temiz Eller Operasyonu'nu yürüten savcılardan biriydi.

korkup kaçmayacağım. Olayların üstüne gitmeye devam edeceğim."

Bu davranışıyla, 19 şubat 2001 günü Çankaya Köşkü'nde meydana gelen "Anayasa fırlatma" olayının ve onu izleyen ekonomik krizin tetikleyicisi oldu. Şalk, enerji ihalelerindeki yolsuzluk soruşturmasında, resmi yazıyla Dünya Bankası'ndan ve IMF'den belge isteyince, Başbakan Ecevit ve yardımcısı Yılmaz tarafından yetkisini aşmakla suçlandı. İşte ne olduysa ondan sonra oldu. Çankaya Köşkü'ndeki Milli Güvenlik Kurulu toplantısında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Ecevit'in önüne Anayasa'yı fırlatıp, Şalk'a yapılan bu müdahaleyi sert bir şekilde eleştirdi. Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan, Anayasa'yı Sezer'e aynı sert sözlerle geri fırlatınca MGK toplantısı o anda bitti. Bu olay ertesi gün Türkiye'nin yaşadığı en büyük ekonomik krizlerden birine yol açtı. Sabit kura bağlanan dolar fırladı, borsa çöktü. Türkiye dalgalı kura geçmek zorunda kaldı.

Gerçekten de Şalk her şeye rağmen kaçmadı ve enerji yolsuzluklarıyla ilgili üç ayrı iddianame yazdı, üç dava açtı. Çok sayıda dosyayı da ayrıntılı bilgilerle Ankara Adliyesi'ne gönderdi. Şalk'ın açtığı ilk dava mahkûmiyet kararlarıyla sonuçlandı, diğerleri onunla bu konuşmayı yaptığımda devam ediyordu. Şalk'ın dönemin Enerji Bakanı Cumhur Ersümer hakkında doğrudan dava açma yetkisi yoktu, ama iddianamesinde açıkça bakanı suçladı ve Meclis'in, bakanı Yüce Divan'a sevk etmesinin yolunu açtı. Ancak o tarihte Meclis Soruşturma Komisyonu, hükümetin desteğiyle Ersümer'i Yüce Divan'a göndermedi.

Darbe nasıl önlendi?

Talat Şalk, Prizrenli bir baba ve Kırcaalili bir annenin çocuğu olarak 1938'de Edirne'nin Keşan ilçesinde dünyaya geldi. İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'nden 1957'de mezun olduğunda hukukçu olmaya hiç de niyetli değildi. Bir yıl Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde okuduktan sonra hukuk okumaya karar verdi ve 1966 şubatında İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu.

1969 eylülünde Tekirdağ'da staja başlayan Şalk'ın ilk görev yeri Mardin'in Kızıltepe ilçesiydi. 1974 başına kadar burada kaldı. Kızıltepe'den sonra dört yıl kadar İskilip savcılığı yapan Şalk, Türkiye adım adım 12 Eylül 1980 Müdahalesi'ne giderken 1978'den 1981'e kadar Mardin'deydi. Altı yıl da Düzce Cumhuriyet başsavcısı olarak görev yaptı ve 1987'de Ankara Cumhuriyet savcısı oldu. 1988'de Başbakan Turgut Özal'a suikast yapıldığı gün Ankara Adliyesi'nin nöbetçi savcısı Şalk'tı:

"1988'in en önemli eylemi Turgut Özal'a yapılan suikasttı. Tesadüfen o gün ben nöbetçiydim. Olay yerine ilk giden bendim. Gittiğimde kongre sebebiyle Adalet bakanı oradaydı. Polisler gerekli tedbiri almıştı. Biz ilk incelemeyi yaptık. Ondan sonra DGM savcıları geldi, soruşturmayı devraldılar."

Şalk'ın Ankara savcılığı dokuz ay sürdü. Özal suikastından kısa süre sonra 1988 temmuz ayında Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne tayin edildi: "Beklemediğim şekilde bir tayin oldu. O günden emekli oluncaya kadar da Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde çalıştık. Meslek hayatımın hemen hemen yarısına yakın bir zamanı Ankara DGM'de geçti."

3 kasım 2002 seçimlerinde Doğru Yol Partisi'nden milletvekili adayı olan Şalk, eğer DYP barajı geçseydi Meclis'e İzmir milletvekili olarak girecekti. Konuşmamızda ilk olarak 1980'li yılların sonuna gidiyoruz. Türkiye yeniden bir "terör kıskacı"na alınmış ve yeni bir askeri müdahale beklentisi yükselmişti. "1991-1995 arasındaki çalışmalarımızla yeni bir askeri darbeyi önledik" diyen Şalk'ın şu sözleri, o tarihte Türkiye'ye uygulanan bu stratejinin perde arkasını gösteriyor:

"1990'dan itibaren Ankara'da adam öldürmeler başladı. Terör örgütlerinin faaliyetleri çoğaldı. 1991-1995 arası hakikaten Türkiye için önemli yıllardı. PKK terörünün en azgın olduğu dönem. Ayrıca DHKP-C, TİKKO, MLKP gibi örgütlerin en hızlı olduğu dönemdi. Bu dönemde, ben Ankara'da olduğum için Ankara DGM'yi söylüyorum, iyi hizmet ettiğimize inanıyorum. Hakikaten halkın birçoğunun bu terörden haberi bile olmadı. Mücadelesini biz ve terörle mücadelede görev alan polisler, istihbarat birimleri yaptık. Bu mücadele olmasaydı en azından Türkiye bir sıkıyönetim ilanıyla karşı karşıya kalabilirdi. Zaten Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kuruluş amacı bu. Terör olaylarını sıkıyönetime gerek kalmadan önlemek. Ama siviller görevlerini yapamayınca, asker ister istemez gelir. Sıkıyönetim kendiliğinden gelir. Biz o dönemde sivil birim olarak görevimizi yaptık."

Bu zaman dilimini Türkiye için çok kritik bir dönem olarak gören Şalk'a, "daha açık" konuşmasını istediğimizde şunları söylüyor: "Mesela Hulusi Sayın Paşa öldürüldü. İsmail Selen Paşa öldürüldü. Mehmet Topaç (Adalet eski bakanı) bu dönemde öldürüldü. Bir astsubay, bir doktor öldürüldü. Ve bu öldürmeler çok devam ederdi. Mesela generallere yapılmak istenen suikastlar vardı. Hem de evlerinde. Her şeyi hazırlamışlar. Bunlar eyleme geçmeden yakalandı. Suikast yapılacak komutanlar üst seviyede komutanlardı. Bu teröristlerin bir bölümü çatışmayla ele geçirildi. Bunun gibi birçok şey var. İstanbul'da Gazi Mahallesi'nde büyük bir eylem yapılmıştı. Gazi olaylarının benzerini yapmak için buraya MLKP esaslı adamlarını gönderiyor. Polis bunları, eylem yapma fırsatı vermeden delilleriyle birlikte kıskıvrak yakaladı. Ondan sonra tekrar ikinci elemanlar gönderildi. Onlar da yakalandı. Halkın bilmediği birçok şey var. Bu, DGM ile polisin bir ekip çalışmasıdır. Bu şekilde başarıya ulaşıldı. Biz o dönemde karşılıklı güvenle bunu sağladık. Hakikaten Türkiye için iyi işler yaptığımıza inanıyorum."

"Hablemitoğlu suikastı zor aydınlanır"

Ancak, 1988'den itibaren Ankara'da yabancı diplomatlara ve Uğur Mumcu, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok gibi isimlere yapılan suikastlar 10 yıl süreyle aydınlatılamadı ve bu olayları aydınlatma görevi de Nusret Demiral başkanlığındaki Ankara DGM savcılarınındı. Bu konuyu sorduğumuz Şalk şu cevabı verdi:

"Nusret Demiral'a bu konuda herhangi bir suçlama yapılamaz. Uğur Mumcu olayının, Bahriye Üçok olayının hiçbir delili yoktu. Bunların faillerinin yakalanacağından da umutlu değildim. Sadettin Tantan zamanında tesadüfen böyle biri ele geçmiş. (Hizbullah operasyonundan sonra yakalanan Yusuf Karakuş.) Adam gevezelik yaparken bir yere vardırıyorlar. Ondan sonra operasyon başlıyor, çorap söküğü gibi arkası geliyor. Güzel bir operasyon yapıldı, deliller iyi toplandı. Bazıları şüphe ediyor, hiç şüpheniz olmasın, mahkûm olan şahıslar bunları gerçekleştiren şahıslar. Mahkeme çok güzel karar verdi. Bazı olayların aydınlanması gerçekten zor oluyor. Mesela yakında Necip Hablemitoğlu öldürüldü. Hablemitoğlu olayı da öyle. Ne zaman ortaya çıkar, bilinmez. Devlet bütün gücüyle çalışıyor. Her olayın üzerine gidiliyordu. Hele bir savcı için, en büyük üzüntü, olayın faili meçhul kalmasıdır. Bir cinayet işleniyor, bunun failini bulamıyorsunuz, bu şahsen beni üzer. Burada önemli olan devletin bunları ele geçirip cezalandırması. Devlet bu görevini yaptı."

Bu arada Emniyet'in, "Gazi olayları tipik bir terörist faaliyete benzemiyordu" yorumunu, bu olayların arkasında Yeşil gibi kimseler olduğuna dair bilgileri, aynı dönemde Sivas'ta Aziz Nesin'e yönelik protestonun Madımak Oteli'ndeki faciaya kadar uzanmasını ve Ankara'da "Bosna mitingi" adı altında tezgâhlanıp Amerikan Büyükelçiliği'nin işgali girişimine kadar uzanan provokasyonları hatırlatıyoruz. Şalk'ın yorumu şöyle oluyor:

"Ben İstanbul'da olan olayları bilmiyorum. Yeşil denilen şahsın orada rolü olup olmadığını da bilmiyorum. Ama buraya gelenler MLKP elemanlarıydı. Terörle mücadele fedakârlık isteyen bir çalışma. Öyle herkesin başarabileceği bir şey değil. O dönemde hâkim ve savcılık yapmak gerçekten kolay değildi. Mahkemeler, duruşmalar da o kadar kolay geçmiyordu."

Talat Şalk, Abdullah Öcalan'ı İmralı'da sorgulayan üç kişilik savcılar heyetinin en kıdemli üyesiydi, dolayısıyla fiilen ekibin başkanıydı. Öcalan'ın yakalandığını o sabah Ankara Terörle Mücadele şube müdürü telefonla haber vermiş: " 'Gözün aydın, Abdullah Öcalan yakalandı' dedi. Çünkü ben arada sırada 'İnşallah Abdullah Öcalan'la bir gün karşılaşırız' diyordum."

Şalk, Öcalan Türkiye'ye getirilir getirilmez, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin devreye girdiğini belirtiyor. Savcıların hava muhalefeti sebebiyle iki üç gün İmralı'ya gidemediği sırada öteki devlet birimleri-

nin yaptığı sorgulamalar DGM savcılarının izni ve bilgisi dahilinde olmuş. Öcalan'ın hukuk karşısındaki pozisyonu "gıyabi tutuklu" şeklinde olduğundan bu prosedüre özen gösterildiği anlaşılıyor: "Devlet bizden bir şey saklamadı. Buraya getirilir getirilmez, hemen hukuki prosedür işletildi. Bizden habersiz öyle 15-20 gün tutmadılar."

Şalk, İmralı'da Öcalan'la ilk karşılaşmasını şöyle anlatıyor: "Abdullah Öcalan çok nanlı bir adam olduğu için, sadece o değil biz de heyecanlıydık. Ne göreceğiz acaba diye. Onu bir masaya oturtmuşlardı. Bizi görünce ayağa kalktı. Biz de oturduk. Kendimizi tanıttık. Dedik ki, 'Biz Cumhuriyet savcısıyız. Seni sorgulamak için geldik, sen de şusun.' Abdullah Öcalan biraz ölümden korkan bir insan. Bizi görünce rahatladı. Çünkü hukuki prosedürün başladığını anladı. Şimdiden sonra ne olursa, mahkemede olacağını gördü. Abdullah Öcalan örgüt lideri olduğunu, örgütün eylemlerinden sorumlu olduğunu kabul etti. Devletin istediği bilgileri vermedi, ama hukuken bize yetecek bütün bilgiyi verdi. Sorgudan sonra tutuklanmasını istedik. Hâkim de bizimle beraber gelmişti. O da sorguladı ve Öcalan tutuklandı."

Acaba "devletin istediği bilgiler" neydi? Şalk, bunların "PKK'nın arşivi ve parası" gibi konulardaki detaylı bilgiler olduğunu ifade ediyor. Bu sorgudan sonra Öcalan Ankara DGM'ye bir mektup göndererek, "Söylemek istediğim şeyleri söyleyemedim" diyor. Yeniden ifadesi alınmak üzere Talat Şalk ve Cevdet Volkan bir daha İmralı'ya gidiyor. Ancak bu sorguda da Öcalan savcılara önemli sayılabilecek yeni bilgiler vermiyor. Ama bu sorguda çok ilginç bir gelişme yaşanıyor:

"Bilgisayardaki polis memuru çok acemiydi. Bir sürü hata yapmış. Bizim Başsavcı Cevdet Bey, onları düzeltmeye uğraşıyordu. Ben Öcalan'ın yanına yaklaştım. 'Beni asarlar mı?' dedi. İlk sorduğu soru da bu oldu. Ben de tabii, 'Yok, Türkiye'de kaç senedir idam olmuyor' dedim. 'Ama beni asarlar mı?' dedi. Bir şey diyemiyorsun. 'Yok yok, olmaz herhalde' dedim. Ondan da belli ki hayati endişesi vardı, korkuyordu. Öldürülmekten korkan bir insandı."

Acaba Abdullah Öcalan'ın ifadelere geçmemek kaydıyla savcılara özel herhangi bir anlatımı olmuş muydu? Bu soruya "Hayır" cevabı veren Şalk, onunla ilgili ilginç bir gözlemini de şöyle aktarıyor: "Bizim karşımızda çok sempatik duruyordu. Galatasaraylılığından bahsediyordu, ama görüldüğü gibi değil. Gözü kanlı bir insandı, verdiği emirlerden belliydi. Hiç gözünü kırpmadan yanındakilerden üç beş kişiyi öldürtebiliyormuş. Öyle tip bir adam."

Beyaz Enerji davası

Enerji ihalelerindeki yolsuzluk soruşturmasını hatırlatarak, "Galiba meslek hayatınızda sonuçlandıramadığınız tek dosya" dediğimde Şalk

buna itiraz ediyor: "Yok, sonuçlandırdım. Benim yazdığım iddianame üzerine mahkeme karar da verdi. Yargıtay Başsavcılığı da benim bildiğim kadarıyla onama istemiş. Arkadan iki dava daha açtım. Biri TEDAŞ'la ilgili, diğeri BEDAŞ'la, yani Başkent Elektrik'le ilgili. TEDAŞ davası bizde görülüyordu. Ben de duruşma savcısı olarak mahkemeye çıkıyordum. Türk Ceza Kanunu'ndaki 313. madde değişikliğiyle bu davalar DGM'den alındı. Şimdi Ankara Adliyesi'nde devam ediyor. BEDAŞ dosyası da öyle, o da devam ediyor. Orada tutuklama olmadı, ama benim dava açtığım şahısların hepsi suçluydu. Bir ölçüm aleti varmış, test ölçüm aleti. Vatandaş bir tesis yapınca oraya elektrik döşüyor. Orada elektrik kaçağı var mı diye bu test aletini istiyor. Bu test ölçüm aleti BEDAŞ'ta. Vatandaş bunu parayla alıyor. Parayı makbuz karşılığı vermesi lazım. Vatandaş bu aleti istemeye gelince, makbuzsuz para toplamışlar. 'Biz bu parayı daireye harcadık' diyorlar. Ben ne bileyim senin daireye harcadığını? Bu, bal gibi suçtur. Ne karar verecekler bilmiyorum. Davayı açalı bir seneden fazla zaman oldu, sonuçlanmadı. Daha birçok konu hakkında görevsizlik kararı verdim. Bizim mahkemenin görev alanına girmediği için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderdim. Görevsizlik kararı verirken de üşenmedim. Çalıştım, oradaki savcılara yardımcı olsun diye 15-20'şer sayfalık gerekçeli görevsizlik kararları verdim. Bu davalar açıldı mı, açılmadı mı, bilmiyorum. Bunlardan biri nükleer santral ihalesiyle ilgiliydi. Hepsini yaptım. Ben sonuca gittim, ama dosya sayısı çok fazla olduğu için birtakım işleri belki inceleyemedik. Ama çoğu neticelendi."

Şalk, Akkuyu Nükleer Santralı ihalesindeki yolsuzluk soruşturması için Ankara Adliyesi'nden takipsizlik kararı çıkmasına şaşırdığını gizlemiyor: "Niçin bu kararı vermişler, anlayamadım. Aslında orada da bir sürü şeyler yapılmış. Daha işin başında, zarf açmadan ihalede belli bir firma hep kollanmış." Savcı Şalk ile Anavatan Partisi arasındaki büyük savaşa yol açan kavganın en önemli sebeplerinden biri, bu nükleer santral ihalesinde partiye verildiği öne sürülen 50 milyon dolar olayıydı. "O olay olmuş mudur, olmamış mıdır, bilmiyorum. Ama sanıklardan bir tanesinin lafıdır" diyen Şalk, sanığın bu ifadeyi hâkim önünde de tekrarladığını belirtiyor. Şalk, enerji ihalelerinde dönen yolsuzlukların boyutlarını anlatırken çok çarpıcı bir örnek veriyor: "Bir enerji firması yetkilisi, bir bürokrata gelerek, 'Sen çok yoruldun, git biraz dinlen, tatil yap' diyerek 40 000-50 000 doları sırf bu amaçla veriyor. Rakamlar o kadar uçmuş ki 50 000 dolar onlara çerez gibi geliyor. Çok şeyler vardır dosyalarda."

Mavi Akım soruşturmasını da kendisi başlatacakken gazeteci yazar Nazlı Ilıcak'ın Mavi Akım olayıyla ilgili verdiği bir dilekçenin, DGM Başsavcısı Cevdet Volkan tarafından başka bir savcıya (Nuh Mete Yüksel) havale edildiğini belirten Şalk, bir konunun altını özellikle çiziyor: "ANAP aleyhine çalışmam diye bir şey söz konusu değil. Ama Enerji

Bakanlığı onlarda olduğu için o parti aleyhine çalışmış gibi göründüm. Beni sadece sanıklar ilgilendirir, parti ilgilendirmez. Cumhur Ersümer'i suçlu gördüm. Bugün de görüyorum. Ama ANAP'lı olduğu için değil. Tahkikat sonucuna göre. Ersümer Doğru Yol Partili de olabilirdi." Şalk'a göre, gerek dönemin Enerji Bakanı Cumhur Ersümer, gerekse dönemin Bayındırlık Bakanı Koray Aydın mutlaka yargı önüne çıkıp hesap vermeliydi.

Enerji ihaleleri soruşturması sırasında birkaç defa medyaya konuşup kendini savununca Adalet Bakanlığı'nın hakkında soruşturma açtığını belirten Şalk, soruşturma sonucunda, "mesleğin vakarına uygun düşmeyen davranış"tan dolayı uyarı cezası almış. "Başımıza bu da geldi" diyor. 33 yıl devlete hizmet etmiş ve 15 yılını terörle mücadeleye ayırmış Şalk'a toplum, "Süper Savcı" unvanı verirken, Adalet Bakanlığı'nca bu "uyarı cezası" ile uğurlanması belli ki onu derinden yaralamıştı.[2]

2. Beyaz Enerji soruşturması Jandarma'yı da sarstı. Genelde bu operasyonlarda polisle çalışan Şalk, bu dosyada gözaltıları jandarmaya yaptırdı. Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz'ın girişimleri üzerine Jandarma Genel Komutanlığı Harekât Başkanı Tümgeneral Osman Özbek, Jandarma Organize Suçlar Daire Başkanı Albay Aziz Ergen ve yine Jandarma Genel Komutanlığı'nda görevli Kurmay Albay Semih Öden görevden alındılar. Kayseri'ye Jandarma bölge komutanı olarak gönderilen Özbek istifa etti. Semih Öden Hindistan'a, Aziz Ergen ise Bakü'ye askeri ataşe olarak gönderildi. Tümgeneral Özbek ve Albay Ergen, "Bizi görevden alan Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Aytaç Yalman, Mesut Yılmaz'ın desteğiyle Kara Kuvvetleri komutanı oldu. Jandarma tarihinde bu bir ilkti" diyorlar.

On beşinci bölüm

Darbeyi önleyen iki komutan

Necmettin Erbakan başkanlığındaki Refahyol hükümetinin istifa etmesine yol açan 28 Şubat sürecinde yaşanan ve hâlâ tam olarak aydınlığa kavuşmamış olaylardan biri, 1997'de haziran ayının ilk haftasından itibaren Ankara'yı kuşatan "İhtilal olacak" bekleyişinin perde arkasıydı. 28 Şubat sürecinin gizli tarihinde haziran 1997'nin özel bir yeri bulunuyor.

Acaba Türkiye haziran ayının ilk günlerinde bir ihtilalin eşiğinden mi döndü? Gerçekten de 13 haziranı 14 hazirana bağlayan gece ordu doğrudan yönetime el mi koyacaktı? Eğer 13 haziran gecesi darbe planlanmışsa bunu engelleyen şartlar neydi?

Amerikan *Wall Street Journal* gazetesi, 10 haziran 1997 günü yayımladığı haberde "Generaller Erbakan hükümetine 24 saat süre verdi" demesine rağmen darbe nasıl önlendi? 12 haziran 1997 günü Başbakan Necmettin Erbakan, Başbakan Yardımcısı Tansu Çiller ve Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu Başbakanlık Konutu'nda bir araya geldiğinde Çiller'in ilk sözü, "13 haziranda darbe hazırlığı var" olmasına rağmen darbe nasıl atlatıldı?

Türkiye'nin 28 Şubat sürecini "darbesiz" nasıl atlattığı konusunda bugüne kadar çok şey söylendi. Kimilerine göre, dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in "mahareti" ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Karadayı'nın tavrı, ihtilal düşüncesindeki komutanları frenledi. Kimilerine göre ise 13 haziran günü Amerikan yönetiminden peş peşe gelen, "Darbe istemiyoruz" demeçleri etkili oldu.

13 haziran günü ABD Dışişleri Bakanı Madeline Albright, Türkiye'deki gelişmeleri çok yakından izlediklerini belirtip, "demokratik çerçeve ve anayasa dışına çıkılmamasının çok önemli olduğunu" Ankara'ya bildirdiklerini vurguladı. Albright'ın çıkışını, ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Nicholas Burns'ün şu sözleri tamamladı: "Türkiye'de laik demokrasiyi ve sivil yönetimi destekliyoruz." Ve bu hava içinde beş gün sonra 18 haziranda Necmettin Erbakan hükümetin istifasını açıkladı, iki gün sonra da hükümeti kurma görevi ANAP lideri Mesut Yılmaz'a verildi.

12 Eylül'de Türkeş, Kızıl Yıldızdan Hilale (Haydar Aliyev'in hayat hikâyesi) ve *KGB Arşivleri'nde Enver Paşa* gibi yedi kitabın altında imzası olan 30 yıllık gazeteci, İrfan Ülkü, haziran 1997'de olup bitenlere yeni bir boyut kazandırıyor. 2004 yılı şubat ayında İstanbul'da konuştuğum Ülkü, 13 haziran gecesi yerine, 3 haziran gecesine dikkat çekiyor.

28 Şubat sürecinde Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı'nın odasında yaşanan bazı olayları ve gelişmeleri, bizzat olaylara tanık olan komutanlardan dinlediğini belirten Ülkü, komutanların 3 haziran gecesi İzmir'de yaptığı toplantıda dönemin 1. Ordu Komutanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu'nun ve 3. Ordu Komutanı Orgeneral Atilla Ateş'in darbeye karşı çıktığını söylüyor.

Yeni Günaydın ve *Ortadoğu* gazetelerinde genel yayın müdürlüğü yapmış bir gazeteci olan Ülkü'nün bu açıklamasından sonra ortaya, "Mademki darbe 3 haziran gecesi önlendi. O zaman on gün sonra 13 haziran günü Ankara ve Washington'daki darbe telaşının sebebi neydi?" sorusu çıkıyor. Bu sorunun cevabı, 28 Şubat'ın etkili komutanlarından Güven Erkaya'nın anılarında yer alıyor. Erkaya, o günlerde Genelkurmay Başkanı Karadayı'yla yaptığı konuşmayı şöyle anlatıyor:

> Bunların (hükümetin) çekip gitmelerini sağlayacak tek yol, bunları korkutmaya devam etmektir. Bu taktiğin başarıyla sonuçlanabilmesi için Genelkurmay ve kuvvet komutanlıkları karargâhlarında daha çok ışık yakalım ve konuşmalarımızın dozunu da artıralım. *(Bir Asker, Bir Diplomat,* Doğan Kitap)

13 haziran gecesi için bir darbe planı olmadığını gösteren Erkaya'nın bu sözleri, "Darbe planı 3 haziran gecesi İzmir'de suya düştü" diyen İrfan Ülkü'yü doğruluyor.

"28 Şubat o gece fiilen bitti"

İrfan Ülkü'ye sorduğum sorular ve onun cevapları şöyle:

3 haziran 1997 gecesi İzmir'de Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı'nın başkanlığında kuvvet komutanları ve ordu komutanlarıun katıldığı toplantıda, 1. Ordu Komutanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu'nun ve 3. Ordu Komutanı Orgeneral Atilla Ateş'in darbe yapılmasına karşı çıktıklarını belirtiyorsunuz.

Yüksek Komuta Konseyi'nin içinde bir anlaşmazlık vardı. Bu anlaşmazlık 3 haziran gecesi ortaya çıktı. Genelkurmay başkanı ve kuvvet komutanları İzmir'de toplandılar. O gece düğmeye basılması, 28 Şubat'ın bir askeri darbeye dönüşmesi konusunda toplantı yaptılar. İzmir'deki toplantıda 1. Ordu ve 3. Ordu komutanları, askerin yönetimi

ele alması konusunda kuvvet komutanlarını ve Genelkurmay başkanını yalnız bırakmışlar. "Biz bu işte yokuz" demişler.

3 haziran gecesi mi ihtilal olacaktı?

O gece ve o geceyi izleyen bir gece bir hareket bekleniyordu. Bunun detaylarını ileride tarih yazacaktır.

Aynı gece Çankaya Köşkü'nün ışıklarının sabaha kadar yandığını ve Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in valileri tek tek telefonla aradığını belirtiyorsunuz.

O gece böyle bir harekâtın başlaması konusundaki trafiğin hızlandığı sırada, Çankaya'da Sayın Demirel bunun önlenmesi yolunda birtakım tedbirler alıyordu. Örneğin o gece valileri aramış. Askeri birlikler bir hareket halinde mi, değil mi diye bilgi almış. Fakat 1. Ordu ve 3. Ordu komutanlarının bu harekete destek vermemesi, Tansu Çiller'in gönderdiği bazı bilgiler doğrultusunda Amerika'nın darbeye açıkça tavır koyması, bu hareketi başlamadan bitirdi. Sonuçta komuta kademesi ertesi gün (4 haziran) İzmir'den Antalya Karpuzkaldıran'daki kampa tatile gitti. O gidiş 28 Şubat sürecinin de sonudur aslında. Komutanlar da gerilimli bir geceden sonra tatile gittiler.

Peki, iki ordu komutanının muhalefetine rağmen yine de 3 haziran gecesi darbe kararı alınması ihtimali var mıydı?

İşte en önemli konu o. 1. Ordu ve 3. Ordu, Türk Ordusu'nun önemli birlikleri. En azından pasif kalsalar, zaten bu mesajları bir nevi "Biz tarafsızız" anlamında da algılanabilir. Ama o zaman bu durum, İzmir'deki toplantıda alınacak kararların, uygulama safhasında hiçbir etkinliğinin olmayacağı anlamına gelir. Bu konuda Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı'nın şöyle bir tavrı var; Karadayı Paşa hakikaten darbeye karşı. Fakat kuvvet komutanları bu konuda kesin kararlı gibi görünüyor.

Yani Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Hikmet Köksal, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Güven Erkaya, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Ahmet Çörekçi ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Teoman Koman yönetime el konulmasını istiyor...

Evet. Genelkurmay başkanının tavrı da Demirel'in tavrına yakın. Ama Genelkurmay başkanı, dört kuvvet komutanının kararlılıklarını İzmir'de gördü.

Demirel'in Karadayı'ya yaptığı sürpriz

Darbe kararı çıkmayınca neler oldu?

28 Şubat'ın asıl örnek aldığı model 12 Mart Muhtırası'ydı. Başlangıçta

böyle düşünüyorlardı. Parlamento devam etsin. Ama bir teknokratlar hükümeti kurulsun. Askerin istediği yasalar, tıpkı 12 Mart 1971'de olduğu gibi Meclis'ten geçsin. Bu model konusunda Genelkurmay Başkanı Karadayı ile Cumhurbaşkanı Demirel arasında bir mutabakat oluşmuş. Bu mutabakatın, İzmir'deki toplantının kaderi üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum. Karadayı, darbe isteyen komutanları, teknokratlar hükümeti kurulması ve Meclis'in birtakım kararlar alması projesiyle ikna ediyor.

18 haziranda Erbakan'ın istifasından sonra Demirel'in hükümeti kurma görevini Mesut Yılmaz'a verdiği haberi geldiğinde komutanlar Genelkurmay Başkanı Karadayı'nın odasındaymış. Haber geldiğinde odada buz gibi bir hava estiğini belirtiyorsunuz. Komutanlar Mesut Yılmaz'ın başbakan olmasını istemiyorlar mıydı?

Mesut Yılmaz'ın başbakan olması istenmiyordu. Ama Demirel bir sürpriz yaptı. Mesut Yılmaz'ı başbakan yaparak, Türkiye'yi sonu belirsiz bu süreçten çıkarmak istedi. Fakat bu en büyük hatası oldu. Böylece 28 Şubat süreci çözülürken, Demirel'in ikinci defa cumhurbaşkanı seçilmesi tehlikeye girdi. Ve nitekim seçilemedi de.

Peki, teknokratlar hükümetinin başbakan adayı kimdi?

Birkaç aday vardı. Cumhurbaşkanı ile Genelkurmay başkanı arasında birkaç isim kararlaştırılmış. Başbakan parlamento içinden olacaktı, ama bakanlar hem Meclis içinden hem de Meclis dışından olacaktı. Başbakan olarak çok yıldız bir isim düşünülmüyordu. Meclis bir kurucu meclis gibi çalıştırılacaktı. Demirel ile Karadayı arasındaki mutabakatın özü bu. Tıpkı 12 Mart gibi. O tarihte de Meclis kapatılmadı.

Komutanlar Mesut Yılmaz sürpriziyle karşılaşınca bir tavır alıyorlar mı?

Hayır, bir oldubitti olarak kabul ediyorlar ve tepki göstermiyorlar. Ama şok yaşadıkları kesin.

Genelkurmay başkanının odasındaki toplantıda Karadayı, "Sayın cumhurbaşkanıyla son rötuşları yaptık. Meclis'i kurucu meclis gibi çalıştıracağız. Yarın bu konuda kamuoyuna bir açıklama yapacağız" diyor, tam o sırada emir subayı içeri girip, "Sayın Komutanım, şimdi haber geldi. Cumhurbaşkanı hükümeti kurma görevini Mesut Yılmaz'a vermiş" diyor. O açıklamayı Genelkurmay mı yapacaktı?

Genelkurmay veya cumhurbaşkanı. Belki cumhurbaşkanı, Genelkurmay'ın bilgisi dahilinde bunu açıklayacaktı. Komuta kademesi için önemli olan istedikleri yasaların çıkarılması ve atanacak bir başbakan. O başbakan Demirel tarafından atanacak, ama 12 Mart'ta olduğu gibi komutanların onayı olacak. Nihat Erim gibi.

Oysa o dönemde, görevin Mesut Yılmaz'a verilmesini komutanlar istedi gibi bir hava vardı.

Ama görevin Mesut Yılmaz'a verilmesini istemediklerini bu olay kanıtlıyor. Demek ki olay bildiğimiz gibi değil. Ben bu olayı, o sırada Genelkurmay başkanının odasında bulunan bir komutandan dinledim. Birinci elden tanığı olayın. Bu komutanın ismini vermek istemiyorum. 28 Şubat'ın aslında gizli bir tarihi var. Çok geniş çaplı bir gazetecilik çalışması gerektirir. Çünkü çok ayrıntı var. Olaylar tek bir boyut üzerinden, tek bir merkez üzerinden ilerlemiyor. Çok değişik yönleri var.

Sizin 28 Şubat sürecine ilginç bir bakışınız var. 28 Şubat hareketine yön veren ideolojiyi "Türk Baasçılığı" olarak niteliyorsunuz.

12 Mart döneminde Türkiye'de ulusal sol dediğimiz, o zaman *Yön* dergisi etrafında toplanan Doğan Avcıoğlu hareketinin Türkiye için projesi, askerin darbeyle gelerek sosyalizm ve milliyetçilik karışımı bir rejim kurmasıydı.[1] Bunun modeli Arap ülkelerinde var. Bir Arap Baasçılığı var. Baasçılık nedir? Sivil ideologlar tarafından başlatılan, fakat askerler tarafından uygulanan bir ideoloji. Bu ideolojide sosyalizm de var, milliyetçilik de var. Fakat asıl hâkim olan fikir Arap milliyetçiliği fikri. Türkiye'de de Avcıoğlu hareketi bir tür Türk Baasçılığıydı. Onların da plan ve programı, sosyalist, antiemperyalist, tam bağımsız bir Türkiye'ydi. 28 Şubat'a gelirsek, 28 Şubat'ın ideolojik, siyasi mirasında 9 Mart Olayı (Cemal Madanoğlu cuntası) ve Avcıoğlu hareketinin etkisini görmemek imkânsız. 28 Şubat sürecine katkıda bulunan bir sürü yazar, aydın, gazeteci, sivil, ulusal solcu dediğimiz kesimden insanlara bakın. Hepsi 28 Şubat'ı desteklemişlerdir. 28 Şubat'ı savunan üst düzey subayların çoğunun Doğan Avcıoğlu'nu bildiği kanaatinde değilim. Bilenler vardı mutlaka, ama bu geleneğin bir yansıması oldu. Bugün fikri planda 28 Şubat'tan geriye ne kalmıştır? Hiçbir şey...

O zaman 28 Şubat süreci Türk Baasçılığının yenilgisiyle sonuçlandı...

Yenilgisiyle ve çözülüşüyle...

Ve Türkiye'nin Baas tipi bir yönetime gitmesi önlenmiş oldu.

Evet, anlattığımız olaylarla önlenmiş oldu.

1. Doğan Avcıoğlu, 12 Mart 1971 Muhtırası öncesinde, ihtilalcilerin karargâhı durumunda olan *Devrim* dergisinin başyazarı ve yöneticisiydi. Avcıoğlu'nun *Türkiye'nin Düzeni* kitabı, ihtilalci subayların ilham kaynaklarından biriydi. 1963 yılı başlarında kurulan Sosyalist Kültür Derneği'nin kurucularından biri de Avcıoğlu'ydu. Derneğin yayın organı *Yön* dergisi, başkanı Osman Nuri Torun'du. Diğer üyeler şöyle: Osman Nuri Torun, Atilla Karaosmanoğlu, Cahit Tanyol, Mümtaz Soysal, Aslan Başer Kafaoğlu, İlhami Soysal, Şevket Süreyya Aydemir, Gülten Kazgan, Erdoğan Alkin, Metin Sözen, Tarık Ziya Ekinci, Mahir Kaynak, Sadun Aren.

Tıpkı 12 Mart 1971 döneminde olduğu gibi...

O zaman bunu önleyen kimdi? Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'tı. Bu sefer Genelkurmay Başkanı Karadayı Paşa'ydı. O zamanki Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın rolünü de Demirel oynadı.

Peki, 12 Mart döneminde Baas tipi bir rejim getirmeyi isteyen Doğan Avcıoğlu hareketi ve cuntasının 28 Şubat'taki karşılığı kimler?

Fikir bazında demin izah etmeye çalıştım. Ama 28 Şubat sürecindekiler, Doğan Avcıoğlu cuntası gibi hakikaten derin, organize olmamışlardır. Daha çok spontane bir hareket görüntüsü veriyorlardı. Avcıoğlu cuntasının belli bir programı vardı, anayasa taslağı vardı.

28 Şubat sürecinde de bu var. Coşkun Kırca yeni anayasa taslağı hazırlamış...

Ama Avcıoğlu hareketi daha ideolojik, daha disiplinli görünüyor. 28 Şubat içinde mesela işadamlarının da rolü var. Büyük sermayenin bunu desteklediği iddiaları var. 12 Mart döneminde böyle bir şey yok. 12 Mart döneminde destekçileri kimlerdir? Sol örgütlerdir, birtakım sosyalist kuruluşlardır. 28 Şubat'ta ise askerin rolünü destekleyen güçler birbirleriyle çok çelişik. Bir de meselenin tamamen laiklik boyutuna indirgenmesi var.

Sonuç olarak size göre, 3 haziran gecesi Genelkurmay başkanının tavrı ve iki ordu komutanının karşı çıkmasıyla Türkiye Baas tipi bir yönetimden kurtulmuş oldu?

Eğer öyle bir şey olsaydı, Türkiye nereye giderdi, onu düşünmek lazım. Artık askere dayalı ulusalcılık ve milliyetçilik Türkiye'de iflas etmiştir. Sivil ideologlar ve asker uygulayıcılar, bu Baas modeli Türkiye'de iflas etmiştir. Bu da tutarlı bir program getirmemesi ve vizyonunun açık ve net olmamasına dayanıyor. Milliyetçi aydınlar da, ulusalcı aydınlar da 28 Şubat'tan sonra kendilerini sorguladılar. Askerle Türkiye'de milliyetçiliğin, ulusalcılığın sonuç alıcı olmadığı kanısına vardılar. Ve bugün gördüğümüz süreç Türk milliyetçiliğinin sivilleşmesi sürecidir. Bence Türkiye'de bu devam edecektir.

Türkeş'in sahurda Erbakan'a darbe ihbarı

1997 yılının ilk aylarında darbe endişesi yaşayanlardan bire de Milliyetçi Hareket Partisi lideri Alparslan Türkeş'ti. Türkeş, Türkiye'nin bu süreci ihtilal olmadan atlatmasını istiyordu. Vefat ettiği 4 nisan 1997 gününe kadar Türkeş'e en yakın sayılan kişilerden biri olan MHP'li Rıza Müftüoğlu, gazeteci Hulusi Turgut'a anlattığı anılarında, "Türkeş 3 nisan 1997 günü bana ihtilal olacağı endişesini taşıdığını söyledi" diyor. Müftüoğlu şöyle devam ediyor:

Başbuğ muhtemel bir ihtilalde kimlerin hâkim rol oynayacağı istihbaratını almıştı. Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Çevik Bir hakkında çevreden sürekli bilgi alıyordu. O kritik günlerde özellikle Çevik Bir'in kişiliği hakkında bilgi edinmeye çalışıyor, ayrıca yakın çevresinde kimlerin bulunduğunu öğrenmek istiyordu. Kısacası Başbuğ, Çevik Bir'den endişeliydi. Başbuğ bu kritik günlerde bir görüşme anında, "Eyvah, Silahlı Kuvvetler'de mezhep meselesi öne çıkartılıyor. Bu çok kötü. Böyle bir çizgide müdahaleye kalkışılırsa, ordu yıllarca yaralarını saramaz" demişti... Genel başkanımız 1997 yılının mart ayında Almanya'ya gitmeden önce eski bir milletvekili arkadaşımız, kendisine yeni bir ihtilalin geldiği haberini vermiş. Bu bilgileri bir yüzbaşıdan aldığını söylemiş. Başbuğ'un Almanya'da bulunduğu günlerde ben de ABD'deydim. Genel başkan bana ihtilal konusunu 3 nisan 1997 perşembe günü Atatürk Havalimanı'nda açtı. Çok endişeli olduğunu söyledi. Ben de, "Başbuğum, merak etmeyin, ben gerekli yerlerle konuşuyorum, iş müdahaleye kadar varmayacak" dedim. Ama rahat değildi. Bu konuşmanızdan 24 saat sonra, diyebilirim ki içine yerleşmiş bulunan ihtilal endişesiyle hayata veda etti.

Bu konuda önemli bir açıklamayı ise Marmara Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı Başkanı Akkan Suver yaptı. Gazeteci kökenli olan ve Türkeş döneminde bir ara MHP yönetiminde de bulunmuş olan Suver, 2005 yılında kendisiyle yaptığım konuşmada şunları anlattı:

"Rahmetli Türkeş'in ölümünden üç ay, 28 Şubat sürecinden iki ay önceydi. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel Ankara'da yeni yıl resepsiyonu verdi. O zaman Milliyetçi Hareket Partisi'nin basından sorumlu genel sekreter yardımcısıyım. Türkeş'le resepsiyona beraber gittik. Resepsiyon sırasında bir ara bir köşeye çekildik. Yanımıza üç tane genç general geldi. Bunlar merhum Türkeş'e hayırlı yıllar diledikten sonra, 'Efendim, siz bir duayensiniz. Bu hükümete söylemiyor musunuz, yüz seksen kilometre hızla duvara vuracaklar' dediler. Türkeş o anda bir şey söylemedi. Köşk'ten çıkışımızda arabada, 'Tarih tekerrür ediyor' dedi. Demokrat Parti milletvekillerinden Sait Bilgiç, Türkeş'in Turancılık davasından arkadaşıydı. 1946'dan 1950'ye kadar 14 yıl boyunca Isparta milletvekiliydi. 1960'ta ihtilalden bir süre önce Türkeş, Sait Bilgiç'e, 'Sen Demokrat Parti'den istifa etsene' diyor. Sait Bey, 'Niye istifa edeyim? Batan gemiyi fareler terk eder. Ben bu gemiyi terk etmem' diyor. Aradan bir ay geçiyor, ihtilal oluyor. İhtilal olunca Sait Bey, Türkeş'e, 'En iyi arkadaşımsın, beni niye uyarmadın?' diyor. Türkeş de 'Daha nasıl uyarsaydım?' cevabını veriyor. Köşk çıkışında bu olayı anlatıp, 'Tarih tekerrür ediyor' dedi. Bir hafta sonra, Türkeş sahurda Erbakan'ın evine gitmiş. Ertesi gün, 'Efendim, dün akşam Erbakan'a gitmişsiniz' dedim. 'Evet, gittim' dedi. 'Yahu bir şey olursa bunlar partileri

kapatırlar, benim ömrüm bir daha parti kurmaya yetmez. Onun için gittim Erbakan'a, bu işten vazgeç, bu yolun sonu yok, sonunda hepimizi sıkıntıya sokacaksın, dedim' dedi."[2]

2. 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Çankaya Köşkü'nden inip siyasete gireceğini 1992'de İstanbul'da açıklarken seçtiği platform Marmara Vakfı'ydı. Tam adı "Marmara Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı" olan bu oluşum, sosyal demokrat çizgideki "Taksim Toplantıları"na sağın alternatifi olarak 1985'ten beri faaliyetini sürdürüyor. Özal'ın 1980'lerde başbakan olarak da gelip bir konuşma yaptığı ve başlangıçta Anavatan ve Doğru Yol Partili Ülkü Söylemezoğlu, Halil Şıvgın, Osman Özbek, Mustafa Öncel gibi politikacıların başkanlık yaptığı vakfın şimdiki başkanı Akkan Suver. Vakfın şu andaki üyeleri arasında Kara Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral Atilla Ateş, Hava Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral İlhan Kılıç, Jandarma eski genel komutanı Fikret Özden Boztepe, 1. Ordu eski komutanları Necdet Timur, Çetin Doğan; işadamları Şahap Kocatopçu, Hüsamettin Daniş, İsfendiyar Zülfikari, Hüsamettin Kavi; eski bakanlar Barlas Doğu, Ahmet Samsunlu, İlter Türkmen; öğretim üyeleri Sabih Tansal, İlter Turan; emekli büyükelçi Ertuğrul Kumcuoğlu gibi isimler bulunuyor.

On altıncı bölüm

Sırlar kasasına ne oldu?

İstanbul Emniyeti Organize Suçlar Şubesi'nin eski müdürü Adil Serdar Saçan, 26 ocak 2004 pazar gecesi saat 11.00'de, ağır ceza avukatı İlhami Yelekçi'yi cep telefonundan aradı. Bir süre önce polislikten ihraç edilmiş olan Saçan, Yelekçi'nin 20 yıldır İstanbul'da bazı davalarına girdiği 431 emniyet mensubundan biriydi. Saçan telefonda "*Hürriyet* gazetesinden bir muhabir, 'Sende belgeler varmış' diye beni aradı. 'Bende belge yok, olsa avukatıma verirdim' dedim" deyince şaşkınlık geçiren Avukat Yelekçi, "Bugüne kadar bana neyini emanet ettin? Telefonunun dinlendiğini bildiğin halde niye böyle konuşuyorsun?" karşılığını verdi. Eski polis müdürü Saçan, Avukat Yelekçi'nin bu çıkışı üzerine görüşmeyi noktaladı, telefonlar karşılıklı kapandı.

Ertesi gün, 27 ocak 2004 pazartesi gecesi, yirmi yıldır İstanbul Emniyeti'nin avukatlığını yapan İlhami Yelekçi'nin Sultanahmet Adliyesi'ne elli metre mesafedeki bir binanın dördüncü katında yer alan ofisindeki 300 kiloluk çelik kasa, içindeki çok önemli belgeler, şifreli bilgiler içeren not defteri, 650 milyar lira değerinde para, döviz, altın, çek ve alacak senetleriyle birlikte çalındı. İlginç olan, son yılların bu en esrarengiz hırsızlık olayında, hırsızların avukatlık ofisindeki güvenlik kamerasına, bina çevresindeki kız öğrenci yurdu gibi çeşitli kamu kuruluşlarına ve özel işyerlerine ait güvenlik kameralarına hiç yakalanmamış olmasıydı. Geriye, sadece Yelekçi'nin ofisinde biri tam, diğeri yarım olmak üzere iki parmak izi bırakmışlardı. Olayı esrarengiz kılan bir diğer konu, o tarihten itibaren İstanbul'da yüzlerce kasa hırsızı yakalanmasına rağmen, avukatın "sırlarla dolu" kasasının nasıl buharlaştığı hakkında hiçbir bir ipucuna rastlanmamış olmasıydı.

Peki, 300 kilogram ağırlığındaki çelik kasayı, o kadar güvenlik kamerasına yakalanmadan, o akşam kimler alıp götürdü? Kasayı alanların hedefi içindeki 650 milyar lira değerindeki para ve altınlar mı, yoksa avukat Yelekçi'nin askeri hâkimlik döneminden itibaren 43 yıldır girdiği önemli davaların bazı önemli belgeleri miydi? Veya asıl hedef Yelekçi'nin, "İçinde hayatımı garantiye alacak notlar vardı" dediği şifreli bilgiler içeren not defteri miydi?

Bu kasanın çalındığı avukatlık bürosunda İlhami Yelekçi'yle bu konuşmayı yaptığım 2004 yılı eylül ayında, İstanbul Emniyeti, son yıllarda meydana gelen bu en enteresan kasa hırsızlığı olayını aydınlatabilecek ipuçlarını aramaya devam ediyordu. Ne var ki, 23 yıllık askeri hâkimlik yaşamında ve 20 yıllık ağır ceza avukatlığında çok önemli davaları girdiği bilinen 66 yaşındaki Yelekçi'nin kasasına ne olduğu sorusunu aydınlatacak hiçbir gelişme yoktu.

Kasanın çalınmasından yirmi gün kadar önce İstanbul'da çok ilginç bir olay daha meydana gelmişti. 2004 ocak ayının ilk günlerinde İstanbul Emniyeti'ne gelen bir ihbarda, bir deponun adresi verilerek, "Burada Hizbullah'ın bombaları saklanıyor" deniliyordu. İhbar üzerine depoya baskın düzenleyen Terörle Mücadele ekipleri, koliler ve çuvallar içinde çok miktarda belge, kitap ve kasetle karşılaştı. Belgeler, İstanbul Emniyeti Organize Suçlar Şubesi'nde 1998-2002 arasında yapılan sorgulara ait ifade tutanaklarıydı. Organize Suçlar Şubesi eski müdürü Adil Serdar Saçan, bu kitapların ve belgelerin kendisine ait olduğunu söyleyince Saçan hakkında, Fatih Adliyesi'nde dava açıldı. İddialara göre, belgeler arasında Organize Şube'de sorgulardan geçirilmiş bazı şahıslara ait gayri resmi itiraflar da vardı.

Ordudaki ilk geniş çaplı yolsuzluk davası

Yirmi gün önce meydana gelmiş bu depo baskını olayı ve eski polis müdürü Saçan'ın bir gece önce Avukat Yelekçi'ye açtığı telefon, "sırlar kasası" olayını daha da esrarengiz hale getiriyordu. Bununla birlikte, acaba olayı aydınlatacak bilgiler 66 yaşındaki Yelekçi'nin hayatındaki bazı kesitlerde mi gizliydi? Çünkü 20 yıldır İstanbul'daki hemen hemen bütün polislerin işkence ve yargısız infaz davalarına giren kişi oydu. Hamdi Ardalı'dan Mehmet Ağar'a, Hasan Özdemir'den Niyazi Palabıyık'a kadar İstanbul'da görev yapmış çok sayıda emniyet müdürüyle yakın dostlukları vardı. Davalarına girdiği polis müdürlerinden 30 kadarı 2004 yılı itibariyle Türkiye'nin çeşitli yerlerinde il emniyet müdürü olarak görev yapıyordu. Bu sebeple bazı sol örgütler tarafından "kontrgerilla'nın avukatı" damgasını yemişti. Ayrıca Çapan ailesinden Diyarbakırlı Yıldırım ailesine kadar otuza yakın önemli uyuşturucu davasında ve doksan dolayında adam öldürme davasında avukat olarak görev yapmıştı. İşte böylesine değişik ilişkilerin odağındaki bir isim olan İlhami Yelekçi, avukatlığa başladığı 1984 öncesinde ise, 23 yıl sürmüş olan bir askeri hâkimlik geçmişine sahipti. O halde "sırlar kasası" olayına aydınlatacak sorular Yelekçi'nin 43 yıllık askeri ve sivil adliye macerasının bir yerinde gizli olabilir miydi?

1938'de Erzurum'da dünyaya gelen Yelekçi ve 12 Mart 1971 döneminin ünlü Sıkıyönetim Savcısı Baki Tuğ, 1958'de Hukuk Fakültesi'nde

birbirlerine kefil olarak birlikte askeri öğrenci oldular. Okulu bitirmelerinden sonra Baki Tuğ askeri savcı, İlhami Yelekçi ise askeri hâkim oldu. Üsteğmen Yelekçi 1965'te Isparta'daki tümende askeri hâkim olarak görev yaparken tümen komutanı Tümgeneral Kenan Evren'di. Yelekçi, "Evren Paşa, askeri hâkim ve savcılarla çok samimiydi. Bazen beraber oyunlar oynardık. Terfi edip korgeneral olacağına dair hiç umudu yoktu. 'Bu benim son görevim' derdi" diyor. Yelekçi, o dönemde generallerin hangi mütevazı şartlarda yaşadıklarını anlatırken Evren'i örnek gösteriyor: "1965'te Kenan Evren, Ankara'daki çocuklarına Isparta'dan ayakkabı alıp gönderirdi."

Milliyetçi Hareket Partisi lideri Alparslan Türkeş'in, *1944 Milliyetçilik Olayı* kitabını imzalayıp verdiği kişilerden biri de Üsteğmen Yelekçi'ydi. Türkeş, 5 şubat 1969 tarihini taşıyan imzasında, kitaba "Değerli Ülküdaşım İlhami Yelekçi'ye sevgilerle" cümlesini yazdı. Avukat Yelekçi'nin askerlik hayatındaki dönemeç noktası 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra yaşanan sıkıyönetim döneminde oldu. Yelekçi, 1982'de Kayseri'deki İç Güvenlik Komutanlığı'nın askeri hâkimiyken, Silahlı Kuvvetler tarihinin en büyük yolsuzluk olaylarından biri patlak verdi. Tam 13 albay, bir yarbay ve bir yüzbaşının adının karıştığı olayda, İstanbul'daki Musevi cemaatine mensup Mişon Şıkgören, İlya Şıkgören, Hakan Eriş ve müteahhit Erdem Sanberk gibi dönemin önde gelen işadamları, Hava İkmal Komutanlığı'na sattıkları paraşüt kolonları ve paraşüt ipliklerinde yolsuzluk yapmakla suçlanıyordu. Sanıklardan Erdem Sanberk, yakın zamanda Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığı'ndan emekli olan Büyükelçi Özdem Sanberk'in kardeşiydi.

Açılan üç ayrı dava sonucunda, İstanbul'daki Levazım Komutanı Albay Hulusi Torun başta olmak üzere 13 albay, bir yarbay ve bir yüzbaşı çeşitli cezalar alıp ordudan uzaklaştırıldılar. O günün rakamlarına göre sadece 56 milyon liralık ilk davadan Mişon Şıkgören ve Hakan Eriş, 15 yıl ve 22 yıl ağır hapis cezaları aldılar. Yelekçi bu davayı anlatırken, "Mişon ve Eriş, o tarihlerde parayı İsrail'e götürüyorlarmış. 1980'de İsrail ile Filistin harp halindeydi. Bunlar aynı zamanda İsrail ordusunda askerlik yapıp Filistinlilere karşı çarpışıyorlardı" diyor. Diğer iki davanın parasal boyutu ise yine 1982 rakamlarıyla 97 milyon liraydı.

Davalar, 1981-1983 arasında Milli Savunma Bakanlığı'nın yaptığı satın almaları kapsadığından, soruşturmanın ucu Ankara'ya, Milli Savunma Bakanlığı Levazım Komutanı Tuğgeneral Hüsamettin Cimcoz'a kadar uzanmıştı. Tuğgeneral Cimcoz'u yargılama yetkisi olmayan mahkeme, onun hakkındaki dosyayı Genelkurmay'a gönderdi.

Yelekçi, "O günün parasıyla bize 150 milyon lira rüşvet teklif ettiler. Sırf dava elimizden alınmasın ve sonuna kadar biz götürüp sonuçlandıralım diye rüşveti teklif edenler hakkında yasal işlem yapmadık. Olaya karışan bütün albaylar ordudan tard edildi, işadamları en ağır cezayı

aldı. Davalar bittikten sonra, 1983'ün temmuz ayında Kayseri'deki görevimden alınıp Ağrı'daki tümene adli müşavir olarak atandım. Sanıklardan bazıları 'Onu sürdüreceğiz' diye haber göndermişti. Ben de bu atama kararına tepki olarak Ağrı'da bir gün görev yapıp ordudan istifa ettim. 1984'te İstanbul'da avukatlığa başladım."

Emniyet'in içinden birileri mi aldı?

Yelekçi'nin İstanbul polisinin davalarını üstlenmesi 1985'te Hamdi Ardalı'nın isteğiyle gerçekleşiyor: "1986-1995 arasında İstanbul Emniyeti Terörle Mücadele Şubesi aleyhine işkence iddiasıyla açılan bütün davaları ücretsiz kabul ettim. Mahkeme masraflarını dahi ben veriyordum. 1995'te Mehmet Ağar Emniyet genel müdürüyken, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle çok cüzi bir ücretle Emniyet'in sözleşmeli avukatı oldum. 1986'dan bugüne kadar polisin 450'ye yakın davasına baktım. Bunların 346 tanesi işkence davasıydı. 50'nin üzerinde dava, polisin çeşitli örgütlerle girdiği çatışmalarla ilgiliydi. Bu çatışmalarda, aralarında Dev-Sol liderleri Bedri Yağan ve Dursun Karataş'ın eşi Sebahat Karataş'ın da bulunduğu 110 ölü vardı. 1995'teki Gazi Mahallesi olaylarında 17 kişi ölmüştü. Bu davaların hepsi beraatle neticelendi, hiçbiri ceza almadı. Sadece Gazi davasında iki polis ceza aldı, onların da cezası tecil edildi ve ertelendi. Bu davalarda yargılanan polislerin en az otuzu şu anda il emniyet müdürü. Halen bende 431 Emniyet mensubunun vekâletnamesi var. Bu davalardan sonra örgütlerin hedefi oldum. Yaptığım bütün bu hizmetlerin karşılığı ise, 27 ocak 2004 günü 300 kiloluk kasanın buradan alınıp götürülmesi oldu. Sırtımdan hançerlendim. Emniyet bütün birimleriyle bu hırsızlık olayının üzerine gitmesine rağmen, en ufak bir iz bulunamadı."

Avukat Yelekçi'nin bütün bu sözlerinden en can alıcı olanını şüphesiz "Sırtımdan hançerlendim" cümlesi oluşturuyor. Çünkü Yelekçi, 27 ocak 2004 gecesi kasayı alıp götürenlerin "Emniyet'in içinden" kişiler olabileceğini ima ediyor. Bu yöndeki sorumuza cevap verirken, "Adi hırsızlık dahil her ihtimali değerlendiriyorum. Ama normal bir hırsızlık olsa, bugüne kadar yakalanan yüzün üzerindeki kasa hırsızından hiç mi birisi bir şey söylemezdi?" diyor. Girdiği bütün alengirli davalara rağmen, "Çoluğuma çocuğuma bir kuruş haram yedirmedim" diyen, İstanbul polisinin 20 yıllık davalarını üstlenerek ülkeye hizmet ettiğini anlatırken, "Polis olmasa Türkiye'de 3-4 ihtilal olurdu" diyen Yelekçi, ihtilaller önlemiş İstanbul polisinden kasasını içindekilerle birlikte bulup geri getirmesini bekliyordu.

Sonuçta, 300 kiloluk "sır kasa" olayının sebebi muhtemelen şu sorularda gizli: Pazar gecesi Adil Serdar Saçan, neden avukatı Yelekçi'yi aradı? 20 gün önce meydana gelen depo baskını ile bu olay arasında

bir ilişki var mı? Avukat Yelekçi'nin "hayatımı garanti altına alacak notlar" dediği defterde ne tür bilgiler vardı? Kasada saklanmayı gerektirecek kadar hayati önem haiz olan diğer bilgiler ve belgeler neydi? İsmi polisle özdeşleşmiş olan ve bazı sol gruplarca "kontrgerillanın avukatı" olarak anılan İlhami Yelekçi bir örgütün planlı bir gasp eylemine mi maruz kaldı? Yoksa failler, sadece 650 milyar lira değerindeki para ve ziynet eşyasını hedefleyen adi kasa hırsızları mıydı?

Kuşkusuz, doğru sorunun hangisi olduğu ancak İstanbul Emniyeti'nin kasayı ve olayın faillerini bulması ortaya çıkarabilir. Biz, Avukat Yelekçi'nin anlatımıyla, "sırlar kasası"nda neler bulunduğunu belirterek bu bölümü noktalayalım. İşte onun açıkladığına göre kasanın içindekiler:

"Şifreli bilgileri içeren not defteri, sıkıyönetim soruşturmalarından bugüne 43 yılın çok önemli bazı belgeleri, 100 000 doları bir işadamı arkadaşına ait olmak üzere 185 000 dolar, 45 000 avro, 5 000 İsviçre frangı, 200 sterlin, yeni düğün yapmış çocuğuna ait yüze yakın bilezik, yüz elliye yakın cumhuriyet altını, annesinden kalma eski 12 altın, Merkez Bankası'ndan hatıra altın, hediye edilmiş altın kalem, çakmak ve tespihler, reşat altınlar, eşine ait iki metrelik altın zincir, annesinden miras kalma burma bilezikler, İngiltere'deki kızının bilezikleri, birkaç Trabzon bileziği, bir arkadaşına ait 500 000 dolarlık birkaç alacak senedi, birkaç arkadaşına ait çeşitli miktarda çekler."

On yedinci bölüm

Borsacının ölüm dosyası: Yener Kaya'ya ne oldu?

2002 yılı yaz aylarıydı. Ankara Bilkent'te, İhsan Doğramacı'nın şirketinin yaptığı Amerikanvari ofis binalarının birini işgal eden Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nda Kutlu Savaş'la sohbet ediyorduk. Susurluk kazasından sonra Başbakanlık Teftiş Kurulu başkanı sıfatıyla, devletin içindeki örgütlenmeleri araştıran ve 119 sayfadan oluşan Susurluk Raporu'nu yazan Kutlu Savaş, 1998'de Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) başkanı olmuştu. 2000 yılına kadar RTÜK başkanlığı yapan Savaş, 2002 yılında sade bir RTÜK üyesi olarak Ankara'daki siyasi gelişmeleri izliyordu.

Konuşmamızın bir yerinde sözü borsacı Yener Kaya cinayetine getirdim. Savaş raporunda, Nesim Malki ve Yener Kaya cinayetlerinin bütün yönleriyle soruşturma konusu yapılmasını istemişti. Konuşmamız sürerken, "Benden sonra Başbakanlık Teftiş Kurulu'nda Yener Kaya olayının araştırması yapıldı" dedi. Savaş'a Başbakanlığın yaptırdığı Nesim Malki araştırmasını bildiğimi, ancak Yener Kaya dosyasını henüz görmediğimi belirtip, Kaya dosyasını nasıl okuyabileceğimi sordum. Ben odasındayken o zamanki Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Osman Nuri Oduncu'yu arayarak, bu isteğimi iletti. Savaş, görevi bırakırken yerine Oduncu'yu tavsiye etmiş, bu göreve Oduncu getirilmişti.

Ertesi gün Başbakanlık binasında Osman Nuri Oduncu'nun odasındaydım. O gün Oduncu'yla birkaç saat Yener Kaya dosyası üzerinde konuştuk. Birbirlerine iplerle bağlanmış klasörleri çözüp ayrıntılı sorularımı cevaplandıran Oduncu, "Daha yeni detayları görmek istiyorsanız, İstanbul Bağcılar Cumhuriyet Başsavcılığı'na gitmeniz gerekir" dedi. İstanbul'a geldiğimde Bağcılar Cumhuriyet Başsavcısı Ercan Cengiz'i ziyaret ettim. Ercan Cengiz, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısıyken, batık banka davalarının bir bölümünü soruşturduktan sonra, "ödüllendirme" olarak Bağcılar'a başsavcı yapılmıştı. Kutlu Savaş'a ve Osman Nuri Oduncu'ya sorduğum onlarca soru gibi, Başsavcı Ercan Cengiz'e de Yener Kaya dosyasıyla ilgili sorular yönelttim.

Ercan Cengiz'den sonra sıra Yener Kaya'nın avukatı Emin Canacankatan'a gelmişti. Canacankatan'ın Bakırköy'deki bürosunda onunla da

birkaç saat Yener Kaya dosyasını tartıştık. Bu görüşmelerin ardından, iş dünyasında, yargıda ve Emniyet'te Yener Kaya olayı hakkında bilgi sahibi olabileceklerine inandığım bazı kişilerle daha görüşmeler yaptım ve çeşitli bilgilere, belgelere ulaştım. Şimdi okuyacağınız bu satırlar, işte böyle uzun bir koşuşturmacanın ardından topladığım bilgilerle ortaya çıktı.

Uçaktaki sarışın kadın

30 kasım 1995 günü, İstanbul'da saat 12.00'de uçağa binen Yener Kaya, Doğru Yol Partisi'nden milletvekili adayıydı ve DYP lideri Tansu Çiller'in yemeğine katılacaktı. Ankara Esenboğa Havaalanı'na indikten sonra taksi beklerken Şahin Özer'le karşılaştı. Kendisi de milletvekili adayı olan Şahin Özer, "Bizim arabayla gidelim" deyince, Çiller'in Atatürk Orman Çiftliği'nde vereceği yemeğe birlikte gittiler. Yener Kaya yemekten sonra Şahin Özer'e, "Anadolu Ajansı'nda işim var. Oraya gideceğim" dedi ve çiftlikten ayrıldı.

Saat 17.30'da Başbakanlık Konutu'nda Tansu Çiller'le görüşen Kaya, aynı günün akşamı, yolcuları arasında Yıldırım Aktuna, Kürşat Tüzmen, Gürol Soylu, Mehmet Kuriş gibi isimlerin de bulunduğu uçakla Ankara'dan İstanbul'a döndü. Saat 20.50'de uçaktan inip servis arabasına binince cep telefonunu açtı. Kendisini arayan bir kişiyle cep telefonundan kısa bir görüşme yaptı. Onu havaalanında en son gören kişi, o tarihteki İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Başkan Yardımcısı Abdullah Akyüz oldu. Akyüz'ün dikkatini çeken şey, Yener Kaya'nın yanındaki sarışın kadındı.

Tam 2,5 saat sonra, saat 23.30'da, Bağcılar'da TEM Otoyolu'nun Mahmutbey Kavşağı'nda, İSTOÇ bloklarının karşısındaki yan yolda Yener Kaya'nın 34 YK 487 plakalı Mazda otomobili, alevlerle yanmaya başladı. 155 imdat telefonuna gelen ihbar üzerine polis olay yerine geldiğinde tamamen yanmış arabanın içinde Yener Kaya'nın kömürleşmiş cesediyle karşılaştı. Kaya'nın kafatasındaki delik, yakılmadan önce tabancayla öldürüldüğünü gösteriyordu. Yanmış arabada, Smith Wesson bir tabanca ve kelepçe, dışarıda ise bir kutu mermi ve kelepçe anahtarı vardı. Cesedin Yener Kaya'ya ait olduğu, ısıya dayanıklı protez dişlerinin, dişçisi Yarvent Tabakçıyan'daki dış kalıplarıyla karşılaştırması sonucunda anlaşıldı.

Onu havaalanında en son gören kişi olan Abdullah Akyüz'ün, "Sarışın bir kadınla beraberdi" sözleri üzerine polis o sarışın kadını buldu. "Sarışın kadın" S. Ş., 30 kasım 1995 akşamı Ankara'dan İstanbul'a gelen uçaktaki yolculardan biriydi ve reklamcıydı. Polise, "Şirketin Ankara'daki işleri için gitmiştim. Yener Kaya'yı havaalanında görünce selam verdim. Çünkü eskiden aynı gazetede beraber çalışmıştık" dedi. İlginç

olan S. Ş.'nin o gün İstanbul'dan Ankara'ya giderken de Yener Kaya'yla aynı uçakta olmasıydı. Kaya, geçmişte bir süre *Cumhuriyet* ve *Dünya* gazetelerinde yazılar yazmıştı. Muhtemelen S. Ş. ile bu dönemde tanışmıştı.

Savcılar, Yener Kaya cinayetini soruştururken, iki ihtimal üzerinde duruyorlardı. Birinci ihtimal, olayın bir "aşk cinayeti" olmasıydı. Araştırmada sadece S. Ş. üzerinde durulmadı. Kaya'yla görüşen bir diğer kadın E. K.'ydi. İkinci ihtimal ise, son günlerinde borsada büyük paralar kaybeden Yener Kaya'nın, parasını alamayan bazı müşterileri ya da alacaklıları tarafından ortadan kaldırılmış olmasıydı. Kaya'nın, kafasına kurşun sıkılarak öldürüldükten sonra arabasıyla birlikte ateşe verilip yakılması, olayın önceden planlandığının işaretiydi. O gün Ankara'dan İstanbul'a dönmesi beklenmiş, bir şekilde enterne edilerek etkisiz hale getirilmiş ve öldürülmüştü. Dikkat çekici nokta, arabanın çok hızlı yanmış olmasıydı. Soruşturma makamlarına göre, uçak yakıtı gibi yanıcı etkisi çok büyük bir madde kullanılmıştı.

Ama yedi yıl boyunca cinayet soruşturmasında hiçbir ilerleme olmadı. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yaptığı batık banka soruşturmalarıyla isminden söz ettiren Savcı Ercan Cengiz, Bağcılar Cumhuriyet başsavcısı olunca, 2002'de Yener Kaya cinayeti dosyasını tozlu raflardan indirdi. Dosyayı inceleyen Cengiz, cinayetten hemen sonra ünlü işadamları Ş. K. ve F. M.'nin telefonlarının polis tarafından takibe alındığını, ancak bu takibe ilişkin belgelerin dosyada bulunmadığını gördü. Ayrıca, Yener Kaya'nın öldürüldüğü gün, "0 532 213 75.." numaralı cep telefonuyla yaptığı görüşme kayıtları da dosyada yoktu. Savcı Cengiz, Türkcell'den bu kayıtları istedi, ancak olumlu cevap alamadı. Çünkü cep telefonu şirketleri, geriye doğru altı aylık kayıtları sakladıklarını belirtiyorlardı. Bilinen, o gün Kaya'nın İstanbul'a indikten sonra saat 20.50'de, arkadaşı Ali Alpay'la konuştuğuydu.[1]

Bir diğer önemli gelişme, işadamı Cüneyt Yaşar Kılıç'ın 2002 yılı yaz aylarında kaçırılarak fidye istenmesi üzerine gözaltına alınıp tutuklanan Kürşat Yılmaz'ın İstanbul Emniyeti Organize Suçlar Şubesi'nde verdiği ifadede, dosyada telefon dökümleri kaybolan iki işadamından söz etmesiydi. Kürşat Yılmaz, *Günaydın* gazetesinin sahibi Bekir Kutmangil'i öldürmek suçundan cezaevinde tutukluyken ölen İbrahim Cici'den dinlediği iddiaları anlatıyordu. İbrahim Cici'nin iddiasına göre Yener Kaya, namus meselesi yüzünden bir işadamının emriyle kabadayı Ayvaz Korkmaz'ın adamları tarafından öldürüldü. İşadamı, işi uyuşturucu kaçakçısı Hüseyin Uzun'a havale etmiş, Uzun da arkadaşı Ayvaz Korkmaz'ı devreye sokmuştu. Ancak Kürşat Yılmaz, Bağcılar Adliyesi'nde savcıya verdiği ifadede, Cici'den dinlediklerini tekrarlamadı ve "Yener Kaya'yı tanımıyorum" demekle ye-

1. Yener Kaya ailesinin avukatı Emin Canacankatan'a bu kayıp belgeleri sorduğumda, cinayetin aydınlanma şansı kalmadığı için dosyayı artık takip etmediğini, dolayısıyla kayıp belgelerden haberi olmadığını vurguladı.

tindi. Savcıya ifade veren Ayvaz Korkmaz ise iddiaları reddederek, "Yener Kaya öldürüldüğü zaman Hüseyin Uzun'la aramızda konuşurken, 'Kim yaptıysa, çok vahşi adamlarmış' diye üzülmüştük" dedi.

Ölü iki tanık: İbrahim Cici ve Hüseyin Uzun

İlginç olan, İbrahim Cici'nin suçlamasına muhatap olan Hüseyin Uzun'un da Cici'ye benzer bir suçlama yöneltmesiydi. İstanbul Emniyeti Narkotik Şube'de gözaltına alınıp sorgulanırken 26 aralık 1998 günü nezarethanede intihar eden Uzun, Cici'nin Yener Kaya cinayetinin azmettiricisi olarak gösterdiği işadamının adını vererek, bu kişinin Cici'ye daha önce bir namus cinayeti havale ettiğini öne sürdü. Uzun ve Cici, bu şekilde birbirlerini suçlarken, ikisi de hayattaydı. Ama ben bu araştırmayı yaptığımda artık ikisi de yaşamıyordu. Uzun'un nezarethanede intiharından sonra, Cici de 19 ocak 2001 günü Eskişehir Cezaevi'nde "kalp krizi" geçirerek öldü.

Yener Kaya cinayetinin ilk günlerinde, polise başka bazı ihbarlar da gelmişti. Örneğin, 2 aralık 1995 tarihinde 155 imdat telefonunu arayan bir erkek şahıs, olayın sorumluları olarak A. U., M. K., ve O. A. olmak üzere üç şahsın ismini verdi. İhbarcının iddiasına göre, M. K. eski Dev-Sol mensubuydu. O. A. ise, milliyetçi kökenliydi ve bir dönem İstanbul'da düğün salonu işletmişti. 18 aralık 1995'te polisi arayan bir diğer ihbarcı ise, "Vizeci Halit" lakaplı kişinin gözaltına alınıp sorgulanmasıyla cinayetin aydınlanacağını iddia ediyordu.

Yener Kaya cinayetinin savcılık dosyası çarpıcı bir gelişmeyi yansıtıyordu. Dosyaya göre, cinayeti araştıran polis ekibi dağıtılmış ve polisin elde ettiği bulguları içeren tutanaklar, üç yıl boyunca savcılığa gönderilmemişti. Yener Kaya cinayeti soruşturmasını, o tarihte İstanbul Emniyeti Cinayet Büro amiri olarak görev yapan Şentürk Demiral ve Komiser Mehmet Arslan yaptı. Yener Kaya'yla aynı sitede oturan arkadaşı gazeteci Meriç Köyatası, dosyadaki ifadesinde cinayeti araştıran polis ekibinin kısa süre sonra neden dağıtıldığını sorduğu bir polis yetkilisinden, "Üniformalı çeteyi duymadın mı?" cevabı aldığını belirtiyor. Böylece olayın aydınlanma şansı kalmadığına inandığını anlatan Köyatası, dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu'yla görüşmüş.

Kaya cinayeti soruşturmasını yürüten Şentürk Demiral, savcılara ve Başbakanlık Teftiş Kurulu müfettişlerine verdiği ifadelerde, Kaya'nın İstanbul'a gelişi ile öldürülüşü arasındaki 2,5 saatlik zamanda kimlerle görüştüğünü tespit edemediğini belirtiyordu. Ancak yaygın inanış, Kaya'nın havalimanından sonra Ataköy'e geldiği, burada enterne edilerek öldürüldükten sonra cesedinin arabasıyla birlikte Bağcılar'da yakıldığı biçimindeydi.

Bütün bu bilgiler, Yener Kaya'nın ölümcül ilişkisinin onun hayat hikâ-

yesinde gizli olduğunu gösteriyor. Kaya, 1950'de İstanbul'da dünyaya geldi. Babası emniyet amiri, annesi öğretmendi. İstanbul'da Fransız Saint Benoit Lisesi'nden ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Ardından, iki yıllık Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi.

1974-1975 arasında askerliğini yaptıktan sonra Koç Holding'de iş hayatına atıldı. 1978'de İstanbul Paşakapısı Cezaevi'nde idare memuru olan Kaya, 1978-1982 arasında Elazığ Cezaevi'nin 2. müdürlüğünü yaptı. İlginç olan 12 Eylül döneminde tutuklanıp cezaevine girmesi ve Dev-Yol davasından yargılanmasıydı. Ancak yakın arkadaşı gazeteci Meriç Köyatası'nın da işaret ettiği gibi, "gençlik yıllarındaki" bu sol görüşlerini terk etti ve zaman içinde merkez sağa kaydı. Zaten Doğru Yol Partisi'nden milletvekili adayı olması da bunu gösteriyordu.

Cezaevinden çıktıktan sonra, uzaktan akrabası olan ve "Banker Kastelli" olarak bilinen Abidin Cevher Özden'in yanında borsa yatırım uzmanı olarak çalıştı. Kastelli iflas edince onun yanından ayrıldı. 1986-1987 döneminde *Dünya* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde çalıştı, borsa haberleri yazdı. Bilahare 1987'de kendi şirketini kurup borsa komisyonculuğuna başladı ve kurucuları arasında bulunduğu İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın yönetimine girdi. Ama 1994 ekonomik krizinde büyük sarsıntı yaşadı. Arkadaşı Ali Alpay'ın anlattığına göre, 1995 seçimlerinde milletvekili seçilip bu durumdan kurtulmak istedi.

1995'te Erciyes Menkul Değerler'in sahibi olan Ali Alpay, Banker Kastelli olarak bilinen Abidin Cevher Özden'in yanında birlikte çalışırken tanıdığı Yener Kaya'nın 1995 ekonomik krizinden çok etkilendiğini, bu yüzden kurtuluşu siyasete girip milletvekili seçilmekte bulduğunu belirtiyor. Kaya'nın müşterilerine ait hesaplarla onların bilgisi dışında işlemler yaptığını, hatta Takasbank'taki rehinli hisseleri bile sattığını belirten Ali Alpay, "Ortak özelliğimiz zamparalıktı. O akşam İstanbul'a inince aradım. 'Bu akşam yine bir çapkınlık yaparsın' dedim. 'Hayır, eve gidiyorum' dedi" diyor.

Eşi: Alparslan Türkeş'ten yardım istedim

"Yener Kaya Menkul Değerler" şirketinin 2 700 müşterisi vardı. Şirket, Kaya'nın öldürüldüğü 1995 yılında borsada yaklaşık 133 milyon dolarlık alış-satış yapmıştı. İşlem hacminin yüzde 95'i Ereğli (yüzde 35), Kartonsan (yüzde 30) ve Çukurova (yüzde 18) hisse senetleri üzerinde yoğunlaşmıştı. Ölümünden sonra şirket iflas edince, iflas masasına gelip ismini yazdıran alacaklılar arasında çok sayıda ünlü işadamı da vardı. Yener Kaya'nın öldürülmesinden sonra cevabı aranan kritik sorulardan biri, işte bu şirketle ilgiliydi.

Müşterilerinin çoğunluğunu Musevilerin oluşturduğundan tutun,

Güneydoğu kökenli bazı işadamlarının paralarını borsada akladığına kadar bir dizi söylenti vardı. Hatta Nesim Malki'nin parasıyla da borsada oynadığı, üstelik Malki'nin rakibi bir işadamını bitirmeye yönelik operasyonlar yaptığı bile iddia edildi. Ama bunların delili yoktu. Onu bu şekilde öldürenlerin, aslında başka bazı kişilere "şiddetli bir mesaj" gönderdikleri iddiası da bir temele oturtulamadı.

Kaya, 2K İnşaat, Plato Bilgisayar ve Özde Kimya şirketlerinin sahibi olmasına rağmen resmiyette bu şirketlerde ismi gözükmüyordu. Dosyaya göre, Kaya'nın öldürülmesinden sonra S. Ö., C. T., N. G., R. A. ve M. E. isimli kişiler hakkında, üzerlerinde hisse senedi olup olmadığı konusunda menkul değerler şirketlerinde araştırmalar yapıldı. İşte bu isimlerden olan S.Ö., Yener Kaya'yla bir ihtilafında, kendisini arayan bir kişinin, "Ben Savaş Çakıcı'nın yeğeniyim. Yener Abimle uğraşma" dediğini belirtiyor. Bir diğer ifadeye göre, A.I. isimli bir kişi, bir başka ihtilafında Yener Kaya adına devreye giriyor. Kaya'nın yakın arkadaşlarından işadamı Ali Alpay, N. P. isimli işadamından söz ediyor ve "Yener Kaya'nın öldürülmesinden sonra o da battı" diyor.

Ali Alpay, başka bazı ilginç iddialarda daha bulunuyor. Buna göre Yener Kaya, öldürülmesinden kısa süre önce Türk Ticaret Bankası Bursa Şubesi'nden bir trilyon lira kredi aldı ve kefili de Nesim Malki'ydi. Alpay'a göre, Yener Kaya öldürüldüğü tarihte 2 milyon dolar civarında borcu vardı. Bir diğer iddiaya göre, Yener Kaya, Nesim Malki'yle irtibatlı Alaattin Çalışkan adına Denizli'de fabrikası olan Köytaş'tan büyük miktarda hisse senedi aldı. Kaya'nın şirket koordinatörü Hamit Kaya İçel, "Malki'nin, ölümünden 7-8 ay önce Yener Kaya Menkul Değerler'i satın almak istediğini Yener bana söyledi. Malki, sonradan Sümerbank'a yönelmiş" diyor.

Hem eşi, "1995 yılında maddi sıkıntıya girmişti" diyor hem de borsa kayıtları, Kaya'nın sebebi bilinemeyen bu çöküşünü gözler önüne seriyor. Kayıtlara göre, 1994'teki alış-satış tutarları 500 milyar civarındayken, 1995'te 8,5 trilyona yükseliyor. Kaya, 19 nisan 1995 günü hesabına giren yaklaşık 2,5 milyon doların 2 milyonunu Ereğli hissesi alımları sebebiyle oluşan takas borcunun kapatılmasında kullanıyor. Kaya'nın adlarına en fazla işlem yaptığı Haluk Hakyemez ile Ahmet Akdeniz'in birer hayali isim olmaları da dikkat çekici.

Dolayısıyla öldüğünde geriye servet değil borç bıraktı. Nitekim, Gülseren Kaya, cinayetten sonra eşinin imzaladığı çekler çıktığını belirterek, 80 milyarı bulan bu borçları ödemek için İstanbul'da Polat Koru Sitesi'ndeki evini alacaklılara devrettiğini ifade ediyor. Kayıtlara göre bu ev, 9 ocak 1996'da önce Ahmet Kılıç Suerdem'e, sekiz gün sonra da ondan Mehmet Atilla Sevimli'ye geçti. Eşinin ölüm dosyasını araştıran polis ekibinin dağıtılması üzerine, olayın aydınlatılması umuduyla mafya olarak bilinen kişilerden MHP lideri Alparslan Türkeş'e kadar çeşitli

kişilere müracaat ettiğini belirten Gülseren Kaya, bir süre sonra bu işin peşini bırakması için tehdit telefonları aldığını vurguluyor. Eşi Gülseren Kaya ile arkadaşı Ali Alpay'ın anlatımlarındaki tek çelişki, Gülseren Kaya'nın eşini "orta seviyede bir borsacı" olarak tanımlaması.

Yener Kaya'dan sonra geride eşi ve üç çocuğu kaldı. Kaya'nın alacaklıları, çekleri ödemek için evini bile devredip kiraya çıkan aileyi rahatsız etmediler. Kaya'nın yakın dostu olan zamanın Borsa Başkanı Tuncay Artun, özellikle çocuklarının öğrenimiyle ilgilenme sözü vermişti. Ancak bir süre sonra Tuncay Artun da vefat etti. Ben bu araştırmayı yaptığım sırada Gülseren Kaya, hem çocukları için hayat mücadelesi veriyor hem de devletin eşini öldürenleri bulmasını bekliyordu. Adli Tıp'ta 20 gün bekletilen Kaya'nın cesedini, mahkemeden veraset ilamı çıkararak Beykoz Mezarlığı'nda defnettiren ailenin avukatı Emin Canacankatan, Kaya için "İnanılmaz sevilen biriydi, Cenazesine binlerce insan geldi. Paşabahçe Camii'nden Beykoz Mezarlığı'na kadar cenaze omuzlarda gitti. Cemaat 45-50 dakika yürüdü" diyor.

Cenazede dikkat çeken bir diğer olay, tertibat alan İstanbul Emniyeti Cinayet Masası ekiplerinin çevredeki herkesi kamerayla kayda almasıydı.

Fenerbahçeli futbolcunun borsa itirafları

Son yıllardaki bir diğer ilginç borsa olayının başrolünde ise Fenerbahçeli eski futbolcu Mecnur Çolak var. Mecnur Çolak, 5 mart 2004 cuma gecesi İstanbul Maslak'taki Büyükdere Caddesi'nde trafikte seyir halindeyken yolunu kesen bir otomobilden inen dört kişi, onu arabasından indirerek etkisiz hale getirdiler. Çolak'ın iki cep telefonunu ve cebindeki parasını alan şahıslar onu sürüklemeye başladılar. Mecnur Çolak, o sırada sıkışık trafikten de yararlanarak bu dört kişinin elinden kurtulup kaçmaya başladı. O akşam, Levent Polis Merkezi'ne sığınıp kurtulmayı başaran Çolak'ın İstanbul'daki bir mahkeme dosyasında yer alan ifadesi onun da ilginç bir borsa macerasının aktörü olduğunu gösteriyor. Mecnur'un anlatımlarında kimler yok ki?.. Ünlü sanatçılar Mehmet Ali Erbil, Orhan Gencebay, halter şampiyonu Naim Süleymanoğlu, Beşiktaşlı yönetici Sinan Engin, Gencay Çakıcı, Kürşat Yılmaz...

1967'de Bulgaristan'da doğan Mecnur Çolak'ın borsa hikâyesi, 1989'da Türkiye'ye futbolcu olarak göç etmesiyle başlıyor. 1998'e kadar Sarıyer, Denizli, Fenerbahçe ve Adanaspor'da futbol oynayan Çolak, "28 yaşında sakatlanınca ve borsada büyük paralar kaybederek çevreme borçlanınca futbolu bırakmak zorunda kaldım" diyor. Borsaya ilk kez Fenerbahçe'de oynarken aldığı 150 milyon lirayla girdiğini belirten Çolak, daha sonra diğer takımlara transfer olurken aldığı paraları da borsaya yatırdığını, ancak bu ilk denemelerinde hep zarar ettiğini vurguluyor.

Çolak, arkadaşlarıyla birlikte ortalama 1,5 trilyon lirayla bir hisse senedine nasıl operasyon yaptıklarını şöyle anlatıyor: "Çevremdeki zengin kişilere, yükseltmeye karar verdiğimiz hisse senetlerini almaları telkinini yapıyordum. Bu kişilere örnek vermem gerekirse, bir gün Mehmet Ali Erbil bizim yazıhanemize geldi, kâğıtlarla ilgilendiğini söyledi. Biz de o günlerde yükseltmeye çalıştığımız İpek Matbaacılık isimli firmayı tavsiye ettik, ancak uygun bir zamanda almadığı için zarar etti. Yine Orhan Gencebay bizi telefonla arayarak kâğıtlarla ilgilendiğini söyledi. Ona da İpek Matbaacılık hisselerini tavsiye ettik, ancak Gencebay da zarar etti. Bizim bu insanları yönlendirmemizin sebebi, düşük fiyattan alıp belli bir seviyeye çıkardığımız hisse senedinin dolaşımını sağlayarak bizim bir müddet sonra yapacağımız satış işlemlerini kolaylaştıracak suni piyasayı oluşturmaktı. Bu kişiler bizimle yüklü alım yaptığında, borsayı takip eden diğer yatırımcılar da bu hisseye yöneliyordu. Biz bu operasyonları yaparken, finans dünyasındaki köşe yazarlarıyla da irtibat kurardık. Bir kâğıda girdiğimizde, köşe yazarlarıyla konuşur, onlara da aldırarak kâr ettirmek suretiyle kâğıdı onların köşe yazılarına taşırdık. Bu sayede köşe yazarları kâr ederler, biz de belli bir oranda yükselttiğimiz kâğıdın daha da yukarılara çıkması için yayın yaptırır, hisse senedinde elde edeceğimiz kazancı artırırdık."

Bu şekilde birlikte çalıştıkları köşe yazarlarına örnek olarak, iki dergide yazan iki ayrı yazarın adını veren Çolak, anlatımlarını şöyle sürdürüyor: "Bilindiği gibi bir hisse senedinin yüksek fiyatlara çıkarılması için işlem yapılan firmanın sahibiyle anlaşmak gerekmektedir. Burada firma sahibiyle anlaşma yapılmasının sebebi, eğer bir hisse senedinin yüzde yirmisi halka açık ise ve bu hisse senedinde suni bir fiyat hareketi yapılacaksa, firmanın sahibi halka yüzde on daha hisse arz ederek bu oyunu bozabilir. Firma sahibiyle anlaştıktan sonra ilk önce arkadaşlarımıza ait üç hesapta hisse senedine alım yaptırdıktan sonra bu hisse alışlarını genele yayarız. Neticede hisse senedinin alımı bir kartopu gibi büyür ve hisse bizim kontrolümüzde belli bir seviyeye gelir. Sonra, piyasada bu hisse senedinin çok daha iyi fiyatlara geleceği şeklinde söylentiler çıkartarak insanların bu hisse senetlerine yönlenmesini sağlayıp bu hisse senetlerinden çıkarız. Burada firma sahibinin kârı, suni de olsa hisse senedinin fiyatının yükselmesiydi. Çünkü hisse senedine operasyon yapıldıktan sonra, kâğıt belli bir noktada duracaktı. Bu nokta da, kâğıda operasyona başladığımız fiyatın mutlaka üzerinde olurdu."

Arkadaşları fındık tüccarı Suat Olgun, Ömer Hacı İbrahimoğlu, İnfo Menkul Değerler ve Doktor İlhan isimli kişiyle birlikte kâr getiren ilk borsa operasyonunu 1998'de Derimond hisseleri üzerinde yapmışlar. "Bu senetler 10 000 liradan toplandı, 45 000 liraya kadar çıktı" diyor. İkinci operasyon Ünal Tarım hisselerine yapılıyor. 36 000 liradan toplanan senetler, 60 000 liraya kadar yükseltiliyor. "Bu işten de şu anda hatırlamadığım

miktarda para kazandım" diyen Çolak, bu sefer Ege TV'nin sahibi Sertaç Bakioğlu, Musevi asıllı borsacı Davut Eskinazi, Beşiktaşlı yönetici Sinan Engin, Fenerbahçe eski kalecisi Engin İpekoğlu ve alüminyum fabrikası sahibi Yusuf Gazioğlu'yla birlikte yaptıkları Cemtaş hisseleri operasyonunu anlatıyor, "Ancak bu operasyonda zarar ettik" diyor.

Çolak, Ditaş Doğan ve Ege Finans şirketlerine yaptıkları operasyonları ise şöyle anlatıyor: "Ditaş Doğan şirketinin yüzde 51'i bir yabancı firmaya satılacaktı. Arkadaşlarım olan tekstilci Bekir Sami Karayel, Yusuf Gazioğlu, Suat Olgun, Ömer Hacıibrahimoğlu, borsacı Gökmen İlhan'la birlikte Ditaş hisse senetlerini 16 000 liradan toplayıp 50 000 liraya kadar çıkarttık. Bu işlemlerde oldukça başarılı olduk. Ancak Türkiye'de bu sırada deprem meydana geldi, topladığımız bu hisse senedi 20 000 liraya kadar düştü... Davut Eskinazi, Galleria Bowling'in sahibi Mehmet Körpeoğlu, Sertaç Bakioğlu, borsacı Mahmut Kiraz'la birlikte, 1 800 lira olan Ege Finans hisselerinden 600-700 milyar liralık alım yaptık. Mahmut Kiraz bu paraları borsacı olan Haşim Zerdali, Haşim Kar ve Hacı Celal isimli şahıslardan almıştı. Ancak 'Banka (Egebank) batıyor' söylentileri üzerine kâğıt düşmeye başladı. Kâğıtları 1 200-1 300 liradan satarak zarar ettik. Işıklar Menkul Değerler'de hesabım olduğu için yapılan bu işlemlerden dolayı 350 000 dolar borçlandım. Bu parayı taksitler halinde sekiz ayda ödedim."

11 000 liradan 80 000 liraya çıkan hisse senedi

Ersu hisseleri üzerinde yaptıkları operasyondan söz eden Mecnur Çolak, bu operasyona diğer arkadaşlarıyla birlikte Sinan Engin ve eski milli halterci Naim Süleymanoğlu'nun da katıldığını, 11 000 liradan topladıkları hisseleri 80 000 liraya kadar yükselttiklerini belirtiyor. Çolak, "Ancak bu sırada piyasada bilmediğimiz bir nedenle kâğıt hızla aşağıya doğru düşmeye başladı. Ortalama 35 000 liradan topladığımız bu hisseleri elimizden çıkarıp bu işten kâr ettik" diyor. Çolak, aynı kişilerle birlikte bu sefer İpmat firmasının hisselerini 16 000 liradan toplayıp 60 000 liraya kadar çıkardıklarıru, bu işten yaptıkları kârı, aldıkları kredilere ödediklerini belirtiyor. Çolak, itiraflarını şöyle sürdürüyor:

"Kendisinden para alarak borsada oynayıp 500 000 dolar parasını birlikte batırdığım Engin İpekoğlu (Fenerbahçeli kaleci Engin) benden bu parayı talep etti. Param olmadığı için kendisine veremedim. İşyerimde bulunduğum sırada kapı çaldı. Açtığımda Gencay Çakıcı (Alaattin Çakıcı'nın kardeşi), Engin İpekoğlu ve yanlarında tanımadığım bir şahıs içeri girdiler. Bu parayı taksitler halinde ödememi istediler. Ben Engin'e, bu işten birlikte zarar ettiğimizi, benim de borcum olduğunu ve ödeyemeyeceğimi söyledim. Engin beni yumrukla darp etti, ben de kendisine vurdum. İki hafta kadar sonra Engin arkadaşlarımı arayarak

benden özür dileyeceğini söyledi. Benimle buluşmak istediğini belirtmesi üzerine, Kürşat Yılmaz'ın adamları Mustafa Öner ile Erdal isimli şahıslar beni bürolarına çağırdılar. Mustafa Öner, Erdal, Ömer Hacı İbrahimoğlu içerideydi. Hemen sonra Engin İpekoğlu geldi. Tekrar borç konusu açıldı. Kürşat Yılmaz'ın adamları benden, Engin İpekoğlu'na olan 500 000 dolar borcumu ödememi istediler. Ben yine Engin'e borcumun olmadığını, kendisi gibi benim de borçlandığımı söyledim. Piyasaya ne kadar borcum olduğunu sordular. 2 milyon dolar borcum olduğunu, kimlere borçlu olduğumu miktarlarıyla belirttim. Bana bu konuda yardımcı olacaklarını, alacaklı şahıslarla görüşüp bu borçlarımı 6-7 aya kadar uzatabileceklerini belirterek beni himaye edeceklerini söylediler. Ben bu şahıslardan açıkça korktuğum için kendilerinden uzak durmaya, hatta kaçmaya başladım."

Mecnur Çolak bu anlatımlarda bulunurken, borsada çok büyük rakamlarla oynayan dört kişinin (Ziya Sesel, İlhami Suaydın, Fahrettin Gönüllü, Mehmet Akdere) ismini vererek, "Bizden çok daha hacimli işlemleri onlar yapıyor. Hatta bunların bir kısmının yurtdışında bulunan paralarıyla Türkiye'de hisse senedi alım satımı yaptıkları piyasada söyleniyor" diyor. Mecnur Çolak, "Ben küçük bir oyuncuyum" diyor, ama bu itiraflarda bulunduğu dönemde Beşiktaş Kulübü eski başkanı Serdar Bilgili'ye ait Arsan Tekstil hisselerine yönelik operasyon sebebiyle yine gözler onun üzerindeydi. Borsadaki işlemlerin kanunlara uygun cereyan edip etmediğini denetlemekle görevli olan Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Arsan hisselerine yönelik bu olay üzerine savcılığa bir suç duyurusu gönderdi. Hakkında suç duyurusunda bulunulan 48 kişi arasında Mecnur Çolak, MHP eski milletvekili Cemal Enginyurt ve Serdar Bilgili de vardı.

Bu kitabın yazımı sürerken patlak veren yeni bir borsa skandalının başrol oyuncusu yine Mecnur Çolak'tı. 13 şirketin hisse senetlerine "keriz silkeleme" adı verilen yöntemle operasyon yapmakla suçlanan çok sayıda işadamının ve borsacının gözaltına alınıp tutuklandığı, 131 kişinin malvarlığına tedbir konulduğu soruşturma çerçevesinde Mecnur Çolak, 8 temmuz 2006 günü tutuklandı. Mahkeme, sadece Çolak'ın malvarlığına tedbir koymakla yetinmedi. Altı yaşındaki ikiz kızları Aleyna ve Alara, eşi Nilgün Çolak üzerine kayıtlı mallara da tedbir koydu.

Keriz silkeleme, hisse senetlerini organize bir şekilde suni olarak yükseltip, "keriz" adı verilen küçük yatırımcıları bu hisseleri almaya sevk ederek bir süre sonra o hisseleri yüksek fiyattan satıp, küçük yatırımcıların elinde bırakma anlamına geliyor.

2006 yazı itibariyle borsadaki toplam hisselerin yüzde otuz yedisi şahısların, yüzde 63'ü ise şirketlerin elindeydi. Borsada toplam iki milyon yatırımcı olmasına rağmen, bin civarında yatırımcı, borsanın dörtte birinden fazlasına sahip. Asıl güç büyük şirketlerde, çünkü toplam değe-

rin yarıdan fazlasını 100 civarında şirket kontrol ediyor. Kısacası 100 kadar şirket ve 1 000 dolayında şahıs İstanbul Borsası'nın patronu durumunda. O yüzden Mecnur Çolak gibilerine yapılan operasyonların, ancak olayın küçük bir boyutu olduğu vurgulanıyor. Nitekim bir borsa uzmanı, "Bugüne kadar operasyonlar hep işlem hacmi sığ hisselerle sınırlı oldu. Esas önemli olan büyük şirketlerdeki oyunlar. Bunun için de şirket patronlarına ve aracı kurum yöneticilerine yönelmek gerekiyor" diyor. Bir diğer borsa uzmanı ise, "Fırıncılar serbest, simitçiler içeride" diyor. Nitekim borsadaki gelişmeleri yakından izleyen gazeteci-yazar Yiğit Bulut, bir büyük özel bankanın yabancılara satılması öncesinde, bu banka hisselerinin nasıl suni olarak yükseltildiğini ve birilerinin nasıl ceplerini doldurduğunu anlatıyor.

Son olarak, 11 ağustos 2006 günü, Trabzonspor eski başkanı ve DYP'li eski bakan Mehmet Ali Yılmaz ile sanatçı Orhan Gencebay hakkında suç duyurusu yapıldı. SPK'ya göre Yılmaz ve Gencebay, Yılmaz'ın sahibi olduğu Tek-Art Turizm (Zigana Tatil Köyü bu şirketin) hisselerinde, 2005 ve 2006 döneminde manipülasyon yaptılar. Orhan Gencebay kendini savunurken, 2000 yılından beri 20'ye yakın büyük şirketin hisselerine yatırım yaptığını, böyle bir şeye tenezzül etmeyeceğini belirtiyor.

Orhan Gencebay; 17 ocak 2000'de borsa endeksi 20 000 seviyelerindeyken aralarında Petrol Ofisi, Sabancı Holding, İş Bankası ve Akbank'ın da bulunduğu bu 20 hisseye 2 milyon dolar yatırdı. Bu 2 milyon dolar o tarihte Gencebay'ın kişisel birikiminin yüzde yirmisiydi. Borsa hızla düşmeye başlayınca Gencebay'ın 2 milyon dolarlık hissesinin değeri 350 000 dolara kadar düştü. Bu kitabın yazımının sürdüğü 2006 yılı sonlarında Gencebay hâlâ borsada batan parasını kurtarabilmiş değildi. On yaşından itibaren beste yapan Gencebay üzüntüsünü şöyle dile getiriyordu: "Duygularımı katıp yaptığım bine yakın besteden kazandığım parayı borsada kaybettim!"

On sekizinci bölüm

Kenan Evren'in kızı Şenay Gürvit'in yönettiği operasyon

Meslek hayatı benim kadar dolu ve aktif geçmiş, tecrübe ve deneyim kazanmış başka bir mensubumuz olduğunu sanmıyorum. Hep aktif görevlerde bulundum. Meslek hayatım, casusluk, organize suçlar ve terörizm konularıyla uğraşarak geçti. Sayısız önemli vaka ve operasyonel çalışmada yer aldım ve birçoğunu bizzat yürüttüm. 1965-1975 yılları arasında İstanbul'da çalıştım. Burada özellikle sıkıyönetim sırasında ve bilahare 1983'ten sonra müsteşarlık karargâhında organize suçlarla ve kaçakçılıkla ilgili birçok görev aldım. Bu soruşturmalar sırasında yeraltı dünyasının karanlık labirentlerinde dolaşmak ve bu dünyayı öğrenmek imkânım oldu... Yeraltı dünyasında menfaat, para, güç dışında hiçbir mefhum geçerli değildi. Terör uzmanı ve kahraman bir polis şefi, silah kaçakçılarıyla ortaktı. Cinayet masası amiri yeraltı dünyasınca işlenen cinayetleri örtbas etmekle görevliydi. Valiler babalara mektup yazıp, makam arabası hibe etmeleri için ricada bulunuyorlardı. Emniyet genel müdürü, ünlü bir baba tarafından tayin ettirilmişti. Üst rütbeli bazı subaylar, tanınmış bir gazinoda bedava bir yemek veya çocuklarının düğününe sanatçı yollanması karşılığında babaların askerlik işlerini takip ediyorlardı. Devleti idare eden etkin kişilerin çocukları, yeraltı dünyasının ünlüleriyle iç içe ticari işlere girmişlerdi. Polis şefleri, ünlü babaların silahlarını taşıyor, fedailiğini yapıyorlardı. Ülkenin kaderini değiştiren ihtilal lideri generallerden birine dünyaca ünlü bir uyuşturucu kaçakçısının İsviçre'de villa aldığı ve çantayla para verdiği söyleniyordu. Soruşturmalar önemli makamlara ulaşınca kesiliyor veya ifadeler değiştiriliyordu...

Bu sözler Mehmet Eymür'e ait. İstihbarat hayatına 1965'te İstanbul sokaklarında Rusları takiple başlayan Mehmet Eymür, 30 yıllık bir maratondan sonra 1994'te Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT) en önemli birimlerinden biri olan Kontrterör Dairesi başkanıydı. İstihbaratçılık görevinde sayısız olayın içinde yer almasıyla Türk istihbarat tarihinin en ilginç isimlerinden biri olan Eymür, MİT'in 1995 sonu ve 1996 başlarında Suriye ve Lübnan'da PKK lideri Abdullah Öcalan'ı ortadan kaldır-

mak için yaptığı iki suikast girişimini yönetti. 1998'de MİT'in Washington temsilciliğine atanan, ardından merkeze çağrılarak emekliye sevk edilen Eymür, eşi ve kızıyla birlikte Washington'a yerleşti. Zaman zaman Türkiye'ye gelip bir süre kalan Eymür'le bu konuşmayı 2004 yılı şubat ayında Ankara'da yaptık.

"Devlet Uğur Mumcu'yu dinliyordu"

Eymür'le bu konuşmamız, pek çok şeyin ilk defa gün yüzüne çıkmasını sağladı. Örneğin, Ermeni terör örgütü ASALA'ya karşı Abdullah Çatlı ve diğer kişilerin görev aldığı Avrupa'daki operasyonları Ankara'dan yöneten kişi, Kenan Evren'in o tarihte MİT'te Avrupa işlerine bakan kızı Şenay Gürvit.

Bir diğer önemli konu, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın, Yeşil'in de görev aldığı 1996'daki bir operasyonda, Bekaa Vadisi'ne gidip Abdullah Öcalan'la görüşen Yunanistan Deniz Kuvvetleri'nde görevli istihbaratçı Amiral Andonis Naksakis'i gizli bir operasyonla Yunanistan'da öldürmeyi hedeflemiş olması. Ancak, suikast girişiminde görev alan Yeşil ve diğer kişiler, trafikte ters yola girince Yunan polisine yakalandılar. Üç gün sorgulanan ekip, suikast planını deşifre etmeden serbest kalıp İpsala sınır kapısından Türkiye'ye döndü. MİT'in hedefindeki Amiral Naksakis, 1998'de Suriye'yi terk eden Abdullah Öcalan'ı, Rusya'dan Yunanistan'a, oradan da Kenya'daki Yunanistan Büyükelçiliği'ne götüren kişi olarak sahneye çıktı. Hatta Öcalan, Atina'da bir gece Naksakis'in evinde kaldı.

İşte babası da istihbaratçı olan Mehmet Eymür'le yaptığımız o konuşma.

MİT'e dönmek üzere Danıştay'a verdiğiniz dilekçede diyorsunuz ki, "Meslek hayatı benim kadar dolu ve aktif geçmiş, tecrübe ve deneyim kazanmış başka bir mensubumuz olduğunu sanmıyorum."

Samimi bir yaklaşım. Çünkü hakikaten meslek hayatım hep hareketli ve aktif geçti. Bir kere takip memuru olarak sokakta başladım. Amatör ruhla çalışırdık. O zaman ne telsiz vardı, ne araba vardı.

İstanbul'da başladınız...

İstanbul'da başladım. Genelde Rusları takip ederdik. Arabaların arkasından koşardık. Taksilere binerdik. Taksicilere, "Şunu takip et" derdik. Heyecanlı bazı taksiciler, "Abi yarın da geleyim" derdi. Şimdi imkânlar çok daha fazla, herkes görev saatinde çalışıyor. O zaman bizim görev saatimiz yoktu, her saat çalışırdık.

1970'lere kadar göreviniz hep böyle mi sürdü?

1965'te girdim teşkilata, 1968'de askere gittim. Dönünce İstanbul'da

Ortadoğu Ülkeleri Masası'nda çalışmaya başladım. Kısa bir müddet sonra başındaki amir gidince Ortadoğu Masası amirliğine geldim. Grup amirliğiydi o zaman. 1975'te de Ankara'ya tayin oldum.

12 Mart 1971 Muhtırası'nda İstanbul'daki ihtilalci sol grupların sorgulamalarına siz de katıldınız. Hatta bir konuşmamızda Mahir Çayan grubunun ordudaki bağlantılarının bir üsteğmenin sorgusunda ilginç bir şekilde ortaya çıktığını söylemiştiniz.

Evet, Fuzuli Yazıcı isminde bir üsteğmen vardı. Benim aslında görevim kontrespiyonaj. Yani espiyonaja karşı koymadır. O tarihteki takipler genelde kontrespiyonajla ilgiliydi. Arada tabii sol hedefler de oluyordu. Yani kontrkomünizm hedefleri de oluyordu.

Siz Silahlı Kuvvetler'deki o sorgulamaya katılırken MİT'teki göreviniz neydi?

Kontrespiyonajdaydım. Ortadoğu Masası'na bakıyordum. O tarihlerde bizim Deniz Gezmişlerle bağlantılı Arap talebeler vardı. Onların orada eğitim görmelerini sağlayan talebe birlikleri vardı. Bizim solcular onların başkanlarıyla irtibat halindeydi. Filistin'e gerilla eğitimine gidiyorlardı. Orada çok Arap talebeyi sınırdışı ettik. Öyle bir hale gelmişti ki, iki Arap talebe bir araya gelip konuşmaya korkuyordu. Öyle sindirmiştik. O tarihlerde iyi çalışma yapıyoruz, iyi sorgu yapıyoruz diye, dayak atmak manasında değil de uzun müddet uykusuzluğa dayanıklı olduğum için, iyi sorguculuk yapardım. Bir iki deneyimimiz de olmuştu. Ondan dolayı Çayanların kaçışı hadisesinde, beni ve Süleyman Albay'ı, Memduh Ünlütürk Paşa'nın emrine verdiler. Ünlütürk Paşa da Genelkurmay'dan görevlendirilmişti. Gittik, biz de tahkikat sırasında bulunuyorduk. Oradaki subayları, erleri tek tek odaya çağırıyorlardı. Biz muhatap olmuyorduk.

İçeride Ünlütürk Paşa var, siz varsınız...

Biz varız, oranın amirleri var. Herkes oturuyor. Yalnız Ünlütürk Paşa doğrudan muhatap oluyor, soruyor falan. Subaylar geliyor, ilk önce onların dosyalarına bakıyorlar. İşte gelecek olan Harp Okulu'nu ikincilikle bitirmiş, başarılı, sicili gayet iyi, onlar geliyor. Tabii, hiçbir şey çıkmadı o tahkikatlardan. O arada Rüçhan Manas diye bir terörist kadın vardı, Çayan grubundan. Onunla evlenmek isteyen bir üsteğmen vardı, Fuzuli Yazıcı. Dilekçe vermiş, "Kadınla evlenmek istiyorum" diye. Onu da almışlar, Selimiye'ye getirmişlerdi, tutukluydu. Süleyman Albay'a, "Şunu alalım, biz sorgulayalım" dedim. "Olmaz, subay adamı biz alamayız" dedi. Dedim ki, "Bu işin üstüne gideceksek, sivili nasıl alıyorsak, subayı da alacağız." "Memduh Paşa'yla bir konuşayım" dedi. Paşa, "Hemen alsınlar" demiş. Ne derse yapılıyordu, yetkiliydi o zaman. Dediler, "Git, al." Süleyman Albay, "Sakın adamı şey etmeyin (işkence), başımıza iş

açmayın" dedi. Teslim ettiler bize, askerlerle beraber bir arabaya aldık, gözlerini kapattık. "Gözümü kapayamazsınız" diye biraz itiraz etti. Çok da genç bir çocuk, sakalları yeni terlemiş. Baktık ki hikâye anlatıyor. Biraz sıkıştırdım, başladı ağlamaya. Nihayet başladı bize bir şeyler anlatmaya. Fakat tabii sol örgütler benim şeyim olmadığı için pek bilmiyordum. "Askeri aparatlar var" diyor, "Türkiye askeri bölgelere bölünmüş" diyor, "Yıldız bölgesi, Şafak bölgesi. İşte bu hareketin askeri kolunun başında Orhan Savaşçı diye Mahir Çayan'ın eniştesi bir yüzbaşı var." Sonra bizim dairedeki arkadaşları aradım. Dedim ki "Ya bu Mahir Çayan'ın bir eniştesi varmış. Aldığım adam böyle bir şey söylüyor. Askeri aparatın başı" diyor. Dediler ki, "Yok ya, kaçırılan Sibel Erkan hadisesinden sonra Mahir Çayanları sorguladık. Bütün yedi göbeğini aldık. Öyle bir eniştesi filan yok. Yalan söylüyor" dediler. Fuzuli Yazıcı'yı biraz daha sıkıştırdım, doğru söylediği kanaatine vardım. Sonra Süleyman Albay'a dedim ki "Bu bir şeyler söylüyor.? "Ne yaptın, adamı sıkıştırdın mı?" dedi. "Biraz sıkıştırdık" dedim. Geldi, "Ya bu önemli şeyler anlatıyor" dedi. Memduh Paşa'ya söyledi. Memduh Paşa, "Ben de gelebilir miyim oraya" dedi. Bizim Ziverbey'deki sorgu yerimize.

Yani Memduh Paşa Ziverbey'deki sorgu yerinde bulunmuyor muydu?

Başta alakası yoktu, sonra kamp kurdular oraya. Araştırma yaptık ya... Geldi, ondan sonra kaldı tabii. Çünkü iş birdenbire öyle büyüdü ki. Memduh Paşa geldi. Ona da bilgi verdik... O zaman başlangıçta Ziverbey'deki bütün sorgu yetkisi MİT'e aitti. Biz orada mülteci sorgusu yapıyorduk. Bu konuyla (ihtilalcilerle) ilgili bir şey yok orada. Alınanlar zaten askeri cezaevinde kalıyor. Yakalananlar Selimiye'de, Zırhlı Birlik'te kalıyor, Merkez Komutanlığı'nda kalıyor. Bizimle ilgili bir şey yok. Orası bizim mülteci yerimiz. İşte Bulgaristan'dan gelen mültecilerin sorguları orada yapılıyor.

Meşhur Ziverbey hikâyesi böyle başlıyor...

Evet. Esasında, şöyle yapacağız, böyle yapacağız diye biraz korkutma var. Yoksa fazla bir şey yok yani. Başa dönersek, Memduh Paşa geldi. O zaman bizim müdür odasına aldık. O da dinliyor ben Fuzuli'ye bir daha anlattırıyorum. Memduh Paşa not alıyor. "Bunlar müthiş" dedi. Cezaevindekileri tek tek sayıyor. İstanbul'un başında olan bir yüzbaşıdan bahsetti. Bir sürü isim verdi. Örgüt mensuplarının. Zırhlı birliklerde bu işe karışan –yüzde doksanı da karışmış– o bizim mülakatlarına girdiğimiz askerlerin çoğu da bu işe karışmış. Neticede o akşam biz İstanbul'daki bunun verdiği bilgiler dahilinde İstanbul hücresinin başındaki Orhan Savaşçı'nın kaldığı yere baskın yaptık. Askerle birlikte tabii, onları Memduh Paşa ayarladı. Ve ilk adamları almaya başladık. Bir tane üs-

teğmen, müstafi havacı üsteğmendi, o bütün örgütün kurye örgütünü yapan kişiydi, o akşam yakalandı. İstanbul sorumlusu yakalandı. Yanında birkaç kişi vardı. Onların sorguları başladı. Derken Ziverbey doldu, yer kalmadı. Ek yerler filan yapıldı ayrıca. O kadar çok adam oldu ki, Memduh Paşa talimat veriyordu, jet uçakla bize adam getiriyorlardı. Orhan Savaşçılar filan hepsi geldi. Neticede müthiş bir kovalamaca başladı. O arada Çayanlar aranıyor. İstanbul'da birçok yere baskın yapıldı. Neticede Çayanlar, bayağı belli bir noktaya kadar gelmiş, Türkiye'nin bölünmesini getirecek bir halk ihtilaline gidecek kadar önemli bir safhada ortaya çıkarıldı. O işin başlangıcı böyle olmuştur. Tabii Mahir Çayanların askeri cezaevinden nasıl kaçtıkları, kimlerin yardımıyla oldu, hepsi detayıyla çıktı. Bu sefer kaçakların aranmasına başlandı. Yakalananların verdiği bilgiler neticesinde gittikçe Türkiye çapında genişledi olay. Başka illere sıçradı ve çok büyük bir tevkifat yapıldı.

Mahir Çayan ve arkadaşlarına daha sonra Kızıldere'de operasyon yapıldı...

Evet.

Siz niye oraya gittiniz?..

Çünkü ilk şey eden bizdik. Biz adamları sorguluyorduk. Oraya giderken de hem Ziya Yılmaz götürüldü hem de oradan gene bir asker vardı. O bölgenin örgütlenmesi içinde olan ve yakalanan bir asker vardı. Üsteğmen miydi, astsubay mıydı, onu da oraya götürdük.

Kızıldere'de ne oldu? Mahir Çayan ve arkadaşları sağ olarak yakalanamazlar mıydı?

Çayan'ın psikolojisi ona müsait değildi. Herhalde Çayan olmasaydı, diğerleri teslim olabilirlerdi. Bunları aralarında da konuşmuşlar. Biz de onlara psikolojik baskı yapıyorduk. "Aileniz gelecek. Bu kadar etrafınız sarılı, başka çareniz yok. Niye direniyorsunuz?" Ondan sonra demiş ki, "Burada en ufak bir şey olursa ben vururum." Onun yanında kimse cesaret edemezdi. Biraz deliliğe varacak derecede enteresan bir adamdı Mahir Çayan...

Kızıldere olayında hep sizin de isminiz geçer, fiilen silah kullandınız mı?

Yok, elimizde silah vardı, ama kullanmadık. Konuşuyorduk onlarla. Hatta onlar bize laf atıyorlardı. Bizde kalaşnikof, onlarda Amerikan tüfeği vardı. Biz onlara laf atıyorduk.

Bu kalaşnikof ve Amerikan tüfeğini de soracağım. Mehmet Ağar diyor ki, "Biz yanılmışız, 1980'lerdeki sol terörün arkasında Sov-

yetler'in olduğunu sanıyorduk, ama onlar yokmuş. Baktık ki silahlı sağ ve sol örgütlerin arkasında Batılı gizli servisler çıktı. Bir tanesinin bile arkasında Sovyetler yokmuş..."

Olabilir, doğru da, neye dayandırarak söylüyor bunu?..

1980'li yıllara geldiğimizde Abdi İpekçi cinayeti var. Çetin Altan diyor ki, "Abdi İpekçi'yi kontrgerilla öldürmüştür." Fakat siz, MİT Müsteşarı Burhanettin Bigalı'ya gönderdiğiniz 10 temmuz 1985 tarihli bir mektupta enteresan bir teori öne sürüyorsunuz. Aynen şöyle diyorsunuz: "Sovyetler ve Bulgarlar bazı mafya babaları vasıtasıyla MHP ve ülkücülere hulul etti, Türkiye'de Abdi İpekçi cinayeti, Bahçelievler katliamı, Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul cinayeti gibi provokatif ve güvenlik güçlerini sağ mihraklar üzerine yönlendiren operasyonları Sovyetler planladı."

Tabii, o tamamen şundan dolayı. Bu Bekir Çelenk bağlantıları, işte Bulgaristan bağlantıları, Papa suikastı filan... Bu konuda çok teoriler oldu, "Amerikalılar yaptı" diye. Ben bunu tamamen bir Rus-Bulgar faaliyeti olarak düşünüyordum.

Evren'in kızı ve ASALA operasyonları

Anılarınızda ASALA operasyonları için "Köşk (Cumhurbaşkanı Kenan Evren) Hiram Bey'i çağırdı, görev verdi" diyorsunuz. O tarihte Hiram Bey'in görevi neydi?

Hiram Bey, teşkilattan (MİT) ayrılmıştı. Şenkal Atasagun'la birlikte onlar ayrılmıştı. O zaman Hiram Bey teşkilatın dışında.

O tarihte yurtdışına çıkarılan 29 ülkücü var. Alaattin Çakıcı, Abdullah Çatlı, Drej Ali de bunlar arasındaymış doğru mu?..

Abdullah Çatlı doğru, Drej Ali de doğru. Müfit Sementler var. Oral Çelik var. Rakam olarak kaç kişi olduklarını şu anda bilmiyorum. Ama muhatap alınan adam Çatlı. Konu Çatlı'yla konuşuluyor. ASALA operasyonları benim içinde bulunmadığım bir şey. Benim ne Abdullah Çatlı'yla alakam var, tanımıyorum onları yani. MİT'le çalıştıkları zaman onlarla hiçbir ilgim yok. Korkut Eken, 1980'den önce Çatlı'nın teşkilatla çalıştığını söylüyor. Nereden çıkarıyor bunu, bilmiyorum.

Hiram Bey'i çağırdı Köşk. Abdullah Çatlı'yla kim temas kuruyor, Hiram Bey mi?

Hiram Bey'in de alakası yok. Ne Çatlı'yı tanır, ne şeyi tanır. Hiram Bey'in en yakın arkadaşlarından biri Bedri Özdemir. Köşk'te çalışıyordu. Damat (Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in damadı Erkan Gürvit) Hiram Bey'in iyi ahbabıydı. Organizasyonda onlar da oldu zaten. Onlar tamamen MİT'in dışında Hiram Bey'in organize ettiği bir şeyle Bey-

rut'ta bir çalışma yaptılar. Mardinli bir grupla. Yani o Çatlılarla, Avrupa'yla Hiram Bey'in hiçbir alakası yok.

Çatlı grubuyla Avrupa'daki ASALA operasyonları sonradan mı oldu?

Çatlı ve Avrupa'daki ASALA operasyonları tamamen MİT İstanbul Bölge Başkanlığı'nın, o zamanki Bölge Başkanı Nuri Gündeş'in ve Metin Günyol'un yürüttüğü bir şey. Nuri Gündeş üst yönetici olarak işin başındaydı. Sonra Ankara'ya tayin oldu, orada da devam etti. Ankara'da müsteşarlıkta da Süleyman Yenilmez Albay ve Şenay Gürvit (dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in kızı) vardı. Dış operasyonlara bakıyor o zaman. Karargâhta o var. Operasyonun aktif sorumluluğu, alan sorumluluğu Metin Günyol'da. Masa sorumluluğu ise Nuri Gündeş ve karargâhta o tarihte dış istihbarata bakan masada çalışan Şenay Gürvit'te.[1]

Yani şunu söylemek istiyorum. Beyrut işi...

Onun da ayrıntılarını bilmem. Ama bir eylem yapıldığını, bir iki yerin bombalandığını, zarar verildiğini biliyorum. Hiram Bey'in yaptığı tamamen Beyrut'taki bir iş.

Şenay Gürvit...

O da o tarihlerde dış operasyonlara bakan masada çalışıyor. Orada Tunç diye biri vardı. Şenay da onun yanında çalışıyordu. Avrupa devletlerine bakıyor. Onlardan geçiyor bu operasyonlar.

Bu operasyonlarda Kerküklü Türkmen bir grup da kullanılmış...

Türkmen grup, yine Nuri Beylerin yürüttüğü bir şey, Çatlıların dışında bir grup... Kerküklü grup Hollanda'da, Danimarka'da filan faaliyet yürüttü.

Yunanistan...

Yunanistan'da bir faaliyet yok.

Can Dündar 3 kasım 1999 tarihli *Sabah*'ta yazdı. Fransa'daki ve Yunanistan'daki ASALA operasyonlarını Hiram Abas'ın başında bulunduğu altı kişilik bir ekip yapmış. Hatta Saint Jeanne de Chantal Ermeni Kilisesi'nin avlusuna bizzat bombayı bırakıp, sonra patlamasına 15 dakika kala bizzat ihbar eden kişi Hiram Bey'miş.

Can'ı çok severim, ama yanlış...

Timdekilerden biri, Yunanistan'da Pire-Atina seferini yapan ban-

1. Şenay Gürvit'in eşi Erkan Gürvit de bu tarihte Çankaya Köşkü'nde kayınpederi Kenan Evren'in yanında MİT'in Cumhurbaşkanlığı temsilcisi olarak görev yapıyordu. MİT'in ASALA'ya yönelik Lübnan'daki operasyonlarını organize ve icra eden kişi ise, Erkan Gürvit'le yakın arkadaşlığı olan MİT eski müsteşar yardımcısı Hiram Abas'tı.

liyö treninde bir vagonda kovaladığı Ermeni militanıyla teke tek kalmış ve kanlı bir boğuşmaya girmiş. Bu kişinin kod adı Yakup Cemil'miş. Bugün o timden sadece iki kişi hayattaymış. Hatta Hiram Bey'in onlara yazıp bıraktığı şu şiiri kutsal bir emanet gibi taşıyorlarmış: "Ne alnımızda bir ayıp/ Ne koltukaltında saçlı haçını/ Biz bu halkı sevdik ve bu ülkeyi/ İşte bağışlanmaz korkunç suçum"...

Abuk sabuk bir şey...

Tim mensupları çok iyi dil biliyor ve çok iyi silah kullanıyorlarmış. Kendilerine, "Yakalandığınızda devletle herhangi bir ilişkiyi asla kabul etmeyeceksiniz" diye bir belge imzalatılmış. Her birinin sol koltuk altına ameliyatla üç küçük hap yerleştirilmiş. Hapların içinde siyanür varmış. Yakalandıklarında ameliyatlı yeri tırnaklarıyla yırtıp bu siyanürlü hapla intihar edeceklermiş. Buradan sanki Yunanistan'daki o faaliyeti yürüten Yakup Cemil'in Hiram Bey olduğuna dair bir algılama çıkıyor...

Tamamen palavra. Hiçbir şekilde doğru bir yanı yok bunun...

Başka bir konuya geçelim. Yavuz Ataç'ı ve Korkut Eken'i MİT'e siz mi aldınız?

Hayır, Hiram Bey aldı. Onlarla ilk Hiram Bey muhatap olmuş. Gölbaşı'nda eğitim yaptırırken görmüş. (Yavuz Ataç, 13 mayıs 1987 tarihinde MİT'e girdi. Görevi, yurtdışında yürütülecek faaliyetlerin sevk ve idaresiydi. Ataç yurtdışında 200 civarında operasyona katıldığını belirtiyor)

MİT elemanlarına mı eğitim veriyorlardı?

Hayır, polislere ve jandarmaya veriyorlardı. Hiram Bey de oraya atış yapmaya gitmiş. Bir keresinde ben de beraber gitmiştim atış yapmaya. Ben de onları görmüştüm. Dolayısıyla teşkilata gelip gittiler birkaç kere. Hatta üzerlerinde üniformaları vardı. Ondan sonra teşkilata alındılar. Alındıktan sonra da, onların işleriyle ben uğraştım. Hiram Bey bunları direkt benim yanıma verdi. Yavuz Ataç ile Korkut MİT'e geldiklerinde Hiram Bey müsteşar yardımcısıydı. Gelenler sadece Yavuz ve Korkut'tan ibaret değildi. Astsubaylar filan vardı. Bir ekipti onlar.

O zaman Güvenlik Dairesi başkanısınız...

Evet.

Şimdi Yavuz Ataç'ın açıklamalarına gelebiliriz. 1987'de Özel Harp Dairesi'nden ayrılarak MİT'e giren ve teşkilatta bir ara sizin yardımcınız olarak da görev yapan emekli Yarbay Yavuz Ataç, "Gladio denen yapıyı ben yönettim" diyor.

"Yönettim" demekle az söylemiş. Ben 1996 aralık ayında Mesut Yıl-

maz'la görüştüğümde Yılmaz, "Gladio'yu kuran adam" diye ondan bahsetti. Yavuz Ataç, Mesut Bey'le görüşürken, "Gladio'yu ben kurdum" diye kendini takdim etmiş. Bunu başka yerlerde de söylediğini biliyorum.

Bunu herhalde Milli İstihbarat Teşkilatı'nda değil, eski görev yeri itibariyle söylüyor...

Tabii, tabii... Zaten MİT'e geliş tarihi belli. Ondan evvelki bir şey, Özel Harp Dairesi'nin kuruluşu da tam olarak belli. O tarihlerde görevli olduğunu zannetmiyorum. Çünkü Özel Harp Dairesi'nin kuruluşu tarihi 1950'li yıllar. O zaman Yavuz Ataç, bırakın görevde olmayı, bir çocuktur yani...

Hiram Bey'in 26 eylül 1990 günü yaşanan suikastla ölümünden dolayı vicdanen rahatsız olmanız gerektiğini söylüyor.

Onu kendisine sormak lazım. Neden öyle vicdanen rahatsız olmam gerekiyormuş? Eğer MİT raporunun yazılması, Hiram Bey'in ondan dolayı teşkilattan ayrılmasını kastediyorsa o ayrı bir konu. O görevimizdi. Benim görevimdi o şeyleri yapmak. Onun için vicdan azabı çekilecek bir sorun yok. Tabii ki Hiram Bey'in ölümüne çok üzüldüm, ama ben kendimde onunla ilgili bir mesuliyet görmüyorum. Çünkü biz her zaman hedefiz. Hiram Bey de öyleydi, ben de öyleydim. Bizim sevenimiz olduğu kadar bir sürü düşmanımız da vardı.

Yavuz Ataç, "Hiram Abas'ı Dev-Sol'un öldürdüğüne inanmıyorum" diyor. Hiram Bey daha iyi korunabilir miydi, sizin olaya bakışınız nedir?

Şüphesiz daha iyi korunabilirdi, ama bu benim görevim değildi. Hiram Bey, takip edildiğini MİT İstanbul bölge başkanına söylemiş, tedbir almamışlar o tarihte. Plaka veriyor, "Şu plakalı arabadan şüpheleniyorum" diyor. Takip edildiğini söylüyor. Hiçbir tedbir almamışlar. Daha sonra bu plakanın araştırması yapıldı, bir öğretmenin üzerine çıkmış. Yalnız, Yavuz Ataç, "Suikastın sol bir örgüt tarafından yapıldığına inanmıyorum, ben onu solcuların öldürdüğüne inanmıyorum" diyor. O zaman ağzında bir şey geveliyor. Bildiği bir şey varsa onu açıklasa iyi olurdu. Bildiği bir şey mi var, açık bırakmış olayı...

Sizin düşünceniz ne?

Valla yelpaze çok geniş. O yelpaze içinde o kadar çok ihtimal var ki. Ancak bunun tahkikatını baştan aşağıya yapabilseydim, daha sağlıklı bir şeye varabilirdim. Sonradan dosyasına da baktım. Maalesef doğru dürüst bir çalışma yapılmamış. 1991'de George Bush Türkiye'ye geldiğinde öldürülen bir Dev-Sol elemanı vardı. Hiram Bey olayı onlara bağlandı, gitti. Tabii, Dev-Sol enteresan bir teşkilat. Özdemir Sabancı ola-

yındaki gibi birçok olayda, bazen sanki taşeronluk yapıyor gibi bir görünümü var. Ama kimin taşeronluğunu yapıyor, onu kestirmek biraz zor... Hiram Bey takip edildiğini söylediği zaman, biz teklif de etmiştik, "Gelelim" diye. "Lüzum yok" dedi. Keşke onu dinlemeseydik, gelseydik. Biraz yanında kalsaydık, faydamız olurdu. Keşke diyebileceğim tek şey o. Onun dışında tabii biz giderdik, beş gün kalırdık, on gün kalırdık, dönerdik, olay ondan sonra olurdu. Avcılar ava hazırlandılar mı, nereden ne zaman neyin yapılacağını kestirmek zor.

Şimdi Uğur Mumcu olayına gelebiliriz. Yavuz Ataç, "MİT, Uğur Mumcu cinayetiyle pek ilgilenmedi" diyor.

Orada dikkat çeken bir şey var. Yavuz Ataç, Uğur Mumcu olayında görevli olmadığı halde gidip orada araştırma yapmış. Enteresan bir yaklaşım. Hiç görevi olmadığı halde olay yerine gitmiş. Zaten müsteşar da söylemiş. "Keşke bana söyleyip gitseydin" demiş. Çünkü bir görevi yok.

Konuşmasının bir yerinde sanki, "Beni de sorumlu tuttular" filan diyor.

Şimdi Yavuz kendine, "her şeyden anlayan bir adam" diyor. Özel Harp'in içinde ihtisas sahibi bir sürü ayrı adam var. Bomba uzmanı ayrı... Yavuz Ataç, sanki bir bomba uzmanıymış gibi, gitmiş orada araştırma yapmış. Niye yapmış, ne sebeple yapmış, o da belli değil.[2]

Siz, Uğur Mumcu'yla teşkilatın bilgisi dahilinde sık görüşen biri olarak biliniyorsunuz.

Sık görüşen değil, ama görüşüyorduk. Tabii teşkilata bilgi veriyordum. Uğur Mumcu evime gelirdi, ben de birkaç kere onun evine gittim. Telefon ederdi, sorardı. Uğur Mumcu'yu severdim. İzah ederdim bazı şeyleri. Hatta "Beni niye dinliyorlar?" derdi. "Siz iyi bir kaynaksınız onun için dinliyorlar. Size gelen bilgi maşallah, iyi bilgi geliyor" derdim.

Dinleniyor muydu?

Dinlendiğini söylüyordu. Herhalde dinleniyordu.

MİT mi dinliyordu?

Herhalde. Dinlendiğini söylediğine göre herhalde bir yerlerden kulağına bir şeyler geliyordu.

Peki, Abdullah Öcalan'ın Ankara'da SBF öğrencisiyken MİT'in bir yan kuruluşunda ofisboyluk yaptığı iddiası var. Avni Özgürel bunu Uğur Mumcu'ya söylemiş, Mumcu bu konunun üzerine de gitmiş. Fakat başka şeyler de var. Ölmeseydi üç gün sonra, o dönemde

2. Eymür'ün bu sözlerine karşılık Ataç, *Milliyet* gazetesinde yayımlanan röportajında, "Ben patlayıcılar konusunda ileri derecede uzmanım. Amerika'da eğitim almıştım" diyor.

Öcalan'ı sorgulamış olan Sıkıyönetim Askeri Savcısı Baki Tuğ'la randevusu vardı.

Benim üzerinde çalıştığım bir konu değil.

Uğur Mumcu PKK lideri Abdullah Öcalan'ın Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenciyken MİT'le ilişkisi olup olmadığını araştırıyordu. Öcalan'ın MİT'le yolunun kesişip kesişmediğine dair size bir sorusu oldu mu?

Ben kesiştiğine dair hiçbir şey bilmiyorum. Yalnız yakın çevresinden bazı insanların kullanıldığını, ta Ankara'dan itibaren bazı dinlemeler filan yapıldığını, fakat gittikçe hareketin genişlediğini biliyorum. Hani vardır ya, adam karısından şüpheleniyormuş, takip ettiriyormuş. "Dur bakayım ne olacak?" diye. Dedektif habire bilgi getiriyor. "Bugün el ele gezdiler." "Dur bakalım, ne olacak?" diyor. En sonunda "Yatak odasındalar" diyor. Bizim adam hâlâ "Dur bakalım, ne olacak?" diyor. Abdullah Öcalan hikâyesi de ona dönmüş. İş büyümüş, büyümüş, büyümüş... Esasında faaliyet (Öcalan ve PKK) uzun bir müddet kontrol altında tutulmuş. Bunun bir kısmının Öcalan da farkına varmış. Hatta bir pilottan (Pilot Necati) bahsediyor, Kesire'nin babası. İş büyümüş, büyümüş ve kontrolden çıkmış. Ama bunları teferruatlı olarak bilmiyorum. Çünkü üzerinde çalıştığım bir konu değil. O tarihlerde bu iş Mikdat Alpayların yürüttüğü faaliyetler. Bir de merkezin değil de bölgelerin yürüttüğü faaliyetler.[3]

Mikdat Alpay'ın görevi neydi?

Yıkıcı faaliyetler ve kontrkomünizm Mikdat Alpayların mesuliyetindeydi. İstihbarat Başkanlığı dediğimiz birimin yürüttüğü faaliyetlerdi bunlar.

Uğur Mumcu size hiçbir şekilde Abdullah Öcalan'la ilgili böyle bir soru sormadı yani?

Sormuş olabilir, ama hatırlamıyorum... Uğur Mumcu'nun ölümünden sonra olmayan bazı laflar çıktı. İşte ben gitmişim de ona, "Sana bir şey yapacaklar" demişim. Bunlar tamamen uydurma. O tip bir insana genel olarak, "Güvenliğiniz iyi mi?" diye sorulabilir, o ayrı, onu sormuşumdur. "Dikkat ediyor musunuz, güvenliğinize bakıyor musunuz?" demişimdir. Ama "Size bir şey yapılacak, dikkat edin" diye bir şey kesinlikle varit değil.

3. Normalde Pilot Necati olarak bilinen Ağrılı Necati Kaya ile Kesire Öcalan'ın babası ayrı kişiler olarak biliniyor. Çünkü Kesire Öcalan'ın babası Ali Yıldırım. Ama Eymür bu iki kişinin aynı şahıs olduğunu ima ediyor. Bu arada ANKA haber ajansı, 2 ocak 2007 tarihli haberinde Necati Kaya'nın mezarının Ankara'da Karşıyaka Mezarlığı'nda bulunduğunu duyurdu. ANKA'nın haberine göre defin işlemlerinde Necati Kaya'nın 1956 Ağrı doğumlu olduğu belirtiliyor. Pilot Necati'yle ilgili çarpıcı bir iddiayı da, Baki Tuğ dile getiriyor. Ona göre Pilot Necati, 1970'li yıllarda Mahir Çayan grubu içinde yer alan ve esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolan Yüzbaşı İlyas Aydın'dan başkası değil.

Siz Uğur Mumcu cinayeti için, "Bu işin arkasında bir Batı ülkesi, Türkiye'nin laiklikten ayrılıp sağa kaymasını istemeyen ülkelerin gizli servisleri olabilir" diyorsunuz.

Mumcu suikastında da yine yelpaze bir hayli geniş. Özellikle bir İran'a yöneltme faaliyeti vardı, Uğur Mumcu'nun ölümünden sonra. O birazcık sanki planlı bir şeymiş gibi. İran gösteriliyordu. Ama Uğur Mumcu'da da, Hiram Bey kadar bir yelpaze aramak mümkün. Bulgarlarla mahkemelikti Uğur Mumcu. Aşırı sol örgütlerin bile kızdığı tarafları vardı. Sağcıların kızdığı tarafları vardı. Hakkında çeşitli yakıştırmalar vardı. Dinci örgütlerin kızdığı tarafları vardı. Kaçakçıların özellikle çok kızdığı bir adamdı. Çünkü onları en çok deşifre edenlerden biri oydu. İşte Ağca konularını işledi, başka konuları işledi. Ayrıca Uğur Mumcu gibi bir adamın Türkiye'de öldürülmesi, genel olarak istikrarı bozmak için olabilir; ikinci olarak, böyle önemli bir ismi öldürüp halk üzerinde infial meydana getirmek için olabilir. Yani gittikçe dini şeylere, sağa kayan Türkiye'de bir baskı unsuru oluşturmak için böyle bir suikast yapılabilir.

"Mumcu cinayeti ve benzerleri devlet desteklidir" diyorsunuz...

Devlet dediğim, arkasında bir devlet var anlamında. Türk devleti manasında demedim. Türk devleti de dahil, bu olayın arkasında bir devlet olduğunu söylüyorum.

Türk devletinin içindeki bazı unsurlar dahil...

Dahil olabilir. İhtimaller içinde. Göz ardı etmemek lazım.

Uğur Mumcu ile Bahriye Üçok cinayetlerinin aynı, Muammer Aksoy ve Turan Dursun suikastlarının ise ayrı nitelikte olduğunu belirtiyorsunuz...

Yapılış şekilleri, teknikleri gibi genel bilgilerden hareketle söylüyorum. İlk ikisi bombalı, diğer ikisi silahla yapıldı. Teknikleri itibariyle söylüyorum.

1988-1994 arasında MİT'te değildiniz. Abdullah Öcalan'a yönelik suikast operasyonlarını yönetmek üzere 1994'te geri döndünüz.

Esasında yeniden dönmek diye bir fikrim yoktu. Bitti diye bakıyordum olaya. Bu konuda hiçbir talebim ve çalışmam da olmadı. Bir kere bu kadar kapışmışız, gazetelere çıkmışız, emekli olmuşuz. Teşkilat istese, siyasiler istemez. Siyasiler istese, teşkilattaki bazıları istemez. Bana dönüş teklifini getiren kişi Şenkal Atasagun. Belçika'dan gelmişti o zaman. Sönmez Bey müsteşar olarak tayin olmuştu. Sönmez Bey'le yakın ilişkileri vardı, arkadaşlıkları vardı. Şenkal geldi bize eşiyle beraber kaldı. Esasında Şenkal o zaman ayrılacaktı teşkilattan. Belçika'dan döndükten sonra ayrılacaktı. Bir arkadaşı vardı Antalya'da tatil köyü olan, onunla beraber

bir iş yapacaktı. Ondan sonra, Sönmez Bey'in tayini olunca Şenkal'ın da programı değişti. Belçika'da filan beraber olmuşlar. Şenkal MİT'ten ziyade Dışişleri camiasını daha çok sever. O bakımdan onun da programı ayrılmaktı. Hatta beraber bir şeyler yapmayı filan konuştuk. Programı değişince bana geldi, dedi ki, "Böyle böyle bir şey düşünüyoruz, ben seni teklif ettim, çünkü Kontrterör'ün başına gelip bu faaliyetleri yürütecek olan tek kişi sensin." "Düşünülebilir" dedim. Ondan sonra bir süreç geçti. Bu süreçte ne oldu bilmiyorum. Bir ara Ankara'ya geldim. MİT Müsteşarı Sönmez Bey'le tanıştım, yemek yedim. Sonra bir bekleme devresine girdik. Bu arada bir başka arkadaşım (Adil Öngen) da beni Tansu Çiller'e tavsiye etmiş. Bir de Çiller çağırdı, onlarla görüştük. O ara Nuri Gündeş'i de başbakana müşavir yapmışlardı. Hatta o görüşmemizde Nuri Gündeş'in teşkilatta değişikler yapmak istediğini sordular. Ben, "Teşkilatla oynamak pek verimli olmuyor. Bunu bir kişinin şeyiyle değil, bir heyetle yapmak lazım" dedim. Sonra, "Gel, göreve başla" dediler; başladık.

Size, "Öcalan ortadan kaldırılacak" diye somut bir teklif mi yapıldı?

"Kontrterör'ün başına gelecek, bu işi yapacak kişi sensin" dendi. Zaten Öcalan belası o zaman vardı.

Bu daire önce Özel İstihbarat Dairesi, sonra siz adını Kontrterör yapıyorsunuz...

Şöyle. Benden evvel başka bir arkadaş bu Özel İstihbarat Dairesi'nin başındaydı, ondan devraldım. Yavuz Ataç da orada çalışıyormuş zaten. Özel İstihbarat'ın daha evvel Amerikalılarla birlikte Kuzey Irak'ta birtakım çalışmaları da olmuş. Zaten Kuzey Irak'taki çalışmalara da bakıyordu bu daire. Ben gelince yeni bir şey kurulmadı. Olan bir şeyin başına geldim. Şunu söyleyeyim. Ben geldiğim zaman, PKK'nın kamplarının yeri dahi bilinmiyordu. Öcalan'ın nerede olduğu bilinmiyordu. Daha önce bazı eski Avrupalı gruplara, eski bir İngiliz özel harpçisine, bazı Hollandalı özel harpçilere, Çeçen mafyası gibi gruplara Öcalan'ın ortadan kaldırılması ihale edilmiş. Hep paralar gitmiş, hiçbir iş de yapılmamış. Bu işler için büyük paralar sarf edilmiş. Ama Öcalan'ın yerini bile bilen yoktu. Biz geldik, ondan sonra bu faaliyet başladı. Taşeronlara çok büyük paralar gitmiş.

"Öcalan'a suikast içeriden sabote edildi"

Bu çalışmaları Özel İstihbarat Dairesi yapmış. Bunların içinde yerli insanlar da var mı?

Yerli yabancı, hepsi var. İstihbarat kökenli, asker kökenli birtakım adamlar, bir vesileyle geliyorlar, "Biz yaparız bu işi" diyorlar. Bizimkiler de ihaleyi, paraları vermişler. Hepsi gitmiş.

Giden para birkaç milyon dolar kadar var mı?

Herhalde üst üste konulursa var. O işlerin parasal yönlerini de Yavuz Ataç idare etmiş.

Binbaşı Kaşif Kozinoğlu gibi özel harpçi bazı subay ve astsubayları MİT'e almanız bu süreçle başladı değil mi?

Evet.

Peki, Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım?

Yeşil çok sonra...

İşe nasıl başladınız?

Tabii önce birtakım çalışmalar yaptık. Suriye'de ve Lübnan'da bazı imkânlar oluşturduk. Diyorlar ki, "Korkut Ekenler Emniyet'te bir yeminliler grubu kurmuş." (Öcalan'ı ortadan kaldırmak için.) Peki, nereye ne yapacaklardı? Hedefini bilirsen yaparsın. Devlette o zaman bilgi yoktu ki. Halve diye Bekaa'da terk edilmiş bir kamp vardı, onun dışında Öcalan'ın nerede olduğu bilinmiyordu. Ben göreve geldiğim zaman bilinmiyordu. Bir sürü de taşeronlardan alınan ve birbirini tutmayan yalan yanlış bilgi vardı.

Siz bu çalışmayı yaparken Emniyet de eşzamanlı olarak İsrail istihbaratıyla işbirliği yaparak Öcalan'a suikast çalışması yapıyor...

Vallahi onların ne yaptığını bilmiyorum. Hedefin yerini bilmeden ne yapılıyordu ki? Oraya onlar da adam yollamışlar filan ama...

Ertaç Tinar, "Defalarca Bekaa Vadisi'ne gittim" diyordu.

En büyük yanlış orada başlıyor bir kere... Bu işin temelleri bizim de bulunduğumuz İsrail'deki bir görüşme sırasında atıldı.

Mehmet Ağar'ın İsrail'de istihbarat yöneticileriyle yaptığı görüşmede siz de oradaydınız...

Evet.

Ağar İsraillilerle yalnız mı görüştü?

Yalnız, evet. Çiller ilk önce hepimizi çıkardı, sonra Mehmet Ağar'ı çağırdı. Ve onunla görüştüler. MİT müsteşarı oradayken onun karşılığı olan istihbarat teşkilatıyla Mehmet Ağar ve Çiller görüştü. Tabii bu çok yanlış bir şeydi. Bir kere polisin böyle bir yurtdışı operasyon yetkisi yok. Oradan bir yanlış başladı. Halbuki yabancı servislerle ilişki tamamen MİT'in faaliyet alanına giren bir şey. Zaten böyle olacak ki iki güreşçi gibi karşıdaki adama paçayı kaptırmadan güreşebilsin. Ama bir taraf istihbarattan anlamıyor, karşısında da dünyanın en kuvvetli istihbarat teşkilatı olursa, o takdirde yanlışlıklar olur. Yönlendirmeler olur...

Siz İsrail'deyken o tarihte MİT Öcalan'ın yerini tespit etmiş miydi?
Bizim açımızdan edilmişti.

Bütün bu çalışmalardan sonra neden sizin yönettiğiniz Öcalan'a yönelik iki suikast girişimi başarısızlıkla sonuçlandı?
Çok başarısız oldu diyemem. Büyük bir merhale aldık. Ama Abdullah Öcalan'a yönelik nihai şeyde, bir başarısızlık oldu. O da mesuliyeti tabii ki bize ait. Başarısızlık dediğim, netice alamadık. Yoksa Suriye'yi bir hayli korkutan, Öcalan'ı bir hayli korkutan bir eylem yapıldı. Suriye'nin sonradan Öcalan'ı bırakmasının nedenlerinden biri de Şam'daki o patlamadır. En azından işin ciddiyeti anlaşılmıştır. Beyrut'taki operasyonda ise Öcalan gelmediği için patlama olmadı. O eve gelseydi, halledecektik.

O arada Emniyet de İsrail'le operasyonu yürürlüğe koyuyor. Ertaç Tinar'ın hesabından İsviçre'ye yapılan havaleler var... Emniyet kanadı da başarılı olamıyor...
Rakamsal olarak bakıyorum. Bizim harcadığımız paranın çok çok üstünde paralar dönmüş orada. Bir de anladığım kadarıyla kayıp paralar var. Bu kadar paraya yapılan ciddi bir operasyonu ben bilmiyorum.

Siz niye başarılı olamadınız?
Tabii, çok mani olan şeyler oldu. Mesela, Genelkurmay'dan patlayıcı talebinde bulunduk. Gölcük'teki Donanma Komutanlığı'ndan almamız söylendi. Gölcük'ten bir ton patlayıcı almamızın ertesi günü bu iş, *Cumhuriyet* gazetesine haber olarak sızdı.

Yani Öcalan'a yönelik suikast girişimleri sabote mi edildi?
Evet. Hem teşkilat (MİT) içinden hem dışından sabote edildik. Ayrıca dış konjonktür de müsait değildi. Nitekim şartlar uygun hale gelince Amerika Öcalan'ı Kenya'da bize teslim etti.

Yeşil'in Ankara'daki özel sorgu yeri

Yeşil, sizin Öcalan'a yönelik bu iki operasyonunuzda kullanıldı. Ama Yeşil'i üç operasyonda kullanmışsınız. Yeşil'in kullanıldığı üçüncü operasyon Yunanistan'da mı oldu?
Ben yer olarak söylemeyeyim, ama böyle bir şey çıktıysa, herhalde doğrudur.

Peki, Yeşil Yunanistan'daki bu operasyon sırasında Yunan polisinin eline düştü mü?
Öyle bir olay olması lazım, evet.

Oradaki faaliyet neydi?

Yine PKK'yla bağlantılı hedefler. (Yunan Amiral Andonis Naksakis.)

Yeşil yalnız mı gitmişti?

Yok, yine bir ekip vardı. Hem kendi personelimizden arkadaşlar vardı, hem de Yeşil ve diğerleri vardı.

Şimdi Yeşil'i Yunanistan'daki bu operasyondan sonra, Beyrut'a yurtdışı görevine gönderiyorsunuz. Ve Yeşil Beyrut'tan döndükten sonra 1996 sonunda birdenbire ortadan kayboluyor. Sizin kullandığınız bir eleman nasıl bu şekilde ortadan kayboluyor?

Şimdi siz elemanı böyle bir memur gibi her gün gelip giden bir adam gibi düşünmeyin. Eleman, ihtiyaç duyuldukça görülen, gerek görüldükçe görüşülen bir adam. Onun için, kaybolduktan sonra bizim bulamamış olmamız gayet doğal. Çünkü Yeşil zaten bizim zaman zaman gördüğümüz, bir işe yolladığımız zaman gelip raporunu yazan, ondan sonra gene ortalardan kaybolan, gerektiğinde telefonla irtibat kurduğumuz, gerektiğinde gelip yüz yüze konuştuğumuz bir adam. Ama gerekçe de yoksa, yeni bir şey olana kadar, ona bir görev vermeyeceğimiz için beklemeye geçecektir.

Yaptığınız araştırmadan ne çıktı?

Çok araştırdık. Çağrı cihazı vardı, onu araştırdık. Kullandığı telefon vardı, ona baktık. Arabası kayboldu, onu arattırdık. Arabası bir sene sonra filan ortaya çıktı. Ayrıca bizim dışımızda da, yeni müsteşar (Şenkal Atasagun) geldikten sonra, Yeşil'le ilgili bir ekip kurarak, hem yurtiçinde hem yurtdışında Yeşil'i bulmaya çalıştılar. Araştırdılar. Benim haricimde kapsamlı bir çalışma yapıldı. Ben Amerika'daydım. Devlet bunu senelerce kullanmış. Hüviyetler vermiş, toplantılara katılmış. Bizim kullandığımız kısa bir periyot. Ve tamamen yurtdışı faaliyetleriyle ilgili. Jandarma kullanmış, polis kullanmış, asker kullanmış. Her yere girmiş, çıkmış. Sıkıyönetim toplantılarına kadar katılmış adam. Cumhurbaşkanlığı'na gitmiş. Orada tanıdığı var, burada tanıdığı var. Her yere giriyor, çıkıyor. Ben bir adam tanıyorsam, o on beş, yirmi kişi tanıyordu. Yeşil diye bir adamı çıkardılar, ama devlete bu tür şeyler yapan Yeşil gibi 50-100 tane daha öyle adam çıkar. Bizim Yeşil'le temasımız son derece tahditlidir. Eğer biz Yeşil'i kullanmasaydık, bir serseri mayın gibi ortada kalırdı. Elinde silahlar, patlayıcılar, aldığı kişileri Ankara'da sorguladığı özel bir sorgu yeri bile vardı. Topladığı paraları ilişkide olduğu kişilere dağıtıyordu. Ben MİT'e geldiği bir gün bunu Mehmet Ağar'la da konuştum. Müsteşarın yanında konuştum. "Bu adamı ortalarda bıraktınız" dedim. "Ona bir bakalım, konuşalım" dedi.

Ankara'daki özel sorgu yerinde neler yapmış?

Valla kimleri alıyordu, ne yapıyordu, bilmiyorum. Biliyorsunuz Cem Ersever olayında da adı geçer. Ama ben onun arka planı hakkında bilgi sahibi değilim. Yalnız elindeki malzemeyi aldık. Bütün bildiğim, devletle çalıştığını biliyorum. Resmi makamlarla irtibatlı bir adam olarak biliyorum. Ona ne gibi görevler vermişler? Ne yaptırmışlar? Arada sohbetvari konuşurken bir kısmını öğreniyorduk. Bir kısmını da hiçbir zaman öğrenemedik.

"Çatlı'yı sorguya alacaktım"

Ama bir ara esaslı bir sorgudan geçirmişsiniz?

Evet, ama o sorgu daha ziyade İstanbul'da iki İranlı'nın öldürülmesiyle ilgiliydi. Ondan şüphelendiğimiz için sorguladık. Ama temiz çıktı.

Bu sorgunun görüntülü kaydı da var mı?

Zannedersem var. Bende bir kısmı duruyor, kendimi savunmak için. Mahkemeye çıktığımda da söyledim. "Kendimi korumak için birtakım şeyleri bulunduruyorum" dedim. Yoksa, yok deseler ne olacak? Diyorlar da.

İlk görüşmemizde, "Abdullah Çatlı'yı sorguya alacaktım, ama alamadım" dediniz?

İzin verselerdi alacaktım. Müsteşar izin vermedi.

Ne zaman almak istediniz?

MİT elemanı Tarık Ümit kaybolduktan sonra.

Nasıl alacaktınız?

Kolay canım, işimiz o bizim. Ankara'ya geldiğinde Sheraton Oteli'nde kalıyordu. Kimsenin haberi olmadan alacaktım. Herkes arayacaktı, "O adam ne oldu?" diye.

Müsteşar neden izin vermedi?

Siyasi irtibatları çok var diye. Herkesle görüşüyordu. Birçok parlamenterle görüşüyordu.

Peki, MİT Çatlı'yı sorguya alsaydı, neler olurdu?

Hiçbir şey olmazdı. Biz sağlam çıktıktan sonra, ifadesini aldıktan sonra, hiçbir şey olmazdı. Çatlı'yı içeri attıracak kadar bilgiyle çıkardık. Devlet içindeki bu yapılanmayı ortaya çıkarırdık, çözerdik, hukuka intikal ettirirdik. Delillendirme çalışmalarını yapardık. Zaten elimizde bir sürü bilgi vardı.

Yani Çatlı'yı mahkemeye çıkaracaktınız?

Tabii. Zaten yapılması gereken şey oydu. Çünkü artık devletin güvenliği safhasını aşmış, devletin güvenliğine zarar veren hale gelmişti.

O zaman Mehmet Özbay kimliğini kullanıyordu. Sorgulasaydınız, gerçek kimliğini deşifre edecek miydiniz?

Tabii. Zaten gerçek kimliğini biliyorduk.

Ama gerçek kimliğini Susurluk kazası olduğu güne kadar açıklamadınız...

Kime açıklayacaksınız? Birisi çıkmış diyor ki, "Neden ihbar etmedi?" Kimi kime ihbar edeceksiniz?

Son olarak, istihbarat hayatınızdaki çok ilginç bir olayı sorayım. 1979'da CHP Erzincan Milletvekili Nurettin Karsu'nun oğlunu dövdüğünüz gerekçesiyle Başbakan Bülent Ecevit'in talebiyle MİT'ten çıkarılıyorsunuz...

O olay önemli bir faaliyetle ilgiliydi. Bir yabancı büyükelçiliğe bir yerleşme yapılıyordu. Hedef bir ülkenin elçiliğine mikrofon yerleştiriliyordu. Olay, o çalışma sırasında oldu. Arkadaşların bana intikal ettiriş şekli, biraz sanki o faaliyetle ilgiliymiş gibi, biraz bu havayı vererek intikal ettirdiler. Biz faaliyetin güvenliğini şey ediyorduk. Sonra, esasında sıradan bir trafik sürtüşmesinin yarattığı bir şeymiş. Ama bizimkileri dövmüşler. Onlar gelip bize söyleyince, biz de acaba olay bizim yaptığımız faaliyetle mi ilgili diye, "Bu milletvekilinin iki oğlunu alıp karakola götürelim" dedik. Ana avrat küfür ettiler. Birini yakaladım, diğeri kaçtı. Aldığımı biraz tartakladım, tekrardan evine bıraktırdım. Yaptığımız o. Kimliğini aldık, üstünü aradık. Kıyamet koptu. "Vay siz milletvekilinin oğlunu nasıl alır mışsınız?" O zaman hükümette dengeler çok kritikti. Ecevit bir sandalyeyle iktidardaydı. Oğlanın babası Nurettin Karsu'nun da içinde olduğu 11 Doğulu milletvekili Ecevit'e, "Ya bu adamları MİT'ten kovacaksınız ya da biz istifa ederiz" diyorlar. Mecbur kaldılar, bizim tayinimizi çıkardılar. Beni Maocuların yuvası olan Devlet İstatistik Enstitüsü'ne gönderdiler. Bir sene rapor aldım. O arada ihtilal oldu zaten. Nurettin Karsu'yu da, sakıncalı milletvekilleri arasında içeriye aldılar. Ondan sonra davasını geri aldı. Fakat ilk başta bana çok silah gösteriyordu. Bir gün yine, "Seni mahvedeceğim" deyince, "Bak Nurettin Efendi fazla şey ediyorsun. Eski elemanımızsın diye sesimizi çıkarmıyoruz" dedim. "Öyle bir şey yok" dedi. "El yazısıyla yazdığın raporların duruyor" dedim. Manisa'da bir yerde büyük bir fabrikada çalışırken, MİT'e bilgi veriyormuş. Bu konuşmamızdan sonra bir daha sesi çıkmadı.

Evren'in ve Karsu'nun açıklamaları

Yedinci Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Mehmet Eymür'le yaptığım bu röportajdan sonra yaptığı açıklamada, "Kızım ve damadım o zaman MİT'te çalışıyordu. Ama kızımın ne yaptığını bilemem. Böyle şeyleri konuşmayız" dedi.

CHP Erzincan eski milletvekili Nurettin Karsu ise, Mehmet Eymür'ün iddiası üzerine şu açıklamayı yaptı: "Mehmet Eymür, 1978'de benim üniversitedeki iki oğlumu bir gece arkadaşları aracılığıyla evden çıkartıp silahla kaçırma teşebbüsünde bulundu. Gece çocuklarımı Gölbaşı'na götürüp göle atacaktı. Bir oğlum elinden kurtulurken, diğerini ayakları kanlar içinde Çankaya'da oturduğumuz sokağa bırakmıştı. Ben o zaman CHP'de aktif bir milletvekiliydim. Ankara'yı ayağa kaldırdım. Başbakan Bülent Ecevit'e, 'Ya Mehmet Eymür ve olaya karışan diğer üç kişiyi MİT'ten uzaklaştırılsın ya da hükümeti düşürürüm' dedim. Bunun üzerine Başbakan Ecevit 20 gün içinde Eymür ve arkadaşlarını MİT'ten çıkardı. Ama Eymür'ün iddia ettiği gibi 'on birler' içinde değildim. Hatta 11 milletvekilini transfer eden Ecevit'i eleştirdim, yerden yere vurdum. Röportajınızda benim Manisa'da bir fabrikada çalışırken MİT'e raporlar yazdığımı iddia ediliyor. Manisa'ya hiç ayak basmadım. Aydın'da, Aydın Tekstli Fabrikası'nın kuruluşunda bulundum. Ama MİT için en ufak bir çalışmam olmadı. Eymür, MİT'e verdiğim tek bir haberi çıkarsın, bunu doğru kabul edeceğim. Kaldı ki, milletvekili olmadan önce yurtdışına çıkacaktım, 'sicilin bozuk' denilerek pasaport verilmedi. Milletvekili olunca Emniyet'teki dosyama baktırdım. 1966-1967 döneminde Erzincan'da Sümerbank Fabrikası'nda müdür muaviniyken, 'Kürtçülük yapmıştır' diye kayıt varmış. Öte yandan ben milletvekiliyken 'Çok içimize giriyor' diye MİT'in dağıtılmasını teklif ettim. 'Beni artık takip etmeyin' diye MİT'e yazı gönderdim."

On dokuzuncu bölüm

Muhsin Yazıcıoğlu, Abdullah Çatlı'yı anlatıyor

Muhsin Yazıcıoğlu, 1954'te Sivas'ın Şarkışla ilçesinde doğdu. Bir gurbetçi çocuğuydu. Tarlasını, koyunlarını ve atını satıp bu parayla Danimarka'ya çalışmaya giden babası, on yıl boyunca bir demir döküm fabrikasında, demir zımparalama işinde çalıştı. O da babası gibi aktifti. Babası Danimarka'da bu hayat mücadelesini verirken, Muhsin 15 yaşında ve lise birinci sınıf öğrencisi olmasına rağmen Şarkışla'da Genç Ülkücüler Teşkilatı'nın kurucuları arasında yer aldı. Yıl 1969'du. Bu onun ilk siyasi faaliyetiydi. Liseyi bitirince 1971'de Ankara'da Veteriner Fakültesi'ne geldi. 1974'te Ülkü Ocakları Genel Yönetim Kurulu'nda görev aldı. Genel Başkan Muharrem Şemsek'ti. Sami Bal'ın Ülkü Ocakları genel başkanı olduğu 1975'te Yazıcıoğlu, genel başkan yardımcısı oldu. Bu dönemde *Hasret* ve *Genç Arkadaş* dergilerini çıkardı.

Yazıcıoğlu, 1977'de Ülkü Ocakları genel başkanı oldu. O genel başkan olunca, yönetime aldığı kişilerden biri Abdullah Çatlı'ydı. Ve Yazıcıoğlu, Çatlı'yı Ülkü Ocakları genel başkan yardımcısı yaptı. Ülkü Ocakları 1978'de kapatılınca Ülkücü Gençlik Derneği'nin kurucu genel başkanı olan Yazıcıoğlu, ardından Milliyetçi Hareket Partisi lideri Alparslan Türkeş'in eğitim müşavirliğini yaptı. 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra "MHP ve ülkücü kuruluşlar" davasında yargılanan ve 7,5 sene hapis yatan Yazıcıoğlu bu sürenin 5,5 senesini tecrit hücresinde geçirdi. 1987 yılında tahliye olunca, bir süre sonra Alparslan Türkeş'ten koptu ve Büyük Birlik Partisi (BBP) adıyla yeni bir siyasi hareket başlattı. Muhsin Yazıcıoğlu'yla Ankara'da BBP Genel Merkezi'nde 2006 yılı haziran ayında yaptığımız bu konuşmaya Abdullah Çatlı'yla başladık.

Abdullah Çatlı'yla ne zaman tanıştınız?

1975 yılında tanımışımdır. 1975'te Ankara'da tanıştık. Hangi şekilde, hangi ortamda olduğunu hatırlamıyorum, ama 1975'te tanıştık. Daha sonra bir süre Ankara Ocak başkan yardımcılığı yaptı, sonra ben Ülkü Ocakları genel başkanı olduğum zaman o da genel başkan yardımcısı oldu.

Siz bu göreve getirdiniz...
Evet.

Peki, ne şekilde bu kadar yakından tanıyorsunuz? Demek ki bu iki sene içinde yakın bir ilişkiniz oldu...
Tabii şimdi, Ankara o kadar büyük bir yer değil. Ankara'da çok yoğun sosyal aktivitelerin olduğu bir dönemdi. Seminerler vardı, fikri çalışmalar vardı. Ben dergi çıkarıyordum. O ortamda tanıyordum. Sonra Ülkü Ocakları genel başkanı olunca da yönetim kurulunda görev aldı, genel başkan yardımcısı olarak görevlendirdim. Temiz, bütün safiyetiyle bir Anadolu çocuğu havası olan, biraz da böyle duruşunda, davranışlarında hafif mahcubiyet şeyi taşıyan, yani tam bir Anadolu çocuğu havası içindeydi. Çok dinamikti. Ülkü Ocakları'nın o zaman genel başkan yardımcısı olduğu dönem içerisinde de sosyal ilişkileri gayet düzgün, ahlaki değerlerine bağlı, milliyetçi, ülkücü bir gençti.

O dönemde karıştığı söylenen bazı olaylar var. Bahçelievler Katliamı olarak bilinen olay gibi... Sizce bu olayın içinde yer aldı mı?
Valla bu yargıya intikal etmiş olan, yargı sonucunda da muallakta kalmış olan bir olay. O zaman bu olayla ilgili ismi gündeme geldikten sonra Ülkü Ocakları'ndan istifa etti, ayrıldı.

Ayrılmasını siz mi istediniz?
Hayır, ben istemedim. "İstifa et, ayrıl" diye bir talebimiz olmadı. Bu konu üzerinde öyle özel bir konuşma olmadı. İsmi gündeme geldiği zaman aranıyordu, yurtdışına gitti.

Yurtdışına gidince temasınız kesildi mi?
Zaten ondan sonra onlar yurtdışında, 12 Eylül 1980 İhtilali'yle birlikte biz cezaevindeyiz. 1978'deki o olay cereyan ettikten sonra Abdullah Çatlı'nın bir şekilde yurtdışına gittiğini öğrendim. Ondan sonra da doğrudan bir temasımız olmadı.

Çatlı'dan gelen Ermeni mesajı

Size haber verdi mi "Gidiyorum" diye?
Hiç hatırlamıyorum. Vermiş de olabilir. "Ben gidiyorum" demiştir, gitmiştir. Ama ne şekilde gitti, hangi yolları kullandı? Bunları ben bilmiyorum.

Daha sonra siz cezaevindeyken size bir mesaj gönderiyor. "Devlet bizi yurtdışındaki Ermeni hedeflerine karşı kullanmak istiyor. Ne diyorsunuz?" diye size danışıyor...
Evet, o zaman biz cezaevindeydik. Yurtdışından, Abdullah Çatlı'dan

ve başka arkadaşlardan haber geldi. Birçok yerde Türk diplomatlarına karşı suikastlar yapılıyordu. Bu Ermeni suikastlarının durdurulması için, caydırıcı hareketlere ihtiyaç olduğunu, bu sebeple de işte devletin ihtiyaç duyduğu yardımı yapmalarını istediklerini söylediler. O zaman içeriden bize de danışıyorlardı. O mesaj bir avukat vasıtasıyla mı geldi, mektupla mı geldi, şimdi tam hatırlamıyorum, ama böyle bir bilgi geldi. O zaman biz içeride arkadaşlarımıza dedik ki, "Mahkemeye çıktığınızda tahliyemi istiyorum" diye söz alın ve orada devletle ilgili görevleri ancak resmi hüviyeti olan devlet görevlilerinin yapması gerektiğini ifade edin... İşte 12 Eylül öncesinde şartlar şuydu. Biz ülkemizin bölünmez bütünlüğünü müdafaa etmek için, ülkemiz bir istilayla karşı karşıya olduğu dönemde milletimizin direncini ve reflekslerini harekete geçirmek adına bir meşru müdafaada bulunduk. Biz bunları yaparken devlet, bir taraftan güvenliğimizi sağlamadı, bir taraftan hukukumuzu korumadı, okuma özgürlüğümüzü teminat altına almadı, yaşama hakkımızı koruyamadı. Bizi kendi meşru müdafaamızı yapmak zorunda bırakan devlet şimdi de bizi terör örgütleriyle aynı kefeye koydu. "Size ne oluyor devletin müdafaasından?" diye bir de hesap soruldu bize, çok işkence gördük. Bugün burada her türlü antidemokratik uygulamayla karşı karşıya kalıyoruz... Ama o zaman içinde bulundukları psikolojik durum sebebiyle, ayrıca milli duyarlıklarından istifade edilerek bu alanda (Ermenilere karşı) görev üstlendikleri anlaşılıyor.

Bununla şunu mu demek istediniz: "Evet ülkücüler 1980 öncesinde ülke savunması için görev aldılar. Ama şu anda şartlar değişik. Siz Ermenilere karşı bu operasyonlarda görev almayın..."

Bunu söylerken de yanlış bir şey yapmayalım. 12 Eylül öncesinde de böyle bir görev almadık. Devletin bize verdiği bir görevi yapmadık. Biz fikrimiz adına sorumluluk üstlenmiş insanlarız. Bunlar tamamen kendi tabii reflekslerimizdir. Her zaman milletin hak ve hukuku için milliyetçiler tabii bir refleks olarak bunu yaparlar. Ama burada altını çizdiğim şey şu: Devletin resmi görevlileri vardır ve Ermenilerle, başka bir unsurla silahlı anlamda bir mücadele yapılacaksa bu onların işidir, bizim işimiz değildir. 12 Eylül öncesinde de devlet adına silahlı mücadele etmiyorduk. 12 Eylül öncesinde de devletin ne resmi ne gayri resmi bir unsuru değiliz.

Abdullah Çatlı'nın aslında 1980'den önce de bazı devlet kurumlarıyla ilişkileri olduğu söyleniyor...

Ben sanmıyorum. Öyle bir şey olduğu kanaatinde değilim.

Tamamen 12 Eylül'den sonra mı oldu bu?

Büyük ihtimalle öyle başladığı kanaatindeyim.

Çünkü Gladio'yla ilişkileri, 12 Eylül öncesinde ülkeyi istikrarsızlaştırma operasyonlarında yer aldığı iddiaları dile getirildi.

Hayır, sanmıyorum, öyle bir ihtimal vermiyorum

Siz cezaevinden çıktınız, Abdullah Çatlı 1990'da İsviçre'deki cezaevinden kaçıp Türkiye'ye geldi. Hiç görüştünüz mü?

Hayır, görüşmedik...

Hiç görüşmediniz...

Hiç görüşmedik. Öyle bir ortam doğmadı, öyle bir ihtiyaç olmadı. Tabii ki arasaydı, "Şöyle bir sorunum var, şöyle bir ihtiyacım var" deseydi ilgilenirdim. Ama onun böyle bir ihtiyacı olmamıştır. Onun içinde bulunduğu şartlar, benim bulunduğum şartlar itibariyle böyle temas ihtiyacını duymamıştır. Yani bir sorun olduğundan dolayı değil...

Ama Susurluk'taki trafik kazasında ölünce cenazesine gittiniz...

Tabii. Orada da ifade ettim. "17 yıl öncesinin hatıraları adına bir vefa görevi yapıyorum" dedim.

Peki, Sedat Bucak ve Hüseyin Kocadağ'la kaza yapan o Mercedes'in içinde bulunmasını yadırgadınız mı?

Yani tam olarak hangi sebeplerle bir araya geldiklerine bakmak lazım. İddia edildiği gibi sürdürülebilir bir ilişki miydi, yoksa bir ihtiyaçtan dolayı süreli bir ilişki miydi, onu bilmiyorum. Anladığım kadarıyla, Abdullah Çatlı başka bir hüviyetle hayatını idame ettirmeye çalışıyor. O arada geçimini sağlamak için ticaret yapıyor. Ticari münasebetiyle birçok kişiyle temasa geçiyor. Yani yaşamaya çalışıyor. Basına intikal ettiği kadarıyla, o gün de bir ticari münasebetle işte İzmir, Kuşadası tarafına gitmişler, dönüyorlarmış. O şekilde ifade edildi.

Arabadan çıkan silahlar, bir milletvekili...

Bunlar yargıya intikal etmiş konular. Özel bir bilgim yok o konuda.

Peki, Türkiye'de Mehmet Özbay kimliğiyle bulunduğunu biliyor muydunuz?

Yok.

Devlet Bahçeli'nin arabasındaki silahlar

12 Eylül'den önce Abdullah Çatlı'nın bir gözaltına alınma olayı var. Ankara Emniyeti'ni arıyorsunuz. "Ya serbest bırakın ya da bu gece Ankara'nın kaç yerinde aynı anda kaç bomba patla-

yacağını görürsünüz" diyorsunuz...

Tabii, o zaman genel başkan yardımcım. Öyle haksız yere alınmış olduğu ve gözaltında tutulmak suretiyle o zaman kötü muamele yapıldığı... Kötü muamele alışkanlık haline gelmişti zaten o dönemde. Gözaltına alındığını öğrendiğim zaman, "Yasal işlemlerini yaparak usulüne uygun şekilde yargıya gönderin" demişimdir. Emniyette kötü muamele görmemesi için ikaz etmişimdir. O tip şeyler o dönemde gayet doğaldı. Telefon açmışımdır, bir kere değil, ona benzer çok açılmıştır. Ne sayısını ne üslubunu hatırlıyorum, ama o zaman çok kötü muameleler yapılıyordu. Bir arkadaşımızın gözaltına alındığını bildiğimizi, kötü muamele yapılmamasını söylemiş, ikaz etmişimdir.

O tarihlerde Doğu Bloku ülkeleriyle irtibatlı yeraltı dünyasından bazı kişiler vasıtasıyla bazı ülkücü gençlere "hulul" edilerek Abdi İpekçi cinayeti gibi eylemlerin yapıldığı tezi var. Siz Ülkü Ocakları genel başkanlığı yaptınız. Sizce o dönemde bazı ülkücü gençlere bu şekilde kanca takıldı mı?

Ülkücü gençler diye ayırırsak yanlış olur. Sağcısıyla, solcusuyla çok genç elbette istismara uğramıştır, istismar edilmiştir. Ve Türkiye'de birtakım provokatif eylemler yapılmıştır. Bu provokatif eylemler ciddi şekilde irdelendiği zaman altından çok farklı şeyler çıkacağını düşünüyorum...

Abdi İpekçi olayı bunlardan biri mi?

Tabii, Abdi İpekçi olayının ülkücülerle bir ilişkisi yoktur. Bu kesindir. Şimdiye kadar çıkmış bütün deliller de bunu doğrulamaktadır. Ülkücülerle ilişkili olduğuna dair bir delil söz konusu olmamıştır...

Mehmet Ali Ağca?

Mehmet Ali Ağca, Mehmet Ali Ağca'dır. Hiçbir zaman Ülkü Ocakları'nın üyesi olmamıştır. Ülkü Ocakları'nın iradesi altında, inisiyatifi altında bulunmamıştır. Ülkü Ocakları'nın içinde resmi ya da gayri resmi hiçbir seviyede yer almamıştır. İyi incelediğiniz zaman bu gayet net gözüküyor. Ayrıca Abdi İpekçi'nin hedef alınmasını gerektirecek hiçbir sebep yok. Tabii, dönem ideolojik gerginliklerin yaşandığı, ideolojik kavgaların yaşandığı bir dönem şüphesiz. Ama Abdi İpekçi'nin ülkücüler tarafından hedef alınmasını sağlayacak bir davranışı yok ki. Bir kere yazılarına filan bakarsanız, o dönem açısından gayet normal sayılacak yazılardır. Ülkücülerin onu yok etmesini gerektirecek boyutta bir yazısı yok, bir davranışı yok. Ama Abdi İpekçi'nin rahatsız edeceği başkaları var. O zaman dikkat ederseniz. Medya patronları arasındaki çekişmelerden, mafyatik şeylere kadar, birçok kesimi rahatsız edecek yayınları vardır. Dolayısıyla Abdi İpekçi olayı Ülkü Ocakları'na mal edilemez. Mehmet Ali Ağca yapmış olsa bile ülkücülere mal edilemez. Çün-

kü Mehmet Ali Ağca'nın Ülkü Ocakları'nın kontrolünde olması söz konusu değil. Ülkü Ocakları'nın onu kontrol altına alması söz konusu değil, onun bu kontrole girmesi söz konusu değil. Kendi özelinde birtakım ilişkiler geliştirmiş olan bir kişi. Bunu geçen zaman böyle ispat ediyor, kendisi böyle ifade ediyor. Cezaevinden kaçırılmasından yurtdışına çıkmasına, Papa'yı vurmasına, sonraki beyanlarına, davranışlarına baktığınız zaman, bunu gayet açık görüyorsunuz. Ağca daha uluslararası bir ilişki içinde. Uluslararası boyutta birtakım ilişkilerin içinde olduğu gayet açık...

Cezaevinden kaçırılmasını ülkücüler sağlamadı mı?

Yok, ama kullanılmışlardır. Milliyetçi ülkücü sempatizanı olan bir asker kullanılabilir, başkası kullanılabilir. Onlar o kişinin asıl ilişkilerini bilmediği için kullanılmış, istismar edilmiştir. Ama Ülkü Ocakları'nın yukarıdan aşağı hiyerarşik yapısı içinde hiçbir hiyerarşik noktada, Mehmet Ali Ağca'nin yeri yoktur...

Mesela o dönemde Devlet Bahçeli'nin arabasıyla Ankara'ya Ülkü Ocakları Genel Merkezi'ne silah geliyor, siz genel başkansınız, ama sizin bundan haberiniz yok...

O işin istihbaratın kontrolünde yapılmış olduğunu ben ispat ettim. O portakal sandığı içindeki silahlar konusunun bir istihbarat görevlisi tarafından provoke edilmek üzere Adana'dan Ankara'ya gönderildiğini, o zaman yaptığımız araştırmalarda ispat etmiştik. Ülkü Ocakları'nın bilgisi dahilinde olan bir olay değildi...

Anadolu'daki beş direniş çiftliği

12 Eylül'den önce, muhtemel bir iç savaş tehlikesine karşı Anadolu'da bazı güvenlikli çiftlikler bulma arayışına giriyorsunuz. Nasıl oldu bu?

O dönemde Türkiye çok ciddi şekilde gerginleşmişti. Ülkede bir iç karışıklık ihtimali giderek yükseliyordu. Devletin kurumları inisiyatif alamıyordu. Türkiye'de her an bir darbe beklentisi vardı. Bu beklentiyle beraber iç kargaşa ihtimali giderek yükseliyordu. Türkiye'de herhangi bir şekilde bir iç kargaşanın çıkması halinde kendi can, mal emniyetlerini nasıl koruyacakları, nasıl bir davranış içinde olacakları hususunda Türkiye genelinde uyarılarımız oluyordu. Bu hususta da çalışmalarımız vardı...

İç Anadolu Bölgesi'nde üç, Karadeniz'de bir, Doğu'da bir çiftlik tespit edilmiş. Bunlar komando kampı denilen türden yerler mi olacaktı?..

Hayır, komando kampı filan değil. Öyle bir şey oluşturulmadı. Ama

içinden geçtiğimiz o süreçte tabii ki bir iç savaş kaygısı yaşadık. Türkiye'nin örtülü olarak istilaya uğrayacağı kaygılarını yaşadık. Her milliyetçi, bu kadar görünür hale gelmiş olan bir tehdit karşısında vatanının, milletinin müdafaası hususunda bir duyarlılık gösterir. Bir tepki gösterir. Bu refleksi göstermezse zaten milliyetçi olmaz. Bu refleksi biz gösteriyorduk.

Yani muhtemel bir komünist ihtilale, bir dış işgale karşı, Türkiye'de bir direniş hareketi için belirlediniz buraları...

Bu yalnız devletle uzaktan yakından ilgisi olan bir şey değil. Dönemin getirmiş olduğu ağır şartlar, giderek ülkenin bir iç savaş tehdidiyle karşı karşıya olmuş olması ister istemez bir savunma refleksi ortaya çıkardı. Bu kaygıları giderebilecek şekilde şeylerimiz olmuştur. Uyarılarımız, birtakım çalışmalarımız oldu. Ama silahlı örgütlenme çalışmaları yapıldı iddiaları doğru değil. Yani herhangi bir oldubittiyle karşılaşmamız halinde ne yapacağımızı, ne yapmayacağımızı belirledik.

Peki, 1970'li yıllardaki "komando kampları" iddiaları hakkında ne diyorsunuz?

Bunların adına komando kampları dediler de, komando yetiştirmek tarzında değil, gençliğin fikri organizasyonunun yapıldığı kamplar. Bunlar içerisinde sportif faaliyetler olmuş, savunma sporlarına yönelik çalışmalar olmuş. 1960'lı yılların sonları bu ifade ettiğiniz şeyler. Ben bunların içerisinde bulunmadım.

Topal Yaşar'ın kurduğu hükümet

12 Eylül dönemine gelelim şimdi. 12 Eylül döneminde cezaevindeyken Topal Yaşar olarak bilinen Yaşar Yamak'la bir karşılaşmanız var...

Mamak Askeri Cezaevi'ndeyken beni Mevki Hastanesi'ne getirdiler. Topal Yaşar ile İnci Baba orada kalıyorlardı. Tutuklular, ama orada tedavi görüyorlar. Beni de oraya getirdiler. Aynı koğuşta birkaç gün beraber kaldık. Topal Yaşar bir gün dedi ki, "İnşallah bir gün başbakan olacaksın. Buna inanıyoruz. Başbakan olursan, sana bir kabine kuralım. Dündar Ağabeyimizi (Dündar Kılıç) içişleri bakanı yapalım. İnci Baba, imar iskân bakanı olsun, ihalelerden sorumlu. Ben gümrük ve tekel bakanı olayım, Abuzer Uğurlu gümrük genel müdürü olsun. Böyle bir kadro oluşturalım" diyor. "Türkiye'nin döviz ihtiyacı kalmaz. Kasalar çatır çatır döviz dolar" diyor. "Ben bu Bulgaristan'ın nasıl bize silah getirdiğini, nasıl uyuşturucu trafiğiyle Türkiye'ye karşı komplolar kurduğunu biliyorum" diyor. "Bu işin yolunu yordamını biliyoruz" diyor. Tabii bu işin esprisi, ama bu espride bir gerçek var. O da, Türkiye'nin kapılarında nelerin dönüp geçtiğini ifade etmesi.

Tutuklanınca uzun yıllar hücrede kalmışsınız. Hücrede tek başına mıydınız?

Hayır, tek değildim. İlk önce üç Dev-Gençliyle beraber 2,5 metrekarelik bir hücrede kaldım. Dört kişiydik. Dev-Genç Genel Başkanı Mehmet Ali Yılmaz, Merkez Komite Üyesi Nasuh Mithat, bir de Fatih diye ODTÜ'den bir genç. Daha sonra iki ülkücü, iki Dev-Gençli birlikte kaldık. Bir müddet sonra da tek tek kaldık. Bir Dev-Gençli, bir ben kalmış oldum birlikte. Mehmet Ali Yılmaz'la kaldım. 5,5 sene böyle geçti. Geri kalanı da normal koğuşta. Ondan evvel de Ankara ve Sivas kapalı cezaevlerinde, bir de Erzincan Askeri Cezaevi'nde kaldım, 12 Eylül'den önce. Yine Mamak Askeri Cezaevi'nde iki sefer kaldım, 1974'te, bir de 1979 yılında iki sene kaldım. O zamanki toplumsal olaylardan dolayı. Ama bunların hepsinden dolayı beraat ettim. Hiçbir cezam yoktur.

Çok işkence gördünüz mü?

Gözaltına alındığımız zaman Mamak Askeri Garnizonu'nun içerisinde, C-5 diye ifade edilen bir yerde sorgulandık. Sol görüşlüler Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde, ülkücüler ise C-5 olarak bulunan bu yerde sorgulandı. Buraya giden kişi çırılçıplak soyularak gözleri bağlanır, kollarına kalas konmak suretiyle T şeklinde yukarı tavanı asılırlar ve parmaklarından, tenasül uzvundan (cinsel organından) elektrik verilirdi. Ben de bunları aynı şekilde yaşadım. 26 gün civarında C-5 denilen yerde kaldım, hiç savcılığı çıkmadan. Gözaltına alındığım zaman babam Ankara'ya geliyor, gerekli yerlere müracaatta bulunuyor, avukatlar arıyor. On gün Ankara'da dolaşıyor. Zamanın komutanlarından Orgeneral Haydar Saltık'a kadar ulaşıyor. Haydar Saltık'a diyor ki, "Ben oğlumun akıbetini bilmiyorum." Saltık, "O zaman çok ağır bir suç işlemiş demektir" cevabını veriyor. Babam, "Benim oğlum suç işlemez" diyor. Haydar Saltık bile cevap veremiyor.

Oradan askeri savcı Albay Nurettin Soyer'in önüne çıkarıldığım zaman, gözüm ilk defa açıldı. Aynaya baktım. Bezin geldiği yerler bembeyaz, onun dışındaki deri simsiyah. Yüzümü yıkayıp öyle girmem istendi. Yıkamadım. Direndim. Savcının huzuruna öyle çıktım. Bana işkence yapıldığını söyledim. "Delilin nedir?" dedi. "Delilim yüzümdür" dedim. "Yüzüme bakarsanız görürsünüz." Zoro gibi duruyordum. Ama bunlar dikkate alınmadı. Cezaevine konulduk. Kafes diye bir yere konuluyordunuz. Birkaç gün de kafes denilen yerde askeri eğitim yaptırılıyordu, rahat hazır ol, uygun adım marşlar yaptırılıyor. Oradan çıkarıldığım zaman doktor muayenesinden geçtim. Dosyadaki doktor raporunda, başımda 12-13 santim yarık olduğu, koltukaltımda ve omuzlarda ekimozlar olduğu, ayak tırnağımda deformasyon olduğu, serçeparmağımda yanık izleri olduğu şey yapıyor. Kollarımda iplerin izleri tespit ediliyor. Bunların hepsi raporda var. Ama sonuçta diyor ki, "Bunların işkence-

den mütevellit olduğuna dair bir delile rastlanamamıştır."

Normal bir cezaevi değildi. Hücrede normal zamanlarda oturduğumuzda ayaklarımız yere değecek, sırtımızı duvara yaslamadan oturacağız. O şekilde ders dinleyeceğiz. Ders dedikleri Mehmetçiğe verilen şeyler, bir kişi çıkıp yüksek sesle Atatürk ilke ve inkılaplarını okuyor, diğerleri dinliyor. Yaygın oturmak, ayak ayak üstüne atmak suç. Ayrıca, gündüz hücre içinde yapacağın her hareketi kapıdaki nöbetçi ere "Komutanım" diye seslenerek, onlardan izin alarak yapmak zorundaydınız. Yani "Komutanım, ben bir parça ekmek yiyebilir miyim? Elimi yüzümü yıkayabilir miyim? Abdest alabilir miyim? Tuvalete gidebilir miyim?" İzin alırken yüksek sesle isteyeceksin. İzin verilince yüksek sesle, "Emredersin, Komutanım" diye bağıracaksın. Bu konuda bir zafiyet gözükürse çağırıp, "Uzat elini" diyor, copluyor. Bu talebi yerine getirmezsen akşam sayım sırasında gelip bir manga askerle sizi alıyorlar, götürüyorlar. Falakaya yatırmak suretiyle cezalandırıyorlar. Tabii bu şiddetiyle 5,5 yıl devam etmedi. Yer yer gevşedi, yer yer sertleşti. Ama hiçbir zaman normal bir cezaevi olmadı.

Koğuşa geçtiğinizde de bu uygulamalar devam etti mi?

Koğuşlara geçtiğimiz zaman da bu muameleler devam etti. Ama buna paralel olarak dirençlerimiz devam etti. Açlık grevleri yapıldı. Tepki kondu. Dışarıya mesajlar verildi. Dışarıda ailelerin girişimleri oldu. Her gün saat dörtte hücrelerdeki ve koğuşlardaki tutuklular kalkıp diziliyorlar. "Yerinde say, uygun adım" marş komutuyla Eskişehir Marşı'ru, Dağ Başını Duman Almış Marşı'nı, Harbiye Marşı'nı filan yüksek sesle okuyorlar. 45 dakika, bir saat sonra İstiklal Marşı söylenerek dağılıyorlar. "İstiklal Marşı çok yüksek sesle okunacak" diye copla tehdit oluyordu. Tabii buna sol görüşlüler direniyordu. Onlar direnince de bütün cezaevine operasyon yapılıyordu. Hücrelerden dışarıya bizi çıkarıyorlar. O arada kırpıntılardan oluşan ranzalardaki yatakların kenarlarını söküp bütün kırpıntıları yığıyorlar. İç çamaşırlarımızı onun içine katıyorlar. Sonra diyorlar ki "On dakikada yer yalanacak kadar temiz olacak, yani yatakları doldurup, dikip temizleyeceksiniz." Bunlar sürekli çeşitli bahanelerle yapılıyordu...

Özal'la Çankaya'daki görüşme

Koğuşlar da karışık mıydı?

Koğuşlar da karışıktı. Sağ-sol beraber kalıyorlardı. "Karıştır, barıştır" adı altında.

Neticede 1987'de çıktınız, Sayın Türkeş'le siyasete devam ettiniz. İlk kopuş ne zaman oldu?

1991 seçimlerinde, Milliyetçi Hareket Partisi'nin (o zaman adı Milli-

yetçi Çalışma Partisi'ydi) seçimlere tek başına girmesinin uzun vadede daha faydalı olacağını düşünüyordum. Ama sonra Refah Partisi ve Islahatçı Demokrasi Partisi'yle seçim ittifakının oluşmasına katkıda da bulundum. Sayın Erbakan ile Sayın Türkeş'in ilk görüşmesinde ben de vardım. Hatta ittifak bir ara bozulmuştu. Düzelmesinde bizim katkılarımız oldu. Mesela Refah Partili Güneydoğulu bazı belediye başkanları rahmetli Türkeş'in listede olmasına, aday olmasına tepki gösteriyorlardı. Bunlar üzerinde bizim çalışmalarımız oldu, etkili oldu. Bu şekilde Meclis'e girilmesi faydalı oldu. Meclis'e girdik. Asıl ilk belirgin sorun Meclis'te DYP-SHP koalisyonuna güvenoylamasında çıktı. Ben güvenoylamasında bizim tamamen dışarıda kalmamızı söyledim. Çünkü bir hükümet krizi söz konusu değildi. DYP-SHP hükümeti kendi oylarıyla güvenoyu alabiliyordu. Hükümete güvenoyu vermemizi faydalı bulmadım. Rahmetli Türkeş'le bu konuda epeyce bir tartışmamız oldu. Sonra güvenoylaması sonrasında biz dört milletvekili olarak dışarıya çıktık. Oy kullanmadık. Sonra bu, hükümete güvenoyu olmaktan çıktı. Sanki MHP genel başkanına güvensizlik gibi algılandı. O çerçevede birtakım provokatif unsurlar da duhul etti. Ve bu süreç kopuşa kadar gitti.

Ondan evvel Türkeş'le aranızda bir problem yok mu?

Yer yer parti içindeki uygulamalara dönük eleştirilerim olmuştu. Ama her defasında görüşerek bunları çözmüşümdür. Ben kendisine, "Bizimle ilgili bazı yanlış bilgiler gelebilir, bunları bizden teyit etmeden bir kanaate varmayın" diyordum. Ama bu güvenoylamasından itibaren çatlak derinleşti. İrtibatımız devam etmedi. Daha sonra parti içinde bunun şiddete dönüşmesi kaygılarımızı artırdı. Ülkücünün ülkücüyle kavgasına razı olmadım. Dolayısıyla ayrılık sürecine kadar gelmiş oldu. Parti içi demokrasi yokluğu, mazimizle çelişen kararlar ve benzeri ilişkiler kopuşu getirdi... Biz ayrıldık MHP'den, altı ay Anadolu'yu gezdik, toplantılar yaptık. 1992 yılı 6 aralık günü Ankara Söğütözü'nde bir toplantı yaptık. Siyasi karar kurultayı. O toplantıdan bir parti kurma kararı çıktı. O toplantıya Anavatan Partisi'nden ve diğer partilerden de temsilciler gelmişti. ANAP'lı temsilciler bu kongredeki heyecanı sayın cumhurbaşkanına aktarmışlar. Onun üzerine beni aradı. Görüşmek istediğini söyledi. Çankaya Köşkü'ne gittim. Bu görüşmemiz sırasında Özal bana ne yapmak istediğimi sordu. "Siyaset yoluyla memlekete hizmet etmek istiyorum" dedim. "Bu tabii iktidarla olur, gel birlikte olalım, iktidarı alalım" dedi. "Tekrar siyasete mi dönmek istiyorsunuz?" dedim. "Evet" dedi. Siyasete dönmesinin faydalı olmayacağını söyledim. "Çankaya Köşkü'nde millet açısından bir güvence olarak varsınız. Ama siyasete dönerseniz Türkiye'de 1983'ün şartları yok" dedim. O da, "Hemen düşünmüyorum, ama bir seçim ihtimalinde bunu yapmak gerektiğini düşünüyorum. Bizimle beraber siyaset yapar mısın?" dedi.

Ben de bunun mümkün olamayacağını nazik bir şekilde ifade ettim. Buna rağmen ısrar etti. "Bazı arkadaşlarımızla bir görüşmen olsa, belki onlarla konuşunca kararın değişir" diye. O zamanki Özal taraftarı milletvekilleriyle görüştük. O arkadaşlarıyla da bir araya geldik.

Kimlerdi onlar?

Abdülkadir Aksu, Hüsnü Doğan, Mehmet Keçeciler vardı... Ama Benim MHP'den ayrılışım, başka bir yere gitmek şeklinde değildi. O misyonu devam ettirmekti.

Böylece Büyük Birlik Partisi doğdu. Peki, o süreçte Hasan Celal Güzel ve Aydın Menderes'le temasınız oldu mu?

Bizim Hasan Celal Güzel ve Aydın Menderes'le çok görüşmelerimiz oldu. "Bir araya gelelim, birlikte hareket edelim" diye. Bu görüşmeler Özal ve arkadaşlarıyla olan temaslardan apayrı bir konu. Ama olmadı.

Siz 1995 seçimlerinden sonra Refah Partisi-DYP hükümetini desteklediniz ve çok kilit bir rol oynadınız...

1995 seçimlerinden sonra ben ANAP-Refah koalisyonu kurulmasını istedim. Biz Anavatan Partisi'yle beraber seçimlere girdik. Seçimde iktidar olan partiler oy kaybetmişti, dolayısıyla bunlar muhalefete geçmeliydi, muhalefette olanlar da iktidar olmalıydı. Çünkü seçimden böyle bir eğilim çıktı. Ama ANAP, Refah Partisi'yle koalisyona yanaşmadı. Bunun gerekçesi olarak da Sayın Mesut Yılmaz, "Askerler istemiyor, onun için girmiyorum" dedi. Ve ANAP-RP koalisyonu olmadı. Anayol (ANAP-DYP) hükümeti kuruldu, kısa süre sonra da dağıldı. Refahyol hükümeti kurulunca ekonomide filan iyi de şeyler de yapıldı, o kısa süre içerisinde. İlk defa denk bütçe yapıldı, iyi mesafeler kaydedildi. Ama kısa süre sonra iktidarı düşürmek için birtakım komplolar başladı. Bunu bir kamuoyu baskısına dönüştürdüler.

"Suriye tipi darbe planı vardı"

28 Şubat sürecini bir komplo olarak mı görüyorsunuz?

Evet... Sonra da 28 Şubat sürecini hazırladılar. 28 Şubat'ta Türk siyasi hayatının ilk defa karşılaştığı yeni bir model uygulanıyordu. "Postmodern darbe" diye adı konuldu bu modelin. Bu konuda Çevik Bir ve arkadaşlarına, Faik Bulut rehberlik yapıyordu. Onun yazdığı yazılar, kitaplar, dönemin askeri yetkililerinin üslupları içerisinde kullanılıyordu. Yani o üsluba yön veren o kitaplardı. Ben bu hususta bir sefer Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'le görüştüm. Ona Faik Bulut'un, daha evvel Filistin kamplarında yetiştiğini, İsrail cezaevinde kaldığını, Marksist bir bakış açısıyla Türkiye'yi kutuplaştırmak istediğini söyledim. Hatta

Faik Bulut'un kitabından altını çizdiğim alıntıları 28 Şubat kararlarında kullanılan cümlelerle kıyasladım. Cümleler aynı. Bu kadar benzerlik olmaz. Bunların bir tezgâh olduğunu ifade ettim.

Demirel'in buna tepkisi ne oldu?

Süleyman Bey, "Bunu araştıracağını" dedi. Daha sonra bu kitabı piyasadan buldurup aldırdığını öğrendim... Sonra zaman içerisinde Refahyol hükümeti daraltıldı, bunaltıldı ve DYP'den birtakım milletvekilleri istifa ettirilerek hükümet fiilen düşürülme noktasına getirildi. O zaman yer yer bir araya geliyorduk Erbakan ve Çiller'le. O toplantıların birinde Sayın Çiller, "Ortalığı görmüyor musunuz, artık ben tabanımı tutamıyorum. Partide önemli kayışlar yaşanıyor. Bu şartlar altında hükümet gidemez, fiili müdahaleyle karşı karşıya kalabiliriz. Onun için değiş tokuş yapalım, başbakanlık bana geçsin" dedi. Erbakan, "Bunu neye dayanarak söylüyorsunuz? Bence bunlar önemli şeyler değil, biz devam edelim" dedi. Ben de, "Devam edebilmeniz için iktidar gibi davranmanız lazım" dedim. "28 Şubat kararlarını Meclis'e getirin, orada açıkça milletvekillerine sunun. 'İçeride (MGK'da) bu kararları imzalamak mecburiyetinde kaldık' diyorsanız, bu konuyu milletin meclisine getirin ve bir baskı altında olduğunuzu orada açıkça söyleyin" dedim. O gün kendi aralarında tartışma oldu. Ben de, "İkiniz karar verdikten sonra beni çağırın" diye odadan çıktım. Dışarıda da beyanat verdim...

Yani Tansu Çiller, "Darbe olacak" dedi...

Tabii, "Türkiye'nin bir müdahaleyle karşı karşıya olduğuna dair ciddi müdahaleler var, bunu dikkate almalıyız" dedi. Türkiye'nin bir darbe tehdidiyle karşı karşıya kaldığını söyledi. Odadan dışarı çıktığımda kapıda basın beni bekliyordu. "Nasıl görüyorsunuz?" diye sorulduğunda, "Türkiye Cezayir olmaz, İran da olmaz, ama Suriye olmasına da biz müsaade etmeyiz" dedim. O benim tespitimdi. Böyle bir tespitim daha öncesinden vardı. Elime geçmiş olan birtakım kasetlerden, bilgilerden o dönemde Türkiye'de biraz daha mezhebi karakteri olan, ideolojik bir azınlığın darbe girişimi içerisinde olduğunu, bunun altyapısını hazırlamaya çalıştığını biliyorduk. Bize gelmiş olan bilgiler bu şekildeydi.

Yirminci bölüm

Özal'ı İsviçre'de Şekerci'yle buluşturan adam

"Berber Yaşar" lakabıyla tanınan Yaşar Aktürk'ün hayatı, 1964'te Beyrut'ta Mahmut Şekerci'yle tanışınca değişti. Beyrut'un en zenginlerinden olan Şekerci, 1960'lı yıllarda çeşitli ülkelere borç para verecek kadar büyük bir para tüccarıydı.[1]

Önce Kilis'ten Suriye'ye, ardından Lübnan'a giden Berber Yaşar'ın, Şekerci'yle tanıştığı o yıllarda Türkiye'de döviz ve altın yasaktı. Bu yüzden Şekerci'den alıp getirdiği altın ve dövizlere kolaylıkla müşteri bulabiliyordu. Bir süre sonra Beyrut'ta iç savaş patlak verip Şekerci ailesiyle birlikte İsviçre'ye taşınınca Berber Yaşar da 1974'te Kilis'ten İstanbul'a geldi. Kapalıçarşı'da döviz bürosu açtı ve İsviçre'ye gidip Şekerci'yle yeniden irtibat kurdu. Bu kez İsviçre'den İstanbul'a altın ve döviz sevkıyatı başladı.

12 Eylül 1980'deki askeri müdahaleden sonra, Kilis ve Mersin'de yapılan kaçakçılık soruşturmalarında Berber Yaşar için de gıyabi tutuklama kararları çıktı. Bu kararlar İstanbul'a ulaşmadan Berber Yaşar İsviçre'ye kaçtı. Şekerci'nin yardımıyla oturma ve çalışma izni aldı. 1984'teki aflarla tutuklama kararları kalkınca, Türkiye'ye dönüp kesilen 100 dolar cezayı ödedikten sonra normal hayatına döndü ve otelciliğe, arsa alım satımına yöneldi. İstanbul Laleli'de şimdi dört yıldız taşıyan Zürih Oteli'ni, 1981'de İsviçre'deyken 140 milyon liraya aldı. Sonra, İstanbul'da Pierre Loti, Villa Zürih ve Beyazıt otellerini aldı.

Birkaç yıl önce Pendik Kurtköy'de akaryakıt istasyonu açan ve 80 dönümlük arazi üzerinde çiftlik kuran Berber Yaşar, 1998 sonunda İstanbul polisinin Ayvaz Korkmaz grubuna yaptığı bir operasyonda gözaltına alınıp yedi gün sorgulandı ve serbest bırakıldı. İddiaya göre, Ayvaz Korkmaz grubuna bir tahsilat havale etmişti, ancak savcılık takipsizlik kararı verdi.

"Bana kimse eroinci diyemez"

Berber Yaşar'la konuşmak üzere 2002 yılı haziran ayında İstanbul'daki Zürih Oteli'ne gittiğimde odasında ilk dikkatimi çeken şey, bir

1. Çoğunlukla Berber Yaşar'la karıştırılan bir de Topal Yaşar var. Topal Yaşar lakaplı kişi Yavuz Yaşar Yamak. 12 Eylül 1980'den sonra tutuklanan, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı suçlamalarına muhatap olan Yamak, İstanbul Maltepe'de 5 mayıs 2006 günü uğradığı silahlı saldırı sonucunda hayatını kaybetti.

aslanı andıran kocaman Alman cinsi siyah köpeği oldu. Köpeklerin sahiplerine karşı çok sadık olduğunu, kendisine bir saldırı olduğunda bu köpeğin bu kişiyi anında parçalayacağını söyledi. Konuşmaya başlar başlamaz, yedi gün süreyle Organize Suçlar Şubesi'nde gözaltında tutulmasına olan öfkesini dile getirdi.

Emniyette geçirdiği bu sorgunun etkisini hâlâ üzerinden atamamıştı. Küçültücü muamelelere maruz kaldığını anlatırken ilginç örnekler verdi. Bir polis şefinin kendisini sorgularken sandalyesini masasının üzerine çıkarıp bacak bacak üzerine atarak sigara içtiğini ve sigara dumanını kendisine doğru üflediğini söyledi. Bir diğer polis, sorgulama sırasında, sandalyesinde otururken bacaklarını masanın üzerine uzatıp ellerini başının arkasına dayayıp yayılarak uzandıktan sonra ona sorular yöneltmişti. "Emniyette 11-12 saat ifade verdim. Çocuğum yaşındaki bu kişilerin bu hareketleri bana çok dokundu. Hayatımda ne söylediler se hepsinin takipsizlik kararı var" diyen Berber Yaşar, hasta olmasına rağmen orada yedi gün tutulmasına tepki gösterdi: "Ekonomiyi bilen adamım, Özal'a danışmanlık yaptım. Ben kırılmasaydım, Türkiye'ye çok faydalı bir insandım. Artık kendimi emekliye ayırdım."

Berber Yaşar, 1987'de "Pazarbank" adını verdiği bankasını açmak üzereyken bu projesi dönemin Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi tarafından engellenmişti. "Halbuki Ankara'dan sözünü almıştık" dedi ve Memduh Yaşa, Osman Şıklar, Namık Kemal Şentürk, Doğan Kasaroğlu gibi isimlerin kendisine danışmanlık yaptığını vurguladı. Aktürk, görüşmemizin bu bölümünde Merkez Bankası eski başkanlarından Osman Şıklar'ı telefonla aradı ve "Sayın Başkan bankamızı açabilseydik şimdi ne durumda olurduk?" dedi. Şıklar'ın "Şimdi en iyi biz olurduk. Çünkü dışa dönüktük" sözlerini o da onayladı. "Bana kimse eroinci, silahçı diyemez. Vehbi Koç bakkallıktan, Sabancı hamallıktan zengin olduysa, ben berberlikten gelmişim, zengin olamaz mıyım?" diyen Berber Yaşar'a, bir büyük bankanın gizli patronu olduğuna dair iddiaları hatırlattım. Kesin olarak "Hayır" cevabını verdi ve "Borsada da yokum" dedi. İş hayatındaki yükselişini anlatırken ise, "Gidişatı iyi bilirim, iyi koku alırım" deyimlerini kullandı. Berber Yaşar'a, son zamanlarda yurtdışına büyük servet transferleri yapıldığına dair söylentileri hatırlatıp, "Siz de yurtdışına para çıkardınız mı?" dediğimde ise, "Ben çıkartmadım. Olsa çıkartırdım" cevabını verdi.

Sadece kendisini gözaltına alan Emniyet görevlilerine değil, dönemin İçişleri Bakanı Sadettin Tantan'a ve Maliye Bakanı Zekeriya Temizel'e de kızgındı: "Dünyanın en korkak şeyi paradır. Yılanın bulamadığı deliği bulur, kaçar. Parayı ürkütmeyeceksin. Bunlarla Türkiye'ye para gelmez. Sen gelen parayı al, Maliye'nin kayıtlarına geçir. Hangi ülkeye paranın gelmesi kötü? O zaman paraya sahip ol... İşadamlarının kelepçelenmesinin hesabını kim verecek? Ekonomiyi onlar batırdı... Casino-

ları niye kapatıyorsun? Niye Mısır kapatmıyor? Kumarcıyı vazgeçiremezsin. Zaten memlekette Yahudi yok. Daha ziyade dışarıdan ecnebiler geliyor. Bugün bütün oteller yarım kapasiteyle çalışıyor. Benim dört otelim var. Kumar oynayanlar buraya geliyor."

"Şekerci Merkez Bankası'na altın sattı"

Berber Yaşar, konuşmamızda iki politikacıyı övgüyle andı. Birincisi Turgut Özal, diğeri İsmet Sezgin: "1968-1970 senelerinde İsmet Sezgin maliye bakanıydı. Bize yakındı. İşçilerin dövizlerini getirme konuları konuşuldu. Zaten ihtilalden sonra bu yasakların hepsi son buldu. Özal'dan sonra her şey yasal oldu. Dışarıdaki adamların hepsinin parası geldi, yatırıma dönüştü." Bu noktada Berber Yaşar'a, İsviçre'de bir Davos toplantısı sonrasında gerçekleşen o meşhur Turgut Özal-Muhammed Şekerci buluşmasını sordum. Şöyle anlattı:

"Şekerci'nin yasal olmayan hiçbir olayı yoktu. 1989'dan evvel dünyanın en büyük tüccarıydı. Türkiye'nin dövize ihtiyacı vardı, o da yasaktı. Ben de o zaman bunlarla beraberdim. 1982'de Mahmut Şekerci ölünce işlerinin başına oğlu Muhammed geçti. Özal zamanında Merkez Bankası'na altın sattılar. Ben Türkiye'ye döndükten sonra Başbakan Turgut Özal'ı Zürih'te Muhammed Şekerci'yle görüştürdüm. Özal, 'Gel Türkiye'de altın borsası kur, sana çifte vatandaşlık vereyim. Arapların yatırımlarını Türkiye'ye çek, her türlü garantiyi vereyim' dedi. Ama Şekerci Türkiye'ye gelmedi."

Aktürk, bir süre sonra İsviçre'de uyuşturucu parası aklamak suçlamasıyla mallarına el konulan Muhammed Şekerci'nin bu ülkeden ayrılarak Dubai'ye yerleştiğini, burada bir altın fabrikası kurduğunu anlattı. Ancak kardeşi Marvan Şekerci İsviçre'de kalmayı sürdürüyordu. Onun İsviçre-İtalya sınırında kurduğu altın fabrikasının açılışını da meşhur Suudi Petrol Bakanı Zeki Yamani yapmıştı. Odasında Zeki Yamani'yle çekilmiş resmi bulunan Aktürk'e göre Yamani bir dönem Türkiye'de önemli bir yatırım yapacaktı: "Yamani 1986'da Türkiye'de bir altın fabrikası kuracaktı. Yatıyla güneye geldi. Bir gazetede aleyhinde manşet atılınca geri gitti."[2]

Berber Yaşar'la ilgili bir diğer tartışma, Kilis Vakfı başkanı olarak yapımını üstlendiği Fen Edebiyat Fakültesi'nin temel atma törenine gittiği Kilis'te 2 haziran 2001 günü yollara kırmızı halı döşenerek karşılanma-

2. Zeki Yamani 25 yıl boyunca Suudi Arabistan petrol bakanlığı yaptı. Viyana'daki OPEC toplantısında ünlü terörist Carlos tarafından rehin alındı ve tam 94 saat rehin tutuldu. Yamani birkaç sefer silahını şakağına dayayan Carlos'un kendisini öldüreceğinden o kadar emindi ki kâğıt kalem isteyip vasiyetini bile hazırlamıştı. Avusturya'nın temin ettiği uçakla Libya'ya giden Carlos burada Yamani'yi serbest bıraktı. Yamani'nin bir diğer özelliği kızının düğününü İstanbul'da Çırağan Sarayı'nda yapmasıydı. Kızı Sarah, "büyüleyici kent" deyip İstanbul'da düğün yapmayı seçti. Çırağan'ın mevcut kristal bardaklarıyla alkollü içki içilmiş olabileceği gerekçesiyle, Yamani'nin isteğiyle o gece yeni kristaller kullanıldı.

sıydı. Bu, bir dönem Suriye ve Türkiye üzerinden İsviçre'ye akan para trafiğinin en önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilen Berber Yaşar'a "bakan protokolü" uygulanması anlamına geliyordu. Bunu son derece normal karşılayan Aktürk, sözlerini şöyle noktaladı: "Dünyada tanınan adamım. Bana kırmızı halı konmuşsa ne olmuş? Kilis dışında bizi canavar olarak görürler, ama Kilis'te halkın sevgilisiyim. 1 500 kişiye iş veriyorum. Kilis bir kervan şehri... 1800 senelerinde Kilis'te kız garsonlar varmış. Halep'e giden kervanlar burada konaklarmış. 1970-1980 arası sınır ticareti oldu. Bu dönemde 'Ben kaçakçılık yapmadım' diyen Kilisli değil demektir. Şimdi yeniden okuma zamanı. Şimdiye kadar 18 okul yaptık. Kilis'teki yatırımların yüzde 80'i bize ait. Üniversitemizi de tamamlayacağız. Kilisli 1970'e kadar okumuş. Çok insan yetişti. Kilis Üniversitesi'ne adını vereceğimiz Muallim Rıfat, İstanbul Üniversitesi'nde mantık hocasıydı. Bugün Türkiye genelinde 2 500 Kilisli doktor var."

Ahmet Özal'ın ve Bülent Şemiler'in ricası

Peki, Berber Yaşar, "Bana çok dokundu" dediği Emniyet sorgusunda neler anlatmıştı? İşte o tutanaklardan bölümler:

1942 yılında Kilis'te doğdum. İlkokulu ve ikinci sınıfa kadar ortaokulu Kilis'te okudum. Daha sonra baba mesleği olan berberlik sanatını icra ettim. Kilis'te 1955 yılına kadar berberlik yaptım. Bu tarihten sonra berberliği bırakarak ticaret hayatına atıldım ve Kilis'te kaçak eşya alım satımı yapmaya başladım. Elektronik eşyalar, kumaşlar, kumaş giyim eşyaları, çakmaklar, kalemleri Kilis'te toptancıdan alıp perakende olarak satardım. Daha sonra Suriye'ye gidip burada fıstık, zeytinyağı satıp karşılığında çay, kahve, oyuncak eşya, kumaş ve tekstil gibi ne bulursam alıp Kilis'e getirerek burada toptancılara satardım. Bu şekilde işlerimi yaparken Suriye'den Lübnan'a doğru indim. Alışverişimi buradan yapmaya başladım. İlk önce Beyrut'tan kumaş, elektronik eşyalar, sigara, viski, tütün ve diğer içkiler gibi şeyleri getirip Kilis'te satıyordum. Bu işleri yaparken Beyrut'ta altın, döviz ve para alım satımı yapan Mahmut Şekerci'yle tanıştım. Kendisi Beyrut'un en meşhur ve en zengin sarrafıydı. Beyrut'ta sarraf olmak demek, altın, döviz, gümüş alım satımı yapan kişidir. Ben Şekerci'yle tanıştıktan sonra, buradan altın, döviz, gümüş alıp kaçak yollardan Türkiye'ye getirip satmaya başladım. İlk başlarda Kilis'te satıyordum. Daha sonraları İstanbul'a kadar getirip burada Kapalıçarşı'da satıyordum.

Mahmut Şekerci'yle 1963-1964 yıllarında tanıştım. Türkiye'de hem döviz hem de altın yasaktı. Bu yüzden kaçak yollardan gerek altın ve gerekse döviz getirdiğimde satmam kolay oluyordu. Bu işleri yaparken aynı zamanda yine elektronik ve diğer kaçak eşyalardan da getiriyordum. Bu

şekilde Mahmut Şekerci'yle samimiyetimiz arttı. Hatta bana kredi açarak vadeli satışlar da yapıyordu. Mahmut Şekerci aslen Iraklı Araplardandır. Çok zengin olup o zamanlar çeşitli ülkelere borç para ve altınlar verirdi. Hatta Beyrut'tan kalkan her uçakla altın ve döviz gönderirdi. Bunları kuryeleriyle gönderirdi. Beyrut'ta savaş çıkınca, Şekerci Beyrut'taki bütün malvarlığını alarak ailesiyle birlikte İsviçre'de Cenevre ve Zürih şehirlerine yerleşti. Mahmut Şekerci Beyrut'tan ayrıldıktan sonra benim de Beyrut'la herhangi bir irtibatım kalmamıştı. Bunun üzerine 1974 yılında ben de İstanbul'a geldim. Ailemi de buraya getirdim. İstanbul'da Kapalıçarşı'da Refik Uygur'la ortak bir döviz bürosu kiraladık. Bu işyerinde döviz ve altın alım satımı yapmaya başladım. Bu esnada Refik Uygur'la ortak olarak Kemerburgaz'da Mete Lastik adı altında lastik fabrikası kurduk. Ben bu arada İsviçre'ye giderek burada Mahmut Şekerci'yle olan irtibatımı tekrar sağladım. Mahmut Şekerci İsviçre'de SHAKARGO AG isimli bir şirket kurmuştu. Kendisinden altın ve döviz alarak yeniden kaçak yollardan Türkiye'ye getirmeye başladım.

Bu altın ve dövizleri Şekerci'nin kuryeleri uçaklarla Türkiye'ye getiriyordu ve bize teslim ediyordu. Bazen de bu kuryeler karayoluyla Bulgaristan üzerinden Türkiye'ye getirerek bize teslim ederdi. Ben de ortağımla bu malları Kapalıçarşı'da satardım. Çoğu zaman siparişlerimizi telefonla verirdik, Şekerci de belirttiğim gibi kuryelerle gönderirdi. 1978 yılında Zincirlikuyu semtinde bir büro açtım ve burada çalışmaya başladım. Burası hem fabrikanın muhasebe yeriydi hem de büro olarak kullanıyordum. Aynı zamanda Kapalıçarşı'daki işyerim de çalışıyordu. Aynı tarihlerde Kapalıçarşı yanında şu anda kuyumcu atölyelerinin bulunduğu yerde bir pasaj yaptım ve sattım. Bu şekilde 1980 yılına kadar devam etti. 12 Eylül 1980 İhtilali'nden üç ay kadar sonra Abdurrahman isimli Cipçi Ağa lakaplı bir şahıs aleyhime ifade vererek hakkımda ihbarda bulunmuş, benim İstanbul'da altın kaçakçılığı yaptığımı belirtmiş. Benim gibi yaklaşık 30-40 kişi hakkında değişik suçları belirterek beyanda bulunmuş. Ben de dahil bu şahıslar hakkında gıyabi tutuklama kararı çıkarılmış. Bu karar İstanbul'a gelmeden havayoluyla İsviçre'ye kaçtım. İsviçre'de Mahmut Şekerci'nin yanına gittim, yanında kaldım. Onun yardımıyla oturma izni ve çalışma izni aldım. Bu şekilde Mahmut Şekerci'yle birlikte çalışmaya başladım. Daha doğrusu Türkiye'den gelenlere aracı olarak komisyonculuk yapmaya başladım. Hem Şekerci'nin mallarını satıyordum hem de gelenlere istedikleri malları alarak para kazanıyordum. Her iki taraftan da para alıyordum. Bu şekilde 1984 yılına kadar İsviçre'de kaldım. Gıyabi tutuklamam kaldırıldıktan sonra Türkiye'ye döndüm. Ancak Mersin'de Abdullah Ayan (Nasrullah Ayan'ın kardeşi) güvenlik güçlerine benim hakkımda altın ve döviz kaçakçılığı yaptığıma dair ifade vererek beyanda bulunmuş. Böylece hakkımda ikinci gıyabi tutuklama kararı çıkmıştı. Türkiye'ye

gelmeden bu gıyabi tutuklamaların kalkmasını bekledim. 1984 yılında bu tutuklama kararları kalkınca Türkiye'ye döndüm. Türkiye'de kuyumculuk ve döviz işlerini bıraktım. Oteller almaya, arsa alıp satmaya başladım...

Ben İsviçre'den Türkiye'ye döndükten sonraki dönemde Ahmet Özal ile Bülent Şemiler yanıma gelerek dönemin Başbakanı Turgut Özal'ın İsviçre'ye gideceğini, burada Özal ile Muhammed Şekerci'yi görüştürmemi istediler. Bunu söyledikleri zaman Bülent Şemiler Turgut Özal'a danışmanlık görevi yapıyordu. Ben de "olur" dedim, Muhammed Şekerci'yi arayarak verilen tarihte kendisinden randevu aldım. Belirtilen zamanda Turgut Özal'ın İsviçre ziyaretinde Özal'ı Zürih'te Dolder Oteli'nde Şekerci'yle görüştürdüm. Yanımızda Ahmet Özal ile Bülent Şemiler vardı. Bu buluşmadan iki gün önce Ahmet Özal ile Bülent Şemiler Muhammed'i araştırmışlar, onların incelemeleri sonunda bu görüşme oldu. Görüşme iki üç saat kadar sürdü. Turgut Özal Muhammed'e, Türkiye'ye gelmesini, burada borsa kurmasını, Türkiye'yi ticaret merkezi yapmasını söyledi. Muhammed ise işlerinin yoğunluğunu belirterek gelemeyeceğini belirtti. Ayrıca Özal'a ihracat politikasını beğenmediğini, ihracatın sonunda devletin vermiş olduğu teşvik priminin çok yüksek olduğunu, bu yüzden devletin zarar ettiğini, oysa kendisinin Türkiye'ye bu birimin yarı fiyatına daha düşük olabilecek para verebileceğini söyledi. Turgut Özal da amacının Türk sanayicilerini dünyaya açmak olduğunu, bu yüzden teklifini kabul etmeyeceğini söyledi. Bunun gibi ekonomik konuşmalar oldu. Muhammed Şekerci'yle görüşmeden ayrılarak gittik... Muhammed Şekerci hakkında, İsviçre'de kara para aklama, uyuşturucu parasını aklama iddiaları ortaya atıldı. Bütün şirketlerine el konuldu, kontrol altında tutuldu. Bunun üzerine İsviçre'den ayrılarak Dubai'ye yerleşti ve burada altın fabrikası kurdu...

Hakkımdaki üçüncü gıyabi tutuklama kararı İzmir'den, hayali ihracat suçundan çıktı. O zaman Türkiye'deydim. Bu kararı duyunca Fransa'ya kaçtım. Hatırladığım kadarıyla bir yıl yurtdışında kaldım ve 1990 yılında Türkiye'ye döndüm, İzmir'e giderek teslim oldum. Tutuklama kararı yüzüme okunarak tutuklandım. İtiraz ettim, üç gün sonra tahliye oldum... Ayvaz Korkmaz'ı kesinlikle tanımam. Kendisiyle telefonla dahi hiç konuşmadım. Hüseyin Uzun'u ise yakın arkadaşım olan Yafes (Öztürk) vasıtasıyla 1990 yılında tanıdım. Osman Cevahiroğlu'nun torununun sünnet düğününde tekrar gördüm. Bundan sonra bazen yanıma gelir giderdi, severdim. Hüseyin vasıtasıyla dahi Ayvaz'ın ismi geçmedi, kendisini tanımam. Atabilir Stoçi'nin beyan ve iddia ettiği gibi benim Ayvaz Korkmaz ve Hüseyin Uzun'la birlikte bir teşekkül oluşturduğum ve bu teşekkülün içinde olduğum doğru değildir. Ayvaz Korkmaz'ın neden benim ismimi beyan ettiğini anlamış değilim. Ayrıca uyuşturucu işini hiç yapmadım... 1981 yılında 140 milyon liraya şu an sahibi olduğum Zürih Oteli'ni

aldım. Oteli aldığımda İsviçre'deydim. Bu yüzden ismini Zürih koydum. Oteli alırken Kilis'te bulunan un ve ekmek fabrikamı, gayrimenkullerimin bir kısmını sattım. Altın ve döviz alım satımı Türkiye'de serbest olunca Refik Uygur'la olan ortaklığımızı bitirerek belirttiğim Mete Lastik Fabrikası'nı ve döviz bürosunu kendisine devrederek ortaklıktan ayrıldım ve otelcilik yapmaya başladım. Bundan sonra Pierre Loti Oteli'ni, Villa Zürih Oteli'ni ve Kazakistan Oteli'ni alarak turizmcilik yapmaya başladım. Halen de bu işi yapmaktayım. Ancak bu arada Pendik Kurtköy'de bir akaryakıt istasyonu açtım. Ve bu istasyonun yanında bulunan 80 dönümlük araziyi çiftlik olarak satın aldım. Burada hayvancılık yapmaya, sebze ve meyve yetiştirmeye başladım. Pendik ilçesinde sütlü mamuller imal eden Sütiş imalathanesini aldım. Benzin istasyonunun yanına 1 500 kişilik düğün salonu, 3 500 kişilik yemek fabrikası kurdum. Yanında da restoran açtım. Bunların hepsini yedi yıl kadar önce açtım. Bu işlerin dışında ilgilendiğim herhangi bir iş yoktur...

Hanefi Avcı'nın fezlekesi

Berber Yaşar, bir daha Türkiye'den ayrılmamak üzere 1990'da İstanbul'a döndüğünde onu İstanbul'da karşılayan, İzmir'e götürüp serbest kalmasını sağlayan kişi Avukat Kenan Tekdağ'dı. 2005 yılına gelindiğinde Tekdağ, Sabah Medya Grubu başkanı sıfatıyla *Sabah* ve atv'nin patronu Turgay Ciner'in en yakın arkadaşıydı. Yıllarca Ciner'in avukatlığını yapan Tekdağ'ın bir diğer özelliği, Ağrı Doğubeyazıt'taki Eryılmaz aşiretine mensup olan sağlık eski bakanı Yaşar Eryılmaz'ın kayınbiraderi olmasıydı.

Berber Yaşar dosyasını kapatmadan, ünlü Emniyet istihbaratçısı Hanefi Avcı'nın Mersin'de komiser yardımcısı olarak görevliyken yazdığı 6 şubat 1983 tarihli fezlekeye göz atmamız gerekiyor. 1980-1983 döneminde Mersin-İstanbul üzerinden yapılan altın ve döviz kaçakçılığını konu alan ve Sıkıyönetim Komutanlığı'na gönderilen fezlekede Berber Yaşar'ın da ismi şöyle geçiyor:

> Yurtdışına altınları gizli olarak kaçıran Yaşar Aktürk, Uğur Sağlam gibi sarrafların bu döviz trafiğinin işlemesinde Yapı Kredi Bankası Genel Müdürü Halit Soydan, Pamukbank Genel Müdürü Hüsnü Özyeğin, Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bankası Genel Müdürü Erol Aksoy'la görüşerek ihracattaki mal karşılığı prefinansman döviz havaleleri gibi gösterilen havalelerde döviz karşılığı Türk paralarını ihracatçıya ödenmeyip direkt kendilerine veya kendi adamlarına, bankalardaki hesaplarına ödenmesi hususunu kararlaştırdıkları ve bu bankaların genel müdürlerinin o zaman durumu zamanın Başbakan Yardımcısı Turgut Özal'a ileterek bu işlemleri sağladıkları anlaşılmıştır.

Yirmi birinci bölüm

Borsa kralının hikâyesi

Nasrullah Ayan bir zamanların borsa kralıydı. 1986'da Sirkeci'deki bir hanın bir katında kurulan borsayı canlandırmak üzere İsviçre'den Türkiye'ye geldiğinde borsada 79 şirket vardı ve yıllık işlem hacmi 115 milyon dolardı. Öyle ki Amerikan *Wall Street Journal* gazetesi yayımladığı bir haberde İstanbul Borsası'nı dünyanın en komik borsası olarak gösterip alay etmişti. Haberi yazan muhabir, komikliği yerinde görüp yazmıştı. Günde 1,5 saat çalışan, her bir hisse senedi için beş dakika alım satım zamanı olan ilginç bir borsaydı.

Borsada işlem gören bu şirketler arasında Ereğli Demir Çelik, Arçelik, Çukurova Elektrik, Rabak, Koruma Tarım, Deva ve bazı gübre fabrikaları vardı. Nasrullah Ayan'ın 1988 sonunda borsaya girmesinden altı yıl sonra 1994'e gelindiğinde İstanbul Borsası'nda 176 şirket vardı ve yıllık işlem hacmi 23 milyar dolara yükselmişti. Bu işlemlerin yüzde yirmi beşini Ayan yapıyordu. Ayan, "Türkiye sermaye piyasasından yükselecektir" sloganıyla ortalığı kasıp kavuruyordu. Aldığı yüksek miktarda hisselerle bazı şirketlerin yönetimini ele geçirecek kadar operasyon gücü yüksekti. Eski devrimcilerden Sarp Kuray, gazeteci Meriç Köyatası ve CHP'li eski bakanlardan Teoman Köprülüler gibi kişileri yanına almıştı.[1]

Ancak 1994 ekonomik krizi Ayan'ın çöküşünü getirdi. 28 nisan 1994 günü *Hürriyet*, "Borsa kralına 48 saat süre" manşetiyle çıktığında Ayan için tehlike çanları çalıyordu. 48 saat dolmadan o günün geceyarısı Ayan'ın şirketine ve malvarlığına el konuldu. Ayan için artık cezaevi yolu görünmüştü.

Ayan yalnızca bu borsa macerasının kahramanı değil. O; Erol Aksoy, Hüsnü Özyeğin, Halit Soydan gibi ünlü bankacıların da sanık olduğu meşhur "altın davası"nın bir numaralı sanığıydı. Yani, Türkiye'den tonlarca altın kaçırmakla suçlanan organizasyonun liderlerinden biri olarak görüldü. Yıllarca Türkiye'ye gelemedi, İsviçre'de yaşadı. O da tıpkı Berber Yaşar lakaplı Yaşar Aktürk gibi, İsviçre ile Türkiye arasındaki

1. 1988'de borsa endeksi 3,74'tü. 1994'te ise 272,57 oldu. Altı yıl içinde borsa dolar bazında dört kat, Türk lirası bazında ise yüz kat prim yaptı.

döviz trafiğinde Muhammed Şekerci'yle çalışıyordu.

O 1994'te bu şekilde battı, ama yanında çalışanlardan biri olan Osman Semerci, dünyanın bir numaralı yatırım bankası olarak gösterilen Merrill Lynch'in en üst düzeydeki yöneticilerinden biri oldu. Boğaziçi Üniversitesi Elektrik Mühendisliği'ni bitirdikten sonra Ayan'ın yanından çalışan, 1992'de Ayan'dan ayrılıp bu bankada en alt kademede işe giren Semerci yıllar içinde ilerledi. Önce bankanın Pasifik Bölgesi Global Piyasalar Bölümü'nün başına getirilen Semerci, 2005'te Avrupa, Ortadoğu ve Afrika Global Piyasalar ve Yatırım Bankacılığı başkanı oldu. 2006 temmuzunda ise şimdiki görevi olan Global Sabit Getirili Menkul Kıymetler, Döviz Piyasaları ve Emtialar Bölümü'nün başına atandı. Örneğin, bankanın 6 milyar dolar olan 2004 yılı kârının 700 milyon dolarını Semerci gerçekleştirdi.[2]

Nasrullah Ayan ile onun bu ilginç hikâyesini konuşmak için İstanbul'da görüştüğümüzde, Ayan üç gün sonra Dubai'ye gidecekti. Dubai'ye gitme sebebi, İsviçre'den Dubai'ye taşınmış olan eski iş arkadaşı Muhammed Şekerci'yle görüşmekti. O Dubai'ye gidip geldikten sonra yeniden bir araya geldik ve bu konuşmayı tamamladık.

Nasrullah Ayan, 1958'de Mardin'de doğdu. Babası Zeki Ayan ihracatçıydı. Keçi kılından keçi bağırsağına kadar 112 çeşit gıda ve tarım ürünü ihraç ediyordu. Baba Ayan, ihracat işlerini daha rahat yapabilmek için, limanı olan Mersin'e taşındı. Ayan ailesinin palazlanmasını sağlayan Mersin oldu. Nasrullah Ayan, İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi'ni kazanmasına rağmen okula devam edemedi. Daha 18 yaşındayken 1976'dan itibaren yurtdışına gitmeye başladı. Çünkü babası Lübnanlı Şekerci ailesiyle birlikte çalışıyordu ve Lübnan'da iç savaş başlayınca Şekerciler işlerini İsviçre'ye taşımışlardı.

Ayanlar, yurtdışı pazarlamayı Lübnanlı ortaklarıyla yapıyorlardı; ihracat bedellerini de onlar tahsil ediyordu. Şekerciler İsviçre'ye gidince Ayanlar ellerindeki mallarla birlikte ortada kaldılar. İsviçre'ye ilk giden Zeki Ayan oldu. Çünkü Mahmut Şekerci'yi tanıyan oydu. Ancak Zeki Ayan dil bilmiyordu, hatta bu yüzden lokantaya bile gidememiş, aç kalmıştı. O sebeple dönünce İsviçre'ye oğlu Nasrullah'ı göndermeye başladı. Nasrullah, bu gidiş gelişlerinde İngilizceyi Zürih'te kendi kendine öğrendi. İsviçre bağlantısını kurmalarıyla yeniden nefes almaya başladılar. Suriye'ye ve Lübnan'a gönderdikleri malların parası çek olarak gelince, bu çekler Zürih'e gidiyordu ve Şekerci tarafından hemen nak-

2. *Financial News*, 2005'te Semerci'yi, Avrupa sermaye piyasalarında yükselen 100 yıldız araştırmasında, birinci (en iyi sermaye piyasaları bankacısı) seçti. Osman Semerci'nin babası, MİT eski müsteşar yardımcısı Tümgeneral Sedat Semerci, 1998'de öldü. Baba Semerci, 1972'de, Kıbrıs'ta Rumlara karşı direnişi örgütleyen Türk Mukavemet Teşkilatı'nda (TMT) görev yapan subaylardan biriydi. TMT'deki kod adı Mahmut Sedat'tı. Tümgeneral Semerci'nin bir de kızı var. Türkiye'nin önde gelen psikiyatri uzmanlarından biri olan Profesör Bengi Semerci, *Sabah* gazetesinde köşe yazıları yazıyor.

de çevriliyordu. Zürih'te Şekerci, Ayanların ana müşterisi olmuştu. Şekerci adına havale yapıyorlardı; gelen dövizlerle yeniden ihracat yapıyorlardı. O tarihte, Şekerci'nin bir saatte bozduğu çek, Türkiye'de ancak 1,5 ayda nakde dönüştürülebiliyordu.

Nasrullah Ayan 1 mayıs 1980 günü Türkiye'den ayrılıp İsviçre'ye yerleşti. Amacı gelmekte olan ihtilalin gazabından korunmaktı. Ayan anlatıyor:

"12 Eylül İhtilali'ni tespit etmiştik. Bende ufaktan solculuk da vardı. Dışarıda olmak daha işime geldi. Türkiye'de 1983'teki altın olayına (davasına) kadar hiç aranmadım. 1983'teki altın olayında bir numaralı sanık yaptılar. Mersin'in en büyüğü bizdik. O zaman peşin döviz olmadan canlı hayvan ihracatı yapamazdınız. Canlı hayvancıya kim peşin döviz verir? Dolayısıyla önce dövizi bulurlardı gelmiş gibi. İhracatları yaparlardı, sonra gider tahsilatları yaparlardı. Bir canlı hayvan tüccarı gözaltına alınınca diyor ki, 'Benim dövizlerimi Abdullah Ayan ile Zeki Ayan verir.' Abim ile babamı alıyorlar. Abim ifade verirken, 'Döviz de bir şey mi, bu paralar altından geliyor' diyor. 'Giden altınların dövizlerini kardeşim gönderiyor' deyip benim adımı söylüyor. Nasıl olsa İsviçre'deyim, ele geçmem diye her şeyi benim üzerime atıyorlar. O ana kadarki sorguç, komiser yardımcısı Hanefi Avcı. 'Böyle ne kadar altın gidiyordu?' diye soruyor. Abim, 'Yılda 20-30 ton gidiyordu, bundan Turgut Özal'ın da haberi vardı' diyor. Hanefi Avcı, 'Peki kaç yıldır devam ediyor bu altın işi?' diyor. Abim 'Üç yıldır' cevabını veriyor. Böylece fezleke 30 çarpı üç eşittir 90 ton altın kaçakçılığı oldu. Dava açıldı, ben, üç kardeşim babam, İstanbul Kapalıçarşı'dan Uğur Sağlam, Yaşar Aktürk gibi birkaç dövizci sanık oldu. Ocak 1983 bizim davanın başlangıcı. Bu hemen Ankara'ya iletiliyor. Birkaç ay önce, Başbakan Yardımcısı Turgut Özal'ın temmuz 1982'de bir istifası var. Meşhur banker olaylarından sonra Turgut Bey başbakan yardımcılığından istifa edip ayrılıyor ve parti kurup politikaya girmeye hazırlanıyor. O sebeple bizim bu dava Ankara'nın işine geliyor. Böyle bir dosya Turgut Bey'e karşı kullanılabilir diye, Ankara atlıyor olayın üzerine. Ankara'dan bir ekip geliyor. Ankara'dan gelen ekipte MİT'ten Mehmet Eymür ile Emniyet'ten Atilla Aytek var. Dava Ankara Sıkıyönetim'e gönderildi. Babam ve ağabeyim Abdullah Ayan tutuklandı. Diğer iki kardeşim ise benim gibi yurtdışındaydı. Aile olarak en büyük darbeyi o davayla yedik. İş yapamaz hale geldik. O zaman 100 milyon dolar ihracatımız vardı. Türkiye ihracatının yüzde üçünü yapıyorduk...

Sonra Mamak'a geldi dava. Mamak'ta soruşturma sırasında üç banka genel müdürü davaya sanık olarak dahil edildi. Erol Aksoy, Hüsnü Özyeğin, Halit Soydan. Onlar sanık olarak dahil edilmeseydi, belki bu dava mahkûmiyetle bitebilirdi. Halit Soydan Yapı ve Kredi Bankası genel müdürüydü, Hüsnü Özyeğin Pamukbank genel müdürü. Erol Aksoy

da o zamanki adıyla Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası, sonraki adıyla İnterbank'ın genel müdürüydü. Üçü de Mehmet Emin Karamehmet'in bankası. Tesadüfen onlar sanık oldu. Erol Aksoy ANAP kurucusuydu, fezlekede ismi geçtiğinden dolayı veto yedi, kurucu olamadı ANAP'a. Sonra zaten 1983 seçimleri yapıldı. Turgut Bey iktidara geldi. Bir rivayete göre Erol Aksoy ona güvenerek, biraz savcıya sert çıkışmış. O sert çıkışın sonucu bunlar sanık olarak girdiler davaya. Normalde bunlar tanıktı, davaya tanık olarak çağrılmışlardı. Duyduğumuza göre Erol Bey savcıya diyor ki, 'Benim kim olduğumu biliyor musunuz, beni buraya çağırıyorsunuz.' Sıkıyönetimin tavsadığını düşünüyor, ANAP iktidara gelmişti o zaman. Sonra 1984'ün başlarında bir kanun çıktı, kanunla altın döviz sayıldı. Doğrudur, altın el değiştirebilir bir değer olduğu için döviz sayılabilir. Ekonomik suça ekonomik ceza mantığıyla gelen bir kanundu... Sıkıyönetim mahkemeleri de kaldırılmıştı zaten. Dosya önce İstanbul 1. Ağır Ceza'ya geldi, sonra da kapandı. Ben 1984'ten itibaren aranıyorken de Türkiye'ye gelmeye başladım... O tarihte Türkiye'den altın çıkıyordu. Türkiye'de altın madeni olmadığına göre bir defa bu altın önce girmiş ve karşılığında döviz çıkmış. Bizim yargılandığımız davada altın çıkmış ve döviz girmiş. Yani atıl olan bir para ekonomiye kazandırılmış. Ha o parayı Türkiye bankerlere kaptırmış. Bankerlerin çoğu da bankalara kaptırmış. Oradan yargılanması lazım bazı kişilerin, o paraları çarçur ettikleri için. Yoksa o paralar o zaman çok büyük bir değer. O paralarla Türkiye kurtulabilirdi. Türkiye çok büyük bir rahatlamayı o dönemde o altın paraları sayesinde yaşadı. Yoktu ki bu ülkede para. 2,5 milyar dolar ihracat yapıyordu. O tarihte yılda 2,5-3 milyar dolar sadece altından para geliyordu. Döviz geliyor, ekonomiye giriyor bu döviz. Diyelim ki siz vatandaş Erkan olarak kuyumcuya gittiniz, bir bileziğinizi verdiniz, onun karşılığı paranızı aldınız. O parayı aldınız götürdünüz bankalara, tahvillere yatırdınız. Sorun orada. Yoksa altın her zaman müşteri bulacak, çok daha gelirse mecburen yurtdışına çıkacak. Çünkü o kadar altını değerlendirecek mekanizma yoktu... Türkiye'deki tahmini altın 5-7 000 ton arasıdır. O da 5-7 milyar dolar arasıdır o tarihte. Bu hiç düşmez. Bazı günler Türkiye'den altın çıkar, bazı günler Türkiye'ye altın girer. Dünya piyasasıyla ilgili bir şey. Ama Türk halkı genelde altını sever. Unutmayın, 500 yıldır bu ülkeye altın giriyor."[3]

Ayan, 1984'ten itibaren Türkiye'ye gelip gitmeye başlamıştı, ama hâlâ hakkında arama kararları vardı. 1988'de artık ekonominin ona ihtiyacı vardı. Dolayısıyla devletin isteği onun geri dönmesiydi. Çünkü yeni kurulan ve emekleme safhasında olan İstanbul Borsası'nı canlandır-

3. O dönemde dövizin resmi kur fiyatı ile karaborsa fiyatı arasında yüzde yüz fark vardı. Bankerler yılda yüzde 150 faiz veriyordu. Altınlarını bozduranlar bankerlere koşuyordu. Böylece o dönemde ilk defa Türkiye'de altın fiyatları, dünya fiyatlarının altına düştü.

ması gerekiyordu. Böylece hakkındaki arama kararları kaldırılan ve sorunsuz olarak Türkiye'ye dönen Nasrullah Ayan anlatıyor:

"Beni borsaya girmeye sevk eden iki olay oldu. Bir tanesi, *Nomura Sarayı*[4] diye okuduğum bir kitap. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya yerle bir, bütün sanayi bitmiş. Her şey çökmüş. Namura diye bir adam çantasını alıyor, sanayicileri gezmeye başlıyor. Diyor ki, 'Bu ülke bizim, biz bir hata işledik, savaşa girdik, savaşta mağlup olduk, yenildik. Şimdi bu ülkeyi kalkındırmak bize düşüyor. Sizin işiniz sanayicilik, rakamdan korkmadan bana ihtiyacınızı söyleyin, ben size parayı bulacağım.' Her sanayici bir rakamla geliyor. Onun kendi ekibi, çalışmaları var. Çıkıyor paraları buluyor bunlara. Çünkü bir de parası olan insanlar var. Zaten bankerlik, bankacılık böyle bir şey. Parayı olandan bulup ihtiyacı olana vereceksiniz. Oradan aldığınız rantın bir kısmını onlara vereceksiniz, bir kısmı da size kalacak. Bankacılık bu. Ve müthiş bir şey başlıyor. O zamanki paralarla 5 milyar dolar, 10 milyar dolar para buluyor. Bütün sanayiyi tekrar ayağa dikiyor. Ve kendisi hâlâ Japonya'nın en büyük aracı kurumu ve bankası. Kendisi hayatta değil, ama kaçıncı kuşaksa Namura 100 yıllık geçmişi olan bir finans şirketi şu anda. Bu kitabı okumuştum. Ama asıl borsaya girmeye bir Amerika seyahatinde karar verdim. Uçakta *Wall Street Journal* gazetesini okuyordum, bir haberinde Türk borsasını anlatıyordu. 'Saat 9.40 broker içeri geldi. Satacağı Arçelik var. Ama artık Arçelik satamazdı, çünkü Arçelik piyasası kapandı. İlk böyle alınıp satılıyormuş. Mesela Arçelik A ile başladığı için 9.35'te açılıyor, 9.40'ta kapanıyor. Satıcı kapalı zarf veriyor, alıcı da kapalı zarf veriyor. Zarflar açılıyor, uygun fiyatlar varsa alınıp satılıyor.' Çok aşağılayıcı bir yazıydı. Dünyanın en komik borsası diye gösteriliyordu. O zamanki borsayı kuranlar 1986'da Sirkeci'de bir hanın katını tutmuşlar. Sonra Karaköy'e geçiyor. 'Türkiye'ye bu borsa yeter, biz de burada oynarız' diye düşünmüşler. Halbuki Türkiye'de çok eski bir borsa kültürü var. Türkiye'de hisse senedi kültürü inanılmaz eski. Ben bir ara hisse senedi koleksiyonu yaptım. 1700 yılında Nazilli'de bir bakkal halka arz etmiş hisselerini. 100 lira sermayeyle kurmuş, parası yokmuş. Esnafın her birinden birer lira almış. Yüz lira sermayeyle bir bakkal dükkânı kurmuş. Ve herkese birer hisse kâğıdı vermiş. XIX. yüzyılın sonunda Galata bankerleri var. Onlarda hisse de var, tahvil de var. Bizim Demiryolları halka açık. Osmanlı Şimendiferi halka açık.

Ben gazetedeki o yazıyı okuyunca üzüldüm. 1988'de Türkinvest'i Amerikalılardan satın aldım. Şirketi Amerikalı bir adam kurmuş. Amerikan Express'in eski başkanı. Emekli olunca bir para alıyor. Bununla AOG diye bir kurum kuruyor. New York'ta. Hong Kong'da, Tokyo'da, Singapur'da yerleri var. Niko Maksimiyadis'i tanıyor. Niko da bunları ta-

4. *The House of Nomura: The Inside Story of the Legendary Japanese Financial Dynatsy*, Albert J. Alletzhauser.

nıyor. Niko, Türkinvest'in genel müdürü oluyor. Sonra Emlak Bankası'na genel müdür muavini falan oldu. Rum asıllı Türk vatandaşı bankacı. Ben borsaya girdiğimde borsanın günlük işlem hacmi 50 milyon liraydı. Sirkeci'den Karaköy'e geçmişti. Tahtada tebeşirle alışlarınızı yazardınız, diğerleri satışlarını yazardı. Fiyatlar oluşunca işlemler dönmeye başlardı. Bir buçuk saatlik bir seanstı. Sadece gündüz. İlk olarak ben oturdum hesap ettim. Bu 50 milyonun hepsi bende olsa, yüzde bir komisyon alsam hiçbir şeye yetmiyor. 'Komisyonları sıfırladım' dedim. Dediler ki, 'Herhalde bu adam kâğıtları alıp kaçacak.' Üç gün, dört gün devam etti. Büyük olay oldu. Gazetelere büyük haber oldu. Esasında amacım oydu. Borsayı duyurmak. Önce borsayı duyurup milletin ilgisini çekeceksiniz. Bir hafta sonra borsa beni çağırdı. Dediler ki, 'Haksız rekabet.' Kardeşim biz burada otuz kişiyiz. 17 komisyoncu, şu kadar da şirket. Bu para hangimize yetecek? 'Ben komisyonları yükseltmeyeceğim' dedim. Çünkü orada kendileri kumar oynuyor. Ucuz hisseleri alıyorlar. Mesela Ereğli Demir Çelik'in o zamanki piyasa değeri 192 milyar liraydı. Yani 96 milyon dolardı. Şimdi yüzde 50'si 4 milyar dolara yakın satılan şirket var ya, o tarihteki değeri 96 milyon dolar. O tarihte Ereğli hissesi alan, şu anda yüzde dört bin para yapmış durumda. Aldığı temettüler hariç. Ereğli temettüyü hep nakit verir. Daha enteresanı, Ereğli'nin o yılki kârı da o kadardı. Yani Ereğli kârı fiyatına alınıp satılıyordu. 5 000 liraydı fiyatı. Ben de Ereğli'ye başladım. Ereğli otuz yıllık şirket, devlet kontrolünde, hırsızlık yok, olsa bile önemsiz. 5 000 lira temettüsü var üzerinde, 5 000 lira hisse. O zaman 300 000 dolar, 500 000 dolar kimse para bulamıyordu. Halktan para yağıyor Ereğli alıyoruz, para yağıyor Ereğli alıyoruz. Biz Ereğli'nin yüzde on beşe yakınını ele geçirdik. O tarihte yüzde otuzu halka açık. Fiyat da 5 000 liradan 85 000 liraya çıktı.

85 000 liradan bir mal (hisse) dönmeye başladı. İnanılmaz. Bir adam mal satıyor. Dedim ki 'Kim bu?' Dediler ki 'Özelleştirme İdaresi'nin adamı.' Özelleştirme böyle mal satamaz ki? Bilgi vermesi lazım, halka duyurması lazım. Halka arz edilmemiş hisseleri satıyor. Yaklaştım adama, 'Ne yapıyorsunuz?' dedim. 'Satarız' dedi. 'Neyi satıyorsunuz? Burann kuralları var.' 'Satarız biz Nasrullah Bey. Bu şirket bu kadar etmez' dedi. Bu şirket bu kadar etmez dediği, o tarihte Ereğli'nin fiyatı 1,5 milyar dolara daha yeni gelmişti. Dedim ki, 'Ereğli'nin limanı 4 milyar dolar eder, siz nasıl hesaplıyorsunuz?' Bu arada bir sene içinde borsanın işlem hacmi 50 milyon liradan 10 milyara filan çıktı. 1989'un kasım ayında bize gelen paralar bir anda çekilmeye başladı. Çekiliyor ve yeni paralar gelmiyor. Bir yandan da devlet karşımıza Ereğli'yi dayadı, satıyor da satıyor. Ereğli 85 000 liradan 50 000 liraya düştü. Aralık başında kalktık gittik Ankara'ya, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner'den randevu alacağız. Çünkü o ana kadar bankalar Amerikalı bir şirkete para verdiklerini sanıyormuş. Piyasadakiler de benim silah ve

uyuşturucu parası getirdiğimi sanıyormuş. Halbuki paraların hepsi bankaların parası. Biz batarız, ama borsa da batar. Bankaların elinde aslında hiçbir garantileri yok, bizden aldıkları bir tane kâğıt var. O tarihte Kalkınma Bankası'na borcumuz 90 milyon dolar. Olayın farkına varmışlar. Ankara'ya gittik. Cumartesi günüydü. Zaten Güneş Taner de pazartesi günü bizi basmaya karar vermiş. Pazartesi günü şirket basılacak, biz gitmesek. Ben, Yavuz Çizmeci (2006 itibariyle MNG Havayolları'nın başındaydı), Lokman Kondakçı ve Can Çobanoğlu (milli takımlar antrenörü). Yavuz'la o sırada Sultan Havayolları diye beraber bir şirket kurmuştuk. Can genel müdür yardımcımdı. Yavuz'un hissesi vardı, Lokman da arkadaşımdı. Gittik, Güneş Taner içeri bir geldi, hayatımda böyle bir sahne görmedim. Ayağında kırmızı kovboy çizmeler, kravat yok, gömlek düğmeleri açık, askılar... 'Oooo tavuk hırsızları gelmiş' dedi. 'Kümese girmişsiniz, tavukları çalmışsınız, bari çanı çıkaraydınız boynunuzdan, bu kadar ses çıkarmanın ne âlemi vardı' diyor. Hop oturup hop kalkıyor. 'Sayın Bakan dinleyin'; dinlemiyor. Anında İstanbul Emniyeti'ne haber verdi, şirketi bastılar, biz daha Ankara'dayken ne var ne yok topladılar. Bize anında yurtdışına çıkış yasağı koydular. Sayın bakan hiçbir şey dinlemedi."

Bu gelişme üzerine o gün devreye Cumhurbaşkanı Turgut Özal giriyor. Çünkü Başbakan Yıldırım Akbulut olmasına rağmen ekonominin dizginleri çoğunlukla Özal'ın elinde. Nasrullah Ayan, Özal'dan altı aylık borç ödeme süresi istiyor. Özal, Güneş Taner'i Köşk'e çağırıp Ayan'a bu sürenin verilmesini istiyor. Ayan'a bu süre veriliyor.

O tarihte Ayan'ın toplam borcu 200 milyon dolara yakın bir rakamdı ve günde 30-40 milyon dolarlık alım satım yapıyordu. Ayan, bu olayı bu şekilde atlattıktan sonra bankalardan para kullanmama kararı alıp halka yöneliyor. Şubeler açıp "1 milyona repo" kampanyasıyla halktan para toplamaya başlıyor, 10 000 müşteriye ulaşıyor, onların parasıyla yine borsada yüksek hacimli işlemler yapıyor. Ama 1992'de bir daha ekonomik krize giriyor. Ankara'ya bir daha gidiyor. Bu sefer Başbakan Süleyman Demirel'le görüşüyor. Demirel Ayan'ı o zamanki Sermaye Piyasaları Kurulu (SPK) Başkanı Yaman Aşıkoğlu'na gönderiyor. SPK Ayan'ın şirketine dört yönetim kurulu üyesi tayin ediyor. Böylece yönetim SPK'ya geçiyor. 1994 ocak ayına gelindiğinde Ayan sıkıntıyı atlatıyor ve 100 milyon dolar artıya geçiyor. Bu sefer 1994 krizine yakalanıyor. Ayan anlatıyor:

"O arada Özelleştirme İdaresi 14 ocak 1994 günü, Bolu Çimento'nun yüzde 17'sini ve Afyon Çimento'nun yüzde 14'ünü bize satmak istedi. Bolu Çimento için 45 milyon dolar, 4 milyon dolar da Afyon Çimento'ya istiyorlar. Afyon Çimento'nun yüzde 36'sı o zaman zaten bizde, yüzde 4'ü alsak yüzde 40 oluyor. Elimizde 50 milyon dolar nakit vardı. 14 ocak günü bu hisseler alındı. Tam o günlerde 14 000 olan dolar 17 500'e

yükseldi. Borsada ise her şey taban. Türkiye koptu, Türkiye kaos. Dolar 14 000 liradan 40 000 liraya gitti. Bütün borcum 37 milyon dolar. Karşılığında bende Çelik Halat'ın yüzde 51'i, Afyon Çimento'nun yüzde 40'ı, Marmaris Altınyunus'un yüzde 10'u, beş tane aracı kurum, Formula 1'in yapıldığı yerde Altın Tavuk diye bir şirket (Erol Simavi'den almıştım), 150 dönüm arazi. Tek sorunum likidite... Biz çabalamaya başladık. Dolar gidiyor, borsa çöküyor. 50 milyon dolara aldığımız Bolu Çimento'nun hepsini 4 milyon dolara sattık. Yani bütün 37 milyon dolar borcumdaki hasarım Bolu Çimento'nun verdiği hasardan az. Ve sonra öğreniyorum, Özelleştirmenin başındaki adam, 'Borsa kralını şimdi gömdüm' diyor. Çünkü krizi biliyorlar. Sonra 5 Nisan Kararları çıktı, ama ip kopmuş. 23 nisan benim doğum günüm. İflasımı deklare edeceğim. Şirketimi kapatacağım. Merkez Bankası Başkanı Yaman Töruner aradı. Ankara'ya gittim, görüştüm. 'Nasrullah sen bize lazımsın' dedi, kredi verileceğini söyledi. İstanbul'a döndüm. Krediyi bekledim, gelmedi. Ve bizim önümüzdeki kuyruklar uzadıkça uzadı. Olay patladığı gün iki şeye karar verdim. Birincisi, 'Yurtdışına kaçmayacağım' dedim. İki, 'Ben gidersem bunlar çar çur olur. İnsanlar paralarını alamaz.' Çünkü hatırlarsanız, 1982'de bankerler olayı patlayınca Banker Kastelli yurtdışına çıktı ve günah keçisi oldu. Kastelli'deki 2 milyar dolar gibi bir paraydı. Zamanın Maliye Bakanı Kaya Erdem, 'Halkımız kumar oynadı' demişti. Ve ben yurtdışına kaçmadım, kaldım. Kalmam neye yaradı? 45 gün cezaevinde yattım. Mahkemeye çıktığımda hâkim, 'Ödeyecek paran var mı?' dedi. 'Tahliye ederseniz ödeyebilirim' dedim. Ve çıkınca bütün borçlarımı ödedim. 46 milyon Afyon Çimento hissesini tanesi 18 000 liradan sattım. Borçlarımı ödemek için. 11 000 kişi paralarını aldılar. 1,6 trilyon. Mallarımı sattım ve borçlarımı ödedim. Devletten destek almadan borcunu ödemiş tek finans kuruluşuyum. Bu piyasaya 2 000 adam yetiştirdim. Şimdi Merry Lynch'in Afrika Avrupa sorumlusu olan ve 80-100 milyar doları yöneten Osman Semerci, 21 yaşında benim yanımda başladı. MİT eski müsteşar yardımcısı Sedat Semerci Paşa'nın oğlu. İsviçre'deki ofisimize gönderdim, ona oturma müsaadesi aldım. Birkaç gün sonra, kapının altından bir mektup bırakıp ofisten ayrılmış. Yazıda, 'Abi, daha iyi bir iş buldum, kusura bakma, ayrılıyorum' diyor. Şimdi kendisiyle gurur duyuyorum."

Nasrullah Ayan'ın üç çocuğu İsviçre'de yaşıyor. Kızı savcı, bir oğlu yeminli mali müşavir, diğeri basketbol hakemi. Ayan, şu anda yabancı bazı şirketlere borsada danışmanlık yapıyor. Son olarak onun ilginç bir iddiasını aktaralım: "20 milyon insanı borsada hisse sahibi yapsak, Türkiye'de bir daha darbe olmaz. Darbe olduğunda, ertesi gün borsada paralarının yüzde ellisini kaybeden bu insanlar hesap sormaz mı?"

Yirmi ikinci bölüm

Babaları toplayan polis müdürü: Terörün altın bağlantısı vardı

Atilla Aytek, 1970'li yıllardan itibaren Türkiye üzerinden Batı dünyasına yönelen uyuşturucu trafiğini ve Batı'dan Türkiye'ye yönelik silah kaçakçılığı trafiğini ortaya çıkaran polis müdürüydü. Bir ucu mafyaya, bir ucu terör örgütlerine, diğer ucu da istihbarat örgütlerine uzanan uyuşturucu, silah, altın, döviz kaçakçılığı trafiğindeki 4 100 kişiyi toplayan kişi oydu.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Dairesi'ni 2 şubat 1980'de kuran ve sekiz yıl boyunca yöneten kişi de oydu. Atilla Aytek'le Ankara'da Gençlerbirliği Spor Kulübü tesislerinde bir araya geldik. Aytek, 1991'de aktif görevlerden çekilip Emniyet'te Araştırma Planlama Koordinasyon (APK) uzmanı kadrosuna alınmasından bu yana Gençlerbirliği'nde asbaşkanlık yapıyordu.

2002 yılı mayıs ayında yaptığımız bu konuşmada, Aytek'in uzmanı olduğu yeraltı dünyası, uyuşturucu ve kara para trafiğinin derinliklerine indik. Ben sorularımla bu karanlık dünyayı deştikçe Aytek, birbirinden çarpıcı açıklamalar yaptı. Yeraltı ve uyuşturucu dünyasını deşeceğimiz bu ağır sorular öncesinde, "Sizi tanımak istiyorum" dedim. Kafkas kökenli ve Çerkez olduğunu söyleyen Aytek, İstanbul Beşiktaş'ta 1944'te bir memur çocuğu olarak dünyaya geldiğini, 1960'ta Polis Koleji'ne girdiğini, 1966'da Polis Akademisi'ni bitirip komiser yardımcısı olarak Asayiş Dairesi'nde o sırada yeni kurulan Uyuşturucu Operasyonlar Masası'na alındığını anlattı. 1972'den itibaren ABD'deki uyuşturucuyla uluslararası mücadele toplantılarına "teknik raportör" olarak katılmıştı ve uyuşturucu ile terör birlikteliğini anlatan "narkoterörizm" kavramını ilk defa o kullanmıştı.

Milletvekillerinin kumar borcu listesi

Kuşkusuz, 1977'de 24 ülke polisinin katıldığı uluslararası toplantıda terörün gerisindeki silah gücünün uyuşturucu parası olduğunu dile getiren Aytek'in Emniyet camiasında öne çıkmasını sağlayan olay, Emniyet Kaçakçılık Dairesi'ni kurması ve başına geçmesiydi. Sorularım bu-

radan başladı ve bir dönem yurtdışındaki diplomatlarımıza karşı suikast faaliyetleri organize eden ASALA'nın Türkiye üzerinden geçen altın trafiğindeki yerine kadar uzandık:

Polisliğe nasıl başladınız? Kaçakçılık Dairesi'ni kurup başkanı olmanız öncesinde hangi görevlerdeydiniz, neler yaptınız?

Babam kadastro memuruydu. Durumu zayıftı. Orta üçe kadar Ankara'da halamın yanında okudum. Babam Eskişehir'e tayin olunca ben de onun yanına gittim. Babanın yanında kısa süre kaldım. Ondan sonra anam da devlet, babam da devlet. Geldim Polis Koleji'ne. 1966'da koleji bitirdim. Ondan sonra kendi kendimizi eğittik. Devlet Lisan Okulu'nda lisan okudum. İşletme Fakültesi'ni bitirdim. 1966'da komiser muavini oldum. İlk işim, trafiğe verdiler. İki ay kadar trafikçilik yaptım. Asayiş Dairesi'nde Uyuşturucu Operasyonları Bölümü yeni kurulmuş, bizi oraya aldılar. İlk orada başladım. O arada tabii çok değerli insanların yanında yetiştik. Galip Lavernas, Abdullah Bektaş, İbrahim Ulus, Halit Elver vardı. Elver, sonra Interpol daire başkanı oldu. Türk polisi olarak bütün devletlerle iyi ilişki kurabilen, lisan bilen bir insandı. Kaçakçılığın arşivi ilk 1966'da başladı. İlk dosyanın açılması 1966'dır. İlk dosya açılmasında Kemal Abi diye bir başkomiser vardı. Uzun müddet Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi'nde kaldım. İlk narkotik şubeleri kurmaya başladık. 1972'de Birleşmiş Milletler'e gitmeye başladım. Başkomiser filandım. Her sene 15 gün oraya gidip teknik raportörlük yapıyorduk. Birinci eğitimim İsviçre Cenevre'de Uyuşturucu Maddeler Komisyonu'nun açtığı kursa katılarak hem bilimini hem de devletler ilişkisini görmek oldu. İkinci eğitimim Interpol'de oldu. O tarihte Interpol'de 157 devlet vardı. Üçüncü eğitimi ise Amerika'da gördüm. O zaman DEA (Drug Enforcement Agency) yoktu. Drug Narcotic Dangerous Staff dedikleri bir kuruluşları vardı... 1977'de Ankara Narkotik Şubesi müdürü oldum. Çok az sürdü o müdürlüğümüz. Çünkü Ankara'daki bütün kumarhaneleri bastık ve milletvekili borçlarını çıkardık. Meşhurdur o olay, Türkiye'nin en meşhur olayıdır. Manşetlerdeydi. Bizi 45 dakikada sepetlediler, ama geri gelmemizi engellemeye gücü yetmedi kimsenin. O tarihte biz şunu ispat etmek istiyorduk. Diyorduk ki, "Mafya otel alıyor ve bürokrat ile milletvekillerini borçlandırıyor." Bunun için kumarhaneleri bastık. Bir sürü bürokratın, bir sürü milletvekilinin kumar senetleri çıktı. Alelacele görevden aldılar. Gittik, 24 saatte mahkemeden yürütmeyi durdurma kararı aldık, gene eski yerime tayin ettiler. Bir ara beni Kaçakçılık'tan aldılar Asayiş Şubesi'ne verdiler. Baktılar Asayiş Şubesi hiç benim yapacağım iş değil, neticede Merkez Narkotik Şube'ye döndük. 1980'den evvel olan konular bunlar. Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Narkotik Şube o zaman yeni kurulmuştu. O zaman, bu konuları derlememiz, toparlamamız lazım. "Kaçak-

çılık Dairesi'ni kurmamız lazım" dedik. Kaçakçılık Dairesi'ni kurduk.

Türkiye'nin neden Kaçakçılık Dairesi'ne ihtiyacı vardı?

Milli Güvenlik Konseyi'ne dedik ki, "1970-1980 arasındaki olaylar tamamen ekonomiktir. Türkiye'de 25 000 kişi öldü. Ekonominin yükselmesi, terörün düşüşüdür. Bu mücadele yalnız polisi ilgilendiren bir konu değildir. Devletin topyekûn bununla mücadele etmesi gerekir. Bu bir devlet sorunu, yalnız polisin sorunu değil. Türkiye'de 25 000 kişi ölmüş. Çatır çatır her tarafta bombalar patlıyor. Kaçakçılık dediğiniz terörün finansmanıdır. Bizim karşımızda bir tek terör yok, beynelmilel terör var..." Biz bunu söyleyince dört beş tane yeni unsur doğdu. Milli İstihbarat Teşkilatı'nda kaçakçılıkla ilgili daire kuruldu. 2 şubat 1980'de Emniyet'te Kaçakçılık Dairesi'ni kurduk. Kapıyı açtık, ama personel eğitimi, organizasyonu en az benim bir buçuk senemi aldı. Bu bir buçuk senede de askeri harekât oldu. "Bu bir devlet sorunuysa ne yapalım?" denildi. İhtilalden sonra gittiler 4 Numaralı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ni kurdular. Kolordu'daki Kaçakçılık Mahkemesi'ni kurdular. Bu kaçakçılık suçlarını organize bir suç olduğunda tek bir yerde toplamak mecburiyetinde kaldılar. Kaçakçılıktaki boyut ne? Bir kilo eroin, buradan çıktı yola, nereye gitti Belçika'ya... Bu bir kilo eroin Belçika'ya gidene kadar en az bir beş tane ilden geçiyor Türkiye'den. Ardından, yedi devletten geçip Belçika'ya ulaşıyor. Peki, bunun soruşturmasını kim yapacak? Bunun soruşturmasının tek elde yapılması amacıyla 4 Numaralı Mahkeme kuruldu. Bunlar kurulunca, Emniyet'teki dairenin başında ben varım, MİT'teki dairenin başında kim var? Mehmet (Eymür) var. Ne yaptım ben? 4 100 adamı mahkemeye verdim. Bu 4 100 adamın içinde uyuşturucu işi olan 200 sanık var. İkincisi, mali kısım var. Altın, döviz, antika, bankerlik, bu kredi kartları başladı.

Yanıkyan'ın yeğenleri ve ASALA'nın ilk suikastı

Ama daha çok altın üzerinde duruyordunuz o tarihlerde...

Altın da niye altın üzerinde duruyoruz? Altın da, uyuşturucu da narkoterörizmin ve terörün en iyi silahı. Neden altın? Niye Afrika, Niye Afrika'da iç savaş var, neden?

Türkiye'ye nasıl yansıyordu?..

Şimdi Afrika bölgesinde çıkan altının yüzde 60'ı legal piyasaya çıkıyor. Bunun bir borsası var. Geri kalanını süremiyorlar piyasaya. Neden? Para ve şey dengelerini sağlayabilmek için. Peki, bu yüzde 40'ı nereye gidiyor? Kaçağa gidiyor. Bunu kaçağa kim götürüyor? Altın madenlerini çalıştıranlar. Kimler, hangi devletler? Altın madenlerinin üzerinde etkisi olanlar... Bu yüzde 40 kaçağa giden nereye gidiyor? Bizim

gibi, İstanbul Kapalıçarşı gibi 2 800 tane dükkânı olan, elma armut gibi altın satılan ülkeye gidiyor. O tarihte borsa yok. Türkiye gibi bir ülkeye senede 400, 450 ton, 500 ton altın giriyor. Yalnız Suriye'den değil, İsviçre'den geliyor. Afrika'dan bize gelebilecek her yoldan geliyor. Çünkü oralardaki altın ticareti yasal. Bizde yasal değil. Bizde daha bunun yasası çıkmamış ve borsası yok. Sabah gözünü açan, altının gramı 2 700 lira olsun. Dışarıya bakıyorsun 1 500 lira, bizde 2 700 lira. O zaman ne olacak? Ne zaman altın ithalatı başladı. Biz Kapıkule operasyonunu yapıp kartlarımızı koyduktan sonra. Altın borsası kuruldu. Altın borsasını kuran da bu daire.

Türkiye'ye giren 400-500 ton altın ne şekilde teröre kaynak sağlıyordu? Bu bağlantıyı ne şekilde kuruyorsunuz?

ASALA'yla... Çok uzun bunlar ben size anlatsam 10 000 sayfa eder... Niye Beyrut harbi? Beyrut harbinde 380 000 adam niye gitti? Dünyanın bütün mücevheratçıları, kuyumcuları nerelidir, kökenleri nedir? Bunların yaptıkları geleneksel işleri nelerdir?

Altın kaçakçılığı büyük ölçüde ASALA'nın mı denetimindeydi?

Hayır, ASALA'nın denetiminde değildi. Ama dünyada kuyumculuk mesleği Ermenilerin meselesidir. Beyrut'un bugün altın, pırlanta merkezi olması, Anvers.. Gittiniz mi hiç Anvers'e? Pırlantayı kimler keser? Gümüşte Süryanilerin, altın ve pırlantada Ermeni toplumunun geleneksel işidir bu. Ama şunu parantez etmek istiyorum. Bunu derken, Ermenilerin hepsini de imtina ederim. Çünkü bizde Dev-Sol neyse, DHKP-C neyse onlarda da ASALA o. Ermeni toplumunu bir şemsiyenin altında tutamayız. Bu mümkün değil. Şimdi bu kuyumculuk mesleği, adam bu altını sokuyor, neyi götürüyor? Paramızı alıyor dışarı götürüyor. Altın ölü yatırımdır. Şu anda Türk toplumunda benim bildiğim 8 000 ton ile 9 000 ton arasında altın var. Biz tarım zamanı çıktı mı altına çıkarız. Ne ihtiyacınız var bu kadar altına? Paraya ihtiyacınız var. Altına ihtiyacınız olur mu? Yok. Altın ölü yatırımdır. Silah ölü yatırımdır... 1972'de biz Amerika'dayken Los Angeles'taki konsolosumuz Bahadır akşamları gelip bizi yemeğe götürüyordu. Biz Türkiye'ye döndük, altı yedi ay sonra bu çocuğu öldürdüler. Türkiye'nin yurtdışında öldürülen ilk konsolosuydu Bahadır. Öldüren de 70 yaşında Gurgen Yanıkyan diye bir adam. ASALA'nın ilk şehit ettiği konsolosumuz odur. Ondan sonra biz yaptığımız tahkikatlarda çok aşamalardan geçtik. Fransa'daki eroin laboratuvarlarına baktık. Bunların sahipleri toplanırken bir baktık ki hepsi Beyrutlu. Eroin laboratuvarlarını kuranlar. O aşamada orada bulunduk. "Bu ne?" dedik... Bizim gördüğümüz, bu işin içinde organize, birinci derecede ASALA vardı. Ondan sonra geldik İsviçre'de operasyonlar yaptık, bir baktık ki Türkiye'ye yönelik altın sevkıyatı var. Altın sevkıyatı-

na baktık kimler var? Magaryan kardeşler var. Magaryan kardeşler kim biliyor musunuz? Bizim Bahadır'ı öldüren Gurgen Yanıkyan'ın kız kardeşinin çocukları... Adamlar diyorlar ki, "Biz Türkiye'ye altın göndeririz, İsviçre'de bu iş yasal." Peki, bunun cesameti (miktarı) nedir? "2,5 ayda 300 milyon dolardır" diyor. Hesaplayabiliyor musunuz parayı? O zaman Türkiye'de altın borsası yok, altının girişi yok. Gurgen Yanıkyan'ın kız kardeşinin çocukları altını sokuyorlar Türkiye'ye... O operasyonların hepsinin içinde bulundum.[1]

"Serbest piyasa ekonomisini biz getirdik"

Altın ve uyuşturucu, bu işin üçüncü ayağını silah mı oluşturuyor?

Silah... Bakın Birleşmiş Milletler'e 1977 senesinde dedik ki, "Uyuşturucu, artı altın, artı silah, eşittir beynelmilel (uluslararası) terör." Birleşmiş Milletler çatısının altına bir tek polisiye olay girebiliyor. O da uyuşturucu giriyor. Uyuşturucu giriyor, ama beynelmilel terörü de sokmak mecburiyetindesiniz. Ama diyorlar ki, "Beynelmilel terörün burada ne işi var? Terör her devletin kendi sorunu." Biz diyoruz ki, 'Hayır, bu yalnız bizim sorunumuz değil. Adam benim üzerimden uyuşturucuyu götürüyor, bunu hep Türkler yapıyor imajını koyuyor. Türkiye'yi Batı'dan koparmak istiyor. Ama bunun yanında adamlar uyuşturucu karşılığında nakit parayı altına döndürüyor, bize getiriyor. Bizden aktif parayı alıyor dışarıya taşıyor. Veyahut da silahı getiriyor, dağıtıyor, bizim çocuklarımızı öldürüyor. Anladınız mı?.. Ama bende silah çekerek öldürdüğünü, sende zaman içinde öldürüyor. Nasıl öldürüyor? Eroini iki kere kullanan bir adam ölmüş bir adamdır. Onun için bununla ortak mücadele edelim." Ve narkoterörizm kavramını izah ettik. Ben uyuşturucuyu tutacağım, ama sen bana gelen silahı tutmayacaksın. Böyle bir iş var mı?.. Dedik ki, "Silah, altın, uyuşturucu, eşittir terör formülüne inanacaksınız." Adamlar da bunu aldılar, evvela Interpol aldı...

O dönemde silah ile uyuşturucu arasındaki direkt irtibat da kuruldu değil mi?

Tabii tabii... Uyuşturucu kaçakçısının tahkikatın yapıyoruz, bakıyoruz uyuşturucuyu oradan almış, silahı da içeriye getirmiş. Bir tane, iki tane isim yok ki, yüzlerce isim sayayım. Biz polis gibi düşünmedik, ekonomist gibi düşündük. 4 000 adam topladık. Topladığımız adamla-

1. ABD'nin Kaliforniya eyaletinde bulunan Los Angeles kentinde 27 ocak 1973'te Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ve Konsolos Bahadır Demir, 78 yaşındaki Amerikan vatandaşı Ermeni Gurgen Yanıkyan tarafından şehit edildiler. Sultan Abdülhamid'e ait bir tabloyu Türkiye'ye armağan etmek istediğini belirterek, iki diplomatımızı Santa Barbara'daki Baltimore Oteli'ne davet eden Yanıkyan, otelde diplomatlarımızın üzerine silahla ateş açtı. Cinayetten sonra tutuklanan ve ömür boyu hapis cezasına çarptırılan Yanıkyan, 31 aralık 1984 tarihinde afla serbest bırakıldı, bir süre sonra da öldü. Bu olay, ASALA'nın diplomatlarımıza karşı ilk saldırısıydı.

rın ifadelerini aldık. Bu ifadelerinde ne kadar uyuşturucu götürdü, ne kadar silah geldi, ne kadar altın gitti?.. Neydi bizim yapmak istediğimiz? Hem adamları toplamak, hem iyi bir arşivin sahibi olmak, hem yurtdışındaki bunların suçlarıyla ilgili dosyaları Türkiye'ye getirmek, dünya devletleriyle ortak operasyonlar yapmak. Ve Türkiye'de bunları rakamsallaştırarak, üstlerimize göndermek. Dedik ki, "Arkadaş, polis ekonomiyi düzeltemez, ama altın uyuşturucu, silah... Tüm aktif paramız ölü yatırıma gidiyor. Bu mücadelede bir sürü hukuki düzenleme yapmanız lazım. Bir sürü kanun çıkarmanız lazım." Biz şöyle, böyle üç bine yakın rapor yazıp gönderdik. Bizim bu yazdıklarımız Türkiye'ye serbest piyasa ekonomisi olarak çıktı. İşin özü burada...

Peki, bütün bu çabalarınıza rağmen Türkiye 1980 öncesindeki terör kuşatmasına nasıl girdi, neden bu olayların önüne geçemediniz?

Ama Kaçakçılık Dairesi yok ki 1980 öncesinde. Ben her yerde söylüyorum. 1977'de Kaçakçılık Dairesi kurulabilmiş olsaydı askeri harekât olmazdı. Çünkü askeri harekât ne diye gelir? "Asayişi düzelteceğiz" diye geliyor. Asayişin bombası Terör Dairesi'nde, ama ekonomisi Kaçakçılık Dairesi'nde. Biz bununla mücadeleye etmeye başladık. Yurtdışında hep suçlanıyorduk. Bize vize uygulamak istiyordu devletler. Bu vizeye karşı olan mücadelede, içeride ve dışarıda yaptığımız operasyonel tahkikatlar çok önemliydi. Biz diyorduk ki, "Uyuşturucu Türkiye'den transit geçiyor, ama bunu terör örgütleri yapıyor. Niye? Sırf Türkiye'yi Batı blokundan koparmak için yapıyorlar. Onun için gelin bu mücadelede ortak gidelim." Nitekim 1987, 1988'e kadar Türkiye tenkit eden hiçbir ülke yok, bu kadar vize mize de yok. Biz bütün Avrupa devletleriyle oturduk, uyuşturucu ve terörle ortak mücadele protokol ve anlaşmalarını yaptık.. Komiser muavinliğinden şube müdürlüğüne kadar, Meksika sınırından Çin sınırına kadar, Kuzey Afrika'da, bütün Avrupa kıtasında operasyon yaptım. Operasyon amiriydim. Bütün işim gücüm bu... Biz buralara gelirken de büyük mücadele verdik. İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan... Oralardan Kuzey Afrika'dan Suudi Arabistan'dan, ta Avrupa kıtasından, Amerika'dan aşağıya kadar Kuzey Kutbu'ndan aşağıya kadar, uyuşturucu trafiğinin üzerinde olan devletlerin hepsinde operasyonel faaliyetlere gittim. İspanya'da, İtalya'da, Danimarka'da, Belçika'da...

Uyuşturucu sanıkları neden serbest kaldı?

Peki, o operasyonlar topladığınız bütün insanlar daha sonra neden serbest kaldı?

Burada bir tek teknik sorun var. Behçet'in (Cantürk) bize ifadesi var. İfade veriyor, diyor ki, "Ben İsviçre'de Paul Warider denilen bir

adama mal gönderirim." Ben kalkıyorum İsviçre'ye gidiyorum. İsviçre polisiyle operasyon yapıyorum. Paul Warider'i yakalıyorum. Yüzlerce kişi vardı. Bunların hepsi kendi mahkemelerine çıktılar. Kaçar sene ceza aldılar? En azından 10 seneden 25 seneye kadar ceza aldılar. Nereye gittik? Amerika'ya. Behçet'in ifadesinde, Pizza Connection denilen olay vardı. Meşhur New York'taki pizzacıların sattığı eroin var ya, gönderen Behçet. Hepsi Behçet'in bize verdiği ifadeden çıktı. Ben aldım Behçet'in ifadesini gittim. Oradaki ifadelerin de alınıp buraya getirilmesi lazımdı. Ben o ifadeyi alıp buraya getiriyorum. Ama polisin getirdiği yeterli değil. Kim getirecek? Buradaki savcı gidecek, İsviçre'de o tahkikatı yapan savcıdan yetki alıp istinabeyle sorguya girecek. Sonra İsviçre Adalet Bakanlığı kanalıyla bu bilgiler Türk Adalet Bakanlığı'na geçecek. Oradan da adliye gelecek ki delil olsun. Ben diyorum ki, "Arkadaş vaziyet bu, ifadeleri alın." Bizimkiler müracaat ettiler, ama İsviçre göndermedi. Neden göndermediler? Nasıl ki Apo'nun mahkemesinde bir tek askeri hâkim var diye bunu askeri mahkeme olarak kabul ettiler. Aynı bu mesele işte. Dediler ki "Bunları yargılayan Sıkıyönetim Mahkemesi bir askeri mahkemedir. Biz buna bu evrakları gönderemeyiz." Amerika'nın New York savcısını getirdim ben. Bizim savcıyla oturdu, konuştu. Ama oradaki evrakların Adalet Bakanlığı kanalıyla gelmesi lazımdı. Bu tamamen Türkiye'nin karşılaştığı yeni bir veçheydi... 1988'e kadar olan dönem içinde her gün Alman savcı gelir, İtalyan hâkim gider, ne bileyim İngiliz savcı gelir: İtalya'daki Temiz Eller Operasyonu'nun yüzde 60'ı bize aittir. Onların da yapısı aynı bize benziyor. Yani terörden mustariplerdi onlar da... İtalya'da da aynı bizdeki gibi her gün yüzlerce bomba patlıyordu, yüzlerce insan ölüyordu. Bizimkiler *Godfather* filmini seyrettikten sonra baba oldular. Orada herifler hakikaten gerçek babaydı. Bir uçları Amerika'da, bir uçları bilmem nerde. Bizimkiler lisan bilmedikleri için yeni dışarı açılma sürecindeydiler.

Eğer bu yargılamalar askeri mahkeme yerine uzman bir sivil mahkemede yapılsaydı Türkiye bu işi aşar mıydı?

Bu işte hangi bölümden serbest kalanlar oldu? Uyuşturucu bölümünden. Neden? Silah tüketim maddesi midir? Değil... Ama eroin tüketim maddesidir. Biz neyi araştırıyoruz? 1970 ve 1980 arasında olan kaçakçılığı araştırıyoruz. Buradan alıyoruz ifadeleri, atlıyoruz, gidiyoruz oraya... Hem fiili yakaladığımız mallar var. Hem de eskideki olaylar var. Eskideki olaylardan, delil (eroin) kalkmış buradan New York'taki pizzacılara gitmiş. Ben eroini nereden toplayayım? Ama neyi toplayacağım? Oradaki ifadeleri toplayacağım. O ifadeler buraya gelecek. Uyuşturucudan aldıklarımızın serbest kalması tamamen bu şekilde teknik bir konu. Ama silahtan gelmişse, kurtulmuş tek bir adam yok. Altından gelmişse ceza yememiş bir tek adam yok. Çünkü yakalıyoruz... Kapıkule operasyonunda

biz şunu yapmaya çalıştık. Dedik ki, "Para Türkiye'de toplanıyor, yurtdışına gidiyor. Yurtdışından otobüsler kanalıyla otobüslerin zulalarında Türkiye'ye altın geliyor." Maliye Bakanı Vural Arıkan düştü (azledildi) bu olayda.[2] Bizim İçişleri Bakanı Ali Tanrıyar da görevi bıraktı. Biz diyorduk ki, "Türkiye'ye 450 ton altın geliyor. Türkiye'de altın borsasını kurmak mecburiyetindeyiz kardeşim." Kaçta kuruldu bu borsa? 1987-1988'de göstermelik bir borsa kurdular. Gittiler, Merkez Bankası'nın içinde kurdular. Ya böyle bir şey olur mu? Borsa 24 saat açıktır. Borsa bütün dünyada sabaha kadar açıktır, hiçbir zaman kapanmaz.

1967'de Türkiye'de ilk defa uyuşturucuyla mücadele için narkotik şubelerin kurulması Amerika'nın yardımı ve isteğiyle mi oldu?

Amerika neyi destekliyor? 1966'dan 1972'ye kadar Türkiye'de narkotik şubelerin kurulmasına malzeme temin etti. Ne temin etti? Telsiz, araba ve bizim o tarihte tabancalarımızın üzerinde polis yazardı. Polis yazısız silah temin etti. Başka bir şey yok... Ama bu organizasyonlar kuruldu. Yalnız bizde de kurulmadı. Nerde kuruldu? Toprak Mahsulleri Ofisi'nde kuruldu. Jandarma Genel Komutanlığı'nda kuruldu. Sırf Türkiye suçlanıyordu. Türkiye üzerinden transit giden afyon çok az. Eroinde, morfinde söz sahibi olabilmek, yapabildikleri oydu. Çünkü Avrupa'nın uzantısı olan, Asya'yı Avrupa'ya bağlayan Türkiye'den daha ciddi bir devlet yok. Ciddi bir devlet olmadığı için, biz istedik, bu kuruluşlar kuruldu. Biz bunlarla birlikte beraber çalıştık. Beraber çalışırken de herkesin yöntemi farklı... Amerikalının bir şablonu vardı. Uyuşturucu güzergâhı üzerinde bulunan devletlerde büro kurmak. Bunu sonra kim kurdu? Almanlar kurdu. Bunu sonra kim kurdu? İngilizler kurdu. Bunu sonra kim kurdu? Türkler kurdu. Senin şimdi her devlette büron var. Yani irtibat görevlisi projesi...

Üç operasyondaki üç gazeteci

1988'de meşhur birinci MİT raporu olayından sonra Mehmet Eymür Milli İstihbarat Teşkilatı'ndaki görevinden siz de Emniyet'teki görevinizden ayrıldınız. Eymür'le birlikte çalıştığınız, MİT raporuna katkı sağladığınız söylendi. Görevden alınmanızdan sonra ne oldu?

Bizden sonra zafiyet olmasın, dairedeki arkadaşlar dağıtılmasın diye dönemin Emniyet Genel Müdürü Sabahattin Çakmakoğlu'na ve İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Vecdi Gönül'e gittim. Ama benim ayrılmamdan so-

2. Bu operasyon, Başbakan Turgut Özal'ın dönemin Emniyet Genel Müdürü Saffet Arıkan Bedük'e verdiği talimatla başladı. Atilla Aytek, Ankara'dan onlarca polisi, hamal kılığında Kapıkule sınır kapısına yolladı. Bunlar burada istihbarat topladı ve 13 temmuz 1984 günü operasyon yapıldı. Operasyon sonucunda kapıda görev yapan 60 civarında gümrükçü ve polis tutuklandı. Dönemin İçişleri Bakanı Ali Tanrıyar istifa etti. İstifa etmekte direnen Maliye ve Gümrük Bakanı Vural Arıkan, Başbakan Turgut Özal'ın isteği üzerine Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından azledildi. Arıkan, 3 ağustos 1993'te öldü.

ra daire dağıtıldı. Eskişehir'e emniyet müdürü oldum. Üç sene sürdü. 1991'de Ankara'ya geldim. O tarihten bu tarihe kadar da APK'dayım. Gençlerbirliği'nde futbolda asbaşkanlık yaparak en azından uyuşturucu ve diğer alışkanlıklara gençleri sokmamak için bu tesisleri, binaları yaptık. Bu binalarda 1 800 tane yeni talebe var.

Geriye dönüp baktığınızda 30 yıllık polislik hayatınızı nasıl buluyorsunuz?

Bizim yaptığımız işler ağırlıklı olarak devletler politikası içine girer. Ben Meclis'teki Hayali İhracat Komisyonu'na 1992 senesinde gitmişim, demişim ki, "Türkiye çek senet mafyasına çatacak, arazi mafyasına çatacak, gidecek bu ihaleler mafyasına çatacak. Banka kredileriyle bu banka yolsuzluklarına çatacak." 1992'de bunların hiçbiri yoktu. Ne oldu? Hepsi olmadı mı? Fazla zekâ değil, bu benim işim. 1985'te Harp Akademilerinde "Rusya parçalanacak" dedim millet bana güldü. 1989'da parçalandı. Türkiye'de hep sadece babaları toplayan bir polis olarak lanse edildik. En azından şu kadarını söyleyebilirim ki, ekonomist gibi düşünüp yazdığımız raporlarla Türkiye'de serbest piyasa ekonomisine destek vermişizdir. Bulunduğu yer ve jeopolitik konumu itibariyle Türkiye'ye yönelik yapılan mücadelelerin önünü kesmeye, memleketimize yönelik bu mücadeleye karşı baraj olmaya çalıştık. Ülkemizde de bunları bir toplayalım. Bunlar, Türkiye'nin geleceği için çok önemli şeyler düşüncesiyle 3 000 rapor yazdım. Dünyanın en büyük arşivi Emniyet Kaçakçılık Dairesi'ndedir. Orada 80 000-85 000 dosya var... Daire dünyanın en sağlam arşivine sahip. Ben yalnız devletin iki üç yerine daha kurdum o arşivi. Bilelim ki bir yerden bir yere şeytanlık girmesin. Onun için hiç kimsenin bir yerden kaçacak tarafı yok. Ben Türkiye'ye karşı görevimi yaptım. O günden beri bu işleri yine benim kurduğum Kaçakçılık Dairesi yapıyor. Mecbur kaldılar, organize suçları da üzerine eklediler. İşin en enteresanı, ülkemde fazla tanındığımı zannetmiyorum. Ama Türkiye'nin içinden daha fazla dışarıda tanınıyorum. Yaşım 57'ye (2002 itibariyle) geldi. Sporla, futbolla uğraşıp duruyoruz... Türkiye'de iki şey bana ait. Birincisi yaşam koşusu, ikincisi bilgisayarın Türkiye'ye getirilmesi...

Başka söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Şunu söyleyeyim. Yaptığımız mücadelede gazeteci arkadaşların büyük katkıları oldu. Gazeteci, polis dayanışmasının en güzel üç örneği var. Sarı Avni'nin İsviçre'de olduğunu tespit eden ve bize fotoğraflarını çekerek gönderen, bu konuda bizden yardım isteyen *Hürriyet* muhabiri Erdinç Ispartalı oldu. İkincisi Bekaa Vadisi. Buranın bütün filmleri ve Bekaa Vadisi'ndeki uyuşturucu ekim trafiğini ortaya koyan, resimlerle belgeleyen Coşkun Aral'dı. Üçüncü olay Karun Hazineleri'nin getirilmesi. Gazeteci Özgen Acar'la ikimizin işi o...

Yirmi üçüncü bölüm

Kemal Horzum nasıl mahkûm oldu?

Emlak Bankası'nı 90 milyon dolar dolandırıp 1985'te İsviçre'ye kaçan Afyonlu işadamı Kemal Horzum'un Türkiye'ye getirilmesi, Başbakan Turgut Özal'a düzenlenen suikastla daha da önem kazanmıştı. Çünkü suikastçı Kartal Demirağ, ifadelerinde Afyonlu hemşerisi Horzum'un isminden söz ediyordu: "Özal hükümetinin kaçakçılığı önleme konusundaki ekonomik politikası ile af çıkarmama konusundaki politikası Kemal Horzum ve yurtdışında bulunan kişileri rahatsız etti."

18 haziran 1988 günü uğradığı suikast olayı üzerinde önemle duran Başbakan Turgut Özal da, suikastın bir ucunun İsviçre'ye uzandığına, bunu Horzum dosyasının aydınlatabileceğine inanıyordu. Özal, bir taraftan Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk'u araştırmalar yapmak üzere İsviçre'ye gönderirken, diğer taraftan Kemal Horzum'un Türkiye'ye iadesi için çaba harcadı.

Sonunda İsviçre Kemal Horzum'u Türkiye'ye iade etti ve Horzum, 18 temmuz 1989 günü Ankara'ya getirilip cezaevine konuldu. Ankara'da ikili bir sorgulamaya tabi tutulan Horzum, Emlak Bankası'nı dolandırmak suçundan Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanıyordu. Özal suikastı davasından ise Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanacaktı.

Horzum'un yeniden tutuklanması

Ne var ki, Horzum'u sorgulayan Ankara DGM Savcısı Nusret Demiral, onunla suikastçı Demirağ arasında herhangi bir örgütsel bağ kuramadı. Dolayısıyla Horzum hakkında takipsizlik kararı verdi. Geriye Emlak Bankası davası kalmıştı. Bankanın avukatları Profesör Muammer Aksoy, Köksal Bayraktar ve Süheyl Donay'dı. Horzum'un avukatları ise Çetin Özek ve Uğur Alacakaptan'dı. Horzum, bu davada da ikinci duruşmada tahliye edilmişti. Anlaşılan bu durum Başbakan Özal'ı hayli sinirlendirmişti. Çünkü kendisine verilen bilgiye göre, Horzum 90 milyon dolar dolandırdığı Emlak Bankası davasından beraat edecekti. Başbakan, "Bu işi kurtaracak bir avukat yok mu?" deyince kendisine "Ahmet Pekin" ismi verildi. Ahmet Pekin anlatıyor:

"Özal demiş ki, 'Davayı kaybedersek kötü örnek olur. İkincisi, medeni ülkelere rezil oluruz.' Çünkü rakam 90 milyon dolardı. Ki, o tarihte 90 milyon dolar, Emlak Bankası'nın sermayesinin herhalde bir on misli kadardı. Bayağı büyük bir rakamdı. Sadece Türkiye için değil, dünya için de 90 milyon dolar çok çok önemli bir rakamdı."

Horzum davası, Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülüyordu. Mahkeme Başkanı M. Ekrem Çelenk'ti. Pekin, işe dava dosyasını incelemekle başladı. O aşamada mahkeme bilirkişi tayin etmişti ve gelen raporda "zimmet" suçunun oluşmadığı belirtiliyordu. Bilirkişiye göre Horzum, olsa olsa Bankalar Kanunu'ndaki kredi verilebilme şartlarına haiz değildi. Normal şartlarda dava bitme aşamasına gelmişti. Pekin, davayı kazanmanın yolunun yeni bir bilirkişi raporu aldırmaktan geçtiğini görmüştü. Bu yüzden "Karadenizli bir ağır ceza reisi, çok namuslu ve dürüst bir adam" olarak nitelendirdiği Mahkeme Başkanı Çelenk'i, dosyadaki karmaşık finans işlemleri hakkında yeterince bilgilendirmesi gerekiyordu.

Pekin'in duruşmalardaki anlatımlarından sonra, mahkeme başkanı, Horzum kredilerinin düzgün bir bankacılık işlemi olmadığına yavaş yavaş kanaat getirince yeniden bilirkişi incelemesine karar verdi. İlginç olan tayin edilen yeni üç bilirkişinin hemen görevlerinden istifa etmeleriydi. Bunun üzerine üç yeni isim belirlendi. Gelen rapor, Başbakan Özal'ın ve Avukat Pekin'in istediği doğrultudaydı. Rapora göre Horzum, zimmet suçunun bir adım daha ağırı olan "ihtilasen zimmet" suçunu işlemişti. Bunun cezası da 6 yıldan 12 yıla kadar ağır hapisti. Pekin ve avukat arkadaşları, dava sürerken Horzum'un yeniden tutuklanması talebini içeren bir dilekçe verdiler. O gün duruşmada ilginç bir şey oldu:

"Horzum kahraman gibi girdi duruşmaya. Reis dilekçeyi en başından okumaya başladı. Dilekçenin içeriğini satır satır okuyor. Dilekçe bitti. Bu arada şöyle elini masanın altına koydu, anlaşılan orada bir zil var. Kâtip geldi, bir şey söyledi ona. Kâtip polislerin başını çağırdı, kapıya dikildi. Horzum kaçmasın diye oraya polis dikildi. Tutuklamayla ilgili karar en sona yazılır. 'Sanıklar Kemal Horzum ve bilmem kimlerin tutuklanmalarına' dedi. Bu dava bir sene daha sürdü, Horzum hep tutuklu kaldı, sonunda 12,5 yıla mahkûm oldu. İhtilasen zimmetin cezası 12 yıldır. 6 ay da parasal çokluk sebebiyle artırdı."

"İç etmek" deyimi ilk defa

Horzum davasının bir diğer özelliği, Türk hukuk tarihinde devletin parasını "iç etmek" deyiminin ilk defa mahkeme tutanağına geçmesi oldu. Yıllar sonra Yargıtay 5. Ceza Dairesi 11 ekim 2001 tarihli kararında Horzum davası tutanağında geçen "iç etmek" deyimini bir kararında kullandı. Avukat Pekin anlatıyor:

"Duruşmada sanığı kızdıracaksınız ki hata yapacak. Bu da bir strateji. Ben bir tanesinde, 'Sorun bakalım, devletin kaç parasını iç etmiş?' dedim. Avukatlarının hepsi birden fırladılar, 'Müvekkilimize hakaret ediyor' dediler. Reis, 'Sözünüzü geri alın' dedi. 'Niye geri alayım ki? İç etme, zimmetin öztürkçesidir' dedim. Değil halbuki. Bu sırada Horzum elini sallayarak bana tehdit hareketi yaptı. Reise, 'Yaptığı hareketi gördünüz mü?' dedim. Horzum'a çok sinirlenip bağırdı. O gün bugündür, iç etme kelimesi Türk hukuk lisanına geçti."

Horzum bu şekilde ceza alsa da, yine de ancak İsviçre'nin koyduğu şartlar çerçevesinde yargılanabildi. Örneğin, bir İsviçre bankasına, devletin bir bakanının yakını için yatırdığı ileri sürülen 400 000 dolar soruşturulamadı. Adalet Bakanlığı'nın talebi üzerine İsviçre açıkça, "İade talebi dışında araştırma yapmanızı istemiyoruz" dedi.

Kemal Horzum'un devlet görevlileriyle ilişkilerini aydınlatmak için Meclis'te kurulan araştırma komisyonu da önemli bir sonuç elde edemedi. Oysa bu komisyonun kurulması için 10 ocak 1989 günü Meclis'e araştırma önergesi veren SHP Milletvekili Fikri Sağlar ve arkadaşları önergede şöyle diyorlardı:

> Kemal Horzum'la ilgili bilgiler devletin en üst yetkililerinin elinde varken, Horzum'un türlü işlerine devam etmesi ilginçtir. Horzum'un 1980'li yılların başından itibaren bürokrasi, hükümet ve mafyayla ciddi ilişkiler kurduğu bilinmektedir.

Kendisini "demir tüccarı" olarak tanımlayan Kemal Horzum, 1971'de İzmir'de demir ticareti yapan bir oto komisyoncusuyken, işlerini genişletmesi, onun Ankara'ya geldiği 1977 sonrasına rastlıyor. Kurduğu şirketlerin yönetim kurullarında eski bakanlar, emekli askerler, MİT eski yöneticileri, ünlü gazeteciler, milletvekilleri vardı.

Horzum davasını meslek hayatının ilk iz bırakan olayı olarak nitelendiren Avukat Ahmet Pekin, 8 eylül 1946'da İstanbul'da dünyaya geldi. Zengin aile çocukları genelde liseyi Türkiye'de, üniversiteyi yurtdışında okuma yoluna giderken, o liseyi Amerika'da, üniversiteyi İstanbul'da bitirdi. Öğrenci değiş tokuşuyla ilgili bir program çerçevesinde Colorado eyaletinin Denver şehrinde liseyi bitirdi. Bütün hayatında her zaman avukat olmak istediği için, Türkiye'deki bir hukuk fakültesini bitirmesi gerektiğini düşünerek 1963'te İstanbul'a geldi, Hukuk Fakültesi'ne girdi.

Fakülteyi 1967'de bitirip askerliğini yaptıktan sonra avukat babası Fethi Pekin'in bürosunda avukatlığa başladı. Ancak, babasının verdiği aylık 2 000 lira ücret yeterli gelmedi. İzmir İktisadi Ticari Bilimler Akademisi'nin Ticaret Hukuku kürsüsüne asistan alınacağını gazete ilanından görünce, buraya başvurdu. Burada 4 000 lira maaşla dört yıl öğre-

tim üyeliği yaptı. Öğretim üyeliğinden istifasından sonra 1982 yılına kadar İzmir'de avukatlık yapan Pekin, bu tarihte İstanbul'a geldi: "İzmir o tarihte de çok iş potansiyeli gelişmemiş bir şehirdi. Kendi kendime, 'İlerlemek için değişik konular görmen lazım, değişik konular görmen için de, şehir değiştirmen lazım' dedim. Bir sene İzmir-İstanbul arasında gidip geldim. Ondan sonra İstanbul'da kaldım."

2003 yılı ocak ayı başında İstanbul Taksim'deki ofisinde bu konuşmayı yaptığımız Avukat Pekin, 2002 yılında yaklaşık bir trilyon lira, 2003'te 1,6 trilyon lira vergi ödeyecek kadar mesleğin zirvesine çıktı. Bir ara resim sergisi de açan annesi Bihter Pekin'in yaptığı ve Adalet Tanrıçası'nı gözleri kapalı, elinde adalet terazisiyle gösteren bir resmin duvarını süslediği bu çalışma ofisindeki konuşmamıza zaman zaman avukat oğlu Fethi Pekin de katıldı. Avukat dedesinin adını taşıyan Fethi Pekin'le, Pekin ailesi üçüncü kuşakta da avukatlığı sürdürmüş oluyor.

Horzum davasından yıllar sonra, Türkiye bu sefer batık banka davalarıyla tanıştı. Ama ilginç olan, finans konularında önde gelen birkaç avukattan biri olan Pekin'in bu davaların hiçbirinde olmamasıydı. Acaba batık banka patronlarından kendisine, "Bizi savun" önerisi mi gelmemişti? Pekin, "Öneri geldi tabii, aşağı yukarı hepsinden öneri geldi, ama hiçbirisini kabul etmedim" diyor:

"Horzum davasında bana Horzum'un avukatlığı teklif edilseydi kabul etmezdim. Avukat her ne kadar savunma mesleğini yerine getiren kişi ise de, savunduğu kişiyle bir şekilde bütünleşir, onun bir parçası haline gelir. O nedenle savunacağı insanı seçme hakkı var. Burada seçim şöyle yapılır. Bana anlatılan olayda, anlatan kişinin savunulacak yeri kalmış mı? İkincisi de, savunulacak yeri kaldıysa savunulmaya değer mi? Bu iki tane kuralı yan yana getirdiğiniz zaman, bu batık bankalarda benim avukat olarak görev görmem söz konusu olamazdı. Ben o insanlar suçludur diye böyle söylemiyorum. Sakın yanlış anlamayın. Benim için kesinleşmiş mahkeme kararına kadar herkes suçsuz. Ama bu büro olaya şöyle bakar. 'Ben hâkim olsam ne karar veririm?' Eğer, 'Aleyhte karar veririm' diye bir kanıya sahip olursam, o zaman o görevi kabul etmemem lazım."

"Motorola Türk yargısına güvenmedi"

Avukat Pekin'in ismi zaman zaman, kumarhaneciler Ömer Lütfi Topal ve Sudi Özkan'ın kumarhaneleriyle ilgili işlemlerde gündeme geliyordu. Örneğin Topal, Sheraton Oteli'nin kumarhanesini devralırken işlemleri yapan Avukat Pekin'di. Bu konulara şu açıklığı getiriyor:

"O tarihte, Sheraton'ın kumarhanesini işleten Laser Investment diye İngiltere'de bir şirketti. Ve dünyanın çeşitli ülkelerinde restoran ve casino zinciri vardı. Biz Laser Investment'ın avukatıydık. Casinoların yasal

olduğu dönemde biz onların adına Turizm Bakanlığı'na başvurduk, izinlerini filan aldık, şirketi kurduk. Sheraton Oteli'nin casinosunun çalıştırılması iznini aldık ve bunlara zaman zaman hukuki konularda hizmet verdik. Sonra Laser Investment İngiltere'de iflas edince administratorlar (iflas görevlileri) bu şirketi satmaya karar verdi. İngilizler ile Topal, şirketi almak üzere kendi aralarında anlaşmışlar. Biz şirket hisselerinin alım satımı ile ilgili sözleşmeyi hazırladık, Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü'nden izinleri aldık ve hisseleri devrettiler. Ömer Lütfi Topal'ı sonradan duydum ben. Çünkü bu hisseleri devralan yabancı bir şirketti. Bu yabancı şirketin sahibi Ömer Lütfi Topal'mış meğerse. Ama bizim önümüze gelen evrakların içinde ortak olarak adı görünmüyordu. Sonra, Türkiye'de bir başka casino grubu vardı. Onlar da Avustralyalıydı. K.R. Limited Company. Bunların, Büyük Efes, Çırağan Sarayı, Swissôtel, Ankara Oteli ve bazıları Kıbrıs'ta, 6-7 tane casinosu vardı. Bunların açılmasıyla ilgili işlemleri yine biz yaptık. Sonra bunları Sudi Özkan'a sattık."

Amerikan Şirketi Motorola ile Uzan ailesi arasındaki 2 milyar dolarlık davanın dosyası da ilk önce Avukat Ahmet Pekin'e geliyor. Motorola'nın iddiasına göre Cem ve Hakan Uzan kardeşler, Uzanlara verilen krediler karşılığı Motorola'ya teminat olarak verilen Telsim hisselerini, Motorola'nın haberi olmadan Telsim'in genel kurulunu toplayarak üzerlerine geçirmişlerdi. Motorola'nın amacı, Türkiye'de dava açarak bu hisseleri geri almaktı:

"Motorola bizim büromuzun hukuki görüşlerini aldı. Ancak bu davada Motorola ne yazık ki, Türk hukuk sisteminin, Türk adaletinin tam işleyeceğine inanmadı. O nedenle Türkiye'de herhangi bir dava açmak istemediler. Türkiye'de açılacak dava, bu meşhur sermaye artırımıyla ilgili genel kurul kararının iptali davasıydı. Türk mahkemelerinden tarafsız bir karar çıkacağına pek güvenemediler. Bu nedenle Amerika'daki davayı açtılar."

Avukat Pekin, Motorola'nın bu tavrına karşılık, dünyaca ünlü Amerikan "John Deer" traktör ve tarım aletleri üreticisi şirketinin Mehmet Hattat'la ihtilafıyla ilgili davayı İstanbul Ticaret Mahkemesi'nde açtıklarını ve Amerikalıların davayı kazandığını belirtiyor. Davanın konusu şöyleydi: Amerikalılar Hattat'la, Türkiye'de traktör fabrikası kurulması için ortak şirket kuruyorlar. Ancak şirketin devam edemeyeceğini anlayarak Hattat'a, "Hisselerini bize sat, kendi başımıza devam edelim" diyorlar. Mehmet Hattat bu hisseler karşılığı çok büyük bir rakam isteyince şirketin tasfiyesi için Avukat Pekin'e başvuruyorlar. İstanbul 2. Ticaret Mahkemesi'nde görülen dava Amerikalıların isteğiyle sonuçlanıyor ve şirket tasfiye ediliyor.

Ahmet Pekin'in bir diğer özelliği 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e çok yakın bir kişi olması. Demirel'in İstanbul Levent'teki evine ve Ankara Güniz Sokak'taki evine en sık gidenlerden biri Pekin'dir. Demi-

rel'in Cumhurbaşkanlığı boyunca yaptığı yurtdışı gezilerine katıldığında işadamı Kamuran Çörtük ve Demirel'in kayınbiraderi Ali Şener'le nasıl uyumlu bir üçlü oldukları gazete köşelerine de yansıdı. Nitekim Hande Ataizi'yle evliliği bir gün süren oğlu Fethi Pekin, Zeynep Dereli'yle evlenince nikâh şahitliğini Demirel yaptı. Oğlunun düğününde konuklarını Sarıyer'deki villasında ağırlayan Pekin, Demirel'le tanışıklığının 1967'ye kadar uzandığını belirtiyor:

"Asfalt Osman lakaplı Osman Kibar, kız kardeşimin kayınpederiydi. Adalet Partisi'nin 1964'te yapılan kongresinde Demirel'i destekledi. 1965 genel seçimlerinden sonraki belediye seçimlerinde İzmir'de Adalet Partisi'nin belediye başkan adayıydı. Partiden fazla oy alarak belediye başkanı oldu. Osman Amca beni çok severdi. Sanırım, 1967 yazında beni Demirel'le tanıştırdı. Ben İstanbul Hukuk'ta öğrenciydim. Bir yaz tatilinde İzmir'de tanıştırdı. Tanışmamızdan sonra Demirel'le ilişkimi ısrarlı bir şekilde devam ettirdim. Ama hiç avukat-müvekkil ilişkimiz olmadı."

Yirmi dördüncü bölüm

Özal ile Karamehmet'in Libya buluşması

İbrahim Betil, uzun yıllar çeşitli bankalarda genel müdürlük yaptıktan sonra Bank Ekspres'in kuruluşuna öncülük etti. Dolayısıyla, 1980 sonundan 1994'e kadar süren bankacılık serüveninde pek çok olayın içinde yer aldı ve pek çok gelişmenin tanığı oldu.

Türkiye'de Erol Aksoy'dan ve Hüsnü Özyeğin'den sonra, banka yöneticiliği kariyerinin sonunda kendi bankasını kuran üçüncü isim olarak bilinen Betil'le 2002 yılı şubat ayında İstanbul'da anılarını konuşmaya başladığımızda ortaya çok renkli bir liste çıktı. Bu anılar demeti, özel işaretlerle yardım isteyen mason locası üyesinden Banker Kastelli'ye, Mehmet Emin Karamehmet'ten Turgut Özal'a kadar uzanıyordu.

Betil, 1980'de üç bankası olan Çukurova Holding'in sahibi Mehmet Emin Karamehmet tarafından Pamukbank Genel Müdürü Hüsnü Özyeğin'in yardımcılığına getiriliyor. Kredilerini geri ödemekte güçlük çeken bir kâğıt ithalatçısının hukuk danışmanı kendisini ziyarete geldiğinde Betil'in elini biraz sertçe sıktıktan sonra sağ elinin ortaparmağı veya işaretparmağıyla sağ bileğinin içine bastırıyor. Ardından, "Beyefendi biz sizinle bir yerlerden tanışıyoruz. Nuru Ziya Sokak'tan olabilir mi?" diyor. Betil'in, "Nurlu Ziya Sokak mı?" sorusu üzerine, "Nuru Ziya Sokak, Beyoğlu'nda" diyor. Bunun üzerine Betil, "Bir yanlışınız var, ben pek oralara uğramam" diyor. O tarihe kadar Masonlar Büyük Locası'nın merkezinin bu sokakta olduğunu bilmediğini belirten Betil, olayın gerisini şöyle anlatıyor:

"Nuru Ziya Sokağın Beyoğlu'nda olduğunu söyleyince daha da tuhaf oldum. Çünkü Beyoğlu'nun arka sokakları deyince insanın kafasında başka çağrışımlar da olabildiği için, ben bir alınganlık gösterdim. Bunun kendi aralarında bir işaretleşme olduğunu, o akşam evde olayı anlattığımda eşimden öğrendim. O sokakta derneğin merkezi varmış. Bir bankada bu kadar üst düzeyde olduğuna göre herhalde vardır bir ilişkisi diye düşünmüştür."

"Özal ile Karamehmet'i Libya'da buluşturdum"

1980'lerin başında, sahibi olduğu Çukurova Holding bazı malları yurda gümrüksüz getirdiği gerekçesiyle hakkında ciddi suçlamalarla so-

ruşturma açılan Mehmet Emin Karamehmet, ortalık sakinleşene kadar İsviçre'ye gidiyor. Bu dönemde başbakan yardımcısı olan Turgut Özal beraberinde işadamlarıyla Libya'ya bir geziye çıkınca Betil, Karamehmet ile Özal'ı Libya'da buluşturup, problemin çözülmesini sağlamaya çalışıyor. Buluşmada Karamehmet, "Benim hiçbir suçum yok" deyince Özal, "Madem suçun yok, gel şu iş bitsin" cevabını veriyor. Ancak Karamehmet'in Türkiye'ye dönmesi ancak 1984 baharında, Özal'ın başbakanlığı döneminde gerçekleşebiliyor.

1982-1983 döneminde Türkiye'nin yıllık döviz gelirini 2,5 milyar dolardan 10 milyar dolara çıkarmak için hükümetin verdiği aşırı teşviklerle herkesin ihracatçı olmaya özendiğini belirten Betil, bu dönemin ünlü hayali ihracat aktörlerinden Ertan Sert'in, o genç yaşında nasıl olup da bankalardan milyarlarca lira kredi alabildiğini bir hikâyeyle anlatıyor. Bir akşam Hilton Otel'de karşılaştığı iki banka genel müdürü, kredi vermek için aynı anda kollarından çekiştirince Sert'in ceketi yırtılıyor. Betil, Ertan Sert'in, "Bunca ısrardan sonra bu bankalardan kredi almamayı kendime yakıştıramadım. Bana lazım olmayan bunca parayı aldıktan sonra bir yerlere yatırmam gerekiyordu. Gayrimenkul aldım, fabrika aldım. Gerisini biliyorsunuz" dediğini hatırlatıyor.

İbrahim Betil, Banker Kastelli olayını 1982'de Pamukbank'ta yöneticiyken yaşamış. Banker Kastelli olarak bilinen Cevher Özden, bankerlerin sertifikayla halktan para toplaması durdurulunca paniğe kapılıp İsviçre'ye kaçınca, Betil de onu bulmak için İsviçre'ye gidiyor. Çünkü Pamukbank'ın Kastelli'ye verdiği birkaç milyon dolar kredide, bazı kâğıtlarda Kastelli'nin imzasının alınması unutulmuş. Betil, bu eksik imzalarını tamamlayınca ödemelerinde yardımcı olup hapisten kurtardıkları Kastelli'nin yurtdışına kaçtığı günü anlatırken, bankalara hücum eden halkın 50 metre kuyruklar oluşturduğunu belirtiyor.

1980'lerin gözde müteahhitlerinden Mehmet Ali Yılmaz için, "Nakit varlığı yüksek bir kişiydi. Bankanın günlük nakde ihtiyacı olur. Telefon edersin, 'Gönder bir milyar' dersin, gönderir. 'İki gönder' dersin, iki gönderir. Kredi kullanmaz" diyen Betil'e, "Normalde banka işadamlarına para verirken, Yılmaz mı size para veriyordu?" dediğimde, "Büyük müteahhitti. Yaptığı işler büyük ihaleler olduğu için nakit gücü yüksekti. Bankacılıkta zaman zaman nakit sıkışıklığı olur. Bu son derece yasal bir iştir" karşılığını veriyor.

"Özal, Hazine müsteşarı olmamı istedi"

Betil, 1987'de Harbiye Orduevi'nde Başbakan Turgut Özal'dan Hazine müsteşarı olma önerisi aldığında Ayhan Şahenk'e ait Garanti Bankası'nın genel müdürüydü. Ancak bürokrasi tecrübesi olmayan Betil, fazla istekli olmayınca Hazine müsteşarı olmasının yolu kapanmış. Betil,

1991'de Körfez Savaşı sırasında Özal'la yedikleri bir akşam yemeği sırasında Amerikan Başkanı Bush'tan gelen telefon üzerine yaşananları şöyle anlatıyor:

"Üst kata çıktı, telefon görüşmesini yaptı ve aşağı indi. Bende küçük bir çağrı cihazı vardı. Bu cihaz, Reuters'ın haberleri dakikada bir geldikçe ya sesli ya da ışıkla uyarırdı. 'Özal, Bush'la telefon görüşmesi yaptı' diye Reuters'dan haber gelince, 'Ne yaptığınızı siz bize söylemediniz, ama bütün dünya öğrendi' dedim. Cihaza baktı. 'Bu ne enteresan şey ya' dedi. Semra Hanım'a, 'Bak gördün mü benim görüşmem burada yazıyor' dedi. Ben de kendisine hediye ettim. Çok sevindi. Birkaç hafta sonra Turgut Bey'le CNN'de yapılan söyleşiyi izlerken, televizyondan bip bip sesi geldi. Aynı ses bir daha bip bip yapınca Turgut Bey ekranda elini beline doğru götürdü. Çünkü bu cihaz kemere takılırdı."

Garanti Bankası Genel Müdürü Betil, bir gün kahvaltıda bir araya geldiği patronu Ayhan Şahenk'ten küçük oranda bir hisseyle bankaya ortak edilmesini istediğinde hiç ummadığı bir cevap aldı. Şahenk, bu teklife hiç sıcak değildi. Oysa Betil, yönettiği ve büyük ivme kazandırdığı bankanın yüzde 2'lik bir hissesi için patronundan ret cevabı almayı hiç beklemiyordu. Kırılmıştı. O tarihten sonra görevini aynı istekle ve heyecanla sürdürmesi hayli zor olacaktı. O gün Şahenk'le yollarını ayırmaya karar verdi. Tıpkı kendisinden önce Erol Aksoy'un ve Hüsnü Özyeğin'in yaptığı gibi, o da kendi bankasının patronu olacaktı. 1992'de kurulmasına izin verilen beş bankadan biri de İbrahim Betil'in 45 ortakla kurduğu Bank Ekspres'ti.

Aydın Doğan'ın Alternatif Bank'ı, Halis Toprak'ın Toprakbank'ı ve Mustafa Süzer'in Kentbank'ıyla aynı dönemde açılan Bank Ekspres, 1994 krizinde Ayhan Şahenk'e 20 milyon dolara devredildi. Türkiye'de bankaların ya devletin ya da ailelerin kontrolünde olduğunu belirten Betil, yeni bir model olan Bank Ekspres için yabancı bir kuruluşun krizden altı ay önce 125 milyon dolar önerdiğini ifade ediyor. Krizde batma tehlikesi üzerine devir yoluna gittiklerini belirten Betil, "Devlete devretseydik, belki 50 milyon dolar, belki 100 milyon dolar yük getirecekti" diyor.

Son batık banka olaylarını değerlendiren Betil, kriz ortamında değeri altında bire inmesine rağmen Bank Ekspres'i satarak devlete yük olmaktan çıkardıklarını belirterek şöyle devam etti: "48 saat sonra da devlet garantisini getirdiler. Devlet garantisi o gün için doğruydu. Ama devlet garantiyi verdi, kontrolü yapmadı. 1994, 95, 96, 97, bugünlere kadar geldi. Kaldır garantiyi, banka batsın. Bir tane, iki tane bankanın batmasına neden izin vermediler? Devlet güvencesini çekerdiniz, bırakırdınız, batardı. Dünyada hiçbir şeyin sınırsız garantisi yok."

Yirmi beşinci bölüm

Beş esrarengiz kaza, beş ölüm

Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) görevlisi Ertuğrul Berkman, Meclis Susurluk Komisyonu Raportörü Hakim Akman Akyürek, Gaziantep Milletvekili Bedri İncetahtacı, Telekulak davalarının kilit sanığı Cengiz Çelik ve Abdullah Çatlı'nın ortağı Milliyetçi Hareket Partili (MHP) işadamı Efraim Barut... 3 kasım 1996'da Susurluk'ta meydana gelen trafik kazasında Abdullah Çatlı ve Emniyet Müdürü Hüseyin Kocadağ'ın ölmesinden sonra, yedi yıl içinde beş trafik kazası daha oldu ve bu beş kişi hayatlarını kaybetti. Beşinin kazayla ölüm dışındaki ortak özelliği, Susurluk kazasıyla başlayan süreçte isimleriyle ön plana çıkmalarıydı.

MİT görevlisi Ertuğrul Berkman, Meclis Susurluk Komisyonu üyesi Fikri Sağlar'a bilgi ve belge desteğinde bulunuyordu. Berkman'ın otomobili, 29 ağustos 1997 günü Bozüyük-Eskişehir yolunda 40 metre sürüklendikten sonra Çimento Fabrikası bahçesindeki ağaçlara çarparak durabildi. 66 yaşındaki Berkman ile birlikte eşi Gülseren Berkman da hayatını kaybetti, kızları Aylin Berkman yaralandı.

Hâkim Akman Akyürek, Meclis'te kurulan Hayali İhracat ve Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma komisyonlarından sonra Susurluk Komisyonu'nda da raportör olarak görev almıştı. Komisyon adına pek çok bilgi ve belgeyi takip eden, bu bilgi ve belgelerin gelip toplandığı kişiydi. 8 aralık 1997 günü, geceyarısı İstanbul Maslak'ta otomobiliyle bir kamyonun altına girdi.

Gaziantep Milletvekili Bedri İncetahtacı, Meclis Susurluk Araştırma Komisyonu sözcüsüydü. Bir dergide yazı yazdığı köşeye "Sırrın Çözümü" adını vermiş olması, onun "sırlara" olan ilgisini gösteriyordu. 21 kasım 1999 sabahı Almanya'nın Köln kentine gitmek üzere Meclis lojmanlarındaki evinden çıkıp otomobiliyle Esenboğa Havalimanı'na doğru yola çıktı. Yağmur sebebiyle ıslanmış olan yolda, önce orta refüjde bulunan ağaçlara, ardından da aydınlatma direğine çarpan 39 yaşındaki İncetahtacı olay yerinde öldü.

Kendisini çevresine "Özel Harpçi" ve "MİT'çi" olarak tanıtan 34 yaşındaki Cengiz Çelik, Ankara'da ETG isimli bir elektronik ve güvenlik şirketiyle bir "dedektiflik" bürosunun sahibiydi. Emniyet'e ve MİT'e

elektronik cihazlar satıyor, takip bürosuyla izleme, dinleme faaliyetleri yapıyordu. Kısa bir süre içinde Ankara'daki ve İstanbul'daki pek çok Telekulak olayının aktörü haline geldi. Ankara'daki davanın sanıklarından biri de Korkut Eken'di. Sibel Can'ın eski kocası Hakan Ural, Murat Karayalçın, bazı savcılar başta olmak üzere birçok kişiyi dinlemeye, izlemeye alan ekip Cengiz Çelik ve arkadaşlarıydı. Cengiz Çelik davalar sürecinde ABD'ye kaçtı. *Hürriyet*'in New York muhabiri Doğan Uluç'a, Telekulak olayının içyüzünü altı ses kasetine doldurduğunu açıklayan Çelik, af kanunu gereği gıyabi tutukluluğu kalkınca Türkiye'ye döndü. Ve 1 temmuz 2001 pazar günü geceyarısı saat 03.00'te, beş arkadaşıyla Muğla'dan doğum yeri Dalaman'a giderken içinde bulunduğu otomobil şarampole yuvarlandı. Arabadaki beş kişi yaralanırken, hastaneye kaldırılan Cengiz Çelik dört gün sonra öldü.

Efraim Barut, Abdullah Çatlı'nın ortağıydı. GSC tekstil şirketini birlikte kurmuşlardı. Vefat eden MHP eski genel başkan yardımcısı Mehmet Irmak'ın Ankara'daki cenaze törenine katılmak üzere MHP İstanbul İl Başkan Yardımcısı İbrahim Uçar'la birlikte 29 mayıs 2003 günü sabah erkenden Ankara'ya hareket ettiler. Gebze yakınlarına doğru, içinde bulundukları Mercedes'in önüne bir kamyondan çuval düştü. Devrilen arabanın içindeki Barut ve Uçar vefat etti.

Raportörün ilişkileri

Her yıl yüzlerce trafik kazasının meydana geldiği ve binlerce insanın öldüğü Türkiye'de, bu beş olaya da birer normal trafik kazası deyip geçmek mümkün. Ancak bu beş isimden özellikle Akman Akyürek ve Cengiz Çelik'in geçirdikleri kazaların zamanlaması oldukça düşündürücü. Çünkü arabasında çıkan çok sayıda belgenin de gösterdiği gibi Akyürek, Susurluk Komisyonu'nda sıradan bir raportör gibi çalışmadı ve değişik ilişkilere sahipti. Cengiz Çelik ise, yarı resmi birçok Telekulak olayının kilit ismiydi. Üstelik ABD'den Türkiye'ye gelişi öncesinde, "Konuşursam yakarım" dedi ve Türkiye'ye geldikten kısa bir süre sonra trafik kazasında öldü.

Akman Akyürek'in Susurluk Komisyonu raportörlüğü görevinden ayrıldıktan sonra Güney Afrika, İspanya gibi birçok ülkede bazı araştırmalar yapmak üzere görevlendirildiği iddia edilmektedir. Bu iddia doğru ise Akyürek'e bu görevler hangi kurum veya kurumlar tarafından verilmiştir? Bu araştırma ve incelemeler hangi konuları ihtiva etmektedir? Anılan araştırmalara ve incelemelere hangi nedenlerle gerek duyulmuştur ve araştırma sonuçları nelerdir? Araştırmaların maliyeti ne kadardır ve hangi kurum tarafından karşılanmıştır? Akyürek'in devlet görevlisi sıfatıyla özellikle görev yaptığı komisyon çalışmaları ve özel araştırmaları sonucu oluşturduğu söylenen kişisel arşivinin korunması ve elde ettiği

bilgilerin ve belgelerin ilgili kurumlarca değerlendirilmesi için herhangi bir işlem yapılmış ve kaybolmaması için gerekli önlemler alınmış mıdır?

Bu satırlar, Cumhuriyet Halk Partisi İçel milletvekili olarak Susurluk Komisyonu'nda görev alan Fikri Sağlar'ın Meclis Başkanlığı'na verdiği soru önergesinde yer aldı. Bu soru önergesini Başbakan Mesut Yılmaz'ın cevaplandırması talebiyle Akyürek'in ölümünden birkaç gün sonra veren Sağlar, aynı önergede MİT görevlisi Ertuğrul Berkman'ın ölümü hakkında da şu soruları ortaya attı:

29 ağustos 1997'de bir trafik kazasında vefat eden emekli MİT görevlisi Ertuğrul Berkman'ın ölüm haberinin basında yer almaması doğrultusunda bazı basın kuruluşlarının uyarıldığı iddia edilmektedir. Bu iddia doğru mudur? Doğru ise bunun gerekçeleri nelerdir? Berkman'ın geçirdiği trafik kazasının teknik sonuçları nelerdir? Olayla ilgili bir araştırma yapılmış mıdır? Geniş bir arşive sahip olduğu söylenen Berkman'a ait özel arşiv ve notlarına MİT tarafından el konulduğu iddia edilmektedir. Bu iddia doğru mudur?

MİT yönetimine göre, Fikri Sağlar'ın Berkman'la ilgili bu iddiası ağır ve dayanaksız bir suçlamaydı. Çünkü Berkman'ın ölümü MİT'te derin üzüntü yaratmıştı ve kazaya herhangi bir şekilde ambargo konulması ne gerekliydi ne de mümkündü. Berkman olayı, Fikri Sağlar ile MİT yönetimi arasındaki bir tartışma olarak kaldı. MİT, Sağlar hakkında suç duyurusunda bulundu ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Sağlar hakkında fezleke hazırladı.[1]

Biz yeniden Akman Akyürek'in geçirdiği kazaya ve onun içinde yer aldığı ilişkilere dönelim. Kaza sırasında Akyürek'in otomobili, kamyonun kasasıyla ters istikametteydi. Yıldız Teknik Üniversitesi öğretim üyesi Profesör İrfan Yavaşlıol, "Otomobilin solda olması ve çarpışmanın soldan meydana gelmesi eşyanın tabiatına aykırı" demekteydi. Bu durum, yağmurlu havada trafikte seyreden Akyürek'in üçüncü bir araç tarafından sıkıştırıldığı tezini güçlendiriyor.

Arabadan çıkan dosyalar

İlginç bir diğer olay, Akyürek'in ölümünden iki gün sonra Ankara'daki bürosunun baskına uğramasıydı. Resmi sıfatı "Başbakanlık hu-

1. Fikri Sağlar, "MİT'e ait bazı bilgileri ifşa ettiği" gerekçesiyle Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandı. Sağlar için beş yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezası istenen savcılık iddianamesinde, Sağlar'ın 8 aralık 1997 günü bir televizyon programına katılarak, MİT'ten 18 mayıs 1995 tarihinde emekliye ayrılan Ertuğrul Berkman'ın geçirdiği trafik kazasında ölmesiyle ilgili açıklamalarda bulunduğu belirtiliyor. Sağlar'ın açıklamalarıyla, "Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu"nun 27/3. maddesine muhalefet ettiği öne sürülüyor.

kuk müşaviri" olan Akyürek, Ankara'daki çalışmalarını, önceleri Güniz Sokak'ta, sonra Çankaya'da tuttuğu özel bürosunda yapıyordu. Raportör olarak görev aldığı Meclis Susurluk Araştırma Komisyonu'nun araştırmalarına başlamasında kısa bir süre sonra Akyürek'e, "MİT ajanı" suçlaması yapıldı. Bunun üzerine Akyürek 13 mart 1997'de görevinden istifa etti. Ancak istifasından sonra da araştırmalarını sürdürdü. Nitekim ölümünden kısa bir süre önce ABD'ye ve İngiltere'ye yaptığı gezi Başbakanlığın bilgisi dışındaydı. Görev aldığı Meclis komisyonlarındaki önemli belgelerin birer örneğini özel arşivine alan Akyürek'in ölümünden sonra Çankaya'daki bürosuna giren kişiler, onun bilgisayarına müdahale ettiler.

Akyürek'in bürosuna o gün kimlerin girdiği bugüne kadar açığa çıkmadı. Muhtemelen bilgisayarda kayıtlı bazı dosyalarla ilgilendiler. Çünkü Akyürek, sağlığında resmi görevlerinin yanında geniş ilişkiler ağına sahip bir kişiydi. Örneğin, kullandığı iki cep telefonundan biri, Abdullah Çatlı'nın kimliğini kullandığı Mehmet Özbay'ın avukatı Mehmet Deniz adına kayıtlıydı. Emniyet'in soruşturmasına göre Akyürek, Çatlı'nın ortaklarından Turgay Maraşlı ve Haluk Kırcı'yla da görüşüyordu. İskenderun'da 10 aralık 1997 günü toprağa verilen Akyürek'in cenazesinde "Ya Allah, Bismillah, Allahuekber" sloganları atılması ve bozkurt işareti yapılması onun arkadaş çevresini gösteriyordu.

Başkomiser Zeynel Çolaklı ve dört polis memurunun imzasını taşıyan tutanağa göre Akyürek'in otomobilinden çıkan dosyalar, belgeler, yüksek miktardaki para ve banka dekontları şaşırtıcıydı. Önce arabadaki belgelere bakalım.

İstanbul 4 Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesi'nden alınan 114 sayfalık ve 88 sayfalık belgeler, uyuşturucu kaçakçılığı davasından yargılanan Yüksekovalı Hurşit Han'ın dosyasıydı. Hurşit Han, Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım'ın, "Hurşit büyük adam, sorgulanırsa pek çok olay çözülür" dediği kişiydi. Lucky-S ve Kısmetim-1 gemilerine yapılan büyük uyuşturucu operasyonları hakkında Avukat Ekrem Marakoğlu'na sorular sorup bilgi aldığı bilinen Akyürek'in arabasından, içerisinde uyuşturucu madde ticaretiyle ilgili kararların bulunduğu *Resmi Gazete*'nin fotokopisinin çıkması da anlamlıydı. Lucky-S davasının iddianamesini yazan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı İrfan Özliyen'in, "Bu olayda Türkiye bütçesine denk bir para dışarı gitmiştir" biçimindeki tespiti, Akyürek'in dikkatinden kaçmamıştı. Öldürülen kumarhaneci Ömer Lütfi Topal'a ait ifade tutanağı, bazı DGM ve Yargıtay kararları da arabadaydı. Siyah renkli deri çantasındaki dokuz teyp kasetinin içinde neler olduğu ise bugüne kadar açığa çıkmadı.

Akman Akyürek iki tane cep telefonu taşıdığı gibi, ayrıca üçüncü bir cep telefonu kartı da vardı. Cüzdanından çıkan kontörlü telefon kartları, bazı konuşmalarını bu üç cep telefonundan yapmadığının işaretiydi.

Arabadaki Emlak Bankası'na ait kasa tanıtım kartı, onun önemli bazı evrakları bankadaki kasada sakladığını gösteriyordu. Ankara'da ve İstanbul'da üzerine kayıtlı çıkan daire ve arsalar, cüzdanından çıkan biri Citibank'tan olmak üzere çok sayıda kredi kartı ve arabadaki hepsi ünlü markalara ait giyim eşyaları, onun yaşam tarzını ve harcama limitlerini gösteriyordu. Üzerinden çıkan para, 14 200 dolar, 1 510 mark, adına 43 000 mark alacak kaydedilmiş Alternatifbank dekontu, 4 570 000 lira tutarlı 18 eylül 1997 tarihli dekont, 8 eylül 1997 tarihli repo satış formu, hamiline kesilmiş 350 milyon liralık çek, 15 kasım 1997 tarihli 1,5 milyarlık senet, 15 ekim 1997 tarihli 1,5 milyarlık senetti. Bunlarla birlikte, Fethiye Körfezi, Fethiye Limanı, Ölüdeniz civarını gösteren harita ve bir arazinin görüntülerini içeren videokaset de arabadan çıkanlar arasındaydı.

Uyuşturucu dosyalarındaki gizli ayrıntılar

Meclis Susurluk Araştırma Komisyonu üyesi Fikri Sağlar'ın deyimiyle, Akman Akyürek, pek çok bilgiye Susurluk Komisyonu üyelerinden önce ulaşıyordu. Nitekim uyuşturucu kaçakçılığından dolayı yıllardır Hollanda'da tutuklu bulunan Hüseyin Baybaşin'le MED TV'de yapılan röportajın tam metni onun girişimleriyle Meclis Komisyonu'na gelmişti. Komisyon, 10 ocak 1997 günü Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bir yazı yazdı. Yazıda Ankara DGM'den birtakım uyuşturucu kaçakçılarını dinlemeye yönelik operasyonlarda kullanılmak üzere alınmış genel nitelikteki dinleme kararının sureti istendi, bu da komisyona geldi. Yine komisyon, 10 ocak 1997 günü Başbakanlık Teftiş Kurulu'na bir yazı yazarak 1987 yılında hazırlanan "Birinci MİT Raporu" konusunda Başbakanlığın yaptığı soruşturma üzerine hazırlanan dosyanın bir örneği istedi. 10 ocak 1997 günü MİT Müsteşarlığı'na gönderilen yazıda ise, Abdullah Çatlı, Ömer Lütfi Topal, Behçet Cantürk, Savaş Buldan, Adnan Yıldırım, Hacı Karay, Yaşar Öz, Medet Serhat, Yusuf Ekinci'yle ilgili bilgi istendi. MİT'in bu yazıya cevabı da komisyona ulaşmıştı. Akyürek ayrıca İstanbul'da, önemli uyuşturucu davalarının bütün ayrıntılarını bilen Avukat Ekrem Marakoğlu'yla yaptığı görüşmelerden sonra Marakoğlu'nun komisyona bu konuda yazılı bir metin hazırlamasını sağladı. Marakoğlu'nun Ankara'ya gönderdiği bu altı sayfalık metnin bir bölümü şöyle:

> Şehmuz Daş, Lucky-S gemisinde ele geçirilen uyuşturucu maddenin sahiplerinden birisi olarak aylar önce İstanbul Narkotik Şube Müdürlüğü'nce teknik takibe alınmıştı. Eylül 1992 itibariyle telefonları mahkeme kararıyla dinleniyordu. Şehmuz Daş'ın Kumkapı'daki çay bahçesine girip çıkan her şüpheli şahsın resimleri çekiliyordu. Onun attığı her adım polisin bilgisi dahilindeydi. İşte bu kadar polisin gözü önünde olan bu şa-

hıs, 1992 aralık ayının 26'sında ailesiyle birlikte Ali Yasak'ların (Drej Ali) düğününe giderken, neredeyse polis ekip otosunun yanında çapraz ateşe tutularak öldürüldü.

Şehmuz Daş'ın ölümünden bugüne polis, bu ölümle ilgili bir ihtimali bile gündeme getirmedi. Şehmuz Daş, PKK'dan kaçıp pişmanlık duyan kişileri yanında barındırıyordu. Bu hususu dosyadan öğreniyoruz. Diğer taraftan devlet adına hareket ettiğini iddia eden hiçbir akıllı kişi ya da kuruluş, Şehmuz Daş'ın böyle bir kritik günde öldürülmesine razı olmaz. Çünkü zaten uyuşturucu yüklü gemi yola çıkmıştır. Eğer Şehmuz Daş öldürülmemiş olsaydı, gerek Lucky-S gemisiyle, gerekse Kısmetim-1 gemisiyle ilgili birçok konu aydınlığa çıkmış olacaktı. Akla gelen en kuvvetli ihtimal şudur: Gemideki uyuşturucu maddenin polisçe ele geçirileceğini ve Şehmuz Daş'ın da yakalanacağını anlayan büyük patronlar kendilerine zarar gelmesin diye Şehmuz Daş'ın öldürülmesini uygun görmüşlerdir. Burada bana, "Kimdir bu büyük patronlar?" denilebilir. Bu sorunun cevabını o dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir'in vermesi gerekir. Çünkü geminin yakalanmasından sonra Necdet Menzir medya karşısında, "Bu işin içinde büyük patronlar var. Halil Havar ve Şevket Çubuk bu kadar büyük bir partinin patronu olamazlar" demişti. Davanın duruşmaları sırasında ben avukat olarak mahkeme önünde birçok kereler bu büyük patronların açıklanmasını talep ettim. Benim bu yöndeki talep ve savunmalarım basında da yer almıştır. Bu gemiyle ilgili operasyonda, Amerikalıların dediği olmuş, gemide var olduğu kabul edilen uyuşturucu madde denizin dibini boylamak suretiyle onlar için operasyon başarıyla sonuçlanmıştır.

Kısmetim-1 gemisiyle ilgili dosya Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nca titizlikle incelettirilirse görülür ki bu gemi güvenlik güçlerinin sebepsiz sıkıştırmaları sonucu boşuna batmıştır. O andaki fırtına göz önüne alınıp, gemi izlenmeye devam edilmiş olsaydı, o gemi kesinlikle batmazdı. Dosyadan açıkça anlaşılıyor ki, bir taraftan amansız fırtına, diğer taraftan güvenlik güçlerinin anlamsız sıkıştırması bu sonucu doğurmuştur. Elbette geminin batmasıyla da gerçek suçlular olayın dışında kalmışlar, Türk polisi sanıkları tam kadro olarak yakalayamadığı için bana göre başarıya tam olarak ulaşamamıştır.

Eğer Türk polisi o dönemde Aziz Dervişi ile Hüseyin Baybaşin arasındaki ilişkiyi tam ve eksiksiz olarak ortaya çıkarabilmiş olsaydı, bugün Baybaşin Türk polisine bu ölçüde rahat ve mesnetsiz iftiralarda bulunamazdı. Bu suretle Kısmetim-1 gemisinde PKK ortaklığının bulunup bulunmadığı şüphesi ortadan kalkmış olurdu.

Yukarıda da ifade etmeye çalıştığım gibi, Şehmuz Daş'ın polisin teknik takibi sırasında öldürülmesi, bu tahkikatla ilgili olarak zihinlerde şüpheler meydana getirmiştir. Dönemin İstanbul emniyet müdürünün açıkça ilan ettiği üzere, herkes bu işin arkasında büyük babalar olduğu görüşüne ka-

tılmaktadır. Ancak bu büyük babalar neden yakalanmamıştır? En azından zanlı olarak dahi neden bu isimler gün ışığına çıkarılmamıştır? Bu büyük babaların isimlerinin açıklanmasına bir yerlerden müdahale mi edilmiştir? Hazır bu komisyon bu konuları görüşmekteyken, Türk polisi için tarihi sayılan bu olayın karanlık noktaları açıklık kazanmalıdır.

Bu olayda uyuşturucu ele geçirildiği için Amerikalılar mutlu olmuşlar ve Türk polisini de kutlamışlardır. Ancak Türk polisi bu olaya bütün sanıkları suç delilleriyle birlikte yakalayıp adalete teslim edememiştir. Çok basit bir konuda bir soru soracağım. Şehmuz Daş, uyuşturucu maddeyi depolamak için Karacabey'de bir depo kiralanıştır. Peki, neden bu 14 ton uyuşturucu Karacabey'e depolanacaktır? Bu davayla ilgili Bursa bağlantısı neden araştırmanın dışında kalmıştır? Ben Şehmuz Daş'ın oğlu Nejat Daş'ın bu davada avukatlığını yapmıştım. Cezaevi görüşmelerimizde bana babasının ölümünden önce sık sık Bursa Çelik Palas Oteli'nde kaldığını, araştırmanın Bursa'dan, Çelik Palas'tan yürütülmesi halinde birçok gerçeğin ortaya çıkacağını ısrarla ifade ederdi. Bunlar benim sadece mahkeme dosyalarına dayanarak ileri sürdüğüm görüşlerimdir. Ancak bu görüşlerin devletin konuyla ilgili birimlerinin ellerinde bulunan belge ve bilgilerle birleştirilmesi halinde çok önemli sonuçların çıkabileceğine inanıyorum.

Sıradışı bir Telekulak kahramanı

Cengiz Çelik'in macerası, 1997'de Ankara'da eski milletvekili Haluk Müftüler'in oğlu Faik Müftüler'le kurduğu güvenlik şirketi ve eski polis Murat Peker'le kurduğu "dedektiflik" bürosuyla başladı. Sibel Can, eski kocası Hakan Ural'ın ve babası Selçuk Ural'ın telefon konuşmalarını kaydedip televizyonlara veren Telekulakçılar, 1999 mayısında yakalanınca, "Cengiz Çelik bize MİT kimliği gösterdi, devlet işidir diye dinlemeleri onun isteğiyle yaptık" dediklerinde gözler Çelik'e çevrildi. Çelik 1998'den beri bu işlerin içindeydi. Sadece özel hizmet vermemiş, devlete yönelik dinleme faaliyetleri de yapmıştı.

Ankara'da bir milletvekili ve bir belediye başkanının davalarına bakan Cumhuriyet Savcısı Hüseyin Yalçın'a, check-up yapmaya giden hemşire rolündeki manken Eda Pulan'ı gönderen Çelik'in hedefi, savcıyı tuzağa düşürüp gizli kameraya kaydetmekti. Savcı ile Pulan'ın buluşmaları için ev de kiralayan Çelik, savcının buluşmayı evde gerçekleştirmemesi üzerine gizli kaydı yapamadı. Manken kız sorgusunda, "Beni Korkut Eken ile Cengiz Çelik döverek, zorla Cumhuriyet savcısını ayarlama işine soktular" diyordu. Savcılık iddianamesinde de, "Korkut Eken, Pulan'ı, bu iş için zorlayıp tehdit etti" deniliyor.

Çelik ve arkadaşları hakkındaki savcılık iddianamesinde, "Bazı kişilerin telefonlarını illegal dinlediler, bu şahısların peşine çete üyesi ba-

yanları takarak beraberliklerini kameraya alma çalışmaları yaptılar. İllegal takiplerle büyük kazançlar sağlamaya çalıştılar" denmesi, gizli kamera olaylarının Savcı Yalçın'la sınırlı olmadığını gösteriyor. Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki davanın duruşmalarında çok ilginç bir gelişme daha yaşandı. Milletvekili Ö. H. ile eşi N. Y arasında ilişki olduğu söylenen diş hekimi A. Y., davada tanık olarak ifade verirken çarpıcı bir iddiayı ortaya attı. Bir gün bürosuna gelen Cengiz Çelik'in kurum kimliğiyle kendisini "MİT görevlisi" olarak tanıttığını belirten A. Y., Çelik'in "Milletvekili Ö. H. hakkında ileri geri konuşma, o MİT'e çalışıyor" dediğini öne sürdü.

Cengiz Çelik, ABD'den Türkiye'ye gelişi öncesinde konuştuğu *Hürriyet* muhabiri Doğan Uluç'a, "Bazı abilerimizin canı yanmasın diye, bugüne kadar sesimi çıkarmadım. Telekulak'la ilgili her şeyi kayıt bantlarına okuyorum. Altı bant doldurdum, dahası da var. MİT'ten ve Emniyet'ten Osman Ak, Nuri Gündeş, Hamdi Tuna, Cevdet Saral gibi çok sevdiğim kişiler var, fazla konuşamıyorum" dedi. Olayların içyüzünü altı ses kasetine doldurduğunu açıklayan Çelik, Türkiye'ye döndükten kısa bir süre sonra, 1 temmuz 2001 gecesi memleketi Muğla'da meydana gelen o esrarengiz kazayla sırlarıyla birlikte öldü.

Acaba Ankara'daki ve İstanbul'daki bütün o dinleme ve takip faaliyetlerini kimler adına yapıyordu? Yarı resmi bir örgütlenmenin görünen yüzü müydü? Bütün o olayların göbeğinde neden Ö. H. isimli milletvekili vardı? Bu milletvekilinin Korkut Eken'le ve dosyada ismi geçen belediye başkanıyla ilişkileri neydi?

Aynı soruları öteki dört esrarengiz kaza için de sıralamak mümkün. Otobanda seyreden Efraim Barut'un otomobilinin önüne birdenbire o çuval nasıl düştü? Geceyarısı Akman Akyürek'i İstanbul'da sıkıştıran esrarengiz araba neyin nesiydi? Bedri İncetahtacı'nın ölümüyle acaba Komisyon Başkanı Mehmet Elkatmış'a gözdağı mı verildi?

O gün Finlandiya cumhurbaşkanı Ankara'ya gelecek gerekçesiyle, İncetahtacı'nın cenazesi yeni kaldırılmışken otomobili neden hemen yol üzerinden alınıp Akyurt Jandarma Karakolu'nun önüne çekildi? Akyurt savcısı, Susurluk Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış'a neden otomobili görme izni vermedi? Kazanın "kuşku verici" olduğunu açıklayan Elkatmış, neden hemen o gün koruma talebinde bulundu?

Acaba MİT görevlisi Ertuğrul Berkman, Fikri Sağlar'a o bilgi ve belgeleri temin eden kişi olduğu için mi hedef haline gelmişti? Milliyetçi Hareket Partisi eski İstanbul milletvekili Mehmet Gül'ün, "Efraim Barut'un ve İbrahim Uçar'ın içinde bulunduğu otomobilin önüne otobanda o çuvalın nasıl düştüğüne bir anlam veremedik" dediği bu çuval neyin nesiydi? Gebze civarına geldiklerinde otobanda otomobilin önüne düşen ve kazaya sebep olan çuval sadece rastlantı sonucu bir kamyonun üzerinden mi fırladı, yoksa olayın başka bir boyutu mu vardı?

Fikri Sağlar'ın geçirdiği iki kaza

İşte bu beş esrarengiz kazayı ve beş ölüm olayını 2004 yılı kasım ayında konuştuğum Susurluk Komisyonu üyesi Fikri Sağlar, daha konuşmamızın başında şu çarpıcı açıklamayı yaptı: "Ben de 1999 yılında iki ölümcül kaza geçirdim." Sağlar, Türkiye'de sosyal demokrat kulvarın yetiştirdiği önemli politikacılardan biriydi. Çok parlak bir siyasi hayatı olan Sağlar, bu nitelikleriyle Turgut Özal'ın da ilgisini çekmişti. Özal'ın da beğendiği ve zaman zaman çevresine övdüğü bir politikacı oldu. Sağlar, Susurluk Komisyonu öncesinde, Afyonlu işadamı Kemal Horzum'un ilişkilerini araştıran, "Meclis Horzum Araştırma Komisyonu"nda görev aldı. Susurluk Komisyonu üyesi olarak yaptığı aktif çalışmayla ön plana çıkan Fikri Sağlar, gazeteci Emin Özgönül'le birlikte *Kod Adı Susurluk* kitabına da imza attı. Fikri Sağlar'la yaptığımız konuşma soru cevap biçiminde şöyle gelişti:

Susurluk kazasından sonra meydana gelen bu beş esrarengiz kaza hakkında ne diyorsunuz?

Bu arada ben de 1999 yılında bir trafik kazası geçirdim. O da bir kamyonun sıkıştırmasıydı. Aynı minvalde midir, onu bilemem. Türkiye tesadüfler ülkesi diye kabul ediliyor. Ama tesadüflerin de bir politika olduğunu biliyorum artık. Türkiye'de hiçbir şey tesadüfi değil. Tesadüfmüş gibi görünüyor, tesadüfler politikası üzerine oturtuluyor. O benim başımdan geçin ikinci kazadır. Birincisinde arabamın ön sol tekerleği havaalanı yolunda fırlamıştı. Yapılan araştırma neticesinde bunun metal yorgunluğuna bağlı olduğu söylenmişti. Emniyet'in verdiği rapor buydu. Oysa arabayı imal eden fabrikanın verdiği rapor var. "Böyle bir şey söz konusu olamaz. Beş binde bir ihtimaldir bu. O da size rastlaması mümkün değildir" demişlerdi. Ve o olay da öyle kapatılmıştı.

Bu ikinci kaza ne zaman meydana geldi?

Bu da aynı şekilde 1999 yılı içerisinde olmuştu. Ben Ankara dışına çıktığım zaman koruma polislerim arabayı bir tamirhaneye bırakmışlar. Daha sonra ben dönünce beni almaya geldikleri zaman tamirhaneden alıp gelmişler. Esenboğa Havaalanı yolunu bilenler varsa, gayet iyi hatırlarlar. Havaalanının nizamiyesinden çıkıldıktan sonra düz bir yol vardır. Yaklaşık beş kilometre bir pist kadar düzdür. Orada araba süratlenirken ön sol tekerlek fırladı. Ve biz önce Allah, sonra da gerçekten şoförümüzün dikkati sayesinde o kazadan ucuz kurtulduk diyebilirim. Şimdi Ertuğrul Berkman'a dönersek, Ertuğrul Berkman bu Susurluk olaylarının ortaya çıktığı, toplumun son derece dikkatle takip ettiği dönemde emekli bir MİT mensubu olarak kendisinde birçok bilginin, belgenin olduğunu söyleyerek beni ziyaret etmişti ve ortaya koyduğu bir-

çok bilgiyi biz komisyonda değerlendirmiştik. Gerçekten son derece önemli bilgiler vermişti. Daha sonra bu görüşmelerimizin birinde, yaz tatiline gideceğini ve tatil dönüşünde bize bir rapor hazırlayıp vereceğini belirterek ayrılmıştı. Fakat maalesef yaz sonunda Ertuğrul Berkman bir trafik kazası geçirerek hayatını kaybetti. Ailesinin verdiği bilgiye göre de işte sadece küçük bir ölüm ilanı verilerek, trafik kazası olarak geçiştirildi. Ama basına çıkması engellendi. O bir soru işaretidir. Elindeki bilgilerle ve belgelerle birçok şeyi aydınlatacağını düşünüyordum. Çünkü bildiğiniz gibi Susurluk olayındaki aydınlatmanın en önemli insanlarından bir tanesi Mehmet Eymür'ün bilgileridir. Öyle veya böyle, bildiklerinin kaçta kaçını verdiler, onu bilemem. Diğeri de Hanefi Avcı'nın bilgileridir, o da Emniyet'le ilgili olan. Bir de askeri bilgiler vardır. Astsubay Hüseyin Oğuz'un vermiş olduğu bilgilerdir. Bunlar perdeyi açmamıza neden olmuştur. Ama bu bilgilerin, bilinenlerin kaçta kaçı, o denizin kaçta kaçı, kaç damlası, kaç katresi olduğunu bilemem. Ama bu perdenin yırtılmasında, en azından fotoğrafın görülmesinde bize çok önemli katkıda bulunmuştur. Bu bakımdan Ertuğrul Berkman kazasına çok dikkatle bakmak istiyorum.

Akman Akyürek olayı...

Akman Akyürek kazası, arabadan çıkan pasaportlar, senetler, çekler, dosyalarla o apayrı bir konuydu. Açıkça görülen o ki, Akman Akyürek raportör olarak bizim komisyonumuzun çalışmaları sırasında birçok bilgiye bizden daha önce ulaştı. Ve ben komisyonun kapalı bir oturumunda bununla ilgili bazı kuşkularım olduğunu da dile getirmiştim. Çünkü hem bizden önce bazı bilgilere ulaşıyor, hem bizim ortaya koyduğumuz bilgilerin ışığında başka şeyler ortaya koyuyor.

Oysa komisyon adına görev yapıyordu değil mi?

Evet, komisyon adına görev yapıyordu. Komisyonun raportörüydü. Bu, bizi farklı ve yanlış yönlendirme çabası da olabilirdi. Benim için büyük bir kuşkuydu. Yani farklı yerlere bakabilmemizi ya da bakmamamızı engelleyen bir davranış içerisinde olabilirdi. Bu kuşkularımı ben komisyonda dile getirdim. Komisyon üyeleri bunu gayet iyi biliyorlar. Sonra kaza geçirdikten sonra da, bu kuşkularımdan hareketle de farklı bir çalışma yapmak zorunda kaldığımızı açıkça gördük. Ve çalıştık. Yani bu kazanın nedir altında yatan? Orada da çok fazla bir sonuca ulaşmış değiliz. Yalnız Akyürek'in istihbarat örgütleriyle ilişki içinde olduğunu anladık. En azından böyle bir kanaatimiz oluştu.

Bedri İncetahtacı'nın geçirdiği kaza olayı...

Bedri İncetahtacı olayı da tabii çok ciddi bir olay. Rahmetli Bedri çok çalışkan, kafası çok çalışan bir arkadaşımızdı ve komisyon sırasın-

da aktif rol oynamıştı. Bazı arkadaşlarımız çok pasifti. Ama Bedri İncetahtacı bunların içerisinde en aktiflerinden bir tanesiydi. Yani konunun çözülmesi doğrultusunda araştıran, bilgi bulan, bilgiyi ortaya koyan, o bilgi ışığında yeni şeylere ulaşmaya çaba gösteren bir arkadaşımızdı. Onda da hayli bilgi olduğu düşüncesindeyim. Diğer kazalar da önemli kazalar. Şimdi bunlar birer giz. Üzeri örtülü olan perde. Aslında sadece bu beş kazaya bakmamak lazım, Eşref Bitlis kazasına da bakmak lazım. Onun sabotaj olduğu konusunda benim kesin kanım var.

Yirmi altıncı bölüm

Abdullah Çatlı'nın kayıp çantası

1999 yılı ortalarında masamın üzerinde gördüğüm mesaj, Susurluk tutanaklarında ismi çokça geçen eski bir MİT görevlisinden gelmişti. İstanbul'daki bir firmanın mütevazı bir çalışma odasında karşı karşıya oturduk, çay ve kahve eşliğinde saatler süren bir konuşmaya daldık. Oldukça tepkiliydi, Kutlu Savaş'ın Başbakanlık Teftiş Kurulu başkanı sıfatıyla hazırladığı "Susurluk Raporu"nu şu cümleyle değerlendirdi: "15 gün Milli İstihbarat Teşkilatı karargâhına, 15 gün de Emniyet İstihbarat Dairesi'ne kapandı, tek taraflı bir rapor yazdı."

MİT'le ilişkisi 20 yıla yaklaşan muhatabımız, Abdullah Çatlı ve arkadaşlarının 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra tamamen kendi imkânlarıyla yurtdışına çıktıklarını, Fransa'daki Ermeni hedeflere dönük eylemler yapılması için MİT'in Çatlı'yla İsviçre ve Belçika'da ilişki kurduğunu anlattı. Çatlı'nın Paris'te yakalanıp Sante Cezaevi'ne konulmasından sonra 1988 sonunda İsviçre'ye iade edilip Bostadel Cezaevi'ne konulduğunu belirtip şöyle devam etti: "1989'da, uyuşturucu suçundan görülecek davanın duruşmasının yapılacağı mahkemeye trenle götürülecekti. Trende güvenlik önlemi az olduğu için arkadaşlarından kaçırılmasını istemiş, ancak başarılı olunamamış. 1990 başlarında cezaevinden kaçması da yine kendisinin yaptığı bir plan. Kaçmaya çok müsait bir cezaeviydi."

"Çatlı, Yeşil'i ortadan kaldıracaktı"

Peki, ne oldu da, Türkiye'ye dönen Abdullah Çatlı'nın Milli İstihbarat Teşkilatı'yla ilişkileri bozuldu?.. Çatlı'nın yeni Türkiye günlerinde özellikle Sami Hoştan'la kurduğu ilişkiye değindi ve "Çatlı her gün büyük paralar harcadığı lüks bir hayatın içine daldı ve günden güne kendisini tüketiyordu" dedi. MİT elemanı Tarık Ümit'in kaçırılıp ortadan kaybedilmesi bardağı taşıran son damla oluyor: "Çatlı, Tarık Ümit'in, ismini kullanıp piyasadan paralar topladığını söylüyordu. Bu yüzden Ümit ortadan kaybolunca ondan şüphelendik. Çok üzerinde durduk, ama Ümit'i kurtaramadık." Muhatabımız çok önemli bir bilgi daha veri-

yor: "Aynı para, haraç işleri yüzünden Abdullah Çatlı'nın Yeşil'le de arası hiç iyi değildi. Yeşil'i infaz etmek için girişimlerde bulundu, tanıdığı polislerden ve istihbaratçılardan bu infaz için yardım istedi."

Acaba Abdullah Çatlı, ölümüne yakın günlerde Yeşil'in mi peşindeydi? Susurluk'ta kaza yapan Mercedes'teki silahları o amaçla mı taşıyordu? Muhatabımız çok önemli bir cümle daha kullanıyor: "Abdullah Çatlı'ya artık kimse söz geçiremiyordu. Benim inancıma göre, Susurluk'taki trafik kazasında ölmeseydi o da infaz edilecekti."

İlginç olan, ismi Kocaeli'ndeki bazı olaylarla gündeme gelen Hadi Özcan'ın da, Meclis Susurluk Komisyonu'na verdiği ifadede, "Musavvat Dervişoğlu'yla bir gün bir karar aldık. Abdullah Çatlı'yı, Kürşat Yılmaz'ı ve Yeşil'i öldürüp Türkiye'yi temizlemeye karar verdik" demesi. Bir siyasi partinin İzmir il başkanlığını yapan Musavvat Dervişoğlu, Çırağan Sarayı'nda yaptığı düğününe katılan konuklarla gündeme gelmişti. Kuşkusuz, Türkiye'yi temizlemek görevini üstlenmek yalnızca Hadi Özcan'ın ve Musavvat Dervişoğlu'nun karar vermesiyle olacak bir iş değildi. Belki de o dönemde uzun uzun üzerinde kafa yorulan büyük bir projeydi.

Kemal Yazıcıoğlu'nu engelleyen parti başkanı

Abdullah Çatlı'yı bekleyen tehlikelerden biri de o sıralarda İstanbul'da Emniyet tarafından yakalanıp kullandığı Mehmet Özbay kimliğinin deşifre edilmesiydi. MİT görevlisiyle sohbetimizden ilginç bir cümle daha: "Kemal Yazıcıoğlu, iki kez Çatlı'yı aldırmak istedi. Her ikisinde de onu geçmişten tanıyan bir parti başkanı ricacı oldu ve alınmamasını sağladı."[1]

Peki, yıllardır izine rastlanamayan Yeşil nerede? "Yeşil normal hayatına devam ediyor..." MİT eski görevlisinin bu anlatımlarını bitirirken, Sedat Peker'in İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki bir dosyada yer alan ifade tutanağındaki şu satırlara da bakalım:

> İki üç sene kadar önce, cezaevinden tanıdığım Kürşat Yılmaz isimli şahıs, açık cezaevinde yatarken bana telefon açarak Yeşil isimli şahsın

1. Susurluk kazası öncesinde ve sonrası dönemde İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu'ydu. Çatlı'ya sorguya aldırmak isteyen kişi sadece Yazıcıoğlu değildi. Ondan önceki İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir de Çatlı'yı Emniyet'e aldırmak istedi. Susurluk kazasından tam üç yıl önce "Mehmet Özbay" kimliğini kullanan Abdullah Çatlı'nın arabasının plakası, İstanbul'daki bürosunun adresi ile telefonları verilen ve "Bu kanun kaçağını neden yakalamıyorsunuz?" denilen bir ihbar mektubu Menzir'e gönderilince İstanbul polisi bu büroyu bastı. Ancak iddialara göre, İstanbul Emniyeti'ne Ankara'dan "Çatlı'nın peşine düşmeyin" talimatı geldi. Nitekim bu ihbar mektubu üzerine bir çalışma yapan İstanbul polisi, Çatlı'nın Ataköy'deki bürosuna formalite bir baskın düzenledi, ancak Çatlı'nın peşine düşmedi. 1999'da yayımladığım *Susurluk Prensleri* (Milliyet Yayınları) kitabı, 1993'te dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir'e gelen bu esrarengiz ihbar mektubuyla başlıyor.

telesekreterine, onun ailesine ve şahsına hakaret ve tehdit içerici sözler söylediğimi, sonunda da "Ben Sedat Peker" diyerek telefonu kapattığımı, bu olayın doğruluk derecesini sordu. Ben de kendisine, "Ben kimsenin ailesine ve çocuğuna küfretmem, bunun Yeşil veya başka bir şahıs olması önemli değil" dedim. "Ama ben böyle söyledim diye, ondan çekiniyorum yorumunu yapmasın, ona söyle" dedim. Kürşat Yılmaz bana, "Ben onunla konuşayım, tekrardan telefonlaşırız" dedi. Daha sonra tekrar telefon açtığında benim söylediklerimi ilettiğini, cevaben, "Bu konuyu düşünürüz" şeklinde cevap verdiğini söyledi. Daha sonra Ankara'da Yarbay Ali Yıldız'la tesadüfen karşılaşmıştık. Ali Yıldız'a bu konuyu açtım. O da bana dikkatli olmamı tembihledi. Ben de kendisine, bu dünyada herkesin kendisine dikkat etmesi gerektiğini, ayrıca bu konunun benim için fazla da önemli olmadığını belirterek yanından ayrıldım. Daha sonra herhangi bir şekilde Yeşil'le temasımız olmadı.

Türk medyası, Susurluk'u bir milat olarak kabul etti. Ama eski MİT görevlisiyle yaptığım bu uzun konuşmada gördüm ki, Susurluk kazası olmasaydı da yaşanacak infazlarla bir şekilde yeni bir dönem başlayacaktı. Ama öngörülemeyen bir trafik kazası, herkes için farklı sonuçlarıyla bu dönemi biraz daha erken başlatmış oldu.

Abdullah Çatlı'nın kayıp çantası

Abdullah Çatlı ile Önder Aktosun, 1992'de Florya'da Bilge Kağan Koleji'nin önünde tanıştılar. İkisinin de kızları burada okuyordu. Abdullah Çatlı kendisini Mehmet Özbay olarak tanıtınca Aktosun'un kızı, "Baba galiba Mehmet Bey, Selcen'in üvey babası. Çünkü Selcen'in soyadı Çatlı" dedi. Avukat Önder Aktosun, 1970'li yılların hızlı solcularından biriydi. "Çatlı" soyadının ne anlama geldiğini gayet iyi biliyordu.[2]

Çatlı 1992'de bir gün Aktosun'un bürosuna gelerek, "Artık gerçek ismimle ortaya çıkmak istiyorum. Yargı önüne çıkarsam cezaevinde ne kadar yatarım?" diye sordu. Çatlı, Haluk Kırcı'nın yedi kere idam cezası aldığı 1978'deki Bahçelievler Katliamı davasından dolayı 1980'den beri gıyabi tutuklu olarak aranıyordu. O akşam Ankara Bahçelievler'de Türkiye İşçi Partili yedi gencin ölüm emrini vermekle suçlanıyordu. Avukat Aktosun, ona, "Yargı önüne çıkarsan kısa sürede cezaevinden çıkacağını söyleyemem" cevabını verdi.

2. 1941 Manisa doğumlu olan Önder Aktosun, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Talat Aydemir cuntasıyla ilişkisi olduğu gerekçesiyle 1963'te tutuklanıyor. 1965'e kadar cezaevinde kalıyor. O dönemde Yaşar Kaya, Musa Anter, Medet Serhat'la aynı cezaevinde yatıyor. (Yaşar Kaya ve Musa Anter o tarihte Kürtçülüğü savunan ve Türkçe-Kürtçe yazılar yayımlayan *Denk* dergisini çıkarıyordu. Medet Serhat da bu dergide yazıyordu.) Önder Aktosun, 1965 affıyla çıkıyor, sol hareketlerin içinde yer alıyor. Deniz Gezmiş'in öncülüğündeki Devrimci Öğrenci Birliği'ne katılıyor. Yazar Rıfat Ilgaz'ın kızıyla evleniyor. 1973'te doğan kızına Deniz Gezmiş'ten dolayı Deniz ismini veriyor.

1992'de başlayan Aktosun-Çatlı ilişkisi, Çatlı'nın ölümüne kadar sürdü. Bu zaman diliminde birbirlerine aile ziyaretleri de yaptılar. Çatlı'nın ölümünden sonra Aktosun, eşi Meral Çatlı ve iki kızının avukatlığını üstlendi. Aktosun ayrıca, Mehmet Ağar, Sami Hoştan, Yaşar Öz ve Sarı Avni olarak bilinen Avni Musullu'nun da avukatlığını yaptı. Bu yüzden Aktosun bazı önemli bilgilere sahipti.[3]

2004 yılı ekim ayında İstanbul Sirkeci'deki avukatlık bürosunda konuştuğumuz Aktosun ilk olarak, MİT eski görevlisinin açıklamalarını doğrularcasına şöyle dedi: "Susurluk kazası olmasaydı da Çatlı öldürecekti. Çünkü infazına karar verilmişti." Hatta kazadan bir süre önce Çatlı'nın oturduğu Florya'daki Füze Sokak'ta, "bomba ihbarı var" gerekçesiyle evlerin kapısına teker teker gidilip kimlik tespiti yapılmış. Aktosun, "Bu bir deşifre operasyonuydu. Amaç Meral Çatlı'nın ve iki kızının kimliklerini deşifre etmekti" diyor. Çatlı'nın her an ortadan kaldırılabileceğini bildiği için çelik yelek kullandığını belirtiyor: "Önceleri daha kalın bir çelik yelek giyiyordu. Sonradan daha hafif ve incesini kullandı. Susurluk kazasında öldüğünde bu ince çelik yelek üstündeydi."

Arkadan gelen beyaz Mercedes

En tartışmalı konularından biri olan Çatlı'nın çantası konusuna geliyoruz. Kazada yaralı olarak kurtulan Şanlıurfa eski milletvekili Sedat Edip Bucak, sekiz yıl sakladığı Çatlı'nın çantasındaki belgeleri ve fotoğrafları İstanbul'da mahkemeye sundu. Aktosun, "Çatlı'nın bir tane değil üç çantası vardı. Kızı, 'Babamın günlüğü vardı, onu da çantasında taşırdı' diyor. Bu günlük de ortaya çıkmadı" diyor.

Abdullah Çatlı'nın henüz ortaya çıkmayan günlüğünde, 1980'lerin başında Fransa'da Ermeni terör örgütü ASALA'ya karşı görev alması, 1990'da İsviçre'deki cezaevinden kaçıp Türkiye'ye gelmesi, geldikten sonra altı yıl boyunca hangi olaylarda ve ilişkilerde yer aldığı gibi konuların bulunup bulunmadığı merak ediliyor. Önder Aktosun, onun 1990'da Türkiye'ye gelişini şöyle anlatıyor:

"Zamanın Cumhurbaşkanı Turgut Özal, o tarihlerde özel bir birim kurmak istiyor. Özal'a, 'Çatlı'yı getirtelim' diyen kişi ANAP milletvekili Alparslan Pehlivanlı. Özal 'tamam' deyince Çatlı cezaevinden kaçırılıyor. Hatırlarsanız, Özal, Naim Süleymanoğlu'nu da benzer bir operasyonla Türkiye'ye getirtti. Çatlı o gün cezaevinden çıkarılırken, eşi Meral Hanım 500-600 metre mesafede arabanın içinde kendisini bekliyor. Çatlı, Atatürk Havalimanı'na geldiğinde VİP salonundan askeri elbiseyle içeri alıyorlar. Meral Hanım ve çocukları ise, nüfus cüzdanları bile

3. Sami Hoştan, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki duruşmada Abdullah Çatlı'yı 1992'de Önder Aktosun'un yazıhanesinde tanıdığını söyledi. Ancak daha sonra *Cumhuriyet* gazetesine verdiği bir röportajda "Çatlı'yla 30 yıldır tanışırdım" dedi.

olmadığı halde Kapıkule'den karayoluyla giriş yapıyorlar. Abdullah Çatlı 1994'e kadar hâlâ maddi sıkıntı içindeydi. Aldığı görevler, yoğun olarak 1994'ten itibaren başladı."

Aktosun'a göre, Susurluk'ta 3 kasım 1996 günü meydana gelen kazaya, arkadan gelip onları sıkıştıran beyaz kasalı bir Mercedes sebep oldu: "Sedat Bucak'ın şoförünün kullandığı ve korumaların da içinde bulunduğu arabayı önden gönderiyorlar. Susurluk'un ilerisinde Ulusoy veya Varan tesisleri var. Korumalar orada yer hazırlayacak ve orada yemek yiyecekler. Dolayısıyla Hüseyin Kocadağ'ın sürdüğü ve içinde Çatlı, Bucak ile Gonca Us'un bulunduğu araba geride tek kalıyor. Susurluk'u geçince arkadan bu beyaz Mercedes çıkıyor ve bunları sıkıştırıyor. Hüseyin Kocadağ da arabanın hızını artırıyor. Kazanın sebebi arkadan gelen bu arabanın sıkıştırmasıdır. Böylece Kocadağ'ın kullandığı ve içinde Çatlı'nın da bulunduğu Mercedes önüne çıkan kamyona çarpıyor. Şimdi arkadan gelen bu beyaz Mercedes'te vahim silahlar var. Kazadan sonra, Çatlı'nın içinde bulunduğu arabanın bagajını açıp bu silahları oraya koyuyorlar. Beyaz Mercedes'teki kişiler, oradan ayrılmadan kaza yapan arabanın sol arkasında can çekişen Abdullah Çatlı'nın fotoğrafını da çekiyorlar. Bu fotoğraf, Susurluk kazasının ertesi günü gazetelerde yayımlanan fotoğraftır."

Acaba gerçekten de arabanın bagajından çıkan silahlar, kazadan sonra beyaz Mercedes'teki kişiler tarafından mı oraya konuldu? Kazadan sonra Susurluk Jandarma Karakol Komutanı Fatih Kadir Çelik, Susurluk savcısına verdiği ifadede aynen şöyle diyor: "Kaza yapan arabanın ön iki koltuğunun arasında bulunan bölmenin yanında şoför tarafında bir adet Baretta marka tabanca, arka koltukların orta kısmında bulunan kol dayama bölgesinin içinde bulunan sürgülü çekmecenin içinde ise 22 kalibre Baretta tabanca ile yanında iki adet susturucu çıktı. Bagajdaki Nike spor çantanın içinde ise yüz adet M-16 mermisi ile 13 adet Biksi (BKC) mermisi çıktı. Arabada, koltukta ve yerde üç tabanca ile iki MP-5 tabanca alındı. Toplam olarak 5 adet tabanca, iki adet MP-5 ve iki adet susturucu çıktı." Önder Aktosun'un iddiası doğruysa, arabanın içinden çıkan iki Baretta dışındaki silahları oraya arkadan gelen kişiler koymuş oluyor.

Dündar Kılıç-Süleyman Seba yakınlığı

Aktosun, 1996 temmuzunda öldürülen "Kumarhaneler Kralı" lakaplı Ömer Lütfi Topal hakkında da ilginç açıklamalar yapıyor. Buna göre Topal'ı kumar işine ünlü bir Yahudi kumar baronu soktu:

"Topal, 1960'larda İstanbul'da Fındıkzadeli Muhterem'in yanında çalışan sıradan bir insan. Bir gün birilerinin kışkırtmasıyla Muhterem'i bıçakla öldürüyor. Muhterem, o zamanlar hatırı sayılır, meşhur bir insan.

Üstelik babası ağır ceza reisiydi. Topal, ilk defa bu olayla isim yapıyor. Daha sonra uyuşturucu kaçakçılığı suçundan 1980'lerde Amerika'da cezaevinde kalırken bir Yahudi'yle tanışıyor. Topal cezaevinden çıkınca bu Yahudi onu Las Vegas'a götürüyor, kumarhaneleri gösteriyor. Topal kumar işini ilk orada görüyor. İstanbul'da bu işe başlarken de kullandığı para İsrail sermayesiydi. Ama daha sonra Topal, Yahudi patronları gücendirdi. Onların paralarının üstüne yattı."

Aktosun, Topal'ı İsrailli kumar baronlarının ortadan kaldırdığını ima ediyor. Benzer bir iddiayı mahkemede Susurluk davası sanıklarından Sami Hoştan da dile getirmişti. Hoştan, "Topal'dan 45 milyon dolar alacaklı Yahudiler vardı" demişti. Ancak Topal'ın Yahudilerle ilişkisi bakımından bilinen iki somut olgu var. Bunlardan birincisi İstanbul'daki Polat Rönesans'ın kumarhanesinde İsrailli Ruen Gavrieu ile ortak olması, ikincisi ise İsrailli turistleri güneydeki kumarhanelerinde ağırlamasıydı. Önünde İsrail bayrağı dalgalanan tek kumarhanesi İstanbul Polat Rönesans Otel'dekiydi.[4]

Aktosun, Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım hakkında da çok ilginç bir açıklamada bulunuyor. Buna göre, 1993'te Kıbrıs'taki Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı görevinden Diyarbakır'daki Asayiş Kolordu Komutanlığı görevine atanan Korgeneral Hasan Kundakçı'nın göreve başlamasından birkaç gün sonra odasına Yeşil giriyor. Ayağında bot, üzerinde askeri pantolon, kazak ve başında yün bir bereyle komutanın huzuruna çıkıp, "Komutanım, ben Yeşil, bugünden itibaren emrinizdeyim" diye kendisini tanıtan Yeşil'e Korgeneral Kundakçı çok sert bir tonla, "Şimdi derhal Diyarbakır'ı terk et. Yoksa bizzat ben seni alnından vururum" karşılığını veriyor. Bu tarihten itibaren de Yeşil Ankara'ya ve İstanbul'a geliyor. Hatta Korgeneral Kundakçı'nın korkusundan, Ankara'da kendisini rahat hissetmiyor, çoğunlukla İstanbul'da, diğer bölgelerde kalıyor, bazen de yurtdışına çıkıyor.

Aktosun, "Kardeşim subay ve Kundakçı Paşa'nın sınıf arkadaşıydı. Bu olayı bizzat Kundakçı Paşa'dan dinledim" diyor. Bir diğer çarpıcı iddia ise Dündar Kılıç hakkında geliyor. Buna göre Dündar Kılıç, bir zamanlar MİT İstanbul Bölge yöneticisi olan Beşiktaş Spor Kulübü eski başkanı Süleyman Seba'yla yakın ilişkilere sahipti.

4. Kıbrıs Türk Hava Yolları Yönetim Kurulu başkanlığı yaptığı dönemde, 1996 yılı aralık ayında kendisiyle görüştüğüm Ümit Utku şunları anlattı: "Ömer Lütfi Topal, ölümünden beş altı ay evvel, kışın İsrail'den Türkiye'ye 4 000 turist getirmek istediğini, bu turistleri Kuzey Kıbrıs üzerinden bizim uçaklarımızla getirip getiremeyeceğini sordu. 'Olur' dedim. Ölümünden bir gün önce, 27 temmuz 1996 günü yine bu konuyu görüştüğümüzde, 'Abi bak ben İsrail'e hareket ediyorum, eğer tamam diyorsan turistleri getiriyorum' dedi. Topal'ın koruması yoktu. Eğer bu adam öleceğini biliyor idiyse niye koruması yoktu?" Bazı çevrelere göre Ümit Utku, Topal'ın ismini ölüm listesinden sildirmek için Ankara'yla yaptığı temaslardaki aracılarından ve son yıllarındaki sırdaşlarından biriydi. Bunu sorduğumda Utku, "Tanışıklığımız 30 yıl önce ben orduda subayken ve Topal tombalacıyken başladı. Ama toplam ancak dört görüşmemiz olmuştur" dedi.

Yirmi yedinci bölüm

Veli Küçük'ün Irak kehaneti

"Korgeneral Atıf Erçıkan albay rütbesiyle ABD'de NATO karargâhında askeri ateşe olarak görevliyken kendisine bir görev dosyası verilir. Bir süre sonra İngiliz askeri ateşe kendisine gelir ve bu görev dosyasının yanlışlıkla verildiğini, dosyayı geri vermesini ister. Albay Erçıkan dosyayı vermez. Görev dosyasında ne vardır? SSCB yıkılacak yerine 15 yeni cumhuriyet kurulacak. Bu cumhuriyetlerin beşi Türk. Bunlar entegre olursa ve Türkiye'yle birleşirse yeni bir Nazi imparatorluğu doğacak ve Türkler dünyanın jandarması olacak. Buna karşı NATO planı şu: 1. Etnik ayrılık çıkarılacak. 2. Din tarikatlara bölünecek. 1960'ta oluyor bu olay. O tarihten beri Abaza, Çerkez, vesaire diye bölündük. Hocalara, imamlara tabi olduk..."

Bu hikâyeyi anlatan kişi emekli tuğgeneral Veli Küçük. Tuğgeneral Küçük'ün ismi 3 kasım 1996'da Balıkesir'in Susurluk ilçesinde meydana gelen trafik kazasına kadar çoğu kimse tarafından bilinmiyordu. Kazadan sonra Abdullah Çatlı'nın ilişkilerini araştıran İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi savcıları, Çatlı'nın telefon görüşme dökümlerinde onun ismine de rastladılar. Savcılar, Küçük hakkında soruşturma yapma yetkisine sahip olmadıklarından dosyasını Genelkurmay Başkanlığı'na gönderdiler. Genelkurmay Başkanlığı, Turhan Bedirhan, Cahit Balcı ve Yaşar Ilık isimli üç generalden oluşan bir heyeti Küçük hakkındaki iddiaları araştırmakla görevlendirdi. Bu heyete ifade veren dönemin Balıkesir Emniyet Müdürü Nihat Camadan, kazadan sonra kendisini arayan Küçük'ün, "Kazada ölen Mehmet Özbay kimlikli adam Abdullah Çatlı. Sami Hoştan geliyor, cenazeyi ona teslim edin" dediğini belirtiyor. Sami Hoştan, hem Abdullah Çatlı'nın en yakın arkadaşıydı hem de Veli Küçük'le sık görüşen biriydi. Veli Küçük, hakkında inceleme yapan generaller heyetine verdiği ifadede, Camadan'ın bu ifadesini kabul etti ve şöyle dedi: "Sami Hoştan ve Abdullah Çatlı gibi kişilerle istihbarat temini amacıyla konuşuyordum. Adıma kayıtlı bu telefonu daha çok İstanbul'da avukatlık yapan kızım kullanıyor. Ben tatile çıkınca kullandım." Sonuçta üç generalden oluşan heyet, Veli Küçük hakkında herhangi bir suç unsuruna rastlamadı. Ama 2000 yılında tümge-

neral olmayı bekleyen Küçük, terfi de ettirilmedi ve emekliye sevk edildi.

"Veli Küçük uydurdu" denilen kitap

1965'te Harp Okulu'ndan mezun olup 35 yıl boyunca üniforma giyen Veli Küçük'ün askerlik hayatı bittikten sonra adını yeniden gündeme getiren gelişmeler 2002 yılında yaşandı. Doğu Perinçek liderliğindeki İşçi Partili gençler ile Ülkü Ocakları'na bağlı gençlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan "Kızıl Elma Koalisyonu"nun arkasındaki güç olarak Küçük gösterildi. Emekli olmasından sonra da hep suskun kalan Tuğgeneral Veli Küçük, 7 şubat 2004 tarihine kadar hiç kamuoyu önünde konuşmadı. Gazetecilerin röportaj taleplerini hep geri çeviren Küçük, 7 şubat 2004 günü İstanbul'da benim de katıldığım bir toplantıda konuştu ve çok ilginç anlatımlarda bulundu. Profesör Turan Yazgan başkanlığındaki Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın düzenlediği "Tarihi Gelişim İçinde Doğu Meselemiz" başlıklı konferansta bir buçuk saat konuşan Küçük, 23 nisan 2006 günü aynı yerde bu sefer "terörün iç yüzü" başlıklı bir konuşma yaptı. Küçük'ün bu iki konuşması, hem onun bilinmeyen bazı özelliklerini hem de terör gibi güncel konulardaki çarpıcı tezlerini ortaya çıkardı.

Örneğin 1980'lerin sonunda Ağrı'da albay rütbesiyle Jandarma komutanıyken şöyle bir olay yaşanıyor: Albay Küçük, Buruki aşiretinin lideri eski milletvekili Kinyas Kartal'ın *Erivan'dan Van'a* ismini taşıyan kitabını çok miktarda bastırıp Doğu bölgesindeki köylere kadar dağıttırınca, "Bu kitabı Kinyas Kartal yazmadı, Veli Küçük uydurmuş" söylentileri yayılıyor. Küçük, "Halbuki Kinyas Kartal'ın kendi el yazısıyla yazdığı bu kitap mevcuttu" diyor. Peki, bu kitabın içeriği neydi? Kinyas Kartal Rusya'da Harp Okulu'nu bitirip Çar'ın ordusunda yüzbaşılığa kadar yükseldikten sonra oradan ayrılıp Türkiye'ye gelmiş ve milletvekili seçilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girmişti. Kartal bu kitabında, "Kürtler Türk ırkıdır. Kürtçe diye bir dil yoktur. Kürtçe, Türkçenin aşiretlerde kullanılan şeklidir" tezini işliyordu.[1] Veli Küçük, bu hikâyeyi anlattıktan sonra, çantasından sarı, kırmızı ve yeşil renklerden oluşan bir poşu çıkardı ve boynuna astı. "Bu renklere PKK rengi diyorlar. Hayır, bu renkler Türk'ün öz renkleridir" dedi. Kuvvetli bir alkış alan ve uzunca bir süre bu poşuyu boynunda tutan Küçük, zaman zaman sinirlerine hâkim olamadı. Konuşmalarında defalarca "içimizdeki satılmışlar", "içimizde yetiştirdiğimiz hainler ve şerefsizler", "satılmış hainler ve şerefsizler" deyimlerini kullandı. Küçük asıl bombasını, "Tarihte

1. Veli Küçük, Van Milletvekili İbrahim Arvasi'nin yazdığı bir başka kitaba da değindi. Arvasi'nin, "Bunlara coğrafya sebebiyle zamanla Kürt adı verilmiş. Kürtçe diye bir dil yoktur. Bir aşiretin konuştuğunu öbürü anlamıyor" dediğini aktardı.

Kürtler diye bir kavim olmadığını size ispatlayacağım" diyerek patlattı ve şu tezleri öne sürdü:

"Malazgirt'in 1071'de fethinden önce de Doğu Anadolu Türk'ün kadim yurdudur. Türklerin devamlı yurt tuttukları ilk yer Doğu-Güneydoğu Anadolu'dur. Batılı tarihçiler art niyetli. Türkler göçebe değil, göçmen bir topluluk. Eğer göçebe ise 16 devleti nasıl kurdu? Türklere orada burada çadırlarıyla gezenler diyebilir miyiz? Güneş balçıkla sıvanmaz, gerçekler ortada. İsa'dan 13 000 sene evvel Doğu Anadolu bölgesindeki Türki Krallığı diye bir devletin mevcudiyeti Mısır yazıtlarında var. Yani 15 000 sene evvel Türk ismi var. Anadolu'ya 1071'de Alparslan'la beraber girdik bilgisi doğru değil. Anadolu ezelden beri Türk'ün öz yurdudur. 1071'den beri değil... 1972'de üsteğmenken Şırnak Jandarma bölge komutanıydım. O tarihten itibaren 4-6 defa Doğu ve Güneydoğu'da görev yaptım. Doğu'da görev yaparken bu konuları araştırdım."[2]

Küçük, "Kürtler diye bir kavim yok" tezini desteklemek için birbirinden ilginç örnekler verdi. Bir İranlı şairin bin yıl önce Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu dolaştığını, ancak gezi notlarında bu yörede yaşayan Arapça, Farsça, Ermenice konuşan insanlardan bahsettiği halde, Kürtlerden ve Kürtçeden hiç bahsetmediğini vurguladı. Küçük'ün verdiği bir diğer örnek şöyle:

"Macar bilim adamlarının tespitleri var. Kürt bir Türk boyunun adıdır. 'Yedinci yüzyılda Orta Asya'da olan ve göç edip Macaristan'a kadar ulaşan Turani bir gruptur' diyorlar. İçimizdeki satılmışlara bakmayın. 15 000 sene evvel Türkler burayı yurt edindi. Kürt kimdir, Kürt nedir? Kürt Turan'dır, Kürt Türk ırkıdır... Türkiye'nin en büyük hatası PKK'yı Kürt, Kürt'ü PKK olarak görmesiydi. Kürt sorunu diye bir sorunumuz yok. PKK, Kürt değildir. 1915'te tehcire tabi tutulan Ermenilerden hiçbir yere gidemeyip orada kalanların kurduğu bir örgüttür. Abdullah Öcalan Kürt değildir. Öcalan'ın Ermeni olduğu ortaya çıkmasın diye Halfeti'deki nüfus kütüğü yakıldı... PKK'ya Kürt demek Kürtlere büyük hakarettir. Abdullah Öcalan'a Kürt demek, Kürtlere yapılacak en büyük hakarettir. ASALA (Ermeni terör örgütü) kendini lağvetti, PKK oldu. ASALA Batı'nın beslediği 150 senelik bir yılandı. 1980'li yıllarda dünyanın en büyük terör örgütüydü. Elimizde, 4 500 silahlı militanı olduğu rakamları vardı. Peki, bir gecede ne oldu? Arkasından PKK çıktı. PKK adının duyulduğu Şemdinli ve Eruh baskınlarının akabinde dediler ki, 'Biz 1 500 militanız.' O dönemde yakalanan veya ölü ele geçirilen PKK militanlarının yüzde 65'i sünnetsiz çıktı. Bunlar Kürt, Türk, Müslüman değildi."

PKK'nın Cumhuriyet tarihi boyunca Doğu'da meydana gelen otuz civarındaki Kürt isyanının son halkası olarak gösterilmesine de karşı çıkan Küçük, Doğu ve Güneydoğu halkının aslında bir Türk boyu oldu-

2. Küçük, albayken Ağrı'da ve Diyarbakır'da Jandarma alay komutanlığı yaptı.

ğunu şöyle anlattı: "Bölgedeki Kürtler, Yavuz Sultan Selim zamanında Konya, Ankara ve Kayseri'den buraya getirilip İran'a karşı yerleştirilen Milan, Berezan, Karakeçi, Cibran, Hasenan, Sipkan, Hayderan ve Zilan gibi Türk boylarıdır." Küçük, Ağrı'da komutanken Hamidiye Alayları'nı da incelediğini ve bunların da özbeöz Türk boyları olduğunu ortaya çıkardığını belirtti. Küçük'ün Şırnak'ta üsteğmen olarak görev yaptığı 1970'li yıllardan itibaren araştırdığını belirttiği konulardan biri de bölgedeki Ermeni olaylarıydı:

"Doğu'da Rusların himayesinde, özellikle İngilizlerin desteğinde, Ermeni militanlar tarafından yapılan katliamlar vardır. Bunlar kime karşı yapıldı? Tarih bunları tek tek anlatıyor. Tamamen bu bölgedeki Kürt Müslüman halka karşı yapıldı. Van'da 1895 ve 1896'da yapılan isyanları bir incelerseniz, nefret edersiniz. Van yok olmuştur. Sason'daki olaylar yine aynıdır. Hele hele bir Zeytun isyanları vardır ki, Zeytun dediğimiz şimdiki Maraş'ın Süleymanlı ilçesi. Orada Ermeni militanların yaptığı 12 tane büyük çapta isyan vardır. Maraş Jandarma Komutanı Süleyman Bey, şehit edildiği için padişah fermanıyla Zeytun ismi Süleymanlı olarak değiştirildi. Bir isyanda Ermeni militanlar 600 kişilik bir birliğimizi esir etmişlerdir. İngiltere'den gelen bazı kişilerce yönetilen bu Ermeni militanlar 600 kişiyi de öldürdüler. Bu askerlerimizi Ermeni kadınlarına taşlarla öldürttüler... Ermeni soykırımı diye bir konu yok. 1915'te çıkarılan Tehcir Kanunu iki maddeliktir, bu maddelerde Ermeni deyimi yok. O kadar güzel hazırlanmış ki, kimin malının nasıl alınacağını, nasıl taşınacağını, ne yapılacağını tek tek anlatmış. Hangi devlet olursa olsun, o ortamda bu tehciri yapardı. Kendi mevcudiyeti için bunu yapmak zorundaydı. Efendim, Ermeniler Suriye'ye sürgün edilmişler. Hayır. Suriye de o zaman Osmanlı devletinin toprağı. Benim topraklarım içinde bir yere götürüldüler. Efendim, oraya gönderilirken büyük katliamlar yapılmış. Hayır, efendim, hiçbir katliam yapılmadı. 1923'te Romanya Bükreş'te Taşnak Partisi'nin kongresi yapıldı. Ermenistan'ın ilk başbakanı Ovanes Kaçaznuni burada bir bildiri verdi. Fakat bu bildiri daha sonra toplatıldı. Ancak 2005'te Lenin Kütüphanesi'nde bu bildirinin orijinali bulundu ve kitabı yayımlandı. Bildiride, 'Türk Ordusu, Osmanlı bize bir şey yapmadı' diyor... Ermeni tarihçiler, 'Biz Hayko'nun yani Nuh Peygamber'in torunu Yasef'in soyundan gelen bir ırkız. İlk kralımız da birinci Hayko'dur. Bu ilk krallığımızı Ararat'ta, Ağrı Dağı ile Tatvan arasındaki bölgede kurduk' derler. Ağrı Dağı ile Tatvan arasındaki o geniş bölge ilk Ermeni Krallığı'dır derler ve bunu Batılı bazı devletlere, kuruluşlara kabul ettirdiler. Dolayısıyla 'Doğu Anadolu bölgesi tarihi, kadim Ermeni yurdudur' derler. Bu sebeple Ermenistan'ın uçak firmalarının ambleminde Ağrı Dağı var. Paralarının üzerinde Ağrı Dağı var. Bütün kurum ve kuruluşlarında Ağrı Dağı sembolize edilmiştir. Onun için sözde Nuh'un Gemisi'ni Ağrı Dağı'nda ararlar. Aradıkları yer

Özengili bölgesidir. Gördüm orayı, çok gariptir bir dere gelmiş, ikiye ayırmış burayı, tekrar aşağıda birleşmiş ve ortaya kayık gibi bir kara parçası çıkmış. Bu taş parçasını Nuh'un Gemisi diye yutturmaya çalışırlar... Bir iddiam var, ısrar ediyorum. Ermenistan diye bir ülke yok. Oranın tarihi, Türk yurdu Revan Hanlığı'dır. Erivan diye bir şehir yok aslında. 2005 yılında Azerbaycanlılar Kurultayı'nda, 'Ermenistan deyimini kullanmayacağız' kararını aldık. (Küçük, Dünya Azerbaycanlılar Kurultayı üyesi) Onun yerine Revan Hanlığı'nı kullanacağız. Ermenistan diye bir yeri ben tanımıyorum..."

"Araplar Irak'tan kovulacak"

Veli Küçük'ün eleştirilerinden Batılı tarihçiler de nasiplerini aldı. "Batı'nın sistemi Türk'ü yok etme sistemidir. Batı'nın vazgeçmediği bir olay var. O da Türk düşmanlığıdır" diyen Küçük, Türklerin göçebe bir kavim olduğunu öne süren Batılı tarihçiler için, "Bize yeni bir tarih aşılamaya çalışan hainler" deyimini kullandı. Ona göre, Avrupa Birliği haritasında Ankara'nın doğusu yok, çünkü Türkiye'yi 72 milyonla Avrupa Birliği'ne almayacaklar. Üyesi olduğu Dünya Azerbaycanlılar Kurultayı'nın İsveç'in başkenti Stockholm'de 2005'te yapılan toplantısında kendisine verilen bir İngilizce ve Ermenice haritada Doğu Anadolu bölgesi parçalanmış olarak yer almış. Ama "Yollar artık Roma'ya değil, Anadolu'ya çıkacak. 15 sene sonra artık petrol yok. Petrolün yerine geçecek olan borun dünya rezervlerinin yüzde 72'si Türkiye'de. Geleceğin dünyasında bor kadar stratejik değeri olan organik gübre rezervinin yüzde 75'i de Türkiye'de" diyor.

Veli Küçük'ün eleştiri oklarına hedef olan ülkelerden biri de İsrail'di. Küçük, Irak'ta biri Yahudi, diğeri Kürt olmak üzere iki devletin kurulacağını, Arapların bu topraklardan kovulacağını öne sürdü:

"Kuzey Irak'ta 15 tane İsrail irtibat bürosu var. Şimon Peres üç yıl önce İsrail Parlamentosu'nda konuştu, '2010 yılına kadar vaat edilmiş topraklarda Büyük İsrail Devleti'ni kuramazsak Allah'ın gazabına uğrayacağız' dedi. Bugün Kuzey Irak'ta kurulmaya çalışılan Kürt devleti değil, Yahudi devletidir. Irak'ta bir Yahudi, bir de Kürt devleti olacak. Arapları Irak'tan kovacaklar. Orada bir Yahudi devleti kurulması son safhada."

Ona göre Yahudiler "Büyük İsrail Devleti" için Güneydoğu Anadolu Projesi etrafında toprak alıyor. Hatta "GAP'ı da satın aldılar" iddiasını ortaya atıyor. Küçük'e göre, Kuzey Irak'taki iki büyük Kürt hareketinden birinin lideri olan Mesut Barzani de Kürt değil, Yahudi ve Barzani ailesinden altı haham çıkmış. Mesut Barzani'nin yıllar önce ölen babası Molla Mustafa Barzani hastalandığında onu ABD'de tedaviye götürenler Yahudi lobisiymiş. Veli Küçük şöyle devam etti: "2005'te New

York'taki bir konferansımda orada olanlara, Virginia'da çok bilinen bir mezarlık var. Orada meşhur biri yatıyor, 'Bu kimdir?' diye sormuştum. Millet yüzüme bakmıştı. O mezar Yahudi mezarlığı. Molla Mustafa Barzani orada yatıyor."

Küçük, Musul ve Kerkük'ü anlatırken de kükredi: "Ben bu Misakı Milli'yi kabul etmiyorum. Benim Misakı Millim bu değil. Benim Misakı Millimde Musul, Kerkük var. Halep var, Dedeağaç var!.."

Bu siyasi çıkışları yapan Veli Küçük'e göre, Türkiye'de artık sağ-sol ayrımı bitti: "Artık Türk vatanının bölünmez bütünlüğünü savunanlar ve bunun karşısında olanlar var. Artık siyaset, parti yok. Parti, siyaset bitti. 'Vatanı parçalatmam' diyenler bir yerde toplanacak. Milliyetçi ve Cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması gerekir. İşte ben buna yeniden Kuvayı Milliye diyorum. Kuvayı Milliye ruhu çok büyük bir ruh. Onun önüne kimse geçemez."

ozturkler.com isimli web sitesinde yer alan biyografisinde, "Türk olarak dünyaya geldiği için Yüce Allah'a sonsuz şükretmektedir" denilen Küçük, bunu bir adım daha ileri götürüyor: "Her sabah uyandığımda Türk olduğum için Allah'a şükrediyorum." Şu sözler de Küçük'e ait: "Tilkinin anlattığı kırk hikâyenin otuz dokuzu tavuk diye başlarmış. Bizim de bir tek hikâyemiz var. O da vatan, millet ve Türk milliyetçiliği... Yüce Allah Türk'ü üç defa korudu. Komünizmden, Rus işgalinden ve Ermeni katliamından. Türk'e kefen biçenin ömrü fena olur..." Ve son olarak, hemen her konuşmasının sonunda aynı heyecanla ve yüksek sesle söylediği sloganı: "Türk Türk'ü, Tanrı Türk'ü korusun!.."[3]

Tümgeneral Atabaş, Erçıkan olayını anlatıyor

Veli Küçük'ün, bahsettiği Albay Atıf Erçıkan olayını, 2005 yılı mart ayında daha detaylı olarak emekli Tümgeneral İlhan Atabaş anlattı. Gazetelere bir mektup gönderen Tümgeneral Atabaş'ın mektubundaki anlatımlar şöyleydi:

> Çok zeki, intikal sürati fazla, İngilizcesi çok iyi, milli duyguları kuvvetli bir subay olan Atıf Erçıkan'ı, 1961'de NATO'daki görevinden Erzurum'a 3. Ordu İstihbarat Başkanlığı'na atandığı zaman tanıdım. Sonra tümgeneralken Brüksel'de 1969-1970 yıllarında beraber çalıştık. Korgenerallikten emekli olduktan sonra 1980'de evine, eşimle birlikte yaptığım bir nezaket ziyaretinde bu olayı Erçıkan'dan bizzat dinledim. Benden başka da bu olayı kendisinden dinleyen veya bu kadar teferruatıyla hatırlayan şu anda hayatta başka kimse yok...

3. Veli Küçük'le ilgili ilginç bir bilgiyi de Ahmet Özal veriyor. Ahmet Özal, 19 kasım 1997 günü *Tempo* dergisinde yayımlanan sözlerinde, "Babam Veli Küçük'ü tanırdı" dedi. Ama 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın 1980'li ya da 1990'lı yıllarda henüz rütbesi albay olan Veli Küçük'ü hangi çerçevede, nasıl tanıdığı bilinmiyor.

Olay 1961'de Washington'daki NATO Askeri Komite Karargâhı'nda meydana gelir. Kurmay Albay Atıf Erçıkan karargâhta görev yapan Türk subaylarından biridir. Karargâh Kurmay Başkanlığı'nda yapılan bir görev değişiminden sonra yeni kurmay başkanı Fransız general, karargâhtaki müttefik kuvvetleri temsil eden proje subaylarını toplayarak proje dosyalarını dağıtır. Erçıkan'a verilen dosyanın başlığı şöyledir: "Sovyetler Birliği'ne Karşı Uygulanacak Psikolojik Harp Harekâtı." Erçıkan, henüz dosyayı okumaya fırsat bulamadan, Amerikalı ve İngiliz iki albay gelip, "Kurmay başkanı bu dosyayı sana yanlışlıkla vermiş, onu geri istiyor" derler. Erçıkan, "Kurmay başkanı bu dosyayı yanlışlıkla değil, bilerek verdi. Size vermem" cevabını verir. Subaylardan biri masanın üzerindeki dosyayı almaya çalışırken Erçıkan, dosyayı alıp çekmecesine kilitler. Bunun üzerine Amerikalı ve İngiliz subaylar müttefiklik sınırlarını aşan sert sözler kullanırlar. Onların, "Bu dosyanın gizlilik derecesini biliyor musunuz?" sorusuna Erçıkan, "NATO'daki en yüksek gizlilik derecesi olan *cosmic top secret*" diyerek karşılık verir. Subayların tepkisi ise şöyledir: "Hayır, burada ondan daha yüksek gizlilik derecesi var. Adı *Vagram*." Erçıkan, "Dosyayı okuduktan sonra kendi Genelkurmay başkanıma arz ederim, başka kimseye bahsetmem" der. Subaylar Erçıkan'ın odasını terk ederken olay bu noktada bitmez. Erçıkan, dosyanın kapağını açıp okumaya başladığında, merkezi otoritenin zayıflamasıyla Sovyetler çökmeye başladığında ortaya çıkacak manzara anlatılmaktadır. Dosyaya göre, doğacak yeni devletlerden beş altı tanesi Türk'tür: "Bunların işgal ettikleri coğrafya stratejik yönden çok değerli ve tabii kaynakları bakımından çok zengindir. Bu devletler, Batı'daki Türkiye Cumhuriyeti'yle birleşirse o zaman Hitler Almanyası'ndan veya Stalin Rusyası'ndan daha tehlikeli bir kuvvet Batılıların karşısına çıkar" denilen dosyada, "Böyle bir tehlikeyi sebep olacak Türkiye ile Doğu Türklerini birleştirmemek için alınacak önlemler nelerdir?" sorusu vardır. Atıf Erçıkan'dan dinlediklerini bu şekilde anlatan Tümgeneral Atabaş'a göre, ABD'nin ve İngiltere'nin daha 1960'lı yıllarda tespit ettikleri önlemler şöyleydi: "Türkiye ile Doğu Türklüğü arasında tampon devletler kurup Türkiye'nin lider devlet olmasını engelleyecek siyasi ve ekonomik tedbirleri uygulamak."

Yirmi sekizinci bölüm

Babaların avukatı anlatıyor: NATO subayları uyuşturucu kaçırdı

Gazetecilik yapıyorsanız, her zaman sürprizlere ve heyecan verici gelişmelere açıksınız demektir. 1997 yılı ocak ayında bir gün işte böylesine heyecan verici bir olay yaşadım. Avukat Ekrem Marakoğlu, sadece öldürülen Kumarhaneler Kralı Ömer Lütfi Topal'ın değil, Hacı Mirza, Abuzer Uğurlu, Halil Havar gibi pek çok kişinin avukatlığını yapmıştı. "Babaların Avukatı" unvanını boşuna almamıştı. O âlemi çok iyi bilen biriydi. Çünkü 40 yıl boyunca bütün o kritik olayların içindeydi. Topal'ın 1996'da öldürülmesinden sonra hiç konuşmayan Ekrem Marakoğlu, bir gün durup dururken, "Topal Ankara'ya gidip ismini listeden sildirmişti" açıklamasını yaptı. Marakoğlu'nun bahsettiği şey "ölüm listesi"ydi. Ünlü uyuşturucu kaçakçısı Behçet Cantürk'ten Malatyaspor eski başkanı Nurettin Güven'e kadar pek çok kişi o listedeydi. Cantürk, 14 ocak 1994 günü İstanbul'da öldürülürken, Nurettin Güven İngiltere'ye kaçarak canını kurtardı. İddialara göre Topal, Ankara'da çeşitli görüşmeler ve bazı kimselere 17 milyon dolara varan ödemeler yaparak ismini ölüm listesinden çıkarmıştı.[1]

21 ocak 1997 günü Marakoğlu'nun İstanbul Moda'daki bürosuna gittiğimde kendisiyle bu konuları konuşacaktım. Acaba Topal, ismini listeden çıkardığı halde neden infaz edilmişti? Konuşmanuza başlarken Marakoğlu, "Ben de İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gitmiştim, yeni gel-

1. Nurettin Güven, "Listenin 16. sırasında olduğumu ölümünden önce hemşerim olan Ömer Lütfi Topal'dan öğrendim ve yurtdışına çıktım" derken, o dönemde *Özgür Gündem* gazetesinin sahibi olan DEP eski genel başkanı Yaşar Kaya, "Ben listenin üçüncü sırasındaydım" açıklamasını yaptı. Ölüm listesi olayına MİT eski yöneticisi Mehmet Eymür ilginç bir yaklaşım getiriyor. Eymür, 1995'ler Türkiyesi'nde "mevcut uyuşturucu kaçakçılarından belli başlı isimlerin tasfiye edilerek, yeni bir organizasyonun tesisi" gibi ilginç bir projenin yürürlüğe konulduğunu ileri sürüyor ve "Tarık Ümit'in cep defterinde kayıtlı 50 civarındaki isimden oluşan ölüm listesinde Asgar Smitko ve Lazım Esmaili'nin de isimleri vardı" diyor. O tarihlerde kaçırılıp öldürülen İranlı bu iki kişi, İran-Türkiye hattındaki en kuvvetli uyuşturucu kaçakçılarıydı. İddialara göre, 1995 yılı mart ayında ortadan kaybolan MİT görevlisi Tarık Ümit, cebinde bu listeyle geziyor ve bazı işadamlarından, "Yoksa ölürsünüz" deyip önemli tahsilatlar yapıyordu. Bazı bilgilere göre Ömer Lütfi Topal'ın ismini listeden sildirmek için Ankara ve İstanbul'da yaptığı ödemelerin toplamı 17 milyon dolardı. Bazı kimseler Topal'a, "Senin ismin devletin öldüreceği kişiler listesinde" demişti ve Topal hayatını kurtarmak için bu ödemeyi yapmıştı. Topal'ın bir ödeme yaptığı hemen hemen kesin olduğuna göre neden parayı ödemesine rağmen hayatını kurtaramadı? Topal, hayatta olmadığı için artık bu sorunun cevabını kimse bilmiyor.

dim" dedi. "Bir konu mu vardı?" dediğimde, Ömer Lütfi Topal davası sebebiyle daha önce hâkime ifade verdiğini, ancak tamamlaması gereken konular olduğu için mahkemeye sekiz sayfalık yeni bir yazılı ifade sunduğunu söyledi. O anda gazetecilik dürtülerim harekete geçti. O sekiz sayfalık ifadenin ne denli önemli olacağını biliyordum. Muhtemelen o sekiz sayfada Topal'ın gizli dünyasına ilişkin pek çok bilgi vardı.

Marakoğlu'na, bu ifade metninin bir örneğini okuyup okuyamayacağımı söyledim. Önce, sadece okumam için verebileceğini, mahkemeye yeni verdiği bir metnin medyaya yansımasının doğru olmayacağını söyledi. Marakoğlu'nun bana verdiği bu metni okumaya başlayınca ve bir solukta bitirince elimdeki bu dokümanın haber değeri çok yüksek bir malzeme olduğunu gördüm. O halde her halükârda bunu almam gerekiyordu. Marakoğlu ısrarlarım karşısında, "Peki" dedi.

Ankara'yı ayağa kaldıran kumar borcu

O sekiz sayfada neler yoktu ki? Topal'ın kumarhanesinde, bir milyon dolar para kaybeden, 1996 rakamlarıyla Topal'a 140 milyar lira borçlu olan ve kendisine 40 milyar liralık senet imzalatılan bir büyük ilin ticaret odası başkanının bu kumar borcu için Çankaya Köşkü'yle temas kurulmuştu. Bu temas üzerine borcun "hafifletilmesi" için Topal'a bir elçi gönderilmişti.[2] Bu elçi, Susurluk kazasında Çatlı'yla birlikte hayatını kaybeden Emniyet Müdürü Hüseyin Kocadağ'dı. Sekiz sayfalık metindeki bir diğer çarpıcı iddia, ölümünden önce Topal ile Cavit Çağlar arasındaki bir anlaşmazlıktı. Marakoğlu'nun iddiasına göre bu anlaşmazlık üzerine, bir gün Bursa'da yakın arkadaşı Cavit Çağlar'la yemek yiyen İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir, yemek masasında Topal'ı kastederek, "Onu helikopterle Bursa'ya aldırırım" demişti.

Bu haberleri yayımlamamdan hemen sonra, Ankara'da Meclis çalışmalarını izleyen gazetecilerden Nuh Gönültaş aradı ve "Haberlerin buraya bomba gibi düştü" dedi. Haberi okuyan Cavit Çağlar, her zaman araştırmacı gazeteciliğini örnek aldığım Fehmi Koru'yu arayıp kızgınlığını ve tepkisini iletmişti. Beni arayan Koru, bu metnin tamamına sahip olup olmadığımı sorup, "Sana anlatılanı mı yazdın, yoksa elinde bir yazılı metin mi var?" dedi. Cavit Çağlar'la bir problemim olamayacağını, elimdeki yazılı bir metne göre haber yaptığımı söyledim. Meclis Susurluk Araştırma Komisyonu, aynı gün Ekrem Marakoğlu'nu ve Necdet Menzir'i komisyona ifade vermek üzere Ankara'ya çağırdı.

İki gün sonra beni *Hürriyet* gazetesi yazarı Gülçin Telci aradı. Gülçin Telci, Ertuğrul Özkök'ün, "Bizde Çevik Bir'in cep telefonu numarasına sahip tek kişi" diye övdüğü bir gazeteciydi. Telci telefonda bana, "Haberleri-

2. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, gönderdiği açıklamada, Hüseyin Kocadağ'ın Topal'a Çankaya Köşkü vasıtasıyla elçi olarak gönderildiği iddiasının gerçekle hiçbir ilgisinin olmadığını belirtti.

ni heyecanla okuduk. Ben ve arkadaşlar bu ifade metninin tamamını merak ediyoruz. Acaba bize bir örneğini verir misin?" dedi. Gazetecilik mesleğinde işbirliğinin ve dayanışmanın önemine hep inandığımdan ve bir gün isteyen taraf olduğumda aynı muameleyi görmek istediğimden, Telci'ye olumlu cevap verdim. Telci, en çok kumar borcu için Topal nezdinde girişimler yapılan işadamını merak ediyordu. Biz haberimizde, bu işadamının ismini şifreli olarak yayımlamıştık. Telci'nin köşesinde çıkan habere baktığımda onun da bu işadamının sadece isminin başharflerini yazdığını gördüm. Çünkü sonuçta sürmekte olan bir dava vardı ve konu hassastı.

O sekiz sayfalık ifadesiyle bana böylesine bir gazetecilik heyecanı yaşatan Ekrem Marakoğlu'yla 2000 yılı ağustos ayı sonunda İstanbul Moda'da Bahariye Caddesi üzerindeki bürosunda yeniden bir araya geldik. Bu sefer Marakoğlu'yla Türkiye üzerinden geçen uyuşturucu akışını ve yeraltı dünyasını konuşacaktım.

Böylesine girift ilişkiler ağının içinde bir isim olan Ekrem Marakoğlu kimdi? 1935'te Gaziantep'te dünyaya geldi. Babası, Antep'te aile işi tekstille uğraşıyordu. Dokuma tezgâhlarında kutnu kumaşları ve şimdi Anadolu'da folklor ekiplerinin bellerine geçirdikleri renkli kumaşları dokutuyordu. Marakoğlu, 1955'te İstanbul'da Hukuk Fakültesi'ne girdi. 1956'da İlhan Darendelioğlu başkanlığında kurulan Komünizmle Mücadele Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. Ankara'da bulunan arkadaşları Yavuz Bülent Bakiler ve Cengiz Gökçek'in etkisiyle Ankara Hukuk Fakültesi'ne nakil yaptı. 1962'de Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1963 sonunda avukatlık yapmak için Gaziantep'e döndü. Prof. Zekeriya Beyaz'la birlikte Milliyetçiler Derneği'nin Antep şubesini kurdu. Aile büyükleri politikanın içindeydi, dayısının oğlu İmam Hüseyin İncioğlu, CHP'den ve Güven Partisi'nden milletvekili seçilmişti. Politikaya itilmemek için 1964'te İstanbul'a gelen Marakoğlu, avukatlık mesleğine girişini şöyle anlattı:

"Dayımın damadı Enver Koçak, sadece Gaziantep'te değil, çevre illerde de çok tanınan bir ceza avukatıydı. Urfa'ya bir ceza davasına gitmişti, dönüşte trafik kazasından vefat etti. Rahmetli Enver Koçak'ın çok bilinen, yetenekli bir ceza avukatı olması beni etkiledi."

Marakoğlu, adliye tarihinin en eski isimlerinden biriydi. "Hâkimler vicdanı ile cüzdanı arasında sıkıştı" diyen Yargıtay eski başkanı Mehmet Uygun onun Antep'ten komşusu ve ortaokul arkadaşıydı: "Evlerimiz yakındı, komşuyuz. Ailesini çok iyi tanıyorum. Mehmet Uygun hiçbir zaman cüzdan endişesi çekmeden büyüdü, varlıklı bir ailenin oğluydu. Bugüne kadar da cüzdan endişesi taşıdığını ben düşünmüyorum. Ama cüzdan vicdan benzetmesi yaptığı zaman bazı çevreler bunu başka noktalara çektiler."

"NATO subayları ABD'ye uyuşturucu taşıdı"

37 yıllık ağır ceza avukatı Marakoğlu acaba dosyasını aldığı bu kişileri geçmişten mi tanıyordu? Bir kısmının kendisi gibi Gaziantepli ol-

ması bunda etkili oldu mu? Şu cevabı verdi:

"İlk başlangıçta belki, Antep, Kilis yöresinden gelip de İstanbul'da yargılanan bazı müvekkiller, ilk tanışmamız onlarla olabilir. Şimdi medyanın ilgisini çeken bir dava aldığınız zaman derhal sizin isminiz o davayla beraber ön plana çıkarılıyor. Ben Saray Halı'nın sahibi Necati Kurmel'in hileli iflastan davasına baktım. Ama kimse bana 'Necati Kurmel'in avukatı' demedi.[3] Çünkü kamuoyuna yansımadı, medyanın ilgisini çekmedi. Sivas olayları sırasında Sivas emniyet müdürü olan Doğukan Öner, bir kaza sonucu bir kişinin ölümüne sebebiyet verdi, cinayet suçundan yargılandı. Sonunda uğraş verdik, beraatla neticelendi. Bunlar kamuoyuna yansımadı... Netice itibariyle bu insanlarla (yeraltı dünyası) bütünleşmiş, bu insanlara yardım eden, bu insanların yasadışı olaylarına çanak tutan, onlara hizmet veren bir tutum ve anlayış içerisinde hiçbir zaman olmadım. Problemli insanlar ceza avukatına gelir, evliya bize gelmez ki?.."

Bugüne kadar çok sayıda önemli uyuşturucu davasına giren Marakoğlu, tahmin ettiğim gibi en çarpıcı açıklamalarını da bu dosyalar üzerinde konuştuğumuzda yaptı. Bana, "Mesela yurtdışında tonlarca uyuşturucu madde yakalanıyor. Hiçbir Hollandalı sanık yakalanmıyor, niye? Hiçbir İspanyol sanık yakalanmıyor, niye?" sorusunu yönelten Marakoğlu'na, "Niye?" deyip soruyu ona iade ettiğimde şu ilginç anlatımlarda bulundu:

"Kendi kendilerini koruyorlar. Ayrı bir şey, Hollanda'ya giren uyuşturucu, bu ülkenin ihtiyacının asgari beş misli. Birini kendileri kullanıyor, dördünü ne yapıyorlar? NATO subayları vasıtasıyla Amerika'ya gönderiyorlar. Ama uyuşturucu kaçakçılığı deyince devamlı onun ayıbı da doğrudan doğruya Türkiye'nin yüzüne vurdurulmak isteniyor. Bu dosyalarda niye hiç Avrupalı sanık yok yahu? Türklerle ilgili bütün dosyalar burada. 100 kilo eroin götürmüş Hollanda'ya, tamam. Peki, bunun alıcısı kim? Hollanda'yı bilen, Avrupa'yı bilen cezasını yatmış ve yatmakta olan müvekkillerimden duyduğum kadarıyla Amerikalı NATO subayları Amerika'ya götürüyor..."[4]

NATO subaylarının uyuşturucu ticaretinde rol alması gibi şaşırtıcı bir iddiayı ortaya atan Marakoğlu, Hollanda'ya yaptığı eleştiriler konusunda

3. Eski başbakan yardımcısı Hüsamettin Özkan'ın ablası, Necati Kurmel'in abisi Mustafa Kurmel'le evli.

4. Ekrem Marakoğlu, İstanbul DGM'ye verdiği üç sayfalık dilekçede bu iddiayı şu şekilde tekrarladı: "Mesleki çalışmalarım ve araştırmalarım sebebiyle biliyorum ki Hollanda'ya dışarıdan giren uyuşturucu maddenin miktarı Hollandalıların kullanım ihtiyaçlarının tam beş mislidir. Ancak uyuşturucu kaçakçılığıyla dünya çapında mücadele eden kuruluşların yetkilileri ortaya çıkıp Hollandalılara, 'Siz Hollanda'ya giren uyuşturucunun beşte dördünü ne yapıyorsunuz?' diye sormuyor. Eğer bu sorunun cevabı ciddi olarak araştırılırsa tonlarca uyuşturucunun Hollanda'daki NATO subayları aracılığıyla Amerika'ya kaçırıldığı ortaya çıkacaktır. Hollanda'da uyuşturucu madde kaçakçılığından yakalanan Türkler aynı zamanda yasalarımız gereği Türkiye'de de yargılanıyorlar. Devlet Güvenlik Mahkemelerinde açılan

haklıydı. Gerçekten de, Sarı Avni'yi, Behçet Cantürk'ü biliyorduk, ama bunların Avrupalı ortaklarının isimlerini bilmiyorduk. Marakoğlu açıklamalarını şöyle sürdürdü: "Evet, Sarı Avni'nin ve Cantürk'ün Avrupalı ortaklarını bilmiyoruz. Oysa bu, bir arz talep meselesi. Halil Havar helikopterle cezaevinden kaçıp Türkiye'ye geldiği zaman, Hollandalı televizyoncu peşime düştü. Para veriyor, illa konuş. 'Parayı Mehmetçik Vakfı'na vereceksiniz, ayrıca üç şartım var, bunları anlatacağım ve bunlara makas atmayacaksınız' dedim. 'Bir, Hollanda'ya giren uyuşturucu ihtiyacınızın beş misli, bu nereye gidiyor? İki, niye Hollandalı sanık yakalamıyorsunuz? Üç, Hollanda'dan Amerika'ya giden uyuşturucuya ne diyorsunuz?' Bir daha yanıma gelmedi." Marakoğlu'na Hüseyin Baybaşin'in de Hollanda'da tutuklu olduğunu hatırlattığımda, "Efendim ünlü uyuşturucu kaçakçılarını kontrolleri altına alıyorlar, bu suretle uyuşturucu kaçakçılığının trafiğini kontrol altında tutuyorlar" karşılığını verdi.

Türkiye'nin uyuşturucu politikası

Türkiye'nin uyuşturucuyla mücadele tarihinde iki önemli olay vardı. Birincisi, 15 aralık 1992'de, 3,5 ton eroin taşıdığı belirtilen Kısmetim-1 gemisinin Akdeniz'in uluslararası sularında Türk ve Amerikan narkotik polis ekiplerinin operasyonuyla batırılması. İkincisi ise, 11 ocak 1993 günü yine Akdeniz'de bu sefer Lucky-S gemisinin 14 ton uyuşturucuyla ele geçirilmesi. Marakoğlu'na göre, Türkiye bu iki operasyonda da hata yaptı, bu malların Türkiye'deki suç ortakları ortaya çıkarılamadı:

"Türkiye için önemli olan hedef, suçluyu suç delileriyle birlikte yakalayıp yargı önüne götürüp, cezası neyse onu vermektir. Ama Amerika için Avrupa için hedef bu değil. Onların Türkiye'deki ve Ortadoğu'daki politikaları, kişilere değil, uyuşturucu maddenin kendisine yöneliktir. Uyuşturucu madde ele geçirilsin, imha edilsin, benim toprağıma ulaşmasın. Şu ikramiye gibi birtakım dış etkenler bizim narkotik polisimizi Amerikan politikasına, Avrupa politikasına doğru yönlendiriyor. Bu yönlendirme sonucu, bizimkiler de uyuşturucunun peşine düşüyorlar. Öyle dosyalar var ki, adam getirmiş uyuşturucu maddeyi teslim etmiş. Arabasına binmiş gidiyor. Onu yakalamıyor, önemli olan uyuşturucu oluyor. Peki, ama getiren adamların kimliği kaldı. Birileri

Hollanda bağlantılı dosyaların tetkikinde kesinlikle Hollandalı sanık bulunmadığını görüyoruz. Yüzlerce kilo tutarındaki eroin maddesini Türkler elbette kendi ihtiyaçları için götürmüyorlar. Uyuşturucunun Hollandalı alıcıları vardır. Ancak o çok şöhretli Hollanda polisi nedense kendi vatandaşını yakalamıyor. Bu suretle uyuşturucu kaçakçılığının bütün günahı ve vebali Türklerin üzerinde kalıyor. Hem uyuşturucu madde kaçakçılığını arz-talep olayı olarak değerlendirirsek, bu Avrupalılar neden arzın belini kırmak istemiyorlar? Bir Hollanda gerçeğine daha işaret etmeden geçemeyeceğim. Hollanda'da uyuşturucu madde, uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele olsun diye mi yakalanıyor, yoksa Hollanda'ya giren uyuşturucu maddenin miktarı ticari ölçüyü aştığı için ve sırf Amerika'ya yönelik satış bedeli düşmesin diye Hollandalı uyuşturucu madde kaçakçılarının yönlendirmesiyle mi yakalanıyor?"

yakalanıyor, fakat onun kökenine inildiği zaman otuz kişi yakalanacakken üç kişi yakalanıyor. Narkotik polis, ikramiyeden pay almasınlar diye, şehir dışı atlamazlar. Mesela Bursa'da mal yakalanıyor, onun uzantısı var İstanbul'da. İstanbul'a atlandığı zaman İstanbul polisi devreye girecek, ikramiyeden pay alacak... Şimdi Lucky-S olayı, bekle, gemi yanaşsın limana, alıcısı meydana çıksın. Türkiye'deki suçlular bir bütün olarak meydana çıksın. Böyle yapılmadı. Kısmetim-1 gemisi, öyle havanın bozuk olduğu bir dönemde geminin üzerine gidildi ki, gemiyi neredeyse güvenlik kuvvetleri batırdı. Ama Amerika'nın hoşuna gitti, 'Elinize sağlık' dediler. İçinde mal vardı veya yoktu. En azından vardı ihtimali Amerikalıların hoşuna gitti."

Marakoğlu'nun sözünü ettiği "ikramiye", Amerikan Uyuşturucuyla Mücadele Ajansı DEA'dan gelen paraydı. ABD, Türk polisiyle müşterek yapılan bu tür operasyonlardan sonra, benzer işbirliklerini teşvik için bu parayı veriyordu. Konuşmamızın bu kısmında Marakoğlu'na, "Hayali ihracat olaylarında da ismi geçen bir Şafak gemisi var. Şafak gemisi hangisiydi? Kısmetim-1 mi, Lucky-S mi?" sorusunu yönelttim. Şu cevabı verdi:

"Belki bir de Şafak vardı, aradan gitti. Onların sırrını bizim çözmemiz mümkün değil. Olayın bütünü üzerinde operasyona gidin. Belki bugün için böyle bir çalışma sistemi oluşmuş olabilir. Böyle bir çalışma sistemiyle geçmişte çalışılmış olsaydı, birçok olay çok daha rahatlıkla meydana çıkardı. Lucky-S'in sırrı çözülmedi. Çözülmesine fırsat vermediler. Amerikalıların güdümünde, daha Türkiye'ye gelmeden, Türkiye'deki sanıklarıyla kucaklaşmadan operasyon yapıldı. Mademki siz ta uzaydan takip ediyorsunuz, Deniz Kuvvetleri aracılığıyla takip ediyorsunuz. Limana yanaşsın, bunu karşılasınlar. Mesela bu gemideki malların Karacabey yakınındaki bir depoya boşalacağı yolunda birtakım beyanlar var, birtakım ifadeler var. Peki, Bursa'da bunun alıcısı kim, Bursa'yla bağlantısı neydi? Birtakım şüpheler sadece söylentide kaldı. Herkes kendi hasmına yönlendirmeye kalkıştı."

Marakoğlu, eroin operasyonlarının bir başka boyutuna daha dikkat çekip, bir politikacının televizyonda, "Bir kilo eroin Türkiye'de 15 000 mark, Avrupa'da bir milyon mark" dediğini hatırlatarak şöyle devam etti:

"Böyle söylediğiniz zaman bütün Türkiye'yi uyuşturucu kaçakçısı yapacaksınız. Bir kilo eroin 15 000 markken Almanya'da bir milyon mark ederse, bir kilo götürmek suretiyle hayatını kurtaracak. Halbuki, burada 15 000 mark azami oraya gitse 50 000 mark, 60 000 bile değil. Sordum, araştırdım da yani. Şimdi polis 3 kilo eroin yakalıyor. 'Bir trilyonluk eroin yakalandı' diye haber çıkıyor. Bir taraftan polis kendisini başarılı kılmak için, 'Ben bu kadar büyük iş yaptım' diyebilmek için onun fiyatını katbekat arttırıyor. İki üç kat da basın mensupları artırınca trilyonlara çıkıyor. Köydeki insan alır, bunu götürür."

Topal'ın bir dilim karpuz aradığı günler

Kumarhaneler Kralı Ömer Lütfi Topal'ın gizli dünyasını ve onun uyuşturucu âlemindeki yerini en iyi bilen kişi Marakoğlu'ydu. Onun anlatımına göre, uyuşturucu kaçakçılığındaki ustalığı sebebiyle İstanbul Narkotik polisi Topal'a "Sansar" kod adını vermişti. En yakın adamı Nail Akdeniz, Cebelitarık'ta gemide uyuşturucuyla yakalanmasına ve İranlı yakın dostu Agaverdi Gargani ülkesinde ceza almasına rağmen bu olaylarda Topal'la bir bağ kurulamadı. Ancak, Türkiye'de uyuşturucu bağlantısı somut olarak kanıtlanamayan Topal'ı Belçika yakalamayı başardı. Belçika'da ve ABD'de yargılanıp bu iki ülkede yedi yıl cezaevinde kalan Topal, "Cezaevinde bir dilim karpuz için yaşardık" diyecekti. ABD'den döndükten sonra, Amerika'daki hayallerini gerçekleştirmek üzere hızla kumar sektörüne giren Topal'ın bu işteki en büyük destekçisi Saray Halı'nın sahibi Necati Kurmel oldu. Topal ilk kumarhanelerini Kurmel'in Manavgat ve Adana'daki otellerinde açtı. Kurmel, Topal'ın İstanbul'daki Polat Rönesans Otel'de casino açması için İbrahim Polat'a güvence verdiği gibi, onun Antalya'da Seven Seas Tatil Köyü'nü Mustafa Tatlıcı'dan kiralamasını da sağladı. Bu yüzden Topal, her karşılaştığında Necati Kurmel'in elini öpüyor ve havaalanlarında Kurmel'in valizini elinden alıp taşıyordu.

Marakoğlu'nun anlatımlarına göre, dershane sahibi Mahmut Tezcan'ın kumar borcundan dolayı 1996'da intihara kalkıştığı olaydan sonra, Topal'ın kumarhane yöneticilerinin yargılandığı davada, duruşma sırasında Ankara'dan hâkime bir telefon geldi ve hâkim kürsüden inmek zorunda kaldı. Çünkü Topal'ın yükselişinde büyük katkısı olan ünlü bir sanayici, Topal'a jest olsun diye sanıkların tutuklanmasını önlemek için Adalet Bakanlığı'nda girişimde bulunmuştu.

Topal'ın siyaset, yargı, polis ve iş dünyasında şaşırtıcı boyutlara ulaşan ilişkileri hakkında örnekler vermeyi sürdüren Marakoğlu'na göre, 1993'te birçok ünlü isimle birlikte Yargıtay Başkanı Müfit Utku da bayram tatilini Topal'ın Antalya'daki tesisinde geçirdi. Ona ait Seven Seas Tatil Köyü'nde tatil yapanlar arasında emniyet müdürleri, politikacılar, hâkimler ve Yargıtay üyeleri de vardı. Yine, Türk Havayolları'nın yer hizmetleri için HAVAŞ ihalesine giren Topal'ın bu iş için kurduğu şirkete dönemin HAVAŞ Genel Müdürü Ahmet Kutlu'nun oğlu da ortaktı. Ama Topal, ABD'den gelen "uyuşturucu kaçakçısıdır" uyarısı üzerine bu ihaleye sokulmadı. Topal, 1996'da Susurluk'ta meydana gelen kazada Abdullah Çatlı'yla birlikte hayatını kaybeden polis müdürü Hüseyin Kocadağ'la da yakından görüşüyordu. Topal'ın, bir dönem en yakın adamlarından olan Bülent Fırat'ı, 1994 sonunda casinosunu işlettiği İstanbul Akgün Otel'in otoparkında öldürtmesinden hemen sonra ziyaretine gelen kişi Kocadağ'dı. Bu ziyaretten sonra kahkahalarla gülen To-

pal, avukatı Marakoğlu'na, "Ekrem Abi, ölü kaçmış..." diyecekti. Çünkü Kocadağ'ın ziyaretinden sonra nasıl olduysa, polis aramasında Fırat'ın otoparktaki cesedi bulunamadı. Topal'ın ilişkileri Kocadağ'la sınırlı değildi. 1995'te polis tarafından gözaltına alındığında üzerinden Yeşil olarak bilinen Mahmut Yıldırım'ın telefon numarası çıktı. Çünkü ismini ölüm listesinden çıkarmasına rağmen son zamanlarında tedirgin olan Topal, bir önlem olarak Yeşil'e yakınlaşmıştı. Yeşil'in Antalya'daki evi Topal'ın Antalya Ofo Oteli'ndeki kumarhanesinin tam karşısındaydı ve Topal'ın personeli her sabah Yeşil'e kahvaltı servisi yapıyordu. Tahmin edebileceğiniz gibi Topal bu evi Yeşil'e hediye etmişti.

Topal'ın Hüseyin Kocadağ'la ilişkileri

Konuşmalarımızda bu şekilde bu dünyanın gizli labirentleri hakkında açıklamalar yapan Ekrem Marakoğlu, bu bölümün başında bahsettiğim DGM'ye verdiği sekiz sayfalık metninde da hemen her konuda çok çarpıcı iddialar öne sürüyordu. İşte o metinden bölümler:

Hüseyin Kocadağ-Ömer Lütfi Topal: 1996 yılının haziran sonu ya da temmuz başı, Gaziantep belediye başkanı, meslektaşım ve dostum Celal Doğan, "0 532 214 99.." numaralı cep telefonundan benim "0 532 312 55.." numaralı cep telefonumu aradı. Hatır sorduktan sonra, "Fenerbahçe Kulübü yöneticilerinden Hüseyin Kocadağ sana gelecek. Gaziantep için önemli bir konudur. Elinden geleni esirgemeyeceğine inanıyorum" dedi. Sanırım bir gün sonra, Ömer Lütfi Topal vasıtasıyla önceden tanıdığım Hüseyin Kocadağ beni aradı, İstanbul'da olduğunu söyledi. Polat Rönesans Otel'in lobisinde buluşmak üzere sözleştik. Buluşmamızda Hüseyin Kocadağ, ticaret odası başkanının Emperyal Casinolarında kumar oynadığını, bir milyon dolar kadar bir para kaybettiğini, bundan ayrı olarak 40 milyar lira civarında da borçlanıp senet verdiğini anlattı. Bu kadar büyük bir kaybın başkan için çok büyük bir darbe olacağını söyledi. Ömer Bey'le konuşup, bu ağır mağduriyetin telafisi konusunda aracı olmamı benden istedi.

Bu arada bu konuda kendisine Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne yakın bir kişinin görev verdiğini anlattı. Ticaret odası başkanını kendisinin önceden tanımadığını, bu işte başarılı olmayı istemesinin sebebinin Köşk olduğunu da anlattı. Hüseyin Kocadağ, Necdet Menzir'den sonra İstanbul Emniyet Müdürlüğü makamının kendisinin hakkı olduğuna inanırdı. İşte Köşk'e yakın kişinin, kendisine hak ettiği bu görevin verilmesinde destek olacağını da anlattı. Hüseyin Kocadağ, Polat Rönesans Otel'in sahibi İbrahim Polat'a çok büyük saygı duyardı. O tarihlerde Ömer Bey'in casino ortağı olan Mehmet Özcan'la da İbrahim Polat gibi aralarında Alevilik bağı vardı. Bu kişilerin tanıştırması sonucu Ömer Bey'le aralarında bir dostluk kurulmuştu. Ancak özellikle Bülent Fırat'ın Vatan Caddesi, Akgün Oteli bitişi-

ğinde öldürülmesi olayının tahkikatı safhasında aralarına bir soğukluk girmişti. Hüseyin Kocadağ, bu konularda uzun uzun sohbet ederek, sonuçta bu soğukluğun giderilmesi için de aracı olmanı istedi.

Ben konuyu Ömer Bey'e aktardım. Ömer Bey, ticaret odası başkanının 140 milyar civarındaki kaybını çok doğal karşıladı. Omzunu silkerek, "Ne yapalım, kaybetmiş..." dedi. Emperyal Casinolarının, bu ve benzeri olaylarda sergilediği olumsuz tavır, dışarıda beni de çok rahatsız ediyordu. Esasen Emperyal'den uzaklaşmak için Laleli'deki avukatlık büromu Kadıköy'e taşımak için harekete geçmiştim. Konunun daha fazla üzerinde durmadım. Hem Celal Doğan'a hem de Hüseyin Kocadağ'a telefon ederek sonucu bildirdim. Bu anlatımlarımı bazı sonuçlara bağlamak istiyorum:

A-Hüseyin Kocadağ ile Ömer Lütfi Topal arasında, Kocadağ'ın kamuoyuna yansıyan olaylara karışmasını gerektirecek önemli hiçbir ihtilaf yoktu. Hüseyin Kocadağ, Ömer Bey'in öldürülmesinden hemen sonra, Antalya'da tatilde olduğunu belirterek, "İstediğiniz an İstanbul'a döner, sizlere gerektiği şekilde yardım ederim" şeklinde bana telefon etti. Bulunduğu otelin telefonunu verdi.

B-Hüseyin Kocadağ'ın teşebbüsünden sonra, Ankara'dan Mehmet Batallı'nın, İsmet Sezgin'in ve başkaca bakan ve milletvekillerinin ticaret odası başkanının işi için araya girdiklerini duydum. Ömer Lütfi Bey'in konu hakkındaki umursamaz tavrının ise Ankara'yı kızdırdığını kabul etmek gerekir. "Casinolar bir büyük şehrin seçimle işbaşına gelmiş önemli bir yöneticisini bu tarzda acımasızca yutarsa, sade vatandaşın hali nicedir?" diye düşünülmüş olmalıdır.

C- Ömer Bey, "Ticaret odası başkanıyla ilgili bir konuda neden bir tüccarı, bir işadamını değil de bir emniyet müdürünü tercih etmişler?" diye tepki de gösterdi.

Topal-Cavit Çağlar gerginliği

Benim tanıdığım Ömer Lütfi Topal, bir işin kendi isteği doğrultusunda sonuçlanması için milyonlarca dolar vermiş olabilir. Çünkü o milyonlarca doların karşılığını alacaktır. Onun hayat görüşü buydu. Buna karşılık zora dayalı, tehdide dayalı, haraç niteliğinde para vermezdi. Bir ticaret odası başkanının kumar borcunu sildirmek için Ankara'nın en tepelerinden gelen ricaları ve talepleri geriye çeviren Ömer Lütfi Topal'ın sırf adı Yeşil diye bir kimseye on milyon dolar, on yedi milyon dolar ödeyeceğine inanamıyorum. Eğer birileri, Ömer Lütfi Topal'ı devletçe öldürüleceğine inandırmışsa, özellikle açıklanan 58 kişilik listeyi (ölüm listesi) önüne koymuşsa, bu listede adı bulunanlardan bir bölümünün öldürülmüş olduğunu gerekçe göstermişse, daha sonra da "Ancak şu kadar parayla adın listeden silinir" demişse ve buna inandırmışsa, o zaman bu tarz bir olay yaşanmış olabilir diyebilirim.

Ancak bu durumda dahi konuyu, devletin kullandığı ileri sürülen kişilere değil de daha yukarılarda, devlet adamı kişiliği taşıyan yöneticilere ulaşmaya çalışarak sonuçlandırmak gayretine girerdi. Ancak devletin kullandığı ileri sürülen kişileri, Ömer Lütfi Topal da bir konuda kullanmış, daha sonra aralarında ihtilaf çıkmışsa buna diyecek söz bulamam.

Kocadağ-Menzir-Topal: Bülent Fırat'ın Vatan Caddesi'nde öldürülmesinden sonra, Ömer Lütfi Topal cinayete azmettirmekten dolayı aranmaya başlandı. Bu dönemde Ömer Bey bir süre casinolara gelip gitmedi. Oğlu Murat Topal babasından aldığı talimat doğrultusunda işleri yönetiyordu. Bu dönemde Hüseyin Kocadağ, Murat Topal ve ben zaman zaman Polat Rönesans Otel'in casinosunda bir araya geldik. İşte bu dönemde bir gece bizlere bir haber ulaştırıldı. Doğruluk derecesi hakkında hiçbir fikrim olmayan bu anlatım şöyleydi: Güya Cavit Çağlar'ın İstanbul'da borsada faaliyet gösteren bir kişiden üç milyon dolar alacağı varmış. Bu kişinin durumu bozulmuş. Bu dönemde Ömer Lütfi Topal bu kişiye destek olmuş. Güya bunu öğrenen Cavit Çağlar, parayı bu sefer Ömer Lütfi Topal'dan istemiş. Ömer Topal da, "Bu kişi bana parayla gelmedi ki ben borcunu ödeyeyim. Konu beni ilgilendirmez" şeklinde cevap vermiş. Ömer Lütfi Topal'ın cinayet azmettirmekten aranmasını fırsat bilen Cavit Çağlar, güya helikopterini gönderip dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir'i Bursa'ya aldırmış. Gene anlatıma göre Bursa'da yemek yiyen Çağlar ve Menzir, İstanbul'a Topal'ın kulağına gidecek şekilde tehditler savurmuşlar. Gene anlatıma göre güya Necdet Menzir, "Ömer Lütfi Topal bu borcu ödemezse onu ölüm listesine aldıracağım, hakkında vur emri çıkaracağım" tarzında beyanda bulunmuş. Bu tarzdaki dedikodular orta yere yayıldıktan sonra hatırladığım kadarıyla Sabah gazetesinde bir haber çıktı. Düzce ya da Bolu civarında kimliği tespit edilemeyen bir kişi kurşunlanarak öldürülmüş olarak bulunmuş. Haber, "Ceset, Ömer Lütfi Topal'ın cesedi olabilir" tarzındaydı.

Hüseyin Kocadağ, Polat Otel'in casinosuna geldiğinde kumar oynamazdı. Çay içip, konuşup, sohbet edip ayrılırdı. 1994 yılının ortalarında bir gün Necdet Menzir'le casinoya gelmişler. Necdet Menzir VİP salonunda oyun oynamış. Canlı oyunların hepsi casinolarda kamera aracılığıyla videokasete alınıyor. İtiraz halinde kaset videoya konulup, ekrandan itiraz inceleniyor. İşte Necdet Menzir'in oynadığı oyun da videokasete alınmıştı. Doğru ya da yanlış bu türlü tehditler ulaşınca, Murat Topal bu videokasetten özellikle Necdet Menzir'i oyun oynarken gösteren resimler yaptırdı. Bir buluşmanızda Polat Otel'in bir odasında, üçümüz bir aradayken bu resimlerden bir tanesi Murat Topal tarafından Hüseyin Kocadağ'a gösterilerek, "İstanbul emniyet müdürü bir devlet adamıdır. Devlet adamı devletten güç alarak tahsilatçılık yapmaz" tarzında mesaj verildi. Ömer Lütfi Topal'la ilgili olarak, devlet tarafından öldürüleceği yolundaki ilk dedikodu işte bu olaylar sırasında yapıldı. Fotoğraf olayını Necdet

Menzir duyduğu zaman, Hüseyin Kocadağ'ın bu olayı tezgâhladığı kanaatine varmış ve Kocadağ'ı suçlamış. Necdet Menzir ile Hüseyin Kocadağ'ın aralarının açılmasının en önemli sebebi budur.

Bu resimler hiçbir zaman hiçbir yerde kullanılmadı. Ancak bu resmin varlığını duyan özellikle birçok politikacı resimleri Ömer Bey'den istediler. O dönemde aynı parti içinde olan Nihat Mete dahi bizzat benden çok ısrarlı bir şekilde bu resimlerden bir tanesini olsun vermemi istedi. Resimler kullanılmamasına rağmen, özellikle Emniyet camiasında büyük tepki alındı. Olay emniyet müdürüne şantaj olarak değerlendirildi. Ankara öfkelendi. Daha sonra Emperyal camiası dışında dost ve ahbaplarım, bazı bakanların da oyun oynarken videokasete alınmış görüntülerinin resim haline dönüştürülerek, bu bakanlara karşı şantaj yapıldığına dair duyumlarını söylediler. Ancak bu son olaylar hakkında Emperyal camiasından hiçbir duyumum olmadı. Sadece ölümünden önce Polat Otel'de görüştüğümüzde Hüseyin Kocadağ bu resim olayından uzun uzun bahsetti. Ancak Necdet Menzir'le ilgili çok kritik dönemlerde bu resimlerin orta yere çıkmamış olmasının kendisini çok rahatlattığını ifade etti. Ömer Lütfi Topal da İstanbul dışında, sanırım Antalya yöresinde bir otelde tesadüfen müşterek dostların bulunduğu bir ortamda Menzir'le dostça sohbet ettiğini bana ölümünden evvel anlatmıştı.

Mehmet Ağar-Ömer Lütfi Topal: Net tarih veremeyeceğim, ancak 1980'li yılların ikinci yarısı olacak. Ömer Lütfi Topal ile Alaattin Çakıcı'nın illegal kumarhane işlettiğini duymuştum. Sanırım şikâyet boyutları artınca o zaman İstanbul Emniyeti'nde görevli olan Mehmet Ağar bu kumarhaneyi kapattırdı. Ömer Bey ile Mehmet Ağar'ın yaşantılarında başkaca bir ilişki olduğunu duymadım. Ömer Bey'in ölümünden sonra Saray Halı'nın ve Emperyal Casinolarının bulunduğu iki otelin sahibi Necati Kurmel'le sohbet ediyorduk. Bu sohbette anlattı. Mehmet Ağar İçişleri bakanıyken Saray Halı'ya nezaket ziyaretinde bulunmuş. Bu sırada tesadüfen Ömer Bey de aynı binaya gelmiş. Diğer odaların birisinde Mehmet Ağar'ın misafir olduğunu öğrenince, "Necati Abi, bu fırsattan istifade ayaküstü bizi tanıştırıver" demiş. Ancak bu teklifi Mehmet Ağar, "Yanlış anlaşılır, ben İçişleri bakanıyım, o ise casino patronu" diye kabul etmemiş. Yani ikisinin arasında senaryolarda yer alan kişisel bir çekişme yoktur. Daha önceki ifademde Nihat Mete'nin anlatımı olarak, "Mehmet Ağar'ın İçişleri Bakanlığı görevine gelmesine Ömer Bey'in canı sıkıldı" şeklindeki ifadeyi ben geçmişteki kumarhane kapatma olayına bağlıyorum.

Bodrum cinayeti üzerine aranması

Sami Hoştan-Ömer Lütfi Topal: İstanbul Inter Continental Oteli casinosu Osman Cevahir grubundan (Topal tarafından) devralındı. Sami Hoştan bu casinoda Ali Fevzi Bir'le birlikte yüzde elli nispetinde ortak-

tır. Bu ortaklıkta Sami Hoştan'ın ve Ali Fevzi Bir'in hisseleri şirket mukavelesinde gözükmez. Taraflar arasında su yüzüne çıkmış bir ihtilafın varlığını ne Ömer Lütfi Topal'ın ölümünden evvel ne de daha sonra duymadım. Ömer Lütfi Topal'ın ölümünden bu kişilerin zarar görmeleri mümkündür. Casino ne de olsa bir ticari işletmedir. Bu yönden casinonun sarsıntı geçirmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Buna karşılık Ömer Lütfi Topal'ın ölümünden bu kişilerin fayda beklemelerini düşünemiyorum.

Ömer Lütfi Topal öldürüldüğü gece, Ali Fevzi Bir İstanbul'daydı. Sami Hoştan ise sanırım Marmaris ya da o taraflarda bulunuyordu. Çünkü o gece, Sami Hoştan'ın bir gün sonra uçakla geleceği söyleniyordu. Ben Sami Hoştan ile Ali Fevzi Bir'in ifade için Emniyet'e alındıklarını duyduğumda, önce Ömer Lütfi Topal'ın dayısının oğlu olan Emperyal Şirketleri Genel Müdürü Ahmet Kara'yla görüştüm. Sami ve Aliço'dan (Ali Fevzi Bir) şüphe etmeleri için bir sebep olup olmadığını sordum. "Kesinlikle hayır" dediler. Aynı konuyu Topal'ın oğlu Serdar Murat Topal'la görüştüm. Kesinlikle reddetti...

Sami Hoştan-Sedat Bucak-Abdullah Çatlı: Bu olaylardan çok önce, çeşitli vesilelerle Sami Hoştan'ın Sedat Bucak'tan ve Bucaklardan bahsettiğini duydum. Yani "Sünnet düğünleri vardı, Bucaklara misafir gittim" vesaire gibi konuşmalar geçti. Bu dostluğunu hiçbir zaman saklamazdı. Ancak "Bucak aşireti benim arkamdadır" gibilerden güç gösterisi tarzında bir sözünü duymadım. Susurluk kazasından sonra, Abdullah Çatlı'yı tanıdığını kendisinden duydum. Hangi isimle tanıdığını kendisine sormak gerekir. Cenaze için Niğde'ye gittiğini de kimseden gizlemedi.

Emperyal Şirketler Grubu ve Casinoları: Emperyal Şirketi'yle aramızdaki vekil-müvekkil ilişkisi 1994 yılı sonlarına doğru başlamıştır. Ondan evvel şirketin vekili konumunda değildim. 1994 yılı aralık ayında Bülent Fırat'ın öldürülmesi olayı sebebiyle yapılan polis ve savcılık tahkikatları önemli bir konuyu gündeme getirdi. Emperyal Casinolarının güvenlik elemanları belli bir eğitim ve kültür seviyesinden yoksundu. Mahkemelere intikal eden davalardan gözlediğimize göre taşıdıkları silahlar da ruhsatsızdı. Bu konunun, Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkındaki Kanun'a göre yasal hale getirilmesi zorunluluğunu Ömer Lütfi Topal'a anlattım. Ancak bu konuda sonuca ulaşamadım. Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki casinolardan her iki ayda bir tatsız bir haber geliyordu. Güvenlik adı altında çalıştırılan bu insanlar kişisel duygularını tatmin için akıl almaz, hudut tanımaz şekilde olaylar yaratıyorlardı. Ortaya çıkan tablo gerçekten ürkütücüydü.

Adana, Alanya, İstanbul, Kuşadası ve Bodrum'da cinayet: Antalya'da casino kapısında intihar, İstanbul'da intihara teşebbüs, çeşitli casinolarda hürriyeti tahdit, gasp, adam öldürmeye tam teşebbüs, silahlı-silahsız yaralama gibi iddialarla açılmış ceza davaları yaklaşık elli dosyay-

dı. Bu olumsuz görüntü, diğer olumsuzluklarla birleşince elbette ki devleti yönetenleri öfkelendiren bir tablonun ortaya çıktığını kabullenmek gerekir. Bir de bu güvenlik birimlerinde çalışan insanların permatik gibi kullanıldıktan sonra orta yere atılması, Emperyal çevresinde bir anlamda çevre kirliliği oluşturdu. Günün birinde bu itilmiş, kakılmış insanların oluşturduğu kalabalık, Ömer Lütfi Topal'ı tehdit eder bir durum aldı.

Nitekim Bodrum'da otel ortağı Hikmet Babataş'ın öldürülmesinden sonra, Ömer Lütfi Topal azmettiren olarak aranıyordu. Babataşlar kendi güvenlikleri için otele Cantürk ailesinden koruma görevlileri aldılar. Bu arada daha önce Emperyal Casinolarında çalışmış, ancak işten çıkarılmış olan eski güvenliklere çengel atmaya çalıştılar. Önce Semai adında soyadını bilmediğim bir eski Emperyal güvenliğini Babataşlar yanlarına aldılar. Bu Semai vasıtasıyla diğer işten çıkarılmış, işsiz güçsüz, perişan vaziyette parasız olan diğer güvenliklere ulaştılar. Bu kişilere eylem yapmak konusunda tekliflerde bulundular.

Bir gün Süleyman Çığlıoğlu başkanlığında yazıhaneme geldiler. Vefasızlığa uğradıklarından bahsederek, "Açız, parayı versinler her şeyi yaparız..." şeklinde şikâyetlerini dile getirdiler. Konuyu görüşmek üzere Ömer Lütfi Topal'la öldürülmesinden bir hafta öncesinde Inter Continental Otel'in casinosunda buluştuk. Konunun risklerini çok yönlü olarak anlattım. Ancak Ömer Bey bana, "Dedikoduya ayıracak vaktimiz yok abi" diyerek konuyu kapattı. Ben Ömer Lütfi Topal'ın öldürülmesi olayında, bahsettiğim bu eski güvenliklerden birilerinin de en azından haber almak yönünden faaliyetlere karışmış olabileceğini düşünüyorum.

Çete olayı-Ömer Lütfi Topal: Kamuoyuna yansıyan anlatımlarda Ömer Lütfi Topal'ın PKK'nın finansörü olduğu, PKK'nın silahlarını temin ettiği, casinolarında kara para aklandığı, casinolardan elde edilen paraların terör odaklarına aktığı yolunda bir dolu iddia var. Ben bu iddiaları doğrulayacak hiçbir bilgiye sahip değilim. Bildiklerim bunların aksidir. Bütün iddialar casinolar üzerine monte edilmiş durumdadır. Bu ölçüde ağır iddiaların ayrıca ihbar kabul edilip araştırılacağına inanıyorum. Eğer bu iddialar araştırılmazsa, devlete olan güven çok büyük bir yara alacaktır.

Ömer Lütfi Topal İstanbul DGM'de yargılanıyordu: Adaletin tam ve eksiksiz tecellisi için bilgilerin eksiksiz verilmesi gerekir. Ben bu düşünceden hareketle bir dosya numarasını bilgilerinize sunmak istiyorum. Ömer Lütfi Topal, 2 Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde 1991/412 esas sayılı dosyayla yargılanıyordu. Türkiye'den gönderildiği iddia edilen otuz kilo eroinle ilgili davada Ömer Lütfi Topal'la birlikte yargılanan Hakkı Aksoy, halen Amerika'da bir uyuşturucu suçundan tutuklu olarak yargılanıyor. Bundan tahmini altı ay önce yakalanmıştı. İki yıl kadar evvel, PKK adına uyuşturucu kaçakçılığı yapan aileler arasında Aksoyları da yazmışlardı. Ömer Lütfi Topal'ın ölümüne

kadar takribi yedi yıl konuşmadığı ilk imam nikâhlı karısı Safiye Belli'nin kardeşi Selahattin Belli'nin adı da Ömer Lütfi Topal'ın ifadesinde geçmektedir. Selahattin Belli de Aksoy gibi Siirtlidir.

Sonuç olarak Ömer Lütfi Topal'ın, casinolarını ele geçirmek için öldürüldüğü iddiası tamamen mantık ve gerçek dışıdır. Çünkü casinolar otel sahiplerinden kiralanmıştır. Otel sahipleri ise Mersin Hilton'da Sabancılar, Polat Rönesans'ta İbrahim Polat, Seven Seas'de Mustafa Tatlıcı, Manavgat Saray'da Necati Kurmel gibi hepsi ama hepsi güçlü insanlardır. Ortada İsrailli ortaklar da vardır. Ömer Lütfi Topal'ın ölümü, el değiştirme için yeterli değildir. Kaldı ki, ortaya konulan senaryoyu oynayacak güçlü bir kadro, "Casinolarda kara para aklanıyor, PKK'ya yardım yapılıyor" iddialarıyla ilgili kontrol mekanizmalarını ciddi olarak işletmiş olsaydı, o zaman casinoların kârı azalır, değeri düşerdi. Ya da başka bir uygulama yapılırdı.

Bütün bu bilgileriyle gerçekten de "karakutu" yakıştırmasını hak eden Avukat Ekrem Marakoğlu, 28 ekim 2006 günü İstanbul'da kanser hastalığından öldü.

Yirmi dokuzuncu bölüm

Hükümet deviren emniyet müdürü

Necdet Menzir, terörün en yoğun olduğu 1992 başında Süleyman Demirel başkanlığındaki hükümet tarafından İstanbul emniyet müdürü olarak göreve çağrıldığında emekli bir polis müdürüydü. Menzir, Güneydoğu'da terörün doruğa çıktığı 1989-1990 arasında Diyarbakır emniyet müdürü olarak görev yaptıktan sonra, Kocaeli'ne tayin edildi. Kocaeli emniyet müdürüyken 1990 kasım ayında kendi isteğiyle emekliye ayrılmıştı.

Başbakan Süleyman Demirel'in çağrısı üzerine İstanbul'a giden Menzir, 1992'de Mehmet Ağar'dan devraldığı İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevini, istifa ettiği 1995'in ekim ayına kadar yaklaşık dört yıl sürdürdü. 11 haziran 1995 günü, DYP İstanbul İl Teşkilatı'nın önünde şehit olan 23 yaşındaki polis memuru Rüştü Erdem'in cenaze töreninde yaptığı konuşmada, "Ülkemizde laiklik maskesinin altında gizlenmiş birçok dinsiz var. Ülkemizi karıştırmak istiyorlar. Bu ülkede bölücüler var. Bu ülkede Atatürk'ü kullanan sahte Atatürkçüler var" sözleriyle dönemin koalisyon hükümetinin sonunu getirdi. Hükümet ortağı CHP, Menzir'in, polisin bazı uygulamalarını eleştiren İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı Algan Hacaloğlu'nu hedef aldığını belirterek, görevden alınmasını istedi. Başbakan Tansu Çiller bu isteğe uymayınca, 3 yıl 10 ay süren DYP-SHP(CHP) koalisyon hükümeti bitti. Görevinden istifa edip 1995 seçimlerinde politikaya girerek DYP'den İstanbul milletvekili seçilen, 1997'de hükümete girip bir yıl süreyle Ulaştırma Bakanlığı yapan Menzir, daha sonra Rumeli Yönetici ve İşadamları Derneği'nin (RUYİAD) başkanlığına geldi.

Menzir'le bu konuşmayı 2002 yılı mayıs ayı başında derneğin İstanbul Florya'daki merkezinde yaptık. 1990'ların başında kurulan ve ismini emekli Orgeneral Çevik Bir'in cumhurbaşkanlığına aday olduğunu açıkladığı toplantıyı organize etmesiyle duyuran RUYİAD'ın 160 üyesi arasında Şarık Tara, Ali Şen, Cem Uzan, Erdoğan Demirören, Cavit Çağlar gibi Rumeli kökenli işadamları ve Menzir gibi yine Rumeli kökenli üst düzey bürokratlar bulunuyor.

Ailesi 1932'de Bulgaristan'da Kırcaali'nin Ardino kasabasından Edir-

ne'ye, oradan Bursa'ya göç eden Menzir, Bursa'da dünyaya geldi ve çocukluğu Bursa'da geçti: "Dünyanın en zor işlerinden bir tanesi göç etmektir, muhacir olmaktır. Anavatana da dönseniz ayakta kalabilmek için yeni baştan bir hayat kuruyorsunuz. Dönmüşler, gelmişler buraya, birçok sıkıntılar çekmişler. Biz altı kardeşiz, en küçükleri benim. O yokluk içerisinde bizi yetiştirmişler."

1966'da Polis Akademisi'ni bitirdikten sonra Eskişehir'de komiser yardımcısı olarak polislik hayatına başlayan Menzir, 1973-1976 arasında Batman Emniyet amiri oldu. 1979 kasımında Manisa emniyet müdürü, 1982 eylülünde Ordu emniyet müdürü, 1984'te Denizli emniyet müdürü olan Menzir, burada dört yıl kaldıktan sonra Diyarbakır'a gitti. Diyarbakır emniyet müdürü ve Olağanüstü Hal koordinatörü olarak görev yapan Menzir, 1989'da Diyarbakır'dan Kocaeli'ne atandı. Kocaeli'ndeyken 1990 sonunda emekliye ayrılan ve bir yıl özel sektörde çalışan Menzir, 1992 başında İstanbul emniyet müdürü oldu. Bu göreve getirilmesinde dönemin İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun ve Devlet Bakanı Cavit Çağlar'ın katkısı vardı. Çünkü Menzir Diyarbakır'dayken, Kozakçıoğlu da Olağanüstü Hal Bölge valisi olarak Diyarbakır'daydı. Oradaki terör mücadelesini birlikte yürütmüşlerdi. Mehmet Ağar'ın yerine Menzir'in İstanbul emniyet müdürü olmasını Başbakan Süleyman Demirel'den isteyen kişi Kozakçıoğlu'ydu. Cavit Çağlar da, yakın arkadaşı Menzir'i, Başbakan Demirel'e anlatmıştı.

Gazi olaylarının perde arkası

Diyarbakır'dan İstanbul'a uzanan zaman diliminde, terörün zirveye çıktığı bir dönemde bütün bu olayların içinde olan ve aktif operasyonel kimliğiyle tanınan Menzir'le yapacağım konuşmada epeyce konu başlığı vardı. Sözü 1995'te yaptığı o meşhur konuşmaya getirdim. Türkiye'de belki de ilk defa bir emniyet müdürü, üstelik emrinde 30 000 polis olan İstanbul emniyet müdürü bir şehit polisin cenaze töreninde, "Türkiye'de Atatürkçülük maskesi altına gizlenmiş sahte Atatürkçüler, bölücüler ve dinsizler var" demişti. O gün gür ses tonu ve öfke saçan yüzüyle Menzir gerçekten de Türkiye'yi sarsmıştı. O konuşma Türkiye'de belki de en uzun denemeli bir sağ-sol koalisyon hükümetinin sonuyla birlikte Menzir'in de polislik hayatının sonu demekti. Acaba yıllar sonra o konuşması hakkında neler düşünüyordu? Soruma cevap vermeye başladığında yüzünde en ufak bir pişmanlık ifadesi görmedim:

"O günlerde polis hemen her gün, bazı günler 3-4 şehit veriyordu. Korkunç derecede sıkıntılı bu ortamın içerisinde, bir grup insan da çıkıp polisi yaptığı operasyonlardan dolayı suçluyordu. Bu polis bir siyasi partinin önünde şehit olmuştu. Bir tek o günün başbakanı beni arıyor. Diğer partilerden hiç kimse aramıyor. O günlerde Türkiye'de bazı konu-

larla da oynuyorlardı. O konuşmanın arkasında bugün de duruyorum."

Menzir'in, "üzerinde oyun oynanıyordu" dediği konuların başında 12 mart 1995 günü İstanbul'da patlak veren Gazi olayları geliyordu. O akşam saat 21.00'de İstanbul'da Gazi Mahallesi'nde bir kahvehaneyi tarayan kimliği belirsiz kişiler, orada oturan 61 yaşındaki Halil Kaya'yı ve taksisini gasp ettikleri Mesut Efe'yi öldürünce kanlı Gazi olayları başlamıştı. Menzir, yıllar sonra o geceyi şöyle anlatıyor:

"Yeşilköy'deki Emniyet Müdürlüğü konutundaydım, iki dakika sonra benim haberim oldu. Ben Gaziosmanpaşa İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne varıncaya kadar millet ayağa kalktı, yolda da talimat vererek gittim devamlı. Bana göre çok değişik bir şey vardı bunun arkasında. Eğer o gün (göstericiler) polise yüklendiklerinde aşağıya doğru, Gaziosmanpaşa'ya doğru bırakılsalardı, kan gövdeyi götürürdü. Ortalık kan gölüne dönerdi... Yakalananlar mahkemeye verildi. Ama olayların perde arkası nedir, tam aydınlığa kavuştuğunu söylemek mümkün değil. Çünkü Gazi Mahallesi'nde aniden geliniyor, bir kahvehaneye ateş ediliyor, yaşlı bir zat orada ölüyor. Bunun ölümü üzerine orada olaylar, bu provokasyonla beraber başlıyor."

Gazi olaylarının meydana geldiği tarihten bugünlere kadar üzerinde en fazla spekülasyon yapılan konuların başında, "O akşam Gazi Mahallesi'nde ilk kurşunları kim sıktı?" sorusu geliyor. 1997'de Meclis Susurluk Araştırma Komisyonu faaliyetlerini sürdürürken, bazı komisyon üyeleriyle Ankara Gölbaşı'nda özel bir yemekte bir araya gelen dönemin Emniyet İstihbarat Dairesi Başkan Yardımcısı Hanefi Avcı, Gazi olaylarını başlatan kişinin Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım olduğundan şüphelendiklerini açıkladı. Hanefi Avcı, komisyona verdiği resmi ifadesinde de Gazi olaylarını anlatırken, "Oluş şekli itibariyle klasik bir sağ veya sol örgüt eylemi değildi. Öyle olsaydı mutlaka aydınlatırdık" demişti.

Hanefi Avcı'nın bu açıklamaları çok önemliydi, çünkü Avcı İstanbul'da Necdet Menzir'in yardımcısı olarak görev yapmıştı ve Gazi olayları onların döneminde meydana gelmişti. Avcı ve Menzir birlikteliği Diyarbakır'da başlamıştı. Menzir Diyarbakır emniyet müdürüyken Avcı Diyarbakır İstihbarat Şubesi müdürüydü.

İstanbul'a emniyet müdürü olunca Avcı'yı yine yanına alan Menzir'e önce yıllarca birlikte çalıştığı Avcı'yla ilgili düşüncesini sordum. "Hanefi Avcı'nın şer yuvalarının ortaya çıkmasında büyük katkısı oldu. Karakterlerimiz birbirine uygundu, kendisini çok severim" karşılığını verdi. Menzir'e, Mehmet Eymür'ün "Avcı bazı çevrelerin sözcülüğünü yapıyor" sözlerini hatırlattım. Eymür'ü kızdıran şey, Avcı'nın MİT'e de sert eleştiriler yöneltmesiydi. Menzir bu konuda, "Avcı ne benim de başkasının sözcülüğünü yapacak bir kişi değildir. Türkiye bir dönem çok yanlışlar yaptı. Bir gün oturup bunları yazacağım. Benim maiyetimdeki kişilerin tek bir yanlışı olmamıştır" dedi. Peki, Gazi olaylarını

başlatan kahvehane tarama işini Yeşil yapmış olabilir miydi?" Menzir şu cevabı verdi:

"Bana, 'Bu işin arkasında Yeşil olabilir' diye bir bilgi gelmedi. Yalnız o adamın yakalanmasını çok arzu ettim. Kafamda böyle bir soru işareti kaldı. Çünkü bunun yapılmasının (Gazi olaylarına sebep olan kahvehanenin taranması olayı) hiç kimseye bir faydası yok. Yani oradaki adamın öldürülmesinin, ona ne faydası var onu da bilemem veya başka birisine ne faydası var, onu da bilemem, ama kafamızda bir soru işareti oluştu. 'Niye yapılsın?' diye... Sabahleyin baktığımda gazetelerin birinde 'Menzir istifa' diye de bir yazı vardı. Daha olaylar devam ediyor, gazete baskıya veriliyor. Manşetinde 'Menzir istifa' diye bir yazı var... Eğer gerekli düzen tertip alınmazsa, Türkiye'yi karıştırmak istiyorlardı yeni baştan... Birileri benim burada oturmamdan rahatsız oluyor. Bu olay belki başka türlü planlanmış, başka türlü bir noktaya getirilmek istenmiş olabilir. Ama öbürünün manşeti atmış olması, daha enteresan geliyor. Diyor ki 'Sen buradan git, biz kendimize göre bir yönetim kuralım...' Olayın failinin Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin olması çok önemli değil. 1980 öncesine bakın en çok olay olan yer Ümraniye. Bugün Ümraniye'de olay var mı? Aşağı yukarı yok gibi. Devlet arazisi belediye arazisi alındı, gecekondular yapıldı. Ekonomik seviye yükseldi. Gazi Mahallesi'nde bir sürü çekişme var. Devlet girdiği zaman onların menfaatleri de kayboluyor. Yalnız polisi değil, devletin birçok kuruluşunu ilgilendiren meseleler var. Devlet kendi arazilerine sahip çıkamamış. Çıkmalıydı. Nerede haksız bir rant varsa orada suç ortaya çıkıyor. O rantı korumak için de her türlü kılıf bulunabilir."

Behçet Cantürk'ün öldürülmesi ve Kocadağ

Necdet Menzir döneminde İstanbul'da meydana gelen olayların bir bölümü Behçet Cantürk, Savaş Buldan gibi önde gelen bazı Kürt işadamlarının faili meçhul cinayetlerle ortadan kaldırılmasıydı. Menzir, 1992 başından 1995 sonuna kadar süren İstanbul'daki görev süresi boyunca, terörle mücadelede "rutin dışı yöntemler" uygulanması konusunda Ankara'dan hiçbir talimat almadığını özellikle belirtti. "Mesela Korkut Eken'i ben hiç görmedim ve kendisiyle hiç karşılaşmadım" diyen Menzir'e, ocak 1994'te meydana gelen Behçet Cantürk olayını sorduğumda, "Cesedi Sapanca'da bulunana kadar Cantürk'ün adını bile duymamıştım" karşılığını verdi. İstanbul'da meydana gelen bu olaylar hakkında bilgi sahibi olmasının mümkün olmadığını belirten Menzir, Çınar Oteli çıkışında ortadan kaybolup, sonradan cesetleri bulunan İran asıllı Lazım Esmaili ve Askar Simitko olayı içinde benzer bir yaklaşım sergiledi: "Çınar Oteli çıkışında kayboldular diye kimse gelip bize bir başvuruda bulunmuş mu?"

İlginç olan, o dönemde Menzir'in yardımcısı olan polis müdürü Hüseyin Kocadağ'ın Susurluk'ta kaza yapan Mercedes'te Abdullah Çatlı'yla birlikte olmasıydı. Acaba kazadan bir süre önce Menzir Kocadağ'ı neden İstanbul emniyet müdür yardımcılığı görevinden almış ve İstanbul'daki bir polis okuluna müdür olarak göndermişti? "Görev ve disiplin anlayışlarımız farklıydı. Çağırdım, 'Seninle çalışmayacağım' dedim."

Ankara'ya yazı yazıp Kocadağ'ın İstanbul'dan alınmasını ve başka bir yere atanmasını istediğini belirten Menzir şöyle devam etti: "Kendisi bana gelerek, 'Benim il emniyet müdürü olmamı engelliyorsun, Ankara'ya yazı yazmışsın' dedi. Ben de kendisine, Ankara'ya gönderdiğim yazıda, 'Müstakil bir ile emniyet müdürü yapabilirsiniz, buna liyakatlidir. Ama ben kendisiyle beraber çalışmayacağım' dediğimi belirttim." Ailesinden gelen bazı tepkiler üzerine, nahoş görüntüler oluşmaması için Kocadağ'ın cenaze törenine katılmayan Menzir, Hüseyin Kocadağ hakkında bazı ilginç bilgiler daha verdi: "Behçet Cantürk olayından sonra bana geldi. Cantürk'le iyi görüşen biri olduğu için, Cantürk ailesi tarafından olayın (cinayetin) kendisiyle irtibatlandırılmak istendiğini söyledi. Ben de kendisine, 'Git onlara, bu işle alakam yok, de' dedim." Kocadağ'ın Sedat Edip Bucak'la çok iyi görüştüğünü bildiğini belirten Menzir, "Çünkü Hüseyin Kocadağ, senelerce Siverek'te emniyet amiri olarak görev yapmıştı. Bucak'la çok iyi bir dostlukları vardı. Bucak her İstanbul'a gelişinde onu ziyaret ederdi ve ona 'Hüseyin Abi' diye hitap ederdi" diyor. Menzir, Kocadağ'ın, sanıldığı kadar Susurluk olaylarının içinde olduğuna inanmadığını şu ilginç cümleyle belirtiyor: "Eğer o işlerin içinde olsaydı, hani Hüseyin'in parası nerede? Geride para bırakması gerekirdi."

Necdet Menzir'in İstanbul'daki görevi sürerken, İstanbul'dan Erzurum'a vali olarak gönderilen Mehmet Ağar Ankara'ya emniyet genel müdürü olarak döndü. Biri emniyet genel müdürü, diğeri İstanbul emniyet müdürüydü. Terörle "rutin dışı" mücadele yöntemlerinin denendiği bir dönemde görev yaptılar. Yıldızlarının pek barışmadığı, hatta birbirlerini pek "sevmedikleri" her anlatıldığında meşhur "Adamlarını bölgemden çek!.." hikâyesi anlatılır. İddialara göre, İstanbul'daki bir patlama olayının Ankara bağlantıları ortaya çıkmıştı ve Menzir dönemin Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ı arayarak, "Adamlarını bölgemden çek" demişti.

2 aralık 1994'ü 3 aralık 1994'e bağlayan gece İstanbul'da *Özgür Ülke* gazetesi bombalandı, bir kişi ölürken, bir kişi de yaralandı. Menzir, *"Özgür Ülke* olayı"nın perde arkası hakkındaki soruma şu cevabı veriyor: *"Özgür Ülke* gazetesinin önünde patlatılan Murat bir araba vardı. Ankara'dan gasp edilmişti. Araba parçalanmıştı, kayıtlarını çıkarttık, motor numarasından bulduk. Ankara'da gasp edildiği çıktı. Arabanın sahibi adam bulundu, getirttik buraya. Onun beyanları vardı. Dedi ki, 'Benim arabamı Çiftlik yolunda polisiz diye birileri geldi, aldı.' Polisiz

diye araba gasp ediliyor. Bizim söylediğimiz, 'Eğer böyle bir polis varsa bununla ne işi var? Polis değilse bunları yakalayın. Bu adamlar kimdir, neyin nesidir, buna bakılsın?' Söylenen bu. Bunu çok başka boyutlara götürdüler."[1]

O dönemde Mehmet Ağar ile Necdet Menzir'i karşı karşıya getiren bir başka olay daha yaşandı. İstanbul polisi, 1994'ün ocak ayında İstanbul'da Yaşar Öz'ün evinde yaptığı aramada iki yeşil pasaport, iki silah ve Öz'ün bu silahları taşıyabileceğine dair resmi belgeler buldu. Operasyonu yapan İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Mestan Şener'i Ankara'dan arayan Mehmet Ağar, "Bunları Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderin" talimatını verince Mestan Şener, olayı Menzir'e aktardı. Şener'e o gün, "Madem talep ediyor, o zaman mutlaka kuryeyle gönderin" talimatını verdiğini belirten Menzir, bu olayın detaylarını şöyle anlattı: "Sonradan yaptığım incelemede, pasaportların devlet tarafından verildiğini, silah belgelerinin yetkililer tarafından düzenlendiğini, Yaşar Öz'ün, yapılacak bir istihbarat operasyonunda devlet tarafından kullanılacağını öğrendim. Daha sonra Mehmet Ağar'la karşılaşınca konuyu sordum. 'Büyük bir operasyon hazırlanıyor. Bu istihbaratla ilgili, bunlardan da istifade edilmesi için biz bu hazırlığı yapmıştık. Çalışma devam ediyor' cevabını verdi." Bu olayda yakalanan Yaşar Öz'ün serbest bırakılmasından dolayı Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandığını, davanın af yasası kapsamına girmesi sebebiyle düştüğünü belirten Menzir, "Yaşar Öz olayında, Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandık. Gittik hesap verdik, zerre kadar da dahlimiz yok" diyor.

Menzir ve yakın çalışma arkadaşı Hanefi Avcı'nın devletin kullandığı rutin dışı terörle mücadele yöntemlerine yaklaşımları birbirleriyle örtüşüyor. Devletin hangi şart altında olursa olsun hukuk sınırları dışına çıkmaması gerektiğini vurgulayan Avcı gibi Menzir de, "Yurtiçinde ve yurtdışında birtakım insanların devlete hizmet için çalışmaları yasal bir zemine oturtulmalı ve bu çalışmalar mutlaka denetlenmeli" diyor.

İstanbul'da bitirdiği işler

Necdet Menzir-Mehmet Ağar ilişkileri hakkında bir diğer bilgiyi gazeteci Cüneyt Arcayürek, Süleyman Demirel'den naklen aktarıyor. Demirel'in 1993'te cumhurbaşkanı seçilmesinden bir gün sonra *Cumhuriyet* gazetesinden ayrılıp Demirel'e başdanışman olarak 17 mayıs 1993

1. Basın Konseyi Başkanı ve *Hürriyet* gazetesi başyazarı Oktay Ekşi, "Kendisi gazete idarehanesi bombalanan hanımdır" sözleriyle *Özgür Ülke* gazetesinin bombalanması olayından dönemin Başbakanı Tansu Çiller'i sorumlu tuttu. Ekşi'ye göre, Başbakan Tansu Çiller, 30 kasım 1994 tarihinde "02438" numarasıyla Adalet ve İçişleri bakanlarına gönderdiği yazıda, "Bölücü yayınlarla etkin mücadele edecek önlemlerin tespit edilmesi maksadıyla bir çalışma yapılarak, belirlenen yöntemlerin kısa sürede yürürlüğe konulmasını rica ederim" demişti. Bu yazıdan iki gün sonra da İstanbul'da *Özgür Ülke* gazetesi bombalanmıştı.

günü Çankaya Köşkü'ne yerleşen Arcayürek'e Demirel bir gün şöyle diyor: "Hayri Kozakçıoğlu, Mehmet Ağar'ın İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nden alınmasını bizden istedi. Hayri Bey ile Necdet Menzir, Ağar'ın İstanbul'daki görevindeki kimi tutumunun hayli ilgi çekici olduğunu söylüyorlardı. Ağar, söylediklerine göre, 'bazı işleri' bir noktaya getiriyor, nedense arkasını sonradan bırakıyormuş. Bunu saptamışlar... Bana anlattıklarına göre bazı işleri getirmiş, getirmiş ve sonra durdurmuş... Şimdi listeyi sıralayacak durumda değilim. Onlara (Hayri Kozakçıoğlu ve Necdet Menzir) 'Ağar'ın yarıda bıraktığı işleri tamamlayın' dedim. Tamamladılar. İstanbul'u bunlar temizledi. Halk bugün rahatça sokağa çıkabiliyor... Bir yanda Ünal-Ağar, öte yanda Hayri ile Menzir. Devlet içindeki kapışma. Ben valiler kararnamesinde Ağar ile kliklerin ağırlığı olmasını engellemeye çalıştım."

Demirel'in açıklamasına bakıldığında ortaya şu ilginç durum çıkıyordu: 1992'de Mehmet Ağar'ın İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevinden alınmasını sağlayan ekip Necdet Menzir-Hayri Kozakçıoğlu ikilisiydi. Karşı ekipte ise Ünal Erkan ve Mehmet Ağar vardı. Demirel'in "Ünal" dediği kişi, o tarihte Olağanüstü Hal Bölge valisi olan Ünal Erkan'dı. 1984-1988 arasında Ünal Erkan İstanbul emniyet müdürüyken yardımcısı Mehmet Ağar'dı. Ünal Erkan emniyet genel müdürü olunca İstanbul Emniyet Müdürlüğü koltuğuna oturan kişi bu sefer Ağar'dı.

Necdet Menzir, Mehmet Ağar'la var olduğu kabul edilen bu derin uyuşmazlıklara rağmen, bu yöndeki bütün sorularıma hep şu şaşırtıcı cevabı verdi: "Benim arkadaşım kendisi. Meslekteki yapı farklıdır. Rekabet vardır, koşturmak vardır, mücadele vardır. Şimdi her on beş günde bir, ayda bir bir araya gelip yemek yiyoruz. Ülkede ne olup ne bitiyor, Ankara'da olan bitenden ondan gerekli değerlendirmeleri alıyoruz." Belli ki, Menzir yıllar sonra eski yaraları deşmenin bir yararı olacağına inanmıyordu.

Peki, Hayri Kozakçıoğlu-Necdet Menzir ikilisinin İstanbul'da tamamladığı işler neydi? Necdet Menzir, 1994 eylülünde İstanbul'da Emlak Bankası eski genel müdürü Engin Civan'ın vurulması olayından sonra yeraltı dünyası denilen âlemi zapturapt altına aldıklarını belirtiyor: "Bütün herkesi topladık. Alaattin Çakıcı da o arada kaçtı. Yurtdışına kaçışı öyle olmuştur. Ve birkaç yıl sonra da Fransa'da yakalandı, Türkiye'ye getirildi. Ona benzer birçok ortalığa çıkmış, kendisini değişik isimlerle lanse eden, gayri meşru yollardan para kazanan birçok insanın suyollarını, bunların üzerine varmak suretiyle kestik. Aynı zamanda dünyanın en büyük uyuşturucu operasyonunu yaptık. İstanbul'da o tarihlerde yakalanan uyuşturucuyu, yıllarca yapılan operasyonlara eşdeğer görüyorum. Bunların altyapıların yaptık. Bugün herkesin diline doladığı delilden sanığa gidilmesi için altyapıyı kurduk."

Menzir, 1993 ocak ayında Akdeniz'de 14 ton uyuşturucuyla yakalanan Lucky-S gemisine yönelik operasyon için Bakanlar Kurulu kararı

çıkarıldığını belirtiyor: "Bu uyuşturucu operasyonunda örnek bir işbirliği yapılmıştır, uluslararası açıdan. Karaçi'den çıkıyor, bu kadar yolu geliyor. Kızıldeniz'den çıkıyor, Akdeniz'e giriyor. Bizim müdahalemiz Akdeniz'de başlıyor. Buraya kadar teknolojinin bütün imkânları kullanılarak kontrol altında getiriliyor. Akdeniz'in uluslararası sularına girdiği zaman, Deniz Kuvvetleri hükümet emriyle gitmiştir. Uluslararası sulara Bakanlar Kurulu kararıyla gidilmiş, müdahale edilmiştir. Onun için çok organize bir operasyondur."

Cavit Çağlar'la arkadaşlığı

Menzir'e, işadamı Cavit Çağlar'la olan arkadaşlığını sorduğumda, Çağlar'la olan yakınlığının temelinde, iki ailenin Bulgaristan'ın Ardino kasabasından Bursa'ya göç etmeleri yattığını şöyle anlattı:

"Ben İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne gelince, arkadaşlığımız medyanın önüne çıktı. Bugün de arkadaşımdır, yarın da arkadaşımdır, ölünceye kadar da arkadaşımdır. Sıkıntıya düştüğü gün de ne kadar gücüm yetiyorsa, kendisine yardım etmişimdir. Mesele (Çağlar'ın patronu olduğu batık İnterbank davası üzerine yurtdışında yakalanması ve cezaevine konulması) mahkemeye intikal etmiştir. İnsanların suçu varsa gidecek mahkemede hesabını verecektir... Bugün Türkiye'de bir kişi 17 000-18 000 adam çalıştırsın, ben gidip alnından öpeceğim. Bana göre en büyük şanssızlığı tesislerinin Bursa'da olmasıdır. Onun tesisleri eğer İzmit yolunda olsaydı, İstanbul'da olsaydı ve herkes görseydi, işçiler de bu bölgenin insanları olsaydı, bu kadar onur kırıcı hareketlere maruz kalmayacağına inanıyorum."[2]

Menzir İstanbul emniyet müdürüyken Cavit Çağlar, Süleyman Demirel'in başbakanlığında bir araya gelen DYP-SHP koalisyon hükümetinde devlet bakanıydı. Bu dönemde Cavit Çağlar'ın büyük desteğini gördüğünü belirtiyor:

"Cavit Çağlar Demirel'e çok yakın olması dolayısıyla o dönemde, çok şeyleri kolaylıkla anlatmıştır. Vatan Caddesi (İstanbul Emniyet Müdürlüğü binası) 120 sene daha bitmezdi. Sayın Demirel'e meseleyi anlatınca o günün şartlarında para çıkarılıp mesele bitirilmiştir. Halen Vatan Caddesi mahkemelerde olurdu. Bombalanmıştı orası, müteahhit devam etmiyordu. Hasar gören kısımları kimin karşılayacağına dair mahkemeler vardı. Çağırdık müteahhidi. Dedik ki, böyle böyle ihtiyacımız var. Size daha enteresan bir şey söyleyeyim mi? Abdullah Öcalan'ı Kenya'dan getirtmek için uçağını kim verdi? Parayla verdi, pulla verdi, neyle verdiyse verdi. Onun karşılığında bir risk almaktır bu. Cavit Bey

2. Necdet Menzir, 27 ağustos 2004 günü İzmirli işadamı Atilla Alp'in kızı Deniz Alp'le evlenen oğlu Murat Menzir'in düğününde Cavit Çağlar'ı nikâh şahidi yaptı. İstanbul'da Büyük Kulüp'te yapılan ve 750 davetlinin katıldığı düğünde damadın şahitliğini Süleyman Demirel, gelinin şahitliğini ise Cavit Çağlar yaptı.

gibi dünya kadar insan var. Parayla uçak kiralayan şirketler var. Türkiye'de meseleler çok geç anlaşılıyor. Çok geç tahlil yapılıyor. Halk deyimiyle bir insanın iyiliği ancak musalla taşında söyleniyor Türkiye'de."

Gaffar Okkan suikastı

1988-1989 döneminde Diyarbakır emniyet müdürlüğü de yapmış olan Necdet Menzir, 2001 ocak ayında Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan'a yapılan suikastı değerlendirmesini istediğimde ise şöyle konuştu:

"Yer çok pis bir yerdi, çok kötü bir yerdi. Daha önce bizim zamanımızda bizim aldığımız bir istihbarata göre, örgüt (PKK) OHAL Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu'na karşı bir hareket içindeydi. Orası daha evvelden Bölge Valiliği'ydi. Orada geniş tedbirler alındı. Hava karardıktan sonra çok kötü orası. Şehitliğin hemen bitişiğidir. Bölge Valiliği ve Asayiş Komutanlığı burada beraber bulunuyorlardı. Sonradan Bölge Valiliği boşaltılmış, Kolordu'nun içine gitmiş. Akşam saati olması, havanın karardığı bir saat olması. Kendisi (Okkan) açısından bir noksanlık yok, çünkü arkasında korumaları vesairesi var hepsi. Arkada dört kişilik bir ekip var. Öbürleri de anlaşılan oraya çok büyük bir grup halinde gelmişler ve büyük bir grup halinde bu işi yaptılar. Yazık oldu... Gaffar Okkan'ı tanırdım. Yaş olarak benden küçüktü. Eskişehir'de çalışıyordu. Bizim Eskişehir'le irtibatımız fazladır. Rahmetli kayınpederim uzun yıllar orada çalıştı, kayınvalidem zaten Eskişehir'in yerlisidir. Halen de (2002 itibariyle) baldızım Eskişehir Polis Okulu'nda polis memurudur. İki defa da ben orada görev yaptım. Bir dönem orada Gaffar Okkan şube müdürüydü. Bir de Emniyet'in hentbol takımı falan vardı, onunla çok uğraşırdı. Oradan tanırdım. Sonra bakan olduğum dönemde, Gaffar Okkan Kars emniyet müdürüydü. Kars'a gitmiştim. 'Burada bir sürü yenilikler yapmaya çalışıyoruz' dedi. Emniyet Müdürlüğü'ne onun hatırı için gittim, orada bir çay içtik. Çalışkan bir arkadaştı. Allah rahmet eylesin."

Mehmet Ağar ve Sadettin Tantan'dan sonra siyasete girip bakanlık koltuğuna oturan sayılı polis müdürlerinden biri olan Necdet Menzir'in penceresinden bir dönemin fotoğrafı işte böyle görülüyor.

Otuzuncu bölüm

Mehmet Ağar'ın bin operasyonu: Örtülü de yaptı, örtüsüz de...

Mehmet Ağar'la ilk defa yüz yüze gelişimiz 10 mart 2002 günü İstanbul'da Büyük Kulüp'te oldu. O gün Ağar'ın da üyesi olduğu kulüpte meşhur Duran Akbulut-Çevik Bir başkanlık yarışı vardı. Seçimlerden sonra çıkışta Mehmet Ağar'ı gördüm ve bir röportaj yapmak istediğimi söyledim. Ağar, kendisiyle ilgili yaptığım haberlerden ve Susurluk'la ilgili kitabımdan rahatsızlığını belirtti.

Gazeteciler ile siyasetçilerin aynı düşünceleri paylaşmasalar bile diyalog halinde olabileceklerini belirttim, "Kaldı ki o dönemde size ulaşmak kolay değildi" dediğimde, "Fazla uzakta değil, Ankara'daydım. Ankara'ya, Meclis'e geldiğinizde konuşuruz" dedi. Bu tarihte henüz Mehmet Ağar Doğru Yol Partisi lideri olmamıştı. Meclis'te sade bir milletvekiliydi. İki ay sonra Ankara'da Gençlerbirliği tesislerinde Atilla Aytek'in odasında ikinci kez karşılaştık. O gün ne Ağar İstanbul'da verdiği röportaj sözünden bahsetti ne de ben dile getirdim. Araya, Üzeyir Garih cinayetini anlatan kitap çalışmam girdi. Bazen Ankara'ya gitsem de, Meclis'e uğrayamadım.

Derken Mehmet Ağar, DYP'nin barajı aşamadığı 2002 seçimlerinde yine Elazığ'dan bağımsız milletvekili olarak Meclis'e girdi ve yıllardır hayalini kurduğu DYP liderliğine ilk defa bu kadar yaklaştı. Zaten çocukluğundan itibaren adeta devletin tepesine çıkmaya kodlanmıştı. Bunu, evliliğinin ilk yıllarında annesi Mualla Hanım, eşi Emel Ağar'a şöyle anlatmıştı: "Bak kızım, benim oğlum bu ülkenin cumhurbaşkanı olacak."

Mehmet Ağar'ın babası Zülfü Ağar, Çankaya Köşkü'nde Celal Bayar'ın koruma amiriydi. Bu sebeple Ağar, 1951'de Çankaya Köşkü'nün lojmanında dünyaya geldi. Annesi, doğumdan sonra onun göbeğini Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın oturduğu Köşk'e doğru fırlattı. Bu, oğlunun bir gün Bayar'ın koltuğuna oturması içindi.

Ağar'ın büyük dedesi Süleyman Bey Artvinliydi ve Osmanlı döneminde Jandarma yüzbaşıydı. 1850'lerde görev gereği Elazığ'a gidince evlenip oraya yerleşiyor. Mehmet Ağar ailesinin Elazığ'daki etkinliğini anlatırken, "Elazığ'ın aşağı yukarı hepsi dedemindi" diyor. (6 temmuz 2006, *Tempo*).

Ankara SBF'ye 1968'de giren Mehmet Ağar, Emniyet Genel Müdürlü-

ğü bursuyla okudu. Maliye bölümünü bitirdi. Bugüne kadar pek çok siyasetçi, diplomat, gazeteci, ekonomist, sanatçı yetiştiren SBF'de bir lakabı olmayan öğrenci silik sayılırdı. Örneğin Hasan Cemal'in lakabı "Gagarin", Abdülkadir Aksu'nun "Pala Abdül", ekonomist Deniz Gökçe'nin "Koçero", Hıncal Uluç'un "Pilav Hıncal", Sönmez Köksal'ın "Ak Saçlı Yakışıklı"ydı. Mehmet Ağar'ın lakabı ise "Pike"ydi. Arkadaşlarının arasına kolayca dalış yapabilmesi yüzünden bu unvanı almıştı.[1]

SBF'yi bitirince komiser yardımcısı rütbesiyle Cumhurbaşkanlığı Koruma Müdürlüğü'ndeki görevinden sonra 1976'da kaymakamlığa geçti. İznik, Selçuk, Torul ve Delice ilçelerinde 1980 ocak ayına kadar kaymakamlık yaptı. 1980 ocak ayında İstanbul Emniyeti'ne geldi. Terörle Mücadele Şubesi'nde müdür yardımcısı oldu. 1981 mayıs ayında Asayiş Şubesi müdürü, 1984'te İstanbul emniyet müdür yardımcısı oldu. Artık İstanbul'un asayişinden ve terör olaylarından o sorumluydu. Ağar, 1988'de Ankara emniyet müdürü, 1990'da İstanbul emniyet müdürü oldu. Ankara emniyet müdürü olduğunda 37, İstanbul emniyet müdürü olduğunda 39 yaşındaydı. Emniyet tarihinin en genç müdürlerinden biriydi. 1992'de 41 yaşında Erzurum valisi olduktan sonra, 1993 temmuz ayında emniyet genel müdürü olarak Ankara'ya geldi.

Bu görevindeyken Tansu Çiller'in "A Takımı" içinde 1995 seçimlerinde Elazığ milletvekili seçildi. Sonra Adalet bakanı ve İçişleri bakanı oldu. Hem devlet görevlerinde hem siyasette bu kadar hızlı yükselen ikinci bir kişi göstermek hemen hemen imkânsız. Mehmet Ağar, hem ihtilal döneminde, hem Özal döneminde, hem Demirel döneminde, hem Çiller döneminde hiç irtifa kaybetmeden yükselebilmiş biri. Özellikle Özal döneminde, Semra Özal'la kurduğu yakınlığın bu yükselişte büyük payı olduğu söylenir.

Semra Özal ve kızı Zeynep Özal'ın İstanbul gece gezmelerinde Emniyet'in gerekli önlemleri alması için dönemin Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel o tarihte İstanbul emniyet müdürü olan Ünal Erkan'ı arar. Bu işlerden pek hoşlanmayan Ünal Erkan, yardımcısı Mehmet Ağar'ı görevlendirir. Semra Özal- Mehmet Ağar yakınlığı böyle başlar. Ardından bu ilişki, başbakanlığı ve cumhurbaşkanlığı döneminde Turgut Özal'la sürer. Semra Özal'ın Ağar'ın yükselişinde etkisi olduğu muhakkak, ama karşımızda her dönemde yükselebilmiş bir Ağar var. Herhalde yükselişindeki en önemli etken, devlette kim varsa onlarla hızlı ve rahat ilişki geliştirebilme yeteneği olmalı. Zaten bu yüzden SBF'de öğrenciyken "Pike" lakabını almamış mıydı?

Ağar, siyasetteki hedefinin ne kadar büyük olduğunu, oy toplamak

1. Diğer bazı ünlü Mülkiyelilerin lakapları ise şöyle: Hikmet Uluğbay (Otobur Hikmet), Burhan Özfatura (Romalı Burhan), Hayri Kozakçıoğlu, (Bantino), Aydın Güven Gürkan (Dağlı Aydın), Yener Dinçmen (Selvi Yener), Yalım Eralp (Çapkın Yalım), Onur Öymen (2,5 Âşık Onur), Ece Ayhan (Bıyıklı Patates), Kutlu Aktaş (İri Kıyım Kaymakam), Yaman Törüner (Maliye Kralı), İsmail Beşikçi (Sahte Ülkücü).

için Elazığ'ın köylerini dolaşırken ortaya koydu. 1999 seçimleri öncesinde Elazığ'ın Alevi köylerine oy istemeye gidince köylülerin, "Size oy vermeyeceğimizi biliyorsunuz, neden geldiniz?" sorusuna, "Biliyorum, ama yine de beni tanıyın diye geldim" cevabını verip şöyle devam etti: "Yıllarıdır Elazığ'dan milletvekili çıkaramadınız. Aydın Güven Gürkan bile seçilemedi. Tunceli'den seçilenler var, onlar da Tunceli dururken sizin derdinizle ilgilenmez. Ben her ne kadar şu anda devlette değilsem hâlâ etkinliğim var. Bir sorununuz olursa Ankara'ya bana gelin. Eğer halletmezsem namerdim. Bu sefer bana oy vermeyeceksiniz biliyorum, ama gelecek seçimde sizden mutlaka oy alacağım."

Alevi yazar Reha Çamuroğlu'nu DYP'ye alıp "Yavuz Selim de bizimdir, Şah İsmail de" diyen Ağar gerçekten de sözünde durur. Bu köylerden Ankara'ya giden bütün insanların dertleriyle ilgilenir ve 2002 seçimlerinde o köylerden gerçekten de oy alır.

2002 seçimlerinden sonra Mesut Yılmaz gibi Tansu Çiller de siyaseti bırakmak zorunda kalınca bağımsız aday olarak Meclis'e yeniden girebilen Ağar, hem DYP'nin en güçlü lider adayı haline geldi hem de yıllardır özlemini çektiği "merkez sağın liderliği" pozisyonuna bir adım daha yaklaştı. 14 aralık 2002 günü DYP genel başkanı seçildi. DYP genel başkanı seçilmesi bunun ilk adımıydı.

Onunla bu konuşmayı, 2003 yılı ekim ayında Ankara'da Meclis'in karşısında bulunan ve mülkiyeti DYP'ye ait olan Celal Bayar Köşkü'nde "DYP lideri" sıfatıyla yaptık. 1997'de kızı Yasemin'in ölümü üzerine bir ara siyaseti bırakma kararı alsa da, DYP lideri olunca ilk seçimlerde en azından başbakan yardımcısı olarak koalisyon ortağı olmanın hesaplarını yapan Ağar'la yapacağımız bu konuşmanın tamamını onun "Bin operasyon yaptık" dediği Emniyet Genel Müdürlüğü dönemine ayırmak mümkün değildi. Ama zamanın izin verdiği ölçüde bu konulara da girdik. Ağar'la bu konuşmayı yaptığımız tarihte çok önemli bir gelişme daha vardı. Yüksek Seçim Kurulu'na (YSK) 2002 seçimlerinin iptal edilmesi için başvurular yapılmıştı. Seçimleri iptal etmese bile YSK'nın DYP'yi barajı aşmış kabul edip bu partiye 66 milletvekili vereceği konuşuluyordu. İddialara göre, AKP ve CHP'nin yanında üçüncü parti olarak DYP'nin Meclis'e girmesini "devlet" istiyordu.

"Babamın yaşadıkları beni derinden etkiledi"

İşte DYP lideri Mehmet Ağar'la, Ankara'da Meclis'in karşısındaki Celal Bayar Köşkü'nde yaptığımız o konuşma:

Daha emniyet genel müdürüyken DYP liderliğini kafanıza koyduğunuz söyleniyor. Doğru mu?

Hayır, öyle bir şey yok. Şöyle söyleyeyim. Çok genç yaşlarda genç

bir bürokratken devlette üstün makamlara gelmeyi düşündüm. Siyasete girdikten sonra herkesin bir hedefi olur. Ancak bu hedeflere ulaşabilmenin şartları oluştuğu zaman olur. İlk milletvekili olduğunuz vakit elbette böyle bir hedefiniz olur.

Polis müdürlüğü ve emniyet genel müdürlüğü kimliğinizle özdeşleştiniz. Kendinizi tam bir siyasetçi gibi hissetmeye başladınız mı, yoksa bürokratik geçmişiniz sebebiyle zaman zaman o çelişkiyi yaşıyor musunuz?

Valilik ve kaymakamlığımız da var. Ama ben hiçbir zaman klasik bir bürokrat gibi olmadım. Güvenlik görevi gibi insanlar tarafından çok sevimli görülemeyecek bir görevde bile, hayatım boyunca insanlarla iç içe yaşadım. Onun için izim kopuk bir tarafımız yok.

Partinizin İstanbul il kongresinde kendinizi tanımlarken, "Ben Demokrat Parti'nin emniyet müdürü diye zulüm görmüş Zülfü Ağar'ın oğluyum" dediniz. Bu duygunun sizin yaşantınızda bir yansıması oldu mu?

Çok uzun yıllar, çocukluğumdan beri. Ben on yaşındaydım. 1960 Müdahalesi'nde, o zaman Adana'da sefer tasıyla askeri hapishaneye yemek götürdüm. Uzun yıllar bende çok etkisi olmuştur.[2]

Devlet hayatına girmenizden babanızın yaşadıklarının bir etkisi oldu mu?

Bizde sülaleden gelen bir memuriyet genetiği var. O etkili oldu herhalde. Biz o süreci hep lojmanlarda geçirdik. Anadolu'da lojmanlar hep karakol üstlerindedir.

28 Şubat sürecinin merkez sağın erimesinde büyük etkisi olduğu söylenir. Siz şu anda merkez sağın lider adayı pozisyonundasınız. Bu görüşe katılıyor musunuz?

28 Şubat sürecinden sonraki DYP, tutarlı istikrarlı duruşunu muhafaza edebilseydi çok farklı bir noktada olurdu. Şimdi o noktada koalisyon yaptığınız bir parti için, daha sonra "Biz bunların gerçek yüzü görünsün diye koalisyon yaptık" gibi bir ifade siyaseten çok yakışıksız olmuştur. Rahatsız edici, üzüntü verici olmuştur. İnsanlar en basit ortaklığı bile kâr esasına göre yaparlar.

Siz 28 Şubat'ta merkez sağa yüklenen misyona seçmenin bir fatura çıkardığını düşünmüyorsunuz...

Hayır, çıkardı diyorum. DYP tutarlılığını devam ettiregelseydi...

2. 27 Mayıs 1960 İhtilali olduğunda Ağar'ın babası, Adana emniyet müdürüydü. O da tutuklananlar arasındaydı.

Hangi tutarlılığını?

28 Şubat'ın içerisinde DYP mağdurdu. O mağduriyet içerisinde toplumsal muhalefetin odağı olabilmeliydi, onu söylüyorum.

Sizin kişisel olarak 28 Şubat sürecine yaklaşımınız nedir?

28 Şubat sürecinde ben düz bir milletvekiliydim. Partimizden salkım saçak insanlar başka partilere gidip farklı bir hükümetin oluşumuna yardımcı oldular. Ben partimde kaldım. Bütün grup kararlarına da uydum. Bütün oylamalara da katıldım. Üzerimde ağır bir baskı olmasına rağmen, başkaları gibi o zaman gidip holding kanatlarının, güç odaklarının kanatlarının altına girmedim. Partimin merkez yönetimi beni ortada bırakmaya çalıştı, ben hiçbir güç odağına gitmedim, millete gittim. Milletten büyük bir güç alarak parlamentoya geri geldim.

"Suikasttan sonra istifamı Özal kabul etmedi"

Türk sağının yetiştirdiği üç büyük lider var. Adnan Menderes, Süleyman Demirel ve Turgut Özal. Siz sık sık ilk ikisini anıyorsunuz, ama Özal'ı pek anmıyorsunuz...

Özal'ı da anıyorum. Partinin toplantılarında da anlatırım kendisini. Şahsen bana iyiliği olan bir insandır, çok yakın çalıştım.

Kendinizi Turgut Bey'in de bir bürokratı olarak görür müsünüz?

Elbette. Turgut Bey zamanında ben hem Ankara emniyet müdürü hem İstanbul emniyet müdürü oldum. Turgut Bey'le ilk tanışmam, ben İstanbul'da Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'ne giderken, Başbakanlık müsteşarı olduğu dönemdedir. 1980'den sonra partimizin olmadığı bir süreçte merkez sağ siyaset felsefesiyle yetişmiş bir önemli devlet adamı olan 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal, merkez sağın devam ettirdiği hizmet kervanını başarılı bir şekilde getirmiştir.

Galiba 1988'de ANAP kongresinde uğradığı suikasttan sonra siz istifa etmek istiyorsunuz, engelliyor.

Beni çağırdı, konuştuk. Meseleyi anlattım. O sırada kelle avcıları vardı. Bizim oraya gelmemizi kıskananlar. "Git yavrum, sen işine gücüne bak, sana itimadım tamdır" dedi.

3 kasım seçimlerinden sonra DEHAP olayı sebebiyle DYP'nin 66 milletvekiliyle Meclis'e girmesi tartışıldı. Kulaktan kulağa şu söylenti yayıldı: DYP'nin Meclis'e girmesini devlet istiyor...

Şimdi devletin istemesiyle siyaset filan yapılmaz. Bir kere bu bana karşı bir haksızlık. Hiç kimsenin yanımda olmadığı bir zaman ben gitmişim millete, iki sefer vekâlet alarak gelmişim. Bu davanın (DEHAP'la ilgili dava) açılmasında ben yokum. Yargıtay Başsavcılığı açtı.

Yargıtay safhasında da ben yokum. Yargıtay kararı kesinleştikten sonra partinin (DYP'nin) hukukuna aykırı bir durum varsa benim orada olmam lazım. Ben böyle devlet eliyle siyaset yapmam.

Ama belli bir kesimde böyle bir algılama var.

Kasıtlı olarak... Ne oldu, sonuç ne oldu? Yüksek Seçim Kurulu üyeleri ortada. Hepsi haysiyetli, namus sahibi insanlar. Bir tanesi söylesin, benim herhangi bir konuda bir baskım var mı, bir yerden bir şeyim var mı, otursun konuşsun.

Bu anlamda "DYP'de bir rota değişikliği söz konusu değil" diyorsunuz...

Tersine, rotadaki sapmalar yerli yerine oturtulmuştur. Bizim temel çizgimiz millettir. 3 kasım seçimlerine bir hukuki gölge düşmüştür. Öyle veya böyle. Bu, siyasi platformda tartışılacaktır. Ben meseleyi hukuki planda bitirdim. Başkaları gibi partimi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne götürmem. Türkiye'nin seçim meselesini, üzerinde gölge olmayan başka bir seçim çözecek.

Bir röportajınızda, "DYP'nin 66 milletvekiliyle Meclis'e girmesi AKP'nin tek başına Anayasa'yı değiştirme gücünü ortadan kaldıracak" dediniz. Bir parti bu güçle tek başına iktidara gelmişse neden sorun olsun ki? Siz de yarın bir gün aynı çoğunlukla iktidara geldiğinizde sizin de mi bu gücünüzün sınırlanması gerekecek?

Ben orada ortaya çıkacak fiili durumu söyledim. Yalnız Anayasa'yı değiştirme konusunda bir mesele vardır, o çok önemlidir. Anayasalar bir toplumun ortak uzlaşma metnidir. Bu değişimi yapma konusundaki irade doğrudan doğruya milletin iradesi olmalıdır. Ve arkasında asgari yüzde 51 oy olmalıdır. Bugünkü matematik hesaba göre baktığımız vakit 10 milyon kullanılmayan oy vardır.

"Terör mücadelesinde hatalarım olabilir"

Yakın zamanda, "Kürtlerin yeni bir devlet kurmalarına gerek yok. Çünkü onların da bir devleti var. O da Türkiye Cumhuriyeti'dir" dediniz. Bu sözü kullanmanız, sizin kişisel hayatınızda bir milat mıydı?

Hayır, ben hep ona inanmışımdır. Biz Güneydoğu'da bu terör mücadelesini yaparken oradaki Kürt vatandaşlarımızla beraber yaptık. Kaderini bu ülkeye bağlamış, bu ülkede ölmek isteyen, yedek vatanı olmayan herkese ben eşit mesafede yaklaşırım.

Ama bildiğim kadarıyla bu sözü, terör mücadelesi döneminde kullanmadınız. Siyasete girdikten sonra söylediniz.

Ama o zaman bir devlet görevlisiydim. Kalkıp ikide bir siyasi beyanat veremezdim.

O kanattan şöyle bir şey söylendi: "DYP bizim oylarımızla 66 milletvekili alıp Meclis'e girmek istedi."

Zaten böyle bir şey olsaydı, DEHAP oyları hesaba katılmayarak olacaktı.

Siz Türkiye'de terörün en yoğun olduğu bir dönemin sembol ismisiniz. Geriye dönüp baktığınızda "Hata yapmışım" dediğiniz bir konu var mı?

Kul hatadan ari değil. Türkiye'nin çok zor bir dönemiydi. Çok hızlı hareket etmek, çok aktif davranmak, çok çabuk karar vermek mecburiyeti vardı. O günün gazete manşetlerini hatırlayın. "Yok mu bu memleketi kurtaracak bir insan, devlet kayıp mı oldu, ne olacak, nereye gidiyoruz?" manşetlerinden bugün Türkiye stabil bir hale gelmiştir. Bunlar çok kolaylıkla olan işler değildir. Çabuk netice alınması gereken bir dönemdi. Hatalar olabilir tabii.[3]

Çok meşhur bir sözünüz var, "Bin operasyon yaptık" dediniz.

Yaptık tabii. Bunların hepsi hukukun çerçevesi içerisinde yapılan operasyonlardır. Bazı çokbilmişlerin istismar ettiği anlamda bir şeyler değildir. Türkiye'nin bu coğrafyada kendisini muhafaza edebilmesi gücüyle paralel olan bir iştir. İhtiyaç hâsıl olduğunda yapar.

Örtülü operasyonları...

Örtülü de yapar, örtüsüz de yapar. Hepsini yapar.

Erbakan'ın yaptığı Libya gezisi itirafı

Türkiye'de ne zaman derin devlet deyimi kullanılsa akla gelen isimlerden biri de sizsiniz. Galiba bu deyimi ilk defa Erbakan'ın Libya gezisi sırasında kullandınız. Derin devlet deyiminin patenti size mi ait?

Hayır, derin devlet kavramını o şekilde kullanmadım. Derin devlet kavramının ne olduğunu Doğru Yol Partisi kongresinde ifade ettim. Türkiye'nin en son çekildiği yer Kerkük ve Musul'dur. Bu, milletin hafızasında öylesine bir travma yaşatmıştır ki, bir daha hiçbir yerden geri çekilmeme iradesi teşekkül etmiştir. Dolayısıyla derin devlet, devletin derinliklerinde değil, milletin hafızasındadır. Derin devlet iradesi budur.

3. Mehmet Ağar, 19 kasım 2005 günü Bahçeşehir Üniversitesi'nde benim de katıldığım bir toplantıda bu konuda ayrıca şunları söyledi: "9 temmuz 1993 günü Emniyet Genel Müdürlüğü'ne atandım. Çok önemli görevlerdeki bazı kimselerin bacakları titriyordu. 'Bu işi (terör mücadelesini) kaybettik' diyorlardı. Bunlar (terörle rutin dışı mücadele) topyekûn kurullarda (MGK gibi) alınan kararlardı. Hepsini bize monte ettiler. O dönemde asker-güvenlik şemasında değişen tek bendim."

Ama başka bir derin devlet tanımınız daha var: "Devletin başının sıkıştığı zamanlar vardır, devletin başı sıkıştığında birileri çıkar, o problemi halleder, devlet de bunları bir derinden öper" dediniz...

Orada espri yaptım.

Bu kadar devletle özdeşleşen kimliğiniz siyasette sizin için bir avantaj mı, dezavantaj mı?

Biz hem devletle hem de milletle özdeşleşmişiz. Milletle bizim kadar özdeşleşmiş siyasetçi çok azdır. Türkiye devletinde önemli görevlerde bizim biyografimize sahip olan insan sayısı da çok az. Bu Türkiye'de siyaset için büyük bir avantajdır.

Eğer bir yanlış anlamaysa düzeltelim. Derin devlet kavramını ilk siz kullanmadınız mı? Erbakan'ın Libya gezisiyle ilgili kararnameyi imzalamadığınız dönemde size atfen yazıldı.

Ben de kullanmış olabilirim. Çok da önemli bir şey değil. Ama derin devletin tarifini size yaptım. Libya olayında yaptığım doğru bir iştir. Sayın Erbakan da doğru bir iş olduğunu bana sonradan kendisi söylemiştir. Türkiye'nin o günkü menfaatleri bunu gerektiriyordu. Ben orada üzerime düşen görevi bir bakan olarak yapmışımdır. O zamanki Libya liderinin tavırları Türkiye'nin ne dış politikasıyla ne güvenlik politikasıyla bağdaşır tarzdaydı. Bunları ortaya koyarak Bakanlar Kurulu'nda çok açıkça söyledim. Bakanlar Kurulu'nda ben bunları söylediğimde bu seyahatin olmayacağı biçiminde de bir intiba aldım, ama oldu. Ne yararı oldu Türkiye'ye? Vahim bir şekilde sonuçlandı.

Erbakan, Libya gezisinin hata olduğunu size ne zaman söyledi?

Ben görevden ayrılırken, bakanlık görevinden istifa ettikten sonra, çok nazikâne bir telefonla beni aradılar. Bana hak verdiğini ifade ettiler.

O zaman, anladığımız kadarıyla yaygın algılanış biçimiyle bu derin devlet kavramı sizi de rahatsız ediyor.

Hayır, beni hiçbir şekilde rahatsız etmez. Ben tanımı koydum. Sonra, Türkiye'de bir devlet düşmanlığı yaratılması çok yanlış bir iştir. Bir kesimin benim aleyhimde olması bana çok büyük puanlar kazandırmıştır.

Korkut Eken cezaevinden çıktıktan sonra DYP'ye katılacak mı?

Arzu ederse olur. (O zaman Eken cezaevindeydi.)

Milletvekili adayı yapacak mısınız?

Bizde milletvekili adaylığını millet tayin ediyor. Ben Korkut Eken üzerinde milletin büyük bir teveccühü olduğunu görüyorum. Anadolu'da gittiğim her yerde onu soruyorlar, selam söylüyorlar. Gidin ceza-

evine bir gün görüşün bakalım. Anadolu'nun her yerinden yoğurt mu geliyor, peynir mi geliyor, bal mı geliyor, kilim mi geliyor, el örgüsü kazak mı geliyor?

52 yaşındasınız. Turgut Özal gibi 56 yaşında başbakan olabilecek misiniz?

Orasını Allah bilir tabii. Nasip işi bu, milletin iradesinin işi bu. Doğru Yol Partisi genel başkanı olduğum vakit, benim seçtiğim veya benim etkin olduğum kongreler sürecinden geçen delegeler değildi. Bu iradeyi genel seçimde milletin sergileyeceğini düşünüyorum.

Başbakanlıktaki hedefiniz ve limitiniz ne zaman?

İlk genel seçimleri çok hesaba katıyorum. İlk genel seçimler bizim için en önemli politik hedeftir.

Belli bir tarihe kadar başbakan olamayınca siyasetten çekilme düşünceniz var mı?

Millet sizi istemiyorsa siyaseti bırakacaksınız. Siyasete devamın ölçüsü bir tek milletin talebidir. Millet sizi istemiyorsa devam edemezsiniz.

Otuz birinci bölüm

Hükümet düşüren kasetlerdeki işadamı

"1996'nın aralık ayında Etibank ihalesine girene kadar Ankara'ya hiç gitmedim. 1997'de Bank Ekspres'i aldığım zaman bir lira borcum yoktu. Çok iyi de likiditem vardı. 1998'e kadar devletten bir metrekare yer almadım." Bu sözler, işadamı Korkmaz Yiğit'e ait. Onun kim olduğunu söylemeye gerek yok sanırım. Hükümet düşüren Türkbank skandalının kahramanı Korkmaz Yiğit, 1998 sonbaharında iki bankaya, üç televizyon kanalına ve iki gazeteye sahip bir banka ve medya patronuydu. Ama o yılın ekim ayında patlayan Türkbank skandalı üzerine, 9 kasım 1998 günü İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından gözaltına alınması ve tutuklanmasıyla başlayan süreçte bu bankaları, televizyonları ve gazeteleri kaybetti. Yiğit iki ayrı operasyonla aylarca cezaevinde tutulup 3,5 milyar dolar olarak hesapladığı malvarlığını kaybederken, televizyonda yayınladığı itiraf kasetiyle Mesut Yılmaz hükümetini düşürdü.

Türk iş âleminde eşine az rastlanır böylesine hızlı bir yükseliş ve çöküş hikâyesinin kahramanı olan Korkmaz Yiğit'le İstanbul Ulus'ta, yaptırdığı lüks konut sitelerinin birindeki ofisinde 2003 yılı haziran ayında buluşup konuşmaya başladığımızda ilk önce, Nesim Malki'nin hikâyesini anlattığım *NİSO* kitabımdan şikâyet etti. "O kitabı ileride torunlarım da okuyacak. Oradaki bazı anlatımları hak ettiğimi düşünmüyorum. Ayrıca beni odasında tuzağa düşürerek görüşmemizi banda alan İçişleri eski bakanı Kutlu Aktaş, mahkemede tanık olarak dinlenirken kitabınızı mahkeme başkanına delil olarak sundu" dedi. Korkmaz Yiğit'e, "Malki'yi öldürtmekle suçlanan Erol Evcil bile *NİSO*'yu cezaevindeyken okudu ve objektif bulduğunu söyledi. Kitapta, Alaattin Çakıcı'nın Türkbank skandalındaki rolü ve sizinle ilgili kısımlarda da bu özeni gösterdiğimi sanıyorum" dedim. Tanıkların veya sanıkların kendi görüşlerine güç katmak için gazetecilerin çalışmalarını mahkemeye delil olarak sunmaları ise normaldi. Nitekim, Susurluk davası sanıklarından Yaşar Öz de, bir devlet görevlisi olduğunu ve devlet adına işler yaptığını kanıtlamak amacıyla *Susurluk Prensleri* kitabımı bir duruşmada İstanbul 4 Numaralı Devlet Güvenlik Mahke-

mesi başkanına delil olarak sunmuştu.[1]

Korkmaz Yiğit'le konuştuğum sırada, AKP'nin iktidara gelmesiyle kurulan Meclis Yolsuzlukları Araştırma Komisyonu çalışmalarını sürdürüyordu. Komisyon, Türkbank skandalını gündemine almış, Korkmaz Yiğit ile olayın diğer tarafları Mesut Yılmaz, Güneş Taner, Zekeriya Temizel, Gazi Erçel ve Recep Önal'ı ifade vermeye çağırmıştı. Bu, yarım kalmış bir hesaplaşmanın yeniden başlaması anlamına geliyordu. Komisyon birkaç gün sonra Güneş Taner'i dinleyecekti. Yiğit ile Taner arasında büyük bir husumet vardı. Çünkü Yiğit'e göre başına gelenlerin bir numaralı sorumlusu Güneş Taner'di. Çünkü Taner, onun banka, gazete ve televizyon alımlarını son ana kadar desteklemiş ve teşvik etmişti. Buna karşılık Türkbank olayının patlak vermesinden sonra onun tutuklanması sürecini başlatan kişi de Taner'di.

Bu konuşmayı yaptığımızda Yiğit, Ankara'ya gidip bu komisyona çok önemli açıklamalarda bulunmuş ve dönmüştü. Ama yine de hükümet düşüren konuşmasını içeren kasette yer alan ve o akşam yayınlanmayan "14 dakikalık" bölümde neler olduğunu anlatmamıştı. Birinci kasetteki bu 14 dakikalık bölümle birlikte, hayatının sigortalarından biri olarak gördüğü ikinci kaseti de kilitli olduğu kasadan çıkarmadı ve açıklamadı. Komisyon, Korkmaz Yiğit'i, dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz ve Hazineden Sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner'le yüzleştirmeyi düşündü, ancak bunu başaramadı. Yiğit'in en büyük isteği Mesut Yılmaz'la ve Güneş Taner'le yüzleşmekti. O gün konuşmamıza başlarken, "Neden Yılmaz ve Taner'le yüzleşmeye bu kadar isteklisiniz?" diye sordum. "Çünkü onların gözlerinin içine bakarak konuşmak istiyorum. Ben konuşunca onların yüzünü görmek istiyorum ve onlar konuşurken benim yüzümü görsünler istiyorum" cevabını verdi.[2]

Ailesi Bakü'den geldi

Korkmaz Yiğit, Bakü'den Türkiye'ye göç eden bir ailenin çocuğu olarak 1943'te Erzincan'da doğdu. Babası Tevfik Bey ilkokul öğretmeni, annesi Gülperi ev hanımıydı. Korkmaz, beş kardeşin ikincisiydi. İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü bitirdikten sonra 1978'de

1. Yaşar Öz, 22 mart 1999 günü İstanbul 4 Numaralı Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki duruşmada, ABD'ye gönderdiği ileri sürülen 10,5 kilo eroinle ilgili olarak yargılanırken savunmasına *Susurluk Prensleri* kitabından alıntılar yaparak başladı. Öz, "Devletin en üst düzeyindeki insanlar bizi önemli operasyonlarda kullandılar. Ben de elimden geldiği kadar isteklerini yerine getirdim. Pişman değilim. Mehmet Ağar nezdinde devletin üst kademesindeki insanlar rica etti" dedi.

2. Korkmaz Yiğit'in ölümüne arzuladığı bu yüzleşme, bizim bu konuşmamızdan aylar sonra Yiğit'in davalarının sürmekte olduğu İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde yaşandı. Başka çalışmalar sebebiyle İstanbul dışında olduğumdan, Yılmaz'ın ve Taner'in tanık olarak dinlendikleri bu Türkbank davası duruşmalarına katılamadım. Ancak bu duruşmaların ayrıntıları medyada yer aldı.

inşaatçılığa başladı. 1980 yılına kadar Anadolu'da taşeronluk ve İstanbul'da "yap-satçılık" dediği inşaat işini yaptı. Ardından 1990'a kadar Ihlamur ve Mercan konutları gibi siteler, Abdullah Efendi Villaları gibi evler, Maslak Sanayi Sitesi gibi iş merkezleri yaptı. 1990'dan itibaren ise sadece İstanbul'un gözde mekânları Etiler ve Ulus civarında lüks konutlar yapıp satmaya yöneldi. Platin ve Panorama Konutları, Kibele Evleri böyle doğdu. Bütün bu işleri yaparken, 1997'ye kadar Korkmaz Yiğit ismiyle herhangi bir şirketi yoktu. Bu tarihten itibaren şirketleri birbirini izledi ve bu şirketler "Korkmaz Yiğit Holding" çatısı altında birleşti.

Konut alanındaki hedefleri oldukça büyüktü. Yeşil Vadi, Nova Platin, Sun City, Adonis, Atlas adını verdiği projelerin yanı sıra, İstanbul'da Bahçeşehir'in tam karşısındaki alana 35 000 bağımsız konutun bulunacağı ve "İkinci Amerika" adını verdiği siteyi yapmaya kararlıydı. Proje değerini 15-20 milyar dolar olarak açıkladığı Bahçeşehir işinden, yılda 1,5 milyar dolar ciro hedefliyordu. Öte yandan Suudilerden satın aldığı Boğaz'daki Faysal Korusu'nu, SİT alanı olmaktan çıkarmış ve villa yapmaya hazır hale getirmişti. Bu villalardan hedeflediği kazanç 500 milyon dolardı. Yeşil Vadi, Sun City, Adonis, Atlas, Nova Platin gibi diğer projelerden beklediği rakam ise 600 milyon dolardı. Bütün bu projelerinde Zeynel Abidin Erdem, Kemal Gülman, Nesim Malki, Rıfat Saban, Moris Sadioğlu, Davut Benerdate, İsak Baruh, Hayim Akdel gibi işadamlarıyla ortaklıklar kurmuştu. Gülman, aynı zamanda Yiğit'in nikâh şahidiydi.

Yiğit konuşmamızın bir yerinde, "Hayatım, 1997'de Bank Ekspres'i almakla değişik bir çizgiye girdi" dedi. Çünkü bu bankayı aldığı 1997 mart ayından itibaren hızla diğer banka, televizyon ve gazete alımlarına girdi. Bank Ekspres için Doğuş Holding'in sahibi Ayhan Şahenk'e ödediği para 125 milyon dolardı. Yarısını peşin verdi, diğer yarısı için Ayhan Şahenk'in Garanti Bankası'ndan kredi kullandı. Ardından, Kanal E televizyonunu 27 milyon dolara Hakan Çizem'den satın aldı, peşinat olarak 2 milyon dolar verdi. Kanal E gibi bölgesel bir televizyonu alırken amacı, yaptığı site ve villaların pazarlamasını yapmaktı. Ancak sonradan medya hedeflerini büyüttü. Genç TV'yi Raks firmasından 41 milyon dolara aldı, onlara da peşinat olarak 2 milyon dolar verdi. Sonra, *Yeni Yüzyıl* gazetesini Dinç Bilgin'den 75 milyon dolara aldı. Bilgin'e ödediği peşinat 2,5 milyon dolardı. Kanal 6 televizyonunu Mehmet Kurt'tan 110 milyon dolara aldı, 5 milyon dolar peşin verip Kurt'un piyasadaki 34 milyon dolarlık borçlarını üstlendi. En büyük adımı *Milliyet* gazetesini 285 milyon dolara Aydın Doğan'dan almakla attı. Doğan'a 90 milyon dolar peşin ödeme yaptı. Gerek *Milliyet*'in, gerekse diğer alımların geri kalan borçlarını ise en geç üç yıl içinde ödeyecekti. [3]

3. Mali Suçlar Araştırma Kurulu'nun verdiği görevle Korkmaz Yiğit'in mali ilişkilerini araştıran hesap uzmanı Serkan Özyurt'a göre Yiğit o dönemde atv'yi de Dinç Bilgin'den almıştı. Meclis komisyonuna ifade veren Özyurt şunları söyledi: "atv'yi almıştı; 1998 eylülüydü yanılmıyorsam, bu olaylar patlak verdiği zaman görüşmeler tamamlanmış, ancak resmi protokol imzalanmamıştı, bu olaylar patlak verdiğinde hiç medyaya yansımadan atv alımından vaz-

Devletle ikinci el sıkışması

Yiğit'in devletle ilk alışverişi, Denizcilik İşletmeleri'nden 16 milyon dolara aldığı Boğaz'daki eski tütün binasıydı. 1998 ağustosunda 600 milyon dolarla Türkbank'ı alması devletle ikinci el sıkışmasıydı. Sözleşmeye göre Türkbank için devlete 240 milyon dolar peşin ödeme yapacaktı, diğer ödemeler iki yıl vadeliydi. Böylece bankaları ve medya organlarıyla desteklediği konut ve villa satışlarından kazanacağı büyük paralarla hem borçlarını temizleyecekti hem de *Sabah* gazetesini de satın alarak medyanın en büyük patronu olacaktı. Ancak kafasındaki bu süreç istediği gibi gelişmedi. Türkbank'ı almasından sadece iki ay sonra tutuklandı ve her şeyini kaybedeceği süreç başladı. Korkmaz Yiğit, cezaevine uzanan Türkbank sürecini anlatırken söze Bahçeşehir projesinden başladı:

"Bahçeşehir'in mali portresi 15-20 milyar dolardı. Biz yaptığımız daireleri 35 000-40 000 dolarlık taksitlerle satıyoruz. Bahçeşehir'de yapacağımız daireleri 500 dolar, 1 000 dolarlık taksitlerle satabilmek için bize büyük bir banka lazımdı. Bu banka, 20-30 yıl vadeyle ev sahibi olmak isteyenlere kredi verecekti. 35 000 konut ancak böyle satılır. Ama içeriden, ama dışarıdan bir banka lazım. Bank Ekspres küçük bir bankaydı ve bunun için uygun değildi. Bize bir büyük banka lazım ve yurtdışında şansımızı arıyoruz. Bir Fransız bankasını (Societe Marsilya de Credit Bank) alacaktık. Bu bankayı aldığımız zaman, bizim Merkez Bankası'na soracaklardı. Ben önceden Merkez Bankası Başkanı Gazi Erçel'e durumu izah ettim. Gazi Erçel, bana Türkbank'ı almamı tavsiye etti."[4]

geçildi." Özyurt, bu incelemesini yaparken, Yiğit'in kendisine yaptığı açıklamaları ise komisyona şöyle anlattı: "Mesut Yılmaz, Aydın Doğan'dan ve Dinç Bilgin'den büyük bir rahatsızlık duyuyor ve yeni bir medya patronu bulmak istiyor, bunun için de Korkmaz Yiğit'i uygun kişi olarak görüyor, çağırıyor. Diyor ki, 'Ben seni yeni medya patronu yapmak istiyorum, git radyo, televizyon ne bulursan al.' Korkmaz Yiğit bunun üzerine gidiyor ve *Yeni Yüzyıl* gazetesini alıyor, uzun araştırmalar yapıyor, tahliller yapıyor, işte parasal şeylerini kontrol ediyor ve büyük bir mutluluk içerisinde satın aldıktan sonra Mesut Yılmaz'a gidiyor ve *Yeni Yüzyıl*'ı aldığını söylüyor. Hatta çok üzüldüğünü de beyan etmişti, çünkü 'Maddi gücüm içerisinde alabileceğimin en iyisini almıştım, büyük bir heyecan yaşıyordum, ama Yılmaz'a gittiğim zaman beni fena halde fırçaladı, Sen bununla mı medya patronu olacaksın? Git *Hürriyet*'i al, *Milliyet*'i al, *Sabah*'ı al, onları al, dedi. Ama benim gücüm ancak buna yetiyor, diye ifade ettiğim zaman Yılmaz, Küçük düşünme, biz hallederiz, dedi' şeklinde anlattı."

4. Gazi Erçel, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Aykut Cengiz Engin'e 3 aralık 1998 günü verdiği beş sayfalık ifadede, Türkbank ihalesi sürecinde, işadamı Korkmaz Yiğit'le yaptığı görüşmeleri şöyle anlatıyor: "Korkmaz Yiğit'i ben önceki tarihlerde bir düğün merasiminde görmüştüm. Ondan sonra da yurtdışına bir seyahatim sırasında uçak yolculuğunda tesadüfen bir arada bulunmuştuk. Bu yolculuk sırasında bana Fransa'dan bir banka satın almak işiyle ilgilendiğini ve bu konudaki kanaatimi ve teknik bilgilerimi sordu. Ben Fransa'daki bir bankanın satış prosedürüyle ilgili kısa bilgiler verdikten sonra o tarihlerde satış işlemlerine başlayacağımız Türk Ticaret Bankası'nın alınmasının Fransa'daki bir bankanın satın alınmasından daha kolay işlemleri olduğunu söyledim. Kendisi bu konuyu enteresan buldu ve Alaattin Çakıcı'nın da bu konuyla ilgili olduğunu söyledi. Ben kendisine iddia edildiği gibi 'Maalesef' şeklinde herhangi bir kelime sarf etmedim. Ancak onun bu sözü karşısında, 'Ben devletim, böyle konular bizim bu işlemlerimize hiçbir etki sağlamaz' dedim." Gazi Erçel'in anlatımına göre, bu uçak seyahatinden sonra Yiğit Ankara'ya gidip

Yiğit'in Türkbank'la ilgilenmeye başlamasıyla birlikte, çöküşünü getiren süreç başlıyor ve olaylar zinciri birbirini izliyor. Yiğit, Alaattin Çakıcı'nın Türkbank ihalesine müdahil olduğunun başından beri, Merkez Bankası dahil bütün devlet kurumları ve hükümet tarafından bilindiğini belirtiyor. Türkbank'la kendisi ilgilenmeden önce devletin iki defa bankayı satma teşebbüsünde bulunduğunu ve Çakıcı'nın her iki satış teşebbüsüne de müdahale ettiğini hatırlatan Yiğit, şöyle devam ediyor: "Ama hatanın en büyüğü benim. Demek ki ben iyi bir kaptan değildim. Benim bu dünyalara girmemem lazımdı. Geçmişimi böyle riske etme hakkım yoktu. En önemli hatam şu oldu. Ben hayatımda hiç cumhurbaşkanıyla ve başbakanla tokalaşmamıştım. Benim en büyük hatam, devletin başbakanına inanmamdı. Hayatım boyunca en büyük hatam inanmam ve duygusallığım."

Güneş Taner'in tehdidi

Korkmaz Yiğit, Alaattin Çakıcı'yla konuşma kasetleri yayınlanınca ihalesi iptal edilen Türkbank'la birlikte ikinci bankasını da hemen kaybetti. Fikri Sağlar'ın Ankara'da onun Alaattin Çakıcı'yla konuşma kasetini açıkladığı ve Türkbank ihalesinin iptal edildiği 15 ekim 1998 gününden itibaren, Yiğit'in ikinci bankası (Bank Ekspres) hesap sahiplerinin hücumuna uğradı:

"Bir haftada 250-300 milyon dolar çekildi. Bu çekiliş sırasında ben bankaya 25 milyon dolar koydum. Parasını almak isteyip de alamayan tek kişi olmadı. Böyle olunca iki gün çıkış durdu. Hatta bazı müşteriler, bankanın ödeme gücünü görünce paralarını getirip tekrar hesaplarına yatırdılar. İki gün sonra, 'Müşterileri Bank Ekspres'in camlarını kırıyor' diye haberler çıkınca çekiliş tekrar başladı. Güneş Taner, devlet bankalarını arayıp, 'Bank Ekspres ile line'larınızı (hatlarınızı) kapatın' dedi. Taner, devlet bankalarını kesti. Sonra özel bankaları arayarak hatlarını kapattırdı, Bank Ekspres'le çalışmalarını engelledi."

Korkmaz Yiğit, "Artık bankacılık yapamazsın. Bank Ekspres'i devlete devret" baskısı karşısında direniyordu. Yiğit, "munzam karşılık" adı verilen ve yoğun nakit çıkışı benzeri hallerde güvence oluşturması için Merkez Bankası'na yatırılmış olan Bank Ekspres'e ait 250 milyon doları istiyor, ancak ret cevabı alıyordu. Ankara'da Güneş Taner başkanlı-

Merkez Bankası'ndaki makamında kendisini ziyaret ediyor. Yiğit, bu görüşmede Gazi Erçel'le bankanın fiyatı üzerinde görüşme yaptığını öne sürmüştü, ancak Gazi Erçel bu iddiayı reddediyor: "Görüşme çerçevesinde ben kendim bu bankanın 400 milyon dolardan aşağıda satılamayacağını ifade ettim. Zaten ben bu görüşümü sadece Korkmaz Yiğit'e değil, gerek konuyla ilgili üst makamlarıma, gerekse ihaleyle ilgili herkese söylüyordum... Özel olarak kendisiyle herhangi bir rakam hususunda görüşme yapmadım. Zaten böyle bir görüşme ve teklifte bulunmama da imkân yoktur. Zira açık olarak yapılan bir ihalede, ihalenin hangi rakamla sonuçlanacağını bilmeye de imkân yoktur..."

ğında Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Merkez Bankası ve Hazine Müsteşarlığı yetkililerinin katıldığı toplantıda önemli bir karar alındı. Güneş Taner bir ifadesinde bu toplantıyı anlatırken, "Bankayı devretmeye yanaşmayan Yiğit'in gözaltına alınmasına ve tutuklanmasına karar verdik" diyor. Sonunda bir milyar lira gibi sembolik bir rakamla bankayı devlete vermek zorunda kalan Yiğit, o günlerde olup bitenleri şöyle anlatıyor:

"Bank Ekspres'in yüzde 98,5'ini Ayhan Şahenk'ten takır takır paramızı ödeyerek aldık. 125 milyon dolara aldım, 100 milyon dolar da para koydum. Çok likit bir bankaydı. *Off shore*'u (vergiden muaf ve riski yüksek kıyı bankası hesapları) yoktu. Toplam 26 şubesindeki mevduat miktarı 900 milyon dolardı. Tutuklanma tehdidiyle, hapis tehdidiyle bankayı bir milyar liraya sattık. Niye el konmadı? Çünkü banka 64. madde (devletin bankaya el koymasını sağlayan Bankalar Kanunu maddesi) kapsamında değildi. Beni tutuklama tehdidiyle devretmeye zorladılar. Bank Ekspres'in yüzde 60 hissesi Garanti Bankası'na rehinliydi. Bankayı bir milyar liraya devretmeden önce bu rehinli hisseleri 128 milyon dolara almaya zorlandık. Güneş Taner, 'Git bu hisseleri de getir, yüzde yüz bu hisseleri bana ver' diyor. Yüzde 60 rehinli bu hisseyi kurtarmak için 128 milyon dolar ipotek vermemiz sağlandı. Yüzde 60'ını 128 milyon dolar vererek aldığım bu hisselerin yüzde 98,5'ini bizden bir milyar liraya aldılar. Ve sonra bize bankanın riskleri için 300 milyon dolarlık taahhütname zorla imzalatıldı. Sonra bankayı geri almak için dava açtığımızda, 'Bu bir alışverişti, bankanın riskleri vardı, onun için bir milyar liraya aldık' dediler. Ama bankayı, dolar kurunun 600 küsur bin lira olduğu dönemde 142 trilyona Tekfen'e sattılar. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) diyor ki, 'Bu parayı bankaya biz koyduk.' Bu parayı siz koyduysanız, o zaman bizim bankaya borcumuz da o kadardır. Diyelim ki benden 300 milyon dolar istediniz, ben de verdim. O zaman bankanın riski kalır mı? O zaman bankanın değerini bana verin. Ben devletten alacaklıyım. Beni BDDK 300-400 milyon dolar borçlu gösteriyor."

Bank Ekspres bu şekilde elinden çıktıktan sonra da Yiğit için handikap olmayı sürdürdü. 9 kasım 1998 günü Türkbank olayından dolayı tutuklanan Yiğit için bir tutuklama kararı da Bank Ekspres'in içini boşaltmaktan çıkmıştı. Yiğit aylarca cezaevinde kalıp tahliye olduktan sonra, dönemin Maliye Bakanı Zekeriya Temizel, Bank Ekspres dosyasını yeniden açtı. Yiğit 2 ocak 2001 günü yeniden tutuklandı ve bu sefer 4,5 ay daha cezaevinde kaldı. Tutuklamanın ilginç bir gerekçesi vardı. Yiğit'in yaptığı medya ve banka alımları için yurtdışından getirdiği 128 milyon dolar paranın 11 milyon dolarının Türkiye'de nasıl kullanıldığı belli değildi. Yiğit'e göre ikinci tutuklanışı tamamıyla haksızdı: "Oysa aynı konuda Mali Suçlar Araştırma Kurulu (MASAK) lehimize rapor

yazmıştı. Biz bu MASAK raporunu mahkemeye verdik, dava ortadan kalktı. Ama ben bu sebeple 4,5 ay tutuklu kaldım."[5]

"Yahudi dostlarım beni yalnız bırakmadı"

Korkmaz Yiğit'in, kendisini medya alımlarına sürükleyen kişi olarak suçladığı dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz, bankasını elinden alan Güneş Taner ve aynı olaydan dolayı ikinci defa cezaevine düşmesini sağlayan Zekeriya Temizel dışında, suçladığı iki isim daha vardı. Dönemin ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Recep Önal ve İçişleri Bakanı Kutlu Aktaş. Yiğit, Recep Önal'ın o dönemde mahkemelere baskı yaptığını öne sürdü: "Mahkeme benim yurtdışına çıkma yasağımı kaldırıyor. Recep Önal'ın yazısı üzerine mahkeme, kararından rücu etti. Bir daha yurtdışına çıkış yasağı koydu." Yiğit, ziyaretine gittiği Kutlu Aktaş'la makamında yaptığı görüşmenin Aktaş tarafından banda kaydedilmesini ise, "Bana tuzak kurdu" sözleriyle değerlendirdi.

Korkmaz Yiğit'in iş hayatındaki önemli bir özelliği, çok sayıda Musevi kökenli ortağının olmasıydı. Bunlar arasında, bir dönem Türk Musevi Cemaati'nin başkanlığını yapan Rıfat Saban, Hayim Akdel, İsak Baruh, Davut Benerdate, Moris Sadioğlu, Kemal Gülman ve Nesim Malki bulunuyor. Bu sebeple iş dünyasında, "Korkmaz Yiğit, Yahudilerin parasını işletiyor" söylentileri epeyce yayıldı. Yiğit'in bu konudaki cevabı şöyle oldu: "Yahudilerle son derece iyi ilişkilerim var. Bütün bu yaşadıklarımdan sonra benimle eski dostluklarını sürdüren bir tek onlar kaldı. Bütün Yahudilerle iyi ilişkilerim var. Şimdi iş yapma özgürlüğüm olsa yine onlarla iş yaparım." Ancak Yiğit, Yahudilerle bu ilişkilerinin, ticari çerçeveyle sınırlı olduğunun altını önemle çizdi.

Korkmaz Yiğit'e o gün, kilit altındaki kasetleri de sordum. Birinci kasetteki yayınlanmayan kısmın Yiğit'in Aydın Doğan ve Dinç Bilgin'den satın aldığı ancak Türkbank skandalından sonra iade etmek zorunda kaldığı medya kuruluşları için yaptığı ödemelerle ilgili olduğu belirtiliyordu. Yiğit, Dinç Bilgin'e yaptığı ödemelerin birkaç milyon dolarlık bir kısmını geri alamamıştı. Esas herkesin merak ettiği ikinci kasetti. İddialara göre bu kaset dönemin iki bakanı hakkındaydı. Ancak kasetlerdeki anlatının

5. Korkmaz Yiğit, 11 mayıs 2001 günü İstanbul 4 Numaralı DGM'deki duruşmasında bu konuda şu ayrıntılı açıklamaları yaptı: "Zor bir savunma yapacağım. Sayın Zekeriya Temizel 6 aralık 2000 tarihinde bir suç duyurusunda bulunmuş. Sarıyer savcısına ve size. '128 milyon doların 27 milyon dolar dışarıda kaldı, 98 milyon dolar Türkiye'ye geldi. 16 milyon dolar bulunamıyor' diyor. Halbuki aynı konuda daha önce MASAK araştırma yapmıştı. Yeminli murakıplar telefon talimatıyla o raporları hazırladılar. Ben onların ettikleri yemine inanmıyorum. Benim olayımın yüzde 90'ı siyasi iradenin devletin bazı birimlerini yanlış yönlendirmesine dayanıyor. Güneş Taner'in 27 ekim 1998 günü Meclis Soruşturma Komisyonu toplantısında verdiği ifade var. 'Korkmaz Yiğit'in tutuklanmasına karar verdik' diyor. Güneş Taner'in talimatıyla tutuklandım. Murakıplar, Mali Şube'nin bilgisayarına müdahale ettiler. Mali Şube'de bana sorulan sorular ve cevaplar farklı farklı. Murakıp raporları Mali Şube'nin bilgisayarına monte edildi."

ve görüntülerin ne olduğu, bu iki bakanı bir parasal ilişki sırasında gösteren bir kayıt olup olmadığı açık değildi. Korkmaz Yiğit, ikinci kasetin içeriği hakkındaki ısrarlı sorularına, Ankara'da ifade verdiği bütün Meclis komisyonlarında ve İstanbul'daki bütün mahkemelerde tekrarladığı tek cümlelik cevabını verdi: "O kaset benim hayat sigortam."[6]

Aynı ruh haletini daha önce Ertaç Tinar'da görmüştüm. İkisi de, haksızlığa uğradıklarını düşünmelerine rağmen, konuşmanın bir sınırı olduğuna, "çizmeyi aştıklarında" hayati tehlike altına gireceklerine inanmıştı. O gün yaptığımız konuşma boyunca Korkmaz Yiğit'in gözlerinin içinin bazen alev alev yandığını da gördüm. Her şeyini yitirmiş ve bütün malvarlığı üzerinde mahkemelerce konulmuş tedbir kararları olan bir insanın gözlerindeki o ateş normal değildi. Yiğit, yaşadıklarından çok önemli dersler çıkardığını, nasıl bir dipsiz kuyuya girdiğini, aradan geçen zaman içinde çok daha iyi kavradığını ifade etti: "Allah'ın varlığına olan inancım olmasa çoktan topu dikmiştim... Unutmam gereken ve hiç unutmamam gereken iki şey var. Unutmam gerekenler, benim başkalarına yaptığım iyilikler ve başkalarının bana yaptığı kötülükler. Unutmamam gerekenler ise bana yapılan iyilikler ve Allah'ın var olduğu." Bahçeşehir projesi başta olmak üzere yarım kalan işlerini başarmak suretiyle yeniden eski günlerine dönünce, yaşadığı bütün olayların sorumluları olarak gördüğü Mesut Yılmaz, Güneş Taner gibi isimleri affederek onlardan intikamını almış olacağını belirten Yiğit'in son sözleri şöyle oldu: "Ben yerin yedi kat altına da girsem, çıkıp kafamdaki projeyi yapacak şekilde programlanmışım."

İstanbul Emniyeti'nde sorguya alındığında, hangi eziyetleri çektiğini bildiğim ve İstanbul DGM'deki bir duruşma sırasında ağladığını gördüğüm Yiğit, o gün yanından ayrıldığımda bütün yaşadıklarını "kader" olarak kabullenmişti ve o günlerde oğlu adına yeni faaliyete geçirdiği konut projesine "Feniks" adını vermişti. Ateş kuşu anlamına gelen Feniks'in Yiğit için anlamı, küllerinin içinden yeniden doğan Anka Kuşu gibi sıfırdan yeniden doğmaktı. Yiğit, "Musevi cemaatine mensup kişilerle iş yapma" prensibini Feniks projesinde de sürdürdü. Oğlunun ortakları, ünlü reklamcı Alinur Velidedeoğlu ve üç Musevi işadamıydı.

Güneş Taner anlatıyor

Korkmaz Yiğit'in bütün bu yaşadıklarında acaba dönemin Hazine'den sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner'in yeri neydi? Güneş Taner'in bu sü-

6. Korkmaz Yiğit, 2 haziran 2003 günü Meclis Yolsuzlukları Araştırma Komisyonu'na verdiği ifadesinde ise bu bantlarla ilgili şunları anlattı: "Bantlardan biri televizyonda yayınlandı. Bu bandın yaklaşık 14 dakikası haber müdürü tarafından sansürlendi. Elimde bulunan ikinci bant bugüne kadar yayınlanmadı. Onu hayatımın sigortası olarak elimde tutuyorum. O bant durdukça bana bir şey olmaz. Çünkü o bantta neyin ne olduğu, her şey açık seçik yer alıyor. Hayatımı o bant kurtarıyor."

reçteki yerini ve rolünü anlatan bir dokümanı Türkbank dosyasında buldum. Taner, devlet bakanı sıfatıyla 13 kasım 1998 tarihinde, Türkbank soruşturmasını yapan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Aykut Cengiz Engin'e on sayfalık bir ifade vermiş ve konuyla ilgili 15 belge göndermişti. Taner'in ifadesine göre olaylar şöyle gelişiyor:

1998 mart ayı sonunda DYP Milletvekili Cefi Kamhi'nin isteğiyle Ankara'da Sheraton Otel'de Güneş Taner, ilk kez burada gördüğü Korkmaz Yiğit'le kahve içiyor ve ona, "Sizi İstanbul piyasasında bir müteahhit olarak biliyorum. Ama yanlış dostlar seçtiğinizi duyuyorum" diyor. Taner'in bu sözleri üzerine görüşme kısa sürüyor. Daha sonra Cefi Kamhi'nin birçok defa araması üzerine 30 nisan 1998 günü Ankara'da Taner'in Devlet Bakanlığı'ndaki makamında, mayıs ayında da Taner'in İstanbul'daki evinde Yiğit'le buluşuyorlar. Bu görüşmede Yiğit, "Alaattin Çakıcı'yı hiç tanımıyorum. Platin Konutları'yla küçük bir Amerika inşa ettim. Size oradan bir daire verelim" diyor.

Güneş Taner daha sonraki randevuyu şöyle anlatıyor: "12 haziran 1998 günü İstanbul Akmerkez'de Bankalar Birliği Ofisi'nde Korkmaz Yiğit'i kabul ettim. Yarım saat süren görüşmede bana, bankayı alıp neler yapacağını anlatmaya başladığında kendisine Alaattin Çakıcı'yla ilişkisi olduğu duyumlarının bize Başbakanlık tarafından iletildiğini, Alaattin Çakıcı'nın daha evvel bu bankayla ilişkisi olduğunun yazılıp çizildiğini, kendisine bu şartlar çerçevesinde bankayı veremeyeceğimizi, mevcut bankasını (Bank Ekspres) da incelemeye alacağımızı, bu şartlarda kendisiyle bir daha görüşmeyeceğimi ve beni bir daha hiçbir şekilde aramaması gerektiğini söyledim."

Taner'in anlatımına göre, bu olaydan sonra Korkmaz Yiğit, Ankara'ya gidip Meclis'te Başbakan Mesut Yılmaz'la görüşüyor. Yılmaz da Hazine'den sorumlu devlet bakanı olarak Taner'e, "Hazine Yiğit'e Türkbank ihalesine girmesi için yeterlilik versin" diyor. 4 ağustos 1998 günü ihaleyi Korkmaz Yiğit'in 600 milyon dolarla alması üzerine Hazine yetkilileri bankayı Yiğit'e vermek konusunda tereddüde düşüyorlar. Taner anlatıyor: "Bu devir iznini verebilmemiz için sayın başbakanın kendisindeki bilgi ve belgeleri bizimle paylaşmalarını arz ettim. Sayın başbakan MİT'ten aldığı bilgiye göre endişe edilecek bir durum olmadığını, üçüncü şahısların aralarındaki konuşmalarda Korkmaz Yiğit'in adının geçtiğini belirterek Çakıcı'yla direkt bir ilişki tespit edilemediğini belirtti." Bunun üzerine Hazine 8 eylül 1998 günü Türkbank'ın Yiğit'e devredilmesi için onay veriyor. Ve 13 eylül 1998 pazar günü Yiğit, Taner'in İstanbul'daki evine giderek, "Medyaya giriyorum. Bana kredi bulma konusunda yardımcı olun" diyor. Taner'in ifadesine göre, o gün eve gelen Yapı Kredi Bankası'nın sahibi Mehmet Emin Karamehmet de görüşmeye katılıyor. Yiğit ile Karamehmet ertesi gün kredi konusu için randevulaşıyorlar. Ancak kredinin şartları konusunda anlaşma sağlayamı-

yorlar. Ekim 1998 başında Başbakan Mesut Yılmaz, Washington'da bulunan Devlet Bakanı Güneş Taner ve İstanbul'daki Korkmaz Yiğit arasında tam bir telefon trafiği yaşanıyor. Medya alımlarına giren Yiğit, yoğun nakit ihtiyacı için Washington'daki Taner'i arayarak, "ABD'ye gelip sizinle görüşmek istiyorum" diyor. Taner'i Ankara'dan arayan Başbakan Yılmaz ise, "Yiğit'le ilgili menfi bilgiler elde edildi, muhtemelen bu işlem (bankanın devri) olmayacak" diyor. 11 ekim 1998 günü ABD'den dönen Taner ile Yiğit yeniden Taner'in İstanbul'daki evinde buluşuyorlar. Yiğit, "Medya devleri arasına girdim. Başkalarına nasıl yardımcı oluyorsanız, bana da yardımcı olmanız gerekir" diyor.

Bu tarihten sonra olaylar hızla gelişiyor. Korkmaz Yiğit ile Alaattin Çakıcı'nın konuşmalarını içeren bant kaseti CHP Milletvekili Fikri Sağlar tarafından 13 ekim 1998 günü Meclis'te açıklanınca Hazine o gün bankanın Yiğit'e devrini donduruyor. MİT'in, "Bizde Korkmaz Yiğit'in Çakıcı'yla direkt ilişkisini gösteren belge yok" yazısına karşılık, Emniyet'in tam da ihalenin yapıldığı 4 ağustos günü Başbakanlık, Hazine ve Merkez Bankası'nı uyardığı ortaya çıkıyor. Hazine Müsteşarı Yener Dinçmen, "Bize böyle bir yazı gelmedi" açıklamasını yaparken, Merkez Bankası Başkanı Gazi Erçel, "Bu yazı bize geldi. Ancak yazının Başbakanlığa da gönderildiği belirtildiği için bu bilginin Hazine'den sorumlu Devlet Bakanlığı'nda da bulunduğunu varsaydık" diyor. Başbakan Mesut Yılmaz ise, "Emniyet'in yazısı Başbakanlık'ta kozmik kasaya girmeden kaybolmuş, yazı bana ulaşmadı" sözlerini kullanıyor. Güneş Taner, anlatımlarında Korkmaz Yiğit'le evinde yaptığı görüşmeleri ise şöyle savunuyor: "Görevi icabı ekonomiden sorumlu devlet bakanı, tüm bürokratların yanı sıra devletin uygulamalarındaki gecikme ve/veya ekonomik problemlerle ilgili olarak özel sektör temsilcileriyle de görüşür. Meseleyi dinler ve haklı oldukları kanaati hâsıl olursa kendilerini gerekli seviyedeki bürokratlara yönlendirir. Bu görüşmeler sırasında da ülke ekonomisi ve sektörle ilgili bilgiler alır. Bu sebeple gece gündüz, hafta sonu ve tatil günleri dahil her türlü problemler bakana gelir. Metinde adı geçen şahıslarla ilgili görüşmelerim bu çerçevede olmuştur."[7]

Savcının önüne gelen belgedeki isim: Mete Has

Bütün bu yaşadıklarından sonra Korkmaz Yiğit olayında belki de göz ardı edilmemesi gereken önemli bir nokta şu: Türkbank olayı sıra-

7. Güneş Taner, Mesut Yılmaz'la birlikte Yüce Divan'da yargılandığı Türkbank davasında, kendisini ilginç bir yöntemle savundu: "Babam generaldi, amcalarım Atatürk'ün silah arkadaşlarıydı. Sülalem devlete asırlar boyu hizmet etmiş. Dedem MİT mensubuydu. Yanlış yapmadım. Beraat benim hakkımdır" dedi. 1949'da İstanbul'da doğan Güneş Taner'in babası Cengiz Tahir Taner 1970'lerde orduda generaldi. Yıldız Teknik Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nü bitiren Taner, 1976'dan itibaren ABD'de Citibank'ta çalışmaya başladı. Bankada üst düzey görevlere kadar yükselen Taner, 1982'de bankanın Türkiye şubesi murahhas üyesi oldu. Sonraki yıllarda Anavatan Partisi'ne katıldı ve Özal'la yakınlaştı.

sında Alaattin Çakıcı, sadece Korkmaz Yiğit'le değil, ihaleyle ilgilenen öteki bütün işadamlarıyla da irtibat halindeydi. Türkbank skandalının patlak vermesinden birkaç gün sonra, 27 ekim 1998 günü İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Aykut Cengiz Engin'e Ankara'dan gönderilen bir belgede, Yiğit dışındaki kişilerin ihaleden çekilmesi için Çakıcı'nın isteğiyle kimlerin nasıl devreye girdiği tek tek yer alıyor. Belgenin ikinci sayfasında, Sabancı Holding ve Koç Holding'in ihaleden çekilmesi için aracı olan iki kişi, işadamı Mete Has ve ünlü finans avukatı Aydoğan Semizer. Mete Has, 11 kasım 1998 tarihli savcılık ifadesinde, "Koç'a ve Sabancı'ya böyle bir mesaj götürmedim" diyor.

İşadamı Kadir Has'ın yeğeni olan Mete Has, 1970'li yıllarda İstanbul'da Mahir Çayan grubu tarafından fidye amaçlı kaçırılmak gibi bir maceranın da kahramanı. 4 nisan 1971 günü eniştesi Talip Aksoy'la birlikte Mete Has'ı rehin alan Çayan, bu eve gelen Kadir Has'ı da rehin aldı. Çayan, Kadir Has'la yaptığı pazarlık sonucunda Mete Has ve Talip Aksoy'u 450 000 dolar karşılığında serbest bıraktı. Mete Has, Has ailesine ait İstanbul Bankası'nın yönetim kurulu başkanvekili olduğu dönemde bankanın genel müdürü Tansu Çiller'in eşi Özer Uçuran Çiller'di. Mete Has'la ilgili bir diğer ilginç bilgi Halit Deringör'ün, *Fenerbahçe Cumhuriyeti ve Cumhurbaşkanları* kitabında yer alıyor. Vefa Küçük'ün listesinden yönetime aday olan Mete Has'ın kulüp bünyesinde bir kumarhane açılması projesini ortaya attığını belirten Deringör şunları yazıyor: "Fenerbahçe'de durup dururken bir casino açılması fikri ortaya atılır. Bu fikri Mete Has, Hüseyin Kocadağ ve Ahmet Hamoğlu ortaya getirirler. Fakat bunu Ömer Lütfi Topal da duyunca işe talip olur. Bu rekabette Topal, Fenerbahçe'ye 120 000 dolar teklif eder, fakat şaibeli olduğu gerekçesiyle reddedilir. Mete Has, Hüseyin Kocadağ'ın önerileriyle casino yapma ve işletme hakkı 90 000 dolara Hamoğlu'na kalır. Bunun kulübe bir gelir kaynağı olacağı düşünülürse de muhafazakâr yapıya sahip Fenerbahçeliler arasında büyük bir tepkiye yol açar."

Mete Has, 10 şubat 2005 günü İstanbul'da öldü.

Otuz ikinci bölüm

Nesim Malki'nin 14 milyar doları var mıydı?

Hayyam Garipoğlu, 1995'ten itibaren girdiği özelleştirme ihalelerinde verdiği yüksek fiyatlarla ismini duyurdu. Herkes, 41 yaşındaki bu Adanalı işadamını merak etmeye başlamıştı. Garipoğlu, ünlü tekstilci ve para tüccarı Nesim Malki'yi de yanına alarak 1995'te Sümerbank ihalesini kazandı ve bankanın sahibi oldu. Ama asıl büyük çıkışını 1998 haziran ayında yaptı. Türkiye'nin dev şirketlerinin katıldığı Petrol Ofisi (POAŞ) ihalesinde herkesi geride bırakarak, "1 milyar 60 milyon dolar"la en yüksek fiyatı verdi. İhalede, dünyanın yedi petrol devinden biri kabul edilen Amerikan Texaco şirketini yanına almıştı. İhaleyi kazandığı gün, Texaco ile görüşmek üzere New York'a ulaştığında kötü haberi onlardan aldı. Texaco yetkilileri, "Ankara'dan haberler geliyor, ihaleyi size vermeyecekler" deyince Hayyam Garipoğlu şaşırdı. Hemen İstanbul'a döndü.

Üç gün sonra Reuters haber ajansı gelişmeyi dünyaya duyurdu. Mesut Yılmaz başkanlığındaki dönemin hükümeti, POAŞ'ı Garipoğlu'na vermediği gibi, 1 milyar 50 milyon dolarla ihalenin ikincisi olan Doğuş Holding'in sahibi Ayhan Şahenk'e de vermedi. POAŞ, 1 milyar dolarla ihalede üçüncü olan Kamuran Çörtük-Turgay Ciner ikilisinin başını çektiği konsorsiyuma verildi. Ancak, Çörtük ve Ciner, 1 milyar doları temin edemediklerinden ihale bir süre sonra iptal edilecekti.

Hayyam Garipoğlu, Petrol Ofisi kendisine verilmemesine rağmen, aynı yılın ağustos ayında Türkbank ihalesine girip en yüksek fiyatı veren beş kişiden biriydi. Kısa bir süre sonra da asıl kötü sürprizi yaşadı. Ekim ayında İstanbul polisi, Nesim Malki cinayetinin zanlılarını gözaltına aldığı operasyonda, ifadesine başvurulmak üzere Garipoğlu'nu da Emniyet'e aldı. Bütün hazırlıklarını Ankara'da Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı'nın yaptığı Nesim Malki cinayeti operasyonu dosyasında Hayyam Garipoğlu'nun ismi yer almıyordu. Dolayısıyla İstanbul polisinin, cinayet failleriyle birlikte onu da gözaltına alması tuhaftı. Üstelik bir banka patronuydu. Onun bu şekilde gözaltına alınması ve flaş bir cinayetle ilişkilendirilmesi Sümerbank için tehlike çanlarının çalması demekti. Gözaltına alınmasının ertesi günü cinayetin failleriyle yan ya-

na resimleri yayımlandığında, Başbakan Mesut Yılmaz, "Olayların odağı Nesim Malki cinayetidir. Bir gecede tam 700 trilyon lira el değiştirmiştir" dedi. Verilen haberlerde de, "Malki cinayetine kamu ihalelerinin yıldızı da karıştı", "Hayyam Garipoğlu sorguda", "El değiştiren para konusunda dikkatler ve gözler yurtdışına kaçan Erol Evcil ile işadamı Hayyam Garipoğlu'na çevrildi" deniliyordu.

Cezayirli lejyoner dedenin marifetli torunu

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, cinayet olayıyla ilgisi bulunmadığından Garipoğlu'nu serbest bıraktı, ama üç gün gözaltında tutulduğu hafta, bankasından 200 milyon dolar para çekilişi oldu. Böylece güç duruma düşen Sümerbank, Hazine'nin kontrolüne alındı ve 22 aralık 1998 günü Bakanlar Kurulu kararıyla bankaya el konuldu. Bankaya el konulmasından iki yıl sonra Garipoğlu'nu bir büyük sürpriz daha bekliyordu. Sadettin Tantan ve Zekeriya Temizel'in öncülüğünde batık banka patronlarına yapılan "Kasırga operasyonları" çerçevesinde 2000 yılı sonunda gözaltına alınıp tutuklanan beş kişiden biriydi. Sümerbank'ın 320 milyon dolarını hortumlamakla suçlanıyordu. Yahya Murat Demirel'den sonra o gözaltına alındı, onu Ali Balkaner, Korkmaz Yiğit ve Dinç Bilgin izledi. Yahya Murat Demirel'den sonra en fazla cezaevinde kalan banka patronu Hayyam Garipoğlu oldu. Kartal Cezaevi'nde 18 ay yattı.

İşte böylesine ilginç bir hikâyenin aktörü olan Hayyam Garipoğlu'yla 2003 yılı eylül ayında İstanbul'da bu konuşmaya başladığımızda onun bir özelliğini hemen fark ettim. Konuşurken, insanın üzerinde çok iyi eğitim almış bir işadamı izlenimi bırakmıyordu, ama iş hayatının bütün safhalarını anlatırken kullandığı deyimlerle ve rakamlarla zehir gibi bir ticari kafaya sahip olduğunu gösteriyordu. Tıpkı Cavit Çağlar gibi o da "hayat okulundan" mezundu. Tıpkı Çağlar gibi o da çevresinde Musevi kökenli kişilerin bulunduğu bir işadamıydı.

Dedesi Hacı Mehmet Bey, Fransız ordusuna katılmış olan Cezayirli bir lejyonerdi. Kurtuluş Savaşı sırasında Fransızlar Adana bölgesini işgal ettiklerinde Fransız Ordusu'ndaki askerlerden biriydi. Adana'da ezan sesi duyunca, saf değiştirdi. İstiklal Savaşı'na katılıp gazi olan ve Meclis tarafından İstiklal Madalyası'yla ödüllendirilen Hacı Mehmet Bey, Adana'da evlenip Ceyhan'a yerleşti. Çocuklarından Kasım, 1947'de Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Önce hâkimlik yaptı, sonra Ceyhan'a yerleşip avukatlığa başladı. Hayyam Garipoğlu, Avukat Kasım Garipoğlu'nun ilk oğlu olarak 1954'te Adana Ceyhan'da dünyaya geldi. Edebiyata düşkün olan babası bu ilk oğluna Ömer Hayyam'ın ismini koydu ve onu, 9 yaşındayken Fransızca öğrenmesi için Belçika'ya gönderdi. Hayyam, ilkokulu burada bitirdi. 17 yaşında Ceyhan Lisesi'ni bi-

rincilikle bitirdiğinde Fransızcanın yanı sıra Almanca ve İngilizceyi de anadili gibi konuşabiliyordu. Çünkü bütün yaz tatillerini İngiltere'de ve Almanya'da geçirmişti.

Babası 1955'lerden itibaren canlı hayvan, kanaviçe ve pamuk ticaretine başlayan Garipoğlu, liseyi bitirdiği 1971'de İngiltere'nin Liverpool kentine gitti. Liverpool pamuk borsasında pamuk komisyoncusu olarak üç ay çalıştı. Babasının gönderdiği pamukları burada satıyordu. Liverpool'dan Almanya'nın liman şehri Bremen'e geçti. Bu tarihlerde Bremen de Liverpool gibi pamuğun iplik fabrikalarına dağıtımının yapıldığı bir merkezdi. Garipoğlu, bir yıl da Bremen borsasında pamuk sattı. Bu arada, Almanya'da iki yıl Kimya Fakültesi'ne devam etti, ancak işleri sebebiyle bitiremedi. Garipoğlu ailesi ilk fabrikayı (çırçır) 1976'da Ceyhan'da açtı. Un ve makarna fabrikasını 1983'te açtılar, onları Ceyhan'daki iplik fabrikası izledi. 1987'de İspanyollarla ortak maya fabrikasını kurdular. Garipoğlu, İspanyolları ikna etmek için tam 24 defa İspanya'ya gidip geldi ve onlara kâr garantisi için İsviçre'deki bankaya 2 milyon dolar yatırdı. Maya fabrikasını Adıyaman'daki ve Amasya'daki iplik fabrikaları izledi. Ceyhan'daki maya fabrikasını 1989'da 3 milyon dolara İspanyollara devredip, Amasya'da yeni bir maya fabrikası kurdu. Bu fabrikayı 1992'de Fransızlara 32 milyon dolara devretti, aynı fabrikayı ertesi yıl Lüleburgaz'a kurdu, dünyanın 108 ülkesine ihracata başladı. Bu arada, ağır metal, plastik ve kimya sektörlerine de girdi. Efes Pilsen'in borsadaki kârlı durumunu görünce kurduğu bu fabrikayı, üç yıl sonra Efes Grubu'na 52 milyon dolara sattı.

"Sümerbank'ı aldığımda 17 fabrikam vardı"

Garipoğlu, 1994'te işlerinin merkezini İstanbul'a taşıdı. 1995'e gelindiğinde sırada banka sahibi olma vardı. 48 sayfalık Sümerbank iddianamesini yazan İstanbul DGM savcılarına göre Garipoğlu, bu dönemde yaşanan banka sahibi olma furyası içinde kişisel servetini artırmak ve şirketlerine daha kolay kredi almak için Sümerbank'ı almıştı. DGM savcılarının bu suçlamasını sorduğum Garipoğlu bu görüşlere katılmadığını şöyle anlattı: "Ben Sümerbank'ı aldığımda, 1995 senesinde 17 tane fabrikam vardı ve beş bin küsur kişi de bu fabrikalarımızda çalışıyordu. En önemli husus bizim bir tek lira borcumuz yoktu. Türkiye'de Koç'un, Sabancı'nın dışında üç dört tane firma sayamazdınız, bu kadar tesisi olacak ve bir lira borcu olmayacak. 1995'te bir tek ben banka aldım. Benden önce, Sümerbank'ın dört sefer satış ilanı olmuş, kimse almamış. Ben dördüncü defa, son satışına girdim. Özelleştirme idaresinden televizyon önünde şeffaf ve açık bir ihaleyle fiyatı yükselterek ve parasıyla satın aldım. Bankayı almaktaki hareket noktası, Türkiye'de bankalardan kredi almak mümkün değildi. Çünkü her grubun kendi

bankası var, eğer kredi verecekse kendi grubuna veriyor, siz alamıyorsunuz. Alırsanız da pahalı şartlarda alıyorsunuz. Biz de büyümek istiyoruz. 17 fabrikayı 30 senede kurduk. O zaman '30 sene daha yaşarsak ancak 30 fabrika daha kurarız. Ama amacımız, uluslararası olalım, devleşelim. O zaman bizim finans sektörüne girmemiz lazım, banka almamız lazım' dedik. Sabancı neyle büyüdü? Akbank'ın sayesinde büyüdü. Nereden finans bulup bu kadar fabrika kuracaktı?"

Hayyam Garipoğlu, Sümerbank ihalesine kadar Nesim Malki'yi tanımadığını belirtince, ikisi de yıllardır iplik piyasasında olmasına rağmen birbirlerini tanımamalarının normal olup olmadığını sordum: "Ben bugün bile Türkiye'de hiçbir akrilikçiyi (sentetik iplik satıcısı) tanımam. Akrilik ayrı bir piyasadır" cevabını verdi ve Malki'yle nasıl tanıştığını şöyle anlatı:

"Bankayı yönetecek bir genel müdür lazım. Bir tek Şükrü Karahasanoğlu'nu tanıyordum. Şükrü Karahasanoğlu Malki'nin yanında çalışıyordu. İkinci, üçüncü toplantımızda, 'Benim patron seninle tanışmak istiyor. Banka hakkında seninle görüşmek istiyor' dedi. Konuştuk, Malki, 'Beni bankaya ortak eder misin?' dedi. 'Niye ortak edeyim?' dedim. 'Benimle ortak olmanın iki faydası var' dedi. 'Türkiye'deki Yahudilerin hiçbirinin bankası yok, ben hepsini tanıyorum, onları bizim bankamıza müşteri yaparım' dedi. Ama asıl beni cezbeden şu oldu: 'Dünyadaki bütün bankaların hepsinin tepesinde Museviler vardır. Petrol şirketlerinin, bankaların, sigorta şirketlerinin en tepesinde hep bunlar vardır. Ve hepsi birbirlerini tutar. Türkiye'de hiçbir Musevi'nin bankası yok' dedi. 'Bizim bankamız olursa biz bunlarla daha iyi, daha çabuk diyalog kurarız' dedi. Bir bankanın büyümesi, ancak uluslararası bankalardan kredi alabilirseniz büyüyebilirsiniz. Yoksa zor büyürsünüz, 50 senede büyürsünüz. Ben de bunu çok olumlu gördüm. Kaça aldıysam parasını da verecek adam. Yüzde 50'sini istedi. 'Olur' dedim. Bankayı 103 milyon 460 bin dolara almıştım. Peşin ödememiz gereken 51,7 milyon doların yarısını, 25 milyon 860 bin doları verdi. 51,7 milyon dolarlık teminat mektubunun da yarısını o verecekti. Ondan sonra parayı bulamadı ve yüzde 25'te kaldı. Tüm imkânlarını zorladı ve teminat parayı (teminat mektubu payını) bulamadı."

Garipoğlu'nun Sümerbank'ı devletten aldığı tarih 17 ekim 1995'ti. 40 gün sonra, Nesim Malki Bursa'da öldürülünce, Garipoğlu Malki'den aldığı 25 milyon doları ailesine iade etti. Garipoğlu, hayatının kırılma noktası olarak, ortağı Nesim Malki'nin öldürülmesini değil, 1998'de Petrol Ofisi ihalesine girmesini gösterdi. Anlatımlarına göre, ihale günü salonda Başbakan Mesut Yılmaz'ın yakını Mehmet Kutman'la aralarında şu konuşmalar geçti:

"Ankara'da ihale salonunda, ihale başlamadan yarım saat, 45 dakika önce Mehmet Kutman geldi. Kutman, Kamuran Çörtük ve Turgay Ciner

grubunun müşaviriydi. Onlar için Londra'ya gitti, kredi bulmaya çalıştı. Onların resmi müşaviri olarak ihalede o da vardı. Onların yanındaydı. Bana geldi, 'İhaleye girme' dedi. 'Niye?' dedim. 'Girsen de sana vermezler' dedi... Petrol Ofisi'nin 5 500 tane istasyonu vardı. Bunların 2 000 küsur tanesi hep şehirlerin merkezindeydi. Sümerbank'ın toplam şube sayısı 87 taneydi. Bir tarafta 87 şubemiz var, bir tarafta 2 000 küsur Petrol Ofisi yani potansiyel şube var. 'Biz bu Petrol Ofislerine birer tane cep şube yaparsak, butik banka şubesi yaparsak, 2 000 tane yeni şubemiz olur' dedik. Türkiye'nin en büyük bankasının 400 veya 500 şubesi vardı. Ne hayalimde petrol işi vardı ne de petrolü bilirim. Benim bütün hayalim bankayı büyütmekti. Dünyada ne kadar petrolcü varsa, Shell'e, BP'ye, hepsine gittim. En sonunda Amerika'da bir petrol şirketiyle (Texaco) anlaştım. Yedi kardeşler derler, dünyaya hükmeden yedi petrol şirketinden biridir bu. Petrol Ofisi'ne 6 milyar dolar ciro geliyor. Bunların hepsi Sümerbank'tan geçecekti. 5 500 tane Petrol Ofisi bayisi Sümerbank'ın şubesi, müşterisi olacak. Kazandık da ihaleyi. Aynı gün Amerika'ya gittim. Adamlarla çalışmaya başladık. Üç gün sonra Amerikalılar, 'Bu ihaleyi bize vermeyecekler. Bize böyle bir istihbarat geldi' dediler. Bunun üzerine ben de telefon açtım. Baktım, birtakım dedikodular var. Atladım geldim. Üç dört gün sonra da 'İhale kazanana verilmedi ikinciye de verilmedi, üçüncüye verildi' diye Reuters'dan haber çıktı."

"24 banka Nesim Malki'nin evine haciz götürdü"

Garipoğlu, gözaltına alınması sürecinin o gün 1 milyar 60 milyon dolarla Petrol Ofisi ihalesini kazanmasıyla başladığını özellikle vurguladı: "Çünkü Petrol Ofisi'nin fiyatı 570 milyon dolardı. Ben fiyatı yükseltmiş oldum. Ucuza almak isteyenler bu fiyatla alamadılar." İhalenin kendisine verilmeyip, ikinci gelen Doğuş Grubu da atlanarak Çörtük-Ciner Konsorsiyumu'na verilmesi üzerine medyada hükümet aleyhine başlayan yayınlar da kendisini hedef tahtası haline getirmişti: "İhale bana verilmeyince ben sesimi çıkarmadım, 'Alanlara hayırlı olsun' dedim. Ama medya durmadı. Medyanın tamamı, üç ay boyunca 'ihale şeffaf, sonuç çarşaf altında' diye yazı yazdı. Meclis'te soruşturma önergesi verildi. Ondan sonra Mesut Yılmaz bana düşman oldu. Bunun üzerine Malki cinayetinden beni gözaltına aldırdı. Yoksa beni hâlâ da tanımaz. Malki cinayetiyle ilgimin olmadığını herkes biliyor. Beni götüren polisler bile, 'Abi talimat geldi' dediler."

Bu noktada Hayyam Garipoğlu'na, Mesut Yılmaz'ın, "Malki öldürüldüğü gece 700 trilyon el değiştirdi" sözlerini sordum. Yılmaz, bu demeci, 19 ekim 1998 günü Garipoğlu'nun gözaltına alındığı saatlerde *Hürriyet* gazetesine verdi. Ertesi gün bu sözleri manşetteydi. Manşetin altında da, koluna iki polisin girdiği Garipoğlu'nun resmi vardı. Yılmaz'ın

demecini resmin altındaki, "Hayyam Garipoğlu DGM'de" ibaresi tamamlıyordu. Aynı gün *Milliyet* ise, "Çorap söküğü gibi... Malki cinayetine kamu ihalelerinin yıldızı da karıştı. Hayyam Garipoğlu sorguda" manşetiyle çıkmıştı. Garipoğlu, "700 trilyon el değiştirdi" hikâyesini şöyle anlattı:

"Nesim Malki bankadan dolar bazında yüzde 10 faizle kredi alıyordu, onu piyasaya yüzde 18 faizle satıyordu. Para ticareti yapan, akıllı, zeki bir adamdı. Çalışmadığı banka yoktu. Öldüğü gün de bütün bankalara borçluydu, 24 bankadan evine haciz geldi. 38 milyon dolar borcu vardı, ortağı bu borçları ödedi. 700 trilyon dediğiniz rakam, 1995'te 14 milyar dolara tekabül ediyordu. O zaman Türkiye'deki bütün mevduat, para miktarı 4-5 milyar dolardı. 14 milyar dolar parası olan bir adam, gider bankadan 2 milyon dolar kredi alır mı? Piyasaya bir milyon dolar borçlanır mı? Öldüğünde Cavit Çağlar'a, Ali Osman Sönmez'e borcu vardı. Vadeli iplik almış, borçlarını ortağı ödedi. Nesim Malki ve ortağı, bunların babaları, tam kırk senedir aynı yerde aynı işi yapmışlar. Bu malı (ipliği) alıp vadeli satmışlar. Nesim Malki'nin bir tane evi vardı. Üç dört tane dükkânı, dairesi vardı. Öldükten sonra da benim duyduğum kadarıyla, İsviçre'de 6 milyon dolar bir parası çıkmış, bir gizli hesapta 6 milyon dolar parası çıkmış. İşte karısı ve kızı hâlâ burada yaşıyorlar. Milyar dolarları olsa, kocası öldürülmüş, bilmem ne olmuş, çeker giderdi buradan..."

"Toplumun yüzde doksanı beni Yahudi sanıyor"

Garipoğlu, gözaltına alınması ve cezaevine girmesiyle gelişen süreçte sadece Sümerbank'ı kaybetmedi, Almanya'da uzun çalışmalar sonucunda satın alma izni aldığı 15 şubeli bir bankayı da kaybetti: "Dünyanın sayılı bir bankasından alacağım 25 milyon dolarlık bir kredi de iptal edildi." İş hayatında siyasi bağlantıları ve siyasi dostlukları önemsemeyişinin de başına gelenlerde etkili olduğu itirafında bulunduktan sonra, Sümerbank'ın batışında kendisini şöyle savundu:

"Sümerbank'a, faizleriyle beraber 115 milyon dolar para verdim. 1995'te 115 milyon doları devletin kasasına ödeyen bir adamdım. Demek ki o parayı bulma, o krediyi bulma imkânına sahip bir adammışım ki buldum. Hem de 1994 krizinden sonra. 4 yıl 2 ay bankacılık yaptım. Bankaya yüz milyonlarca dolar yatırım yaptım. Bir başbakan, 'Bu adamın cinayetle, mafyayla, kara parayla ilişkisi var' diyor ve buna rağmen benim bankam batmıyor. Dünyanın hangi ülkesinde kim olursa olsun, böyle bir iddia karşısında bankası batar. Çünkü hücum ederler. Sümerbank'tan üç günde 300 milyon dolar para çekildi. Sümerbank 2 milyar dolarlık bir bankaydı. El konulduğu gün 1,5 milyar dolarlık Hazine bonosu vardı. Mevduatın toplamı 1 milyar 113 milyon dolardı. 196 milyon

dolar da Sümerbank'ın bankalarda parası ve 313 milyon dolar kredi alacağı vardı. Bunun dışında gayrimenkulleri vardı, malı vardı, ismi vardı. Leasing'i vardı, factoringi vardı, 33 tane şubesi olan borsa yatırım şirketi vardı. Sigorta şirketi vardı. Romanya'da banka şubesi vardı, İrlanda'da finans şirketi vardı. Ama bizi hırsız diye içeri attılar. Benim yapmam gereken, 1,5 milyar dolar hazır para vardı, bu parayı yok etmeliymişim. Nasıl olsa hortumcu damgası aldım, hiç olmasa gereğini yerine getirseymişim. Televizyonda, 'Bu bankadan bir dolar değil, bir tek Türk lirası benim hesabıma, kardeşimin hesabına, bir arkadaşımın hesabına geçmişse, 70 milyon insan sıraya girsin, benim suratıma tükürsün' dedim. Mahkemede, 'Eğer bir lira çalmışsam beni asın' dedim."

Garipoğlu'na göre, POAŞ ihalesi iptal edildiği dönemde, "POAŞ'ı verdiğimiz üçüncü grubun içinde Petrol İşçileri Sendikası da vardı. Sermayenin tabana yayılması için bu kararı aldık" diyen Yılmaz'ın beş yıl sonra Meclis Yolsuzlukları Araştırma Komisyonu'nda, "Garipoğlu'nun mafyayla ilişkisi olduğu hakkında istihbarat raporları geldi. Bu yüzden POAŞ'ı ona vermedik" demesi açık bir çelişkiydi: "Ben bu tarihte banka sahibiyim. Eğer mafyayla ilişkim vardıysa, iki ay sonra neden Türkbank ihalesine soktular?" Garipoğlu'nun bir diğer yakınması, toplumda çoğunlukla isminin "Hayim"le karıştırılarak Yahudi asıllı olduğunun düşünülmesi: "Tanıştığım insanların yüzde sekseni, doksanı beni Yahudi zannediyor."

Malki'nin DYP'ye yaptığı bağış sözü

Konuşmamızda Garipoğlu Nesim Malki'yle ilişkilerini kuşkusuz kendisi açısından "sınırlı" olarak anlattı. Malki hakkında çarpıcı bazı diğer bilgileri, Grundig televizyonlarının eski Türkiye Temsilcisi Tahir Güler ve 1997 yılında Futbol Federasyonu başkanlığına aday olan Mustafa Kefeli'nin, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki bir dava dosyasında yer alan anlatımlarında buldum. Nesim Malki'yi 1992'de eski bakan Cavit Çağlar vasıtasıyla tanıdığını belirten Kefeli, Kıbrıs'ta banka açmak isteyen Malki'ye yardımcı olması için Çağlar'ın kendisini aradığını belirtiyor. Çağlar'ın isteği üzerine konuyu dönemin Devlet Bakanı Mehmet Ali Yılmaz'la görüştüğünü belirten Kefeli, 3 ekim 2001 tarihli bu ifadesinde iddialarını şöyle sürdürüyor: "Mehmet Ali Yılmaz benim çok eski arkadaşımdır. O zamanlar Kıbrıs'tan sorumlu devlet bakanıydı. Konuyu Mehmet Ali Yılmaz'a açtım. Partiye yardım yapacaklarını söyledim. Yılmaz, Kıbrıs'ta bir bakanı aradı, görüşmesini yaptı, işlerini halletti. Nesim Malki'nin Kıbrıs'ta bulunan Tuncabank isimli bankası açıldı ve faaliyete geçti. Ancak bu iş için partiye yardım edilecek parayı bana getireceklerdi, getirmedikleri gibi partiye de götürüp vermemişler." Malki'nin söz verdiği ödemeyi yapması için Mehmet Ali Yılmaz'ın

kendisini sürekli aradığını belirten Kefeli, Çağlar'ın da devreye girmesine rağmen Malki'nin bu parayı ödemediğini vurguluyor. Bunun üzerine Malki'ye "bir ceza verilmesinin" gündeme geldiğini belirtiyor. Nesim Malki, Bursa'da öldürülmesinden bir yıl önce 15 haziran 1994 tarihinde İstanbul'da saldırıya uğradı. Malki, zırhlı otomobiline binmek üzere evinden çıkarken iki kişinin silahlı saldırısına uğradı. Malki'yi vurmayı başaramayan iki saldırgan, korumasının silahını gasp ederek olay yerinden uzaklaşmışlardı.

Tahir Güler ise, dosyada yer alan 14 mart 1999 tarihli ifade tutanağında şunları belirtiyor: "Şirketimin finansman müdürü, şirketimizde kullanılan finans kaynaklarının Nesim Malki'ye ait Facto Factoring şirketinden kredi alarak kullandığımızı, şirketin sahibi olan Nesim Malki'nin benimle tanışmak istediğini söyledi. 1993 yılı içerisinde, Nesim Malki işyerime geldiğinde tanıştım. Şirketimizin müşterilerden almış olduğu çekleri ciro edip Nesim Malki'nin şirketine vererek karşılığında para alıyorduk. 1994 yılında ekonomik kriz nedeniyle üretimi düşürdüğümüz için ve bankalara olan borcumuzdan dolayı çeşitli icra işlemleri yapıldığından, müşteriler verdikleri çeklerini ödememeye başladılar. Malki, müşteri çeklerimizden tahsil edemediklerini şirketimize getirdi. Aramızda yaptığımız anlaşma gereği, şirketimizin kullandığı karşılığı olmayan çekleri, çeşitli tarihlerde vadelere bölerek ödeyeceğimizi söyledim." Mustafa Kefeli ise bu olayı anlatırken, "Tahir Güler arkadaşımdır" diyor ve şöyle devam ediyor: "Cavit Çağlar'ı arayarak durumu kendisine söyledim. Nesim Malki'nin hem geçmişte banka konusunda bize böyle bir yanlış yaptığını, hem de şimdi arkadaşım olan Tahir'den 2 milyon dolar borç karşılığı 10 milyon dolarlık senet aldığını, bunun çok yanlış olduğunu, arkadaşımın senetlerini geri vermesini, sadece borcu kadar olan anapara ve makul bir faiz alabileceğini söyledim. Bu konuda Cavit Çağlar aracılık yaptı. 83 parça, iki paket halindeki senetleri ve ekstreleri aldırdım."

Otuz üçüncü bölüm

Özal zehirlendi mi?

"1990 yılında *El Hayat*'ın Londra temsilcilisi Kürt asıllı Kamuran Karadağ, şu anda Bağdat'ta (2006 itibariyle) Celal Talabani'nin özel kalem müdürü, rahmetli cumhurbaşkanımız Turgut Özal'la Körfez Krizi'yle ilgili mülakat yapmaya geldi. Mülakat bittikten sonra Özal dedi ki, 'Bak, Türkiye mini bir Amerika gibidir. Türkiye'de Bosna'dan fazla Boşnak vardır, Arnavutluk kadar Arnavut vardır, Çeçenistan'dan daha fazla Çeçen, Çerkez vardır. Kürt vardır, Arap vardır, Süryani vardır. Mesela benim babaannem Pötürgelidir. Pötürge'de Kürtler yaşarmış. Belki benim babaannem bile Kürt olabilir.' Kamuran Karadağ gitti, bir saat sonra beni aradı. 'Sizinle acele görüşebilir miyim?' diye bana geldi. 'Sayın cumhurbaşkanının bu son sözlerini Talabani'ye de Barzani'ye de iletttim. Sayın cumhurbaşkanıyla görüşmek istiyorlar.' 'Sayın cumhurbaşkanına arz ederim. Ama bu ortamda olumlu bir cevap vereceğini sanmıyorum' dedim. Nitekim sayın cumhurbaşkanına arz ettim. 'Ya şimdi olmaz, sen görüşsen' dedi. 'Efendim ben de cumhurbaşkanlığındanım, ama tensip buyurursanız Dışişleri Bakanlığı, mesela müsteşar görüşebilir' dedim. Sonra konuyu Dışişleri Bakanlığı'na intikal ettirdik ve nitekim Celal Talabani geldi. Barzani gelmedi, Barzani'nin sağ kolu Muhsin Dzai geldi. Biliyorsunuz Saddam zamanında bile bakanlık yapmış çok değerli bir devlet adamıydı. Bunlarla görüşüldü. Ondan sonra Talabani'yle ve Barzani'yle görüşmelerimiz devam etti. Bunlar Türkiye'den sıhhi yardım istediler. Sağlık malzemeleri yardımı yapıldı. PKK ile mücadele konusunda bize destek vaadinde bulundular. PKK'nın kamplarının nerelerde olabileceğini söylediler. Muhtelif aralıklarla Talabani Türkiye'ye gelip giderdi. Sonra Barzani de geldi. Iraklı muhalefet liderleriyle beraber, Türkmenlerle beraber gelip sayın cumhurbaşkanını ziyaret ettiler. Cumhurbaşkanı da sonunda hem Talabani'yle hem Barzani'yle hem beraber hem ayrı ayrı görüştü. Sayın Özal'ın talimatıyla ben OHAL Bölge Valisi Necati Çetinkaya'yla beraber Barzani'nin Habur'un güneyindeki karargâhına gittik. Kendisi PKK ile mücadelemizde bize nasıl yardımcı olabileceğini anlattı. Hatta 'Bana babamın vasiyetidir. Babam bana, Türklerle iyi geçin, Türklersiz başarılı olamazsın, demiş-

tir' dedi. Ve Eşref Bitlis Paşa zamanında da, PKK ile mücadelede gerek Talabani'yle, gerek Barzani'yle yakın işbirliği oldu. Ondan sonra bu ilişkilerde bir gevşeme oldu. Özal'ın düşüncesi şuydu. 'Bunlar benim vatandaşlarımın soydaşı. Ben bunlara Türkiye olarak sahip çıkmam lazım. Ben bunlara sahip çıkmazsam, bunların önderliğini yapmazsam, başka güçlerin eline düşerler. İleride bu Türkiye'nin lehine olmaz, aleyhine olur. Biz Türkiye olarak bunlarla beraber yaşamaya mahkûmuz. Ben bunların koruyucusu konumuna gelmem lazım.' Hatta bir defasında Talabani ve Barzani'yi rahmetli Özal Harbiye Orduevi'nde kabul ettiği vakit, orada Özel Kalem Müdürü Murat Özçelik de vardı. Talabani dedi ki 'Biz Mesut Bey'le konuştuk. Biz Kuzey Irak'ta özerk olsak da Türkiye'yle beraber olsak, böyle bir şey dahi düşünüyoruz' dedi. Özal dedi ki, 'Bu dönemde bunu olası görmüyorum. Bu dönemde ilave bir karış toprak beş bin tane sorunu beraberinde getirir. Siz Irak'ta, birleşik demokratik bir Irak'ta bir yapılanmaya gitmeye bakın ve Türkmenleri de yanınıza alın. Biz Türkiye olarak size bu konuda her türlü yardımı yapmaya hazırız' dedi. Türkiye olarak onlara ekonomik yardım yaptık. Gıda gönderildi. Barzani'nin karargâhına gittiğimde bana Efes Pilsen birası ikram etti. Televizyonda Türk televizyonlarını izliyordu herkes. Böyle bir ilişki vardı... Evvela Talabani Türkiye'de temsilcilik açmak istedi. Dışişleri Bakanlığı'yla görüşüldü, olumlu yanıt verildi. Ondan sonra Barzani de temsilcilik açmak istedi."[1]

Bunları anlatan kişi, 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal döneminde Cumhurbaşkanlığı sözcüsü olarak görev yapan Büyükelçi Kaya Toperi. Ne zaman Özal'ın ismi anılsa, akla gelen birkaç isimden biri de Toperi'dir. Çünkü Özal'ın Çankaya Köşkü'ne çıkmasıyla birlikte cumhurbaşkanı sözcüsü unvanını aldı ve Özal'ın vefat ettiği tarihe kadar hep yanında oldu. 17 nisan 1993 günü Özal'ın ölümünü Türkiye ve dünya Toperi'nin ağzından duydu. 2003-2006 arasında Ankara'da birkaç görüşme yaptığım Toperi'nin, Özal'la tanışma hikâyesi 1980 yılına kadar uzanıyor. O tarihte Toperi, Dışişleri Bakanlığı'nda Enformasyon Dairesi genel müdürü, yani Dışişleri Bakanlığı sözcüsü. Özal ise, 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra kurulan Bülend Ulusu hükümetinde başbakan yardımcısıydı ve ekonominin dizginleri ondaydı. Toperi o günlerde Türkiye'ye gelen yabancı gazetecileri özellikle Özal'la görüştürüyordu. Özal gelen bu gazetecilere, Türk ekonomisi hakkında bilgi veriyor ve enflasyonu üç haneli rakamdan nasıl aşağıya çekeceklerini anlatıyordu.

1983'te seçimlerden sonra Özal başbakan olduğunda Toperi Kuveyt'te büyükelçiydi. Başbakan Özal, Hindistan ve Çin gezilerine gider-

1. Turgut Özal'ın, "Babaannem Kürt'tü" ya da "Annem Kürt'tü" şeklinde ifadelerde bulunduğu tartışmaları üzerine, 12 ekim 1992 günü Çankaya Köşkü'nden yapılan açıklamada, "Sayın Cumhurbaşkanı, Malatya'ya bağlı Pötürge ilçesi doğumlu olması itibariyle büyükannesinin Kürt kökenli olmasının ihtimal dahilinde olabileceğini söyledi. Hiçbir zaman 'Annem Kürt kökenlidir' dememiştir" denildi.

ken iki defa Kuveyt'ten geçti. Özal'ın Kuveyt programları yarım gün olmasına rağmen, resmi ziyaretler gibi olmuştu ve Toperi Özal'a Kuveyt'i gezdirmişti. Özal, 1986'da Toperi'yi Kanada'nın başkenti Ottowa'ya büyükelçi olarak tayin etti. 1989'da, basın yayın enformasyon genel müdürü (BYEGM) yapmak üzere onu geri çağıran Özal, aynı yıl cumhurbaşkanı seçilince Toperi'ye, "Bundan sonra hem basın yayın genel müdürüsün hem cumhurbaşkanı basın danışmanısın" dedi. Bir ara Toperi, "Cumhurbaşkanlığı sözcüsü" deyimini kullanınca Özal, "Çok güzel fikir. Sen bundan sonra Cumhurbaşkanlığı sözcüsüzün" dedi. 1991 seçimlerinde Demirel Başbakan olunca BYEGM görevini bırakan Toperi, artık yalnızca Cumhurbaşkanı sözcüsüydü. Toperi'nin bu görevi Özal'ın vefatına kadar sürdü.

Kaya Toperi, Özal'ın Çankaya'da geçirdiği 3,5 yılın bir numaralı tanığı oldu. 1990 başında Washington'daki görüşmede ABD Başkanı George Bush'un, "Kaddafi bir tokat daha istiyor" sözü üzerine Özal, "Kaddafi'yi bırak, asıl tehlike Saddam Hüseyin" dediğinde odadaki birkaç kişiden biri Toperi'ydi. Bu sırada henüz Saddam Hüseyin'in Kuveyt'e gireceğine dair hiçbir emare yoktu. O yüzden Başkan Bush, "Ya, öyle mi?" sözleriyle şaşkınlığını dile getiriyordu. O güne kadar Türkiye'yle hiç resmi temas kurmamış olan Kuzey Iraklı Kürt liderler Celal Talabani ve Mesut Barzani'yle bu görüşmeleri yapan Özal'ın Çankaya Köşkü'ndeki son günlerinde Güneydoğu sorununa ilişkin oldukça radikal düşünceler geliştirdiği bugünlere kadar hep konuşuldu. Kaya Toperi'yle konuşmalarımızın bu bölümü şöyle gelişti.

Talabani diyor ki, "Sayın Özal, Sayın Kaya Toperi vasıtasıyla bana haber gönderdi. 1993 martında Abdullah Öcalan'ın yaptığı ilk ateşkes açıklaması için." Siz ona demişsiniz ki, "Öcalan basın toplantısı aracılığıyla bu ateşkesi açıklasın"...

Yok, öyle bir şey hatırlamıyorum. Şimdi bu ateşkes konusu...

İlk ateşkes. Bu konuda Cengiz Çandar'ın da çeşitli anlatımları var.

Tabii, Cengiz Çandar ile rahmetli Özal'ın ne konuştuğunu bilemiyorum. Ama benim bildiğim Cengiz, rahmetli cumhurbaşkanıyla sık görüşmezdi. Talabani'nin bir mektubunu getirdi. Talabani orada Abdullah Öcalan'la konuştuğunu ve ateşkes konusunda birtakım gelişmeler olduğunu söylüyordu. Ateşkes durumunu Talabani kendi inisiyatifiyle yaptı. Bizim tarafımızdan ona bu konuda herhangi bir talep olmadı. Ancak kendisi (Talabani), bu soruna bir çözüm bulunmasını istiyordu. Ve ondan sonra da Cengiz vasıtasıyla Özal'a bir mektup gönderdi.

Cengiz Çandar'ın anlatımlarına gelirsek, Turgut Bey'in çözüm

önerisini şöyle anlatıyor: "Özal'ın kafasındaki çözüm geniş kapsamlı bir af çıkarmaktı. PKK'yı dağdan indirmek ve PKK'lıları ülkenin siyasi sistemine entegre etmek istiyordu. Beş yıllık bir süreçte de Öcalan dahil herkese af. Hiç şiddete bulaşmamış PKK'lılar siyasete girebilecekti. Öcalan ve benzeri kişiler için de, yargılanmak şartıyla beş yıllık bir ara süreç var"...

Bir defa, 1993 yılı nisan ayı (15 nisan) perşembe günüydü. Orta Asya seyahatinden geldik. Özal iki gün sonra vefat etti. Özal Cengiz'le baş başa konuşmalarında böyle bir şey söylemiş olabilir de, olmayabilir de. Özal'ın da bir özelliği, yüksek sesle düşünmesiydi, ama o vakit cumhurbaşkanıydı, hükümet değildi. Böyle bir fikri Özal'ın kendi partisine bile anlatması büyük güçlük yaratan bir konu. Çünkü biliyorsunuz, Anavatan Partisi dört ayrı eğilimi bir araya getiren bir yapıydı. Böyle bir yaklaşımı Özal ne Silahlı Kuvvetler'e empoze edebilirdi, ne de hükümeti ikna edebilirdi. Özal'ın böyle bir fikri olabilir. Ama kendisi de biliyordu ki, böyle bir şeyin uygulanabilmesi için birçok şartın bir araya gelmesi lazım. Ben Özal'la çok konuştum, ama ne ben ne de etrafındaki yakın çevresiyle Özal'ın böyle bir konuşması olmadı.

Orta Asya gezisinin son durağında Bakü'de Özal'ın gazetecilerle bir görüşmesi var. O görüşmede siz ve Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin de varsınız. Turgut Bey, "Türkiye'nin iki önemli kamburu var, birisi Kıbrıs, diğeri Kürt sorunu" diyor. Güneydoğu'yla ilgili bir şeyler anlatmaya çalışıyor. "Bunu çözmek lazım, gerekirse risk almaya hazırım" diyor. O arada Hikmet Çetin biraz rahatsız oluyor. "Sayın Cumhurbaşkanım, geç oldu, ben kalkıyorum" diyor. Hatta Çetin daha sonra bu olayı anlatırken, "Gazeteciler bana kızdılar, 'Sen kalkmasaydın cumhurbaşkanı devam edecekti. Önemli açıklamalar yapacaktı'" diyor. Özal o akşam, "Bu konuda gerekirse risk alacağım" diyor.

Valla o akşam rahmetli Özal son derece yorgundu. Hatta Hikmet Bey kalkıp gittikten sonra ben de dedim ki, "Sayın Cumhurbaşkanım, çok yorgunsunuz, arkadaşlar burada manşet kurtarmaya çalışıyorlar. Siz de dinlenseniz nasıl olur?" dedim. "İyi olur" dedi, kalktı gitti yattı. Ama Özal ilk defa böyle bir şey söylemiyor. Özal her zaman, "Risk almadan dış politikada başarı sağlayamazsınız" derdi. Her zaman belirli ölçülerde risk alınması gerektiği kanısındaydı. Hatta "Türkiye'nin dış politikasını tanımlarken de birkaç dönem vardır. Birinci dönem Atatürk'ün ölümüne kadarki aktif dış politika dönemidir" derdi. Türkiye Atatürk'ün ölümünden sonra içine kapanık bir duruma geldi. Aman bana dokunmayan yılan bin yaşasın diye Türkiye birçok kayıp verdi. Hatta Onikiada'nın kaybını buna örnek olarak gösterirdi. Sonra Menderes döneminde Türkiye'nin dış politikasında bir kıpırdanma oldu. Kore'ye asker gönderilmesi, Türkiye'nin NATO'ya girmesi. Ondan sonra gene Türkiye içine kapandı.

Ancak Körfez krizinden sonra biraz kıpırdadı, daha aktif politika izledi. "Risk almadan bir şey yapamazsınız" diye bunu her zaman söylerdi.

O tarihlerde ben Ankara'da gazeteciliğe yeni başlamıştım. Sayın Özal vefatından birkaç ay önce, bu son Orta Asya gezisine çıkmadan yüksek yargı organlarına ziyaretler yaptı. O ziyaretlerden sonra gerek Yargıtay üyeleriyle, gerekse Anayasa Mahkemesi üyeleriyle yaptığım konuşmalarda, ziyaret sebebinin Güneydoğu sorunu olduğunu öğrendim. Yani Sayın Özal bir arayışta bu belli...

Tabii tabii, "Bu soruna bir çözüm bulmamız şarttır" diyordu. Yani "Bu böyle gidemez" diyordu.

Niye yüksek yargı organlarının başkanlarıyla bu teması kuruyor? Acaba geniş kapsamlı bir affa yargının bakışı nasıl olur, herhalde bunu öğrenmek istiyor...

Tabii, yasal yönünü konuşmuş olabilir. Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden'le konuştu. Danıştay'la konuştu, Yargıtay'la konuştu. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'ndaki danışmanlarla konuşuyordu. Böyle geniş kapsamlı bir af, kafasında böyle bir şey vardı, ama uygulanabilirliği konusunda her zaman tereddüdü vardı. Çünkü bu öyle bir şey ki, böyle bir yaklaşımın popüler olması lazım, destek bulması lazım. Bir çıkış yolu arıyordu, "Bir çıkış bulmamız şart, bu böyle gidemez" diyordu. Teröre harcanan para, kayıplar, her gün yüzlerce şehit veriyorduk. Bir de onun maliyeti var.

İkinci konuya gelirsek, o tarihte DEP milletvekilleri olan Orhan Doğan'ın ve Ahmet Türk'ün açıklamaları var. Diyorlar ki, "Özal bizi Çankaya Köşkü'nde kabul etti ve bize dedi ki, 'Gidin bu adamla (Öcalan) görüşün. Süresiz ateşkes yapsın.'" Bu görüşmelere Selim Sadak ve Mahmut Alınak da katılmış. Talabani ile sizin aranızdaki konuşma mart 1993'te, bunların Çankaya Köşkü'nde Özal'la görüşmesi nisan 1993'te oluyor. Siz bu olaya tanık mısınız?

Tanık olmadım.

Hatta Talabani diyor ki, "DEP'li milletvekilleriyle görüşmesini Sayın Özal'a ben önerdim." Efendim işte bu DEP'li milletvekilleri de Bekaa Vadisi'ne, Öcalan'la görüşmeye gelsinler. Sayın Özal da "gelsinler" demiş...

Olabilir, ama ben tanık olmadım...

Ama siz diyorsunuz ki, "Gerek Cengiz Çandar, gerekse Talabani, her ikisinin de Sayın Özal ile Öcalan arasında kesinlikle birer mesajcı pozisyonları yoktu"...

Yani Özal "Gidin de şunu götürün" demedi. Ama onlar gidiyorlardı,

Öcalan'la konuşuyorlardı, geliyorlardı Özal'a bilgi veriyorlardı. Bazen benim vasıtamla Cengiz cumhurbaşkanına mektup gönderiyordu. Mesela bir gün Talabani'yle Ankara'da İçkale Oteli'nde konuşuyordu, sonra benim vasıtamla sayın cumhurbaşkanına, "İşte Talabani Almanya'ya gitmiş, Amerika'ya gitmiş gelmiş, onu mektupla sayın Toperi vasıtasıyla arz ediyorum" deyip gönderiyordu cumhurbaşkanına. Ama kendisinin ayrıca cumhurbaşkanıyla konuşup konuşmadığını bilemem. Birçok şeyde ben de orada bulunuyordum, ama bu tür bir şeye pek tanık olmadım.

Çünkü daha sonra 1996 yılı başında Güneri Cıvaoğlu'nun ele geçirdiği bir kaset var. Öcalan-Talabani görüşmesiyle ilgili bir kaset bu. O kasette Öcalan, "Turgut Özal'ın maksadı siyasi çözümdü. Hatta o gece Bakü'de Hikmet Çetin bu siyasi çözümü duyunca şoke oldu" diyor. Hatta Öcalan, Özal'ın ölümünü de biraz bu arayışlarına bağlıyor.

Valla orada birçok gazeteci de vardı. Üzerinden 13 sene geçti. Çok yorgundu sayın cumhurbaşkanı. Siyasi çözüm söz konusuydu, ama yani bilemeyeceğim. Olsa aklımda kalırdı. Ama Hikmet Bey'in, "Efendim ben artık gideyim" dediğini hatırlıyorum.[2]

Özal'ın vasiyeti olarak Başbakan Süleyman Demirel'e bir "Kürt raporu"nu mektup olarak ilettiği söylendi...

Hayır, öyle bir vasiyet olmadı. Ancak Sayın Özal'ın talimatıyla ve onun verdiği direktifler çerçevesinde bir rapor yazıldı. Özal'ın direktifleri çerçevesinde bir rapor yazdık. Bunu Başyaver Aslan Güner ile biz yazdık. Ve bu raporun bir örneği Süleyman Demirel'e verildi, bir örneği Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'e verildi. Özal'ın vefatından sonra ben Bern Büyükelçiliği'nden döndükten sonra da zamanın başbakanı Tansu Çiller'le görüşmeye çalıştım. Görüşemedim. Ancak eşi Özer Çiller beni kabul etti. Ve Özer Bey'e dedim ki, "Sayın Başbakan Süleyman Demirel, Sayın Çiller'e bu raporu vermemiş olabilir. Dışişleri Bakanlığı'nda gerçi bunun bir örneği var, ama sayın başbakanın dosyasında bulunmasında fayda var, bunu size takdim ediyorum. Sayın başbakana verirsiniz." 1993 ağustos veya eylülünde oluyor bu. Ve Sayın Özer Çiller'e bir nüshasını verdim. Bunun dışında rahmetli Özal'ın Demirel'e bir mektup verdiğine tanık olmadım.

2. PKK lideri Abdullah Öcalan, 14 aralık 1995 akşamı MED TV'de kendisiyle yapılan canlı telefon bağlantısında şunları söyledi: "Aslında Özal'ın ölümü bizce hâlâ kuşkuludur. Çünkü kendisinin öldüğü günün öğleni Özal'la görüşecektik. Eğer sağ olsaydı, akan kanın durması için Özal devreye girecekti. Bir toplantı yaptık ve bu toplantının ardından Özal'la görüşme kararı alındı. Örneğin gazeteci Cengiz Çandar buna şahittir, açıklasın. Ölmeden önce yaptığı Azerbaycan gezisinde Hikmet Çetin de bazı gerçeklere şahit olmuş ve çok korktuğunu söylemiştir. Hikmet Çetin de bunu bilir. Öldüğü günün öğleden sonra biz görüşecektik. Hikmet Çetin, 'Ben son derece korktum, bazı düşünceleri Özal'ın sonu demektir' dedi. Ve Sayın Özal'ın kuşkulu ölümüyle görüşmeler kesildi."

Özal zehirlendi mi?

Kaya Toperi'nin bu şekilde anlattığı 12 günlük Orta Asya gezisinden dönen Özal, iki gün sonra 17 nisan 1993 sabahı Çankaya Köşkü'nde kahvaltı masasına geçerken aniden yere düştü. Özal'ın açıklanan ölüm sebebi kalp kriziydi.

Özal'ın, 4 nisan günü 1993 günü başlayıp 15 nisan 1993 gününe kadar süren Özbekistan, Kırgızistan, Kazakistan, Türkmenistan ve Azerbaycan'ı kapsayan gezide aşırı yorulduğu da biliniyor. Gezi dönüşü uçakta gazetecilere, "Programı düzenlerken hata etmişiz" dedi, Ankara'da kendisini karşılayan Başbakan Süleyman Demirel'e aynı şeyi söyledi: "Bu gezi beni çok yordu." Cuma sabahı yeni üye Sacit Adalı'nın yemin töreni için gittiği Anayasa Mahkemesi'nde Yekta Özden ve mahkeme üyeleriyle sohbetinde de, "Bugüne kadar hiç bu kadar yorulmamıştım" ifadesini kullandı. Gezi dönüşü, "Nasılsınız?" diye soran Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk'a cevabı da aynıydı: "İyi değilim, iyileşemedim."

Ama buna rağmen ölümünün doğal bir ölüm olmadığı iddiaları hiç kesilmedi. Özellikle eşi Semra Özal'ın yaptığı bazı açıklamalar bu iddialara hep güç verdi. Semra Özal, Turgut Özal'a zehirli bir "saatli iğne" yapılmış olabileceğini öne sürüyor. Semra Hanım'ın bir diğer tezi, ölümünden bir gece önce Ankara'da katıldığı bir resim sergisinde Özal'a ikram edilen bir bardak limonatada zehir olması ihtimali. Semra Özal, o akşam Özal'ın söz konusu resim sergisine gitmeye adeta zorlandığını, onu zorlayanlar arasında dönemin Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Büyükelçi Kaya Toperi'nin de bulunduğunuz öne sürüyor. Kaya Toperi, Semra Özal'ın sözünü ettiği resim sergisinde Özal'ın yanındaydı. Toperi'yle konuşmalarımızın bu bölümü şöyle:

Semra Hanım, Turgut Bey'in ölümünden bir gün önce, 16 nisan akşamı Ankara'da Bulgar heykeltıraş Vejdi Raşidov'un resim sergisine gidişini anlatırken diyor ki, "O gece oraya adeta zorla götürüldü. Onu zorlayanlardan biri de Kaya Toperi'ydi."

Bir defa, Özal kafasına koyduğun yapan bir insan. Sayın cumhurbaşkanına "İlla gitmeliyiz efendim" diyebilme lüksümüz yok. Biz sayın cumhurbaşkanıyla Bulgaristan resmi ziyaretindeyken, Bulgar Cumhurbaşkanlığı'nda otururlurken, Bulgar ressam Vejdi geldi, sayın cumhurbaşkanına bir heykelini armağan etti ve dedi ki, "Ben Türkiye'de Ankara'da yakında sergi açacağım, açılışını yapar mısınız?" Özal da "Memnuniyetle yaparım, olur" dedi. Ve bize talimat verdi. "Bunu not alın ne vakit açıyorsa gidelim sergisini biz açalım" dedi. Fakat biz Orta Asya gezisindeyken bu sergi Armoni Sanat Galerisi'nde açıldı. Biz açılışında bulunamadık. Fakat Özal geldikten sonra, ertesi gün, cuma günü, sabahleyin Anayasa Mahkemesi'ne gittik. Sacit Adalı'nın yemin töreni vardı. Oradan geldik, akşamüzeri bu Armoni Sanat Galerisi'nde Vej-

di'nin resim sergisine gidildi. Özal'ın yanında ben vardım, Can Pulak vardı, Başyaver Aslan Güner vardı. Koruma Müdürü Musa Öztürk vardı, basın danışmanımız Metin Yalman vardı. Eşim de vardı. Sergiyi gezdi, konuştu, oturdu bir yere, bir tepside meşrubat getirildi.

Gümüş tepside...

Normal bir tepsi, kimsenin tepsiye bakacak hali de yok... Kim gümüş diyorsa yalan söylüyor... Cumhurbaşkanı da aldı, biz de aldık. Ben Coca Cola aldım, eşim Fruko aldı. Cumhurbaşkanı bilmiyorum, limonata mı aldı. Limonata değil, ama öyle bir şey. Limonata yoktu, gazlı içkiler vardı. Cola, Fruko, Schweps. Rahmetli Özal da onlardan bir tane aldı. Ondan sonra kalkıldı, çıktık. Hatta çocuklarla oynadı, arabasına bindi ve Köşk'e gidildi. Köşk'e gelindiği zaman, her zaman "Gelin bilgisayarlarla oynayalım" derdi. Ama "Ben yorgunum, bugün yapmayalım, yarın öğleden sonra gelirsiniz" dedi.

"Kocama bıçak değdirtmem"

Semra Hanım diyor ki, "Köşk'e gelince, 'Bir limonata içtim, onun da yarısını içtim, tadı çok tuhaftı' dedi. Turgut'a özel limonata yapılmış. Ondan başka da limonata içen yok..."

Orada herkes bir şey içti. Kimin ne içtiğini bilemem. Orada olan kime sorsanız herkes aynı şeyi söyler. Sonra yani, orası bir Türk'ün yeri. Semra Hanım mesela Bulgaristan Büyükelçiliği diye anımsıyor. Armoni Sanat Galerisi'ydi. Galerinin sahiplerinin kimler olduğu belli. Bakın, ben Semra Hanımefendi'ye hak veriyorum, ateş düştüğü yeri yakar. Çünkü Semra Hanım'ın yüreği yanıyor. En ufak bir şüphe varsa o vakit soruşturma açılıp incelenmesi lazım. Ancak, ben bir şeyi daha anımsıyorum, eğer hafızam beni yanıltmıyorsa, Özal'ın ölümünden bir gün sonra, bu konuşmada Özal'ın avukatı Bilgin Yazıcıoğlu da vardı. Otopsi yapılması fikri ortaya atıldığında, Semra Hanım, "Kocama bıçak değdirtmem" demiş. Tanığı da var. Bilgin Yazıcıoğlu söyledi bana.

Turgut Bey'in ölümünden sonra birisi gidip Semra Hanım'ın evinin kapısına bu zehirlenmenin formülünü bırakmış. Semra Hanım, bu kişinin çok peşine düşmüş, ama bulamamış.

Hatta Azeri birisinden bahsediyordu. Bilmiyorum bunları.

Ama "O akşam içtiği özel bir limonata değildi" diyorsunuz.

Hayır efendim, orada tepside geliyor. Siz de bir tanesini alıyorsunuz.

Koruma Müdürü Musa Öztürk'ün de gazeteci Kâzım Kanat'a söy-

lediği bir şey var. Musa Öztürk, "Turgut Bey ölünce ağzından yeşil bir köpük gelmiş" diyor...

Musa Bey yanında mıymış vefat anında?..

Demek ki hastanede görmüş...

Yok, hastanede görmüş olması mümkün değil. Şimdi bakın. Turgut Bey vefat ediyor. Doktoru Cengiz Aslan İstanbul'dan geldi ve Köşk'ün doktoru Profesör Hilmi Özkutlu, onunla da konuştuk. GATA'dan Ömer Şarlak Paşa, aynı zamanda Hacettepe'de kardiyoloji profesörü olan Hilmi Özkutlu, Cengiz Aslan, Profesör Yüksel Bozer... Hepsi o zaman hastanede.[3] Doktor Cengiz Aslan bana söylediği şu: Sayın Cumhurbaşkanı yürüme makinesinde 856 metre yürümüş, fenalaşmış ve oturmuş. Semra Hanım gelmiş. "Ayakkabılarını çıkar" demiş. Birini çıkarmış, diğerini çıkaramamış. Ben anlatılanları biliyorum. Biz yanında değildik. Bana anlatılan bir bu versiyon var. Diğer bir şey. Köşk'te bir görevli var. Şoförlük yapıyordu. O da, "Köşk'te kahvaltıyı vermek için odasına gittim, oda kapısı açıldığında ağzı kilitlenmişti, yerdeydi sayın cumhurbaşkanı ve ağzı kilitlenmişti" diyor. Deniz yaveri de "Sayın cumhurbaşkanı yerde yatıyordu, ayaklarında morartı vardı" diyor. Ama zaten sayın cumhurbaşkanının ayakları mordu.

Deniz yaveri o akşam nöbetçi yaver mi?

Evet, evet. Deniz yaveri Remzi Karaca. Emekli oldu, deniz albayıydı. Semra Hanım çağırınca o koşuyor. Ambulans çağırıyor. Ambulansla GATA'ya gidiliyordu. Ben de telefon ettim Köşk'e, Musa Bey'le konuşacağım. Dediler ki, "Sayın cumhurbaşkanımızı ambulansa hastaneye götürüyoruz." "Check-up mı?" dedim. Santraldaki arkadaş, "Hayır, çok ciddi" dedi. Ben o zaman arabamı çağırdım ve genel sekreteri (Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Kemal Yamak) aradım. "Ben de hastaneye gidiyorum, sayın genel sekretere bilgi verin" dedim. Nitekim genel sekreter de hastaneye geldi. Hastanede herkesin söylediği, kesinlikle bu konuda yüzde yüz emin olamazsınız, ama bütün tıp adamlarının söylediği kalp krizinden öldüğü. Hatta bana Cengiz Aslan dedi ki "Sekte-i kalp abi"...

Özal nerede nasıl düştü?

Semra Özal şunu söylüyor: "Karşılıklı gülerek kahvaltıya geçiyorduk. Kalbine kurşun yemiş gibi aniden düştü. Tıpkı saatli bombalar gibi saatli iğneler de var. Eşime saatli iğne yapılmış olabilir."

Bilmiyorum tabii. Sayın Özal'ın vefatının tek tanığı Semra Hanım.

3. Özal'a müdahale eden diğer doktorlar şöyle: Hacettepe hocaları Profesör Ali Oto, İlhan Paşaoğlu, GATA kardiyologları Tümgeneral Deniz Demirkan, Albay Ertan Demirtaş. İki genç doktor da Özal'ı hayata döndürmek için sürekli masaj yaptı.

Başka kimse yok. Kendi bölümlerindeler. Semra Hanım var. Turgut Bey düşüyor yere, nöbetçi yaveri çağırıyor.

Sanılanın tersine Turgut Bey, o sabah spor yapmamış. Semra Hanım'la kahvaltı odasına geçiyorlarmış. "Bir koridor var" diyor, o koridordan geçiyorlarmış. Böyle bir koridor var değil mi?

Evet, evet...

"O koridordan geçerken arkamda pat diye düştü" diyor...

Bana doktoru Cengiz Aslan'ın söylediği bunlar. Ben onun yalancısıyım. Çünkü hiçbirimiz orada değildik. Semra Hanım orada. Daha sonra nöbetçi yaver çağrılmış.

Demek ki ikinci tanık o...

Yerde cumhurbaşkanını o görüyor.

Başyaver Aslan Güner de orada yok.

Hayır. Çağırıyorlar Aslan Güner'i sonra. Ambulans gelirken hastaneye başyaver de geliyor. Hastaneye gittiğimde Semra Hanım'ı gördüm. Başını salladı, yukarı çıktım. Turgut Bey'in üzerinde çalışıyorlardı. Bir ara Hilmi Özkutlu çıktı. "Nasıl sayın cumhurbaşkanının durumu?" dedim. "Nasıl olsun, abi" dedi. Simsiyah bir surat. Anladık ki vefat etmiş.

Hastaneye götüren ekipte Aslan Güner de var...

Var. Öyle biliyorum ben.

Yusuf Bozkurt Özal'la yaptığımız bir konuşma var. "Ben havaalanında ağabeyimi karşıladım, Yüzüne baktım, görür görmez, 'zehirlenmiş' dedim" demişti. Musa Öztürk de, yavaş yavaş ölüme götüren bir siyanür zehirlenmesi kuşkusundan söz ediyor. O tarihlerde Pakistan Genelkurmay Başkanı Asif Nawaz'ın ölümünün de bu şekilde bir zehirlenmeyle olduğu ortaya çıkmış. Ocak 1993'te Amerikan *Newsweek* dergisi bu konuda bir haber yayımladı...

Vallahi Musa Öztürk o vakit koruma müdürüydü. Yani cumhurbaşkanının sağlığından, varlığından, hayatından baş sorumluydu. O vakit onun görevini yapması gerekirdi. Nerede hata yaptıysa, oradan başlamak lazım bunu aramaya...

Yusuf Bozkurt Bey'in sözüne ne diyorsunuz?..

Yani hakikaten Turgut Bey çok yorgundu. Çok yorucu bir seyahatti. Biz bitaptık. Sapsarıydık hepimiz. Hatta Anayasa Mahkemesi'ne gittiğimiz o gün, sabahleyin önüm açıktı. "Sen kaç kilo almışsın?" dedi. "Bir kilo" dedim. "Ne bir kilo ya, orada dört kilo var" dedi. "Efendim dört

artı bir" dedim. "Ya ben de çok kilo aldım" dedi... Şimdi ben zehirlenmiş olsam, siz bana bakıp da "Kaya Bey sen zehirlenmiş gibi görünüyorsun" diyemezsiniz. Bilemeyiz ki... Tıp bizim tek kaynağımız. Güvendiğimiz tek şey tıp adamlarının görüşü. O vakit, eğer otopsi yapılsaydı ki iyi hatırlıyorum ben, Semra Hanım da, başkaları da otopsiye karşı çıktılar. Ama şimdi istenirse yine çıkarırlar.

Demirel'e gelen gizli bilgi

"Otopsi yapılsın" diyenler kimdi?

Tam hatırlamıyorum, ama yapılsın sözü geçti Köşk'te... Hatta tören konuşuldu. Tören için bir komite kuruldu. Korkut Bey de geldi. Hatta Korkut Bey, "İstanbul'a arabayla götürelim, yollarda kurbanlar kesilsin" dedi. Ancak tıp adamları dedi ki, "Bu kadar yola cenaze dayanmaz." O zaman uçakla gittik. Hatta gidişi çok enteresandı. Uçakta gidiyoruz, tabutun başında nöbet tutuyoruz. Eşim dürttü. Baktık sağda dört tane F-16 gidiyor. Sola baktık dört tane F-16 gidiyor. Ankara'dan İstanbul'a kadar dördü sağda, dördü solda F-16'larla gittik. Özal'ın Türkiye'de övündüğü üç şey vardı. F-16lar, GAP ve otoyollar. Ve F-16'lar Özal'ı İstanbul'a kadar götürdüler. Hatta çok duygulanmış, ağlamıştım.

Çok dile getirilen bir diğer konu, dönemin başbakanı Süleyman Demirel'in, Özal'ın vefatından iki ay kadar önce Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk'a söylediği öne sürülen "Özal gidici" sözü. Cindoruk da bunu Emin Çölaşan'a söylemiş. Çölaşan'a diyor ki, "Haberin kaynağı sağlam, haberin kaynağı Baba. Özal gidici." Sonra bu konu Demirel'e sorulunca o da diyor ki, "O bize Özal'ın tedavi olduğu hastaneden Houston'dan gelen bir bilgiydi."

Şimdi Hüsamettin Bey, Emin Çölaşan'ın akrabası olur. (Cindoruk, Emin Çölaşan'ın halasının oğlu.) Sayın Cindoruk, Sayın Demirel'in de çok yakınıdır. Sayın Demirel bunu söylemiş olabilir. Söylemesinin de gerçek payı vardır. Çünkü Özal'ın prostat ameliyatında, açılıyor, yayılmış kanser ve kapatılıyor. Bunu doktoru söylemiş. Bana da başkası söyledi. Herhalde bu bilgi Süleyman Bey'in de kulağına geldi. Çünkü o vakit başbakan. Bu düşünceyle söylemiş olabilir.

Demiş ki, "Bu devlet bilgisi"...

Evet, kanser teşhisi konuldu, ameliyat yapıldı. Ancak açılmış, kapatılmış.[4]

Dolayısıyla siz de biliyordunuz...

Ben açılıp kapandığını sonradan öğrendim, ama birinci ağızdan öğrendim.

4. 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile 6 şubat 2007 günü Ankara'da evinde yaptığım görüşmede bu konuyu sordum. Demirel, bu bilgiye sahip olduğunu doğruladı.

Birinci ağız dediğiniz Amerika'daki doktoru...

Amerika'daki bir arkadaşımdan öğrendim. Aynı doktorun ameliyat ettiği ve prostatını aldığı başka bir hastasından öğrendim. Doktorum bana dedi ki, "Turgut Bey'i açtık, kanser yayılmıştı, kapattık."

Hacettepe'deki kan şişesi

Bir de Hacettepe'de kırılan kan şişesi konusu var. Ahmet Özal diyor ki, "1998'de Hacettepe'ye telefon açtık. Laborant dedi ki 'Kan burada.' Ama bir süre sonra tekrar konuştuğumuzda dedi ki 'Ahmet Bey, valla kan şişesini hemşire düşürmüş, dökmüş.'" Hemşire Dilber Karabulut da demiş ki, "Özal'ın kan örneğinin tüm sonuçları farklıydı. Normal şekilde ölen bir insanın kan sonuçları değildi. Abuk sabuk sonuçlardı."

Hiçbir bilgim yok. Ama yani hemşire kana bakıp bir şey söyleyemez. Ben mantığımı kullanıyorum. Eğer kan sonuçları varsa bunlar yazılıdır... Dilber Hanım'a sorsunlar, Peki, nerede bu sonuçlar? Çünkü kan tahlili yazılıdır. Bu bilgisayara yüklenir. Şişe kırıldı, Peki, sonuçlar nerede? Kana bakıp da bir sonuca varamaz. Kayıtta ise kaydı vardır onun.

Siz o zaman hiçbir şekilde bir zehirlenme olayına ihtimal vermiyorsunuz...

Şimdi Orta Asya gezisinde bütün gün Özal'a beraberdik. Gündüz, geceleri yatıncaya kadar. Aynı yerlere gittik, aynı yemekleri yedik. Özal başköşedeydi, biz sağında solundaydık. Yattıktan sonra, kendi bölümlerine çekildikten sonra ne olduğunu bilemeyiz, ama orada iğne yapılacak filan bir durum yoktu. Kimse de rahmetli Özal'a bir iğne miğne yapmadı. Gündüz gözüyle. Gece olduysa bilemeyiz.

Gece olunca da kapısında korumalar var...

Korumalar var, eşi de var yanında... Oraya kimse girip de cumhurbaşkanına iğne yapamaz. Ama başka bir yerde başka bir şey olduysa bilemeyiz. Ama tıp yetkililerinin söylediği bunlar. Bana anlatılanlardan başka bir şeyi bilmiyorum. Bir de hanımefendi yanındaydı.

Orta Asya gezisi öncesinde Özal, GATA Komutanı Ömer Şarlak Paşa'yı Köşk'e çağırıyor, "Ayağımda şişme var" diyor...

Evet, gut var.

Onun ölümle bir ilişkisi var mı?

Şarlak Paşa, "Gezi öncesinde bir konsültasyon yapalım" diyor, istemiyor Özal.

Semra Özal, "Ölmeseydi Çin'e gidiyorduk. Çok büyük bir Türk

devletini ilan edecekti. Çok büyük bir Türk cumhuriyeti kuruluyordu. Gittiğimiz bütün Türki devletlerle anlaştı. Çin'de ilan edecekti bunu. Sonra da Çankaya'dan inip yeni kuracağı partinin başına geçecekti" diyor.

Vefat etmeseydi Çin'e gidecekti. Ama ben böyle bir şeyi ilk defa duyuyorum. Ama bu konuyu bilmiyorum. Herhalde bunun ilan edileceği en son yer Çin olması lazım gelir.[5]

Çin gezisi yine nisan ayında mı olacaktı?

Nisan sonu, mayıs başı...

Ama siz de Semra Hanım'ın "Özal Çankaya'dan inip siyasete atılacaktı" sözlerini doğrulayan şeyler söylüyorsunuz. Hatta, "22 nisan 1993 günü Manisa'da Çankaya Köşkü'nden ineceğini açıklayacaktı" diyorsunuz...

Öyle bir söylenti vardı. Hakikaten bunu çok kişi teyit etti. Siyasete dönmeye karar vermiş. En son bir televizyon programında Mehmet Altınsoy da bunu teyit etti. Sayın Özal'la konuştuk, işte Hüsnü Doğan Bey, Yusuf Özal Bey parti kurulması, partinin başına geçmesi. 17 nisan cumartesi günü vefat etti. Pazar günü İstanbul'a gidilecekti. Orada eski bir ANAP'lı bakanın oğlunun düğünü vardı. Pazartesi Kayseri seyahati vardı. Sonra çarşamba, perşembe günü Manisa, Denizli seyahati vardı. Köşk'te aramızda konuşuyorduk. Benim de tayinim çıkmıştı. Bern'e tayin olmuştum. Ben de gitme telaşındayım. "Manisa'ya geleyim mi?" dedim. "Gel gel" dediler, "enteresan olacak. Hem Bern'e merne gideceğini sanmıyoruz. Sayın cumhurbaşkanı böyle böyle politikaya girecek, seni de bırakmaz."

Bunları söyleyen kim?

Arif Yüksel. Adalet Bakanlığı eski müsteşarı. Nitekim daha sonraki konuşmalarda kimlerle olacağı konuşuldu. Mehmet Keçeciler, Mehmet Altınsoy, Hüsnü Doğan... Hatta Semra Hanım'ın kesin buna karşı olduğu söylendi. Ama Özal ne benimle ne de Can'la (Can Pulak) böyle bir şey konuşmadı.

Semra Hanım, Özal'ın siyasete dönmesine karşı çıkıyordu öyle mi?

Karşıymış. "Sağlığın müsait değil, yaşın ilerledi, niye böyle şeye giriyorsun?" demiş. Bunu Mehmet Altınsoy'a sorabilirsiniz.

5. Ancak 17 nisan 2006 tarihli *Tercüman* gazetesinin haberine göre Mehmet Keçeciler bu konuda Semra Özal'ı doğruluyor: "Özal 1992'deki 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı törenlerine Türk cumhuriyetleri devlet başkanlarını davet etti. Gizli gündem konfederasyon konusuydu. Özal devlet başkanlarına, 'Birliği Rusya'yla değil, Türkiye'yle kurun' dedi. Onlar da çok sıcak baktılar. Ama Rusya'dan bağımsız hareket imkânları yoktu. Zamanın başbakanı Süleyman Demirel de soğuk bakınca, bu proje olmadı."

Bir de son Orta Asya gezisinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'deki bir programda Abdullah Çatlı'yı gördüğünüzü söylüyorsunuz. Hatta Çatlı'nın Azerbaycan Devlet Başkanı Ebulfez Elçibey'e danışmanlık yaptığını söylüyorsunuz.

Bakü'de yemekte arkada bir genç grup vardı... "Kim bunlar?" diye sordum, "Abdullah Çatlı" dediler. Bizim orada danışmanlarımız vardı, ama Çatlı da danışmanlığını yapıyormuş... Ya Türk devleti çok enteresan, devlet içinde devlet. Nelere tanık olduk. Söylesem bazılarını, vururlar adamı diye korkuyorum. Üst düzey politikacıların katıldığı çok şeyler var Türkiye'de...

"Özal mason olduğumu bilirdi, ama bunu hiç yüzüme vurmadı" diyorsunuz...

Herkesin kim olduğunu bilirdi. Mesela Rotary Kulübü'ne "Kaya'yı niçin aranıza almıyorsunuz?" dedi, Rotary'ye soktu beni. Dört sene boyunca cuma namazına gidiş gelişinde uğurladım, karşıladım. Her seferinde "Allah kabul etsin efendim" dedim, bir gün "Niye gelmiyorsun?" demedi.

Özal'ın sürekli göğsünde "Ayatelkürsü" duası ve nazar boncuğu taşıdığı doğru mu?

Evet, evet, vardı göğsünde. Denize girdiğinde çıkarırken gördüm.

Türkiye ile Yunanistan arasındaki krizlere "Davos zirveleri" ile yeni bir dönem başlatan Özal, hiç akla gelmeyecek bir şey daha yaptı. Türkiye'ye davet ettiği bir Yunan profesöre hayat hikâyesini yazdıracaktı. Bu bilgi doğru mu?

Şimdi şöyle bir şey oldu. Yunanlı tarihçi Dimitri Kisikis, Özal'la ilgili bir kitap yazmak üzere geldi. Ben de Dimitri'yi Ottowa'dan tanıyorum. Orada üniversitede tarihçi profesör ve bunun en büyük ideali bir Türk-Yunan birliği kurulmasıydı. Ben üniversiteye konuşma yapmaya giderdim. Kendisiyle birkaç defa beraber olduk. Türk-Yunan dostluğuna katkıda bulunmak isteyen bir tarihçiydi. Kisikis, Özal'ın hayatını yazmak üzere Türkiye'ye geldi. Hatta o vakitler kendisine Bilkent Üniversitesi'ne ders de verdirildi. Ve birçok yere Özal'la beraber de giderdi. Özal ona arada bir konuşurdu... Özal'ın vefatından sonra ne oldu bilmiyorum. Dimitri, nereye gitti, Türkiye'den ayrıldı mı, bilmiyorum. Çok zekiydi, Türkçe de bilirdi. Türkiye'yi seven ve Türk-Yunan dostluğuna inanan bir adamdı... Türkiye'de bulunmuş bir süre. Çocukları Türklere karşı çok sempatik bir aileydi.

Özal: Bu işi mutlaka çözeceğim

Ölümüne yakın günlerde Güneydoğu'yla ilgili arayışlarını sürdüren, sözcüsü ve başyaverine "Kürt raporu" hazırlatan, kafasındaki af planı için

yüksek yargı organlarıyla temaslar yapan Özal'ın bu konuda ne kadar kararlı olduğunu *Hürriyet* gazetesine verdiği bir demeçten de anlamak mümkün. Özal ölümünden iki yıl önce, Güneydoğu'ya yaptığı bir geziden döndükten sonra 15 ekim 1991 günü *Hürriyet*'e aynen şöyle diyordu:

> Kürt meselesini mutlaka çözeceğim. Bu benim milletime yapacağım son hizmetim olacaktır... Ben bir meseleyi ortaya atarım. Sonra tartıştırırım. Kabul etmek gerekir ki orada bir sorun var... Herkes etnik kimliği neyse onu rahatça söyleyebilmelidir. Bir kere bunu söyleyeyim. Bu mesele sopayla, silah zoruyla çözülmez. Yugoslavya'ya bir bakın. Parçalanmak üzere. Biz her şeyi açıkça konuşmalıyız. Federasyonu kabul etmeyiz, ama federasyon dahil her şeyi konuşmalıyız. Çünkü biz konuşmazsak, PKK el altından konuşuyor. Onlar federasyonu konuşuyor, biz federasyonun neden olamayacağını konuşmanuş oluyoruz.

Bölgenin özellikleri itibariyle iki ayrı biçimde ele alınması gerektiğini belirten Özal şöyle devam ediyor:

> Hakkâri, Bitlis ve Muş'un bir bölümü dağlık. Asıl mesele orada. Bu dağlık bölgede kimse yaşayamaz. PKK bile burada fazla barınamaz. Bizim orada müdahalede bir hatamız var. Düzlük arazide ise sorun çıkacağını sanmıyorum. Orası kontrol edilebilir... Bu bölgeden batıya göç var. Bu göçü daha kontrollü yapmalıyız. Tabii bunu engelleyelim manasına söylemiyorum. Ama batıya daha kolayca intibak edebilmelerini sağlamalıyız. Bunları meslek sahibi yapmalıyız. Zaten GAP da göçü bir ölçüde engeller. Dağlık bölge için on, on beş yıllık bir program hazırlıyoruz. Zap Suyu üzerine birbiri ardına kat kat barajlar kuracağız. Bunlar hem elektrik enerjisi elde eder, hem de çevreyi güzelleştirir. Sonra kış sporları merkezi kurarız. Benim gördüğüm doğuda iki merkezde, Hakkâri ve Kars'ta kış sporları için çok elverişli yerler var. Yüksekova'ya bir de havaalanı yapılabilir.

Özal'a göre önümüzdeki yıllarda sorunlu dağlık bölgede nüfus azalacak, 400-500 000'e inecekti. Buna karşılık zenginlik artacaktı. Özal, 2 nisan 1992 günü *Aktüel*'e verdiği röportajda ise "federasyon" tartışmasına şöyle değindi:

> Türkiye bir küçük Amerika'dır. Çünkü biz bir imparatorluğun vârisiyiz. Orta Asya'dan kaç kişi geldi? Bugünkü hüviyet içinde Orta Asya ne kadar yekûn tutuyor? Hayır, hepsi birbiriyle karıştı. Hatta misal verdim. Dedim ki, Atatürk Cumhuriyet'i kurarken Osmanlı Cumhuriyeti dese ne olurdu? Daha iyi olurdu demiyorum, misal olarak söylüyorum, hepimiz Osmanlı olurduk. Ama etnik olarak da kimisi Arnavut, kimisi Türkmen... Bakın, "Türk" demiyorum, çünkü orada "Türk" demiyorlar, "Özbek, Kazak" diyor-

lar. Hepimiz etnik kökenimizi söylerdik. Ama Osmanlı olurduk. Türk kelimesinin kullanılması XIX. asrın sonuna doğru olmuş. Biz bunu bir nevi bütün millete şamil olarak kullanmışız. Yoksa Orta Asya'dan gelenler Türk'tür manasında kullanmanuşız. Yani bir nevi bütün vatandaşlara Osmanlı der gibi Türk demişiz. Ama etnik kökenleri farklı olabilir. Kimisi Orta Asya'dan gelmiş gruptan olabilir. Kürt de bir nevi bu "sub set"tir. Amerikalı "Amerikalıyım" diyor, değil mi? Ama "İtalyan Amerikalıyım" diyor.[6]

Kaya Toperi ile Başyaver Aslan Güner'in (2006 itibariyle korgeneral rütbesiyle Genelkurmay İstihbarat başkanı) hazırladığı "Kürt raporu" on sayfadan oluşuyordu. Ocak 1992'de Özal'a sunulan ve "Kürt Sorunu-Güneydoğu Anadolu'daki Durum ve Çözüme Yardımcı Olabilecek Öneriler" başlığını taşıyan bu raporu Özal dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş'e ve Başbakan Süleyman Demirel'e gönderdi. Başbakan Süleyman Demirel bu raporu aldıktan iki ay sonra Diyarbakır'da halka hitaben, "Kürt realitesini tanıyoruz" açıklamasını yaptı.

"Uzun zamandır Türkiye'nin güneyinde, belki Cumhuriyet tarihinin en önemli problemiyle karşı karşıyayız" cümlesiyle başlayan Toperi-Güner raporunda Güneydoğu'daki sorun "Güneydoğu ateşi" ve "Kürt olayı" sıfatlarıyla tanımlanıyor. Rapordaki değerlendirme şöyle:

Meselenin bu şekilde sürüp gitmesi, ister bölgede, ister batıda yaşayan, ülkemizde Kürt etnik kimliği olmakla beraber, kendilerini Türkiye Cumhuriyeti'nin sadık ve sağlam vatandaşı addedenlerde de bir kırgınlık, endişe ve hassasiyeti yaratmaktadır. Bugün ülkemizde bir Kürt milliyetçiliği kavramının her geçen gün daha büyük bir kesimce benimsendiğini ve mevcudiyetini kabul etmek gerekir.(...) Karşılaştığımız sorunun basit bir terör olgusunun çok ötesinde olduğu aşikârdır. Bu itibarla çözümleri kısa-orta vade ile orta-uzun vadeli çözümler olarak düşünmek, ayrıca terörle mücadele için yapılacaklar ile bölge halkıyla ilişkilerde hareket tarzını ayırmak gerekmektedir... Bu uygulamada, varsa yapılan hataların ve eksikliklerin, gerçekler hiç saklanmaksızın ortaya konularak tartışılması ve bunlara gerçekçi çözüm bulunması gerekmektedir. Bu meseleyle ilgili her şey tarafsız, önyargısız bir şekilde açıkça ve serbestçe tartışılmalıdır. Tartışma ortamı doğruları ve yanlışları ortaya çıkaracak ve gerçekleri daha kolay öğrenmemize imkân sağlayacaktır. Tartışmayı engellemek, gerçekleri saklamak, meseleyi azaltmayacak, aksine tedbirler yanlış olacağı için giderek daha da büyütecektir... Gerek dünyadaki son oluşumlar sonucu ortaya çıkan etnik milliyetçilik anlayışının etkisi, gerekse Türkiye'nin yakaladığı tarihi büyüme fırsatını engellemek

6. Özal'la söyleşiyi yapan gazeteci Reha Mağden'di. Özal görüşme sırasında bir ara Mağden'e, "Teybini kapat" dedi ve şunu söyledi: "Hani zihnini çalıştır diye söylüyorum, yoksa öneri değil, mesela Türkiye'nin ismi, 'Anadolu Cumhuriyeti' olsaydı, bugün yaşadığımız sorunlar olur muydu?"

isteyen dış güçlerin teşvik ve desteğiyle bugünkü ciddi boyutlarına ulaşan Güneydoğu ateşi, eğer bir yanlış yapılmazsa, acele ve fevri davranılmaz, soğukkanlılık kaybedilmezse 5-10 yıl içinde milliyetçilik akımının şiddetini kaybetmesi ve dış desteğin azalması sonucu kendiliğinden hafifleyerek sönecektir... Elimizde kesin rakamlar mevcut olmamakla beraber, etnik olarak Kürt denilen nüfusun muhtemelen yüzde 60'ı Ankara ve batısında yaşamaktadır... Bu meseleye bir çözüm bulamazsak, büyük hatta orta devlet olma şansımızı kaybetme ihtimali mevcut olduğu gibi, zayıf ve perişan hale gelmemiz de muhtemeldir. Terörle mücadele ediyoruz derken, halkın ciddi şekilde rahatsız edildiği, hırpalandığı, hatta küstürüldüğü göz önünde bulundurulmalıdır.[7]

Adnan Kahveci'nin raporu

Mayıs 1992'de Özal'ın önüne ikinci bir rapor daha geldi. Bu rapor ise Özal'ın Anavatan'a kurucu, hükümetlerinde bakan yaptığı ve en yakınında tuttuğu kişilerden biri olan Adnan Kahveci'nin imzasını taşıyordu. Kahveci'nin 13 sayfalık raporunun başlığı, "Kürt Sorunu Nasıl Çözülmez-Bir Çözüm Paketi Önerisi" idi. Adnan Kahveci'nin raporundaki bazı kısımlar şöyle:

Çözüm var mıdır? Çözüm vardır. Ama uygulaması siyasi otoritenin tam olarak etkinliğini göstermesine bağlıdır. İlk iş olarak Türk toplumunun şunu kabul etmesi gerekir. Demokratikleşme ne kadar olursa olsun bölücü terör durmayacaktır. "Bakın bu hakkı verdik, ama terör durmadı" teziyle demokratikleşmeye bakmamamız gerekir. Kürtçeyle ilgili yasak kalkınca bölücü terörün duracağını zannedenler de aynı yanlış içinde idiler... Sorun şimdiye kadar niçin çözülememiştir? Çözülememesinde en önemli husus Türkiye'nin bunu çözecek demokratik olgunluğa erişememesidir... Şimdi, "Adnan Kahveci ne diye bu işe bulaştı?" diye sorulacaktır. Bazı arkadaşlarım, "Aman bu konuları gündeme getirme, siyasi hayatın biter, yıpranırsın" dediler... Şırnak'ta, Cizre'de bir Nevruz bayramı bahanesiyle 80-90 kişi ölüyorsa, Türkiye çok büyük sorunlara gebedir... Benim milletvekili olarak görev ve sorumluluğum, Türkiye'nin sorunlarına teşhis koymak ve çözüm üretmektir. Teşhislerim ve çözümlerim, toplumun büyük çoğunluğunun tepkisini çekse de, anlaşılamasam da, bu görevi yapmak mecburiyetindeyim. Çünkü herkes korkup sessiz kalırsa, Türkiye felakete doğru gidecektir... Onun için bu çözüm paketini üretmek zo-

7. "Demokratik açılımlar" öngören rapordaki bir diğer çarpıcı boyut, devletin terörün üzerinde kararlı ve eksiksiz bir şekilde gitmesini öngören tedbirlere de yer vermesi. Nitekim 50 000 kişiden oluşan ve bölgede en az beş yıl görev yapacak bir özel kuvvetin kurulması buna örnek gösterilebilir. O dönemde özel harekât polisleri ve Genelkurmay'a bağlı özel kuvvetlerle bu teklif fiilen uygulandı. Raporda belirtilen 50 civarında Scorsky ve Kobra helikopteri alınması da o dönemde kısmen uygulandı.

runluluğunu hissettim... Türkiye'de Kürt sorunu son otuz yılda, 1920-30'lu yıllardan çok farklı bir mecraya girmiştir. Kürt meselesinde önemli olan tek şey, kendini Kürt kökenli olarak görenlerin aynı zamanda kendilerini Türkiye Cumhuriyeti'nin birinci sınıf vatandaşı olarak hissetmeleridir... Bugün yapılan en büyük yanlış, bölücü terör ile demokratikleşmeyi birbiriyle ilişkilendirmektir... Türkiye Kürt meselesine çözüm getirmek için saplantısız ve çağdaş düşünmek zorundadır. Hiçbir şekilde geçmişteki olaylardan dolayı şartlanmamalıdır. Bölücü terör var diye bazı sorunları çözmekte inatlaşmamalıyız. Bir sorunu çözebilmek için öncelikle onu iyi analiz etmek gerekir... Kürt realitesi, Kürt kimliği ve dili hızla kabul edilerek Kürtlerin siyasal hakları verilmelidir. Bu durum Türkiye'de demokrasiye ufuklar açmakla kalmayıp, PKK gibi terör örgütlerine olan halk desteğinin de ortadan kalkmasına yol açacaktır. Demokratik bir ortamda hiçbir Kürt'ün ayrı bir devlet kurma fikri gerçekçi olamayacaktır... Demokratikleşme konusunda demokrasisi bizden daha kıdemli ülkelerin tecrübelerini çok dikkatli inceleyip değerlendirmeliyiz. Tabii ki, onları kopya etmemeliyiz. Türkiye'ye özgü bir çözüm paketi üretmeliyiz... Demokratikleşme hızlandırılırsa, doğu batının gerçek değerini anlayacaktır. Bölünmenin önündeki en önemli engel, batının doğuyu sübvanse etmesi, desteklemesidir. Batı pazarı olmasa, doğudaki hiçbir fabrika işleyemez. Bölünme endişesi taşıyanlar bu endişelerinde yersizdirler... Ancak zengin bir Türkiye GAP'ı bitirebilir. Doğu ve Güneydoğu'ya GAP çok büyük bir zenginlik getirecektir. Bunu da ancak birlik içinde olan bir Türkiye gerçekleştirebilir... Bölücü terörü azaltmanın yolu antiterör yasalarını etkin bir şekilde, Almanya'nın ve İtalya'nın işlettiği şekilde işletmektir. Ama antiterör yasaları Avrupa ülkelerinin işlettiği şekilde çalıştırılırken, demokratikleşmede Avrupa düzeyine çıkmamız gerekir... Çare, daha fazla demokrasidir. ANAP bu yolda, 1989'a kadar çıkaracağı kanunlar, Kenan Evren tarafından peşinen veto edileceği için adım atamadı. Ama 1989'dan sonra 1990 ve 1991'de çok önemli adımlar atıldı. Bu hızlı demokratikleşmeye devam etmek mecburiyetindeyiz...

Aynı dönemde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri ve Kara Kuvvetleri eski komutanı Orgeneral Kemal Yamak'a da bir rapor hazırlatan ve "Kürt meselesini mutlaka çözeceğim" diyen Özal, bunu Çankaya'dan istifa edip yeniden siyasete girmekle yapacaktı. Bir gün Muhsin Yazıcıoğlu'nu yanına çağıran Özal, "Kendimi 1983'teki kadar iktidara yakın hissediyorum. Ancak bunu yapmamız için sen, Aydın Menderes, bizim Hasan (Celal Güzel) ile birlikte hareket etmemiz gerekiyor" dedi. Bir başka gün Ali Coşkun, Hüsnü Doğan, Aydın Menderes ve kardeşi Yusuf Bozkurt Özal'la birlikteyken yeni bir siyasi harekete neden ihtiyaç olduğunu anlattı, kendisinin devlet tecrübesi sebebiyle beş yıl daha bu işin başında olması gerektiğini söyledi. Ancak Aydın Menderes buna

itiraz etti. Menderes açıkça Özal'a, "Siz başa geçerseniz bu iş olmaz" dedi. İster Kaya Toperi'nin dediği 22 nisan 1993, ister oğlu Ahmet Özal'ın dediği 19 mayıs 1993 günü olsun, kesin olan tek şey, Özal'ın mutlaka cumhurbaşkanlığından istifa edeceğiydi. Nitekim ölümünden bir gün önce gittiği o resim sergisinden Çankaya Köşkü'ne dönünce saat 19.30'da Hüsnü Doğan'ı arayarak, "Yarın gel, o işi karara bağlayıp bitirelim" dedi. Eğer ertesi gün ölmese, partiyi kurma çalışmalarıyla ilgili görevlendirdiği Hüsün Doğan'la öğleden sonra saat 17.00'de Çankaya Köşkü'nde oturup son noktayı koyacaktı.

Savcının zehirlenme soruşturması

Özal'ın Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ndeki ölüm dosyasının numarası 2378990'dı. Kaya Toperi'yle bu konuşmayı yaptığımız sıralarda Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili Mehmet Çavuşoğlu da bu dosyayı alıp inceledi. Savcının amacı, yıllardır söylenegelen "zehirlenme" iddiasını soruşturmaktı. Savcı Çavuşoğlu, 2006 yılı mart ayında yaptığı bu incelemede şu sonuçlara vardı:

> Hastanın (Özal'ın) 17 nisan 1993 günü saat 11.15'te büyük acil servise getirildiği, hemen müdahale edilerek doktorlar tarafından acil rapor düzenlenip kalp-damar cerrahisi yoğun bakım ünitesine nakline karar verildiği, iki defa defibrile (elektroşok) edildiği, saat 11.30'da kalp cerrahisi yoğun bakım ünitesine alındığı, aynı gün saat 14.30'a kadar tüm çabaların gösterildiği, ancak hastanın hayata dönüşünün sağlanamadığı ve öldüğü, olaya müdahale eden Profesör Doktor İlhan Paşaoğlu, Profesör Doktor Yüksel Bozer, Profesör Doktor Kemal Erdem, Profesör Doktor Ali Oto ve Doçent Doktor Kubilay Varlı tarafından düzenlenen ölüm raporunda, "Sayın Cumhurbaşkanımız Turgut Özal, koroner arter hastalığı ve kardiak arrest nedeniyle 14.30'da vefat etmiştir" şeklinde rapor düzenlendiği görülmüştür... Hacettepe Üniversitesi Klinik Patoloji Laboratuvarı tarafından, Sayın Cumhurbaşkanı Özal'ın alınan kanıyla ilgili olarak dosya arasında rapor mevcut olduğu, kan değerlerinde zehirlenmeye ait bir bulgunun saptanmadığı, Sayın Semra Özal'ın olay tarihinde hastanede alınan kanının konulduğu tüpün kırıldığı yolundaki anlatımının yanlış anlaşılmadan kaynaklandığı veya tekrar sayın cumhurbaşkanından kan alımı yapılarak laboratuvarda özenle incelendiği anlaşılmıştır. Böyle bir bulgu saptanmış olsaydı (Semra Özal'ın iddia ettiği zehirlenme bulgusu) derhal müdahalenin bu yönde yapılması gerekirdi. Hastaneye yatırılışından ölümün gerçekleştiği ana kadar sadece kalple ilgili tedavi yöntemlerinin uygulandığı, zehirlenmeyle ilgili herhangi bir tedavi yapılmadığı anlaşılmıştır... Semra Özal'ın açıklamalarının herhangi bir belgeye dayanmadığı, Cumhurbaşkanımız Turgut Özal'ın ölümünün ze-

hirlenmeyle ilgisinin olmadığı, kalp yetmezliğinden meydana geldiği anlaşıldığından, herhangi bir kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

Peki, Hüsamettin Cindoruk'un ve Süleyman Demirel'in, "Özal gidici" demelerinin içyüzü tam olarak neydi? Emin Çölaşan, 1997 yılı aralık ayında yayınlanan "Yasemin'in Penceresi" programının editörü Jan Paçal'a bunu şöyle anlattı:

Yıl 1992, Hüsamettin Cindoruk Meclis başkanı, Turgut Özal cumhurbaşkanı. Ben de Turgut Özal'ın en büyük karşıtlarından biriyim. Aleyhinde sürekli yazı yazan bir gazeteciyim. Cindoruk'la bir gün Meclis başkanının konutunda konuşuyoruz. Laf Turgut Özal'a geldi. Bana dedi ki, "Turgut Özal gidici." Ben de, "Bu ne demek, nasıl nereye gidici?" dedim. "Ölecek" dedi. Ben de, "Hepimizi götürür, sapasağlam bu adamı" dedim. "Kesin gidecek, 5-6 ay falan ömrü var" dedi. "Bu devlet bilgisi ve aramızda kalacak" dedi. "Bu nasıl devlet bilgisi?" diye sordum. "Baba'dan duydum" dedi. "Baba bunu nereden biliyor, ölümün devlet bilgisi olur mu?" diye sordum. Cindoruk'un söylediği şeyi hiç unutmuyorum: "Baba bir şey söylediyse doğrudur. Ona bir bilgi gelmişse doğrudur." Benim hiç aklım almadı ve ben bu sırrı taşıdım. Gerçekten de aradan birkaç ay geçti ve Turgut Özal aniden öldü gitti. Bende birdenbire jeton düştü. Hüsamettin Abi bunu bana söylemişti, bu nasıl iştir? Aradan birkaç gün geçti. Demirel cumhurbaşkanlığına soyundu. Başbakandı o dönemde. Bizi bir gün Başbakanlık Konutu'na yemeğe çağırdı. Ve ben orada ona açıkça sordum. "Efendim siz bundan 5-6 ay önce Hüsamettin Cindoruk'a Turgut Özal'ın öleceğini söylediniz mi?" Bu bilgiyi nasıl elde ettiklerini sordum. "Bize çeşitli yerlerden bilgi gelir. Tıp çevrelerinden de, ABD'den de gelen bilgiler onun öleceğini gösteriyordu" dedi. Bu olay benim bugün bile aklımın almadığı, çözemediğim ilginç bir hadisedir. Yani bana Turgut Özal'ın öleceği birkaç ay öncesinden Cindoruk tarafından söylenmiş ve Demirel tarafından da doğrulanmıştır.

Otuz dördüncü bölüm

İhtilalin ayak sesleri

Yer Konya, tarih 30 ağustos 1980. Belediye Başkanı Mehmet Keçeciler, Vali Lütfi Tuncel ve 2. Ordu Komutanı Orgeneral Bedrettin Demirel, Orduevi'nde kahve içiyorlar. O dönemde 2. Ordu'nun karargâhı Konya'da. Bir ihtilal beklentisi olsa da, ordunun 12 gün sonra yönetime el koyacağını henüz üst düzey komutanlar dışında kimse bilmiyor. Belediye Başkanı Keçeciler, Orgeneral Demirel'e, "Paşam, anarşiyi önlemek konusunda niçin hükümete yardım etmiyorsunuz?" sorusunu yöneltir ve Ankara'da yaşadığı şu olayı anlatır:

"Dün Ankara'daydım. Emniyet Genel Müdür Yardımcısı (Abdülkadir Aksu) benim sınıf arkadaşım. Onun yanındaydım. Mamak'ta polis ile anarşistler çatışmaya girmişler. Karakolu sarmışlar, ateş ediyorlar. Polis yalvarıyor telsizden, 'Ne olur bize takviye kuvvet gönderin, mermilerimiz de bitmek üzere.' Ben kulaklarımla duydum. Abdülkadir Aksu sağa sola telefon etti, çaresiz kaldı. Niye Silahlı Kuvvetlerimiz gidip yardım etmiyor? Ankara'da sıkıyönetim var."

Ordu Komutanı Orgeneral Demirel'in Keçeciler'e cevabı şöyle oldu: "Yakında bu anarşinin kökünü kazıyacağız." Keçeciler şaşırmıştı. Paşa'ya, "Bunu nasıl yapacaksınız?" dedi. Orgeneral Demirel, "Anarşisti sokakta vurup öldüreceğiz. Karar verdik, onun kanunlarını da kendimiz koyacağız" deyince, o anda belediye başkanı Keçeciler ve Vali Tuncel birbirlerine baktılar. İkisi de kulaklarına kadar kızardı. Bir ihtilal, kanunlarıyla birlikte geliyordu. Üstelik, sadece sokaktaki anarşisti değil, o tarihte ülkeyi yöneten bütün siyasi kadroları da silip süpürecekti.

Keçeciler hemen Ankara'yı, Milli Selamet Partisi Genel Merkezi'ni aradı. Lideri Necmettin Erbakan'a bu acil haberi iletmesi gerekiyordu. Telefona Oğuzhan Asiltürk çıktı. 2 eylül günü için Erbakan'dan randevu aldı. Ama haberi sadece Erbakan'a iletmek yeterli olmazdı. Adalet Partisi Konya Milletvekili Şaban Karataş'ın girişimiyle Başbakan Süleyman Demirel'den de randevu aldı. Hem çökmekte olan Alaaddin Camisi'nin kurtarılması için başbakandan yardım isteyecek hem de bu haberi verecekti.

Türkiye adım adım ihtilale doğru giderken, Milli Selamet Partisi, 6

eylül günü Konya'da Kudüs Mitingi'yle gövde gösterisi yapmanın derdindeydi. Çünkü İsrail, Kudüs'ü başkent ilan etmişti. Ama Keçeciler bu mitinge karşıydı. Hele hele ordu komutanı ihtilalin gelişini haber vermişken, artık bu mitingi iptal etmek bir mecburiyet haline gelmişti.

Keçeciler, 2 eylül 1980 günü sabah saat 9.00'da Başbakan Demirel'in yanına girdiğinde kendisini şaşırtan bir şeyle daha karşılaştı. "Alaaddin Camisi çökerse biz de altında kalırız" deyip yardım sözü veren Başbakan Demirel de ihtilalin nefesini ensesinde hissediyordu. Demirel, "Reis Bey, Hoca'ya söyleyin, erken seçim kararını Meclis'ten geçirtmemiz gerekiyor. Aksi halde askeri tutamıyorum, ihtilal olacak" dedi.

Seçim kararının Meclis'ten geçmesi için öncelikle teklifin Meclis Adalet Komisyonu'nda kabul edilmesi gerekiyordu. Ama komisyonda ilginç bir durum vardı. 10 üye Adalet Partili, 10 üye Cumhuriyet Halk Partili, bir üye de Milli Selamet Partiliydi. Üstelik başkanlık için iki parti anlaşamayınca MSP'li üye Şener Battal komisyon başkanı olmuştu. Onun gündeme almadığı bir teklifi komisyona gelemiyor, gelen hiçbir teklif onun olumlu oyu olmayınca çıkmıyordu.

Keçeciler, Başbakan Demirel'in yanından telaşla çıkıp Erbakan'la görüşmeye giderken durum daha da aciliyet kazanmıştı. Ordu Komutanı Demirel'den sonra Başbakan Demirel de "İhtilal geliyor" demişti. Çare seçimdi. Kudüs Mitingi de hemen iptal edilmeliydi.

Keçeciler Erbakan'ın Meclis'teki odasına geldiğinde saat 11.00'di. İçeride Şevket Kazan, Oğuzhan Asiltürk, Recai Kutan, Süleyman Arif Emre vardı. Keçeciler, Ordu Komutanı Orgeneral Demirel'den dinlediklerini aktarmaya başlayınca, Recai Kutan ve Süleyman Arif Emre, bir MSP'linin komşusu olan yarbaydan istihbarat aldıklarını belirterek şöyle dediler: "İstihbaratımız var. Bizim ordumuz sol ve sağ diye bölünmüştür. Solcular ihtilal yaparsa sağcılar, sağcılar ihtilal yaparsa solcular karşı çıkacak. Bizim ordumuzu ihtilal yapamaz." Keçeciler, "Ne yarbayından bahsediyorsunuz? Ordu komutanı orgeneralden öğrendim bunu. Ben sizin Konya'daki belediye başkanınızım. Bu bana söylendi, ben de size tebliğ ediyorum. Siz de bana inanmıyorsunuz. Sonra ben bunu bir Demirel'den değil, iki Demirel'den öğrendim. Süleyman Demirel'in de selamı var. O da böyle dedi" deyince Erbakan, Başbakan Demirel'e ateş püskürdü: "Zaten o bizi hep askerle korkutur. Madem asker ihtilal yapacak, ne duruyor? Kendisi başbakan, mani olsun!"

2 eylül günü ne Meclis'ten erken seçim kararı çıktı ne de Kudüs Mitingi iptal edildi. Peki, nasıl oldu da 6 eylül günü Belediye Başkanı Keçeciler, "Şeriat gelecek, vahşet bitecek", "Tek halife, tek devlet" sloganlarının atıldığı Kudüs Mitingi'nde en önde Erbakan'la kol kola yürümüştü? 12 Eylül 1980 öncesinin bu kritik olaylarını konuşmak üzere bir araya geldiğimiz Keçeciler, sadece bu olayların göbeğindeki biri değildi. Turgut Özal'ın, 1983'te ANAP'ı kurmak üzere yanına çağırdığı ilk

kişiydi. Yıllarca Anavatan Partisi'nde ikinci adam oldu. Özal'ın yanına her zaman randevusuz girebilen üç dört isimden biriydi.

Üstelik Keçeciler, 1987'de Başbakan Özal'ın, Kara Kuvvetleri Komutanı Necdet Öztorun'u emekli edip, Necip Torumtay'ı Genelkurmay başkanı yapmasında çok kilit bir rol oynadı. Özal'a bu atama yetkisini veren kanun maddesini bulup çıkaran kişi oydu. Halbuki dönemin Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk ve Başbakanlık Kanunlar Kararlar Dairesi Başkanı Şahver Kobal, bu maddeyi bulamamışlardı. "Bizim Kara Kuvvetleri komutanını emekli etme yetkimiz yokmuş" diyen Özal çaresiz kalmıştı. Ama Keçeciler, bu kanun maddesini bulunca işin rengi değişmişti. Hemen o gün karamame Çankaya Köşkü'ne gönderildi ve Orgeneral Necip Torumtay Genelkurmay başkanı oldu. İşte o gün Başbakanlık Konutu'nda ilginç bir sahne daha yaşandı. Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk, Özal'a, "Efendim sizi yanıltmış bir müsteşar pozisyonundayım. İstifa etmek istiyorum" dedi, ama istediği kanunu bulmakla rahatlamış olan Özal müsteşarının istifasını kabul etmedi.

İşte böylesine önemli olayların odağındaki Keçeciler'le 2006 yılı haziran ayında avukat oğlu Murat Keçeciler'in İstanbul'daki bürosunda bir araya geldik ve bu konuşmayı yaptık. Mehmet Keçeciler, 1 nisan 1944'te Konya'da doğdu. Babası Konya Doğumevi'nde kalorifer ustasıydı. 1964'te liseyi bitirip Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne geldi. Sınıf arkadaşları arasında kimler yoktu ki. Eski başbakan Adnan Menderes'in çocukları Mutlu ve Aydın Menderes, Abdülkadir Aksu, İstemihan Talay, Hasan Celal Güzel, Murat Karayalçın, Uluç Gürkan, Mahir Çayan ve sonraki yıllarda Dev-Genç'i kuracak olan Ahmet Ali Arlı. Onlar henüz SBF'deyken Mesut Yılmaz ve Veysel Atasoy da SBF'ye öğrenci olarak geldiler. Keçeciler üçüncü sınıftayken Melih Gökçek de SBF'ye girdi. Ama SBF'de sağcılar okuyamaz hale gelince Gökçek, SBF'den ayrılmak zorunda kaldı. Erzurum'a giden Gökçek, burada İşletme Fakültesi'ni okudu.

Keçeciler SBF öğrencisiyken 1965'te Adalet Partisi kongresinde Süleyman Demirel'e karşı Sadettin Bilgiç'i destekleyen genç grubun içindeydi. SBF, fikir hareketlerinin yoğun olduğu bir fakülteydi. Solcu öğrenciler Ortanın Solu Derneği, Sosyalist Fikir Kulübü, Toplumcular Derneği gibi oluşumları kurmuşlardı. Bu üç derneğin başkanları sırasıyla Uluç Gürkan, Mahir Çayan ve İstemihan Talay'dı. Mehmet Keçeciler, sağcı öğrencileri bir araya getiren Hür Düşünce Kulübü'nün kurucularındandı. Öteki kurucular arasında Hasan Celal Güzel, Murat Karayalçın, Abdülkadir Aksu, Atilla Koç gibi isimler vardı. İlk başkan Cemil Oktay'dı, sonra Hasan Celal Güzel, ondan sonra da Ali Muhsin Nakipoğlu başkan oldu. Genel sekreter Murat Karayalçın, ikinci başkan Melih Gökçek'ti. Keçeciler yayın kurulu başkanıydı. Veysel Atasoy, Atilla Koç yönetim kurulu üyeleri, muhasip ise Abdülkadir Aksu'ydu.

Keçeciler, fakülteyi bitirdikten sonra sırasıyla Ardeşen, Çumra, Kar-

gı ve Fındıklı'da kaymakamlık yaptı. Ardeşen'de kaymakamken Emet'te deprem oldu, üç ay depremin yaralarını sarmakla uğraştı. 1972'de askere gitti. Hakkâri'de seyyar jandarma yedek subayı olarak askerliğini yaptı. Rize Fındıklı kaymakamı oldu, hemen ardından yurtdışı sınavını kazandı. Her yıl iki kaymakam ve iki Danıştay mensubu Fransa'da Uluslararası Amme İdaresi Enstitüsü'ne gönderiliyordu. 1975'te Fransız hükümetinden burslu olarak Paris'e gitti. Enstitüde 35 ülkeden 130 öğrenci vardı. Keçeciler hem burayı ikincilikle bitirdi hem de Paris Hukuk Fakültesi'nde idari bilimler mastırı yaptı.

O Fransa'dayken, 1975'te I. Milliyetçi Cephe hükümeti işbaşına gelmiş ve Korkut Özal İçişleri bakanı olmuştu. Paris'ten gönderdiği raporlarla İçişleri Bakanı Korkut Özal'ın dikkatini çekti. Fransa'dan gelen Keçeciler altı ay Korkut Özal'a müşavirlik yaptı. Aynı dönemde sınıf arkadaşı Hasan Celal Güzel de Korkut Özal'ın müşaviriydi. Keçeciler, 1977 seçimlerinde akrabası olan MSP Milletvekili Tahir Büyükkörükçü'nün girişimleriyle Konya büyükşehir belediye başkanı adayı yapıldı. Konya'da seçim sonuçları iptal edilince yeniden seçim yapıldı. Keçeciler Adalet Partisi ve CHP adaylarının aldığı toplam oyların iki katı kadar oyla belediye başkanı seçildi.

MSP'de belirgin bir Erbakancılar ve Korkut Özalcılar ayrımı vardı. Keçeciler, Korkut Özal kanadındandı. O dönemde, MSP İstanbul İl Gençlik Kolu başkanı olan Tayyip Erdoğan da bu kanattandı. 1950'li yıllarda Amerika'ya giden ve burada Mormonların yaşadığı dini hayattan etkilenen Korkut Özal'a göre, tıpkı ABD'de olduğu gibi Türkiye'de de dini özgürlüklerin demokrasi içinde yerleşmesi yeterliydi. Erbakan ise, "siyaset yoluyla Türkiye'de İslam'ı hâkim kılma" anlayışındaydı.

Konuşmamızda 30 ağustos 1980 günü Konya Orduevi'nde yaşananları, Ankara'ya gidip Demirel ve Erbakan'la yaptığı bu görüşmeleri anlatan Keçeciler'e, "Peki, neden 6 eylül günü yapılan Kudüs Mitingi'nde en ön safta Erbakan'la kol kola yürüdünüz?" sorusunu yönelttim. Cevabı şöyle oldu:

"O gün Ankara'da Erbakan'a, ihtilal olacağını, Kudüs Mitingi'ni yapmanın faydalı olmayacağını söyledim. 'Kudüs'ü kurtarmak için asker lazımsa bir numaraya beni yazın, gideyim çarpışalım, ama mitingin bir faydası yok, bütün partililerimizin başını belaya sokacağız. Ayrıca aldığım haberlere göre ihtilal hazırlığı var. Bu miting başımızı derde sokmak için bahane olarak kullanılacak' dedim. Oğuzhan Asiltürk ile Şevket Kazan bana şiddetle karşı çıktılar... Ben, 'Seçim olması ihtilal olmasından daha iyidir' dedim. Erbakan Hoca, 'Konyalılar rahatsızsa mitingi Kayseri'de yapalım' dedi. 'İstemiyoruz, Kayseri'de yapalım' dedim. Oğuzhan Bey, 'Çok geç kaldık' dedi. 'Ben hiç geç değil' dedim. 'Hayır' denildi. Nihai kararda 'Konya'da yapacağız' denildi. O zaman, 'Ben sizin belediye başkanınız değilim' dedim ve odadan çıktım. Ben miting

günü Konya'da olmamaya karar verdim. İzmir'e gidiyorum. Vali, 'Konyalıların sana en ihtiyaç duyduğu bir zamanda Konya'yı terk edip kaçıyorsun, olacak iş mi?' dedi. 'Provokasyon olacaksa bunu önleyebilirsin' dedi. Vali beye, 'İhtilal olacağını Paşa'dan sen de duydun kulaklarınla' dedim. O da Paşa'yı aramış. Bedrettin Demirel Paşa aradı beni. 'Ya bir kabili hitap sen vardın, sen nereye gidiyorsun?' dedi. O zaman 'iyi, kalalım' dedik. Konya'da kaldık... Miting günü bir ara vali telsizden haber gönderdi. Yürüyüş bir türlü başlamıyor. Niye başlamıyor? Mehter takımı bekleniyor, ama yolda kaza yapmışlar. Vali endişeli, 'Yürüyüş başlasın' diyor. Çünkü o kalabalık istasyona doğru sarkıyor, anıta doğru geliyor, bir hadise çıkacak, bir sabotaj yaparlar anıta diye valinin endişesi vardı. Ben gittim yürüyüşü başlattım. Kol kola o yürüyüş başladı, başka türlü başlamıyor. Yürürken Ordu Komutanlığı'nın önünden geçiliyor. Tam komutanlığın önüne 'Şeriatı savunuyoruz' diye de yazı yazmışlar, pankart gibi. Onu sildirdim, indirttim. Ordu Komutanlığı'nın çevresini korumaya aldım. Oradan kimseyi geçirtmedim. Güzergâhta parti binaları vardı. Oralara adam koydurdum. Baktım, merkez komutanı albay dışarı çıkmış tek başına duruyor. Komutanın koluna girdim, içeri aldım. 'Valla Reis erlere hakiki mermi dağıttım' dedi. Askerleri mevzilenmiş. 'En ufak bir şeyde ateş ettirecektim' dedi. 'Ya deli misin, öyle şey olur mu, sivil halka ateş edilir mi, geçip gideceğiz' dedim. Zaten ondan sonra ya yüz metre yürüdüm, ya yürümedim kortejden çıktım... 12 Eylül'den sonra öğrendim ki, bu tür olaylar yapılmadan evvel devlet birtakım sebepler icat ediyor. Kudüs Mitingi de 12 Eylül'ün sebeplerinden biri oldu. Önce (ihtilale) karar veriyorlar, sonra onun kamuoyunda meşru addedilmesi için sebepler icat ediyorlar. Konya mitingi o nedenle sabote edildi. İstiklal Marşı'nda oturanlar MSP'li değildi, beş tane devletin ajan provokatörüydü. Sonra Hoca'yı 'İstiklal Marşı okutmadı' diye itham ettiler. Yanlış itham ettiler. Çünkü Hoca, İstiklal Marşı'nı kendisi okuttu adamcağız. 'Korkma' diye ses veren Hoca'nın kendisi. Hoca ses verdi bize İstiklal Marşı okuttu. Tam o İstiklal Marşı'nı okuturken beş kişi, 'Biz ezan sesi duymak istiyoruz, İstiklal Marşı'nı istemiyoruz' diye bağırdı. Bütün basın onlara koştu. Sonra ben 1983'te televizyonda '32. Gün' programında bu şekilde Hoca'yı savununca mitingin mimarı oluverdim. Bütün faturayı bana kestiler. Halbuki orada oturanlar provokatör ajanlardı. Savcılığa dilekçem var. Bunlar ne MSP'li ne de Konyalı. Zaten o yüzden 12 Eylül'den sonra benim hakkımda takibat yapılmadı. Ertesi gün daha ben ihtilal olmadan evvel, 7 eylül 1980 günü bunları savcılığa şikâyet etmişim."

İhtilalden sonra Ordu Komutanı Bedrettin Demirel, bölgesindeki bütün belediye başkanlarını görevden alıyor. Keçeciler'i yanına çağıran Demirel Paşa, "Kusura bakma, seni de almak zorundayım" diyor ve kaymakamlık mesleğine dönmesinde bir sakınca olmadığına dair bir

yazıyı imzalayıp kendisine veriyor. Keçeciler bu yazıyla Ankara'ya, İçişleri Bakanlığı'na geliyor. İhtilal yönetimi, Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal'ı başbakan yardımcılığına atamıştı. Hasan Celal Güzel de müsteşar yardımcısı olarak Başbakanlık'taydı. Bir an önce kaymakamlığa dönmek isteyen Keçeciler, sınıf arkadaşı Güzel'in yanına gidiyor:

"Hasan'a telefon açtım, 'Turgut Bey'e çıkalım da İçişleri'ne telefon açsın, işlemim hızlansın' dedim. Turgut Bey'le tanışıyorum, ama o zamana kadar bir samimiyetim yok. Ben daha çok Korkut Bey'i tanıyorum. Gittik. 'Siz müsteşarken bürokrattınız. Ama şimdi başbakan yardımcısınız ve siyasi oldunuz. Dolayısıyla vebal altındasınız. Bu memlekette inanan insanlara yapılan zulümlerden dolayı siz de sorumluluk altındasınız. Bakın, inzibatların eline makas vermişler, yolda sakallı adamların sakallarını kesiyorlar. Benim babam sakalımı keserler diye sokağa çıkamıyor. Sizin kardeşiniz (Korkut Özal), hiçbir suçu günahı yok, Mevki Hastanesi'nde kapısında iki asker nöbet bekliyor' dedim. Korkut Bey kaza geçirmişti, hastaneye yatırdılar, başına nöbetçi koydular. Turgut Bey kızdı, 'Siz MSP'liler zaten hep böylesiniz, bu dediklerini yapmak kolaysa, gel burada çalış beraber yapalım' dedi. 'Çalışırım, ben varım' dedim. 'Geç o zaman başla' dedi. Başladım. Oturduk, başladık. Vahit Erdem'i özel kalem müdürü yapmıştı. Sonra Adnan Kahveci'yi aldık. Kahveci, yedi sene Amerika'da kalmış, orada okumuş, doktora yapmıştı. Saffet Arıkan Bedük Başbakanlık personel genel müdürüydü."

Peki, Özal nasıl siyasete girmeye karar verdi? O günlerde Özal'ı Vehbi Koç ve Sakıp Sabancı sık sık ziyaret ediyorlar. Koç da Özal'ı siyasete girmesi için teşvik edenlerden biriymiş. Keçeciler anlatıyor:

"Özal siyasete atılmayı istemiyordu. 'Bütün eski siyasetçilerin önü kapalı, önü açık olan siz varsınız. Yeni bir siyasi parti kuracaksınız' diye siyasete zorluyordum. Hatta o günlerde Vehbi Koç ve Sakıp Sabancı, başbakan yardımcısıyken Turgut Bey'le görüşmeye gelmişlerdi. Zaten görüşmeye hep birlikte gelirlerdi. Ben ve Adnan Kahveci Özal'ın müşaviriyiz. Vehbi Koç bana dedi ki 'Mehmet Bey siz hangi konuda Turgut Bey'e müşavirlik yapıyorsunuz?' Adnan Bey İngilizceyle ilgili işlere bakıyor. Öteki yazışmalar da bana kalıyor. Ben daha ziyade Turgut Bey'in siyasi danışmanıyım. 'Siyasete girmesi lazım' dedim. Vehbi Bey, 'Ya siyasete girecek mi, girse çok iyi olur' dedi. 'İçeride görüştüğünüzde siyasete girmesi gerektiğini siz de söyleyin' dedim. Onlar da Turgut Bey'e söylemişler. Vehbi Koç ve Sakıp Sabancı ayrılınca Turgut Bey, 'Türkiye'de siyaset adam yeme makinesidir, bana nasihat edip durma' dedi. Girmemeye kararlıydı. 'Ben bir kere girdim, girdiğime pişman oldum' dedi. 1977'deki adaylığı üzerinde iyi bir intiba bırakmamış... Sonra Banker Kastelli olayından dolayı Turgut Bey istifa etti, gitti Side'ye oturdu. Maliye Bakanı Kaya Erdem'i görevden aldılar. Turgut Bey, 'Ben Adnan Başer Kafaoğlu'yla çalışamam' diye istifa etti. O gidince ekono-

minin seyri değişti. Side'deki yazlığından Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Yıldırım Aktürk'ü arıyor, Ekrem Pakdemirli'yi arıyor. 'Ya niye müdahale etmiyorsunuz, ne diye orada oturuyorsunuz?' diyor. Sonra kafasına dank etmiş. Bir gün telefon açtı. 'Ya Mehmet Side'ye gelebilir misin?' dedi. 'Hayırdır?' dedim, 'Hani şu parti meselesi vardı ya onu bir konuşalım' dedi. Gittik. Ben orada, evlerinde altta kalıyorum, Turgut Bey ile Semra Hanım üstte kalıyorlar. Kaya Bey de orada bir otel vardı, orada kaldı. Adnan Kahveci de geliyordu. Kaya Erdem ve Kahveci gelip gidiyorlardı. Genelde orada ben kalıyordum. Dedi ki, 'Kalbimin iki damarı tıkalı. Gideceğim Amerika'ya izin verirse doktorum, siyasete girerim.' Gitti doktorundan izin aldı. ABD'den döndükten sonra Konsey'e (Kenan Evren başkanlığındaki Milli Güvenlik Konseyi) gitmesini, izin istemesini söyledim. Ankara'ya gitti. Paşaları ziyaret etti. Siyaset yapmak istese kendisine izin verilip verilmeyeceğini sordu. Ve şöyle ikna etti. Onlar dediler ki, 'Biz bir sol, bir sağ parti kuracağız. Fazla küçük partilere ihtiyaç yok.' Turgut Bey bunun rejimde kilitlenmeye sebep olacağını, arada 40-50 milletvekili olan küçük bir liberal parti olursa, zaman zaman sağla, zaman zaman solla koalisyon kurmak suretiyle, sıkışıklığı, kilitlenmeyi açabileceğini söyledi. Kenan Paşa'ya bunu söyledi. Kenan Paşa, 'Çok iyi olur, senin için bir mahsuru yok, ama Bülend Ulusu Paşa'yla beraber ol' demiş. 'Bülend Paşa'ya parti kurduracağız, siz zaten beraber çalıştınız, Bülend Paşa yumuşak bir insandır, onunla beraber ol' demiş. Bu bizim aramızda çok ihtilafa sebep oldu. Yıldırım Aktürk, Ekrem Pakdemirli ve Kaya Erdem, Bülend Paşa'yla beraber olmamızı savundu. Ben ve Semra Hanım inatla, 'Hayır, biz ayrı bir parti kurmalıyız' dedik. Neticede bizim dediğimiz oldu. Ben ilk defa Semra Hanım'la orada beraber oldum. Parti kurulmasına karar verildi. Turgut Bey gitti Amerika'da doktorundan, zayıflamak kaydıyla izin aldı. Başladık parti faaliyetlerine... Çok zorluk çektik, parti kurmak öyle kolay bir iş değildi. Ekonomik olarak çok sıkıntı olmadı. Çünkü Turgut Bey, ekonomiden sorumlu başbakan yardımcılığından geldiği için, herkes onu çok iyi tanıyordu. Ona yardımcı oluyorlardı. Ama herkes siyasetten kaçıyordu. Mesela bir akşam Halil Şıvgın ile ikimiz Cemil Çiçek ve Mehmet Altınsoy'u ikna etmek için akşam ezanında başladık, sabaha kadar uğraştık. Sabaha karşı, baktılar ki çare yok, kabul ettiler. Cemil Bey kabul etmiyordu. Mehmet Altınsoy ikna etti onu. Altınsoy, 'Cemil Bey olmadan ben siyasete girmem' diyordu. Beraber hukuk bürosu kurmuşlar, avukatlık yapıyorlardı. 'Tamam, Cemil Bey de gelsin' dedik. Kurucu üyelerimiz oldular. 37 kurucumuz vardı, yedisi veto oldu, kurucu olamadı. Ben daha baştan veto oldum. Çünkü eski belediye başkanları Konsey'den izin almadan siyaset yapamazlardı. Otuzda kaldık. Adnan Kahveci, Muzaffer Atılgan, Cemil Çiçek, Erol Aksoy, böyle yedi tane vetolu arkadaşımız vardı. Cemil Çiçek, daha önce Milli Mücadele

Derneği'ndeymiş. Turgut Bey izin istedi Kenan Paşa'dan benim için; Evren, 'Yok kalsın' dedi. O yüzden 1987'ye kadar milletvekili de olamadım. Kendi elimle kurduğum partide kurucu üye olamadım."[1]

Özal'a gelen Erbakan raporları

İhtilalden sonra Erbakan-Keçeciler dargınlığı hep sürüyor. 1987'de Erbakan'ın kardeşi vefat edince Keçeciler başsağlığı ziyaretine gidiyor. Erbakan bu fırsatı değerlendirip Keçeciler'i Refah Partisi'ne davet ediyor. O sıralarda Keçeciler, ANAP'ta teşkilat başyardımcılığı görevini bırakmış ve sade bir Konya milletvekili. Gerisini Keçeciler anlatıyor:

" 'Şu anda acılısınız, ben size başsağlığına geldim, bunları sonra konuşalım' dedim... Çok enteresandır, aradan üç dört gün geçtikten sonra Turgut Bey'e gitmiştim. Nereden duymuşsa, 'Refah Partisi'ne mi geçiyorsun?' dedi. 'Ne diyorsunuz, siz geçersiniz ben geçmem' dedim. Meğer Erbakan Hoca'yı dinliyorlarmış. Devlet dinliyormuş. Erbakan'ın evinde ne söylediysem Turgut Bey her şeyi bana söyledi. Evinde bir iki saat kadar oturmuştuk. 20-30 tane Refah Partili vardı. Ben tek başıma gitmiştim. Bunu bana Turgut Bey anlatınca, 'Erbakan'ı takip edeceğinize vatan hainlerini, bölücüleri takip edin' dedim. 'Yok yok, başka bir iş için bir takip varmış, oradan takılmış' dedi. Hangi istihbarat dinlemişse, Hoca'nın evini dinlemişler."

1987'de Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Necdet Öztorun'un emekli edilip, Orgeneral Necip Torumtay'ın Genelkurmay başkanı yapılması olayının en yakın tanıklarından biri de Keçeciler. O günü şöyle anlatıyor:

"Hiç unutmuyorum. Bir pazar günüydü. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek, o zaman Keçiören belediye başkanıydı. Özal, Melih'in yaptırdığı yedi parkın açılışını yapacaktı. Turgut Bey, 'Saat 11.00'de geleceğim' demiş. Ancak o saatte hâlâ Konut'tan çıkmamış. Beş bin kişi Özal'ı bekliyordu. Melih beni aradı. 'Ağabey, başbakanı ara, gelsin. Kalabalığı tutamıyorum' dedi. Konut'u aradım. Melih ikinci kez aradı. 'Ağabey, ne olur sen git Turgut Bey'i al gel' dedi. Ben tamamen Melih'i bu zor durumdan kurtarmak için Konut'a gittiğimde Özal'ı Müsteşar Ahmet Selçuk ve Başbakanlık Kanunlar Kararlar Genel

1. Adnan Kahveci'nin elektronik kabiliyeti yüksekti. KDV'yi hesaplayan akıllı mini yazar kasayı geliştirmiş ve bunun patentini almıştı. Vergi kaçırmayı önleyecek bir sistem getirmeyi planlıyordu. Bu kasalar bir network'a bağlanacaktı. Ayrıca dokunmatik seçim makinesiyle ilgili patenti vardı. Sağlığında teklifler almasına rağmen bu projelerini satmayan Kahveci'yi 1970'li yıllarda ABD'de bir elektronik fuarında görüp Türkiye'ye getiren kişi Korkut Özal'dı. Özal İçişleri bakanı olunca, bakanlığın ve Emniyet'in bu sisteme geçmesi için onu çağırdı. Kahveci Turgut Özal'la da o yıllarda tanıştı. Ama Özal kardeşlerle ilişkileri ne kadar iyiyse, Semra Hanım'la o kadar limoniydi. Mehmet Ali Birand ve ekibinin hazırladığı Turgut Özal belgeselinde Semra Hanım, "Turgut Bey'in beni boşaması için çok baskı yaptılar. Bunların başında da Kahveci geliyordu" diyor.

Müdürü Şahver Kobal'la hummalı bir çalışmanın içinde buldum. Ben içeri girer girmez Özal, 'Ya Mehmet bizim Kara Kuvvetleri komutanını görevden alma yetkimiz yokmuş. Ama ben böyle bir kanun maddesi olduğunu hatırlıyorum. Böyle bir madde olmasa Evren Paşa da bana, Kararnameyi getir, imzalayayım, demezdi. Çünkü bu konuları en iyi bilenlerden biri de Evren Paşa. Bu kanun maddesi var, ama bulamıyoruz' dedi. Yüzü simsiyahtı Turgut Bey'in. 2,5-3 saat çalışmışlar, ama kanunu bulamamışlar. Bu kanun bulunamayınca da hükümetin böyle bir yetkisi yok manası çıkmış. Maliye Bakanlığı'nın bir kanunlar külliyatı vardı. Konsey dönemindeki değişiklikleri de ihtiva ediyordu. İhtilal olunca, 'Hükümet, Kara Kuvvetleri komutanını görevden alamaz' diye bir madde getirmişler, ama sonra tekrar değiştirmişler. Ben oradan o maddeyi buldum. Turgut Bey çok rahatladı. 'O zaman hemen kararnameyi yaz' dedi. Kararnameyi yazdık. Orada hemen Evren Paşa'yı aradı. 'Efendim kararnameyi gönderiyorum' dedi. Bunlar olurken Müsteşar Ahmet Selçuk, 'Efendim, başbakana yanlış bilgi veren müsteşar durumuna düştüm, ben istifa ediyorum' dedi. Özal, 'Bu da nereden çıktı?' deyip istifasını kabul etmedi. Özel Kalem Müdürü Hüseyin Aksoy kararnameyi Köşk'e götürdü. Biz de Keçiören'e gittik. Turgut Bey'i Keçiören'e getirebilmem için o kararnamenin bitmesi lazımdı."

Peki, Özal neden Öztorun'u istemiyordu? İhtilal döneminde, Özal başbakan yardımcısı ve Öztorun Genelkurmay başkanıyken aralarında bazı sözlü tartışmalar geçtiği biliniyor. Keçeciler, bunu bir adım daha ileri götürüyor. Ona göre, Özal ile Öztorun arasında, bir başbakan ile kuvvet komutanı arasında olmaması gereken sert konuşmalar olmuştu: "Turgut Bey'in Necdet Öztorun'u niye istemediğini biliyorum. Ama ben onları söylemem. Devlet zarar görsün istemiyorum. Biz o dönemleri çok zor geçirdik. Turgut Bey çok zor geçirdi. O kararnameyi çıkarmak kolay bir iş değildi. Kenan Paşa olmasaydı yapamazdı zaten. Öztorun'un Turgut Bey'e daha sert ifadeleri olmuştu. Çok sert. Evren Paşa da bunları biliyordu. Zaten Evren Paşa bilmese bu emeklilik kararnamesini imzalamazdı."

Mehmet Keçeciler'in bir özelliği, yıllarca Anavatan Partisi'nde iki numaralı kişi olmasına rağmen, Kenan Evren cumhurbaşkanı olduğu sürece bakan olamayışı. Genelde Keçeciler'i MSP'li geçmişi sebebiyle Evren'in istemediğine inanılır. Bir diğer rivayete göre, Keçeciler'i istemeyen Semra Özal'dı. Ama Keçeciler, bu konuda bambaşka bir açıklama yapıyor:

"Ben bunu daha sonra Kenan Paşa'yla konuştum. 'Benim önüme senin ismin hiç gelmedi' dedi. Bunu Turgut Bey'e söyledim. 'Bakın, Kenan Paşa böyle diyor' dedim. 'Gönderseydim de veto mu etseydi' dedi. Burada beni çok üzen şeyler var. Derin olaylar var. Çok konuşmak istemiyorum. Turgut Bey benim yanımda Hüsnü ile Yusuf'a, 'Mehmet Bey'in ba-

kan olmasına karşı çıkan siz değil miydiniz?' dedi. Rahmetli Yusuf Bozkurt Özal'a ve Hüsnü Doğan'a benim yanımda söyledi. Halbuki parti içerisinde ben onlarla beraberdim. Demek ki aileden benim bakan olmanı istemeyenler vardı, Kenan Paşa değil. Bunu sonradan anladım. Ama sonra üç ayrı başbakanla üç defa bakan oldum. 5,5 sene bakanlık yaptım."

Otuz beşinci bölüm

Çankaya'nın kara kutusu

Ali Baransel, yalnızca Çankaya Köşkü'nde Kenan Evren'li yıllara tanıklık yapmadı. 16 yıl boyunca Ankara'daki "iktidar oyunu"nun göbeğindeydi. Kendi deyimiyle bir dönemin "kara kutusu" olan Baransel, Kenan Evren'in 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra Çankaya Köşkü'nde yaptığı bıyık kesme operasyonunda, bıyıklarını kurtaran iki kişiden biri.

TRT'nin Parlamento muhabiri Ali Baransel, 1974'te Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün basın danışmanı olarak Çankaya Köşkü'ne çıktığında 32 yaşındaydı. 16 yıl sonra Kenan Evren'le birlikte Çankaya'dan ayrıldığında, hastalıklarla "vücudunun yarısını" orada bırakacak kadar hızlı bir tempoda, devletin zirvesinde yaşanan olayların aktörlerinden biri olmuştu. Belki de tek kazancı bıyıklarıydı!

ABD'deki "Beyaz Saray sözcülüğü" anlayışını Çankaya Köşkü'ne taşıyan, Köşk'ü medyaya ve sanatçılara açan kişi olan Baransel, Evren'in o kadar askeri danışmanı içinde Çankaya'nın sivil yüzüydü. Çankaya'dan ayrılmasından sonra dört yıl Koç Holding'in Ankara temsilcisi olan Baransel, 28 Şubat sürecinde bu sefer Enver Ören'e ait TGRT televizyonunu "dönüştüren" ve TGRT'yi reytinglere sokan kişi olarak isminden söz ettirdi.

2004 yılı ekim ayında Ankara Bilkent'te karşı karşıya oturduğumuz Baransel, daha önce günde 150-200 telefon almasına rağmen Çankaya'dan ayrıldığı günün gecesinde evindeki üç telefon hiç çalmadı. Ankara'da sahnelenen "iktidar oyunu"ndan çıkan oyuncuların birdenbire nasıl bir yalnızlığa sürüklendiklerini bizzat yaşamış eski bir bürokrat olarak karşımdaydı. Onunla önce 11 Eylül 1980'e uzandık:

"İhsan Sabri Çağlayangil cumhurbaşkanı vekiliydi. 12 Eylül'den bir gün önce Genelkurmay Başkanı Kenan Evren, haftalık olağan görüşmesi için Köşk'e geldi. Başbakan Süleyman Demirel, 'Komutanın havasını bir yokla bakalım, askerin durumu nedir? Bir istekleri var mı, terörün önüne geçmek için yapmamız gereken bir şey var mı?' diyor. Çaylar, kahveler içildikten sonra Çağlayangil Evren'e, 'Siz ve sıkıyönetim komutanları büyük hizmet veriyorsunuz. Hükümet olarak ne yapılabilir, bize bir görev düşer mi, bunu söylerseniz memnun olurum' diyor.

Evren, 'Hiçbir talebimiz yok. Gayet iyi gidiyor. Hükümet ile asker arasındaki birlik ve beraberlik sürüyor. Herhangi bir sorunumuz yok' diyor. Gece saat bire doğru telefon çaldı. Nöbetçi Yaver Binbaşı Utku Güney aradı. 'Aliciğim kapının önünden tanklar geçecek. Silahlı Kuvvetler bir askeri harekât gerçekleştirdi. Saat üçe doğru televizyonu aç, Evren Paşa'nın açıklamasını dinleyeceksin' dedi. Ertesi gün 12 Eylül Harekâtı oldu."

İhtilalden sonra, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in "devlet başkanı" unvanı almasıyla Köşk'ün yapısı birdenbire değişmiş. Ağaçların kökleri beyaza boyanmış, giriş çıkışlar bir askeri karargâhı andırmaya başlamış. Hatta o günlerde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Haluk Bayülken'i ziyarete gelen Milli Savunma eski bakanlarından Hasan Esat Işık, "Köşk 15 gün içinde garnizon oldu. Burası çok değişmiş" diyor. İşte o günlerde yaşanan ilginç olaylardan biri de Evren'in, Köşk personeline "Bıyıklarınızı kesin" emri vermesiydi:

" 'Köşk personeli bıyıklarını kesecek' diye bir genelge yayınlandı. Benim bıyıkla özdeşleşmiş bir kişiliğim var. Eve geldim. Hanıma, 'Çok ısrar ederlerse buradan gideriz' dedim. Ertesi gün Evren'in damadı Erkan Gürvit'le karşılaştım. Baktım, onun da bıyıkları duruyor. İki gün sonra Evren Paşa bir konu sebebiyle beni huzura çağırdı. 'Sen bıyıklarını kesmemişsin' dedi. 'Sayın Cumhurbaşkanım, bıyıkları kesmem önemli değil, ama bir eziklik duygusuna kapılacağım. Zaten Erkan Gürvit de kesmemiş' dedim. 'Öyle mi?' dedi. 'Hadi o zaman, ikiniz gözüme görünmeyin' dedi. Böylece bıyık kesmekten kurtulduk."

Erdal İnönü mahkemede titreyince

Evren'in damadı Erkan Gürvit, Belçika'da Milli İstihbarat Teşkilatı'nın Brüksel temsilcisi olarak görevliyken, Evren'in Köşk'e çıkmasıyla Köşk'teki MİT irtibat görevlisi olmuştu. Eşi Şenay Gürvit de MİT görevlisiydi. Gürvit'ten önce de var olan Köşk'teki bu görev, MİT'le ilgili çalışma ve raporları cumhurbaşkanına sunmak, gerektiğinde MİT müsteşarını Köşk'e çağırmak içindi. Erkan Gürvit'ten önceki bu görevi, aynı zamanda eski bir milli binici olan Albay Kemal Özçelik yapıyordu. O dönemin tarihi olaylarından biri, Ermeni terör Örgütü ASALA'ya yönelik yurtdışındaki örtülü operasyonlar. Bilinen, bu operasyonları Erkan Gürvit, MİT'in dış operasyonlar biriminde yönetici olarak çalışan eşi Şenay Gürvit ve Hiram Abas'ın yönettiği. Baransel, Abdullah Çatlı ve arkadaşlarının görev aldığı bu operasyonlar hakkında konuşmuyor, ama "Hiram Bey, Erkan Gürvit'in arkadaşıydı. Ofisine gelip giderken görüyordum" diyor.

12 Eylül'den sonraki en dikkat çekici gelişmelerden biri, Kenan Evren'le Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşı olan Milliyetçi Hareket Partisi li-

deri Alparslan Türkeş'in karşı karşıya gelmesi. 27 Mayıs 1960 Darbesi'nde "Kudretli Albay" Türkeş çok ön plana çıkarken, Kurmay Albay Kenan Evren, istikbalini parlak görmüyor ve ordudan ayrılmanın planlarını yapıyordu. Ama sadece 20 yıl sonra, Evren ihtilalin lideriydi, Türkeş ise cezaevindeydi. Türkeş, 12 Eylül'de diğer liderler gibi hemen teslim olmamış, birkaç gün beklemişti. Ardından da önünde uzun bir cezaevi hayatı bulmuştu. Bu gelişme üzerine ülkücü kesimde Türkeş'i cezaevinden kaçırmak, hatta Evren'e "suikast düzenlemek" seçenekleri bile tartışılmıştı. Ali Baransel, Evren-Türkeş ilişkisine yepyeni bir boyut getiriyor ve Türkeş'in cezaevinden çıkarılması talimatını Evren'in verdiğini açıklıyor:

"12 Eylül'den sonra yargılanan siyasi parti genel başkanları birer birer beraat edip çıktılar. Sadece Alparslan Türkeş içeride kalmıştı. Her sabah Evren Paşa'ya basından çıkan haberlerden bir brifing verirdim. O gün, 'Gazeteler içeride sadece Türkeş'in kaldığını yazıyor' dedim. 'Öyle mi?' dedi. Cumhurbaşkanlığı Hukuk Dairesi Başkanı Tümgeneral Muzaffer Başkaynak'a talimat verdi. Türkeş için, sağlık sorunu öne sürülerek, sıhhi heyet raporuyla cezaevinden çıkarma mekanizmasının işletilmesini istedi. Türkeş, onun direktifiyle bırakıldı. Eğer Evren devreye girmeseydi, Türkeş daha fazla içeride kalabilirdi... Evren Paşa ile Türkeş arasında öyle pek sıcak bir ilişki görmedim. Süleyman Bey'e, Erbakan'a karşı da bir sıcaklığını hissetmedim. Evren'in sadece Ecevit'e karşı biraz sempatisi vardı. Yasakların kalkmasından sonra, galiba bir 29 Ekim resepsiyonuydu; Ecevit, Demirel ve Türkeş Köşk'e geldiler. Bir dönemde geldiklerinde etraflarında yüzlerce kişi halka olurdu. İnanır mısınız, kapıda kimse karşılamadı, salona geldiler, herkes vebalı gibi onlardan kaçtı. Ama Evren Paşa'nın en yakınındaki bir adam olarak onları ben karşıladım, salona götürdüm. Onlarla beşer, onar dakika durdum. Havayı ısıttım. Manevralarla, onları Evren Paşa'yla yan yana getirdim, tokalaşmalarını sağladım."

Liderlerin 12 Eylül maceraları içinde Erdal İnönü'nün de yeri var. İhtilalden sonra kurulan Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin (SODEP) başkanı olan İnönü, bir toplantıda Konsey üyelerini hedef alan sözleri sebebiyle soruşturmaya uğruyor. Erdal İnönü'nün sanık olarak duruşmada ifade vermesi olayını ve Evren'in tepkisini Baransel şöyle anlatıyor:

"İlk duruşmasında hâkim karşısında İnönü'nün eli ayağı zangır zangır titremiş. Ağzı kurumuş, ifadesini suratı sararmış bir şekilde tamamlayabilmiş. Bitkin ve bitap düşmüş. O gün biz askeri uçakla bir geziden dönüyorduk. Bunu Evren Paşa'ya ilettiler. Evren Paşa, Konsey üyelerine dönüp, 'Ben size söylemiştim. Erdal İnönü bir ilim adamı, ama lider olacak özellikleri yok. Çok vesveseli ve ürkek. Çünkü el bebek, gül bebek yetiştirilmiş. Göreceksiniz, politikadan çok çabuk ayrılacak' dedi. Hakikaten aradan birkaç zaman geçti, İnönü politikayı kendisi bıraktı ve ayrıldı."

Kenan Evren ile Şahinkaya neden küstü?

Fahri Korutürk, 1974'te Baransel'i Köşk'e aldığında, "Burada devletin birçok sırrına vâkıf olacaksın, artık gazeteciliğin bitti" demişti. Baransel, "Ben bir kara kutuyum. Anılarım bir aysberg gibi. Derinliklerdeki çok önemli olayların tanığıyım. Cumhurbaşkanı Evren'in yanındaki iki üç kişiden bir tanesiydim" diyor. Baransel, Ankara'da ayrı bir toprak parçası, insan ilişkilerinin çok farklı olduğu bir dünya olarak nitelendirdiği Çankaya Köşkü'nün bir saray gibi olduğunu, doğal olarak bu sarayda zaman zaman çeşitli entrikaların yaşandığını belirtiyor. Bu olaylar sebebiyle iki defa Evren'le yollarının ayrıldığını, ancak Evren'in isteği üzerine tekrar geri döndüğünü vurguluyor:

"Cumhurbaşkanının yanına herkes giremez, iki veya üç kişi direkt girer. Randevusuz, telefon edersin, 'Ben geliyorum' dersin, seni alırlar. Birisi o dönemde bendim. Bir tanesi Genel Sekreter Haluk Bayülken, bir tanesi de özel kalem müdürü. Özel kalem müdürü de Dışişleri'nden kripto gelir, önemli bir şey gelir, girer. Bir de Erkan Gürvit girebilirdi. Şimdi cumhurbaşkanı da insan. Gidiyorsun, bir şey söylüyorsun, etkiliyorsun. Onun dışarıya yansıması, politikaya yansıması, çok değişik oluyor. Bu yüzden Çankaya Köşkü'nde görev alan her kişi bıçak sırtında gider. Ben bunu tam on altı yıl yaptım. Bu kadar yakın ilişkimden rahatsız olanlar, benim dışımda birtakım şeyler aktarır. Mesela bir bakarsın, Evren Paşa seninle her şeyi konuşurken hiçbir şey konuşmaz. O zaman tavrını koyarsın, 'Ben gidiyorum' dersin. Bunları yaşadım. Dışlandığını anlarsın. Bir bakışla, sana az görev verilmesiyle, seni bir seyahate götürmemesiyle bunu anlarsın. Bunlar oldu. İki defa Köşk'ten ayrılmayı istedim. 'Bazı şeyler bana ters geliyor, ayrılacağım' dedim. Bir defasında Evren 'Evet' dedi, valizleri topladım. 20 gün sonra beni çağırdı. 'Düşündüm, senin yerine adam bulamadım, sen dürüst bir adamsın, burada kal' dedi."

Peki, ihtilalin lideri Kenan Evren ile dört Konsey üyesinin ilişkileri sonraki yıllarda nasıl bir seyir izledi? Konsey üyelerinden dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin ve Jandarma Genel Komutanı Sedat Celasun vefat ettiler. Dönemin Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya ile Deniz Kuvvetleri Komutanı Nejat Tümer hayattalar ve İstanbul'da yaşıyorlar. Evren ise Marmaris ile Bodrum arasında gidip geliyor. Araya giren yıllar, hayattaki üç "ihtilalci" komutanın eskisi kadar beraber olmalarını engelliyor. Daha çok bayramlarda, önemli günlerde birbirlerini arayıp hatır soruyorlar. Fakat Evren ile Şahinkaya'nın uzun yıllardır görüşmedikleri, yani küs oldukları ortaya çıktı.

Peki, Evren ile Şahinkaya birbirlerine neden küstü? Olayın perde arkası şöyle: Cumhurbaşkanı Evren'in görevinin son yıllarında Şahinkaya'yla ilgili yolsuzluk iddiaları giderek yoğunlaşınca, Şahinkaya hazırla-

dığı bir metni cumhurbaşkanına sunar ve bunun Cumhurbaşkanlığı Basın Sözcülüğü tarafından açıklanmasını ister. Evren, Ali Baransel'i çağırarak metni verir. Baransel metni okuduktan sonra, "Sayın Cumhurbaşkanım, bu kişisel bir konu. Cumhurbaşkanlığı müşavirliği sadece şahsınızla ilgili açıklamaları yapmakla yükümlüdür. İzin verirseniz, bunu açıklamayalım" der. Evren de bu görüşe katılır. Bunun üzerine, kendisi hakkında ortaya atılan yolsuzluk iddialarına karşı, Evren'in kendisine sahip çıkmadığı duygusuna kapılan Şahinkaya, o tarihten itibaren Evren'le ilişkisini keser.[1]

Evren, 12 Eylül İhtilali'yle ilgili çok ilginç bir bilgiyi de yıllar sonra Baransel'e anlatır. İhtilal tarihi belirlendikten sonra, ihtilalin ardından televizyonda okunacak bildiri önüne geldiğinde bir cümle özellikle dikkatini çeker. Bu cümlede ihtilalin, "emir komuta zinciri içinde gerçekleştirildiği" belirtilmektedir. Evren, bu cümleyi okuyunca, günlerdir kendisini ziyarete gelen ve "Ne zaman yönetime el koyuyorsunuz?" diyen politikacıları, yargı mensuplarını, sivil toplum örgütlerini düşünür. Çeşitli ortamlarda kendisine ve kuvvet komutanı arkadaşlarına, "Ne duruyorsunuz?" diyen insanları hatırlar. Evren'in, bu olayı aktarırken Baransel'e yaptığı ilginç değerlendirme şöyledir: "Önce ihtilal bildirisinden o cümleyi çıkarmayı düşündüm. Sonra bıraktım." Evren'in yorumu manidardı. Çünkü o cümle, ihtilalin bütün sorumluluğunun, emir komuta zincirinin başındaki kişi olarak kendisinde olması demekti. Evren "toplumsal bir talep" olarak ortaya çıktığını düşündüğü yönetime el konulmasında bütün sorumluluğun kendisine yıkılmış olmasına dikkat çekmişti.

Vehbi Koç'un iş teklifi

Baransel'in anılarında, Silahlı Kuvvetler'de şu anda üst komuta kademesini oluşturan komutanların neredeyse tamamı yer alıyor. Çünkü bu komutanların çoğu, Konsey döneminde kurmay albay rütbesiyle çeşitli önemli görevlerde bulunuyorlardı. Örneğin, Orgeneral Hilmi Özkök, kurmay albay rütbesiyle Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık'ın özel kalem müdürüydü. Baransel, "Haydar Paşa çok titiz bir adamdı. Özkök Paşa'nın onun özel kalem müdürü olması başlı başına bir hadiseydi. Onun yanında çalışmak çok zordu, çok donanımlı olmak gerekiyordu. Demek ki hepsini Hilmi Paşa'da görmüş." Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt o zaman Evren'in muhafız alayı komutanıydı. Sonradan Deniz Kuvvetleri komutanı olan Salim Dervişoğlu Konsey'in Basın ve Halkla İlişkiler Dairesi baş-

1. Kenan Evren-Tahsin Şahinkaya küslüğü Nurettin Ersin'in vefatı üzerine yeniden gün yüzüne çıktı. 2005 yılı ekim ayında vefat eden Ersin için Ankara'da Genelkurmay'da ve Kocatepe Camisi'nde yapılan törenlerde Evren ve Şahinkaya yan yana gelmemeye özen gösterdiler.

kanıydı. Kurmay Albay Tuncer Kılınç da onun yanındaydı. Konsey'in basın işlerini onlar yürüttü. Çevik Bir, Evren'in hem başyaveri hem de özel kalem müdürüydü. Baransel, "Çevik Paşa, son derece sportmen, boylu poslu ve gösterişli bir subaydı. İngilizcesi çok iyiydi. O Muhafız Alayı komutanı olunca Evren'in özel kalem müdürlüğünü Büyükelçi Üstün Dinçmen, ondan sonra Büyükelçi Baki İlkin, sonra da Büyükelçi Ali Tuygan yaptı" diyor.

Baransel, 28 Şubat sürecinde Genelkurmay ikinci başkanı olarak adından çokça söz ettiren Çevik Bir'i, 1999'da İstanbul'da 1. Ordu komutanıyken ziyaret ettiğinde aralarında geçen konuşmayı şöyle aktarıyor: "Dedi ki, 'Aliciğim, evet biz Atatürkçüyüz, laikiz, ama dini inançlarımız var, dine karşı saygılıyız.' Sonra cebinden küçük bir Kuran çıkardı ve 'Sen bilir misin ki, ben evden çıkarken bunu yanıma alırım ve hep üstümde taşırım' dedi."

Peki, Baransel, 1997'de TGRT televizyonunun başına nasıl geçti? İddialara göre, Baransel'in bu görevi üstlenmesi Orgeneral Bir'in isteğiyle olmuştu ve Baransel Kenan Evren'den de izin alarak İstanbul'a gelmişti. Ancak Baransel, TGRT'de görev almasını kendisine yapılan çok sayıda teklif arasında yaptığı bir seçim olarak nitelendiriyor. "Mesela Uzanların malvarlığına el konulmasından sonra Başbakan Tayyip Erdoğan, Star medya grubunun başına geçmemi bizzat rica etti, ama istemedim" diyen Baransel şöyle devam ediyor:

"1989 yılında Evren'in görev süresi bitince Köşk'ten ayrıldım. İlk teklif Aydın Doğan'dan geldi. *Milliyet*'in Ankara temsilcisi olmamı istedi. Prensip anlaşmasına varılmışken araya Vehbi Bey girdi. Koç Grubu'nun beraber çalışma isteği üzerine bunu Aydın Doğan'a ilettim. 'Vehbi Bey bizim büyüğümüzdür. Eğer o çalışmak istiyorsa, orayı tercih edersen sevinirim' dedi. O arada, Türkiye'de özel televizyonlar hayata geçmeye başladı. Milli Güvenlik Kurulu kontenjanından Radyo Televizyon Yüksek Kurulu (RTYK) üyesi seçildim. Bu görevi Koç Grubu'ndaki işimle birlikte sürdürdüm. RTYK, Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) olunca RTÜK üyesi seçildim ve iki yıl başkanlığını yaptım. Televizyonlardan ilk teklifi Erol Aksoy'dan aldım. Show TV'nin kurulmasını ve genel müdürü olarak bu görevin başında olmamı benden rica etti. Fakat ben Ankara'dan ayrılmak istemediğimi söyledim ve ona Nuri Çolakoğlu'nu önerdim. Nuri Çolakoğlu başarılı bir şekilde Show TV'yi kurdu. Sonra NTV'nin kurulması için Cavit Çağlar'dan bir teklif geldi. O teklifi kabul etmedim. 28 Şubat sürecinde sonra bir teklif de Enver Ören'den eldi. Sayın Ören bir değişim projesi uygulayacaklarını, Amerika'da çok ünlü bir televizyon şirketiyle anlaştıklarını, Türkiye'de ilk üç televizyon arasına girme konusunda iddialı olduklarını, evimi İstanbul'a taşımadan da görevi kabul edebileceğimi ve tam yetkili olacağımı söyledi. Daha önce de kendisini tanıyordum. Beni ikna etti. Görevi kabul ettiğimde kendisiyle

sözleşme bile imzalamadım. TGRT'nin bu büyük tırmanışından çok duygulanan Sayın Ören bana TGRT'den yüzde iki gibi bir hisse verdi. 2000 yılında ayrılırken kendisine bu hisseyi devrettim, karşılığında bana bir ev verdi. Bir de makam aracı olarak kullandığım arabayı hediye etti."

İstanbul'da medya dünyasında üst düzey görevlerde bulunmuş bazı kişilerin ismi, 15-20 milyon dolarlık servetlerle anılıyor. Baransel, bu konuda şunları anlatıyor: "Eğer isteseydim, benim de çok ciddi bir varlığım olurdu. Herkesin bu ortamda kazançlarını, birikimlerini, elde ettiklerinin hesabını her zeminde net bir şekilde vermesi gerekir, diye düşünüyorum. Hayatım boyunca hiçbir göreve talip olmadım. Bana görev teklif edildi. Bunları vicdanımın ve aklımın kantarında tarttım. Yapabileceklerimi kabul ettim. Her işte de, tepede bulunduğum sırada görevden ayrıldım. Dolayısıyla hiç kimseye benim işime son verme zevkini tattırmadım. Hep kendim ayrıldım. Hangi görevde olursanız olun, insanın zirveye çıktığı bir an vardır. Yıldızın parladığı anlar sürekli olmaz, bir dönem olur. Ama medyada bazı kişilerin ısrarla, illa bir yer tutmak için çaba gösterdiklerini görüyorum. Ahı gitmiş vahı kalmış, Türkçesi bozulmuş, ama hâlâ röportaj yapıyor. Hâlâ ısrarla bir köşede yazı yazmak istiyor. Akıl almaz bir hırs. Bu tabloyu şöyle formüle ettim: Medyadaki yerini koruma, hep gündemde kalma tutkusu, eziklik temeline dayalı bastırılmış kişilikleri zaman içinde unutturarak çokbilmişlik ve kendini beğenmişlik bayrağını bilinçaltının gönderine çekiyor. Bu çok psikolojik bir tanımlamadır."

Türkiye'deki medya elitine bu çarpıcı eleştiriyi getirerek söyleşimizi noktalayan Baransel'in, yazar Fikret Otyam'ın kızı olan eşi Elvan Baransel de gazeteci ve o tarihte Anadolu Ajansı genel müdür yardımcısıydı. Baransel'le akrabalığı olan bir diğer yazar ise eniştesi Erhan Bener. Çoğu kimse Ali Baransel'in, Adnan Menderes döneminin Genelkurmay başkanlarından Nurettin Baransel'in oğlu olduğunu sanıyor. Ancak, Nurettin Baransel'le sadece uzaktan akraba. Öte yandan son yıllarda ayyuka çıkan "Sabetaycılık" tartışmasından Ali Baransel de nasibini aldı. İnternette dolaşan Sabetaycılar listelerinde onun da ismi var. Ancak Baransel konuşmamızda ailesinin Karaman kökenli olduğunu, Osmanlı döneminde Balkanlar'a yerleştirilen "Evlad-ı Fatihan" olduklarını kesin olarak vurguladı. Hatta Baransel'le aynı ismi taşıyan dedesi, 120 sene önce Pire Limanı'ndan bindiği gemiyle İskenderiye üzerinden hacca gitmiş, hac görevi sırasında ölmüş ve orada toprağa verilmiş.

Anayasa'ya zorunlu din dersi koyduran damat

Ali Baransel'in bıyıklarını kurtaran Erkan Gürvit, Evren'in üç damadından biriydi. Kenan Evren'in ODTÜ Kimya Mühendisliği mezunu ikinci kızı Gülay Evren 18 yıl Sabancı Holding'de üst düzey yöneticilik

yaptı ve BOSSA fabrikasında genel müdür olan Mehmet Ali Alparslan'la evlendi. Gülay Evren, daha sonra boşandı. Eski eşi Mehmet Ali Alparslan 1997 yılı mart ayında İstanbul'da geçirdiği trafik kazasında öldü. Evren'in üçüncü kızı Miray ise Maksut Göksu'yla evlendi. Göksu, Türkiye Komünist Partisi üyesi olduğu gerekçesiyle aranıyordu. Evren'in kızı Şenay Gürvit ve damadı Erkan Gürvit bu evliliğe karşı çıktılar, ama devreye anne Sakine Hanım girince bu evlilik gerçekleşti.

1982 Anayasası'na zorunlu din derslerinin girmesinde Evren'in damatlarından birinin etkili olduğu söylenir. Bir Kurban Bayramı gününde vekâletle kurban kestirmek isteyen Evren, damadından, "Efendim, bugün noterler kapalı" cevabını alınca şaşkına döner. Çünkü Evren'in sözünü ettiği vekâlet, sözlü olarak bir kişiye adınıza kurban kesme yetkisi vermekten ibarettir. Bunun noterden alınacak bir vekâletnameyle ilgisi yoktur. Damadındaki bu temel dini bilgi eksikliği karşısında şaşkına dönen Evren, okullarda din dersleriyle öğrencilere bu bilgilerin verilmesi kararını alır. Evren bu olayı, gazeteci ve akademisyen Osman Özsoy'a anlattı.

İçişleri Bakanlığı'nın 29 ağustos 1984 tarihli bir belgesi, Evren'in üç kızından birinin önemli bir "kaçırılma" tehlikesi atlattığını gösteriyor. Abdullah Çatlı grubundan Nevzat Bilecen, 1984'te İsviçre'de yakalanınca, Ankara'dan gönderilen Emniyet Amiri Fahrettin Metin tarafından ifadesi alınıyor. Fahrettin Metin, Bilecen'le yaptığı görüşmeden sonra düzenlediği 29 ağustos 1984 tarihli raporunda bu olayı anlatıyor. Nevzat Bilecen'in iddialarına göre, Abdullah Çatlı ve Oral Çelik, Özel Harp Dairesi'nde görevli üst rütbeli bir subayın Paris'te okuyan oğlunu kaçırıyorlar. Kaçırılan bu kişinin annesi ve babasıyla temas kurup Fransa'ya gelmelerini sağlıyorlar. Paris'te yapılan pazarlık sonucunda subay, oğlunun serbest bırakılmasına karşılık Çatlı ve Çelik'e NATO etiketli bombalar temin etmiş. Subay, bombalar üzerindeki etiketlerin sökülmesini istemiş, bu istek Çatlı ve Çelik tarafından kabul edilmeyerek bunun koz olarak kullanılacağını subaya bildirmişler. Bunun dışında subaydan, Türkiye'de tutuklu bulunan bazı ülkücülerin serbest bırakılmasını istemişler. Subay bu isteklerini kabul ederek bazı ülkücülerin serbest kalmalarını temin etmiş. Pazarlık sırasında Çatlı ve Çelik, cezaevindeki Türkeş'in de serbest bırakılmasını istemiş. Subay ise bu işin çok zor olduğunu, bunu başarmak için MİT'i ikna etmesi gerektiğini söylemiş. Konuşmanın devamında ise subay, Türkeş'in serbest bırakılmasının daha kolay olması için oğlunun yakın arkadaşı olan Kenan Evren'in kızını kaçırmalarını teklif etmiş. Bunun üzerine Çatlı ve Çelik, "Gerekirse onu da yaparız" cevabını vermişler.

Evren Türkeş'in çantasını taşıdı mı?

Kenan Evren, Ali Baransel'le yaptığım bu röportaj üzerine yaptığı açıklamada, o dönemde Türkeş'in hapisten çıkarılması talimatını ver-

diğini doğruladı. Evren'in bu yöndeki açıklaması 12 aralık 2004 günü medyada yer aldı. Ancak 4 nisan 1997 günü vefat eden Türkeş, ölümünden önce gazeteci Hulusi Turgut'a anlattığı anılarında Kenan Evren için hiç iyi sözler kullanmıyor. Tahliye olduğu 7 nisan 1985 tarihine kadar dört yıl yedi ay yirmi beş gün tutuklu kaldığını belirten Türkeş şöyle devam ediyor:

> Bunca zaman tutuklu kaldım. Bu, Kenan Evren'in bir kompleksinin neticesidir. Benim tutuklanmam için hiçbir neden yoktu. İddianame baştan aşağı saçma ve gerçeklere aykırıydı... Duruşmalar başlamadan önce Kenan Evren ve Nurettin Ersin, Çankaya Köşkü'ne Mamak'tan televizyon hattı çektirmişler. Duruşmaları canlı yayın olarak izleyeceklermiş. Bunlar, "İyi bir tiyatro seyredeceğiz, Türkeş'in nasıl ter döktüğünü, sehpaya gittiğini göreceğiz" diye televizyon hattı döşemişler. Bunların birçok rezaletleri var. Kendi aralarında demişler ki, "Türkeş kim bilir mahkemede nasıl ter dökecek, nasıl ağlayacak, nasıl yalvaracak ve nasıl sehpaya gidecek." Köşk'ten Mamak mahkemelerini hanımları ve çocuklarıyla her an ekrandan seyretmişler. Bizi senelerce televizyonların önünde mahkûm ettiler. (*Şahinlerin Dansı*, Hulusi Turgut)

Ali Baransel'le yaptığım bu konuşmadan sonra, Türkeş-Evren ilişkilerinin bilinmeyen bazı boyutlarını da gazeteci yazar İrfan Ülkü'den dinledim. Bir dönem Türkeş'in çok yakınında bulunmuş bir gazeteci olan Ülkü, Türkeş'in cezaevinden çıkmasında dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ'un da rolü olduğunu belirtiyor. Ülkü, bunu şöyle anlatıyor:

"Necdet Üruğ'un dayısı Orgeneral Faruk Gürler, Harp Akademisi'nde Türkeş'in hocasıymış. 12 Mart 1971 Muhtırası'ndan sonra dönemin Genelkurmay Başkanı Faruk Gürler, görevinden ayrılıp cumhurbaşkanı adayı olunca ve seçilemeyince evine kapanıyor. Türkeş, hiç çekinmeden onu ziyaret ediyor, elini öpüyor, Gürler duygulanıyor. 'Oğlum, bana bu şekilde gelmen sana zarar verir' diyor. O sırada Gürler'in yanında bir tek yeğeni General Necdet Üruğ var. Daha sonra Üruğ da, Gürler'in yeğeni ve darbeci olduğu gerekçesiyle emekli edilmeye çalışılıyor. Türkeş'in, Üruğ'un emekli edilmemesinde etkisi oluyor. Nihayet 12 Eylül 1980 İhtilali olunca ve Türkeş uzun süre tutuklu kalınca, Türkeş'in Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşı olan Orgeneral Turgut Sunalp, Genelkurmay Başkanlığı koltuğunda oturan Orgeneral Necdet Üruğ nezdinde girişimlerde bulunuyor. Üruğ, konuyu dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Necdet Öztorun'a iletiyor. 'Türkeş'i çıkartın' diyor. Hatta Üruğ, daha İstanbul'da 1. Ordu komutanıyken, MHP davasının savcısı Nurettin Soyer'e kızıyor ve randevu talebini kabul etmiyor."

Gazeteci Ülkü, Türkeş'in ölümünden önce kendisine 27 Mayıs 1960

öncesine ait bir fotoğraf gösterdiğini, bu fotoğrafta, Ankara Tren Garı'nda Kenan Evren'in Türkeş'in çantasını taşıdığını belirtiyor. Türkeş, 1955'te ABD'deki görevine gitmek üzere trenle Ankara'dan İstanbul'a gelirken onu uğurlayanlardan biri Kenan Evren. Ülkü'ye göre, 27 Mayıs 1960 İhtilali öncesinde Evren ile Türkeş arasında çok yakın ilişkiler var. İhtilalden sonra Albay Evren, Türkeş'e gelerek askerlikten ayrılacağını söylüyor. Hatta Evren'in bu kararlı tavrı üzerine eşi Sakine Evren, Türkeş'in evine gelerek Evren'in orduda kalması için onu ikna etmesini istiyor. Kenan Evren'in ihtilalden rahatsızlığı, kendisine etkili bir görev verilmemesiymiş. Ülkü, Türkeş'e "27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra o kadar güçlüydünüz. İhtilalin kudretli albayıydınız, niye kendinizi general yapmadınız?" sorusunu yöneltince Türkeş, "Biz imalat hatasıyız" demiş. Türkeş'in anlatımına göre bir gün İsmet İnönü kendisine şöyle demiş: "Askerler politikada hep başarısız oldu. Ben ve sen istisnayız."[2]

İlk gerillacı subay Sunalp

12 Eylül döneminde Türkeş'in komutanlarla ilişkilerinin bir bölümünü de, uzun yıllar gazetecilik yapan ve bir dönem MHP yönetiminde de görev almış olan Akkan Suver'den dinledim. 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra tutuklanan Alparslan Türkeş'in bir an önce serbest kalması için çaba harcayan kişilerin başında Turgut Sunalp'ın geldiğini aktaran Suver, "Turgut Sunalp'ın emekli bir orgeneral olarak ve o zamanki ana muhalefet partisi olan Milliyetçi Demokrasi Partisi'nin genel başkanı olarak askerler üzerinde bir ağırlığı vardı. Çünkü komuta kademesinin hepsi eski arkadaşları, aynı dönemlerden. Hem cezaevinde Türkeş'e ihtimam gösterilmesi için hem de tahliye olsun diye uğraşıyordu" diyor. Türkeş-Sunalp yakınlığının temelindeki olguyu ise Suver şöyle anlatıyor:

"Turgut Sunalp, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gerilla alanında yetiştirdiği ilk subaydır. Gerilla yepyeni bir model. 1950'li yıllarda Türkiye'nin Amerika'da yetiştirdiği bir subay. Bu subayımızı teşkilat kurması için Kıbrıs'a yolluyorlar. 1960 İhtilali olunca, Demokrat Parti'yle bağı olduğunu düşündükleri subayları emekli ediyorlar. Bunların içinde general de var, kurmay albay da var. Turgut Sunalp'ın ayrıldığı eşi, Demokrat Partili eski bakanlardan Mükerrem Sarol'un eşinin kız kardeşi. Diyorlar ki, 'Bu da onlarla ilişkili, bunu da emekli edin.' Türkeş buna itiraz ediyor. 'Kendinize gelin, bu kişi Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yetiştirdiği

2. Türkeş o dönemde ABD'ye iki defa gitti. Üsteğmenken 1944'te "Turancılık" diye bilinen davadan tutuklanan, tabutluk denilen hücreye konulan, tırnağı çekilen, bir yıl askeri cezaevinde kalan Türkeş, bu davanın bitmesinden sonra, 1947'de Amerikan Kara Harp Akademisi'ne gönderilen 16 subay içinde yer aldı. Rütbesi yüzbaşıydı. 1954'te ABD'ye ikinci gidişinde ise binbaşıydı. Washington'a, ABD Savunma Bakanlığı Pentagon'a, "NATO Türk Temsil Heyeti üyesi" olarak gitti.

bir subay. Kaldı ki hanımından boşandı. Boşanmamış olsaydı dahi, o fikirlerle irtibatlı anlamına gelmez. Bu arkadaş bu konunun uzmanı. Onun yerine Kıbrıs'a göndereceğimiz ikinci bir adam söyleyin onu gönderelim' diyor. Tabii bulunamıyor ve Sunalp'ın emekliliği durduruluyor. Bir sabah Türkeş'in emir subayı içeri girmiş. 'Albay Sunalp geldi' demiş. Sunalp, 'Sana teşekküre geldim, benim hakkımı müdafaa etmişsin, ama emeklilik dilekçemi vermeye geldim. Böyle rezil bir şey olmaz. Sen beni savunmuşsun, ama bunlar bana kulp takmışlar. Bunu onuruma yediremem' diyor. Türkeş de diyor ki, 'Şu anda benim sıfatım senden üstün. Emrediyorum, en yakın saatte Adana üstünden Kıbrıs'taki birliğinin başına geçeceksin. Bu istifa dilekçeni yırt, ben burada olduğum müddetçe sana kimse dokunamaz ve dokunmayacak da.' O kararlılık onun emekli albay Turgut Sunalp olacağı yerde, emekli orgeneral Turgut Sunalp olmasını sağladı. Sunalp bunu hiç unutmadı. Sonra aradan zaman geçti. Türkeş çıktı. O arada Sunalp'ın partisi silinip gitti. Türkeş MHP'nin başına geçti, 20 milletvekiliyle Meclis'e girdi ve bütün resmi toplantılarda Turgut Sunalp'ı yanına oturttu, onu onore etti."

Türkeş, Sunalp'ı anlatıyor

Alparslan Türkeş de, gazeteci Hulusi Turgut'a yaptığı açıklamalarda Turgut Sunalp'ı şöyle anlatıyor: "O dönemde (1. Milliyetçi Cephe hükümeti, 1975-1977), Kara Kuvvetleri Komutanlığı boşalıyordu. Turgut Sunalp Paşa'nın komutanlığı söz konusu. Ancak devrin cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Turgut Paşa siyasetle meşgul oluyor diye, onun atanmasını engelledi. Halbuki Turgut Sunalp Paşa, Silahlı Kuvvetler'de çok sevilen, çok bilgili, çok kültürlü, çok çalışkan ve şimdiye kadar gelen geçen Genelkurmay başkanları içerisinde en parlak Genelkurmay başkanı olacak şahıstı... Tutukluluğum süresince, Turgut Sunalp Paşa benimle çok ilgilendi. Hatta bana şöyle haberler gönderiyordu: 'İnşallah yakında başbakan olacağım. Başbakan olduğum anda bu lüzumsuz ve uydurma davayı sona erdireceğim, kurtulacaksınız.'"

Türkeş, Akkan Suver'in anlatımlarını da doğrulayan açıklamalarını şöyle sürdürüyor:

> O zamana kadar Kıbrıs adasına hiç Türk askeri çıkmamıştı. Hazırlanan alayın başına Kurmay Albay Turgut Sunalp düşünülüyordu. Ancak Sunalp için "DP'yi ve Menderes'i övüyor" diye ihbar ve raporlar gelmeye başladı. Milli Birlik Komitesi'nde Sunalp'ın sınıf arkadaşı olan Kurmay Albay Fikret Kuytak, "Kendisini çağıralım, sorgulayalım, tutuklatalım" diyordu. Komite üyelerinden bazıları bu konunun müzakeresi sırasında hop oturup hop kalkmaya başladılar. Ben Turgut Sunalp'ı eskiden beri tanıyordum. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yetiştirdiği en değerli subaylar-

dan birisiydi. Kendisi yabancı dil biliyordu. Amerika'da tahsil görmüş, Moskova ateşemiliterliği yapmış, Kore'de bulunmuştu. Savaşlara katılmış, Türk kurmay okulunda, Harp Akademisi'nde öğretmenlik yapmıştı. Komitede Sunalp'ı savundum. "Dedikodulara kulak vermeyin" dedim. Sonuçta Turgut Sunalp'ı Kıbrıs Türk Alayı komutanı yaptık. Alayımızı Kıbrıs'a çıkardık. Orada artık bir Türk alayı ve başında da Turgut Sunalp vardı... Demokrat Parti iktidarı döneminde üçer aylık devrelerle Kıbrıs'tan 250'şer genç getirilerek eğitilirmiş. Bu eğitimi biz de sürdürdük. Bu eğitim Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı'nın güçlenmesini sağladı. Eğer bu eğitim yapılmasaydı, Kıbrıs Türkleri çoktan yok edilirdi. (*Şahinlerin Dansı*, Hulusi Turgut)

Otuz altıncı bölüm

Bir bakan, beş lider

Agâh Oktay Güner, siyaset hayatında yakın zamana kadar önemli roller üstlenmiş bir siyasi figür. Turgut Özal, Süleyman Demirel, Alparslan Türkeş ve Mesut Yılmaz'la ya bürokrat ya bakan ya da parti yöneticisi olarak çok yakın çalıştı. Bürokrat ve siyasetçi olarak en belirgin özelliği her dönem oynadığı "Doğrucu Davut" rolü. 1976'da, Başbakan Süleyman Demirel'in göreve getirdiği bir müsteşar olmasına rağmen, hayali mobilya ihracatı yapan yeğen Yahya Demirel'i tutuklatan oydu. 1984'te Başbakan Turgut Özal'ı Başbakanlık Konutu'nda ziyaret ettiğinde, "Sizi bir gün vururlar" diyen oydu. Anavatan Partisi'ndeyken, 1999'da Bülent Ecevit başkanlığında kurulan hükümet döneminde ANAP lideri ve Başbakan Yardımcısı Mesut Yılmaz'a, "Yüce Divan'a gidin" diyen, Yılmaz'dan "Yüce Divan'a gidip gelmemek var" cevabını alan oydu.

Sağ çizgideki üç büyük partide, MHP, ANAP ve DYP'de siyaset yapan; Tansu Çiller'i "yarım imam" sayıp "İki buçuk defa imam değiştirdim, ama inanç değiştirmedim" sözleriyle siyasi çizgisinde kırılma olmadığını anlatan Güner, 1937'de Bayburt'ta doğdu. Çocukluğu ve gençliği Konya'da geçen Güner'in, 1954'te geldiği Ankara Hukuk Fakültesi'nde sınıf arkadaşlarından üçü Deniz Baykal, Sami Selçuk ve Yavuz Bülent Bakiler'di. O tarihte henüz Türkiye'de sağ-sol ayrımı yoktu. Gençler daha çok münazara ve şiir günlerine katılıyordu. Milliyetçilere "gerici", solculara "inkılapçı" deniyordu. İlginç olan o dönemde Agâh Oktay Güner gibi Deniz Baykal'ın da milliyetçi olmasıydı. Güner, "Deniz Baykal, çok sessiz, sakin ve milliyetçi-muhafazakâr bir çizgideydi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne (asistan olarak) gittikten sonra sosyal demokrat çizgiye kaydı. Antalyalı hemşerisi Osman Yüksel Serdengeçti'yi ziyaret ederdi. Çok beyefendi bir çocuktu ama" diyor.

Yahya Demirel olayı

Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra Fransa'da eğitim görüp uluslararası planlama uzmanı diploması alan Güner, Turgut Özal'ın müsteşar olduğu dönemde Devlet Planlama Teşkilatı'nda (DPT) uzman ve şube müdürü olarak çalıştı. 12 Mart 1971 Muhtırası verildiğinde Güner,

DPT'de İktisadi Devlet Teşekkülleri Reorganizasyon Şubesi'nin başındaydı. Müsteşar Özal görevden alınınca Güner de müşavir kadrosuna alındı. DPT'den ayrılıp Ankara Ticaret Odası'na genel sekreter olan Güner'i, 1973'te kurulan I. Milliyetçi Cephe hükümeti döneminde Başbakan Demirel, Ticaret Bakanlığı müsteşarı yaptı. Güner'in bu dönemde Marksist öğretiye karşı yazdığı *İsraf Ekonomisi* adlı kitabı, 392 000 adet satarak bir rekor kırdı. İşte bu dönemde, siyaset sahnesindeki ilk "Yeğen Yahya" olayı yaşandı. Güner anlatıyor:

"Bir hayali mobilya meselesi çıktı. Uğur Mumcu ve Altan Öymen yazıyorlar. Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon Bey, 'Hayali mobilya ihracatı yoktur' diyor. Ticaret Bakanı Halil Başol da 'Yoktur' diyor. Fakat benim çok canım sıkılıyor. Halil Başol Avrupa'ya gitti. Teftiş Kurulu başkanını çağırdım. 'Benim size emir verme yetkim yok. Ama bu herifin (Yahya Demirel) yüzünden bütün hükümetin icraatı duman altı oluyor. Kalkınma hızı iyi, darboğazlar aşılıyor, yatırımlar canlandı, enflasyon düşmüş. Bu işe yeminli dört müfettişi sok. Bakan cuma günü dönüyor, perşembe günü akşam bu iş bitsin.' Perşembe günü saat 15.00'te bana geldi. 'Tahkikat bitti, hayali mobilya ihracatı var' dedi. Derhal savcılığın yazısını hazırladım, bastım imzayı. Yahya o gün tutuklandı, atıldı içeriye. Süleyman Bey ağzını açıp bana hiçbir şey söylemedi. Bakan da bir şey söylemedi. Ben Maliye Bakanı Yılmaz Bey'e gittim olayı anlattım. Ekrem Ceyhun Bey'e de anlattım. Çünkü Ekrem Bey Planlama'da (DPT) daire başkanım, Yılmaz Bey şube müdürümdü. Zaman zaman bu olayın muhasebesini yaptığımda yetkimi aşarak yaptığım bu işin bir tek eksik tarafını görüyorum. Süleyman Bey'le gidip konuşmamak. Ama Yılmaz Bey ile Ekrem Bey, benden çok daha fazla Süleyman Bey'e yakındılar. Onlar anlatabilirdi. Süleyman Bey'in yanlışı şu oldu. Hayali mobilya ihracatı *Cumhuriyet* gazetesinde yazıldığı an, Ticaret bakanına 'Müfettişlerini bu işe sok' demeliydi. Süleyman Bey bunu ihmal etmiştir. Süleyman Bey'in kardeşleri, onun denizde yüzerken sırtına giydiği bekçi kürkleri olmuştur. Kürk suyu emmiş, Süleyman Bey yüzmek için gayret ederken o kürkler onu hep geriye çekmiştir. Yahya Demirel'in o olayı o dönemin hükümetlerini çok yaraladı."[1]

1. Süleyman Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel'in oğlu olan Yahya Demirel, işadamı Atilla Özçelik'le birlikte Magosa, Cenova ve Tripoli limanlarına demonte ceviz kaplama, birinci sınıf yatak ve yemek odası takımı yerine sunta ihraç etmekle suçlanıyordu. Türkiye'deki ilk hayali ihracat olayı olarak kabul edilen bu olayda devletten 20 milyon lira alınmıştı. Yahya Demirel, arkadaşları ve bazı gümrük görevlileri tutuklandılar. Cezaevinden çıkan Yahya Demirel, 23 mart 1976'da Cilvegözü sınır kapısından yurtdışına kaçtı. İsviçre'nin başkenti Cenevre'ye yerleşen Demirel, Türk vatandaşlığından çıkarıldı. İsviçre'de Enis Karaduman ve bir adamı tarafından dört gün rehin tutuldu, İsviçre polisi tarafından kurtarıldı. 1984'te Türkiye'ye döndü, tutuklandı. Uzun süren yargılamalar sonucu 23 yıl 4 ay ağır hapis cezasına çarptırıldı. Cezası Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından dört kez bozuldu, tahliye edildi. 1992'de KKTC'ye yerleşen ve burada Kıbrıs Yatırım ve Kredi Bankası'nı kuran Demirel, bu arada Şekerbank'tan aldığı 20 milyon dolar krediyi ödemediği gerekçesiyle 15 ay hapis cezası aldı.

Agâh Oktay Güner MHP'ye geçip 1977 seçimlerinde milletvekili ve ticaret bakanı olunca, Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü hayali mobilya dosyasını Meclis kürsüsünde dile getirir. Kürsüye çıkan Güner, "Ben o dönemin müsteşarıyım. Süleyman Bey'in bir tek topluiğne başı hayali mobilya ihracatı olayında günahı yoktur. Bu tamamen bürokratların tezgâhıdır. Süleyman Bey'in ne bir talimatı ne de bir işareti vardır. Süleyman Bey masumdur" der. Kürsüden inen Güner, Demirel'in iki gözünden iki yaşın aşağı doğru yuvarlandığını görür. Ve Demirel Güner'i kucaklayarak, "Agâhçığım, haysiyetimi kurtardın" der.

Türkeş: MHP'nin başına geç

Henüz MHP'ye geçmediği yıllarda bir gün müsteşar olarak makamına girdiği Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş, "Agâh Bey niye benimle görüşmüyorsunuz? Siz de milliyetçisiniz, ben de. Neden bana uzak duruyorsunuz?" der. Güner, "Beyefendi biz Tevfik İleri ekolünden geliyoruz. Tevfik İleri'yi Yassıada işkenceleri öldürdü, siz bunun sorumlususunuz. Nihal Atsız Bey de bu konuda size kırgın, küs gitti" cevabını verir. Çünkü 1950'lerde sağ kanat gençliğin idollerinden olan Demokrat Partili bakan Tevfik İleri, 1960 Darbesi'nden sonra Yassıada'da çuvala konulmuş, çuvalın ağzı bağlanarak dört asker tarafından duvarlara vurulmuştur. Türkeş'in Güner'e verdiği karşılık şöyle olur: "Ne münasebet, Tevfik benim can kardeşimdi. Atsız bana 'Niye Tevfik'e ihtilali haber vermedin?' dedi. Ben ona nasıl haber verseydim, ben bir cuntaya girmiştim, o cuntaya yeminli girdim. Nihal Atsız, 'Sen bizimle de 1944'te yeminli dostluk kurmuştun, o yemin nereye gitti?' dedi. Memleketin içinde bulunduğu şartları sevgili Atsız'a anlatamadım. Maalesef bu olayda beni suçlu buldu."[2]

Bu konuşmadan sonra Türkeş, Güner'e gençlikle meşgul olması gerektiğini, kendisinin bir ayağının çukurda olduğunu, sonra bu partinin başına geçmesi gerektiğini anlatır. Güner, "Yani sizi MHP'nin başına mı geçirecekti?" soruma şu cevabı veriyor: "Evet. Hatta sonraki yıllarda ben Anavatan Partisi'nde genel başkan başyardımcısıyken de Türkeş bana bu teklifi yaptı. Onun canlı iki şahidi vardır. Birisi Türkeş Bey'in Paris'teki dostu, Ermenistan Cumhurbaşkanı Levon Ter Petrosyan'dan randevu alan, onları görüştüren işadamı. İkincisi de Libya'da büyük işler yapan Ankaralı müteahhit Oktay Bey. Onlar büroma geldiler. 'Bizi Sayın Türkeş gönderdi. Sayın Türkeş gelip sizinle görüşecek' dediler. 'Ne demek, bizim töremizde böyle bir şey yok, ben gider kendisiyle görüşürüm' dedim. Sonra 'Alparslan Bey, MHP'ye gelmenizi istiyor' dediler. Ben de telefon açıp Sayın Türkeş'le görüştüm."

2. Nihal Atsız, edebiyat öğretmeniydi ve Türkeş'ten 12 yaş büyüktü. Türkeş'in Atsız'la tanışıklığı, onun Kuleli Askeri Lisesi'nde öğrenci olduğu dönemde başlıyor. Atsız, Türkeş'in dört kızının ismini koyan kişiydi. *Orhun* dergisini çıkaran Atsız, 1944'teki Turancılık davasında Türkeş'in de aralarında bulunduğu 23 tutukludan biriydi.

Özal: Mesut'u devirmeme yardım et

Güner, Anavatan Partisi'ne Mesut Yılmaz'ın genel başkanlığı döneminde girer. Partiye yeni girdiği dönemde, Cumhurbaşkanı Turgut Özal bir gün kendisini Çankaya Köşkü'ne çağırır. Hemen söze giren Özal şöyle der: "Konya meydanında kalabalığı Mesut gelinceye kadar 5,5 saat tutmuşsun. Kırıkkale'de de birbirlerine düşmüşler, seni davet etmişler orada da beş saat konuşmuşsun. Beni dinle, ben bu Mesut'u devireceğim." Şaşıran Güner'in, "Niye devireceksiniz?" sorusuna Özal'ın cevabı şöyledir: "Bu adam değil, buna güvenilmez." Güner, "Güvenilmez dediğiniz adam babasının dükkânında servis yapan bir kişiydi.[3] Onu alıp piyasaya çıkaran, bakan yapan siz oldunuz. Size yakışan siz ağabey olursunuz, biz de yardım ederiz ve arkadaş partinin başında kalır" sözleriyle Özal'a karşı çıkar.

Özal'ın "Yani ağabeyine karşı mı geliyorsun?" sorusuna, "Evet" karşılığını verip kalkan Güner'i Köşk çıkışında bir sürpriz beklemektedir. Arayan kişi ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'dır:

"Mesut Bey, benim Çankaya Köşk'üne çıktığımı öğrenmiş. Çok iyi istihbaratı vardı. İki kişinin bir araya gelip dost olmasını çok ustalıkla önlerdi. Ben Köşk'ten çıktım, Mesut Bey telefonla aradı. 'Agâh Bey bir öğlen yemeği yiyebilir miyiz?' 'Ne zaman?' 'Bu gün.' Buluştuk. Yemek sırasında Mesut Bey bana enteresan şeyler anlattı. Birincisi Turgut Bey Amerika'da hastanedeyken ziyaretine gidiyor, Turgut Bey Houston'da hastanede ona, 'Yatağın kenarına gel' diyor. Elini iki elinin içine alıyor, 'Kürtlerle federasyonu düşün' diyor. Tarihi bir sır bu. Özal, 'Bush da böyle istiyor, ben de buna sıcak bakıyorum' diyor. 'Siz ne dediniz?' dedim. 'Hastane tepeme yıkıldı Agâh Bey, ben buna şiddetle karşı çıktım.' 'Eğer sen buna şiddetle karşıysan, biz seni ölümüne savunuruz' dedim. Mesut Bey bana o gün çok milliyetçi ve namuslu bir portre çizdi."

"Yüce Divan'a git" çağrısı

Ancak kısa süre içinde Güner, Mesut Yılmaz'la köprüleri atar. Bir gün ANAP grubunda Mesut Yılmaz aleyhine yaptığı bir konuşmadan sonra Erkan Mumcu ve Mehmet Keçeciler'in hücumuna uğrayan Güner, o anda Yılmaz'a dönüp, "Sayın Genel Başkanım, şövalyelerin bana kılıç salladı, ama hiçbiri bana değmedi. Benim sende açtığım yara ise sende tamir ve tedavi edilmesi mümkün olmayan sonuçlar doğuracak, hep beraber göreceğiz" karşılığını verir. Bülent Ecevit hükümetinde Milli Eğitim ve Kültür bakanlıklarının DSP'ye verilmesine karşı çıkarak, o gün ANAP grubunda "'Kültür bakanı olamadığı için konuşuyor' diyenler var-

3. Mesut Yılmaz'ın babası Hasan Yılmaz, Türkiye'de konfeksiyon imalatı yapan ilk işadamlarından biri.

sa bunlar ancak kubur fareleridir" sözleriyle sert çıkışını yapan Güner, asıl bombayı ANAP'ın Abant'ta yaptığı toplantıda patlatır:

"Mesut Bey Bolu'da bir toplantı yaptı. Konuşmama şöyle başladım. 'Vicdanım sultanım, ben de onun kölesiyim. Bu şuurla konuşuyorum. ANAP'ın gölgesi artık dürüstlük değildir. Bir politikacının en büyük talihsizliği hakkındaki hırsızlık dedikodularıdır. Bu dedikodular ayyuka çıktı. Siz ve enerji bakanı derhal Yüce Divan'a gidin. Hakkında şaibe iddiası olan bütün bakanlar Yüce Divan'a gitsin. Neden korkuyorsunuz?' dedim. 1,5 saat süren konuşmamdan sonra Mesut Bey kalktı bana cevap verdi. 'Dediklerinin hepsine katılıyorum, ama Yüce Divan'a hayır diyorum. Yüce Divan'a gidip gelmemek de var' dedi. 'Yüce Divan'a gidip gelmemek de var, diyorsanız sizin kendinizden şüpheleriniz var, ben idam sehpasının gölgesinden Kültür Bakanlığına, genel başkan başyardımcılığına geldim' dedim. Bir müddet daha bekledim. Baktım ne Yüce Divan'a gidiyorlar, ne partide bir değişme var. Partiyi yine evinden idare ediyor. Bir basın toplantısıyla istifa ettim."[4]

Özal'ın istifadan döndüğü gün

Özal'ın, Yılmaz'ı devirme projesine karşı çıkan, ama yıllar içinde Yılmaz ile yollarını ayıran Güner'in Özal'la çarpıcı birkaç konuşması daha vardır. Güner, 1983 seçimleriyle başbakan olan Turgut Özal'ı Başbakanlık Konutu'nda ziyaret eder. Özal'ın uygulamaya koyduğu bazı ekonomik kararlara Türkiye'nin sosyal dokusunun henüz hazır olmadığını anlattıktan sonra şöyle devam eder: "'Bu kadar güvenliksiz bir başbakanlık konutu olmaz. Sizi bir gün vururlar' dedim. Nitekim rahmetli kongrede vuruldu ve beni aradı. 'Agâhçığım senin dediğin oldu' dedi. 'Allah'a şükür ki netice kötü olmadı' dedim."

1989'daki belediye seçimlerinden önce ve sonra da Özal ile Güner arasında ilginç diyaloglar yaşanır: "Seçim olacak. Saat tam sekiz beni aradı. 'Seçimi nasıl görüyorsun, senin dediklerin doğru çıkar' dedi. 'Büyük bir hezimete hazır olun' dedim. 'Ankara'da durumun çok kötü olduğunu, seçimi bizzat sizin götürmenizi arz etmiştim Sayın Başbakan. İstanbul'da kaybedeceksiniz, her yeri kaybedeceksiniz' dedim. 'Ne demek o yahu? Başbakanlıktan ayrılırım' dedi. Şak, şak bütün belediyeleri kaybettiler. Kendi arkadaşları bile Turgut Bey'e ibret olsun diye çalışmadı. En yakınları bile. Seçimden sonra Şükrü Yürür beni evine balık yemeğe davet etti. 'Abi Turgut Bey'i bir arasan' dedi. Aradım. 'İstifa ediyorum' dedi. 'Olmaz' dedim. 'Şimdi anaç bir tavuğun civcivlerini toplaması gibi, civcivlerinize sahip olun, direnin' dedim. 'Valla düşüneceğim' dedi, 'Hayır bırakmayın' dedim. Politika harp meydanı gibidir, galibiyet de var, mağlubiyet de var."

4. Agâh Oktay Güner, 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra Türkeş'le birlikte idamla yargılandı.

Evren'in ölüm yorumu

Güner'in siyaset hayatında, 12 Eylül 1980'in özel bir yeri var. Çünkü ihtilalden sonra MHP lideri Alparslan Türkeş'le birlikte idamla yargılandı. Oysa ihtilalin lideri Kenan Evren'e Genelkurmay Başkanlığı yolunu açan Güner'di. Çünkü 1977'de dönemin Ege Ordu Komutanı Orgeneral Kenan Evren'in Genelkurmay başkanı olmasını tetikleyen kişi oydu. 1977'de kurulan 2. Milliyetçi Cephe hükümetinde ticaret bakanı olarak görev alan Güner, açılışına gittiği İzmir Fuarı'ndan sonra üç gün kaldığı İzmir'de Kenan Evren'le beraber olur. Ankara'ya dönünce de, Evren'in kararnamesi çıkar:

"Ankara'ya döndüm. Alparslan Bey'le görüşüyorum. 'Sayın Genel Başkanım, Genelkurmay başkanı arıyorsunuz. Ege Ordu Komutanını düşünmez misiniz?' dedim. 'Çok iyi aklına geldi' dedi. 'Efendi adam, çok zarif bir insan' dedi. 'Süleyman Bey'le bir görüşeyim' dedi. Süleyman Bey, 'Sen güveniyor musun?' demiş. Alparslan Bey, 'Güveniyorum' demiş. Evren Genelkurmay başkanı oldu. Bakanlar Kurulu'nda Evren'in kararnamesini elde ben dolaştırdım. Sonra 30 Ağustos törenleri için Genelkurmay'a gittik, tebrike gidiyoruz. Kenan Evren'in Alparslan Bey'e bakışı hiç hoşuma gitmedi. Böyle bir hasma bakar gibi bakıyordu. Bir şey söylemedim. Daha sonra, darbeden bir gece önce, Sadi Somuncuoğlu dedi ki, 'Sayın Genel Başkanım, Genelkurmay'da çok hareket varmış.' Türkeş Bey dedi ki, 'Ne hareketi yahu? Bu Tilki Kenan bizim sınıfın en kabiliyetsiz adamıydı.' Lakabı 'Tilki Kenan'mış. Bunu duyunca benim içim yandı, 'Eyvah' dedim. 'Peki, bu sizin en kabiliyetsiz adamınız, adı Tilki Kenan, niye Genelkurmay başkanı olmasını sağladınız?' 'Ben ne bileyim? İzmir'de üç gün beraber oldum. Karakteriyle ilgili hiçbir şey bilmiyorum. Ben sivil bir adamı tanırım.' Ama Evren, Alparslan Bey'in sınıf arkadaşıydı. O gece saat dörtte darbe olduğunu öğrendik."

Yıllar sonra, Evren ile Agâh Oktay Güner, ilk defa 2006'nın Kurban Bayramı'nda İzmir'de Crown Plaza Oteli'nde asansörde karşılaştılar. Güner, Evren'e Genelkurmay başkanı olduğu günleri hatırlayıp hatırlamadığını sordu. Evren, "Hatırlamaz mıyım?" cevabını verdi. 12 Eylül'ün beş komutanından biri olan Nurettin Ersin Paşa yeni ölmüştü. Güner, Evren'e, "Başınız sağ olsun, Nurettin Ersin Paşa da vefat etti" deyince Evren'in ağzından şu çarpıcı cümle çıkar: "Evet, bir esrarlı gidişe herkes gidiyor, hiçbir ses, seda yok." Güner, Evren'e, "Onların sesi var da biz duymuyoruz" karşılığını vermiş.

Bülend Ulusu'dan Kuran izni

Güner, 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra Mamak Askeri Cezaevi'nde büyük işkencelerden geçen siyasi tutukluların cemaatle namaz kılma

ve Kur'an-ı Kerim bulundurma yasağının nasıl kalktığını ise şöyle anlatıyor:

"1982'de tahliye oldum. Başbakan Bülend Ulusu beni davet etti makamına. 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtı'nda ben Ticaret Bakanlığı müsteşarıyken, o da oramiral rütbesiyle Milli Savunma Bakanlığı müsteşarıydı. Kıbrıs'ta yaraları sararken sırt sırta vermiştik. 'Sayın Başbakan, dünya işkence tarihinde Mamak birinci sırayı almazsa, ikinci sırayı hiç kimseye bırakmaz' dedim. Biz dil okulundaydık, işkence görmedik, ama Mamak gençliği çok büyük bir işkence gördü. Ulusu'nun büyük insanlığıyla arkadaşlarımız aileleriyle demir parmaklıklar arkasında değil, masalarda görüşmeye başladılar. Haftada bir kere ailelerin yemek getirme hakkını her güne çıkardılar. Mamak'taki gençlerin cemaatle namaz kılmalarına müsaade, Kur'an-ı Kerim'e müsaade Ulusu'nun izniyle sağlandı. Bu izinleri aldıktan sonra evimde gözlerimden yaş boşandı. Yahu biz Rus işkencesi altında mıyız ki Mamak'ta gençlere Kur'an-ı Kerim okumaları ancak bu adamın izniyle verildi? Ulusu insan bir adamdır. Hiçbir aşırılığa gitmemiştir."

Kenan Evren'in nasıl Genelkurmay başkanı olduğunu Türkeş'in anlatımından aktararak bu bölümü noktalayalım:

İkinci koalisyon döneminde (2. Milliyetçi Cephe hükümeti, temmuz 1977-ocak 1978), yine Kara Kuvvetleri Komutanlığı meselesi gündeme geldi. Cumhurbaşkanı Korutürk merhum Orgeneral Adnan Ersöz'ü, Başbakan Demirel de merhum Orgeneral Ali Fethi Esener'i Kara Kuvvetleri komutanı yapmak istiyorlardı. Cumhurbaşkanı ve başbakan karşılıklı direndiler, ardından her iki orgeneral de 30 Ağustos 1977'de otomatikman emekli oldu. Yani, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bir atama yapılmadan orası boş kaldı. Ben de yeni komutan adayı olarak hükümete Kenan Evren Paşa'yı önerdim. Başbakan ve başbakan yardımcılarının bu konuyu görüştükleri bir sırada Kenan Evren'i kendilerine, ben teklif ettim. Koalisyon ortaklarına dedim ki, "Kenan Evren Paşa'yı Kara Kuvvetleri komutanı yapalım, şartları müsaittir." İyi bir general olduğunu söyledim. Onlar tarafından da uygun görüldü. Kenan Paşa'nın teklifi hazırlandı, cumhurbaşkanı da onayladı... O sırada Tercüman gazetesi birinci sayfa manşetten bu haberi yayımladı. "Başbakan Yardımcısı Türkeş önerdi, hükümet de Kenan Paşa'yı uygun gördü" diye... (*Şahinlerin Dansı*, Hulusi Turgut)

Otuz yedinci bölüm

Özal'ı morartan Fenerbahçe maçı

Cevat Fehmi Başkut kırk yıl boyunca *Cumhuriyet* gazetesinin genel yayın yönetmeniydi. Oğlu Yaman Başkut, 1969'da Dışişleri Bakanlığı'nda Doğu Dairesi Balkanlar Şubesi'nde meslek memuru olarak başladığı diplomatlık hayatını 2002 yılında Tokyo büyükelçisi olarak noktaladı. Yaman Başkut, böylece Dışişleri'nde tam 43 yıl kalarak, babasının "*Cumhuriyet* rekorunu" geçmiş oldu.

Onu en iyi tanımlayabilecek cümle, 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a ait. Başkut 1991'de Türkiye'nin Romanya büyükelçisiyken Özal, "On ülkede daha onun gibi büyükelçimiz olsa, Türkiye'yi kimse tutamaz" demişti. Büyükelçi Başkut'un yarım yüzyıla yakın süren diplomatlık hayatı, aynı zamanda Türkiye'de devlet hayatında yaşanan pek çok karmaşanın ve çelişkinin de çok çarpıcı bir örneğine sahne oldu.

Çünkü Özal'ın Türkiye'yi "uçuracak" on diplomattan bir olarak gördüğü Büyükelçi Başkut, 1996'da Romanya'daki görevinden Ankara'ya döndükten sonra Dışişleri'nde işsiz kaldı. Kendisine yeni görev verilmeyen Başkut, istifa için Cumhurbaşkanı Demirel'e çıktığında Demirel, "Senin gibi başarılı bir büyükelçiye uygun bir görev bulamamak bu devletin ayıbıdır" sözleriyle onu teselli etti. Haziran 1997'de hükümet değişikliği olunca ve Dışişleri Bakanlığı'na İsmail Cem gelince, önce müsteşar yardımcısı olan Başkut, 1998'de Tokyo büyükelçisi olarak Japonya'ya gitti ve 2002'de emekli oldu.

Kamran İnan'ın Erbakancı yakıştırması

Büyükelçi Başkut'la 2004 yılı haziran ayında İstanbul Ulus'ta Boğaz'ın üstündeki evinde anılarını konuşurken, ilk önce Paris'teki konsolosluk yıllarına uzandık. 1971'de Paris'e gelen Başkut'un adı, Fransa'da evlenen Türkler arasında "uğurlu şahit"e çıkar. Çünkü onun şahit olduğu evlilikler bozulmaz. Başkut, "Bu uğurlu şahitliğim hep devam etti. Bükreş'te büyükelçiyken TRT 2'nin Genel Müdürü Orhan Ertanhan'ın da şahidi oldum. Türkiye'de yerleşik voleybolcu bir Romen kızla evlendi. Orhan, o zamana kadar iki defa boşanmıştı. Ben şahitlik yap-

tıktan sonra bir daha boşanamadı" diyor.

Bu dönemde, Fransa'da çok ilginç bir olay meydana geliyor. Bir Fransız kadın, ölümünden önce notere verdiği el yazılı vasiyetiyle bütün servetini Türk Ordusu'na bağışlıyor: "Madam Luden'in terekesi hayret edilecek düzeyde çok büyük bir paraydı. Notere gitmiş, el yazısıyla vasiyetini notere vermiş, Türk hayranı bir Fransız kadın. Niye böyle yaptığını hiç kimse bilmiyor, çünkü kadının kimsesi yok. Hikâyesini bilmiyoruz. 'Bari resmini göreyim' dedim, resmi bile yoktu. Türk devletini ben temsil ediyordum. İşlemler çok uzadı, bir türlü karar alamıyorduk, ama benden sonra o mesele hallolmuş ve Madam Luden'in terekesi Türkiye'ye intikal etti."

Peki, bu Fransız kadın neden bu kadar parasını Türk Ordusu'na bağışlamıştı? Olayı anlatan en güçlü senaryo, bu kadının bir Türk subayıyla yaşadığı bir aşk hikâyesiydi. Başkut, "Bu ihtimal akla yakın görünüyor" diyor, ama bu Türk subayının kim olabileceği konusunda herhangi bir bilgisi bulunmuyor.

1970'lerin ortasında Dışişleri'nde, Türkiye'nin Batılı ülkeler ve Üçüncü Dünya olarak adlandırılan ülkelerle ekonomik ilişkilerini yeniden düzenlemesini öngören bir görüş doğuyor. "Yeni ekonomik düzen" adı verilen bu görüşün en ateşli savunucusu Dışişleri Bakanlığı Ekonomik İlişkiler Dairesi'nde şube müdürü olan Yaman Başkut oluyor. Onunla birlikte ön plana çıkan diğer isimler Gündüz Aktan ve Temel İskit. Başkut bu olayı anlatırken, "O dönemde Türk Dışişleri'nde gençler bir sisteme itiraz hareketi başlattı. Gündüz Aktan, ben, Temel İskit ekibi" diyor. Hatta Başkut, o dönemdeki bu ekonomik görüşleri sebebiyle, Kamran İnan tarafından Erbakancılıkla (neo Erbakancı) bile suçlanıyor.

Yaman Başkut, Dışişleri'nde daire başkanı olarak görev yaptığı sonraki yıllarda, Türkiye'nin İslam Konferansı Teşkilatı'na katılması fikrinin savunucularından oluyor ve Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in bu konuda ikna edilmesinde etkili bir rol oynuyor. Böylece 1984'te Evren, İslam Zirvesi Konferansı'nda İSEDAK'ın (Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi) başkanlığına seçiliyor.

Başkut'un "büyükelçi" unvanını almasına henüz on sene varken, 1985'te Özal, "Seni büyükelçi yapıyorum. Suudi Arabistan'a gideceksin" diyor. O Cidde'ye İslam Konferansı Genel Sekreteri Ekonomik İşler yardımcısı olarak gitmenin hazırlığını yaparken, adaylığı geri çekilip, yerine Profesör Nevzat Yalçıntaş'ın ismi önerilince, sinirlenip Dışişleri'nden istifa etmenin eşiğine geliyor. Ama ikna edilip Moskova'ya büyükelçilik müsteşarı olarak atanıyor. Zaman zaman, "Aşırı sağcılar Cidde'ye, aşırı solcular Moskova'ya" sloganlarının atıldığı Türkiye'de, bunun birinci istisnası diplomatlar olsa gerek. Çünkü Başkut örneğinde olduğu gibi, istikametin Cidde mi, yoksa Moskova mı olacağını görevin şartları belirliyor.

Özal'ın sinirinden morardığı an

Yaman Başkut'un diplomasi hayatında 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın özel bir yeri var. Özal, "Onun gibi on kişi olsa Türkiye'yi kimse tutamaz." sözünü 1991'de söylüyor, çünkü Başkut'un o yıl Türkiye'nin Bükreş büyükelçisi olarak göreve başlamasından dört ay sonra Türkiye'nin Romanya'yla ticareti 1,5 kat artıyor. Başkut'un Romanya'daki görevi 1996'da sona erdiğinde ise Romanya'yla ticaretimiz yüzde 500 artmıştı:

"Büyükelçi sadece siyasi gelişmelerle ilgilenen kişi değildir. Büyükelçi her kapıyı çalan kişidir. Özal onu görmek istiyordu. Çabuk temas kurmasını, açık konuşmasını seven biriyim. Problem varsa var. Öyle diplomasiyle miplomasiyle saklanacak şey değil. Romen cumhurbaşkanı, başbakanı, Dışişleri bakanıyla cumartesi günleri ormanda jogging yapardık. Bugünkü cumhurbaşkanı hâlâ o zamanın cumhurbaşkanı, bugünkü başbakan o zamanın Dışişleri bakanı ve başbakanı. Bugün dahi o dostluklarım devam eder. Özal bunu seviyordu. Özal için her kapıyı çalan, bir şey yoksa da yok diye bunu açık açık söyleyen diplomat mühimdi."

Paris eski büyükelçisi Tansuğ Bleda, *Maskeli Balo* ismini verdiği anılarında Özal'ın bir konu için geceyarısı saat 1.30-2.00'de kendisini evden aradığını anlatıyor. Büyükelçi Başkut da, Özal'ın her kademeden bürokrata doğrudan ulaşma alışkanlığı hakkında benzer bir olayı aktarıyor:

"Cumhurbaşkanı Özal, değişik bir karakter yapısına sahipti. Ben Dışişleri'nde genel müdür yardımcısıydım. Pat diye telefon açıyor. Üstümde şu kadar adam var. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Konferansı'na (KEİ) Yunanistan'ın girip girmemesi meselesi vardı. Telefonumu açtım. 'Buyrun Sayın Cumhurbaşkanım' dedim. 'Ne yapıyoruz, Yunanistan'ı alıyor muyuz, ne düşünüyorsun bu konuda?' dedi. 'Bana kalırsa almak lazım' dedim. 'Çünkü bir melanet yapacaksa içimizde yapsın, denetleme imkânına sahip olalım.' 'Haklısın, alın' dedi. 'Sayın Cumhurbaşkanım, bu konuda Dışişleri bakanı veya başbakana talimat verseniz' dedim. 'Ben sana ne diyorsam onu yap' dedi. Ben koşa koşa önce genel müdüre, sonra müsteşar muavinine, müsteşara, Dışişleri bakanına gidiyorum. Bakan Sefa Giray'dı. 'Olmaz öyle şey' diyor. 'Sayın Bakanım, cumhurbaşkanımıza siz söyleyin' dedim. 'Bu kararı bana o mu söyledi, sana söyledi. Ben de sana söylüyorum' dedi. Başbakan Mesut Yılmaz'dı. Ona aksettirdik. 'Cumhurbaşkanı nasıl uygun görüyorsa öyledir' dedi. Ve Yunanistan KEİ'ye alındı. Özal'ın protokol kurallarına uyumsuzluğundan ne derece şikâyet edersem edeyim, konulara çabuk girebilmesi ve bir adım ötesini mutlaka görebilmesi çok önemli bir meziyetiydi."

2 aralık 1990 günü Abant'ta Cumhurbaşkanı Özal'a verilen KEİ brifingi sırasında da iki enteresan olay meydana geliyor. Başkut tam bri-

fingi sunmaya başlayacakken, bir görevli gelip Özal'ın kulağına bir şeyler anlatıyor: "Cumhurbaşkanı, 'Getir ya' dedi. Meğer televizyonda Fenerbahçe-Galatasaray maçı varmış. 'Televizyon getirelim mi?' diyorlar. Koyu Fenerbahçeliydi. O gün Galatasaray Fenerbahçe'yi 2-0 yendi. Sinirinden simsiyah olmuştu. Maç boyunca da, 'Orada faul verilir mi, bu yapılır mı?' diye hakeme söylenip durdu." Böylece brifinge ancak maçın bitmesinden sonra başlayabilen Başkut, karşı görüşlerini cesaretle Turgut Özal'a söyleyebilen bir diplomattı:

"Abant'taki brifing sırasında toplantı bitti. Yeni yapılan Gerede-Ankara otoyolu konuşuluyor. Çok beğendiği bir projeydi. O kadar kalabalığın içinde bana, 'Sen ne düşünüyorsun?' dedi. Ben de, 'Türkiye'de adam gibi hızlı tren yokken bunu yapmak lükstür' dedim. Kızdı, 'ukala mukala' gibi laflar etti. 'İşte bunlar böyle beni engelliyorlar, yürüyün oraya gidiyoruz' dedi. Benim yüzümden herkes Gerede'ye gidip otoyolu gördü. Orada bana otoyolun ne kadar önemli olduğunu izah etti." Başkut, Özal'ın "Yugoslavya'yı da KEİ'ye alalım" önerisine de "KEİ, Balkan işbirliği teşkilatı değil ki Yugoslavya'yı da alalım" gerekçesiyle karşı çıkıyor.

Tüccar değil sadece diplomat

Büyükelçi Başkut, "Mesleğe başlarken, sadece diplomat olmaya kararlıydım" diyor. En büyük ilham kaynağı Dışişleri tarihinin önemli isimlerinden Büyükelçi Zeki Kuneralp olmuş: "*Sadece Diplomat*, Zeki Kuneralp'ın anılar kitabının adı. İngiliz Kraliçesi'ne itimatnamesini sunarken, Kraliçe'nin kocası Kuneralp'a, 'Sizin esas mesleğiniz ne?' diye soruyor. Kuneralp şaşırıyor ve 'Ben sadece diplomatım' diyor. Çok güzel bir laf. Sadece diplomatım, yani aynı zamanda tüccar değilim."

2002'de emekli olan Başkut, "Babamın *Paydos* piyesinin finalindeki gibi, 'Artık bitti, haydi çocuklar paydos' demeye hiç niyetim yok" diyor. Hiç bitmeyecek sanılan Dışişleri yolculuğunda, zamanının 2002'de dolduğunu ve sahneye artık yeni oyuncuların çıktığını elbette biliyordu. Ama *Aferin İyiydin* ismini verdiği anılarından sonra, biz bu konuşmayı yaptığımızda Profesör Çelik Kurdoğlu'yla birlikte "Türkiye İçin Avrupa Birliği'nin Alternatifleri Var mı?" başlığını taşıyacak yeni bir kitap hazırlığı içindeydi. Başkut'un, 1998'de Dışişleri'nde müsteşar yardımcısıyken dönemin Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Orhan Güvenen'le birlikte hazırladığı ve Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda erişeceği ekonomik gücü anlatan *Küresel Bir Aktörün Doğuşu* kitabında da imzası var.

Başını Milli Güvenlik Kurulu eski genel sekreteri Tuncer Kılınç'ın çektiği, "Avrupa Birliği'ne alternatif olarak Rusya ve İran'la işbirliği" gibi yaklaşımları birer hayal olarak nitelendiren Başkut, Avrupa Birliği dışındaki alternatifleri şöyle sıralıyor:

"Birincisi, Avrupa Birliği'yle serbest ticaret anlaşmasını muhafaza edip gümrük birliğinden vazgeçmek ve diğer ülkelerle birtakım serbest ticaret anlaşmaları yapmak. İkincisi, Amerika'yla özel ilişkiler aramak durumunda kalabiliriz. Benim bütün tezim, Türkiye'nin AB ve ABD ile ilişkileri bileşik kaplar teorisine göre yürür. Bir taraf boşsa öbür taraf dolar. ABD'nin çok özel ilişkileri bulunan Meksika, Kanada, Japonya'yla ilişkilerimiz gelişir, Avrupa Birliği'nin yerini alır bunlar. Öyle imkânlar var. Hemen pat diye bilmeden, Rusya'yı ve İran'ı göstermek doğru değil. Başka imkânlar var. Üçüncü alternatif Rusya ve Türk cumhuriyetleriyle ilişkilerimize yeni bir şekil vermek söz konusu olabilir. Avrupa Birliği bize radikal bir tutumla, 'Yok arkadaş, seni üye yapmıyoruz' dediği anda dünyaya küsüp kendi kabuğumuza çekilmek diye bir şey söz konusu değil. Türkiye dünkü çocuk değil, alternatifleri var. Gelişebilecek alternatifleri var. Bir tanesini değil, üçünü birden kullanırsın. ABD'nin yanında, Japonya'yı kullanırsın. O zaman bizim peşimizden bu sefer Avrupa Birliği koşacaktır."

Başkut'la bu konuşmayı yaptığımızda Avrupa Birliği henüz Türkiye'ye müzakere tarihi vermemişti. Türkiye'ye müzakere tarihi verilmesini beklediğini belirtti: "Ancak bunun benim için hiçbir anlamı yok. Bu müzakereler ne kadar sürer belli değil. İşte orada çok ciddi tereddütlerim var. Çünkü istediği gibi çelme takabilir."

Son olarak İstanbul'a gelen Rusya Genelkurmay başkanının Süleymaniye Camisi'ni gezdikten sonra, ayakkabılarının nasıl çalındığını aktaralım. Ayakkabılar çalınınca Dışişleri mensupları hemen Genelkurmay başkanı için yeni bir ayakkabı bulmuşlar, ama bu ayakkabı üniformaya uygun kahverengi değil de siyah renkteymiş. Rusya Genelkurmay başkanı ülkesine dönünce, Moskova'da havaalanına inildiğinde herkes ayağındaki siyah ayakkabıyı fark ediyor. Bu olay daha sonra Ruslar arasında şakalara bile konu oluyor. Bir toplantıda yeni Genelkurmay başkanı eski başkana, "Türk ayakkabılar kesin daha şıktır" diyor.

Otuz sekizinci bölüm

"Kurtlar Vadisi"nin savcısı

Faik Tarımcıoğlu, 12 Eylül dönemini de kapsayan askeri savcılığı ve 1983-1991 arasında Meclis'te milletvekili olarak bulunmasıyla, yakın tarihimizdeki pek çok önemli olayın ya içinde yer almış ya da bu olaylara tanıklık yapmış bir siyasetçi. Askeri hâkim ve savcı olarak görev yaparken, Necdet Üruğ, Necip Torumtay, Haydar Saltık gibi komutanlarla çalışan Tarımcıoğlu, siyasete 1983'te emekli orgeneral Turgut Sunalp'ın başkanlığındaki Milliyetçi Demokrasi Partisi'nden girdi. 1985'te MDP feshedilince de Özal'ın isteğiyle Anavatan Partisi'ne transfer oldu. Böylece, sekiz yıl boyunca Özal'ın partisinde siyaset yaptı ve Özal'ın etrafında gelişen olayların tanığı oldu.

Örneğin, 1985'te Başbakan Turgut Özal ve Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'la görüşüp, terör suçluları için "Pişmanlık Kanunu" çıkarılmasını sağlayan kişi Tarımcıoğlu. Çünkü 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra İstanbul'da sıkıyönetim askeri savcısı olarak görev yaparken, çeşitli fraksiyonlardan bin civarında terör sanığını sorgulamıştı ve böyle bir adım atmanın terör mücadelesine büyük katkı sağlayacağını görmüştü.

Başbakan Turgut Özal ile Genelkurmay Başkanlığı görevinden ayrılan Orgeneral Necdet Üruğ arasında 1988'de büyük bir krize yol açan MİT raporu olayında, Üruğ'un bir mektup gönderip, "Beni Meclis kürsüsünden savun" dediği kişi Tarımcıoğlu. Bu mektubu götürüp Özal'a okuyan, Özal'ın mesajını yedi sayfalık bir mektupla Üruğ'a ileten o. Turgut Özal, 18 haziran 1988 günü Ankara'da Anavatan Partisi Kongresi'nde, suikasta maruz kaldığında yanına çağırıp, "Bana kim ateş etti?" sorusunu yönelttiği kişi Tarımcıoğlu. Öyle ki, Tarımcıoğlu'nun ismi "Kurtlar Vadisi" dizisinde bile geçti. Dizinin bir bölümünde, Türkiye'nin geçmişte yaşadığı terör olaylarına atıf yapılarak, "Bütün o teröristleri sorgulayan kişi Faik Tarımcıoğlu'ydu" deniliyordu.

Orgeneral Haydar Saltık'la çatışması

1944'te Bitlis'te doğan Tarımcıoğlu, 1967'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra, 1970'te askeri savcı olur. 1976'da

Keşan'da yüzbaşı rütbesiyle askeri savcıyken Tümen Komutanı Tümgeneral Necip Torumtay'dı. O tarihlerde orduda subayların bıyık bırakması serbestti. Ama üst rütbeli subayların pek tercih etmediği bıyığa, alt rütbedeki subaylar rağbet ediyordu. Tarımcıoğlu da askeri savcı olarak bıyıklıydı. Ama zaman zaman bazı bıyıklı subaylara "anarşist" gözüyle bakıldığı olmakta ve bıyık, alt-üst ilişkilerinde sürtüşmelere yol açmaktaydı. Bıyıklı askeri savcı Yüzbaşı Tarımcıoğlu, subaylara bıyık yasağı getirilmesi için bir kanun taslağı hazırladı. Bu taslak Torumtay tarafından Ankara'ya, Genelkurmay'a gönderildi. Araya 12 Eylül girdikten sonra Torumtay, orgeneral rütbesiyle Kenan Evren başkanlığındaki Milli Güvenlik Konseyi'nin genel sekreter yardımcısı oldu. Yaptığı işlerden biri de, Tarımcıoğlu'nun bıyık yasağını öngören kanun teklifini bulup yürürlüğe koymak oldu.

Tarımcıoğlu, İstanbul'da sıkıyönetim ve 12 Eylül dönemini de kapsayan askeri savcılığı sırasında bin civarında terör sanığını sorgularken, 1. Ordu Komutanları Orgeneral Necdet Üruğ ve Orgeneral Haydar Saltık'la birlikte çalıştı. Sorguladığı kişiler, Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği, Mahir Çayan liderliğindeki Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi'ne bağlı gruplara kadar uzanıyordu. Bu arada sıkıyönetimle başı derde giren gazetecilerin dosyaları da onun önüne geliyordu. Örneğin Mehmet Barlas, Nazlı Ilıcak hakkında takipsizlik kararları verdi.

İstanbul'da 1. Ordu'da 2,5 yıl Orgeneral Necdet Üruğ'la çalışan Tarımcıoğlu, Üruğ'un Milli Güvenlik Konseyi genel sekreteri olarak Ankara'ya gitmesi ve yerine Orgeneral Haydar Saltık'ın gelmesi üzerine Saltık'la çalışmaya başladı. Saltık, "Nurcular", "Süleymancılar" hakkında verdiği kararlara itiraz ediyor: "Ben takipsizlik veriyordum, Haydar Paşa kendi el yazısıyla itiraz ediyordu, en yakın mahkeme onun bu itirazını reddediyordu. Böyle yüzlerce karar verdim."

Bu kararlardan en ilginç olanı, evlerinde mevlit okutup ayin yaptıkları gerekçesiyle 57 kadının kelepçelenerek sıkıyönetime getirilmesiydi. Bir süre Metris Cezaevi'nde tutulan bu kadınlara yönelik suçlama laikliğe aykırı hareket, Tekke ve Zaviyelerin Kaldırılması Kanunu'nu çiğnemekti. Tarımcıoğlu bunlar hakkında da takipsizlik kararı verir. Takipsizlik kararında laikliğin din ve vicdan özgürlüğünün teminatı olduğunu belirtir: "Mesela ben hem Said-i Nursi'nin kitaplarını okuyanlara hem de Nâzım Hikmet'in kitaplarını okuyanlara takipsizlik kararı veriyordum. Çünkü böyle şeylerin ideolojik bir suç oluşturmayacağını, bir kavga sebebi teşkil etmediğini kabul ediyordum."

Bu kararlar üzerine Ahmet Kabaklı *Tercüman* gazetesinde Tarımcıoğlu'nu öven bir yazı yazar. Yazının başlığı şöyledir: "Şerefli bir hâkim binbaşının sıcağı sıcağına verdiği karar." İşte bu özgürlükçü kararlar, Orgeneral Haydar Saltık ile Tarımcıoğlu'nun ilişkilerini koparır. Daha önce bir trafik kazası geçirip ayağından sakatlanmış olan Tarımcıoğlu,

Orgeneral Saltık tarafından Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne (GATA) sevk edilir. Ve GATA'nın "Silahlı Kuvvetler'de kalamaz" biçimindeki sağlık raporuyla malulen emekliye sevk edilir. Tarımcıoğlu bu olayı anlatırken, "Haydar Saltık benden kurtuldu, ben de emekli olup politikaya girdim" diyor. İlginç olan önceki 1. Ordu Komutanı Orgeneral Necdet Üruğ'un, Tarımcıoğlu'nun bu yöndeki hiçbir kararına itiraz etmemiş olması. 2,5 yıl Orgeneral Üruğ'la birlikte görev yaptığını belirten Tarımcıoğlu, "Üruğ Paşa, benim bir kararıma dahi itiraz etmedi" diyor. Nitekim Tarımcıoğlu, MDP'den siyasete girdiğinde, Orgeneral Üruğ, Genelkurmay Başkanlığı koltuğunda oturmaktadır. Üruğ, bizzat Turgut Sunalp'ı arayarak, Tarımcıoğlu'nu tavsiye eder ve onun hukukçu kişiliğini över.

12 Eylül İhtilali sonrasının bu ilk serbest seçimlerinden hemen sonra Meclis'te verilen resepsiyonda ilginç bir olay yaşanır. Bu tarihte Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, Kara Kuvvetleri komutanı ise Orgeneral Haydar Saltık'tır. Resepsiyonda Tarımcıoğlu, Saltık ve Üruğ yan yana gelirler. Üruğ Tarımcıoğlu için, "Genç olmasına rağmen, devletin sıkıntılarını en bizim kadar bilir ve bazı kararların altına cesaretle imza atmıştır" der. Orgeneral Saltık, bu sözlere şu kinayeli cevabı verir: "Hangi kararlara cesaretle imza attığını çok iyi biliyorum, Paşam!"

Genelkurmay'a giden MİT raporu

Tarımcıoğlu'nun MDP milletvekili olarak Meclis'te belki de yaptığı en önemli iş, 1985'te ivme kazanmış olan PKK terörünü bitirmeye yönelik pişmanlık kanununun çıkmasına ön ayak olması. Tarımcıoğlu, 10 haziran 1985 günü yürürlüğe giren ve hâlâ varlığını sürdüren bu kanunun hikâyesini şöyle anlatıyor:

"Daha ANAP'a geçmemiştim. Milliyetçi Demokrasi Partisi milletvekiliyim. Özal'a gittim. 'Sayın Başbakanım, ben sıkıyönetimde bine yakın teröristle boğuştum. Onlarla görüştüm, gece yarılarına kadar onların ifadelerini aldım. Dev-Yol, Dev-Sol, PKK, TİKKO, THKP'nin bütün fraksiyonlarının, hepsinin durumu şu. Tepedeki birkaç yönetici hariç, diğer teröristlerin tamamı nedamet (pişmanlık) içerisinde. Bana bütün sırlarını anlattılar. Verdikleri özel bilgileri iddianamemde kullanmıyordum. Bu güveni telkin etmiştim. Bundan edindiğim izlenim, hepsinin pişman olduğudur. Bir kanun hazırlayalım' dedim. Özal çok dikkatli dinledi. 'Sahiden mi?' dedi. 'Evet' dedim. 'Teröre iştirak eden faillerin tamamı pişmandır. Bu pişmanlıklarını mahkeme önünde açıklarlarsa, ciddi bir indirim uygulayalım, hatta ceza vermeyelim. O zaman örgütler biter.' 'Peki, sen bir çalışma yap' dedi. 'Hatta Genelkurmay başkanıyla konuşurum' dedim. Üruğ, Genelkurmay başkanı. Daha önce tümen komutanlığımı yapan Necip Torumtay Paşa da Genelkurmay 2. başkanıydı. 'Ben her ikisiyle de görüşüp ikna ederim' dedim. Ben bir

savcı olarak bu ihtiyacı derinden gördüm. Ve pişmanlık kanunu adı altında bir teklif hazırladım. Torumtay Paşa'ya gittim, bütün teferruatıyla olayı anlattım. 'Siz ne diyorsunuz?' dedim. Necip Paşa, 'Çok haklısın' dedi. Kalktı raftan bir dosya çıkardı ve bir MİT raporunu önüme bıraktı. Orada da aynı şeyler yazılmış. Cezaevindeki teröristlerin pişman olduklarından ve bunun çığ gibi büyüdüğünden bahseden bir rapor. MİT Müsteşarı Burhanettin Bigalı Paşa imzalı. Bu yazıyı okuduktan sonra daha da güç aldım. Döndüm bunu Özal'a anlattım. 'Genelkurmay da aynı fikirde, böylece bir sosyal barış ortamı doğacak, siz de terörle uğraşmazsınız' dedim. Özal dikkatle dinledi ve 'Tamam' dedi. Geldim hazırladığım kanunu Meclis Başkanlığı'na verdim."

O sırada Özal'ın talimatıyla devletin ilgili organları da bir hazırlık yapar ve konu bir hükümet tasarısı olarak Meclis'e gelir. Tarımcıoğlu, kendisi tam bir pişmanlık öngörürken, bu tasarıyla itirafçılığın ön plana çıkarıldığını belirtiyor: "Benim çalışmam gerçek bir pişmanlıktı. Sürekli bir madde olarak kanuna geçecekti. İki, üç senede bir sulandırılmış bir pişmanlık kanununa ihtiyaç olmayacaktı. Hükümetin getirdiği kanun pişmanlık esprisiyle değil, itirafçılık esprisiyle geldi. İtirafçılık zararlı bir müessese. Hem insanları itiraf etmeye zorlar hem de mahkemeler de bu itirafların doğru olduğunu düşünerek, kararlar alırlar. Bu birtakım düşmanlıklara ve kavgalara yol açar. Nitekim öyle oldu. İtirafçılık aldı başını yürüdü. Fakat zararlı sonuçları ortaya çıktı. Daha sonra bu yanlış sekiz defa tekrar edildi ve halen de devam ediyor."

Tarımcıoğlu'nun aynı dönemde Özal'a anlatarak Meclis'ten geçirdiği bir kanun daha oldu. Amacı, yıllar içinde sayıları milyonları bulan "firari askerlere" tezkere imkânı sağlamaktı. Askerden firar edenlerin o tarihe kadar yaptıkları askerlikleri yanıyor, böylece bu kısır döngü sürüyordu: "Askeri hâkim olarak bunun acısını çok çektim. 18 aylık bir asker, bir sebeple firar ediyor, 18 ayını sıfıra indiriyorsunuz, yeni baştan askere gidiyor. Hem hapis cezası hem yeni baştan askerlik. Ve o asla askerliği bitirme şansına sahip olamadan 40-50 yaşına kadar firarda ve kanun kaçağı oluyor. Yakalanıp geliyor, askeri hâkimler ağlayarak ona ceza veriyor. Hapse giriyor, çıktıktan sonra tekrar firar ediyor. Bunun yüzlerce sakıncası vardı. Özal'a dedim ki '60 yılda kimsenin yapamadıklarını yaptım, diyorsunuz, işte size fırsat. Gelin bunu değiştirelim, bu sosyal yarayı ortadan kaldıralım' dedim. Ben böyle deyince yerinden doğruldu. 'Ben korkmam, korkmam, getirin yapalım' dedi. O zaman Kâzım Oksay hükümet sözcüsüydü. 'Kâzım, bak Sayın Tarımcıoğlu'nun çok güzel bir teklifi var, onu destekleyelim' dedi. Bu kanunu hazırlayıp getirdim. Meclis'ten kısa sürede geçti. O gün 1,5 milyon kişi bu kanundan istifade etti. Türkiye'de büyük bir reformdu bu. 1,5 milyon asker firarisi terhis oldu. Aslında bütün komutanlar bunun değişmesini istiyordu, ama kimse cesaret edip bu kötü şeyi radikal bir hareketle

kaldıramıyordu. 'TSK'nın sistemi bozulur, herkes firar eder' gibi endişeler vardı."

Üruğ-Özal çatışması

Faik Tarımcıoğlu'na göre, 1988'de ortaya çıkan ve büyük tartışmalara yol açan MİT raporu olayının perde gerisinde "Kim cumhurbaşkanı olacak?" çatışması vardı. Ona göre raporda suçlanan Genelkurmay eski başkanı Orgeneral Üruğ, muhtemel bir cumhurbaşkanı adayı olmasına rağmen bu raporla devre dışı kaldı.

Raporun ortayı çıkmasından sonra Üruğ, yanında 2,5 yıl askeri savcılık yapmış olan Tarımcıoğlu'na bir mektup gönderir. Tarımcıoğlu anlatıyor:

"Mektup aynen şöyleydi: 'Sayın Tarımcıoğlu, beni yakından tanıyan bir mesai arkadaşım olman sıfatıyla beni çok iyi bilmen sıfatıyla, ben böyle pespaye bir ithama maruz kaldığım halde ne sebeple Meclis'te kürsüye çıkıp beni savunmadın?' Ben bu mektubu aldım, Özal'a götürdüm. 'Oku' dedi, okudum. Özal, 'Sayın Üruğ tamamen haklı' dedi. 'Brüksel'de beraber çalıştık' dedi. Üruğ tuğgeneral olarak NATO'dayken, Özal da Devlet Planlama Teşkilatı'ndan görevle oraya gidip gelmiş. Bir de 12 Eylül İhtilali'nden sonra Özal başbakan yardımcısıyken, İstanbul'da Eymen Topbaş tutuklanmış. O zaman Üruğ da İstanbul'da 1. Ordu komutanı. 'Ben Üruğ Paşa'ya telefon açtım. Yardımını istedim, çok ilgilendi' dedi. Neticede Özal dedi ki, 'Ben bu MİT raporuyla ilgili Başbakanlık Teftiş Kurulu'na talimat verdim. Onlar bir rapor hazırlayacak, o zaman açıklama yapacağım. Kendisine bir mektup yaz bunları bildir' dedi. Ben bunları yedi sayfalık bir mektup yazarak Üruğ'a bildirdim. O da bana bir teşekkür mektubu gönderdi. Arkasından da Başbakanlık aleyhine Danıştay'da dava açıp kazandı. 40 milyon kadar bir tazminat aldı devletten. O zaman için çok büyük bir paraydı bu."

MİT raporunda, Orgeneral Üruğ'un sanatçı Emel Sayın'la ilişkisi olduğu, oğlu Hadi Üruğ'un da yeraltı dünyasından bazı kimselerle ortak ticari işler yaptığı öne sürülüyordu. Emel Sayın konusunu bu MİT raporunu yazan Mehmet Eymür'e sorduğumda şu ilginç cevabı verdi: "Bize gelen bilgi başka bir komutanla ilgiliydi. Rapora yanlışlıkla Necdet Üruğ olarak geçirmişiz!.."

Otuz dokuzuncu bölüm

Askerin Özal'a bırakmadığı iki imza

Eğer ihtilalle işbaşına gelen Kenan Evren liderliğindeki Milli Güvenlik Konseyi yönetimi, emekli orgeneral Ali Fethi Esener'in genel başkanı olduğu Büyük Türkiye Partisi'ni (BTP) 26 temmuz 1983 günü kapatmasaydı, Zeki Yavuztürk'ün Turgut Özal'la siyaset macerası başlamayacaktı. O gün, siyasi yasaklı Süleyman Demirel çizgisinde faaliyet yapacak olan BTP kapatılınca Yavuztürk, Veysel Atasoy'un çağrısı üzerine Ankara Gaziosmanpaşa'da Kennedy Caddesi 144 numarada bulunan üç katlı binaya gider. Burası Anavatan Partisi'nin genel merkezidir ve içeride Turgut Özal vardır.

Özal'ın, "Git resim çektir, gel partiye kaydını yap" demesi üzerine Yavuztürk bu işlemleri hemen yapar. Ardından da Elazığ'a gidip burada arkadaşlarıyla birlikte ANAP teşkilatını kurar. Kenan Evren'in, siyaset yasağı getirdiği Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit'i hedef alıp meydanlarda, "Yalnız Ecevit ve Demirel mi var? Anadolu'da analar kimleri doğurmuştur. Bunların siyasete girmesini istiyoruz" dediği bir dönemdir.

6 kasım 1983 seçimlerinde ANAP Elazığ'da "4-0" yapar, yani dört milletvekilliğini de kazanır. Böylece Parlamento'ya giren Yavuztürk'e Özal'ın ikinci sürprizi, onu Milli Savunma bakanı yapmasıdır. Yavuztürk de diğer arkadaşları gibi bakan olduğunu 13 aralık 1983 günü kabine listesi okununca öğrenir. Çünkü Özal, birçoğuna bakan olacaklarını önceden haber vermemiştir.

"Parasını verir, alırız"

Türkiye'nin askeri yönetimden sivil yönetime geçtiği bir süreçte, dört yıl boyunca Milli Savunma bakanı olarak görev yapan Yavuztürk'le, bu geçiş sürecinde yaşananları ve Özal'ın komutanlarla ilişkilerini konuştuk. Önemli iki olay; Özal liderliğindeki Anavatan Partisi'ni iktidara getiren 6 kasım 1983 seçimlerinden hemen sonra yaşanıyor. Özal yüzde 45 oyla ve 211 milletvekiliyle tek başına seçimleri kazanmış olmasına rağmen, hükümeti kurma görevini ancak aralık ayında alır. Bu arada, Konsey iki konuda adım atar. Birincisi, Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti'nin ilan edilmesi, ikincisi ise 9 milyar dolarlık F-16 savaş uçakları ortak üretim fabrikası kurulması anlaşmasının imzalanması. Zeki Yavuztürk, F-16'lar olayını şöyle anlatıyor:

"F-16'ların anlaşmasını bizden önce, 9 aralık 1983'te yapmışlar, ama 13 aralık günü bakan olduğumda ben açıkladım. Böyle 9-10 milyar dolarlık bir anlaşmanın yapıldığından haberimiz yoktu. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanı da öyledir. 'Özal bunlara karşı olur, bu anlaşmaları imzalamaz' diye imzalanmıştır. Özal, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilan edilmesine de karşıydı, F-16'lara da karşıydı. Fakat 'İmzalanmış anlaşmalar olduğu için gerçekleştirmekten başka çare yok' demiştir. Özal F-16'larda ortak yapıma karşıydı. 'Parasını verir, alırız' diyordu. Ve nitekim 160 uçaklık F-16 projesi bitti. Devasa bir fabrika yapılmıştır ve şimdi yapacağı pek az şey kalmıştır. Çünkü F-16'nın yeni versiyonları çıkmıştır, yeni silah sistemleri geliştirilmiştir. F-16'ların artık bir şeyi kalmamıştır. Gerek elektronik, gerek avyonik sistemlerde yeni bir düzenlemeye giriliyor. Fakat gerek teknolojinin transferi, gerekse tesislerin yapılmış olması bugün ayrı bir avantaj olarak görülebilir..."[1]

Yavuztürk, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 15 kasım 1983 günü ilan edildiğini hatırlatarak şöyle devam ediyor: "Bugün dahi KKTC'nin ilan edilmiş olması birçok kesimde eleştiriliyor. Bağımsız bir cumhuriyetin tanınmayacağı, bağımsız bir KKTC'nin uluslararası camiada hayat bulmayacağı hâlâ gündemde. Hâlâ iki devletin bir şekilde Kıbrıs devleti çatısı altında yaşayacağı gerçeği görülüyor."

"Komutanlar nerede oturuyor?" sorusu

Yavuztürk, Milli Savunma bakanı oluşunun birinci haftasında, Ankara Maltepe'deki evine Bakanlık Müsteşarı Orgeneral Hüsnü Çelenkler gelir, "Sayın Bakan lojman ister misiniz?" diye sorar. Yavüztürk lojmanın büyüklüğünü sorunca, "130 metrekare" cevabını alır. Kendi evi, 180 metrekare olduğu için lojmana taşınmak istemez. Ama durumu Başbakan Turgut Özal'a da anlatır. Özal, "Sor bakalım kuvvet komutanları nerede oturuyorlarmış?" der. Yavuztürk, Orgeneral Çelenkler'e, "Komutanlar nerede oturuyor?" deyince, "Çankaya Köşkü'nün içinde bağımsız yerleri var. Orada otururlar" cevabını alır ve bunu Özal'a aktarır. Özal,

1. F-16 projesinde Türkiye ile ABD arasında ilginç bir sistem kurulmuştu. Bu uçaklar Ankara'daki F-16 tesislerinde montaj edildikten sonra, Amerikan Lockheed firmasına satılmış gibi işlem yapılıyordu. Lockheed, yüzde 60 kârını ekleyip faturayı ABD Hava Kuvvetleri'ne gönderiyor, yani kâğıt üzerinde ABD Hava Kuvvetleri'ne satıyordu. F-16'yı Lockheed'den satın aldı gibi gözüken ABD de, yüzde 15 garanti payını ekleyip faturayı tekrar Türkiye'ye gönderiyordu. Böylece Türkiye bir anlamda kendisinin ürettiği F-16'yı ABD'den 30 milyon dolara satın almış oluyordu. 1990'lı yıllarda bu para Türkiye'nin birinci Körfez Savaşı'ndan doğan zararını gidermek amacıyla Kuveyt ve Suudi parasıyla oluşturulan fondan alınıyordu. Mısır'a satılan F-16'larda da benzer ilginç bir sistem vardı. Türkiye Mısır'dan işçilik ücreti dışında para almadı. Uçak başına 25 milyon dolar parayı alan ABD oldu.

"Söyle sana bir arsa bulsunlar, güzel bir bakanlık lojmanı yaptır" der. Böylece halen de Milli Savunma bakanlarının oturduğu Gaziosmanpaşa'daki üç katlı bakan konutu yapılır. Yavuztürk, görevinin ilk günlerindeki bir diğer olayı şöyle anlatıyor: "Ben ilk bakan olduğum vakit, orduevlerinde Konsey bakanlarının tabi olduğu kurallara çok sonra ulaşabildim. Mesela İstanbul Orduevi'nde bakanlar için en üst katta süit daireler vardır. İlk bakan olduğum zaman bana o daireleri vermemişlerdir. Daha alt katlarda birleştirilmiş odalardan müteşekkil yerleri vermeyi tercih etmişlerdir. Zaman içerisinde halledilmiştir bunlar."

Peki, Özal'ın Silahlı Kuvvetler'le ilişkileri nasıl gelişti? Yavuztürk, Özal'ın Silahlı Kuvvetler mensuplarına mesajlarını her zaman doğrudan vermeyi tercih ettiğini belirtiyor: "Harp Okulu mezuniyet günlerinde, 30 Ağustos törenlerinde Turgut Bey, onlara kendisini anlatıyordu, Türkiye için düşündüklerini söylüyordu, dünya meselelerini söylüyordu. Turgut Bey, Yüksek Askeri Şûra toplantılarının başından sonuna kadar kalırdı. 'İlk günde açılışta bulunayım, ondan sonra kendi aralarında ne varsa görsünler' demezdi. Bütün terfilerin yapımında bulunurdu."

Özal'ın, Silahlı Kuvvetler'in elindeki silahların yenilenmesine ve modernleşmeye çok candan bakmasıyla komutanların takdirini kazandığını belirten Yavuztürk, Özal'ın Savunma Sanayi Fonu'nu kurması öncesinde Türkiye'de bir savunma sanayi sistemi olmadığını hatırlatıyor: "Bir kere savunma sanayi grubunu biz kurduk. Çok büyük bir harekettir. Silahlı Kuvvetler'e büyük bir katkı sağlamıştır. Bizden önce sadece Makine Kimya (MKE) vardı. Silahlı Kuvvetler'in tüm yenilenmesi, 1983'te Özal zamanında başlatılmıştır. Bugün Silahlı Kuvvetler'in elindeki araçların tümü, 1983'ten sonra alınmıştır. Eski cemseler terk edildi, Man, Mercedes, Otosan sistemleriyle donatıldı."

Öztorun'a yurtdışı görev önerisi

Şüphesiz bu dönemin en önemli olaylarından biri 1987'de Özal'ın Orgeneral Necdet Öztorun'u emekli ederek onun yerine Orgeneral Necip Torumtay'ı Genelkurmay başkanı yapması. Yavuztürk, görevden alınan Öztorun'a yurtdışı görev önerisi yapıldığını, ancak Öztorun'un bunu kabul etmediğini belirtiyor:

"Ben yurtdışında bir gezideydim. Geldiğimde Özal, 'Böyle bir durum var' dedi. 'Öztorun'un olmasını istemiyoruz. Kara Kuvvetleri'ne Torumtay'ı atayacağız, bilahare Genelkurmay başkanı olmasını sağlayacağız. Kararnameyi tanzim ettik, sen de imzala' dedi. Bilahare cumhurbaşkanına çıktım. Sayın Evren, 'Biz böyle bir karar aldık' dedi. 'Öztorun'la görüşün' dedi. Ben Köşk'ten çıktım, Kara Kuvvetleri Karargâhı'na gittim. Öztorun Paşa'nın odasına girdim. 'Böyle, böyle, sizin emekli olma durumunuz var. Ne istiyorsanız, nasıl istiyorsanız öyle yapalım' dedim.

'Tamam, ben emekliliğimi istiyorum, kanunlarda nasılsa öyle olmasını isterim' dedi. 'Bir yurtdışı görev ister misiniz?' dedim. 'Yok' dedi. Evren Paşa'nın özel ihtimamı olmasaydı, 'Yapın, kabul ediyorum' demeseydi, Öztorun'u emekli edip, Torumtay'ı Genelkurmay başkanı yapamazdık. Çünkü o onaylayacaktı."

1935'te Erzincan'da Kemaliye'nin bir köyünde dünyaya gelen, ilkokulu bitirmek için kilometrelerce yol yürüyüp komşu köye gitmek zorunda kalan, Zonguldak'ta maden okulunu bitirip mühendis olduktan sonra birkaç yıl Almanya'da çalışan, ardından bursla 1966'da ABD'ye gidip Michigan Teknik Üniversitesi'nde dört yıl eğitim görüp doktora yapan, 1970'te Türkiye'ye dönünce Elazığ'da bir özel teşebbüs olan Keban Holding'in genel müdürlüğünü yapan, siyasete girince Milli Savunma bakanı olan Yavuztürk şöyle diyor: "Erzincan'ın bir köyünden çıkıp bu şekilde Milli Savunma bakanı olmuşum. Benim hikâyem, aslında Cumhuriyet'in başarı hikâyesidir."

Kırkıncı bölüm

Operasyon bakanı

Türk siyaset tarihine bakıldığında, "eylemci" kimlikleri ön plana çıkan üç İçişleri bakanı var. Bunlardan birincisi, 1980 öncesinde Adalet Partisi döneminde İçişleri Bakanlığı yapan Doktor Faruk Sükan. Sol terör gruplarına yönelik çalışmaları ve yolsuzluk olaylarının üzerine gitmesi sebebiyle Faruk Sükan'ın ismi "Zehir Hafiye"ye çıkmıştı. Faruk Sükan'dan sonra Cumhuriyet Halk Partili İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş geliyor. Hasan Fehmi Güneş de, "operasyonel" bir İçişleri bakanıydı. Abdi İpekçi cinayeti sanığı Mehmet Ali Ağca'nın sorgusuna bizzat girmesi, Ankara'da büyükelçilik basan Filistinli eylemcileri ikna ettikten sonra kameraların önünde onlara sarılması bu kimliğinin birer parçasıydı.

Üçüncü eylemci İçişleri Bakanı olarak Sadettin Tantan'ı görüyoruz. Sadettin Tantan, Sükan ve Güneş'in adeta ortasında yer alan bir siyasi şahsiyet oldu. Faruk Sükan'ın sağ çizgisi ve Hasan Fehmi Güneş'in sol çizgisi ne kadar belirginse Sadettin Tantan da o kadar "ortada" yer aldı. Tantan'ı tanımlamak gerekirse "sağ" veya "sol" kelimeleri yeterli olmaz. Belki "ulusalcı" kelimesi daha şık olur. Örneğin Sadettin Tantan, tek başına iktidara gelmiş bir Anavatan Partisi'nde kesinlikle İçişleri Bakanlığı'na getirilmezdi. Tantan'ı, 1997'deki 28 Şubat sürecinden sonra iktidara gelen Bülent Ecevit hükümetinde bu koltuğa oturtan biraz da "ulusalcı" kimliğiydi. Hatta pek çok insan Tantan'ı, "ANAP'ın mı, yoksa DSP'nin üyesi?" diye karıştırıyordu. O yüzden Tantan, İçişleri Bakanlığı sırasında hem sağ örgütlerin hem de sol örgütlerin üzerine gitti. Yolsuzluk operasyonları yaparken de, parti ayrımı gözetmedi. Kendi liderine yakın bilinen isimlerin de üzerine gitti, hatta partili bakan arkadaşı Enerji Bakanı Cumhur Ersümer'e habersiz operasyon düzenletti. Ve Mesut Yılmaz'ın son hamlesiyle İçişleri Bakanlığı'ndan alınınca ANAP'tan istifa etti. 2002 seçimlerinden önce o kadar milletvekili olan İsmail Cem'in partisi Hazine yardımı alamadı. Ama kısa süre içinde üç milletvekili transfer eden Tantan'ın Yurt Partisi 3 trilyon liralık Hazine yardımını aldı. Cem'in biçimsel hukuki sebeplerle bu parayı alamadığı düşünülse bile, Tantan'a bu paranın verilmesi Yurt Partisi'nin yaşamasına yönelik Ankara derinliklerindeki bir iradeyi yansıtı-

yordu. Tantan'ın çevresi, izlediği televizyonlar, okuduğu gazeteler de onun "ulusalcı" çizgisine uygundu. Sağ cenahtan bir politikacı olarak bilinmesine rağmen *Cumhuriyet* gazetesinin de iyi bir okuru, Doğu Perinçek'in öncülüğünde kurulan "Ulusal Kanal" televizyonunun iyi bir izleyicisiydi.

Çekmecesindeki telefon dinleme kasetleri

İlki 2000 yılı ekim ayında Ankara'da İçişleri Bakanlığı'ndaki makamında olmak üzere Sadettin Tantan'la birkaç defa bir araya gelip çeşitli konuları konuştum. Emniyet tarihinde önemli bir isim olan, İçişleri bakanı olduktan sonra yaptığı yolsuzluk operasyonlarıyla Türk siyaset tarihindeki yerini alan Sadettin Tantan, 1941'de Sapanca'da doğdu. İzmit Lisesi'ni bitirdi. 1965'te girdiği Polis Enstitüsü'nden 1968'de komiser yardımcısı olarak mezun oldu. Ankara ve Eskişehir Emniyeti'nde çalıştıktan sonra, 1973'te İstanbul'a gelmesi, "Tantan efsanesi"nin de başlangıcını oluşturuyor. O zaman İstanbul Emniyeti'nde "2. Şube" olarak adlandırılan Asayiş Şubesi'nde ekipler amirliği ve şube müdür yardımcılığı yaptı. Bu görevleri sırasında İstanbul'daki gayri meşru dünyanın korkulu rüyasıydı.

Anavatan Partili politikacı ve Turgut Özal'ın yakın arkadaşı Mehmet Keçeciler Ankara'da bir konuşmamızda şunları anlatmıştı: "Korkut Özal'ın İçişleri Bakanlığı döneminde Vecdi Gönül, Abdülkadir Aksu ve ben Korkut Bey'in müşaviriydik. Tantan'ı biz göreve getirdik. Bizim ekiptendir yani." İşte bu ekibin göreve getirdiği ve İstanbul'da fırtına gibi esen Tantan, sık sık hükümetlerin değiştiği o dönemde bir süre sonra pasif göreve çekildi.

Tantan, o günleri şöyle anlatıyor: "12 Eylül 1980 Müdahalesi'nden önce turizm polisliğindeydim. Üç aylığına vekâleten Giresun Emniyet Müdürlüğü'ne gittim. Giresun'dan döndükten sonra 12 Eylül oldu. 12 Eylül Harekâtı'ndan iki ay kadar sonra İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Necdet Üruğ, bizi İstanbul Mali Şube'nin başına getirdi. Aşağı yukarı dört sene Mali Şube'de görev yaptım." Tantan bu sıralarda, ABD'ye giderek 45 gün süren bir terör kursuna katıldı.

Ankara eski emniyet müdürü Cevdet Saral'ın bir konuşmamızda anlattığı bir hikâye vardı. Ankara'daki Telekulak skandalı sebebiyle görevinden alınan Cevdet Saral, "Beni telefon dinlemekle suçluyorlar. Ama 1980'lerde İstanbul Emniyeti Mali Şube Müdürlüğü görevini Sadettin Tantan'dan devraldığımda masanın çekmecesi dinleme kasetleriyle doluydu" demişti. Bu hikâyeyi sorduğum Tantan, Saral'ı doğruladı ve "Evet, o dinlemeleri yaptık, ama hepsi yasaldı. O tarihte İstanbul Emniyeti'nin telefon dinleme kapasitesi 15-20 hattan ibaretti" dedi.

Tantan İstanbul Emniyeti Mali Şube Müdürlüğü görevinden sonra

Tekirdağ Emniyet Müdürlüğü'ne atanmış, ama bu görevi bırakıp İngiltere'ye gitmişti: "İngiltere'de yedi ay kaldım. Terör, narkotik ve adli bilim kursları gördük. Sonra döndüm, Polis Teftiş Kurulu İstanbul bölge başkanı oldum. Bu sırada 2,5-3 sene Güreş Federasyonu başkanlığı da yaptım. 1994 seçimlerinde Fatih belediye başkanı seçilince bir ay sonra polislikten emekliliğimizi istedik." 18 nisan 1999 seçimlerinde Anavatan Partisi'nden İstanbul milletvekili olarak Meclis'e giren Tantan, 28 mayıs 1999'da İçişleri Bakanlığı koltuğuna oturdu.

Tantan'la ilk olarak, 2000 yılı mayıs ayında yapılan ve Ankara'da işlenmiş suikastları aydınlatmayı amaçlayan operasyonu konuştuk. Eğer devlet bu operasyonla, Uğur Mumcu cinayetinden Ahmet Taner Kışlalı suikastına kadar yıllardır aydınlanamayan bütün bu suikastları aydınlatmışsa, on yıl boyunca neden bu faili meçhul olayların failleri ortaya çıkarılamamıştı? Tantan'ın cevabı şöyle oldu:

"Daha önce bir çalışma ekibi kurulmuştu. 2000 yılı başında İstanbul'da yapılan Hizbullah operasyonu Ankara'daki bu çalışmaya hız verdi. Geçmişi hiç konuşmak istemiyorum, hiç gerek yok..."

İsviçre bankalarındaki 100 milyar dolar

Mesut Yılmaz, ortaya ilginç bir iddia atmıştı. Yılmaz, eşi Berna Yılmaz'ın yurtdışı çıkışlarının Tantan tarafından kontrol altına alındığını öne sürüyordu. Berna Yılmaz, yurtdışına bazen Bursa Havaalanı'ndan çıkıyordu ve aile dostları bir işadamının uçağını kullanıyordu. Yılmaz'ın iddiasına göre Tantan, Bursa'nın Orhangazi ilçesi kaymakamına talimat vererek Berna Yılmaz'ın bu çıkışlarına baktırmıştı. Bunu Tantan'a sorduğumda, "Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum" cevabını verdi. Tantan, "Bursa'daki olaydan haberim yok" diyordu, ama Berna Yılmaz'ın İstanbul'dan yaptığı yurtdışı çıkışlarıyla ilgili bir araştırma yapılmıştı. Nitekim İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün konuyla ilgili olarak Ankara'ya gönderdiği 30 aralık 2000 tarihli yazı şöyle:

> Limanımız yoluyla giriş çıkış tarihleri sorulan 1953 doğumlu Berna Yılmaz'ın aşağıda belirtilen tarihlerde..... seri nolu pasaportlarla Atatürk Havalimanınızdan giriş çıkış yaptığı bilgisayar kayıtlarımızın tetkikinden anlaşılmıştır. Bilgilerinize arz ve rica ederim.

Bu yazıya göre Berna Yılmaz 26 nisan 1999-28 kasım 2000 tarihleri arasında otuz defa yurtdışına çıkmıştı. Yazıda Berna Yılmaz'ın her yurtdışına çıkışta kaç gün kaldığı bilgisi de vardı. Peki, Berna Yılmaz'ın, bu yurtdışı seyahatleri çizelgesi neden çıkarılmıştı? Bunu isteyen Tantan olmasa bile, Ankara'da bazı makamların Berna Hanım'ı takibe aldığı kesindi.

Sadettin Tantan'la yaptığımız konuşmaların önemli konu başlıklarından bir tanesi de Türkiye'den yurtdışına çıkarılan, özellikle de İsviçre bankalarında tutulan gizli servetlerdi. Büyük bölümüne Türkiye'den kaçırılmış "kara para" gözüyle bakılan bu hesaplar hakkında Tantan'ın özel bir çalışma yaptırdığını duymuştum. Türkiye ilk defa, bu İsviçre hesapları hakkında somut bazı bilgilere ulaşmıştı. Çünkü bir dönem yabancı bir devlet başkanı hakkında İsviçre'de yapılan servet araştırmasına bir Türk de katılmış ve bu çalışma sırasında bazı Türklerle ilgili bilgilere de ulaşmıştı. Fakat asıl tartışma, Türklerin İsviçre'de ne kadar parası olduğu ve parayı devletin geri getirip getiremeyeceğiydi. Büyük bölümü İsviçre'de tutulan 50-100 milyar dolar arası bu paranın kaynağı ve sahipleri son birkaç yıl içinde daha fazla dikkat çekmeye başladı. Ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Ali Babacan'ın 50 milyar dolar olarak açıkladığı yurtdışındaki bu servetin sahipleri, "paralarını kaybetmemek" kaygısıyla dışarıyı, özellikle İsviçre bankalarını tercih ediyorlar. Çünkü kaynağı ne olursa olsun, bu paraları şifreli hesaplardan, sahiplerinin rızası haricinde alabilmek hemen hemen imkânsız.

2001 yılında Ankara'da devletin üst düzeyinde, yurtdışındaki bu servetin büyük bölümünün "Türkiye'den kaçırılmış" para olduğu, operasyonel bir faaliyetle bu paranın ülkeye geri getirilmesi gerektiği değerlendirmesi yapıldı. Dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu bir demecinde, bu paraların geri getirilmesi gerektiğini açıkça söyledi. Aynı yılın nisan ayında İstanbul'da yapılan bir toplantıda yine bu konu konuşuldu. İçişleri Bakanı Sadettin Tantan, Ankara ve İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemelerinden savcılar, hâkimler ve bazı polis müdürlerinin katıldığı toplantıya Hollanda'dan gelen biri profesör iki uzman da katıldı. Bu iki uzman, "ülke dışına kaçırılan paranın geri getirilmesiyle ilgili sorunlar" hakkında bilgi verdiler. O toplantıdan sonra, dönemin Emniyet Organize Suçlar ve Kaçakçılık Dairesi Başkanı Emin Aslan konuştuğumda Aslan önemli bir bilgi verdi: "Yurtdışına kaçırılmış bu paralarla ilgili isim bazında çalışma yapıldı. Eksik olabilir, ama böyle bir liste var. Şu anda bu işin (yurtdışındaki paraları geri getirme) nasıl yapılacağı üzerinde çalışılıyor."

Emin Aslan, "Bu parayı nasıl geri getireceğimizin yöntemi üzerinde henüz çalışıyoruz" diyordu, ama ortaya çıkan bazı bilgiler Ankara'da çok ilginç yöntemler üzerinde kafa yorulduğunu da gösteriyordu. İddialara göre, kara paraya karşı mücadele etmekle görevli olan Mali Suçlar Araştırma Kurulu, Amerikan Federal Soruşturma Bürosu FBI ile bu konuda işbirliği yapmıştı. Görevlendirilen hacker'lar (bilgisayar korsanları) İsviçre'deki bankaların hesaplarına girmiş, pek çok politikacının hangi bankada, kaç milyon doları olduğunu ve paraları kimlerin yatırdığını tespit etmişti.

Nitekim o günlerde ortaya çıkan "Ergenekon: Analiz- Yeniden Yapı-

lanma, Yönetim ve Geliştirme Projesi, İstanbul / 29 Ekim 1999" adını taşıyan 24 sayfalık bir raporda, Ergenekon adı verilen oluşumun yapması gereken işlerden biri olarak bu gösteriliyordu. Raporda şöyle deniliyordu:

> Türkiye'den pek çok kişi yurtdışına kaynak aktarmaktadır ve bunun önüne geçebilmek mümkün değildir. Ancak, çeşitli ülkelerde bankalara sızdırılacak bilgisayar hırsızları, tespit edilen bu kaynaklar ile Türkiye'den kaynak aktarımı yapan kuruluşların likit aktarımlarını mevcut güçlü bir şirket üzerinden yeniden Türkiye'ye aktarabilir... Bu türden kaynak aktarımları 48 saatte tamamlanmalıdır.

O raporda sözü edilen Ergenekon oluşumunun tam olarak ne olduğu bugüne kadar açığa çıkmadı. Ancak, bilgisayar hırsızlarına verilecek görevle yurtdışındaki paraların Türkiye'ye aktarımı projesi Ankara'da devletin bazı birimlerinde konuşulan bir hikâyeydi.

Aslında bu konu 1960'lı yıllardan beri hep devletin gündeminde. Örneğin, 27 Mayıs İhtilali'nden sonra ihtilalciler Demokrat Partililerden, "İsviçre'deki hesaplarımızı gözden geçirebilirsiniz" biçiminde birer dilekçe alıyorlar. Dil bilen bir hukukçu, bu dilekçelerle ve ihtilalin lideri Cemal Gürsel imzalı bir yazıyla İsviçre'ye gidiyor. Ancak İsviçre bankaları en ufak bir bilgi bile vermiyor. Bu konuyla ilgili bir başka ilginç bilgi ise şöyle: 1984'te Başbakan Özal'la görüşmek için Ankara'ya gelen yabancı bankacılardan oluşan bir heyette Bank Swiss yetkilisi J. Eberhard da vardır. Özal'ın para aradığını gören Eberhard, "İsviçre bankalarında Türklerin 25 milyar dolar parası var. Onlarla konuşun, bu parayı getirin. Niye borçlanıyorsunuz?" der. Özal'ın İsviçre'de Muhammed Şekerci ve etrafındaki Türklerle temas kurmasında bu sözlerin de etkili olduğu söylenir.

"Hazine'ye de operasyon yapacaktım"

Sadettin Tantan'la İsviçre bankalarındaki paralar hakkında yaptığımız konuşma soru cevap biçiminde şöyle:

İstanbul, Ankara ve İzmir'deki 12 şubesiyle gelir seviyesi yüksek kesime hizmet veren Bank Avrupa İcra Kurulu Başkanı Cüneyt Genç, "Türklerin yurtdışında tuttukları tasarruf, 100 milyar dolara kadar tırmanıyordur" dedi. Bank Avrupa'nın başındaki Cüneyt Genç'in, bu açıklaması önemli, çünkü Türkiye'de yeni açılan bu bankanın arkasındaki güç, 62 milyar avro varlığı olan Portekiz BCP bankası ve bu kuruluş Avrupa'daki en büyük 350 şirket arasında. Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Ali Babacan ise, "Türklerin

yurtdışındaki servetleri 50 milyar dolar" dedi. Bu rakamlar hakkında siz ne düşünüyorsunuz?

Merkez Bankası kanalıyla yurtdışına giden para yasal. Avrupa'da çalışan Türklerin ve Türklerin yurtdışında kurduğu şirketlerin parası da yasal. Bilinmeyenler ise, kayıt dışı para, kara para, bir de ülkeden çalınarak götürülmüş para. Onlar gizli yapıldığı için buradaki resmi kayıtlarda göremezsiniz. Bu paranın miktarını tahmin etmek zor. Dışarıda yabancı bir kimlik altında parayı bloke etmişse, bunun miktarını nereden bileceğiz?

Sizin araştırmanız nasıl oldu?

O araştırmayı tamamlayamadık. Başlangıç noktasında önümüz kesildi. Mesela el konulan bankalardaki bu çöküşün nedenleri sadece Türkiye sınırları içinde araştırıldı. Uluslararası para hareketleri konusunda operasyonel bir araştırma yapıldı mı? Hayır. Hazine bugüne kadar hiç soruşturmaya tabi tutulmamıştı. Hazine garantili krediler konusu var. Biz onu soruşturmak için başbakandan onay aldık. Soruşturma heyetini çalışmaya sokamadık. Hemen engellendi. Hazine garantili krediler nerede, ne zaman nasıl kullanıldı, nasıl alındı, oradaki komisyon sermayeleri ne oldu? Hiç araştırılmayan şeyler bunlar.

Ama siz İsviçre bankalarındaki bazı somut bilgilere ulaşmışsınız...

Neticeyi alamadıktan sonra bu isimleri konuşmanın bir anlamı yok. Çalışma yaptık, ama çok geniş ve uluslararası çalışma yapmak lazım. Mesela Uzan ailesinin yurtdışındaki servetinin 140-150 milyar dolar olduğu söyleniyor, ama bu tevatür olabilir. Ürdün Kralı'nın ortağı oldukları dahi söyleniyor. Bir sürü söylenti var. Ama bunlar doğru mu? Bakmak lazım. İmar Bankası zora girdiğinde, faizleri ödeyemez dendiğinde, yurtdışından yoğun bir para getirdiklerini biliyoruz. Yurtdışından para getirme yeteneği varsa, yurtdışında paraları var demektir.

Türkiye'den kaçırılan yasadışı para size göre ne kadardır?

Türkiye'nin bütçe kaynaklarına göre bunu tahmin edeceksiniz. Kayıt dışı para ile kara paranın miktarı hakkında çalışma yapılmadı. Hortumlamalardan, uyuşturucudan, kaçakçılıktan kaynaklanan bir sürü para var. Bunu şöyle kıyaslamak lazım. Cumhuriyet kurulduğundan bu yana 80 yıldır Türkiye çalışıyor, ama borçtan kurtulamıyor. İç ve dış borç 310 milyar dolar. 310 milyar doları da bu paranın kazancı olarak üzerine koyun. Bu, çalınmış para. Bir de içeride yatırıma gitti gibi gözüken, ama gitmeyen para var. Bütün bunlar, Türkiye'nin 80 yıldaki kazancına tekabül edebilir. Demek ki Türkiye'de bir trilyon dolar para kayıp.

İsviçre bankları size güçlükler çıkardı mı?

Ülkenizde hukuki altyapı yoksa sonuç alamazsınız. Bütün ülkeler şaibelere bulaşmış liderleri için avukatlık büroları vasıtasıyla yurtdışında soruşturma yürütüyor. Türkiye'de bu görevlendirmeyi yapacak bir altyapı yok. Siz bunu kurduktan sonra uluslararası alanda bu pisliği sizden kimse saklayamaz. Çünkü İsviçre bankalarının da uyması gereken yükümlülükler var. Ama bunların hepsi mahkeme kararlarıyla olur.

Bilgisayar hacker'ları vasıtasıyla İsviçre bankalarındaki bu hesaplara girip, paraları Türkiye'ye getirtmek yönünde çalışma yapıldığı söylendi. Bu konuda bir bilginiz var mı?

Bilgisayar hacker'larıyla olacak iş değildi. Her şeyin hukuk zemininde olması lazımdı. Zaten o hacker'lar yakalanıyor. Yalnız şunu söyleyeyim. Çok çalışmalar yapıldı, çok değişik konularda araştırma yapıldı, ama eyleme dönüşmeden ekipler dağıtıldı. Hepsi dağıtıldı.

Dağıtılmasaydı bu paraları Türkiye'ye getirebilecek miydiniz?

Getirmek için her türlü şeyi yapardık.

Çağlar'ın İsviçre'deki ve İngiltere'deki paraları

Mahkemeler yoluyla yurtdışında serveti araştırılan ilk üst düzey politikacı Cavit Çağlar oldu. İstanbul'da açılan bu davayla Adalet Bakanlığı kanalıyla çeşitli ülkeler nezdinde girişimler yapıldı. Bu davada Çağlar'la ilişkileri sebebiyle araştırma kapsamına alınan 12 kişi arasında, eski bakan Şerif Ercan, Jandarma eski genel komutanı ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı Teoman Koman, Türk Hava Yolları Yönetim Kurulu eski başkanı Erman Yardelen, Egebank eski genel müdürü Esat Erkuş, eski milletvekili Memduh Yaşa gibi kişiler vardı. Türkiye'nin tezine göre Çağlar ve arkadaşları İngiltere'ye 287 milyon dolar, İsviçre'deki bankalara 400 milyon dolar transfer etmişti. Buna karşılık Cavit Çağlar, yurtdışındaki hiçbir bankada parası olmadığını iddia ediyordu.

Bu girişim, İstanbul'da Şişli 3. Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi Elmas Güner'in, 28 şubat 2001 tarihinde aldığı gizli bir kararla başladı.[1] ABD, İsviçre, İngiltere ve İrlanda başta olmak üzere 11 ayrı ülkeyle temas kurularak, bu kişilerin banka hesaplarına ve malvarlıklarına el konulması istendi. Adalet ve Dışişleri bakanlıkları aracılığıyla bu ülkelerle yapılan yazışmalar sonucunda, ABD, İsviçre, İngiltere, Bahama ve Jersey Adaları'ndan olumlu cevap alınamazken, İrlanda talebi yetersiz buldu.

Dava dosyasında yer alan bilgilerde, söz konusu 13 kişi tarafından İngiltere'ye transfer edilen para miktarının 287 milyon dolar, İsviç-

1. Hâkim Elmas Güner, 1991'de Emlak Bankası eski genel müdürü Engin Civan'ın vurulması olayını soruşturan Savcı Sudi Güner'in eşidir.

re'deki bankalara yatırılan rakamın ise 400 milyon dolar olduğu öne sürülüyordu. İrlanda ve ABD'deki bazı bankalara da para transferi yapıldığı iddia edilen dosyaya göre Çağlar, İngiltere'deki Virgin Adaları ve Jersey Adası'nda bazı *off shore* şirketleri kurdu. Ancak hakkında yurtdışında servet araştırması yapılan Cavit Çağlar, mahkemeye verdiği ifadelerde, yurtdışındaki hiçbir bankada parası bulunmadığını belirtti. İstanbul'da dile getirilen bir görüşe göre, Cavit Çağlar ve batık Yurtbank'ın eski sahibi Ali Balkaner, yurtdışına para kaçırma yöntemlerini iyi bilen bazı işadamlarının aksine iş hayatlarında geleneksel yöntemleri uyguladılar ve yurtdışına para transferi yoluna gitmediler. Ancak, kendisiyle görüştüğüm banka soruşturmalarını yürüten üst düzeydeki bir yetkili bu görüşe katılmadı. Ona göre, bu davalarda yargılananların çoğunun yurtdışında servetleri vardı. Aynı yetkili bana, Çağlar'ın ABD'de tutuklandığı sırada serbest bırakılması karşılığında Amerikan mahkemesine yaptığı 5 milyon dolarlık kefalet teklifini hatırlattı. Böylece, yurtdışına kaçırıldığı öne sürülen servetleri tespit edip geri getirmek için eski bakan, milletvekili, işadamı, banka müdürü, emekli komutan ve bürokratlardan oluşan 13 kişi hakkında mahkeme kararıyla yapılan bu ilk girişim başarısızlıkla sonuçlandı.

Emlak Bankası eski genel müdürü Engin Civan hakkında da 2000 yılında İstanbul Adliyesi'nde benzer bir dava açıldı. Civan'ın haksız şekilde elde ettiği parayı İsviçre'de "Merol" şifreli bir hesapta sakladığı iddiasıyla, 12 yıla kadar hapsi istendi. İddianamede, Civan'ın, 23 mayıs 1989 tarihinde Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği'nden pasaport aldığı, 14 haziran 1989 tarihinde İsviçre'ye giderek bu hesapları açtığı belirtiliyordu.

Cem Uzan ve Yahya Murat Demirel için de yurtdışında servet araştırmaları yapıldı. Ancak bu kitabın yazımı sürerken mahkemelere intikal etmiş ve sonuç alınmış herhangi bir dosya mevcut değildi. Sadece Amerikan bankası Merril Lynch'in Yahya Murat Demirel'e ait Londra'daki 30 milyon dolarlık bir gizli hesabı Türkiye'nin talebi üzerine dondurduğuna dair haberler medyada yer aldı. İmar Bankası soruşturmasını yapan Şişli Cumhuriyet Savcısı Mecit Ceylan ve dönemin Emniyet Organize Suçlar Dairesi Başkanı Hanefi Avcı, Uzan ailesinin hesapları için İsviçre'ye gittiler. Türk heyetinin bu İsviçre ziyaretinden sonra İsviçre federal savcısı İstanbul'a geldi. İddialar, Uzanların İsviçre bankalarında 200 milyon dolar parası ve yüklü miktarda altını olduğu yönündeydi. Ama somut bir sonuç ortaya çıkmadı.

Kırk birinci bölüm

Bir skandal, bir adalet bakanı, bir savcı, bir sanık

23 ağustos 1993 günü *Hürriyet* yazarı Yalçın Bayer ailesiyle birlikte tatile gidiyordu. Kendisini arayan kişi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Moğultay'dı. Bayer o günkü yazısında Moğultay'a yüklenmişti. Moğultay kızgındı. Bayer'e telefonda, "İnşallah trafik kazası geçirip ölürsün" dedi. Bu sözlere sinirleri bozulan Bayer, *Hürriyet*'in genel yayın yönetmeni Ertuğrul Özkök'ü arayıp yaşadıklarını aynen aktardı. Özkök'ün cevabı şöyle oldu: "Aldırma, yoluna devam et. Onun beddua-sı tutsaydı, ben şimdiye kadar on kere ölmüştüm."[1]

Sadece Bayer değil, *Hürriyet* de Moğultay'a yükleniyordu. Çünkü İSKİ skandalı patlak vermişti. 1 ağustos 1993 günü "İnanılmaz dosya" manşetiyle İSKİ skandalını duyuran *Hürriyet* 18 ağustos 1993 günü ise şu manşetle çıktı: "Vay... Vay... Vay... Moğultay 150 milyon maaşa bağlanmış" Haberde, İSKİ Genel Müdürü Ergun Göknel'in yardımcısı Ziya Kurtaran'ın özel defterinde Çalışma Bakanı Moğultay'ın isminin önünde bol sıfırlı rakamlar olduğu iddia ediliyordu.

Mehmet Moğultay sadece İSKİ skandalı sebebiyle değil, SHP İstanbul İl Kongresi'nde söylediği şu sözlerle de tepkilerin odağındaydı: "10 yıldır, 20 yıldır, 30 yıldır hükümetten uzaksınız. Yapılacak en akıllı şey, kendi iktidarında örgütleneceksin, kadrolaşacaksın ve bu kadrolar günün birinde gelecek, büyüyecek ve senin yolunu açacak... 1970'lerden bu yana Türk devletinin hiçbir kadrosuna giremedik. Biz hiçbir yerde egemen değildik. Şimdi üç buçuk yıllık iktidarımızda üç tane memur aldık diye ihbar ediliyoruz... Hükümetten 5 000 kişilik kadro çıkardım. Bunları örgütüme değil de, MHP'ye mi verseydim?"[2]

1. Rauf Tamer bu olayı, 24 ağustos 1995 tarihli *Hürriyet*'teki köşesinde yazdı. Buna göre, Mehmet Moğultay Ertuğrul Özkök'e, "Senin ölmen için gece gündüz dua ediyorum" demişti. Yalçın Bayer'in ailesinin de arabada olduğunu öğrenince biraz pişmanlık duyan Moğultay, beddua-sını şöyle değiştirmişti: "Çoluk çocuğunu Allah korusun. Ama seni Allah'a havale ettim!"

2. Mehmet Moğultay'a göre Adalet Bakanlığı'ndaki asıl kadrolaşma ANAP döneminde 1984-1991 arasında yapıldı. Bu dönemde 3 632 hâkim ve savcı ile 22 118 personel alımı yapıldı. DYP-SHP koalisyonu döneminde ise ocak 1996'ya kadar 2 522'si hâkim ve savcı olmak üzere 6 400 kişi alındı. Moğultay, "Benim Adalet Bakanlığı yaptığım sırada alınan hâkim ve savcı sayısı 935'tir" diyor.

İSKİ soruşturmasını yapan ve İSKİ Genel Müdürü Ergun Göknel'i tutuklatan Fatih Cumhuriyet Savcısı Selim Ulaş, soruşturma kapsamına Moğultay'ı da dahil etmişti. Savcının iddiasına göre İSKİ müteahhitlerinden alınan paraların bir kısmı Moğultay'a aktarılmıştı. Savcı Ulaş, bu iddiasını tutuklanan İSKİ Mali İşlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Ziya Kurtaran'ın not defterindeki bilgilere dayandırmıştı. Moğultay için Meclis'te gensoru önergesi verildi. Bazı muhalefet milletvekilleri o gün salonda olmayınca Moğultay 14 oy farkla bakanlıktan düşürülme tehlikesini atlattı. İlginç olan bir diğer gelişme, Moğultay'ın bu süreçten sonra Adalet bakanı yapılmasıydı.[3]

1995 yılı nisan ayında Ankara'da Adalet Bakanı Mehmet Moğultay'ın odasına girdiğimde, onunla işte bunları konuşacaktım. Moğultay öfkeliydi. "İSKİ skandalında en ufak bir yerim olsa intihar ederdim" dedi. Bazı politikacıların ve iş dünyasından bazı kişilerin o tarihte Çalışma Bakanlığı görevinden uzaklaştırılması için kendisine komplo kurduklarını öne sürdü. "İSKİ skandalında hiçbir rolüm yok. Çalışma bakanıyken 110 trilyonluk SSK bütçesine hükmeden bir bakandım. 150 milyona niye tenezzül edeyim?" dedi. Moğultay'la o gün yaptığımız konuşma soru cevap biçiminde şöyle gelişti:

Çalışma Bakanlığınız döneminde kamuoyu sizi İş Güvencesi Kanunu çalışmaları ve ILO sözleşmelerinin yanı sıra İSKİ skandalıyla da çokça tartıştı. Milyarlık bağış ve rüşvet olaylarında devredeki bakan olarak anıldınız. Şimdi vicdanınız rahat mı?

İSKİ olayının patlak verdiği tarih 1 ağustos 1993'tür. Bu tarih aynı zamanda SHP İstanbul İl Kongresi'nin yapıldığı gündür. O gün İstanbul'da bazı siyaset arkadaşlarımızla aramızda büyük uçurum doğdu. Ağustostan önce de bir geceyarısı telefon aldım. Telefondaki ses, otelde bakanlıktan düşürülmem için karar alındığını söylüyordu. Çünkü o günlerde İş Güvencesi Kanunu tasarısı korkulu bir rüyaydı. Sigorta prim borçlarını açıklamamız korkulu bir rüyaydı. İşsizlik Sigortası ve Kıdem Tazminatı Fonu korkulu birer rüyaydı. İLO sözleşmelerini merhum cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın vetosuna rağmen Meclis'ten geçiriyorduk. Bu korkulu bir rüyaydı.

Adalet bakanı olarak göreve başladığınızda bir gazeteci İSKİ skandalındaki rolünüzü sordu. "Abesle iştigal etmeyin" cevabını verdiniz. İSKİ skandalında hiçbir rolünüz yok mu?..

İSKİ skandalının meşhur bandında İstanbul Mali Şube Müdürü Salih

3. Bu deftere göre Kurtaran'da biriken paranın miktarı 28 milyar 765 milyon liraydı. Kurtaran 4 yıl 3 ay boyunca para giriş çıkışlarını buraya not etmişti. Savcıya göre Kurtaran, ileride kendisinden hesap sorulur diye bu defteri muntazam olarak tutmuştu. Defterin 43. sayfasında gider kısmını gösteren bölümde Mehmet Moğultay ismi ve karşısında 50 milyon TL yazıyordu. Ziya Kurtaran savcıya verdiği ifadede, bu parayı Göknel'in talimatıyla Moğultay'a ödediğini söyledi.

Güngör, benim ismimi söyleyerek Ergun Göknel'e İSKİ'yle ilişkimi soruyor. Ergun Göknel'in cevabı şöyle: "Mehmet Moğultay, bize İSKİ olarak en fazla yardım eden bakandır. Yardım nedir? İşte ya bir kadro çıkar, ya bir kredi meselesi vardır, ya da bütçeye para konulması meselesi vardır. Her zaman telefon etmişimdir. Ama böyle diğer anlatım gibi yoğun olarak 'Şu firmaya ödeme yap, bunu böyle yap' gibi bir durum yoktur. Yani Mesut Yılmaz dahil neticede İSKİ gibi büyük bir kurumun genel müdürüne herkesin birtakım ricaları olmuştur." Ergun Göknel'in sözleri bunlar. Aleyhimde bir tek beyan getirilsin, ben görevimi bırakmaya hazırım. Bu ülkede namuslu insanlar en az namussuz insanlar kadar cesur olacak. Ben eğer kendimden en ufak bir şey sezseydim, en ufak bir kuşku duysaydım, kendimi tartıştırmazdım, ya intihar ederdim ya da bu görevi bırakırdım. Cezaevinde açık görüş olan bir günde, Bayrampaşa Cezaevi'ne bir gazeteci gönderiliyor. "Git, Ergun Göknel'e sor, Mehmet Moğultay acaba nasıl bir adam, Göknel konuşabilir mi?" deniyor. Ergun Göknel'in cevabı, "Moğultay'ın bu işlerle bir ilgisi yok" şeklinde... O günlerde yayınlar sürüyor. "Mehmet Moğultay'ın dokunulmazlığı kaldırılabilir" diye... Savcı konuşturuluyor, o da "Moğultay'ın dokunulmazlığı kaldırılabilir" diyor. Savcı konuşmaz, savcı kararıyla konuşur. Devam ediyor, "Sayın Bakan elini çek" denilerek Adalet Bakanı Seyfi Oktay'ı korkutuyorlar. Bu, hazırlıkların tamamlandığını gösteriyor. Ben o sırada Almanya'da tedavideydim. "Moğultay'a Şok" haberiyle dokunulmazlığımın kaldırılacağı duyurulunca, tedaviyi yarıda kesip döndüm. Ardından dokunulmazlığımın kaldırılması için İSKİ savcısı fezleke hazırlıyor. Fezleke böyle yazılmaz. (Moğultay bu arada bana Savcı Selim Ulaş'ın yazdığı fezlekeyi gösteriyor) Bunu savcı yazar, başsavcıya gönderir, evrak numarası koyar. Alta da "tomar halinde evrak" diye yazar. Benim dokunulmazlığımın kaldırılmasına ilişkin yazı başlıksız bir kâğıt. Hazırlık numarası yok, ek evrak yok, başsavcıya gitmemiş. Hiçbir şey taşımıyor, muhaberat numarası yok. Şimdi bu fezlekede ne diyor? (Moğultay, savcının fezlekesinden bir bölüm okuyor): "Özel Suç: Dosyada mevcut doneler ışığında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Moğultay'ın yasadışı rüşvet fonunun oluşmasında herhangi bir katkısının bulunmadığı tespit olunmakla birlikte, yasadışı fondan şahsına aktarılan 50 milyon lirayı kabul etmesi..." Kim kabul etmiş? Beni kabul etmiş gibi yazmış. Oysa benim ifademi almak için bu fezlekeyi gönderiyor. Seyfi Oktay bu yazıyı Meclis Başkanlığı'na gönderiyor. Meclis Başkanlığı mükemmel bir yazı yazıyor. "Ciddi bir delil yok" diyor.[4]

4. Savcı Selim Ulaş'ın 14 ekim 1993 günü Adalet Bakanlığı'na gönderdiği fezleke her nasılsa dönemin Meclis Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un önüne bir sayfa olarak geldi. Cindoruk, "Bir ilçe savcısı bir milletvekili ve bakan hakkında fezleke düzenleyemez" deyip bunu Adalet Bakanlığı'na geri gönderdi. Moğultay ise Selim Ulaş'ı suçlarken, "Ortada fezleke yok, bir sayfalık paçavra var" diyordu.

Daha sonra da hakkınızda takipsizlik kararı veriliyor. Ancak işin esası incelenerek değil, dokunulmazlığınızın kaldırılmasına ilişkin fezleke yanlış gönderildiğinden takipsizlik kararı alınmış...

Ama mesele burada bitmiyor. Dosya başsavcının eline geçiyor. Tahkikatın genişletilmesi kararı alınıyor. Bayrampaşa Cezaevi'ne yeniden bir savcı gönderiliyor. Ergun Göknel ve Ziya Kurtaran'a, "Moğultay'ın İSKİ'yle ilgisi ne boyuttadır?" diye soruyorlar. Onlar da, "Moğultay'ın ne ilgisi var?" deyince takipsizlik kararı veriliyor.

İSKİ olayında savcı Selim Ulaş konuşmaları nedeniyle soruşturma geçiriyor. Ancak Engin Civan ve Emlak Bankası skandalı davasında da en gizli savcılık ifade ve tutanakları basına sızdırıldı. Hatta Engin Civan'ın avukatları bu nedenle bir savcı hakkında yasal girişimde bulundu. Neden aynı duyarlılığı Civan skandalında da göstermediniz? Bu yüzden soruşturmaya uğrayan bir savcı var mı?

Savcı Selim Ulaş'ın soruşturması için gerekli emri, ben yurtdışındayken bana vekâlet eden bakan verdi. Adalet Bakanlığı'nda Ceza İşleri Genel Müdürlüğü var. Tahkikatı gerektirecek bir olayı onlar önümüze getirir. Onlar da hâkimdir nihayet... Bir hâkimle ilgili bir olayı bize bir hâkim getirir. Selim Ulaş hakkında bize talep geldi. Anayasa'nın 144. maddesine göre Adalet bakanının sadece soruşturma açma yetkisi var, o kadar. Başka bir yetkisi yok. Bu soruşturma Teftiş Kurulu'ndan geçer ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na gelir. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun disiplin işleriyle ilgili toplantılarına da Adalet bakanı katılmaz.

Ergun Göknel anlatıyor

Moğultay'dan sonra İstanbul'da konuştuğum Savcı Selim Ulaş, şunları söyledi: "Moğultay Adalet bakanı olduktan sonra benimle uğraştı. Bazı tayin ve özlük haklarında sorunlar yaşadım. Mehmet Ağar Adalet bakanı olunca bu mağduriyetlerim giderildi." Yıllar sonra, cezaevinden çıkan Ergun Göknel'le de konuştum. O da Moğultay'a kızgındı. "Hakkım olmasına rağmen beni kapalı cezaevinden açık cezaevine aldırmadı. Mağduriyetimi Mehmet Ağar giderdi. Adalet bakanı olmasının üçüncü günü beni açık cezaevine aldı" dedi.

Şüphesiz İSKİ skandalının bir numaralı aktörü Mehmet Moğultay değil, Ergun Göknel'di. İSKİ'ye iş yapan müteahhitlerden trilyonları bulan paralar almakla suçlanan oydu. Zaten skandal, Göknel'in eşi Nurdan Erbuğ'dan boşanıp, kendisinden 26 yaş küçük sekreteri Feray Karvar'la evlenmesiyle patlak vermişti. Nurdan Erbuğ intikam duygularını yenemeyerek Göknel'in boşanma karşılığında kendisine verdiği 800 000 doları açıklayınca gözler İSKİ'deki para trafiğine çevrildi. Göknel, her ne kadar "Toplanan paraların tamamı müteahhitlerin SHP'ye yaptığı bağışlardır.

Paralar bana değil, partiye gitti. Eşime verdiğim 800 000 doları ise Amerika'dan buldum" dese de kendisini kurtaramadı. Tutuklanıp cezaevine konuldu. Yargılandığı davaların üçünden mahkûm oldu, 5 yıl cezaevinde kaldı. Göknel'in başına gelenler bununla sınırlı kalmadı. Cezaevinde bıçaklandı, genç eşi tarafından terk edildi, davalar sonucunda ömür boyu devlet memuriyetinden ve siyasetten yasaklı hale geldi.

Ama Göknel yılmadı. Başından geçenleri ve yaşadıklarını kitaplara döktü. İSKİ skandalının üzerinden yıllar geçtikçe, Göknel de sesini duyurmaya başladı. Göknel'in İSKİ skandalının bütün boyutlarını anlattığı *Ağlayayım mı Güleyim mi, Medya Yargı ve Politikanın İSKİ Sınavı* adını taşıyan kitabına, yolsuzluk mücadelesiyle tanınan Uğur Dündar "önsöz" yazdı. Dündar, Göknel'in gözaltındayken yaptığı ifşaatlarla Türkiye'deki kirli siyaseti gözler önüne serdiğini, ama ihaleleri siyaset için finansman kaynağı olarak kullanan siyasi sistemin onu adeta günah keçisi ilan edip işin içinden sıyırdığını vurguladı.

Göknel'in günah keçisi ilan edildiğine inanan yalnızca Uğur Dündar değildi. *Zaman* gazetesi yazarı Hilmi Yavuz da 7 mayıs 2006 tarihli yazısında Ziya Paşa'nın ünlü beytindeki "Milyonla çalan mesned-i izzette serefraz / Birkaç kuruşu mürtekibin cayı kürektir" dizelerini alıntılayarak şunları yazdı:

> İSKİ skandalında Ergun'un özel hayatına ilişkin hataları olmamış mıdır? Olmuştur elbette! Ama bütün bunlar bir yana, Ergun'un tam 5 yıl cezaevlerinde yatarak, bu hatalarını fazlasıyla (evet, fazlasıyla!) ödediğini düşünüyorum. Bana sorarsanız, İSKİ olayının allanıp pullanıp abartılmasında, işin içine kadın, iktidar ve para girdiği için, deyiş yerindeyse, mal bulmuş mağribi gibi sarılan medyanın büyük vebali vardır.

Hilmi Yavuz'a göre Göknel'in "beş yıllık mahpusluk çilesi"ni yaşamasına yol açan sebeplerden biri de belediye başkanı Nurettin Sözen'di. Çünkü Sözen, yeniden belediye başkanı seçilse SHP genel başkanlığına oynayacaktı; bu da Erdal İnönü'den sonra SHP'nin başına geçmek isteyen bazı kişileri dehşete düşürüyordu. Bu sebeple Ergun Göknel günah keçisi seçildi.

Ergun Göknel'e bir destek de *Hürriyet* gazetesi yazarı Emin Çölaşan'dan geldi. 31 mayıs 2006 günü köşesinde Göknel'in İstanbul'u anlattığı *2000 Yaşında Bir Dünya Güzeli* isimli son kitabını tanıtan Çölaşan, Göknel'in İstanbul nasıl yağmalandığını, güzelim kenti kimlerin nasıl hortumladığını anlattığını belirtti.

Mahir Çayan'ın arkadaşı

Üzerinden 13 yıl geçmiş, deyim yerindeyse küllenmiş İSKİ skandalının kahramanı Ergun Göknel'le 2006 haziranında İstanbul'da Bağdat

Caddesi üzerindeki bir kafede yaptığımız bu konuşma, onun bugüne kadar pek bilinmeyen bir özelliğini ortaya çıkardı. Halen Doğu Perinçek ve arkadaşlarının yönetiminde yayınını sürdüren *Aydınlık* dergisi 1968'de Ankara'da onun evinde kurulmuştu ve *Aydınlık*'ın ilk sayısında "Ergun Gerçek" imzasıyla onun da yazısı vardı. Göknel aynı zamanda Türkiye Halk Kurtuluş Partisi Cephesi (THKP-C) lideri Mahir Çayan'ın arkadaşıydı. O yıllarda dağa çıkmaya karar veren Çayan'ı bu kararından vazgeçirmek için bir gece sabaha kadar dil döküp onu ikna etmeye çalışmıştı.

İstanbul'da İngiliz Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra 1956'da Almanya'ya gidip kimya eğitimi gören Göknel, Türkiye'de Süleyman Demirel'in 1965 seçimleriyle iktidara geldiği dönemde, Almanya'da Türk Öğrenci Federasyonu başkanıdır. Kimya mühendisi Göknel, Almanya'da doktorasını yaparken, Ahmet Taner Kışlalı da Fransa'nın başkenti Paris'te doktora yapıyordu ve Türk Öğrenci Birliği ikinci başkanıydı. Göknel ile Kışlalı, Avrupa'daki tüm Türk öğrencileri bir çatı altında toplayacak olan Avrupa Öğrenci Federasyonu'nu kurdular.

1968 başında Türkiye'ye dönen Göknel, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne öğretim üyesi olarak girecekken Almanya'da sergilediği sol çizgideki siyasi faaliyetleri sebebiyle ODTÜ'ye alınmaz. Profesör İhsan Doğramacı Hacettepe Üniversitesi'ni yeni kurduğundan ve Kimya Fakültesi'nde bir tek profesör olduğundan Göknel'e ihtiyaç duyar. Göknel'i çağırıp görüşür, ama Göknel'in "sicili" yine bir engel olarak ortaya çıkar. Mehmet Ali Aybar'ın liderliğindeki Türkiye İşçi Partisi'nin üyesi olan Göknel'in üzerinde "komünist" damgası vardır. O dönemde, Ankara'da Mülkiyeliler Birliği solun karargâhı konumundadır. Göknel'in de katıldığı oradaki buluşma ve konuşmalarda Doğu Perinçek ve arkadaşları *Aydınlık* dergisini çıkarmaya karar verirler. Ve 1968 sonbaharında *Aydınlık* dergisinin ilk toplantısı Ergun Göknel'in evinde yapılır:

"Eşim çocuklarla beraber tatildeydi. Doğu Perinçek, Cengiz Çandar, Atıl Ant, Münir Aktolga, Işık Seyhan, Vahap Erdoğdu, 13-14 kişiydik. Bunların hepsi bir araya toplandık ve *Aydınlık* dergisinin çıkarılmasına karar verildi. *Aydınlık*'ın yazı kurulu yazılıyor. Dediler ki, 'Senin ismini yazmayalım, askere gideceksin başına dert olmasın.' Ama ilk *Aydınlık* dergisinde Ergun Gerçek adıyla benim bir yazım vardır. 12 Mart 1971 Muhtırası'ndan sonra Sıkıyönetim'de Sadi Koçaş'ın (dönemin başbakan yardımcısı) balyoz harekatı oldu. *Aydınlık* ekibinden 49 kişinin ismi radyodan okunuyor. Aranan bu 49 kişinin ellincisi benim. Bir Ergun var, ama soyadı tutmuyor. Notlarda çıkıyor. Vahap işkenceye rağmen soyadımı vermiyor."

"Aydınlık"ın arşiv sorumlusu subay

1968'in ekim ayında *Aydınlık* dergisinin ilk sayısı çıktığında Ergun Göknel askerdir. Askerliğinin ilk yılını Balıkesir'de tamamlayan Gök-

nel, Ankara'ya geldiğinde kurayla Genelkurmay'da ARGE bölümüne verilir. Ama "kayıtlı komünist" sicili ortaya çıkınca derhal Genelkurmay'dan uzaklaştırılır ve Ankara'daki 21. Tümen'e gönderilir. Burada komutan tarafından satın alma birimine görevlendirilir: "O kadar rahat askerlik yaptım ki. Altımda cip, ne nöbet var ne bir şey. Birlikleri dolaşır, siparişi alır, alışverişi yaparım, şoförlere veririm eşyaları depoya gönderirim. Saat ikide eve gelir, sivilleri giyerdim ve *Aydınlık* dergisine giderdim. 1969 eylül ayından 1970'e kadar bir sene ben hem yedek subaydım hem *Aydınlık*'ın araştırma ve arşiv işlerine baktım. Okay Gönensin o zaman yanımdaydı. 18 yaşındaydı ve Siyasal Bilgiler Fakültesi birinci sınıf öğrencisiydi. Arşivde kupür kesiyordu. Bir gün dergiye geldim, Vahap Erdoğdu, 'Dergi basıldı, alamıyoruz, polis çıkışta dergileri alacak' dedi. 'Ben gidip dergileri alayım' dedim. Gittim, dergileri aldım, yükledim, ben de şoförün yanına oturdum."

Ergun Göknel, Mahir Çayan ile *Aydınlık* dergisinde bu sıralarda tanışır. Tam da Mahir Çayan'ın silahlı mücadele için dağa çıkmaya karar vereceği bir dönemdir. Göknel anlatıyor: "O zamanki Türkiye'nin en kızıl komünistleriyiz. Ama dağa çıkalım filan havamız yok. Mahir, Gülten Çayan'la evlenmiş, geldi. Ahmet Kardam'ın evinde. Hâlâ bana komik gelir. Ahmet bizi yemeğe davet etti. Kızıl Komünistler olarak kristal bardaklarda şarap içtik. Yine Ahmet'in evindeydi bir gün, Vahap, ben, Ahmet ve Mahir sabaha kadar oturduk. Mahir'i o dağa çıkış olayından vazgeçirmeye uğraştık. Neden olmaması gerektiğini ikna etmeye çalıştık. İkna edemedik. 1969 sonu, 1970 başı gibiydi. Ondan sonra o vur kır dönemi başladı. O bana ters geldi. Baktım olmayacak, başımız boşu boşuna belaya girecek. Kalktım İstanbul'a geldim. O sırada Koç Holding'de bir arkadaşım çalışıyordu. Üst kademelerdeydi. O bana İzocam'dan iş teklif etti. 1970 eylülünde birinci eşimden boşanmıştım, pılımı pırtımı topladım, İstanbul'a geldim."

Bir süre İzocam'da çalışan Göknel, Musevi cemaatine mensup işadamı Aron Habib'in Plastel isimli plastik şirketinde işe girer, buranın genel müdürü olur: "1972'den 1980'e kadar bu Yahudi şirketinde çalıştım. Aron Habib'in şirketi. Onlara çok şey verdim, para kazandırdım. Türkiye'de akla gelmedik şeyler yaptım kimya teknolojisi olarak. Bir plastik şirketi düşünün, tarım ilacı yapmaya başladı. 1978-1979'da Sanayi Bakanlığı'nın tavsiyesiyle fueloil verilirdi. O zaman ben Ankara'da fabrikanın bir senelik fueloilini temin ettim. Bunun parayla ölçümü yok. Mesela Ankara'ya gittim. O zaman devletten devlete krediler verilirdi. Avusturya kredisinin yüzde 70'ini bizim Plastel'e tahsis ettim. Bunlar hep tarım ilacından oldu. Tarım ilacının satışından kazandıklarımız ayrı. Aron Habib çok müthiş bir insandır. Dosttur. Yahudi cemaatinin bana çok büyük dostluğu olmuştur. Cezaevinde de oldu, cezaevinden çıktıktan sonra da oldu. Hâlâ da oluyor."

Göknel, Nurettin Sözen ile Aron Habib'in şirketinde çalışırken tanışır. İkisi de doktor olan Göknel'in çocukluk arkadaşı Selçuk Erez ile Nurettin Sözen, Taksim'de ortak bir muayenehane açarlar. Selçuk Erez, davetli olarak gittiği İngiltere'deki Wilton Park toplantılarının bir benzerini İstanbul'da başlatma fikrini ortaya atar. Erez ve Sözen'in öncülüğünde bu şekilde başlayan "Taksim Toplantıları"na 12 Eylül 1980'den sonra Ergun Göknel de aktif olarak katılır. Göknel, 1982 yılında toplanan 2. İzmir İktisat Kongresi'nin katılımcılarındandır. O sırada Aron Habib'in yanından ayrılmış, Çavuşoğlu-Kozanoğlu grubuna çalışmaktadır. 14 yıl önce *Aydınlık* dergisinde komünist manifestoyu yazan Göknel, bu sefer bambaşka bir ekonomik düzenin tebliğini sunar.[5]

"Demirel beni kurtarırdı"

1986'dan itibaren Taksim Toplantıları, ses getiren siyasi konuşmaların yapıldığı bir platform olur. 12 Eylül'den sonra siyasi yasaklı olan Demirel, ilk defa Taksim Toplantıları'nda konuşur. Ergun Göknel, Demirel'le yakınlık kurar: "1986-1987'de on beş günde bir Süleyman Demirel'le konuşuyordum. Selçuk Erez'le birlikte Ankara'ya giderdik. İstanbul'a geldiği zaman Tuzla'daki evine giderdik. Ve Demirel bizi dinlerdi. İhsan Sabri Bey (Çağlayangil), Gökberk Ergenekon, Ekrem Ceyhun'u çağırırdı, birkaç saat konuşurduk."

Ergun Göknel'in gözü siyasetteydi, ama o bir sosyal demokrattı ve gideceği parti DYP değildi. Göknel ve arkadaşlarının hedefi Nurettin Sözen'i İstanbul büyükşehir belediye başkanı yapmaktı. Sözen kazanırsa, onlar da Sözen'in ekibi olarak siyasete ilk adımı atmış olacaklardı: "Nurettin Sözen'in beyin kadrosu Taksim Toplantıları'nın yönetici kadrosuydu: Selçuk Erez, Kemal Alemdaroğlu, Tarhan Erdem, ağabeyi Ali Sözen, Metin Sözen ve ben. Metin Sözen Nurettin'in akrabası değil. Sadece soyadı benzerliği var. Bu kadro Nurettin'in başkan adayı olmasını destekleyen kadro."

Seçim sürecinde Nurettin Sözen'in kasası Ergun Göknel'di. Peki, seçim kampanyasında 10 milyondan fazla bağış almayacak kadar ilkeli yola çıkan bu sosyal demokrat ekip nasıl oldu da İSKİ skandalına tosladı? Sözen seçimi kazanıp büyükşehir belediye başkanı olunca belediye genel sekreteri olmayı beklerken payına İSKİ genel müdürlüğü düşen Göknel, "İSKİ skandalı patlak verdiğinde Demirel başbakan olsaydı, bana bir şey olmazdı" diyor: "Ben DYP'li olsaydım yahut ANAP'lı olsaydım bana hiçbir şey olmazdı. Yahut Süleyman Demirel başbakan olsaydı o zaman, gene hiçbir şey olmazdı. Çünkü Süleyman Demirel başbakanken İsmet Sezgin de İçişleri bakanıydı. Hiçbir şey olmazdı. Nurettin'e, 'Sen otur ba-

5. Göknel, gruba ait Hisarbank'ta tarım ve gıda sektörü koordinatörü oldu. Aynı gruba ait Meysu'nun genel müdürlüğünü yaptı.

kalım orada' derlerdi, ben de en fazla istifa ederdim. SHP korktu. Niye korktu? Çünkü o kadar çok pislikleri vardı ki, 'Aman bulaşmış gözükmeyelim' diye ellerini ayaklarını çektiler. Neyse..."[6]

Göknel, İSKİ'de müteahhitlerden toplanan bütün bağışların partiye aktığını, nitekim mali işlerden sorumlu yardımcısı Ziya Kurtaran'ın, defterinde bütün bunların kayıtlı olduğunu belirtiyor: "Adam son derece dürüst bir adam, ne yapmış? Paranın geldiği ve gittiği yerlerin bütün dökümünü yapmış. Demiş ki, 'Buradan 300 milyon lira geldi, şu ilçeye gitti. Şuradan şu geldi, bununla Nurettin Sözen'e çiçek aldım' hepsini yazmış. 'Bunu işte Ümraniye ilçe başkanına verdim.' O defteri niye nazarı itibara almadılar? Mahkemeye verildi bu defter. Niye defteri bilirkişiye vermediler? Benim videobantları niye bilirkişiye vermediler? İki satırla geçtiler. (Ergun Göknel'in ifadeleri her biri otuzar dakika olmak üzere 10 adet videokaset doldurulmuştu.) Hepsinden takipsizlik aldım ben. Mali Şube'de söylediğim birtakım şeyler vardı, videoya alınmış. Hâlâ ödleri kopuyor. Mehmet Moğultay benimle konuşamıyor. Ben de Büyük Kulüp üyesiyim. Büyük Kulüp'ün genel kurulunda Moğultay'la karşılaştık. Moğultay benimle görüşmüyor. Niye? Korkusundan. Mesela Yüksel Çengel benimle görüşüyor. Demek ki onun korkacağı bir şey yok."

"Amerika'ya icazet almaya gittim"

Ergun Göknel, skandalın patlak vermesinden dört ay önce, 1993 martında ABD'ye gitmişti. Ama Göknel'in ABD'ye gitmesinin sebebi sadece Nurdan Erbuğ'a ödeyeceği 800 000 doları bulmak değildi. Göknel, İstanbul büyükşehir belediye başkanı olmak istiyordu ve ABD'ye gitmesinin sebebi, kendi deyimiyle "icazet" almaktı: "ABD'ye gitmemin amacı politik hazırlık tabii. Belediye başkanlığı için. Ben size söyleyeyim. O zaman Amerika'da konuştuğum insanların kapılarında Necmettin Erbakan, Mesut Yılmaz birer hafta nöbet bekliyordu. Mesela Samuel Sandy Berger vardır, sonradan Clinton'ın başdanışmanı oldu. Onunla görüştüm. Bnai Brith diye bir Yahudi kurumu var. Onun Washington bürosuna gittik. Onların bir üst kuruluşları daha var, merkezleri New York'ta. Onun başkan yardımcısıyla konuştuk. Sonra onlar Türkiye'ye geldi. Benimle bir kahvaltı yapmak istediler. Hilton'da bir kahvaltı yaptık beraberce. Yani o iş bitmişti."

Göknel'e, "Hangi iş bitmişti?" dediğimde şu cevabı verdi: "Herkes

6. Ergun Göknel cezaevindeyken 3 haziran 1994 günü *Milliyet*'e verdiği röportajda da benzer sözler kullanıyor: "Ben evlenip balayına gidince Sözen İçişleri Bakanlığı'na başvurup görevden alınmamı istedi. Hatırı sayılır DYP'liler görevden alınmamı durdurdular. İsimlerini açıklamam. DYP içinde çok önemli kişilerdi. Ancak Sözen İnönü'yle konuştu. İnönü de İçişleri bakanına benim görevden alınmamı söyledi. Cezaevinden çıktıktan sonra üç gün oturacağım. Dört gün değil. Sonra Sözen'i, İnönü'yü ve Karayalçın'ı çiğ çiğ yiyeceğim. Ben ölmedim, hesap soracağım. Politik olarak onları bitireceğim. Bunun için yaşıyorum."

Amerika'ya gidip icazet alıyor ya, biz icazeti almıştık. Şimdi bakın, o zaman kafamdaki düşünce, çoğu kimsenin kafasındaki düşünce hâlâ öyle, başarılı bir genel müdürlük yaptım. Çok iyi bir su yönetimimiz var... Amerika dünyanın patronudur. Bugün belki şüpheli, ama 2002'ye kadar en azından Amerika'nın tarafsızlığını elde etmeden Türkiye'de iktidara gelemezdiniz. Hatırlayacaksınız, Necmettin Erbakan da Amerika'ya gitti. Ondan sonra başbakan oldu. Tayyip Erdoğan ne oldu, daha milletvekili değilken gitti Clinton'la görüştü. Zannediyor musunuz ki Erdoğan Clinton'a ve IMF'ye birtakım vaatlerde bulunmadan başbakan olabilirdi, onların desteğini alabilirdi? Yani bu gerçeği bir kere kabul etmek gerekir."

ABD'deki bu temasların Göknel'e tek yararı, boşandığı eşine ödeyeceği 800 000 doları bulması oldu. New York'taki Musevi topluluğunun bir üyesi olan Nesim Benbasat, bu parayı İngiltere'de Londra Havaalanı'nın transit salonunda bizzat Göknel'e verdi. Ama İSKİ skandalı patlak verince, ne Göknel ABD'den aldığı "icazet" doğrultusunda belediye başkanı adayı olabildi ne de bu para eski eşine kaldı. Göknel'in mahkûm olduğu üç davadan biri bu parayla ilgiliydi. (Diğer iki dava müteahhitlerden alınan bağışlar ve klor davası.) Göknel'e bu parayı veren Nesim Benbasat İstanbul'da mahkemeye gelip tanıklık yapmayınca bu paraya el konuldu ve Göknel'e hapis cezası verildi. Göknel, "Ben de batık birtakım paralar vardır. Bu 800 000 dolar da onlardan biri. Benbasat'a geri ödeyemedim" diyor.

Cezaevinde babaların kebap sofrasında

Parlak bir bürokratken ve garantileri alınmış bir siyasi gelecek önündeyken cezaevinde beş yıl geçirip her şeyini yitirmek kolay bir şey değildi. Ama cezaevi Göknel'e bambaşka bir dünyayı öğretti. Bayrampaşa Cezaevi'nde altı ay işadamı Selim Edes'le birlikte yattı. Edes, Engin Civan ve Emlak Bankası olaylarından sonra tutuklanmıştı. Göknel'in diğer koğuş arkadaşları Nasrullah Ayan, Metin Kaçan ve Tanju Çolak'tı. Bayrampaşa'da o dönemde bazı "babalar" da vardı. Kürt İdris olarak bilinen İdris Özbir bunlardan biriydi. Bir seferinde İstanbul'da polis tarafından kıstırılınca Ergun Göknel'in oğlunun evine sığınmıştı. Bu iyiliği unutmamış olan Özbir, cezaevinde Göknel'e ilgisini esirgemiyordu. Göknel, "Bir gün bir gardiyan koğuşa geldi. 'İdris Ağa seni çaya davet ediyor' dedi. Bu çok müthiş bir şey cezaevinde..." diyor.

Bir diğer gün Hacı Çapan, Yakup Süt, Hasan Heybetli ve arkadaşlarını kebap yemeye davet edeceğini belirtip onun da bulunmasını istemiş. Cezaevinin bahçesindeki babalarla bu kebap ziyafeti sırasında Nuriş lakaplı Nuri Ergin'in Fatih Adliyesi'nden firar ettiği haberi geliyor. Göknel, Fatih Adliyesi'ni çok iyi bildiği için, babalara, "Nuriş olsa olsa adliye tuvaletinin penceresinden kaçmıştır" der. Gerçekten de Nuriş

tuvaletin penceresinden kaçmıştı. "Bu olay benim babalar nezdindeki itibarımı bayağı artırdı" diyen Göknel, cezaevinin altın kuralını şöyle anlatıyor: "Kimseye suçu sorulmaz. Ancak o anlatırsa anlatır."

Göknel'le bu konuşmadan sonra İSKİ skandalıyla ilgili savcılık tutanaklarını inceledim. Ergun Göknel ve Ziya Kurtaran'ın savcılık ifadelerine göre, 1992 haziran aylarında Nurettin Sözen'in makam odasında Sözen, Göknel, Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Tuğrul Erkin ve SHP Genel Saymanı Ziya Halis'in katılımıyla toplantı yapılıyor. SHP'nin Ankara'daki genel merkez binasının satın alınması için yardım toplanması isteniyor. Erkin ve Göknel'e bu konuda görev veriliyor. Göknel bunu şöyle anlatıyor: "Buna bağlı olarak İSKİ'de bir toplantı tertip ettim. Listede yer alan şirket temsilcileri geldi. Kendilerine durumu izah ettim. Başkan Sözen'in ricalarını dile getirdim ve bunun gönüllü bir bağış olacağını izah ettim. Kendi söyledikleri rakamları aynen listedeki gibi kaydedip başkana arz ettim. Bu paralar istihkaklarından kesilmek suretiyle SHP'nin İş Bankası Necatibey Şubesi'ndeki (340558 nolu) hesabına gönderildi... Bu şirket sahiplerinin her biri SHP sempatizanıdır. Diğer kanattan Tuğrul Erkin'in de kendi alanında aynı yolda yaptığı çalışma sonucu Büyükşehir Belediyesi'yle iş ilişkisi içinde bulunan müteahhitlerden en az 4,5 milyar lira topladığını duydum."

Ergun Göknel 2 eylül 1993 tarihli savcılık ifadesinde, "Ayrıca 1991 yılı eylül ayında Sözen, beni ve Tuğrul Erkin'i STFA'nın Genel Koordinatörü Eser Tümen'le görüşmek üzere görevlendirdi. Bebek Oteli lokantasında Eser'le yemek yedik, kendiliğinden SHP'ye 250 milyon lira bağış yapmayı kabul etti. 1991 rakamlarıyla bu çok küçük bir paraydı. Sözen bu parayı STFA'ya yakıştıramadı" diyor. Göknel'in mali işlerden sorumlu yardımcısı Ziya Kurtaran ise 21 eylül 1993 tarihli savcılık ifadesinde bağış olayını şöyle anlatıyor: "Ben bir nevi kasiyer gibiydim. Göknel'den gelen listeye göre müteahhitlerden tahsilatlarda bulundum. Ergun Göknel İSKİ Yönetim Kurulu odasında SHP genel merkez binasının yapımına yardım için müteahhitlerle toplantı yaparak bana ödeme planı yolladı. Müteahhitler gerek elden, gerekse çek ile 4 milyar 500 milyon lirayı bana tevdi ettiler. Bu parayı Ergun Göknel'in vermiş olduğu İş Bankası'ndaki hesap numarasına yatırdık. Elden ödeme yapan sadece Şehmuz Tatlıcı'ydı." Ancak Nurettin Sözen, 8 ekim 1993 tarihli savcılık ifadesinde Göknel ve Kurtaran'ın bu anlatımlarını reddediyor.

Kırk ikinci bölüm

Korkmaz Yiğit'i banda alan bakan

Kutlu Aktaş, 1983'te iktidara gelen Başbakan Turgut Özal'ın görevden almadığı üç validen biriydi. 12 Eylül döneminde Ağrı'ya vali olarak gönderilen Aktaş'ı, Özal bir süre sonra memleketi Malatya'ya aldı. Aktaş'ın, 1999'a kadar 36 yıl süren devlet hayatında yaşadıklarını topladığı anı kitabına *Misyon* adını vermesine şaşırmamak gerekiyor. Çünkü devlet görevini "hayatının misyonu" olarak görmesiyle biliniyor. Bu yüzden her cumhurbaşkanının ve her başbakanın ilgisine mazhar oldu.

Örneğin, 12 Eylül döneminde Ağrı valisiyken, kışların çok sert geçtiği burada halkın kömür ihtiyacını daha seri gidermek için Eleşkirt'te bir kömür madeni açıp işletmeye başlayınca, Enerji Bakanlığı tarafından maden kaçakçılığı yapmakla suçlanıyor. Ankara'ya gidip konuyu Başbakan Bülend Ulusu'ya anlattığında Ulusu, Enerji Bakanı Serbülent Bingöl'ü arayarak şöyle diyor: "Devlet kaçakçılık yapmaz. Size Ağrı valisini gönderiyorum. Sorununu dinleyip yardımcı olun." Böylece Aktaş'ın açtığı kömür madeni için hemen Maden Kanunu'nda değişiklik yapılıyor.

Her valinin İzmir'e ya da İstanbul'a atanması beklenmez. Bu isimlerin hem bazı özelliklerinin olması hem de Ankara'da devletin zirvesinde geniş bir mutabakat zemininde kabul görmeleri gerekir. Kutlu Aktaş, işte bunların başında geliyor. Bu yüzden o yalnızca "Özal'ın valisi" değil aynı zamanda Kenan Evren'in de valisiydi. 32 yıllık hayat arkadaşı Tülay Hanım'ı kaybettikten sonra, 1999'da Sema Ramazanoğulları'yla ikinci evliliğini yaptığında nikâh şahitleri Kenan Evren ve Rauf Denktaş'tı.

1941'de Adana'da dünyaya gelen Kutlu Aktaş, 1958'de girdiği Mülkiye'yi 1962'de bitirdi. Okuldaki lakabı "İri Kıyım Kaymakam"dı. Maiyet memuru olarak başladığı kariyeri kaymakam ve vali olarak 1999'a kadar sürdü. 1999 seçimleri öncesinde, İstanbul valisiyken Anayasa gereği seçimlerden önce koltuğundan ayrılmak zorunda kalan Rüştü Kâzım Yücelen'in yerine İçişleri bakanı yapıldı.

İçişleri bakanıyken, Türkbank skandalında isminden söz ettiren Korkmaz Yiğit'le yaptığı görüşmeyi banda kaydetmesiyle, beklenmedik bir dizi olayın gelişmesini tetikleyen Kutlu Aktaş'la İstanbul Mecidiye-

köy'deki bir ofiste 2001 yılı ekim ayında gazeteci arkadaşım Ercan Gün ile birlikte buluşup konuştuk. Aktaş, Turgut Özal'la ilk karşılaşmasının 1960'lı yıllarda olduğunu anlatıyor:

"Turgut Bey'le ilk karşılaşmam 1967-1970 arası. O zaman Kayseri Aladağ'da bir çinko projesi vardı, onun için geldiler. Turgut Özal Planlama müsteşarıydı. Ben de Kayseri Yahyalı kaymakamıydım. Her iki üç ayda bir gelirlerdi. Geldiklerinde uğrarlardı, bir çay içer madene giderlerdi. 12 Eylül'den sonra ben Ağrı valisiydim, kendisi de başbakan yardımcısıydı. O arada özellikle sınır ticareti konusunda bir veya iki defa görüşmemiz oldu. Asıl bizim yakınlığımız 1983'te iktidara geldikten sonra oldu. 56 valinin 53 tanesi değişti, biz üç kişi kaldık. Bir sene sonra Ağrı'da şeker fabrikasının açılışı oldu, ona geldi. Arkasından tuğla fabrikası yaptık, ona geldi. Geliş gidişlerinde yapılan işlerden dolayı bir yakınlık oldu. 1984-1985 yıllarında Tahran'da yapılan karma ekonomik kurul toplantılarına beni de dahil etti. İki veya üç defa Tahran'a gittik. 1986 yılına kadar üç sene daha Ağrı'da kaldım. Malatya valisi alınınca arkadaşları önerilerde bulunmuşlar. 'Ben doğu illerinin birinde valimi buldum' demiş."

3,5 yıl Malatya'da görev yapan Aktaş'ın İzmir valiliği görevi ise 7,5 yıl sürüyor, ardından da İstanbul'a geliyor. Aktaş, Özal'la gelişen yakınlığının sebebini şöyle açıklıyor: "Benim çalışma tarzım kalkınmaya yönelik. Özal'la bizim frekansımız çok yakın tutuyordu. O da altyapıya, kalkınmaya son derece önem veriyordu."

Polis müdürünün cemevinde söylediği uzun hava

Kutlu Aktaş'ı nasıl ki Turgut Özal keşfettiyse, Aktaş da İstanbul'da iki defa üst üste emniyet müdürlüğü yapan Hasan Özdemir'i keşfetti. Ağrı, Malatya ve İzmir valiliği görevleri sırasında Hasan Özdemir'le birlikte çalışan Aktaş, İstanbul valisi olunca hükümete, "Hasan Özdemir'i de İstanbul'a istiyorum" diyor. Böylece 1997'de İstanbul'un yönetimi Aktaş-Özdemir ikilisine geçiyor. İstanbul'da bir gün Cem Vakfı Başkanı Prof. İzzettin Doğan, Aktaş'ı ve Hasan Özdemir'i Küçükçekmece'deki Cem Vakfı'na davet ediyor. Vali ve emniyet müdürünü cemevinin üst katında kadınlı erkekli 200 kişilik bir grup karşılıyor. Konuşmalardan sonra tavuk ve pilavdan oluşan yemek yeniyor. Bu arada bir saz sanatçısı da Anadolu türküleri çalmaya başlıyor, ancak heyecandan sesi az çıkıyor. Hasan Özdemir'in daha önceki küçük toplantılarda bozlak türünden uzun havalar okuduğunu bilen Kutlu Aktaş, Özdemir'den bir bozlak okumasını rica ediyor. Ve Hasan Özdemir'in davudi sesiyle okuduğu bozlak bir anda salondaki havayı değiştiriyor. Aktaş, "Sonraki olayların önlenmesinde bu yaklaşımın büyük etkisini gördük. Zor günlerimizde bize hep yardımcı oldular" diyor.

Kutlu Aktaş'ın 5,5 ay süren "bağımsız" İçişleri Bakanlığı görevinde şüphesiz en fazla iz bırakan olaylardan biri, makamında İşadamı Korkmaz Yiğit'le yaptığı görüşmeyi banda kaydetmesi oldu. 30 eylül 1998 günü yapılan ve sonraki birçok soruşturmaya ön ayak olan bu bant kaydını neden yapmıştı?

"Benden randevu istedi. O sırada *Milliyet*'i, Genç TV'yi, *Yeni Yüzyıl*'ı almak istiyor. Ondan sonra Türk Ticaret Bankası'nı alacak. Bir hesapladım, aşağı yukarı bir milyar dolar yapıyor. O arada bana geldi. Demek ki pazarlıklarını yapmış, İçişleri bakanı olarak da gelip bana bilgi mi vermek istedi, çok randevu istedi benden. Ben de çekiniyorum. Eyüp Aşık, Alaattin Çakıcı'yla konuşmuş filan diye. Korkmaz Yiğit'in de adı geçiyor o sıralar. Ben başlangıçta randevu vermek istemedim. Sonradan bir milletvekili aracılığıyla randevu isteyince, özel kalem müdürüm, 'Arada milletvekili var, randevu verelim' dedi. O zaman da Eyüp Aşık, Alaattin Çakıcı'yla ne konuşup ettiğini kanıtlayamıyor. 'Aynı şey benim de başıma gelir, iyisi mi banda alalım biz, ne konuştuğumuz belli olsun' dedim. Kendimi garantiye almak için, yoksa ondan bir bilgi almak için değil."

Korkmaz Yiğit için Kutlu Aktaş'tan randevu isteyen kişi İstanbul Milletvekili Cefi Kamhi'ydi. Kamhi, Türkbank ihalesi öncesinde Yiğit'i, Hazine'den Sorumlu Devlet Bakanı Güneş Taner'le de tanıştıran isimdi. Kutlu Aktaş, gizli bant kaydından sonra yaşanan ilginç bir olayı şöyle aktarıyor:

"Daha sonraki günlerde Korkmaz Yiğit tutuklandı. Beni hukuki değeri olmayan bant kayıtlarını açıklamaktan suçladı. İzmir'de benim ve çocuklarımın üzerine kayıtlı malları araştırdı. 'Buralardan bir şeyler bulabilir miyim?' diye umutlandı. Ama çalıp çırpmayan bir devlet görevlisi olarak bana ve çocuklarıma ait hiçbir haksız malvarlığımız olmadığını gördü... Kanal 6 televizyonuna Ankara eski belediye başkanı Ali Dinçer'i çıkartarak, 1980 yılında bir soruşturmadan dolayı Ankara Metrosu'nun yapımını benim geciktirdiğim gibi mesnetsiz iddialarda bulunmasını sağladı."

Karnıyarık ve dolma soran devlet başkanı

Kutlu Aktaş'ın 36 yıl süren devlet hayatında pek çok anlamlı anı yer alıyor. Hırvatistan Cumhurbaşkanı Franjo Tudjman onuruna Efes Oteli'nde verilen yemekte Dışişleri, mönüyü Fransız mutfağından seçiyor. Masaya yemekler gelmeye başlayınca Tudjman yanında oturan Aktaş'a dönüp şöyle diyor: "Sizin karnıyarığınız, dolmanız, baklavanız vardır. Onları neden ikram etmiyorsunuz? Biz ötekileri zaten Avrupa'da her zaman yiyoruz." Aktaş, "Tudjman haklıydı. Durumu bir yazıyla Dışişleri'ne bildirdim" diyor.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in 1997'de İspanya'ya yapacağı

geziye Aktaş da dahil ediliyor. İspanya Kralı Carlos'un Kraliyet Sarayı'nda vereceği akşam yemeği için frak giymeleri gerekiyor. O güne kadar hiç frakı olmayan Aktaş için Demirel'in terzisi 200 dolara bir frak temin ediyor. Ancak Aktaş, bu sırada İstanbul'da olaylar olma ihtimali yüzünden geziye katılmıyor. 200 dolara aldığı frakı da aynı fiyattan Vitali Hakko'ya gönderip satıyor. Aktaş, emekli olduktan sonra İspanya'ya gitmiş. "Barselona'ya gittim, gayet güzel bir şehir" diyor.

Almanya'da yayımlanan *Duesseldorf Post* gazetesinin başyazarı, İzmir'e gelerek Aktaş'la bir mülakat yapıyor. Almanya'nın Türk işçilerini geri gönderme eğiliminde olduğu bu dönemde, Aktaş Alman gazeteciye, "Türkiye büyük kalkınma hamlesine girişti. Yakında Alman işçiler gelip Türkiye'de çalışacak. Örneğin şu anda Hilton Oteli'nin aşçısı bir Alman" diyor. Bu mülakat tam da Aktaş'ın Almanya'ya gittiği gün, 1 milyon tirajı olan *Duesseldorf Post*'un manşetinde şöyle yer alıyor: "Türkiye Almanya'dan işçi alacak."

Kırk üçüncü bölüm

Abdi İpekçi cinayetindeki esrar perdesi

Yavuz Çaylan, 1958'in sonbaharında Malatya'nın kenar mahallesi Boztepe'de dünyaya geldi. Babası Sümerbank fabrikasında işçiydi. İlk ve ortaokuldan sonra, Malatya'nın Turan Emeksiz Lisesi'ne kaydoldu. Liseyi bitirdiği 1975'te, ailesiyle birlikte İstanbul'a geldi. Bir konfeksiyon atölyesi açtılar. 1977'de üniversite sınavında Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni kazandı.

Çaylan'ın üniversiteye başlamasından kısa süre sonra, 1977 sonunda, Süleyman Demirel liderliğindeki 2. Milliyetçi Cephe hükümeti yıkıldı. Bülent Ecevit yeniden başbakan oldu. Sokaklar ve üniversiteler kaynıyordu. Başbakanlık koltuğu bir daha Demirel'e, ardından yeniden Ecevit'e geçerken, sokaklardaki silah sesleri altında 12 Eylül'e doğru hızla yol alınmaktaydı.

1 şubat 1979 günü sıradışı bir cinayet daha meydana geldi. Başbakan Ecevit'e yakınlığıyla bilinen *Milliyet* gazetesi başyazarı Abdi İpekçi İstanbul'da öldürüldü. Olaydan beş ay sonra İstanbul'da katil zanlısı olarak Mehmet Ali Ağca yakalandı. Ağca sorgusunda Yavuz Çaylan'ın ismini verdi. İddiaya göre, Ağca'yı olay yerine arabayla götürüp getiren kişi Çaylan'dı. Çaylan Adana'da gözaltına alınıp İstanbul'a getirildi. Çaylan ve Ağca, polis sorgularından sonra Selimiye Kışlası'na ve Maltepe Askeri Cezaevi'ne konuldular. Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ndeki yargılama sonucunda Çaylan, Ağca'nın eylemini sonradan öğrendiği halde onu yetkili makamlara ihbar etmemek suçundan 3 yıl hapis cezası aldı. Ağca ise, Maltepe Askeri Cezaevi'nden firar ettiğinden, gıyabında cinayet suçundan idam cezasına çarptırıldı.

"Beni Bahçeli MHP yönetimine aldı"

12 Eylül Askeri Müdahalesi olduğunda Yavuz Çaylan Çorlu Cezaevi'ndeydi. Selimiye Kışlası'nda 2-3 ay, Maltepe Askeri Cezaevi'nde bir yıl kaldıktan sonra, İstanbul Paşakapısı Cezaevi'ne oradan da Çorlu'ya nakledilmişti. 12 Eylül'den sonra, Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin Çaylan'a verdiği üç yıllık hapis kararı üst mahkeme tarafından bozul-

du. Yeniden yargılanan Çaylan'a bu kez, Ağca'nın eylemine iştirak etmek suçundan 10 yıl hapis cezası verildi.

Çaylan, Çorlu Cezaevi'nden sonra, Tekirdağ Cezaevi'ne, buradan da Çanakkale Cezaevi'ne alındı. Çanakkale cezaevinde yattığı sırada, Uğur Mumcu'nun *Cumhuriyet* gazetesindeki yazıları üzerine Abdi İpekçi cinayetiyle ilgili yeni bir dava açıldı. Çaylan da 1982-1983 döneminde, cezaevinden alınıp 18 günlük bir sorgudan daha geçirildi.

1979 haziran ayında 21 yaşında bir üniversite öğrencisi olarak girdiği cezaevinden, 1984 sonunda çıktı. 1991'e kadar İstanbul'da ailesinin tekstil işiyle uğraştı. 1991-1994 yılları arasında eşi ve çocuklarıyla birlikte Macaristan'da yaşadı. Tekstil ağırlıklı ticaret yaptı. Türkiye dönmesinden sonra da, İstanbul Laleli'de, Rusya'ya parça deri ihraç eden şirketini kurdu.

Yavuz Çaylan, 1997'de Milliyetçi Hareket Partisi'nde fiilen politikaya girdi. Mehmet Gül'ün MHP İstanbul il başkanlığını aldığı 1997'de Çaylan da il yönetimine girdi ve İstanbul'da partinin teşkilatlandırma başkanı oldu. Çaylan ve arkadaşları, 1997'de MHP'deki liderlik yarışında Tuğrul Türkeş'e karşı Devlet Bahçeli'yi desteklediler. Bahçeli'nin genel başkanlığında yapılan olağan kongrede Çaylan, MHP'nin en üst karar organı niteliğindeki Merkez Karar Kurulu'na girdi. MHP, Devlet Bahçeli liderliğinde girdiği 1999 seçimlerinde barajı aşıp Meclis'e ikinci parti olarak girdi.

Üç yıl partinin Merkez Karar Kurulu'nda görev yapan Çaylan, ağustos 2000'de İstanbul il başkanlığı için aday oldu. Ancak, medyadan yükselen, "İpekçi cinayeti sanığı MHP il başkanı adayı" sesleri üzerine geri çekildi. Desteklediği Hasan Hüseyin Ceylan il başkanı seçildi o da il başkan vekili görevini üstlendi.

Erken seçim kararı alınınca Çaylan milletvekili adayı oldu ve İstanbul'da 146 adayın yarıştığı teşkilat yoklamasına katıldı. İstanbul'un Avrupa yakasında Bakırköy'den Silivri'ye kadar uzanan 3. bölgede 54 aday içinde MHP tabanından en çok oyu o aldı. Ertesi gün gazete manşetlerindeydi ve bir anda MHP'de büyük bir sarsıntıya yol açtı. Ankara'da MHP Genel Merkezi'nin de şimşeklerini üzerine çekti. MHP Lideri Devlet Bahçeli sert bir açıklama yapıp, İstanbul'da teşkilatın oluşturduğu milletvekili listesini beğenmediğini, hiç kimsenin partiyi "lekelemesine" müsaade edilmeyeceğini belirtti. Ve 11 eylül 2002 günü MHP'nin Yüksek Seçim Kurulu'na verdiği milletvekili adayları listesinde Yavuz Çaylan'ın ismi yoktu.

Ağca ve İpekçi cinayeti

MHP'nin olay adamı haline gelen Yavuz Çaylan'la 2002 yılı eylül ayında yaptığımız konuşmada, hikâyeye en başından başladık ve 1979 yılına gittik. Acaba Yavuz Çaylan, Abdi İpekçi cinayeti öncesinde Mehmet Ali

Ağca'nın davranışlarından herhangi bir şey sezinlemiş miydi? Çünkü Ağca, onun mahalle ve çocukluk arkadaşıydı. O da 1958'de Malatya Boztepe'de dünyaya gelmişti. Çaylan'ın bu soruya cevabı şöyle oldu:

"Ben şimdi bu saat itibariyle, onu sezinlemiştim, arkadaşımdı, bunu böyle yapmış, yapmamış hiç tartışmam. Mahkeme bir karar vermiş, ben cezaevine girip yattım. Hiç onu da tartışmıyorum, yattım. Türkiye'de bir ben yatmadım ki. Bütün siyasetçiler, bütün üniversite öğrencileri yattı. Bir kısmı ceza aldı, bir kısmı öldürüldü, bir kısmı hayatını mahvetti. Bu sadece ülkücü hareketle alakalı da değil. Sağda olan, solda olan, ülkücü olan, komünist olan kendisini idealist sayıyordu. O günün şartlarında da bir şeyler yapmak gerekiyordu. Neticesinde yapılan işlerin hepsi Kenan Evren'i getirmiştir."

Ekrem Marakoğlu, Abdi İpekçi cinayeti davasında Abuzer Uğurlu'nun avukatıydı. İddiaya göre, Mehmet Ali Ağca Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçırılmasından sonra Bulgaristan'a gittiğinde Uğurlu, Ağca'ya 1 000 mark para göndermişti. Avukat Marakoğlu, 10 yıl kadar önce Yavuz Çaylan'la yaptığı bir görüşmede ona, "Abdi İpekçi cinayetiyle ilgili yanlış bilinen bilgilerin üstünü çizer misin?" sorusunu yöneltip Çaylan'dan şu cevabı almıştı: "Sol gruplar hücre sistemine göre çalışırdı, onların eylemleri merkezden talimatlıydı. Ama sağ gruplar merkezi bir örgütlenme içinde değildi." Yavuz Çaylan, "Bu durumda, İpekçi cinayetinin faili her kim olursa olsun, bu cinayet planlı bir eylem değil miydi?" soruma şu cevabı veriyor:

"Ülkücülerin yaptığı hiçbir olay planlı değildi. Ülkücüler bir terör örgütü, merkez kararda bir yerde planlanıyor, bu plana uygun hareket ediliyordu diye bir şey yok. Ülkücülerin kendilerine karşı bir saldırı vardı. O saldırılar karşısında insiyaki olarak yaptıkları hareketlerdir. O günkü şartlarda gazeteyi okuyorsunuz beş tane, on tane ülkücü öldürülmüş. Bakırköy'de öldürülen ilçe başkanının yerine yeni ilçe başkanı bulunamıyor. Beş tane ilçe başkanı atamışsınız, sabahleyin öldürülmüş. Zeytinburnu öyle. Eyüp'te ilçe başkanı Ali Rıza Altınok'un kapısını çaldılar; karısını, kızını, oğlunu, kendisini, beşini birden öldürdüler. 19 yaşındaki bir adam, iç savaş gibi görüyor hadiseyi. 'Okuyayım, adam olayım' desen, okuluna zaten gidemiyorsun. Türkiye üzerinde bir operasyon var. Aşağıda bunu böyle algılamayan, iç savaş gibi gören, 'Komünistler Türkiye'yi işgal edecek' gibi gören bir kesim ile 'Faşistler iktidara gelecekmiş' gibi gören bir kesim birbiriyle vuruşuyordu. Birileri de seyrediyor, olgunlaşsın diye..."

Ağca'nın sorgusundaki bakan

Çaylan Adana'da alınıp İstanbul'a sorguya getirildiğinde İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş, İstanbul Emniyet Müdürü ise Hayri Kozakçı-

oğlu'ydu. Çaylan, Hasan Fehmi Güneş'i anlatırken, "Onun derdi, 'Olayın gerçeği nedir?' değildi. Bizim ülkücü oluşumuzdan MHP'yle bir illiyet bağı kurulsun istiyordu. Yavuz ceza almış, almamış, biz önemli değildik. Güneş, Mehmet Ali'nin sorgusuna bizzat katıldığını kendisi zaten itiraf etti" diyor. Çaylan, İstanbul'daki sorgu günlerini şöyle anlatıyor:

"Mehmet Ali İstanbul'da kahvehaneden alınıyor. Benim ismimi veriyor. İki, üç gün sonra ben Adana'da gözaltına alındım. İstanbul'a getirdiler. Mehmet Ali'nin verdiği ifadeler vardı. 'Beraber gittik' filan gibi. Söylediği şuydu: 'Biz olaya beraber gittik, ama bunun bu olaydan haberi yoktu.' Mehmet Ali'nin üç tane ayrı ifadesi var şubede (poliste). Şubede 19 gün filan kaldık. O zaman oradaki yönlendirme hadisesi şuydu. Bu hadisenin MHP'yle bir bağı var, bir yönlendirmesi var. Tabii, biz bir ölçüde kabul etmiyoruz, ama bir ölçüde de oradan çıkmak için kabul ediyoruz. Hiç unutmam. Mehmet Ali'yle nasıl döndük diye ifade veriyoruz. Ben diyorum ki, 'Adam (Ağca) geldi, arabaya bindi, Hadi gidelim, dedi. Sonra yolda, Ben birini vurdum, dedi. Aksaray'da ayrıldık ve sonra dört ay görmedim.' O diyor ki, 'Aksaray'a geldiniz orada bir yer var, oraya gitmediniz mi?' Ben bakıyorum, gitmediniz mi dediği yer MHP binası. 'Bilmiyorum' diyorum. O zaman biraz daha dayak yiyorsun. İkinci gün, onun senin nereye gelmeni istediğini anlıyorsun. İfademde var, açar bakarsınız. Benim buradaki illiyet bağım o. Mehmet Ali zaten, 'Ben tek başıma bu adama silahı attım' diyor. Ama bizi yönlendirdikleri nokta MHP'yle alakalı. 'İşte olaydan sonra MHP'ye gittik, bir odaya girdim.' 'Nasıl bir oda?' diyor, Ben atıyorum, diyorum ki, 'Televizyon vardı, köşede.' Ben MHP'yi bilmeyen bir adam değilim ki. Altta MHP binası vardı, üstte bizim ocağımız (Ülkü Ocağı) vardı. Sonra diyorum ki, 'Filan şahıs orada oturuyordu ona böyle yaptım. (Çaylan burada göz işareti yapıyor). O da bana böyle yaptı. İşte işaret, tamam gibi.' Sonra diyor ki, 'Mehmet Ali silahı ne yaptı?' Diyorum ki, 'Mehmet Ali içeri girdi, ona verdi mi, vermedi mi, bilmiyorum.' Ben kendimi kurtarıyorum. Biraz sonra Mehmet Ali'yi çağırıyorlar, ona diyorlar ki, 'Yavuz böyle dedi.' Mehmet Ali bakıyor ki, kendisini kurtaracak bir şey yok. 'Evet, işte götürdüm, filan şahsa silahı teslim ettim' diyor. Şimdi o adam 25 senedir kaçak bir adam. Garip bir adamdır, bu işlerle alakası olmayan bir adamdır, Mehmet Şener..."

"Beni olay yerinde gören kimse yok"

Ağca'nın, "MHP binasına gidip silahı teslim ettim" dediği Mehmet Şener, kaçak durumuna düşünce Türkiye'den ayrıldı. Çaylan'ın söylediğine göre İsviçre'ye yerleşti ve halen ailesiyle birlikte orada yaşıyor. İstanbul Emniyeti Siyasi Şube'de o tarihte sol kökenli bir kadro bulunduğunu, bu ekip tarafından sorgulandığını belirten Çaylan, "Solcuların

sorgusunu da sağ görüşlü polisler yapıyordu" diyor. Yıllar sonra o günleri hatırlayıp Hasan Fehmi Güneş'e ve Hayri Kozakçıoğlu'na tepkisini dile getirirken, "Bugün Hasan Fehmi Güneş de, Hayri Kozakçıoğlu da, 19 yaşındaki çocuğu versinler bana. Ben yapamam da, işkenceci birini bulayım, 19 gün işkence yapsınlar, eğer Türkiye'deki bütün satanistlerin suçunu kabul etmezse ben hiçbir şey bilmiyorum" sözlerini kullanıyor. Ardından, "İpekçi cinayeti davası yeniden görülse beraat ederim" dediği şu cümleleri kullanıyor:

"Benim orada olduğumu gösteren bir tek şahit yok. Benim Adana'da o gün, isimlerini hatırlamıyorum, bir sürü sınıf arkadaşımı bulsunlar, sorsunlar. O tarihlerde burada mıydı, akşam beraber televizyonda olayı seyrettiniz mi? Mutlaka vardır. O gün için vardı, isimlerini de verdik... Bu davada silah yoktur. Yani balistik incelemelerinde tek silahın kullanıldığı söyleniyor. Yok üç kişi öldürmüş, beş kişi öldürmüş de, devletin elinde balistik incelemesi var, tek silah. O zaman nasıl beş kişi veya on kişi öldürüyor? Ben yiyorum dayağı, diyorum ki, 'Silahı buraya attık'; gidip bakıyorlar ki orada silah yok. Bir daha yiyoruz dayağı. Diyorlar ki, 'Yalan söyledin.' Ben de 'Özür dilerim' diyorum. 'Nereye attın?' 'Buraya attık.' Oraya bakıyorlar, orada da yok. Gelinen nokta şu. Polis dedi ki, 'Yahu biz bu işten bıktık kardeşim.' On beş gün geçmiş, gözetim altındayız, her gün hücredeyim. Söyledikleri, bunu bir yere bağlayalım. En son anlaştık polislerle. Mahkeme safhası başladığında, mahkemedeki ifadelerimiz de aynı. Mehmet Ali'nin de ifadeleri aynı. Beni bir tane şahıs, 'Bunu bu olayda gördüm, onu şurda gördük, buna benzedi, evet buydu' diye gösteren bir şahit yoktur. Mehmet Ali için bir iki tanesi söyledi. Yönlendirilmiş bir şahit olabilir, başka bir şey olabilir, bilemiyorum. Polisle irtibatlı bazı şahitler vardı, bugün açığa çıkmıştır. Bizim bütün ifadelerimiz, Mehmet Ali'nin benim hakkımda verdiği ifade, benim de onun hakkında verdiğim ifade. Beni ona şahit yapmış oluyorlar, onu da bana şahit yapmış oluyorlar. Ama hukuk diyor ki, sanık kendi aleyhine ifade veremez. Şubeden sonra biz geldik, oturduk. Mahkemede olayı herhangi bir yönüyle inkâr etmek bize ne ceza aldırır? İkrar, samimi ikrarda bulunuyormuş olmak ne aldırır? Olayın gerçeği, orada var olman, olmaman çok önemli bir hadise değil yani. Biz bu cezadan nasıl kurtuluruz, onun hesabını yapıyoruz. Şu kanaate vardık. İkrar etmek, yani bu yöne doğru yönlendirmek bizim lehimize gibi gördük ve şunu söyledik. 'Evet, ben olayın orada vardım. Olaydan haberim yoktu. Mehmet Ali olayı yaptıktan sonra bize söyledi.' Mehmet Ali'nin de ifadeleri böyle. Yargılanmanın sonucunda da, sanığı ihbar etmemekten üç yıl ceza aldım. İhtilalden sonra bizim karar usulden bozuldu. 13-14 yaşında bir çocuğun (şahidin) ifadesi savcılıkta alınmış, önemsiz addedildiğinden dolayı da mahkemede dinlenmesine gerek görülmemiş. Dinlenmediğinden dolayı da karar bozuldu."

"Güneş MHP içinden haber alıyordu"

Konuşmanızda dönemin İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'e yüklenen Çaylan, "MHP'nin içinde haber elemanları vardı" deyip somut bir olayı anlatıyor: "Saffet Alyaz diye bir arkadaşımız, zannediyorum Fikirtepe Eğitim Enstitüsü müdür muavininin vurulması davasından 36 yıl ceza aldı. Adamı kimse bilmiyor. Partinin içerisine bir eleman gönderiyor. O kişi her gün partiye gidiyor, orada seminerlere katılıyor. Sonra gidiyor diyor ki, 'Falan olayı filan şahıs işlemiştir.' Saffet Alyaz'ı alıyorlar, dayak, işkence, mahkûm ediyorlar. Bu arkadaşı şahit getiriyorlar. Adam itiraf etti. Dedi ki, 'Beni Hasan Fehmi Güneş görevlendirdi. Üsküdar MHP'ye gittim, oralarda bulundum.' Adam itiraf edince savcı bu davadan çekildi. En sonunda Yargıtay bozdu ve Saffet Alyaz beraat etti."

Yavuz Çaylan, milletvekili adayı olması üzerine medyadan yükselen tepkileri, 12 Eylül döneminde yaşanan hesaplaşmaları sürdürmek olarak görüyor. Kendisine ve İbrahim Çiftçi'ye yönelik tepkilerde medyadaki eski solcuların büyük rolü olduğuna inanıyor. O yılların önde gelen solcularından Nuri Çolakoğlu ve Ali Kırca gibi isimleri anıyor. Dev-Genç'te Dev-Sol'da yetişen isimlerden bugün medyada olanların milyon dolarlarla maaş alıp liberal ve Amerikancı olduklarını, sadece ülkücüleri gördüklerinde geçmişlerini hatırladıklarını belirtiyor. Oysa artık bu kişilerle bir problemlerinin kalmadığını belirten Çaylan şöyle devam ediyor:

"Yani 12 Eylül'de ceza alanlar suçlu, beraat edenler suçsuz diye bir şey yok. Müthiş bir hercümerç var. Suçsuz bir adam ceza alıyor, suçlu bir adam belki beraat ediyor. O şansınıza bağlı. 12 Eylül'de bir cinnet dönemi yaşandı. Bunun bedelini gençler ödediler. Ama gençliğin dışında kalan kesim böyle bir bedel de ödemedi. Hatta mükâfatlandırılıyorlar. 'Değiştik' diyor, 'arındık' diyor, 'sosyal demokrat olduk' diyor; birinci parti oluyor. Çokları bu işi aştılar. Söylediğiniz zaman da diyor ki, 'Kardeşim evet, biz bu cezayı aldık, ama biz faşist cunta zamanında ceza aldık. Sayılmaz ki bu' diyor. Ama aynı faşist cuntadan biz ceza alınca bizimki haklı. Bugün gasptan yatmış Eşber Yağmurdereli kahraman, beraat etmiş bir İbrahim Çiftçi halen katil. Burada bir çelişki var. Eğer mahkemenin sonuçlarına göre değerlendiriyorsanız adam beraat etmiş. Kamu vicdanına göre bakıyorsanız, öbür arkadaşımız da ceza almış. Hem de gasptan almış. Ama Eşber Yağmurdereli neredeyse Nelson Mandela filan olacak. O zaman İbrahim Çiftçi'nin suçu ne? Bu hukuk devleti haklı veya haksız bana bu cezayı verdi, çektim. 1989 yılında memnu haklarımı alma hakkım doğdu. MHP'de fiilen politikaya başlayınca kadar bu hakkımı alma gereği de duymadım. Eğer cezaevinden çıktıktan sonra, müzik eğitimi alsaydım, dünyanın en ünlü kemancısı olsaydım, 'Hayır, sen keman çalamazsın, biz seni dinlemiyoruz' diyebilir misiniz? Benim bugün MHP'de politika yapmam da bir emek karşılığıdır."

Eski ülkücüler ve yeni MHP

Yavuz Çaylan, milletvekili aday listesine konulmamasından çok, Genel Başkan Bahçeli'nin, "Partiyi hiç kimsenin lekelemesine müsaade edilmeyecektir" sözlerine kırılmış. "Biz liste dışında kaldığımıza göre demek ki MHP'yi lekeleyecek kişiler bizmişiz, bu bizi yaralamıştır" diyor. Sadece İstanbul'da değil, Çorum, Antalya, Elazığ, Malatya, Kütahya'daki teşkilat yoklamasında birinci çıkanların hiç milletvekili aday listesine alınmadığını belirten Çaylan, MHP'de topyekûn bir strateji uygulandığını vurguluyor. Çaylan'a göre MHP'ye bir misyon çizildi ve MHP'nin "dönüştürülmesi" amaçlandı. Alparslan Türkeş döneminde 1995 seçimlerinde, imaj ve vizyon uğruna MHP'yle bağları daha zayıf olan, dışarıdan insanların milletvekili adayı yapıldığını, sonuçta MHP'nin barajı aşamadığını hatırlatıyor. MHP'de yaşanan bu sürecin 1995'te yaşanana tam benzemese bile, Türkiye genelinde bir sıkıntı yaşandığını belirtip şöyle devam ediyor:

"Milliyetçi Hareket Partisi'nde bir prensip, bir ilke, bir strateji çizilmiş. O stratejide bize yer olmadığını anlatıyorlar. Ben bunu saygıyla karşılıyorum. Neticelerini göreceğiz. İnşallah iyi olur. Bizim kırıldığımız nokta şu. Bu strateji doğru da olabilir. Benim inancım, bir metot strateji haline getirildi. Yani bir metot sanki partinin stratejisiymiş gibi, hedefiymiş gibi Türkiye'ye gösterildi. Ama bizim kalbimizi kırmaya, bizi refüze etmeye hiç kimsenin hakkı yok. Türkiye genelinde listenin dışına konulan arkadaşlara, genel başkan, 'Bu dönemde Türkiye zor bir süreçten geçiyor, partinin sizin adaylığınızdan dolayı sıkıntıları olabilir, siz aday olmayın' derdi. Biz de bunu emir kabul ederdik. Programı, stratejiyi genel başkan uygular. Benim ismim üzerinden, 'MHP'ye zarar verenleri dışlıyoruz' deyip Türkiye'de bir sürü insanı böyle yaptığınız zaman sıkıntı doğar. Benim MHP'de olmam MHP'yi kirletmez, beni MHP'den aforoz ettiğiniz zaman da MHP temiz olmaz. Milletvekili adayı olmak için profesör olmak lazımsa, o zaman ben beş sene burada çalışacağıma, giderdim İngiltere'de bir okula kaydolurdum, diplomamı alırdım, doktora yapardım. Ama kuralları bilmiyorsunuz. İl başkanvekili olabilirisiniz, milletvekili adayı olamazsınız. Genel başkan liste gönderseydi, 'Bizim listemiz bu' deseydi, bunu da kabul ederdik."

Bahçeli'ye olan desteklerinin sürdüğünü, mücadeleyi parti içinde vereceklerini özellikle belirten Çaylan, Türkiye'de sistemin partilere bir rol biçtiğini belirtip bunu şöyle eleştiriyor: "Millet, göründüğünüz neyse, ona göre size oy veriyor. Sonra yukarıdaki güç her neyse, 'Biz sizi böyle beğenmiyoruz, değişin' diyor. O zaman da oy yok. İki yol kalıyor. Ya millete sırtınızı dönüyorsunuz, mutlu azınlık haline geliyorsunuz, oy alamıyorsunuz. Ya da vatandaş gibi oluyorsunuz, sizi iktidar etmiyorlar. Millet bıktı. Şiirde, 'Yusuf bulunur, Kenan bulunmaz' diyor.

Bizim için Türkiye önemli, Yavuz önemli değil. Aday olmamamızla Türkiye kurtulacaksa biz bu işlerden vazgeçelim. Her kademede çalışırız."

"Kazadan önce Çatlı'yı uyardım"

Beş çocuk babası olan Yavuz Çaylan, milletvekili adayı olmasıyla yaşadığı sıkıntılı günleri anlatırken, üzerinde durulmaya değer şu tespitleri de yapıyor:

"Geçmişte yaşananların bütün faturasını bize kesmelerine kızıyorum. Biz bedelimizi ödedik, haklı veya haksız. Ben diyorum ki, mahkeme bir karar verdi, kendime göre vicdanen haksız bir karar bu. Bugün alsınlar, namuslu hukukçular varsa, dosyamız sıkıyönetimde duruyor. Bütün bunlardan sonra Ecevit dünyanın en iyi adamı olarak yine iktidara geliyor, Demirel dünyanın en iyi adamı olarak yine iktidara geliyor. Hiç kimse sormuyor ki, 'Kardeşim sen akşam televizyondan demeç veriyordun, faşistler şöyle, diyordun ertesi gün kaç kişi ölüyordu? Sen, Komünistler şöyle, diyordun, sabah kaç kişi ölüyordu?' Yani niye sadece biz?"

Konuşmanın sonunda Yavuz Çaylan'a, "Abdullah Çatlı'yı tanır mıydınız?" sorusunu yöneltiyoruz. "Tanırdım. Abi derdik ona. Onlar firar dönemlerinde İstanbul'a gelmişlerdi. Ben de Adana'daydım. Sonra biz cezaevine girdik, onlar da yurtdışına gittiler. Ama cezaevinden çıktıktan sonra, buraya geldiği zaman görüştük."

Çaylan, *Aydınlık* dergisinde "İkinci MİT Raporu" adı verilen ve Abdullah Çatlı'nın Mehmet Özbay kimliğiyle Türkiye'de bulunduğunu deşifre eden doküman çıkınca, Çatlı'yı uyardığını belirtiyor: "Durduk yerde çıkmaz bu işler. Okuyunca bir sıkıntı, operasyon olduğunu anladım. Bir iki sefer görüştüm. 'Dikkatli olun' dedim. Nasıl bir ilişki içerisinde, ne yaşıyordu, bilmediğimden uyardım kendisini. *Aydınlık*'ın bu yayınlarının sonucunda bir şeyler olabilir diye. Bunu birilerinin çıkarttırdığını, bunu bildiğini söyledi. Sonra kazada vefat etti, cenazesine gittik."

Kırk dördüncü bölüm

Selanik bombacısı o muydu?

Siyaset tarihimizin en ilginç sayfalarından biri, Selanik'te Atatürk'ün doğduğu eve 5 eylül 1955 gecesi bomba atılması üzerine ertesi gün İstanbul'da baş gösteren 6-7 Eylül Olayları. Oktay Engin, o günden beri Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atılması olayının organizatörü olarak anılıyor. 2003 yılı eylül ayında İzmir Polis Evi'nde buluştuğumuz Engin'le bu konuşmayı yaptığımda, olayın üzerinden 48 yıl geçmişti. Acaba karşımdaki kişi gerçekten o "bombacı" mıydı? Eğer öyleyse, sonraki yıllarda nasıl emniyet müdürü ve vali olabilmişti? O gün saatlerce konuştuğumuz Oktay Engin neler anlattı? Onun anlatımlarına geçmeden, o gece Selanik'te ve ertesi gün Türkiye'de neler olduğuna bakalım.

5 eylül 1955 gecesi Selanik'te Atatürk'ün evinin bulunduğu bahçenin kenarında bir bomba patladı. Haberin Türkiye'ye ulaşması üzerine 6 eylül günü *İstanbul Ekspres* gazetesinin yıldırım baskı yaparak, "Atatürk'ün Selanik'teki evi bombalandı" manşetini atması, siyaset tarihimize "6-7 Eylül Olayları" olarak geçen kitle hareketinin kıvılcımı oldu. Olaylar, İstanbul, Ankara ve İzmir'de aynı saatlerde başladı. Özellikle İstanbul'da Rumlara, Ermenilere ve Yahudilere ait işyerlerine yapılan saldırılarda 3 kişi öldü, 30 kişi yaralandı. Olaylarda 5 500 ev ve işyeriyle birlikte çok sayıda kilise de tahrip oldu. Rum cemaatine mensup 4 433 vatandaşın, o günün parasıyla devletten 69 milyon 578 bin 744 lira tazminat isteğinde bulunması tahribatın büyüklüğünü gösteriyor. İddialara göre, *İstanbul Ekspres*'in sahibi Mithat Perin ve Yazı İşleri Müdürü Gökşin Sipahioğlu, Selanik'te bombanın patlayacağını önceden bildiklerinden kâğıt stoku bile yapmışlardı. Böylece günlük tirajı 30 000 civarında olan *İstanbul Ekspres*, 6 eylül günü tam 300 000 adet basılmış ve 296 000'i satılmıştı.

Peki, Selanik'teki bu esrarengiz bombayı kim ya da kimler atmıştı? Atatürk'ün evine bomba atanların "hakiki Yunanlı" olamayacaklarını açıklayan Yunanistan'ın iddiasına göre, olay Türk hükümetinin bir tertibiydi. Yunan tezine göre, bombayı diplomatik çanta içinde 15 temmuz 1955 günü Türkiye'den getiren kişi Türkiye'nin Selanik Başkonsolos Yardımcısı Mehmet Ali Tekinalp, bombayı evin bahçesine atan kişi,

Başkonsolosluk'ta kavas olarak çalışan Hasan Uçar'dı. Onu azmettiren kişi ise Selanik Hukuk Fakültesi ikinci sınıf öğrencisi ve aynı zamanda Milli İstihbarat Teşkilatı'nın bir elemanı olan Oktay Engin'di. Yunan mahkemesi olaydan sonra Hasan Uçar'ı ve Oktay Engin'i tutukladı. Oktay Engin'e 3 yıl 6 ay, Hasan Uçar'a ise 2 yıl hapis cezası verildi. 9 ay Selanik Cezaevi'ndeki hücrede yatan Oktay Engin, tahliye edildikten sonra 1956 eylül ayında Türkiye'ye sığındı. Cezasının 2 yıl 9 ay 9 günlük bölümünü çekmediği için Yunanistan tarafından Türkiye'den istendi, ancak Türkiye iade talebini reddetti.

Oktay Engin, Selanik'te yarıda bıraktığı hukuk fakültesini İstanbul'da bitirdikten sonra önce kaymakam oldu, sonra uzun yıllar Emniyet Teşkilatı'nda önemli görevlerde çalışıp, "Emniyet genel müdürünün siyasi işlerden sorumlu yardımcısı" makamına kadar yükseldi. 1991 yılına gelindiğinde ise Nevşehir valisiydi ve bu görevinden sonra emekliye ayrıldı.

Selanik Cezaevi hücresinden valiliğe

6-7 Eylül Olayları üzerine henüz 20 yaşındayken Yunanistan'da büyük bir "Türk casusu" olarak şöhret kazanan Oktay Engin'le 2003 yılı eylül ayında İzmir'de bu konuşmaya başladığımızda önce onun kişisel hikâyesini merak ettim. Gümülcineli olan babası Faik Engin, Batı Trakya Türk cemaatinin liderlerinden biriydi ve 1946-1950 arasında Yunan parlamentosunda milletvekiliydi. Oktay Engin, 1953'te Gümülcine'deki Yunan lisesini başarıyla bitiren tek Türk öğrenci olarak aynı yıl Selanik Üniversitesi Hukuk Fakültesi sınavını kazandı. O güne kadar bu fakülteye giren tek Türk oydu. Oktay Engin için hayatının dönüm noktası, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Yunanistan'a yaptığı resmi ziyaret oldu:

"Cemaat, Celal Bayar ve Yunan Kraliçesi'ne Batı Trakya Türkleri adına benim hediye sunmamı uygun bulmuştu. Bayar'ın gezisi sırasında kendisine refakat eden bir hayli Türk gazeteci vardı. Bunlardan biri de Türk Haberler Ajansı'nın sahibi ve Genel Müdür Kadri Kayabal'dı. Babıâli'de Kel Kadri diye anılır. Beş, on yıl evvel vefat etti. Bizler, 'Türk cemaati baskı altında' diye yakınıyoruz. Kadri Kayabal dedi ki, 'Seni Yunanistan muhabiri yapalım.' 'Seve seve' dedim. 'Nasıl yapalım?' 'Mektupla' dedi. 'Mektupları gelen gidene verir, gönderirsin' dedi. Çünkü devamlı İstanbul'dan gidiş gelişler oluyordu. Orada olayları takip edebilmem için bir de Yunanistan muhabiri diye vesika gönderdiler. Belki de Türk kamuoyu Batı Trakya'daki Türklerin varlığını benim yazılarımla öğrendi. Mektuplarım bir günde bütün basında çıkıyordu. İşte Yunanlılar bundan sonra beni, Türkiye'nin Yunanistan'daki casusu gibi algılamaya başladı. Selanik Üniversitesi'ne başladığım günden itibaren Yunan Devlet İstihbarat Teşkilatı tarafından bir Türk casusu gibi de-

vamlı izleniyordum. O hale geldi ki artık Triondapilos adında bir KİP (Yunan istihbaratı) mensubuyla ahbap olduk. Ben ona kahve filan ikram ediyordum. Düşünebiliyor musunuz 19-20 yaşında bir üniversite talebesiyim."

Oktay Engin'e yönelteceğim en kritik soru, Selanik'te o gece Atatürk'ün evinde bomba patladığında orada olay yerinde olup olmadığıydı. Şu cevabı verdi: "Selanik Enternasyonal Fuarı açılacaktı. Bizim hükümetimiz de katılma kararı aldı. Selanik başkonsolosu, fuardaki Türk pavyonunun kurulmasına yardımcı olmamı istedi. 4 eylül günü Selanik Fuarı'nın açılışıydı. Yunan Kralı ve Kraliçesi de bizim pavyonu ziyaret etti. İki gün sonra, 5 eylülü 6 eylüle bağlayan geceyarısı, Atatürk'ün doğduğu evin yanında o gece patlama oluyor. Atatürk'ün evinin arka tarafında bir çıkmaz sokak var. Orada bir infilak olmuş. Yunan ekspertiz raporlarına göre, bazı demir parçaları, çivi parçaları gibi yabancı maddelerden oluşan iptidai bir bomba. Atatürk'ün doğduğu ev konsoloslukla aynı bahçenin içindedir. Selanik Belediyesi vaktiyle Venizelos'la dostluk vesilesiyle bu evi bahçesiyle beraber Türk hükümetine hediye etmiş. Patlama neticesinde Atatürk'ün evinin arka tarafında 20'ye 30'luk bir cam kırıldı. Konsolosluğa hiçbir şey olmuyor. Tabii, 6 eylül günü İstanbul'daki olaylar üzerine, muazzam hasmane bir hava oldu ve 7 eylül sabahı fuardaki bizim pavyon kapandı. Biz de atladık Gümülcine'ye geldik. 12 eylül günü Konsolosluk hademesi Hasan'ı tevkif etmişler. 'Gümülcineli bir hukuk öğrencisi var, Konsolosluğa girmem onun tavsiyesiyle oldu' demiş. Ayın 18'inde Gümülcine'de beni tevkif ettiler. 'Bombayı sen attın' dediler. O gece kimlerle nerede olduğumu anlattım. O saatlerde çok uzak bir yerde bulunduğum ispatlandı. Bunun üzerine, 'Sen atmadın, ama Hasan'ı teşvik etmişsindir' dediler."

Oktay Engin ve Hasan Uçar'ın savunulması için Türk Başkonsolosluğu iki Yunanlı avukat tutmuştu. Ancak iki gün sonra Selanik Barosu, "Bunları savunan avukatlar barodan kesin ihraç edilecekler" kararını alınca her iki avukat vekâlet görevinden istifa etti. Bunun üzerine, Atina'daki Türk Büyükelçiliği'nde görevli hukuk müşaviri, Engin'in ve Uçar'ın avukatlığını üstlendi. Selanik Cezaevi'nde Hasan Uçar'la ayrı ayrı hücrelerde kaldıklarını belirten Oktay Engin, hücre günlerini şöyle anlattı:

"Sabaha karşı, geceyarısı, bir gardiyan geliyor. 'Yazık olacak sana, çok da gençsin' diyor, gidiyoruz. Gece saat 3.30'da üç tane gardiyan geliyor, kapı açılıyor. 'Hadi bakalım yürü.' 'Nereye?' 'Sorma yürü.' Yani manevi baskının bini bir para. Hapishane müdürünün odasına geliyorsun. Sorgu hâkimi gelmiş. Bir gün artık dayanamadım. 'Sen sorgu hâkimi misin, yoksa yol kesen eşkıyadan biri misin? Bu ne biçim iş, yüz kere tekrarladım' dedim. Ama gülüyor. 'İstanbul'da neler oldu, siz de bunu çekeceksiniz' diyor. Bizim tutuklanmamızın bir sebebi de şuydu. 6-7 Eylül Olaylarından sonra Yunan hükümeti kendi kamuoyuna karşı çok

zor duruma düştü. Muhalefet ve gazeteler, '6-7 Eylül Olayları Türkiye'ye verilen bir notayla geçiştirilecek bir olay değildir' diye bağırdı. 'Bu kadar haysiyetsizlik olur mu?' diye başlıklar atıldı. Yunan hükümeti bir çıkış yolu aradı. Bizi tevkif etmek suretiyle biz de boş durmuyoruz gibi bir havaya girdi. O zamanki Atina Büyükelçimiz Settar İlksel gidiyor, Yunan Dışişleri Bakanı Teotokis'le görüşüyor. Adamın yüzü kızarıyor. Settar İlksel, 'Bu çocuklardan ne istiyorsunuz, niye hapiste çürütüyorsunuz? Bunların bu işle bir ilgileri olmadığını siz de biliyorsunuz' deyince Teotokis, 'Bize biraz zaman verin' diyor."

"Hiç MİT'e çalışmadım"

O halde Selanik'te o gece bombayı kim veya kimler attı? Oktay Engin, bu soruya şu ilginç yorumu getirdi: "Atatürk'ün evinin bulunduğu bölgeye, mübadeleyle Anadolu'dan gelen Rumlar yerleşmiş. Çoğunun Türklere karşı kuyruk acısı var. Bunlar Türkiye'deki evini barkını terk etmiş Rumlar. Türk düşmanlarının en azılıları o mahallede. Bunlar dururken, bana ve Hasan'a iftira atıyorlar."

Tahliye olduktan sonra Yunan medyasında sürekli olarak kendisinin yabancı istihbarat örgütleriyle ilişkileri olduğuna dair yayınlar yapıldığını belirten Oktay Engin, dört gün, dört gece bağlardan ve tarlalardan yürüyerek Meriç Nehri'ne ulaşmış, nehirden insan geçişi yapan bir Rum şebekesinin kayığıyla Türkiye tarafına geçmiş. Engin'in anlatımlarındaki en çarpıcı bölümlerden biri belki de buydu. Yunanistan aleyhine casuslukla suçlanan bir kişinin Meriç Nehri'ni geçerek Türkiye'ye ulaşmasına bir Rum şebekesi yardım etmişti. Engin'e bu paradoksu sorduğumda, "Kendimi Rum kayıkçıya, Bıyıklı köyünden Çoban Hasan olarak tanıttım ve Yunancamı da bir çobanın konuşması gibi bozdum" cevabını verdi.

Peki, Oktay Engin'in Türkiye'ye gelmesinden sonra kaymakam olması, Emniyet Teşkilatı'na girip en üst makamlara kadar çıkması ve nihayet vali olması nasıl olmuştu? Selanik Üniversitesi, Engin'le ilgili Türkiye'ye hiç bilgi vermeme kararı alınca Engin, elinde sadece birinci sınıfı bitirdiğine dair karneyle İstanbul Üniversitesi'ne başvuruyor ve Üniversite Senatosu, Hukuk Fakültesi ikinci sınıftan başlamasına karar veriyor. Okulu bitirip avukatlık stajı yaptığı 1961'de Kıbrıs'ta patlak veren olaylar Oktay Engin'in hayatındaki ikinci dönüm noktası oluyor:

"O zamanın İçişleri Bakanı Orhan Öztrak acele beni Ankara'ya çağırdı. Dediler ki, 'Rum istihbaratı, Rum yayınları konusunda, Atina radyoları konusunda hiçbir istihbarat kaynağımız yok.' Orada, o zaman Polis Radyosu binası içinde, iki-üç ay geceli gündüzlü çalıştım. Ondan sonra, kaymakamlık sınavına giren üç sınıf arkadaşımın zorlamasıyla ben de kaymakamlık için başvurdum. Sonuçlar çıktı. Birincilikle ben kazanmışım."

Bu arada Türkiye'de 27 Mayıs 1960 İhtilali oluyor ve Demokrat Parti ileri gelenleri Yassıada'da yargılanıyordu. Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun yargılandıkları üç numaralı dava dosyasının konusu 6-7 Eylül Olaylarıydı. Savcılar iddianamede şöyle diyorlardı:

> 1955 yılı yaz aylarında Kıbrıs davası kritik bir safhaya girmişti, Türk ve Yunan Dışişleri bakanlarının konuya çözüm aramak amacıyla Londra'da toplandıkları bir sırada Atatürk'ün Selanik'te bulunan evi bombalandı. Bombalama olayından sonra İstanbul ve İzmir'de yoğun gösteriler patlak verdi, Rum azınlığın evleri ve işyerleri tahrip edilip yağmalandı. Gerek bomba olayı, gerekse İstanbul ve İzmir'deki olaylar hükümetin tertibidir.

Dava sonucunda, Başbakan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'ya altışar yıl hapis cezası verildi. İlginç olan, Yunan Mahkemesi'nin ceza verdiği Oktay Engin ve Hasan Uçar'ın, Yassıada duruşmasında beraat etmeleriydi. Aynı şekilde, bombayı Yunanistan'a götürmekle suçlanan Başkonsolos Yardımcısı Mehmet Ali Tekinalp de beraat etti. Yassıada'daki yargılamalar sırasında bir duruşma arasında Oktay Engin, Başbakan Menderes'le yan yana gelip konuşma şansı bulmuş. Engin'in, "Nasılsınız Beyefendi?" sorusuna Menderes, "İyiyim, Oktay Beyciğim" cevabını vermiş.

Kaymakamlık sınavını birincilikle kazanan Engin, Çankaya'daki kaymakamlığı sırasında Emniyet'teki çalışmasını da sürdürüyor. Marmaris'te de bir yıl kaymakamlık yaptıktan sonra Kastamonu'nun bir ilçesine atandığı yıl, Emniyet Genel Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'nun isteğiyle Emniyet'e geçiyor. Nakipoğlu'nu İstanbul emniyet müdürüyken tanıdığını belirten Engin, böylece Emniyet Genel Müdürlüğü Siyasi İşler Şubesi müdürü oluyor:

"O zamanki sisteme göre Siyasi Şube Müdürlüğü benim için 15, 20 senelik bir terfiydi. Beşinci sınıf kaymakamım. Beni davet ettikleri kadro öyle. Böylece Emniyetçi oldum. 1967'den 1971'e kadar dört sene Siyasi İşler Şube Müdürlüğü yaptım. 1971'de Güvenlik Dairesi başkanı oldum. Yedi buçuk sene Güvenlik Dairesi başkanlığı yaptım. Ondan sonra da siyasi işlerden sorumlu genel müdür yardımcısı oldum. 1980'e kadar. Ondan sonra kenara çekildim. Nihayet 1991'de bir kararnameyle Nevşehir'e vali oldum."

Valilik de yapmış olmasına rağmen kendisini "Emniyetçi" olarak tanımlayan Oktay Engin, özellikle bir hususun altını çizdi: "MİT'le ömrümde hiç şeyim olmadı." Engin, MİT'le olan bütün temaslarının Emniyet'teki yılları sırasında görev gereği yapılan karşılıklı görüşmelerden ibaret olduğunu özellikle vurguladı.

"Atatürk o evde doğmadı"

Atatürk'ün Selanik'te doğduğu ve bahçesine bomba atılması üzerine 6-7 Eylül Olaylarının baş gösterdiği üç katlı pembe evle ilgili önemli bir iddiayı İstanbul doğumlu İngiliz siyasi tarihçi Andrew Mango, yazdığı 600 sayfalık *Atatürk* kitabında ortaya attı. Mango'ya göre aslında Atatürk o evde doğmadı. "Ali Rıza Efendi'yle Zübeyde Hanım önceleri damadın babasının Selanik'in Yenikapı semtindeki evinde oturdular... Yenikapı'daki aile evinde Zübeyde Hanım'ın Fatma, Ömer ve Ahmet adında üç çocuğu dünyaya geldi" diyen Mango'ya göre, daha önce vakıflarda memur olan ve görevi taşra kentlerine giderek hesapları denetlemek olan Ali Rıza Efendi daha sonra, Tesalya-Makedonya sınırındaki Papaz Köprüsü'ne "gümrük memuru" olarak tayin edildi. Ancak kereste tüccarlığına yönelmek üzere gümrükteki görevinden istifa etti. Mango, "Ali Rıza Efendi gümrük memuru olarak sınır kapısına gittiğinde, Atatürk herhalde henüz birkaç aylık bir bebekti. Ne var ki, Atatürk'ün doğduğu söylenen Selanik'teki pembe ev, babasının kereste ticaretinden kazandığı parayla yapılmıştı" diyor.

Olaydaki üç gazeteci

Son olarak bu konuda Gökşin Sipahioğlu ve Mithat Perin'e kulak verelim. Paris'te sahibi olduğu SİPA ajansıyla fotoğrafçılık yapan Sipahioğlu, 5 mayıs 2000 günü *Hürriyet*'te yayımlanan röportajında, "*İstanbul Ekspres'in* ikinci baskısı bombalama olayından önce hazırlanmıştı, bu provokasyonla 6/7 Eylül Olaylarına sebep oldular" suçlamalarına şu cevabı verdi:

> O zamanlar İstanbul Ekspres'in yazı işleri müdürü bendim... İlk önce radyodan, sonra da Anadolu Ajansı'ndan haber bize ulaştı. Haberde Selanik'te Ata'nın evinde, bomba patladığı söyleniyordu. Ben haberi görünce, hemen ikinci baskı yapma kararını verdim. Arkadaşlara büyük bir Atatürk resmi bulmalarını söyledim... Acilen resim bulundu ve üç sütuna koydum, haberler yazıldı... Olayı manşetten büyük puntolarla 'Atanızın evi bombayla hasara uğradı' başlığıyla vererek birinci sayfayı hazırladık.

Gazetenin sahibi Mithat Perin ise, 1 temmuz 2000 günü *Sabah* gazetesinde yayımlanan röportajında şunları söyledi:

> Gazete, Tan Matbaası'ndaydı. Ben Cağaloğlu'ndaki Merkez Han'daydım. Gökşin (Sipahioğlu) bana telefon açtı. "Böyle böyle bir haber var" dedi. "İkinci baskı yapalım" dedi. "Yapmayalım" dedim. "Hava da kötü, elde kalıyor" dedim. "Peki" dedi. Biraz sonra Başbayii Fuat Büke telefon açtı. "Gazetelerin parasını peşin vereceğim" dedi... Matbaaya girdiğimde

180 000 basılmış bile.. Haberim yok. "Kâğıdı nereden buldunuz?" dedim. "Bulduk" dediler. Kâğıdımız çok kısıtlıydı. Anormal bir şey olduğunu anladım. Gittim prototipte kâğıdı kestim. "Ne yapıyorsun?" dediler. Kâğıdı kestim, ama kalıpları kesmek aklıma gelmedi. "Bundan sonra basmayın" dedim. "Peki" dediler. Ben oradan çıktıktan sonra yine bağlanuşlar kâğıdı... İş döndü, dolaştı benim başıma yıkıldı. O olaylarda 7 eylül günü tutuklanan ilk insanımdır... Bazı iddialar oldu. "MİT yaptırdı" diye. Gökşin Bey bunu televizyonda söyledi. Eğer bunu MİT yaptırdıysa sen MİT'in adanu olarak yaptın derim... İdrak ve izan hatası. Gökşin'in burada kendini öne çıkarmak için alet olduğu anlaşılıyor."

Mithat Perin, 1 ocak 2001 günü 83 yaşında İstanbul'da öldü.

Atina'dan bu haberi İstanbul'a gönderen gazeteci ise Anadolu Ajansı muhabiri Cemile Sara Korle'ydi. Sultan Abdülmecid'in torununun torunu olan Cemile Sara, 2004 yılı mayıs ayında 82 yaşında İstanbul'da öldü. Cemile Sara, Birleşmiş Milletler genel sekreter yardımcılığı yapan Sinan Korle'nin eşiydi.

Kırk beşinci bölüm

Demirel'in sırdaşı

Ekrem Ceyhun denince akla Süleyman Demirel ve Turgut Özal gelir. Ceyhun'un 1950'li yıllardan itibaren Demirel ve Özal'la beraberliği oldu. 1983'te iktidara gelen Turgut Özal 1984 belediye seçimlerinde Ceyhun'a İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı önerdi. Eğer Ceyhun bu öneriyi kabul etseydi, Bedrettin Dalan'ın koltuğuna o oturacaktı. Ekrem Ceyhun'a Necmettin Erbakan da milletvekilliği teklifinde bulundu. Ama o siyasette hep Süleyman Demirel'le beraber çalışmayı tercih etti. 1950'lerde Süleyman Demirel'le başlayan arkadaşlığı, Demirel'in başbakanlık ve cumhurbaşkanlığı yılları boyunca sürdü. Süleyman Demirel hükümetlerinde iki defa bakanlık yapan Ceyhun, Demirel'in cumhurbaşkanı seçilmesi üzerine Çankaya Köşkü'nde bu sefer cumhurbaşkanı başdanışmanı oldu.

Elli yıl boyunca Ankara'da bürokrasinin ve siyasetin içinde olan Ceyhun'a Demirel'in kara kutularından biri gözüyle bakmak yanlış olmaz. Ceyhun, aynı düzeyde Turgut Özal'la da dostluğu olan bir kişiydi. Dolayısıyla, Özallı yılların da yakın tanıklarından biriydi.

Örneğin, 1983'te Özal Anavatan Partisi'ni kurduğunda, Demirel'in yakın arkadaşları Mehmet Dülger, Atilla Peynircioğlu ve Avni Akyol'u da partiye kurucu yapmak istediğinde Demirel'den izin almak için devreye soktuğu kişi Ekrem Ceyhun. Ama Özal'ın parti kurmasını istemeyen Demirel, bu üç kişinin ANAP'a kurucu olmasına izin vermediği gibi, "Hasan Celal Güzel'i de alamaz" deyip ona da izin vermiyor. 2004 yılı aralık ayında Ankara'da Ceyhun'la bir araya geldik ve onun işte bu yarım yüzyıllık devlet hayatı macerasını konuştuk. İşte tıpkı Özal, Demirel ve Erbakan gibi İstanbul Teknik Üniversitesi'ni bitiren (1952 mezunu) Ekrem Ceyhun'un cevapları

Siz Yol Su ve Elektrik İşleri genel müdürüyken 1967'de Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarı Turgut Özal, sizi DPT'ye davet ediyor. Turgut Bey sizi neden davet etti?

Ben Yol Su Elektrik genel müdürüyken Yüksek Planlama Kurulu toplantısına genel müdürler gider, kendi konularında izahat verirlerdi.

Toplantıyı başbakan idare eder, Planlama müsteşarı ve daire başkanları orada bulunurlardı. O toplantılardaki konuşmalarım sırasında herhalde Turgut Bey'in dikkatini çekmiş olacağım ki, bana "Planlama Teşkilatı'na gelir misiniz?" dedi. Ben de "Sayın başbakanla konuşun, başbakan tensip ederlerse gelirim" dedim.

Ve Sayın Özal, Demirel'le görüştü, izin aldı...

Ertesi gün dedi ki "Sayın başbakanla görüştük. Böylece gittim, Koordinasyon Dairesi başkanı olarak göreve başladım.

DPT'deyken İstanbul'da 1. Boğaz Köprüsü gibi, Keban Barajı gibi Türkiye'nin önemli projelerini koordine edilmesi ve bir an evvel bitirilmesi görevini alıyorsunuz...

Koordinasyon Dairesi başkanının görevi, kamu yatırımlarını hızlandırmak ve düşünülen maliyetle vaktinde gerçekleştirmekti. O tarihte Türk ekonomisi karma ekonomi esasına göre yürüyordu. Yani kamu yatırımları daha fazla, özel yatırımlar daha azdı. Çünkü birikmiş sermaye yoktu. Böyle olunca da kamu yatırımlarının düşünülen maliyette ve düşünülen zamanda bitmesi mecburiydi. 1. Boğaz Köprüsü inşaatı 1968'de başlamıştır. 1968'de Sayın Demirel beni çağırarak, "29 Ekim 1973'te köprünün açılmasını istiyorum" dedi.

Araya 12 Mart 1971 Muhtırası girdi. Gerçekten 1973'te köprüyü açma Sayın Demirel'e nasip oldu mu?

Hayır, 29 Ekim 1973'te köprüyü o zaman cumhurbaşkanı olan Sayın Cevdet Sunay açtı. Sayın Demirel, 12 Mart Muhtırası'nı yemiş, Meclis'te bir partinin başkanıydı. Ama çok enteresan olay şudur. Türkiye'de ilk defa beş yıl önce hedeflenen bir tarih gerçekleşmiş ve düşünülen maliyetle gerçekleşmiştir.

Siz 1968'de DPT'deyken, DPT Müsteşarı Sayın Turgut Özal'la birlikte Adana'da Sakıp Sabancı'yı ziyaret ediyorsunuz. Sakıp Bey'e diyorsunuz ki, "Büyük bir polyester elyaf fabrikası kur." Sakıp Bey, "Böyle bir tesisi niye kurayım?" diye şaşırıyor.

O devirde bütün dünyada suni elyaf başını almış gidiyordu. Türkiye'de de bu yoktu. Adana, aşağı yukarı sanayileşmiş illerimizden birisiydi. BOSSA dolayısıyla da bu işadamlarının başında rahmetli Sakıp Bey geliyordu. Evinde akşam yemeğinde Turgut Bey'le beraber dedik ki "Böyle bir tesis kur. Ne düşünüyorsun?" dedik. "10 000 ton civarında bir şey düşünüyorum" dedi. Dedik ki, "Sakıp Bey, 10 000 hiçbir şey, fabrika bittiği gün malın karaborsaya düşer, sen bunu 50 000 ton olarak düşün." "Yok ağam, ben bunu yapamam, elimde kalır mal" dedi. "Yok, kalmaz kardeşim, sen yap" dedik. Fabrika bittiği gün mal kara-

borsadaydı ve bugün SASA 200 küsur bin ton üretiyor ve satıyor.

İki yıl sonra yine Sayın Özal'la beraber Adana'da Sakıp Sabancı'yı ziyaret ediyorsunuz. O ziyaretinizde Turgut Bey, Sakıp Bey'e diyor ki, "İstanbul'a git, Adana'da büyüyemezsin" Dört sene sonra 1974'te Sabancı Holding'in merkezi İstanbul'a taşınıyor. Ve Sabancı Holding devasa bir büyüme sürecine giriyor...

Eğer tüccar olmak istiyorsanız, eğer para kazanmak istiyorsanız, o zaman muhakkak denizin kenarında olan bir ilde bulunmanız şarttır. İstanbul dünya ölçeğinde ticaret merkezi olmuş bir şehirdir. Onu İzmir takip eder. Dolayısıyla büyük işadamı olmayı kafaya koyan herkesin İstanbul'a gitmesi mecburidir. Bunun hiç istisnası yoktur. Biz diyorduk ki "Ülke kalkınmasında kamu-özel ayırımı yapılamaz. Özel teşvik edilmelidir." Özelin teşvik edilmesi için de 933 sayılı Teşvik Yasası'nı çıkardık. Bu yasaya göre özel sektöre geniş imkânlar getirdik. Sonra bu yasanın bazı maddelerini Anayasa Mahkemesi iptal etti, ama bugün dahi özel sektör için uygulanan teşvik tedbirlerinin ana kanunu bizim çıkardığımız o yasadır.

1975'te kurulan Adalet Partisi, Milli Selamet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi koalisyonu sırasında Necmettin Erbakan, Vehbi Koç'un Fiat otomobilleri için Türkiye'de kurmak istediği motor fabrikasına bir türlü imza atmıyor. Demirel Başbakan, Erbakan ve Türkeş başbakan yardımcıları. Siz de Başbakanlık müsteşarısınız... Ve hükümette bakan olarak görevli olan Seyfi Öztürk'le birlikte Erbakan'ı ziyaret ediyorsunuz. Öztürk, Kur'an-ı Kerim'den bazı ayetler okuyarak Erbakan'ı fabrikanın kurulması için ikna etmeye çalışıyor. Seyfi Öztürk Erbakan'ı nasıl ikna etti?

Ben Erbakan'a gittim. "Hocam" dedim, "bakın Türkiye'de ilk motor fabrikasını siz yaptınız..."

Meşhur Gümüş Motor fabrikası...

Evet, meşhur Gümüş Motor. Şimdi Vehbi Bey diyor ki, "Otomobilimin motorunu ben yapacağım. Buna sizin imza atmamanız doğru olmaz, yanlış yorumlanır." Hoca, "Yok, yok imza etmeyeceğim" dedi. "Peki" dedim, rahmetli Seyfi Öztürk'e gittim. Seyfi Öztürk hafızdı. "Sayın Bakanım, gel beraber Hoca'ya gidelim. Sen Kur'an-ı Kerim'den bazı ayetler oku. Bu kararnameyi imza ettirelim." Seyfi Bey, Kur'an-ı Kerim'den, "Doğruluktan sapmayın, insanlara yardımcı olun, ileriyi düşünün" mealindeki ayetleri okuduktan sonra dedi ki, "Hocam bu motordan dolayı Türk milleti kazanacak. Bugün bunu dışarıdan ithal ediyoruz. Adam diyor ki 'Ben burada yapacağım.' Burada yapacağım demek, bütün yan sanayi burada olacak demek. Lütfen imza edin" döndü ikimize dedi ki, "Bir daha önü-

me kararname gelirse imza etmem. Ama bu sefer imzalıyorum..."

1975-1977 yılları arasında Demirel başbakan, siz Başbakanlık müsteşarısınız. Türkiye'de zaman zaman tartışma konusu olan Başbakanlık örtülü ödeneğini bu iki yıl boyunca siz yönettiniz, 1977 seçimlerinde milletvekili seçildiniz. Sayın Demirel sizi hükümete alıyor, bakan oluyorsunuz, ama örtülü ödeneği yönetmeye devam ediyorsunuz. Hatta 12 Eylül 1980 İhtilali sabahında, saat 10.30'da, zamanın Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal sizi telefonla arıyor, "Ekrem Bey buraya gelin, ihtilalciler sizi bekliyor, örtülü ödenek kasasının açılmasını istiyorlar" diyor. Ve gidiyorsunuz, kasa açılıyor. Başbakanlık örtülü ödenek kasasından 10 000 dolar ve 1,3 milyon Türk lirası çıkıyor. Koskoca Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık örtülü ödeneği kasasından bu kadar mı para çıktı?

Örtülü ödeneğin el altında bulunacak rakamının fazla olmasına gerek yoktur. Çünkü istediğiniz zaman, parayı koyduğunuz bankadan istediğiniz miktarda çekebilirsiniz. Dolayısıyla kasada bulundurulan para genellikle zaruri ihtiyaçlar için tutulur.

Kasadan başka neler çıktı?

Yabancı devlet büyüklerine hediye edilmek üzere alınmış saatler, tabakalar gibi şeyler çıktı. Onun zabtı var..

Peki, o tarihte bütün örtülü ödenek hesabı ne kadardı?

O tarihteki toplam örtülü ödenek 30 milyon Türk lirası civarındaydı.

Dolar bazında ne kadara tekabül ediyordu?

10 milyon dolar...

Örtülü ödenek, siyasi tarihimizde çok tartışması yapılan bir konu. Tansu Çiller zamanında Başbakanlık örtülü ödeneğinden 500 milyar lira çekilmiş. Acaba bu para Batman'daki güvenlik görevlilerinin kullanacağı silahlara mı harcanmış, başka bir yere mi harcanmış, yurtdışındaki bir operasyona mı gönderilmiş? Çiller, "Eğer bu paranın nereye kullanıldığını açıklarsam savaş bile çıkabilir" dedi. Siz mesela örtülü ödeneği nelere harcadınız?

Ben size şunu söyleyeyim. Başbakanlık örtülü ödeneği üç şeye harcanamaz. Bir, başbakanın şahsi giderleri; iki, başbakanın mensup olduğu siyasi parti veya başka bir siyasi partinin giderleri; üç, kamu yararı olmayan herhangi bir harcama. Onun dışında örtülü ödenek her türlü harcama için kullanılır ve Sayıştay vizesine, denetimine tabi değildir. Daha açık söyleyeyim. Örtülü ödenek, başbakanın vicdanına terk edilmiş, namusuna terk edilmiş bir ödenektir.

Bunun miktarı nedir, mesela bugün Tayyip Erdoğan bütçeden ne kadar örtülü ödenek alabilir?

Bütçede gözüken örtülü ödenek rakamının hiçbir önemi yoktur. Eğer örtülü ödeneğe ihtiyaç olursa, bütçede gözükenden fazla bir rakama ihtiyaç olursa, başbakan bunu Maliye bakanından talep eder. Maliye bakanı, anında yerine getirmekle yükümlüdür

Maliye bakanı nereden alıyor?

Bütçe Kanunumuzda Maliye bakanının emrinde yedek ödenek denilen bir ödenek vardır. O, bu işler için tutulur.

Ama bunun bir hesabı, kitabı var değil mi?

Var tabii. Maliye bakanı bunu başbakana verdiği zaman kaydına girer, "Şu kadar para verdim" diye.

Ve bir sonraki iktidar bu rakamı görebilir. Ne kadar para verilmiş...

Gayet tabii. Ama şunu göremez. Alınan bu para nereye verilmiştir, bunu göremez.

Çünkü örtülü ödenek harcama evrakları imha ediliyor...

Ama şöyle imha ediliyor. Ben örtülü ödeneği tutuyorum. Bütün örtülü ödenek harcama evraklarını Maliye bakanına veriyorum. Maliye bakanı bunları birer birer tetkik ediyor. Diyorum ki, "Bu ay içerisinde örtülü ödenekten harcadıklarımız şunlar. Bunları tetkik et. Kanunlara aykırı bir şey var mı, yok mu?" Tetkik ediyor. Sonra başbakana diyor ki, "Müsteşar tarafından tutulan şu ayın örtülü ödenek hesap tutanakları tarafımdan tetkik edildi. Yasaya aykırı hiçbir şey bulunmadığı için Başbakanlık Müsteşarı Ekrem Ceyhun'un ibrasını ve ibraya esas olan evrakların imhasını arz ederim." Bu tutanak tutuluyor. Maliye bakanı imza ediyor. Başbakan imza ediyor. Ondan sonra bana diyorlar ki, "Git bu evrakları yok et."

Başbakanların örtülü ödeneği nasıl kullandıklarına dair bir bilgi daha var. Turgut Özal döneminde, ünlü halterci Naim Süleymanoğlu'nun Bulgaristan'dan kaçırılıp Türkiye'ye getirilmesinde kullanılan bir milyon dolar var. Demek ki, örtülü ödenek Türkiye'nin ulusal çıkarları için acil hallerde kullanılıyor.

Bahsettiğiniz Naim Süleymanoğlu olayında örtülü ödeneğin kullanılması yasalara tamamen uygundur. Hatta daha fazla bir rakamın kullanılması bile uygundur.

Başka bir konuya gelmek istiyorum. 1979'da siz devlet bakanısınız. Türkiye öyle günler yaşıyor ki, Başbakanlık binasında dahi ka-

loriferler yanmıyor. Memlekette benzin yok, yağ yok, ilaç yok, röntgen filmi yok, sigara yok, çünkü döviz yok... Siz Merkez Bankası'na gidiyorsunuz. Merkez Bankası Başkanı diyor ki, "Bir dolarım bile yok." "O zaman, özel bankalara bir yazı gönderin, derhal ellerindeki bütün dövizi göndersinler" diyorsunuz.

"Bana bir kâğıt getirin" diyorum. Getiriyorlar, Kendi el yazımla yazıyorum. "Türkiye Cumhuriyeti Özel Bankaları Genel Müdürlerine, yarım saat içerisinde bankalarınızdaki dövizler Merkez Bankası'na transfer edilecektir." Merkez Bankası Başkan Yardımcısı rahmetli Naci Bey dedi ki, efendim bu emriniz Anayasa'ya aykırıdır." Ben de diyorum ki "Merkez Bankası Kuruluş Kanunu'nu getir." Kanunda diyor ki, "Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür." Yarım saate kadar 30 milyon doları buldunuz buldunuz, bulmadığınız takdirde bütün o paraları çekerim.

Özel bankalardan gelen bütün para ne kadardı?

Hiç özel bankalara yazı gitmeden o 30 milyon doları buldular. Nereden buldular, bilmiyorum.

Anlaşılan özel bankalardan gelmiş...

Nereden gelmiş, bilmiyorum.

Bugün 2005 yılındayız, aradan 25 yıl geçmiş. Merkez Bankası'ndaki döviz rezervimiz herhalde 30 milyar dolardan fazladır. Devlet özel bankalara bir yazı yazsa, "Elinizdeki dövizleri gönderin" dese, herhalde 60 milyar dolardan fazla bir para çıkar. Nereden nereye gelmişsiniz. 1979'da devlet bir dolara muhtaç...

12 Mart 1971 döneminde Adalet Partisi iktidarına muhtıra verildi. 12 Mart Muhtırası verildiği zaman Türkiye yüzde 5 enflasyon ile yüzde 7 kalkınma hızını götürüyordu. O tarihte emekli olan bir memur emekli ikramiyesiyle bir ev, bir otomobil alıyordu, cebinde harçlığı da kalıyordu. Ve 12 Mart Muhtırası'ndan önce Türkiye Cumhuriyeti'nin Merkez Bankası'nda 3,5 milyar dolar döviz rezervi vardı. Çok büyük bir rezerv bu. Ve rahmetli Ferit Melen muhtıradan sonra başbakan olduğu zaman, "Bu kadar parayı ben ne yapacağım, başıma dert olur" demiştir. Ferit Melen, eski bir Maliye bakanı olmasına rağmen böyle diyor. Dolayısıyla 1979'a Türkiye neden o şekilde geldi, o ayrı bir problem...

Muhtıra öncesinde Demirel başbakan, Özal Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarı, ayrıca sonraki yıllarda siyasette önemli roller oynayacak pek çok kişi o tarihte Özal'la birlikte DPT'deler ve Türkiye'nin kalkınması için çaba harcıyorlar. Aralarında Hüsnü Doğan, Ekrem Pakdemirli, Yusuf Bozkurt Özal, Hikmet Çetin, Ekrem Ceyhun, Avni Akyol, Hasan Celal Güzel, Ekrem Pakdemirli, Murat Kara-

yalçın, Nevzat Yalçıntaş, Mehmet Dülger, Temel Karamollaoğlu, Agâh Oktay Güner var... Özel sektöre habire teşvikler veriliyor. Ford, Tofaş ve Renault fabrikalarının kurulma kararları çıkıyor. Hatta bunlara karşı olan o günkü sol çevreler Özal'a "Takunyalı Müsteşar" özel sektöre de "Özal Sektörü" diyorlar. Yani Türkiye önemli bir kadroyla bir kalkınma hamlesi içinde, ama 12 Mart Muhtırası yaşanıyor.

Churchill diyor ki, "Türkiye hiçbir zaman belirli bir gücün üstüne çıkmasın. Çıkacağını gördüğünüz zaman, başına vurup küçültmesini bilin."

İkinci Dünya Savaşı döneminin İngiltere Başbakanı Winston Churchill...

Evet. Şimdi dikkat ederseniz, Türkiye Cumhuriyeti'nde kişi başına milli gelir 3 000 dolara yaklaşıp onu aştığı andan itibaren Türkiye'de birtakım hareketler olmuştur. Bunun sebebi şu: 70 milyon nüfus, nüfusun yüzde 34'ü 25 yaşın altında, dünya zenginlikleri bakımından en ön sıralarda gelen bir ülke, jeopolitik ve jeostratejik durum itibariyle bulunmaz bir ülke, Avrupa ile Asya arasında köprü, Kuzey ile Güney arasında köprü, Güney'de petrol var, Kuzey'de petrol var. Doğu ile Batı arasında köprü, Doğu'da petrol var, Batı da bu petrole muhtaç. Böyle bir ülkenin kalkınmasını gayet tabii ki kimse istemez. Çünkü böyle bir ülke kalkındığı zaman, 70 milyon nüfusla kişi başına 20 000 dolar gelir seviyesine geldiği zaman, bu ülke Avrupa'nın en güçlü ülkesi olur. Şimdi benim son yazdığım kitap, *2023 Yılında Dünya ve Türkiye*'dir.

2023 yılında Türkiye'nin durumu ne olacak?

Bir hesaplamaya göre kişi başına milli gelir 15 000 dolar, başka bir hesaplamaya göre 20 000 dolar olacaktır.

Şimdi size soracağım konuyu Başbakanlık Teftiş Kurulu eski başkanı Kutlu Savaş'tan dinledim. 1991 seçimlerinden sonra hükümeti devralıyorsunuz. Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın odasına gidiyorsunuz. "Kutlu Bey, devleti yemiş, bitirmişler" diyorsunuz. ANAP hükümetlerini kastediyorsunuz. Kutlu Savaş, "Siz hükümetsiniz, devlet sizin elinizde, kimse bu yiyenler ortaya çıkarın" diyor. Sayın Demirel'in talimatıyla araştırma ve soruşturma başlıyor. Zaten 1991 seçimlerinden önce de "Yolsuzlukların hesabını soracağız" demiştiniz. Yunanistan'daki yolsuzluk olaylarına atıf yaparak, "Koskotas dosyalarıyla geliyoruz" demiştiniz. Hatta seçimlerden sonra hükümette bir de yolsuzluklardan sorumlu devlet bakanlığı oluşturdunuz. Başına da Orhan Kilercioğlu getirilmişti. Kutlu Savaş'ın anlatımı şöyle: "Bana emir verildi. Araştırmalara başladık. Sayın Demirel bazı konularda ayrıca soruşturma emirleri

verdi. Soruşturmalara başladık. Ancak özellikle hayali ihracat olaylarında Doğru Yol Partisi'nden de bazı isimler çıktı. Sonra Sayın Demirel bu soruşturma emirlerini geri aldı ve bu dosyalar rafa kalktı." Ne diyorsunuz?

Sayın Demirel böyle bir şey yapmaz.[1]

Kutlu Savaş'la aranızda bu konuşma geçti mi?

Hayır, Kutlu DPT'de benim uzman yardımcımdı. Onu bırakın, nikâh şahidiyim. Hanımının babası Lütfi Bey Karayolları'ndan, 1950'li yıllardan benim arkadaşım. Ve Kutlu Savaş'ın bu noktalara gelişinde benim emeğim var. Bir kere ben Kutlu'yla böyle bir şey konuşmam. Çünkü görev benim değil. Görev Orhan Kilercioğlu'nun. Eğer bunu konuşacaksa Kilercioğlu konuşur. Kaldı ki Sayın Demirel hiçbir zaman için devletin bir kuruşunu yediğine inandığı kişinin arkasında durmaz. Mümkün değildir. Kendi eliyle tutar, götürür, yargıya teslim eder.

Önemli bir konuya daha geliyorum. Sizinle ve Turgut Özal'la aynı dönemde Devlet Planlama Teşkilatı'nda çalışmış olan Günal Kansu anılarını yazdı. Kansu diyor ki, "Demirel Özal'ı Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarı yaptı, Başbakanlık müsteşarı yaptı, devletteki en üst görevlere getirdi. Ama hiçbir zaman Özal'a milletvekilliği teklifinde bulunmadı. Çünkü Demirel bir gün Özal'ın siyasette kendisine rakip olacağını düşünüyordu ve onu hep siyasetten uzak tutmaya çalıştı." Hakikaten de örneğin Erbakan'ın Özal'a milletvekilliği teklifinde bulunduğu biliniyor. Özal 1977 seçimlerinde Milli Selamet Partisi'nden İzmir milletvekili adayı oldu. Ama Sayın Demirel hiç bu teklifi yapmamış...

Bu yanlış bir kanı. Sayın Demirel Sayın Özal'a Kayseri milletvekilliği aday adaylığını teklif etti.

Ne zaman?

1977 seçimlerine giderken... Özal kabul etmedi. Milli Selamet Partisi'ni tercih etti. Sayın Özal 1977 seçimlerinde Kayseri'den milletvekili adayı gösterilecekti. Hatta Özal'ın adaylığına karşı çıkanları da biliyorum. Ama hepsi öldüğü için bunları söyleyemem.[2]

Ekrem Ceyhun'un açıklamaları böyle. Ama 1960'lı yıllardan itibaren Turgut Özal'ın yanında olan Ekrem Pakdemirli, Turgut Özal'ın 1977

1. Kutlu Savaş'ın hazırladığı hayali ihracat raporu, 17 ocak 1992 tarihinde Devlet Bakanı Orhan Kilercioğlu imzasıyla Başbakan Süleyman Demirel'e sunuldu.

2. 6 şubat 2007 günü Ankara'daki evinde görüştüğüm Demirel, "Turgut Bey'i Kayseri'den aday gösterecektim. O MSP'yi tercih etti" dedi.

seçimlerinde Adalet Partisi'nden milletvekili aday olmak için Demirel'le görüştüğünü, ancak olumsuz cevap aldığını belirtiyor. Özal ondan sonra Erbakan'a gidiyor. Pakdemirli, Erbakan'ın da Özal'ı aday göstermek için pek istekli davranmadığını, topu taca atmak biçiminde Özal'ı İzmir'den aday gösterdiğini belirtiyor.

Kırk altıncı bölüm

Erbakan'ın Meclis'i Ayasofya'da açma planı

Türk siyaset tarihinde 1964 yılı herhalde çok önemli bir dönemeç noktasıdır. Çünkü Süleyman Demirel, o yıl Adalet Partisi genel başkanı seçildi. Demirel'in rakibi, parti içinde teşkilatçılığıyla bilinen Koca Reis lakaplı Sadettin Bilgiç'ti. Demirel ile Bilgiç arasındaki o yarış, Türkiye'de parti başkanı seçimlerinde medyanın ne kadar etkili bir rol oynayabileceğinin ilk somut örneği oldu. O tarihlerde *Hürriyet* gazetesinin Ankara temsilcisi olan Cüneyt Arcayürek'in yaptığı haberlerde "Barajlar Kralı" olarak lanse edilen Demirel, yarışın galibi oldu.

O günleri ve Demirel'in 1980'li yıllara kadarki siyasi yolculuğunu en yakından bilen isimlerin başında Mehmet Turgut geliyor. Adalet Partisi'nin kurucularından olan Mehmet Turgut, Türk siyaset hayatında 1965-1983 döneminde önemli roller üstlendi. 1965'te Adalet Partisi'nin iktidara gelmesi üzerine Süleyman Demirel'in kurduğu hükümette dört yıl süreyle sanayi bakanı olan Turgut, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nden sonra Bülend Ulusu hükümetlerinde de sanayi bakanı oldu. Böylece Turgut'un bu görevi toplam yedi yıl sürmüş oldu.

Mehmet Turgut'un bir diğer özelliği, Adalet Partisi siyaset geleneğinden gelip de, okuyan, düşünen, bilgi üreten sayılı siyasetçilerden biri olması. 2001 yılı aralık ayında İstanbul Erenköy'deki evinde kendisiyle bu konuşmayı yaptığımızda *Japon Mucizesi ve Türkiye* adını verdiği yirminci kitabı yeni yayımlanmıştı. Bir süre sonra *Siyasetten Portreler* (Doğan Kitap) adını taşıyan kitabı yayımlandı.

Turgut'un anlatımlarındaki en ilginç olaylardan biri, 1967'de Başbakan Süleyman Demirel'in, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'i istifaya davet etmesine yol açan kuaför krizi. Olay, Başbakan Demirel'in 1967'de yaptığı Romanya gezisinde meydana geliyor. Gazeteler, heyette bulunan hanımların saçlarını yapmak üzere Romanya'ya özel bir kuaför götürüldüğü haberini verince sabah Romanya'da bu haberi okuyan Demirel'in ilk tepkisi, "Bana Ekselans'ı çağırın" şeklinde olur. Demirel, yanına gelen Çağlayangil'e şunları söyler: "Bu işi yürüteceksen doğru dürüst yürüt. Yürütemeyeceksen çek git. Almanya'ya gittim bavul meselesi çıkarttın, buraya geldim berber meselesi.

Adamlarına hâkim olamuyorsun." Çünkü Demirel, bu haberin Dışişleri mensupları tarafından basına sızdırıldığına inanıyordu.

Yakın tarihte benzer bir olay, Demirel'in cumhurbaşkanlığı döneminde yaptığı Çin ve Uzakdoğu ülkelerini kapsayan gezisinde yaşandı. Heyetteki işadamlarının yoğun alışveriş yapması üzerine uçak pilotlarının valizlerin çokluğundan "tehlike" uyarısı yaptığı haberinin gazetelerde yer alması üzerine, televizyonlar 1995 yılı mayıs ayında Demirel'in uçağının Ankara Esenboğa Havalimanı'na inişini canlı yayınladı. Böylece halk uçaktakilerin kaç bavulla indiğini televizyondan canlı olarak izledi.

Erbakan'ın Meclis'i Ayasofya'da açma planı

Mehmet Turgut, Üzeyir Garih'le birlikte 1946-1951 döneminde İstanbul Teknik Üniversitesi'nde öğrenciyken Erbakan onların hocasıydı ve motor dersine giriyordu. Erbakan'ın hocalığını "süper" olarak nitelendiren Turgut, "Biz ona yarım dünya derdik. Eğer üniversitede kalsaydı dünya çapında bir ilim adamı olabilirdi" diyor. Turgut'a göre, 12 Mart 1971 öncesinde Necmettin Erbakan'ın Milli Nizam Partisi'ni kurmasında, Demirel'in Erbakan'ı Adalet Partisi'nin (AP) dışına itmesinin de etkisi oldu. Türkiye Odalar Birliği'ndeki görevinden olaylı bir şekilde alınan Erbakan, 1969 seçimleri öncesinde, Konya'dan milletvekili adayı olmak için Adalet Partisi'ne başvurur. Konu AP Genel İdare Kurulu'nda (GİK) görüşülürken, dönemin "Zehir Hafiye" lakaplı İçişleri Bakanı Faruk Sükan, şunları söyler: "Hoca çok tehlikeli bir insandır. Milletvekili olursa başımıza iş açar. Biz Konya teşkilatında delegeye hâkimiz, Hocayı listenin sonuna düşürüp bitiririz. Veto edilirse müstakil olarak adaylığını koyar, hem kendisi seçilir hem de bize iki milletvekiline mal olur." Ancak Konya Milletvekili Faruk Sükan'ın bu uyarısına rağmen DYP GİK, Demirel'in isteği doğrultusunda Erbakan'ın adaylık başvurusunu reddeder. Erbakan da Sükan'ın dediği gibi AP'nin oylarını bölerek Meclis'e girmeyi başarır.

Zaman içinde Demirel'le anlaşmazlığa düşen Mehmet Turgut, Sadettin Bilgiç gibi isimler Adalet Partisi'nden koptuktan sonra, Ferruh Bozbeyli başkanlığında Demokratik Parti'yi kurarlar. Demokratik Parti kurucularından Sadettin Bilgiç, 1973 seçimleri öncesinde Necmettin Erbakan'a şu teklifi götürür: "İstediğiniz adamları, kazanacak yerden aday gösterelim, ama parti kurmayın." Ancak Erbakan bu öneriyi reddedip Milli Selamet Partisi'ni kurar. Turgut'un, "Necmettin Erbakan olmasaydı 1973 seçimlerinde en az 150 milletvekili çıkarırdık. Bizim kadar oy aldı" biçimindeki sözleri Erbakan hareketinin sağ kulvarda ne denli etkili bir bölünmeye yol açtığını gösteriyor. Demokratik Parti 1973 seçimlerinde 40 milletvekili çıkardı.

Mehmet Turgut'a göre, Erbakan'ın 12 Mart 1971 Muhtırası'ndan son-

ra Milli Selamet Partisi'ni kurmasını sağlayan kişi ise dönemin etkili komutanlarından Muhsin Batur. Cumhuriyet Halk Partisi'nin bir yere gelemeyeceğini anlayan Batur ve ekibi, Adalet Partisi'nin bölünmesini sağlayarak CHP'nin öne geçmesi projesini yürürlüğe koydular. Turgut, "Necmettin Bey'in o günkü konuşmalarına bakın. Mesela, 'Meclis'i Ayasofya'da toplayacağım' dedi" diyor. Ve bu kadar sert konuşmalar o zaman komutanlardan hiç tepki görmüyor.[1]

Demokratik Parti neden başarılı olamadı?

AP'den kopanların kurduğu Demokratik Parti olayını anlatan Turgut, DP'nin Adnan Menderes liderliğindeki Demokrat Parti'den sonra, Türkiye'de bir partiden ayrılarak Meclis'e 40'tan fazla milletvekiliyle giren ikinci hareket olduğunu ifade ediyor. Ancak Meclis'e girilmesinden sonra parti yürümedi:

"Ferruh Bey'in birtakım davranışlarıyla parti üst kademesinde birlik ortadan kalktı. 1973 seçimlerinde Celal Bayar bize çok hizmet etti. O yaştaki insan Adana'dan Diyarbakır'a arabayla gitti. Seçimden sonra Abdi İpekçi, Ferruh Bey'le bir röportaj yaptı. O röportajda Ferruh Bey'e, 'Celal Bayar'ın size faydası mı oldu zararı mı oldu?' sualini sordu. Ferruh Bey orada, 'Tetkik ediyorum' cevabını verdi. Bu laf bizi yıktı. Çünkü partinin içinde Celal Bayar'ı tutan, bizi tutandan daha çoktu. Partinin yürümemesinin bir sebebi de 12 Mart'tır. 12 Mart 1971 Muhtırası olunca Süleyman Bey mağdur duruma düştü. 12 Mart olmasa zaten Süleyman Bey giderdi." Turgut, "Adalet Partisi'nin başından mı giderdi?" sorusuna, "Partinin kendisi giderdi" cevabını veriyor.

1964 kongresinde, Ali Naili Erdem, Ekrem Dikmen ve İbrahim Tekin'le birlikte Süleyman Demirel'i AP liderliğine taşıyan dört kişiden biri olan Mehmet Turgut, "Demirel bu dört isimden üçünü partiden atmıştır. Bir Ali Naili Erdem kaldı" diyor. 1969 seçimlerinden sonra Maliye Bakanı Cihat Bilgehan'la birlikte Demirel'in evine gidip kavga ettiklerini, o tarihten bu yana da Demirel'le hiç görüşmediğini belirten Turgut, "1977'ye kadar sekiz sene daha milletvekilliği yaptım. Ama Meclis'te bile tesadüfen karşı karşıya gelmedik" diyor. Turgut'un kayda geçirmek istediği bir diğer bilgi ise şu: "Adalet Partisi'nin tüzüğü ve programını yapan Tahsin Demiray'dır. Mesela programda şöyle bir cümle vardı. 'Devletin zenginliği milletin zenginliğinde vardır.' Liberal görüşlerin özüdür bu."

1. O dönemde Erbakan'ın komutanlarla ilişkisi hakkında ilginç bir bilgi de Ordu Yardımlaşma Kurumu OYAK'ın ilk genel müdürü olan Selahattin Özmen'in, *80 Yıla Tanıklık* adını taşıyan kitabında yer alıyor. Özmen, 1960'lı yıllarda iki defa başarısız darbe girişiminde bulunup idam edilen Albay Talat Aydemir'in, ihtilal hükümeti listesinde Necmettin Erbakan'ın da adının bulunduğunu öne sürüyor.

Kırk yedinci bölüm

Hazine müsteşarını manşet yapan 50 000 dolar

"Ey Salve Esclave!.." Bu söz, Latincede "Selam esirler!" anlamına geliyor. 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra Çanakkale'deki Zincirbozan askeri tesislerinde mecburi ikamete tabi tutulan politikacılar arasında bulunan İhsan Sabri Çağlayangil, günlük yürüyüşlerini yapan arkadaşlarıyla her karşılaşmasında onları böyle selamlıyordu.

1983'ün yaz döneminde Zincirbozan'da dört ay süren bu "mahpus" hayatı yaşayan politikacılardan biri de ihtilalin devirdiği Başbakan Süleyman Demirel'in yakın arkadaşlarından Ali Naili Erdem'di. Adalet Partili bakanlardan Erdem için ihtilal ve Zincirbozan, 1950'lerin başında İzmir'in Kemal Paşa ilçesinde Demokrat Parti ilçe başkanlığı ile başlayan siyaset hayatının final sahnesiydi.

40 yılı aşkın siyaset hayatında Adnan Menderes'in avukatlığını yapan Erdem, "Arabalar içinde Mercedes, şarkıcılar içinde Yüceses (Hamiyet), başbakanlar içinde de Menderes" tekerlemesinin halkın dilinden düşmediği 1950'li yılları, 27 Mayıs 1960 dönemini ve 1980'e kadar politikada yaşananları gördü. Süleyman Demirel hükümetlerinde Milli Eğitim ve Çalışma bakanı olarak görev yaptı.

Demirel'in masonluk belgesi

Ali Naili Erdem'le bu konuşmayı 2004 yılı mayıs ayında yaptık. Erdem, 1965 seçimleriyle işbaşına gelen Adalet Partisi hükümetinde bakanken Almanya'ya yaptığı bir gezide, o tarihte bir eyalet başbakanı olan ünlü Alman politikacı Willy Brandt'la görüştüğünde, Brandt 27 Mayıs 1960 İhtilali için şunları söylüyor: "Siz Türkler, bağımsızlığınız konusunda gösterdiğiniz duyarlılığı demokrasiniz için hiç göstermiyorsunuz. Menderes idam edilirken en ufak bir tepkiniz olmadı. Kiminiz evlerine kapandınız, kiminiz dua etmekle yetindiniz. Ben bunu anlayamıyorum. Halkınız kendisine hizmet edenlere sahip çıkmıyor."

Ama, 27 Mayıs'tan sonra, "Biz artık Menderes'in idam edildiği bir ülkede yaşayamayız" diyenler de çıkmış. Dört arkadaşının bu düşüncelerle Türkiye'yi terk ettiğini belirten Erdem, "O arkadaşlarımın hiç-

biri bir daha geri dönmedi. Almanya'da kalıp doktor, başhekim oldular. Onlardan biri, Almanya'da Köln hastanesinde başhekimdi. Köln Hasan diye bilinen bu arkadaşım vefat etti. Bir diğeri İsviçre'de başhekimdi. O da, diğer ikisi de dönmedi" diyor.

Erdem, bu dört arkadaşının çarpıcı hikâyesine rağmen, halkın politikacılara bakışını yansıtan enteresan bir olayı daha anlatıyor. 1980'de eski başbakanlardan Nihat Erim'in bir suikast sonucunda öldürüldüğü haberini o gün telefonla aldığını belirten Erdem şöyle devam ediyor: "Nihat Erim'in İstanbul'da öldürüldüğü haberini aldığımda adeta dünyam kardı. Partideki görevim sebebiyle kendisiyle Meclis'te çoğu kez bir araya gelmiştim. Ölüm haberini duyduğumda mevsim yazdı ve insanlar deniz kıyılarına koşmuşlardı. Plaja indim. Müthiş bir kalabalık. Avazım çıktığı kadar, 'Nihat Erim'i öldürmüşler' diye bağırdım. Tık yok. Bir kere daha bağırdım, 'Nihat Erim'i öldürmüşler!'. Yine hiçbir ses yok. Dondum kaldım ve aklıma 1966'da Almanya'da Willy Brandt'ın söylediği o sözler geldi."

Süleyman Demirel'in bütün politika hayatında onun çok yakınında bulunanlar sayıldığında akla Ekrem Ceyhun, Münif İslamoğlu, Necmettin Cevheri, İsmet Sezgin gibi isimlerle birlikte Ali Naili Erdem gelir. Bu yüzden Erdem, Demirel'in politika serüveninin en yakın tanıklarından biridir. 1964'te Demirel ile Sadettin Bilgiç arasında Adalet Partisi genel başkanlığı için yaşanan yarışta ilginç bir olay yaşanmış, Vedat Ali Özkan, Süleyman Demirel'in mason olduğunu gösteren bir belgeyi delegelere dağıtmıştı. İlginç olan Demirel'in genel başkan ve başbakan olduktan sonra Özkan'ı sağlık bakanı yapması ve Özkan'ın "Jet Bakan" unvanını alması. Ali Naili Erdem, Demirel'in bu hareketi için, "Süleyman Demirel, değerleri ne zaman nerede kullanacağını iyi bilir!" yorumunu yapıyor.[1]

Hazine müsteşarını manşet yapan olay

1965'te Ankara'da hükümet işbaşı yapmış, Ancak yatırımlar için devletin Hazinesi'nde hiç para yoktu. Başbakan Demirel para bulmaları için İhsan Sabri Çağlayangil'i Amerika'ya, Ali Naili Erdem'i Almanya'ya, dönemin Hazine Müsteşarı Kemal Cantürk'ü de Lüksemburg'a gönderdi. Çağlayangil Amerika'dan, Erdem Almanya'dan eli boş dönerken, Hazine Müsteşarı Cantürk ise Lüksemburg'dan sadece 50 000 dolarla döndü. Ancak o günlerin Türkiyesi'nde, gazeteler Cantürk'ün

1. 1964'teki Adalet Partisi Kongresi öncesinde, Süleyman Demirel'e, "Mason değildir" belgesi verilmesi, Türk masonlarının tarihinde etkisi günümüze kadar gelen bir bölünmeye yol açtı. Belgeyi o tarihte Demirel'e veren kişi Türkiye Masonları Locası Başkanı Enver Necdet Egeran'dı. Egeran'ın bu davranışına tepki gösteren masonlar Büyük Loca'dan ayrılıp Mason Mahfili'ni kurdular. Bu akım, Beyoğlu'nda faaliyet gösterdikleri binanın numarası sebebiyle 'III'ler olarak bilinir. Mahfil'in 7 000-8 000 dolayında üyesi olduğu belirtiliyor.

bulduğu bu 50 000 doları bile manşet yapıyordu.[2]

Türkiye'nin henüz 12 Mart 1971 Muhtırası'yla sonuçlanacak şiddet olaylarını görmesinden çok önce 1966'da ilginç bir olay meydana geliyor. Muğla'da bir gezi sırasında Başbakan Demirel, eşi Nazmiye Hanım ve bakanlar Seyfi Öztürk ile Ali Naili Erdem bir askeri hücumbota biniyorlar. Bir ara kaptan köşküne çıktıklarında, yasaklanmış pek çok sol yayının kaptanın kütüphanesinde olduğunu gören Demirel, bu kitapları işaret ederek, "Naili, gördün mü?" der. Erdem, "Evet Beyefendi, gördüm" cevabını verince Demirel, "İşimiz zor" der.

Erdem için 1983'te Zincirbozan'da geçen dört ayın ayrı bir yeri var. İhsan Sabri Çağlayangil'in, "Selam esirler!" sözlerini anarken, "Biz orada gerçekten öyleydik, çünkü mahpustuk. İhsan Sabri Bey hayatı olduğu gibi alan, olaylar karşısında yılmayan bir insandı. O, 'Günaydın esirler' derdi, biz gülerek yürümeye devam ederdik" diyor.

İhtilalle ülke yönetiminden uzaklaştırılan politikacıların daha Zincirbozan'da toplanmalarının ertesi günü, adeta ihtilale inat bir iş yaptıklarını görüyoruz: "Süleyman Demirel, 'Burada ne kadar kalacağımızı bilmiyoruz. Naili'den rica edelim, bir panel düzenlesin, panelin ismi de Türkiye'de bunalımların nedeni olsun' dedi. Çok uzun bir süre oradaki arkadaşların iştirak ettiği bir panel yaptık ve Türkiye'de buhranların nedenlerini aradık. Deniz Baykal, Yüksel Çakmur, Sırrı Atalay, ben, Ekrem Ceyhun, Hüsamettin Cindoruk panelde konuştuk."

Zincirbozan günleri bazı politikacılar için daha da verimli geçmiş. Örneğin Hüsamettin Cindoruk bu dört ay içinde İngilizce öğrenirken, Ekrem Ceyhun, Kur'an-ı Kerim'i Arapçasından okumayı öğrenmiş. Zincirbozan'da 20 temmuz 1983 günü denizde yüzen Sadettin Bilgiç, biraz fazla açılınca suya batıp çıkarak büyük bir boğulma tehlikesi geçiriyor. Sudan çıkarılarak sahilde sırtına vurulup yuttuğu deniz suyunu çıkarması sağlanan "Koca Reis" lakaplı Bilgiç kendine gelir gelmez, "Ölüm benim için ipte de bir, yorganda da bir" der.

Yaşadığı bütün olaylardan sonra, politikada ün ve un (para) peşinde koşanlar olmak üzere iki tür insan bulunduğunu belirten Ali Naili Erdem, isminin baş harflerini K.Ö. olarak verdiği ünlü bir eski politikacıya, "Çok zengin olmuşsun" diye takıldığında şu cevabı almış: "Amerikalılar, 'Politika yapacak adamın parası olmalıdır' derler." Un yerine "ün"ü tercih eden politikacılardan biri olan kıdemli eski politikacı Ali Erdem, siyaset dünyasının yeni politikacıları için duvara asılacak değerde şu gerçeği hatırlatıyor:

2. Ali Naili Erdem, benzer bir olayın Menderes döneminde yaşandığını belirtiyor: "Hasan Esat Işık, bir resepsiyonda İzmir milletvekili ve eski bakanlardan Osman Kapani'ye anlatıyor. Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve dönemin Dışişleri bürokratlarından Hasan Esat Işık birlikte Almanya'ya giderler. Alman mucizesinin iki mimarından biri olan o tarihteki Alman Başbakanı Ludvig Erhard'dan para isterler. Ama Erhard olumsuz cevap verir, yardım etmez."

"Politika, bir kavanoz bal içindeki arı ile kavanozun dışındaki arı gibidir. İçerideki dışarı çıkmaya, dışandaki içeri girmeye çalışır. Sonuçta her iki arı da ölüdür ve kavanozdaki bal gelecek yeni arılarını bekler."

FARUK MERCAN

DK DOĞAN KİTAP

ONLAR BAŞROLDEYDİ

"Türkiye'de son yıllarda fırtına gibi olaylar yaşandı. Siyasetteki çalkantılar, terör, suikastlar, toplumsal olaylar, iş ve medya dünyasını sarsan operasyonlarda bazı aktörler hep ön plana çıktı. Bu kişiler, ya olayların tam göbeğindeki insanlardı ya da meydana gelen gelişmelerin en önemli aktörleriydi. Kamuoyu her zaman onların ne diyeceğini merak etti. (...) İşte bu kitap, son yılların çok önemli 100 civarında aktörüyle yapılan konuşmalardan ve bu konuşmaların etrafında yapılan araştırmalardan oluşuyor."

Özal'ın Kürt sorununu bitirme projesi neydi?
1988-1994 yılları arasında Ankara'yı sarsan 16 suikast gizli servisler arasındaki bir hesaplaşma mıydı?
28 Şubat sürecinde darbeyi önleyen iki komutan kimdi?
Kenan Evren'in kızı Şenay Gürvit'in yönettiği ASALA operasyonu neden başarısız oldu?
Öldürülen Nesim Malki'nin 14 milyar doları var mıydı?
Mehmet Ağar ile MOSSAD yetkililerini İsrail'de buluşturan kimdi? Planlanan Apo operasyonu sabote mi edildi?
Polislerin avukatı olarak bilinen İlhami Yelekçi'nin çalınan ve bugüne dek izine rastlanamayan kasasının sırrı neydi?
Çatlı Yeşil'i neden ortadan kaldırmak istiyordu?
Bütün bu sorularda başrolde hep aynı isimler vardı. Peki figüranlar kimlerdi?

1971'de doğan Faruk Mercan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1993'te Dünya Radyo'da gazeteciliğe başladı, polisiye olaylar, terör, askeri konular, organize suçlar ve yargıya intikal eden yolsuzluk dosyaları başta olmak üzere bugüne kadar yüzlerce haber, yazı ve araştırmaya imza attı. Halen aynı konularda araştırmalarını sürdüren Mercan'ın daha önce Doğan Kitap tarafından yayımlanan *Susurluk Prensleri, Bir Gizli Savaşın Perde Arkası* ve *Apolet, Kılıç ve İktidar* dışında, *Niso, Nesim Malki'nin Sıradışı Hikâyesi*; *Boğazın Şövalyesi*, *Üzeyir Garih'in Son Randevusu* adlı kitapları vardır.

ISBN 978-975-293-561-7

SKB 0804933 VBC

23 YTL

9 789752 935617